

ಶಬರಶಂಕರ ವಿಜ್ಞಾನ

(ಗದ್ಯಾನುವಾದ)

ದಿಬ್ಬೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾವ್

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೧೮

೭೬ನೇ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಗದಗ

ಮಹಾಕವಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವ ವಿರಚಿತ ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸಂ

ಗದ್ಯಾನುವಾದ
ದಿಬ್ಬೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು- ೫೬೦೦೧೮

SHABARASHANKARA VILASAM - by : Shadaksharadeva.

Original with prose rendering by Dibburu Srinivasarao

Published by : **Kannada Sahitya Parishat**

Pampa Mahakavi Road, Chamarajapet, Bangalore - 560018

Pages : 202 + vi Price : Rs. 80=00 ; 2010

ಮುದ್ರಣದ ವರ್ಷ : ೨೦೧೦

ಪ್ರತಿಗಳು : ೧೦೦೦

ಬೆಲೆ : ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳು

© ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು - ಡಾ. ನಲ್ಲೂರು ಪ್ರಸಾದ್. ಆರ್.ಕೆ.

ಸಂಚಾಲಕರು - ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಕೆ. ಮಳಲಿಗೌಡ

ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಸ್.ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ

ಶ್ರೀ ಪುಂಡಲೀಕ ಹಾಲಂಬಿ

ಡಾ. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ

ಡಾ. ಎಚ್. ಜಯಮ್ಮ ಕರಿಯಣ್ಣ

ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಜಿ.ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ

ಶ್ರೀ ಕುಂ.ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಆರ್.ಪೊಲೀಸ್ ಪಾಟೀಲ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ನಾಯ್ಕ

ಶ್ರೀ ಮಾನಸ

ಡಾ. ಬೈರಮಂಗಲ ರಾಮೇಗೌಡ

ಶ್ರೀ ಪ್ರದೀಪ್‌ಕುಮಾರ ಕಲ್ಲೂರ

ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರು -

ಡಾ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು

೭೫ನೇ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ

ನಿರ್ದೇಶಕರು -

ಶ್ರೀ ಮನು ಬಳಿಗಾರ್

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಶ್ರೀ ಮೋನಪ್ಪ

ಮುದ್ರಣ : ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಅಚ್ಚುಕೂಟ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೧೮

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಮರುಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರು ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಆಕರ್ಷಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಮಾರಾಟದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಮಹದಾನಂದವಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ಬಯಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರ ಕೈಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆಶಯ. ಈ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕಾಶಕರ ನಡುವೆ ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ತಣ್ಣಗೆ, ನಿರುಮ್ಮಳವಾಗಿ ಇರುವ ಕಾಲ ಮುಗಿದುಹೋಯಿತು. ಹೊಸಕಾಲದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದರಲ್ಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿದೆಯೆಂದು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವವನು ನಾನು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೊದಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮೃದುವಾಗಿ ಮೃದದಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರದಿಂದಲೂ ನಂತರ ದೂರದಿಂದಲೂ ನೋಡಿ ಪುಳಕಗೊಂಡು ಪುಟ ತಿರುವಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ತಣಿಯದ ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನು ಖಂಡಿತ ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಪುಸ್ತಕಪ್ರೇಮಿಗಳು ಯಾರೂ ಈ ಭವಸುಖನಿಮಜ್ಜನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

ಲೇಖಕ-ಮಾರಾಟಗಾರ-ಓದುಗರಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸುಖವುಣ್ಣಿಸುವ ಪೈಪೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿರುವಾಗ ಪರಿಷತ್ತು ತಟಸ್ಥ ತಲ್ಲೀನತೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಗತವೈಭವದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ, ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಸಲ್ಲದಂಥ ಮುಖಪುಟ, ವರ್ಣಸಂಯೋಜನೆ, ಚಿತ್ರ ವಿನ್ಯಾಸ, ಒಳಗಿನ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಚಂದಗಾಣಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಓದುಗರು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮನೆಯ ಕಪಾಟುಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುಸ್ತಕವೊಂದರ ಪುಟ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ-ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಾಹ ಹರಿದು ಓದುಗರನ್ನು ರಸರೋಮಾಂಚನಗೊಳಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಅದರಲ್ಲೇನೋ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆ ಪುಸ್ತಕದತ್ತ ನೋಟ ಹಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಿಗುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಆಧುನಿಕ ಮುದ್ರಣ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೂ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹೆದ್ದಾರಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತೂ ಸತ್ಯವೇ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನ, ಪರೀಕ್ಷೆ-ಪ್ರಯೋಗ, ಅವಲೋಕನ-ಪರಾಮರ್ಶನಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ವರ್ತಮಾನದ

ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ತುರುಸಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕ ಮೇಳ-ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ೨೦೦೯ರ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ನೆನಪಿಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಯ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕು ಘಟಕಗಳು ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಪ್ರೇಮಿಗಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೨೦೧೦ ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೯ ರಿಂದ ೨೧ ರವರೆಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಗದಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿರುವ ೭೬ನೆಯ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ೭೬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಅವುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವೇ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿದೆ. ಪರಿಷತ್ತು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಲೇಖಕರು ಪತ್ರ ಬರೆದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲಾಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳ ಮೂಲಕ ಒತ್ತಾಯ ತರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಮನವಿಗಳು ವರ್ಷವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರವನ್ನೂ ಮೀರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕದ ಶಕ್ತಿ-ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಜರಡಿಯಾಡಿ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿಯೇ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಾರಿಯ ಅಕ್ಷರಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಜ್ಜುಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಹೃದಯರ ಮಡಿಲನ್ನು ಸೇರಲಿ, ಅವರ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಿ, ಅವರನ್ನು ರಸಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಓದುಗರ ರಚನಾತ್ಮಕ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಸ್ವಾಗತವಿದೆ.

ಡಾ. ನಲ್ಲೂರು ಪ್ರಸಾದ್. ಆರ್.ಕೆ.
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ಉಪೋದ್ಘಾತ	೧
ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ	೧೧
ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ	೫೩
ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ	೯೯
ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ	೧೨೩
ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ	೧೯೮
ಅರ್ಧಕೋಶ	೧೯೧

ಉಪೋದ್ಘಾತ

ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸವು ಷಡಕ್ಷರ ಮಹಾಕವಿಯ ಒಂದು ಸುಂದರ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯ. ಈ ಖಂಡಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಐದು ಆಶ್ವಾಸಗಳೂ ಒಟ್ಟು ನಾನ್ನೂರ ಅರವತ್ತೇಳು ಪದ್ಯಗಳೂ ವಚನಗಳೂ ಇವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಷಡಕ್ಷರನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಕವಿಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ,

೧. ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಎರಗಂಬಳ್ಳಿ ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಇವರ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦. ಇವರ ಕೃತಿ ಸುಬೋಧಸಾರವೆಂಬ ವೈರಾಗ್ಯಪ್ರದವಾದ ಪದಗಳು.

೨. ಕೆಳದಿಯ ರಾಜನಾದ ಬೂದಿ ಬಸವಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಮಾತ್ಯನಾಗಿದ್ದು 'ವೀರಶೈವಧರ್ಮಶಿರೋಮಣಿ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿರುವ ಷಡಕ್ಷರಮಂತ್ರಿ. ಈತನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೪೦.

೩. ಪ್ರಕೃತ ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಕರ್ತೃ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಯಳಂದೂರು ಷಡಕ್ಷರ ಮಹಾಕವಿ. ಈತನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೫.

೪. ಶಿವಪೂಜಾಷ್ಟಕ ಮತ್ತು ಶಿವಯೋಗಾಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದ ವಿರಕ್ತ ಷಡಕ್ಷರಿ. ಈತನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೫೦.

ಕವಿಯ ಸ್ಥಳ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳು

ಷಡಕ್ಷರದೇವನು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ದನುಗೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ವೀರಸಿಂಹಾಸನ ಮಠದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದವನು. ದನುಗೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ ಚಿಕವೀರದೇಶಿಕರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅರಮನೆಯ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಯಳಂದೂರಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದನು.

ಷಡಕ್ಷರಿಯ ಜನ್ಮದಿನವಾಗಲೀ ಶಿವೈಕ್ಯನಾದ ಕಾಲವಾಗಲೀ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಇವನು ತನ್ನ ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾದ ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸವೆಂಬ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವನ್ನು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೫೩೬ನೆಯ ಜಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯಾ ಬುಧವಾರ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೫ರಲ್ಲಿಯೂ, ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ ಅಥವಾ ಬಸವರಾಜವಿಜಯ ಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೫೯೮ನೆಯ ನಳ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮೀ ಗುರುವಾರ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೭ರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಗಿಸಿದುದಾಗಿ ಕವಿಯ

ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಆ ಬಳಿಕ ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸವನ್ನೂ ರಚಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಷಡಕ್ಷರ ಕವಿಯು ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೦ರಲ್ಲಿ ಶಿವೈಕ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಶ್ರೀಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಷಡಕ್ಷರ ಕವಿಯು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸ, ವೃಷಭೇಂದ್ರ ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸವೆಂಬ ಕನ್ನಡ ಚಂಪೂ ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವನು. ಅವು ಹೀಗೆ ಇವೆ:

೧. ಶಿವಸ್ತೋತ್ರಮಂಜರಿ. ೨. ಶಿವಸ್ತವಮಂಜರಿ. ೩. ನಮಶ್ಶಿವಾಯಾಷ್ಟಕ. ೪. ಶ್ರೀಮದನಾದಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಸ್ತವ. ೫. ವೀರಭದ್ರೋದಾಹರಣ ಗದ್ಯ. ೬. ವೀರಭದ್ರ ದಂಡಕ. ೭. ಇಂದುಧರ ಸ್ತೋತ್ರ. ೮. ಶಿವಮಾನಸ ಸ್ತೋತ್ರ. ೯. ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗಸ್ತವನ. ೧೦. ಬಸವಾಷ್ಟಕ. ೧೧. ನೀಲಾಂಬಿಕಾ ಸ್ತೋತ್ರ. ೧೨. ತತ್ವತ್ರಯಮಂಜರಿ. ೧೩. ಶಿವಾಧಿಕೃ ರತ್ನಾವಳಿ. ೧೪. ಮಂಗಲಾಷ್ಟಕ. ೧೫. ಲಿಂಗಾಷ್ಟಕ. ೧೬. ಮಾತಿನ ಮಾಲಿಕೆ. ೧೭. ಭಕ್ತಾಧಿಕೃ ರತ್ನಾವಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದವುಗಳೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಷಡಕ್ಷರ ಕವಿಯ ಅಗ್ಗಳಿಕೆ : ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಲೀಲಾವತಿ ಚಂಪೂ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕವಿಯ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆಯೂ ಕೆಲವು ದಂತಕತೆಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಿಲ್ಲವೆಂದರೂ, ಇವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವು ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸದ ಉತ್ಕರ್ಷೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಷಡಕ್ಷರಕವಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಾಮನೋಭಾವವಿತ್ತೆಂಬುದು ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ-

ಇಂತೀ ಕಾವ್ಯಮನೊಲ್ಲ ಕೀಳ್ ವಿಬುಧರ್ ಮೈವರ್ಚಿ ಕೊಂಡಾಡೆ ಪೇ
ಳ್ಳಂ ತಾನೊರ್ವನೆ ಸಾಂಬ ಶಂಭುಕೃಪೆಯಿಂದೇಕಾಬ್ದದೊಳ್ ಪೂರ್ಣಮ
ಪ್ಪಂತೋರಂತೆ ಷಡಕ್ಷರಾರ್ಯನನಘಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ
ಶ್ರಾಂತ ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗಸಂಗತ ಮಹಾಮಾಹೇಶ್ವರಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂ

ರಾ. ಶೇ. ವಿ. ಆ ೧೪-ಪದ್ಯ ೧೭೨

ಸ್ಪರ್ಧಾಮನೋಭಾವ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯನ್ನು “ಆಲೋಕಿತ ಕಾವ್ಯ ಬೃಂದದೊಳಗಿಲ್ಲದ ಮಂಜುಳ ಯುಕ್ತಿಪುಂಜದಿಂ” ವಸ್ತುಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಸಹಜ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನೆನಿಸಿದ್ದನು. “ನೆರೆದೇಕಾದಶ ವರ್ಷದ ಹರಯದೊಳಭವ

ಪ್ರಸಾದಬಲದಿಂದ ಕವಿತಾ | ತರುಣಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವನ | ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ವರಯಿಸಿದಳರಿಡೆನೆ
ವಿಬುಧರ್ || ಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ನಿಸರ್ಗ ಕವಿತಾ ಸುಭಗತೆ. ಬಹುತರ
ಜನಕ್ರೋಟಿಗಳೊಳಾರ್ಜಿಸಿದುತ್ತಮ ಪುಣ್ಯದೇಳೆಯಿಂದ ಕೈಸಾರ್ಧ ಸಕ್ಕವಿತ್ತದಿ ವಿಷನ್ಯಂ”
ಶ.ಶಂ.ವಿ. ೫-೬೦.

“ಇದು ಪೊಸ ರೀತಿ ನೋಡಿದು ನವೀನಮಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಭಾವಮಿಂ
ತಿದು ನವವೃತ್ತಿ ಲೇಸಿದು ರಸಸ್ಥಿತಿ ನೂತ್ನಮಿದಲ್ಲಿ ನೂತನಂ
ಪದರಚನಾವಿಲಾಸಮಿದು ಕಬ್ಬಮಪೂರ್ವಮಿದೆಂದು ಕಬ್ಬಿಗರ್
ಪದದೊಲವಿಂದೆ ಕೀರ್ತಿಸೆ ನಿಮಿರ್ಚುವೆನೀ ಸುಭಗಪ್ರಬಂಧಮಂ

ಶ.ಶಂ.ವಿ. ೮-೧-೨೬

ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿ ಹೊಗಳುವ ಸಹೃದಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು, “ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಕಾಂತನಾಲಿ
ಸುಗೇಸದ್ರಸಮೋಪ್ಪುವ ಮತ್ತಬಂಧಮಂ” ಎಂಬ ಭಗವದರ್ಪಣ ಮನೋಭಾವ,
“ಪ್ರಬಂಧಮಿದು ಸರ್ವೋರ್ವೀನುತಂ ಸಂತತಂ” ಎಂಬ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ
ನಿರ್ಭರನಾಗಿ ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸವನ್ನು ಷಡಕ್ಷರಿಯು ರಚಿಸಿರುವನು.

ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಜನ್ನ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಕವಿಗಳಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿತವಾದ
ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳ ವೈಭವೋಪೇತವಾದ ಕಾಲವು ಮುಗಿದು, ವೀರಶೈವವಚನಕಾರರೂ
ಷಟ್ಪದಿಕಾರರೂ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದನಂತರ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಇನ್ನು ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳ ಯುಗವು ಮುಗಿದಂತೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಬರತೊಡಗಿತು.
ಅಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳ ಕಾಲವು
ಮುಗಿದುಹೋಗಿಲ್ಲ, ಅದರ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಕಾಲವು, ನೋಡಿ ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ
ಎನ್ನುವಂತೆ ಷಡಕ್ಷರದೇವನು ತನ್ನ ಅನರ್ಘ್ಯ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಾದ ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ,
ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ ಮತ್ತು ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳ ವೈಹಾಳಿಯನ್ನೇ ನಡೆಸಿಬಿಟ್ಟನು. ‘ರಾಜಶೇಖರ
ವಿಳಾಸ’ವು ಛಂದೋವೈವಿಧ್ಯದಿಂದಲೂ ನಿರರ್ಗಳ ಶೈಲಿಯಿಂದಲೂ ರಮಣೀಯವಾದ
ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ
ಕಾಲದ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ವೈದುಷ್ಯರ
ನಿಕಷವಾಗಿ ‘ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ’ವು ಜನಾನುರಾಗವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಕ್ರಿ.ಶ. ಹದಿನೇಳನೆಯ
ಶತಮಾನ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿಯು
ಷಡಕ್ಷರದೇವನಿಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಪ್ರಕೃತ ಗ್ರಂಥವಾದ ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸವು ಷಡಕ್ಷರದೇವನ ಮೂರನೆಯ ಕನ್ನಡ
ಗ್ರಂಥ. ಕಾವ್ಯವಸ್ತು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆ-ಶಿವನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ
ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು. ಷಡಕ್ಷರಕವಿಗಾದರೋ ಈ ಕಥೆ ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿ

ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ. ಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹತತ್ವರತೆಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸುವುದೇ ಗುರಿ.

ಕಥೆಯು ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ-ಶಿವನ ಆಸ್ಥಾನವರ್ಣನೆ, ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವಗಣಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ ಮತ್ತು ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳೂ ಪರಶಿವನನ್ನು ಒಲೈಸುತ್ತಿರುವುದು.

ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ-ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ ತಪೋವನಗಳಿಂದ ಬಂದ ಋಷಿ ಸಮೂಹವು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೋರುವುದು. ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಂತ ಅರ್ಜುನನ ವೃತ್ತಾಂತ; ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನ ಉಗ್ರತೆ. ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಶಿವನು ಅಭಯಪ್ರಧಾನನಾಡುವುದು.

ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ-ಶಿವನೂ ಅವನ ಪರಿವಾರಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಕಿರಾತವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇಂದ್ರಕೀಲವನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು, ಬೇಟೆಯ ಸಡಗರ.

ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ-ಬೇಟೆಯ ಕಳಕಳದಿಂದ ಕಿರಳಿದ ಮೂಕದಾನವನು ದೇವಪಡೆಯ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿಬರುವುದು, ರಾಕ್ಷಸನ ಹಾವಳಿ, ಬೇಡಪಡೆಯ ನಾಶ, ಶಿವನು ಮೂಕದಾನವನನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಘಾತಿಸುವುದು. ಹೊತ್ತ ಗರಿಸಹಿತ ಮೂಕದಾನವನೆಂಬ ಹಂದಿಯೂ ತಪೋವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹಾವಳಿ ಮಾಡುವುದು, ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣದಿಂದ ಹಂದಿಯು ಉರುಳುವುದು, ಶಿವನ ಪ್ರವೇಶ. ಬಿದ್ದ ಹಂದಿಯು ತನಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ಶಿವನೂ, ತನ್ನ ಬಾಣಹತಿಗೆ ಬಿದ್ದುದೆಂದು ಅರ್ಜುನನು ಸೆಡೆದು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಪರಸ್ಪರ ಮೂದಲಿಕೆಗಳು, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕದನ, ಅರ್ಜುನನ ಅಕ್ಷಯತೂಣೇರ ಬರಿದಾದುದು, ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದರೆ, ಶಿವನು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡುದು. ಖಡ್ಗದಿಂದ ಮೇಲೆರಗಿದರೆ ಅದನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡುದು. ಕಿರಾತಾರ್ಜುನರ ಮಲ್ಲಕಾಳಗ, ಅರ್ಜುನನ್ನು ಕೆಡೆವಿ ಶಿವನು ಗಂಟಲನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲು ಅರ್ಜುನನ ಮೂಗು, ಬಾಯಿಂದ ನೆತ್ತರೊಗುವುದು. ಕರುಣಾಳು ಶಿವನ ಮನದುಮ್ಮಳ, ಪಾರ್ಥನ ಗರ್ವಭಂಗ, ಭಂಗವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪರಿಭವವನ್ನು ನೀಗಲು ನರನು ಮಳಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು. ಲಿಂಗದ ಮೇಲಿನ ಹೂಗಳು ಕಿರಾತನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು. ಭ್ರಾಂತನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಪುನಃ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು. ತಾನು ಪೂಜಿಸಿದ ಹೂಗಳು ಬೇಡನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಅರ್ಜುನನು ಕಿರಾತನು ತನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಬಂದ ಪರಶಿವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಮರುಳ್ಳನಕ್ಕೆ ನೊಂದು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಶಿವನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಕೋರಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸ್ತುತಿಸುವುದು. ಶಿವನು ನಿಜರೂಪದೋರಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವುದು.

ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ-ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುವುದು. ಶಿವನು ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವೇ ಮುಂತಾದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದು.

ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಸಹ ಅಂಜನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆಯೂ, ಶಿವಗಣ, ದೇವಗಣಗಳೊಡನೆಯೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು.

ಕಥೆಯ ಮೂಲ : 'ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸ'ದ ಕಥೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕಾಣುವುದು ವ್ಯಾಸಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ. ಆ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ, ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೊಡನೆ ಶಿವಪುರಾಣ, ಭಾರವಿಕವಿಯ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ, ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಿರುವರು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಷಡಕ್ಷರದೇವನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ರಚನೆಗಳೇ. ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗೂ ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಖ್ಯಾನಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೂ ಇರುವ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಮೊದಲು, ಆಯಾ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೧. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ : ಕೌರವನ ಕಪಟದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಸೋತು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಪಾಂಡವರು ದ್ವೈತವನದಲ್ಲಿ ತಮಗೊದಗಿದ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವರು. ನೊಂದ ದ್ರೌಪದಿ, ಭೀಮಸೇನರು ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿ ಕುಳಿತ ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ಮತ್ತೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೇಕೆ ಕೈಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ವಾದಿಸುವರು. ಅವರ ಮನೋಗತವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದರೂ ಧರ್ಮರಾಯನು ಶತ್ರು ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ತಾವು ವನವಾಸದ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿದು ಕ್ಷಾತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸುವುದು ಮತ್ತೂ ವಿನಾಶಕಾರಿಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವನು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಅವರ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಪಾಂಡವರ ದಾರುಣತೆಯನ್ನೂ, ಅವರಿಗೊದಗಿದ ಭಯ, ಶಂಕೆಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ವ್ಯಾಸರು ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಒಂದು ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಧರ್ಮರಾಯನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಶಿವನಿಂದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಲು ತಿಳಿಸುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಂಡವರು ದ್ವೈತವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಮ್ಯಕವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಲು ಸೂಚಿಸುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಯನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕರೆದು, ಮುಂದೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧವಾದರೆ ಕೌರವರ ಕಡೆಯ ವೀರರಾದ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಅಗತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿ, ಅರ್ಜುನನು ಇಂದ್ರಕೀಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವ್ಯಾಸರು ದಯೆಗೈದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ಅರ್ಜುನನು ಮಂತ್ರಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಕೀಲವನ್ನು ಸೇರಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗುವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಂದ್ರನು ವೃದ್ಧವಿಪ್ರನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದು, ಅರ್ಜುನನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವನು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಜಗ್ಗದೆ ನಿಶ್ಚಳ ತಪೋಮಯನಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರನು ಹರ್ಷಿಸಿ, ಮೈದೋರಿ, ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನ ತಪದ

ಬೇಗೆಯಿಂದ ಭೀತರಾದ ಇಂದ್ರಕೀಲಪ್ರಾಂತದ ಮುನಿಗಳು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿವನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನನ ಮನೋಗತವನ್ನರಿತ ಶಿವನು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ಕಳುಹುವನು. ಅನಂತರ ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆಯೂ ಶಿವಗಣ ದೇವಗಣಗಳೊಡನೆಯೂ ಕಿರಾತವೇಷದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿಗೆ ಬರುವನು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮೂಕದಾನವನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಭಯಂಕರ ವರಾಹಾಕಾರದಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನೂ ಕಿರಾತರೂಪಿಯಾದ ಶಿವನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲು ಹಂದಿಯು ಸತ್ತು ಬೀಳುವುದು. ಆ ಹಂದಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಹೊಡೆದವರು ಯಾರು, ಯಾರ ಬಾಣದಿಂದ ಅದು ಸತ್ತಿತು ಎಂಬ ವಿವಾದವು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಡೆದು, ಕ್ರಮೇಣ ಭಯಂಕರ ಕದನವೇ ನಡೆಯುವುದು. ತನ್ನ ಅಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಫಲವಾದುದನ್ನು ಕಂಡ ಅರ್ಜುನನು, ಶಿವನೊಡನೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವನು. ಕಿರಾತನ ಮುಷ್ಟಿಘಾತಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನು ಮೂರ್ಛಬೀಳುವನು. ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದು, ಮಳಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನು. ಹೂಗಳು ಶಬರನ ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಚಕಿತನಾಗುವನು. ಆಗ ಶಿವನು, “ಅರ್ಜುನ ಏಳು, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು! ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯ, ಶೌರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾನರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ವೀರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಸಮಾನನಾದವನು ನೀನು” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕೂಡಲೇ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕಿರಾತನೇ ಶಿವನೆಂಬ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನ ಪಾದದಮೇಲೆ ಹೊರಳಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುವನು. ಶಿವನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾಗುವನು. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ನೀಡುವರು.

೨. ಭಾರವಿಯ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯದಲ್ಲಿ :

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯ ಜಾಡನ್ನೇ ಭಾರವಿಯು ತನ್ನ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವನು ಹಲ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧. ದ್ವೈತವನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಯ-ದ್ರೌಪದಿ-ಭೀಮ ಇವರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಿ ವ್ಯಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸ್ಪೃಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೨. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೊದಲು ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂದೂ ಧರ್ಮರಾಯನು ಅನಂತರ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನೆಂದೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಭಾರವಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೩. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಮಕ್ಕನ ಬಲದಿಂದ ಇಂದ್ರಕೀಲಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂದಿದ್ದರೆ ಭಾರವಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಕೀಲಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂದು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

೪. ಹಿಮಾಲಯ, ಗಂಧಮಾದನ, ಇಂದ್ರಕೀಲಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಭಾರವಿಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

೫. ಮೂಲಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ತಪದಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಇಂದ್ರನು ವಿಪ್ರವೇಷದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಭಾರವಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಂದ ನಿಯೋಜಿತರಾದ ರಂಭಾಪುರಿಯರು ಬಂದು ಅರ್ಜುನನ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ.

೬. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದರೂ ಯುದ್ಧನಡೆಯುವುದು ಕಿರಾತ ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನ ಇಬ್ಬರಿಗೇ; ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು. ಆದರೆ ಭಾರವಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೂ ಕಿರಾತ-ಕಿರಾತಗಣಗಳಿಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಯುದ್ಧ ಜರುಗುತ್ತದೆ.

೭. ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಕಾಳಗವೂ ಭಾರವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಶಿವನ ಮುಷ್ಟಿಘಾತದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ತಾನು ಯಾವ ಹೂಗಳಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದನೋ ಅವುಗಳೇ ಕಿರಾತನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಕಿರಾತನೇ ಶಿವನೆಂಬುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರವಿಯಲ್ಲಿ ಕಿರಾತನ ಹತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಶಿವನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಮೈದೋರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಭಾರವಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯರಚನೆಯೇ. **ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ:** ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ' ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಜುನನ ವಿಜಯವೇ ಕವಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ. ಉಳಿದ ಕವಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ 'ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ' ಶಿವಲೀಲೆಯಾಗಿ ತೋರಿದ್ದರೆ, ಪಂಪಕವಿಗೆ ಆ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ಅರ್ಜುನನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಮುಖ್ಯ. ಮೂಲ ಭಾರತದ ಕಥೆಯ ಜಾಡನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ, ಭಾರವಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಜಾಡನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಪಂಪನು ತುಳಿದಿದ್ದರೂ ಕಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅವೆರಡರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ದ್ವೈತವನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸರು ಆಗಮಿಸುವುದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಅರ್ಜುನನು ಗುಹ್ಯಕನ ಹೆಗಲನ್ನೇರಿ ವಿದ್ಯಾಧರನಂತೆ ಕಿರಾತದ ತಪ್ಪಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನು ಇಂದ್ರಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೆದರಿದ ಇಂದ್ರನು ರಂಭಾಪುರಿಯರನ್ನು ತಪೋಭಂಗಮಾಡಲು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಾವ ಭಾವ ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಮನಸ್ಸನ್ನು

ಕದಲಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಇಂದ್ರನೇ ವಿಪ್ರವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅರ್ಜುನನ ತಪೋನಿಶ್ಚಲತೆಯನ್ನೂ ಅವನ ತಪೋದ್ವೇಶವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನ ತಪಸ್ಸಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದ ತಪ್ಪರಾದ ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಶಿವನು ಅರ್ಜುನನಿಂದಲೇ ವರಾಹರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಕದಾನವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ, ಅವನ ಬಿಲ್ಲಾಳ್ತನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಿರಾತವೇಷವನ್ನು ತಾಳಿ ಗಿರಿಜೆ ಮತ್ತು ಗಣಾಳಿಯೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಕಲಕಲದಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಮೂಕದಾನವನು ಅರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಶಿವನಿಂದ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮೃತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹಂದಿಯನ್ನು ಕೊಂದವರು ಯಾರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಶಿವನಿಗೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೂ ವಿವಾದ ಬೆಳೆದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ಅರ್ಜುನನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಕಿರಾತಸೇನೆ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನರ ಮಲ್ಲಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಗನು (ಅರ್ಜುನನು) ಹರನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ ಗಂಟಲನ್ನು ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಿವನು ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಲು ಅರ್ಜುನನು ಬೆದರಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದಾಗ ಶಿವನು ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ದಯೆಗೆಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.

ಪಂಪನ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ಗುಣಾರ್ಣವನು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಉದಾರ ಮಹೇಶ್ವರ. ಅವನು ಶಿವನೊಡನೆ ಕಾದಿ ಸೋತನೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು ಪಂಪನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಊರ್ವಶಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರು ಅರಿಗನನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಾವಭಾವವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಮರುಳುಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಸಹಜಮನೋಜನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಗಂಡುಗಾಡಿಗೆ ತಾವೇ ಮರುಳಾದರು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಪಂಪನು ಅರಿಗನ ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು. ಕಾಮನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದ ಅರ್ಜುನನು ಕಾಮಾರಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಬಹುದೆಂಬ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ನಾಯಕನ ಅಗ್ಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿರುವನು.

ಪಂಪನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಕಡೆಯ ಯುದ್ಧ ಮಾತ್ರ ಪಂಪನ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತದಲ್ಲಿ: ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು 'ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ' ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕೊಂಚ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಭಾರತವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಅದರ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಹುಚೆನ್ನಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಸರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಹಿತೋಪದೇಶ, ಅರ್ಜುನನ ವರ್ಣನೆ, ಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆ, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡುವ ಸ್ತೋತ್ರ ಇವು ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿವೆ. ಶಿವನ ಭಕ್ತಿಪ್ರಿಯತೆ, ಅರ್ಜುನನ ಪರಾಕ್ರಮ ಎರಡೂ ಉನ್ನತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಮೂಲಭಾರತದಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಧರ್ಮರಾಯನ ಮುಖೇಣ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನನು

ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವಾಗ ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಬಂದು ಹರಸುತ್ತಾನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ಶಿವಕರುಣೆಗಾಗಿ ಮಳಲ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ತಾನು ಅರ್ಚಿಸಿದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯು ಕಿರಾತನ ಮಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ಅನಂತರ ಕಿರಾತನೇ ಶಿವನೆಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಚಿನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ : ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ತೊಡಗಿರುವ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯದ ಕಥೆ, ಶಬರಶಂಕರ ಲೀಲೆಯಾಗಿ, ಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಕಥೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಕವಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಹು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಪುರಾಣದೃಷ್ಟಿಯೊಂದು ಹೊರತು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರಾವ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ಷಡಕ್ಷರಕವಿಯು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ನೆರಳಿನಂತೆ ಅನುಸರಿಸುವನೆಂಬುದು ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ನಾರಣಪ್ಪನ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತಾನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನು ವೃತ್ತ, ಕಂದಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಯ ವಿಸ್ಮಯಾವಹವಾಗಿದೆ. ಚಂಪೂಶೈಲಿಯ ಬಿಗುಪ್ಪ, ಪ್ರೌಢಿಮೆ, ಓಜಸ್ಸು ಮೂಲಪದ್ಯಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಮಹಾಕವಿಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಾಕವಿಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅನುಸರಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಿದರ್ಶನವೆನ್ನಬಹುದು.

“ಷಡಕ್ಷರಿಯು ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಹಾಪಂಡಿತ.... ಅವನು ಮಹಾಕವಿ ಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಹಾಪಂಡಿತನಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠಕವಿಯೆನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸತ್ಯ”ವೆಂದು ಪೊರ್ಫೆಸರ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರೂ, “ಅವನು ಮಹಾಕವಿಯ ತೇಜಾಂಶವುಳ್ಳವನೇ ಹೊರತು ಮಹಾಕವಿಯ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವನಲ್ಲ” ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಆರ್. ಎಸ್. ಮುಗಳಿಯವರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಷಡಕ್ಷರ ದೇವನ ‘ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ’ವನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಯವರು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ‘ತಿರುಕೊಳವಿ ನಾಚಿಯ ಪ್ರಲಾಪ’ ಪ್ರಸಂಗವು ಒಂದು ರಸದ ಮಡು. ಈ ಭಾಗವು ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠಕೃತಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯಲು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ” ಎಂದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ನೃಷಧಂ ವಿದ್ವದೌಷಧಂ’, ‘ನವಸರ್ಗೇಗತೇ ಮಾಘೇ ನವಶಬ್ದೋನವಿದ್ಯತೆ’ ಎಂಬ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ಮಹಾಪ್ರೌಢವೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನವೂ ಆದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಷಡಕ್ಷರಿಯೂ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ

ಚಂಪೂಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವನು. “ಕವಯಃ ಪಂಡಿತ ಕವಯಃ” ಎಂಬಂತೆ ಷಡಕ್ಷರಿಯು ಕವಿಯೂ ಹೌದು, ಪಂಡಿತನೂ ಹೌದು.

ಷಡಕ್ಷರದೇವನ ‘ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸ’ವನ್ನು ಸರಳ ಗದ್ಯಾನುವಾದ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೋರಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ. ಈ ಸ್ತುತ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನೆರವು ಅಗತ್ಯ. ನನ್ನ ಕಿಂಚಿತ್ತೇವೆಯು ಕನ್ನಡಾಂಬೆಯ ಆರಾಧನೆಗೆ ಸಲ್ಲಲಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಾನುವಾದ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ರಂಗನಾಥಶರ್ಮರ ಸಲಹೆಯನ್ನೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರಗಳಿಗೆ ನಾನು ಋಣಿ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳ, ಎಂ.ಎ.ರವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಧಾರವಾಡದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ‘ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸ’ದ ಮೂಲಪಾಠವನ್ನು ಈ ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨೨-೬-೧೯೭೮

ದಿಬ್ಬೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್

ಶಂಕರಪುರ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ

ಸುಗೃಹ

ಶ್ರೀಮತ್ಕಲ್ಯಾಣರೂಪಂ ಶರಭವನಗಜೋತ್ಕಂಗಳನಭ್ರಾಂತಯೋಗಾ
ರಾಮಾಂಚತ್ವಾದಪದ್ಧಂ ಸುರುಚಿಗಣ ಪವಿಭ್ರಾಜಿತಂ ಸಾರಸತ್ವಂ
ವ್ಯಾಮಿಶಾಹೀನ ಚಂಚತ್ವಟಕನಧಿಕದಿವ್ಯಾಗಮಂ ಸ್ವಸ್ಥಿಲೋಕ
ಸ್ತೋಮಂ ಭಾಜಿಷ್ಣುವೆಮ್ ಪೂರೇಗೆ ವಿತತಭಾಸ್ವತ್ವಕಾಶಂ ಗಿರೀಶಂ*

೧

೧. (ಶಿವನ ಪರವಾಗಿ) ಸಂಪತ್ಕರವೂ, ಮಂಗಳಪ್ರದವೂ ಆದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನೂ, (ಶರಭವನ್ + ಅಗಜಾ + ಉತ್ಕಂಗಳನ್) ಷಣ್ಮುಖ ಪಾರ್ವತಿಯರನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವವನೂ, (ಅಭ್ರಾಂತ + ಯೋಗಾರಾಮ + ಅಂಚತ್ ಪಾದಪದ್ಧಂ) ನಿಶ್ಚಲವಾದ (ಕರ್ಮ, ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ) ಯೋಗನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಧೈಯವಾದ ಅಡಿದಾವರೆಗಳುಳ್ಳವನೂ, (ಸುರುಚಿ + ಗಣಪ + ವಿಭ್ರಾಜಿತಂ) ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಗಣಪತಿಯೊಡನೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ, (ಸಾರಸತ್ವ + ವ್ಯಾಮಿಶ್ರ + ಅಹೀನ + ಚಂಚತ್ + ಕಟಕನ್) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸತ್ತ್ವಾದಿ ಸದುಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನೂ, ನಾಗೇಂದ್ರನನ್ನು ಶೋಭಿಸುವ ಕಡಗವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನೂ, ಅಧಿಕವೂ, ಪ್ರಬಲವೂ ಆದ ಶಿವಾಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳುಳ್ಳವನೂ, (ಸ್ವ + ಸ್ಥ) ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡವನೂ, ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯೂ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಬೆಳಗುವವನೂ, ಕೈಲಾಸಾಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ಶಿವನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. (ಮೇರುಪರ್ವತದ ಪರವಾಗಿ) ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬಂಗಾರದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ (ಶರಭ + ವನಗಜ + ಉತ್ಕಂಗಳನ್) ಶರಭ ಮೃಗ, ಕಾಡಾನೆಗಳಿರುವ ತಪ್ಪಲುಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳ, (ಅಭ್ರಾಂತ + ಯೋಗ + ಅರಾಮ + ಅಂಚತ್) ಮುಗಿಲಂಚನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, (ಪಾದಪದ್ಧಂ) (ಪರ್ವತದ) ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿರುವ (ಕೊಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ), (ಸುರುಚಿ + ಗಣ + ಪವಿ + ಭ್ರಾಜಿತಂ) ಮಿಂಚುಗಳ ಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಸಿಡಿಲುಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ, (ಸಾರ + ಸತ್ವ + ವ್ಯಾಮಿಶ್ರ + ಅಹಿ + ಇನ +

೧. ಸ್ತೋಮ (ತ.ಯ.ಲ)

* ಈ ಪದ್ಯದ ಬದಲು 'ಯ' ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವಿದೆ:

ಶ್ರೀಮತ್ಪದ್ಮಾಕ್ಷಮುಖ್ಯಾಮರಮಕುಟ ಮರುತ್ಸನ್ಯಾಶ್ರೇಣಿಭೃಂಗ
ಸ್ತೋಮಾಂಚತ್ವಾದಪದ್ಧಂ ಗಿರಿವರತನಯಾನೇತ್ರನೀಲಾಬ್ಜಚಂಚತ್
ಸ್ತೋಮಂ ಭಕ್ತೌಘಕಲ್ಪದ್ರುಮನಮಿತಕೃಪಾಸಾಗರಂ ಭವ್ಯಲೋ
ದ್ಧಾಮಂ ಕೂರ್ತೀಗೆ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯನೆಮಗೆ ವೃಷಾಧೀಶಪತ್ರಂ ತ್ರಿಣೇತ್ರಂ

ಸುರರಮಣೀಕದಂಬ ಕಬರೀಭರ ಕಾಂತಿಕಳಿಂದಜಾಂಬುವಿ
 ಸ್ತುತಿಪದಾಂಬುಜಾತೆ ಕರಿರಾಣ್ಣು ಪಣ್ಣುಮಾತೆ ಸದ್ಗುಣ
 ಭರಣೆ ಕೃಪಾಸುಧಾರಸತರಂಗಿಣಿ ಸಾರಕಳಾಧುರೀಣಿ ಶಾಂ
 ಕರಿ ಪೊರೆಯನ್ನನನ್ನಿತುಭೋದಯ ಶೈಲಜೆ ಸರ್ವಮಂಗಳೇ

೨

ವಿಳಸಿತ ಕೃಷ್ಣವೇಣಿ ಸುಸರಸ್ವತಿ ಸನ್ನುತ ತುಂಗಭದ್ರೆ ಮಂ
 ಜುಳಕಪಿಲಾಂಗಿಭೀಮರತಿ^೧ ಸಂಗತ^೨ ಸೈಂಧವಿ ಧೂತಪಾಪೆ ಮಂ
 ಗಳರುಚಿಪೂರ್ಣಪುಷ್ಪರಣಿಗೋಮತಿಯೆಂದೆನಿಸಿದ್ ನಿತ್ಯನಿ
 ಮಳೆ ಸಲೆ ಮಾಜಿ^೩ ಹೈಮವತಿಸದ್ವಿಮಳತ್ವಮನೆಮೊಳುವಗಂ

೩

ಚಂಚತ್ + ಕಟಕಂ) ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ತೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯ
 ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ತಪ್ಪಲುಗಳುಳ್ಳ, ಮುಗಿಲನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರುವಂತಿರುವ
 ಎತ್ತರವಾದ ಮರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, (ಸ್ವಃ + ಸ್ಥ-) ದೇವತಾಸಮೂಹಗಳಿಗೆ
 ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶ ದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪರ್ವತಗಳ
 ರಾಜನಂತಿರುವ ಮೇರುಪರ್ವತವು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.^೧ ೨. ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹದ
 ಕೇಶಪಾಶದ ಹೊಳಪೆಂಬ ಯಮುನಾನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ
 ಚರಣಕಮಲಗಳುಳ್ಳವಳೂ, ಗಣಪತಿ ಷಣ್ಮುಖಿಗಿಂತ ಮಾತೆಯೂ, ಸದ್ಗುಣ ಭೂಷಿತೆಯೂ,
 ಕರುಣೆಯನ್ನು ಅಮೃತರಸ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಹೊಂದಿರುವವಳೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಾದ ಕೆಳೆಗಳಿಂದ
 ಕೂಡಿದವಳೂ,^೨ ಮಂಗಳಪ್ರದೆಯೂ, ಗಿರಿರಾಜಕುಮಾರಿಯೂ, ಸಕಲ
 ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಿಣಿಯೂ ಆದ ಶಿವನ ಮಹಿಷಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.
 ೩. ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಪ್ಪಾದ ಜಡೆಯುಳ್ಳ, ಮಂಜುಳವಾದ ಮಾತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ,
 ಸತ್ಪುರುಷರ ಸ್ತುತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯೆನಿಸಿದ, ಮನೋಹರ
 ವಾದ ಕಪಿಲವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಶಿವನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿರುವ,
 (ಸೈಂಧವಿ-ಸಮುದ್ರರಾಜ ಕುಮಾರಿಯಾದ) ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗೆಳತಿಯಾದ, ಪಾಪನಾಶಿನಿಯೂ,
 ಮಂಗಳಕರವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವಳೂ, (ಹಸ್ತ, ಪಾದ, ಪೀಠ) ಕಮಲಗಳುಳ್ಳವಳೂ,
 ವೇದವೇದ್ಯಳೂ, ಸರ್ವದಾ ದೋಷದೂರಳೂ, ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳೂ ಆದ
 ಪಾರ್ವತಿಯು ನಮಗೆ ಸದಾಕಾಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ.^೩

೧ ರಥಿ (ಯ, ರ, ಲ, ಸ) ೨ ಗತ (ಸ)

1. ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಶಿವನನ್ನೂ, ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿರುವನು.
2. ಸಾರಕಳಾಧುರೀಣಿ-ಕೆಳೆಗಳು-ಶಾಂತಿ, ಶಾಂತ್ಯಾತೀತ, ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ನಿವೃತ್ತಿ-ಶಿವಾನುಭವ ಶಬ್ದಕೋಶ.
3. ಕೃಷ್ಣವೇಣಿ, ಸರಸ್ವತಿ-ಮೊದಲಾದ ನದಿಗಳ ಹೆಸರು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದೊಂದು ಚಮತ್ಕಾರ.

ಮತ್ತೇಭ

ಹರಭಕ್ತಿಪ್ರಮದಾಮುಖೈಕಮುಕುರಂ ಶೈವಾಗಮಾಂಭೋಜಭಾ
ಸ್ವರಬಿಂಬಂ ಗುಣರತ್ನಭೂಷಣನುಮೇಶಧ್ಯಾನಸಂಪನ್ನನ
ಕ್ಷರಸದ್ಧರ್ಮಕಳೇವರಂ ಮೃಡಮತಾಂಭೋರಾಶಿರಾಕಾಸುಧಾ
ಕರನಾದ್ಯಂ ವೃಷಭೇಶ್ವರಂ ಸಲಹುಗೆಮ್ಲಂ ಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮಂ*

೪

ಚಂಪಕ

ಅವಿಕಳಶಕ್ತಿಯುಕ್ತರಕಳಂಕಚರಿತ್ವರನಂತಸದ್ಗುಣಾ
ರ್ಣವರಭವಸ್ವರೂಪರಖಳಾಗಮವೇದಿಗಳರ್ಧಿತಾನ್ಯವಾ
ದಿವರರಮಂದಕೀರ್ತಿಯುತರರ್ಥಿಸುರೋರ್ವಿಜರಪ್ರತರ್ಕ್ಕಗೌ
ರವರಭವಂದ್ರರಕ್ತಮಗಶೇಷಪುರಾತನರೀಶ್ವರಾರ್ಚಕರ್

೫

ಹರಸುಕುಮಾರ ಷಣ್ಮುಖನ ದಕ್ಷಮಖಾರಿಯ ಲಿಂಗಸಂಗವಿ
ಸ್ಫುರಿತನ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಭೃಂಗಿಯ ರೇಣುಕದಾರುಕಾದಿ ಭಾ
ಸುರಮಹಿಮಾಂಕ ಸತ್ತ್ವಮಥವರ್ಯರ ಪಾದಪಯೋರುಹಕ್ಕೆ ಭ
ಕ್ತರಸದಳುರ್ಕೆಯಿಂ ನೆಗಟ್ಟಪೆಂ ಕರಣತ್ರಯದಿಂ ಪ್ರಣಾಮಮಂ

೬

೪. ಶಿವಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಖವನ್ನು (ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು) ಮುಖ್ಯವಾದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿ
ರುವ, ಶೈವಾಗಮಗಳೆಂಬ ಕಮಲಗಳನ್ನು (ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ) ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವಾದ,
ಸದ್ಗುಣಗಳೆಂಬ ರತ್ನಾಭರಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾದ, ಪಾರ್ವತಿಯೊಡಗೂಡಿರುವ
ಪರಶಿವನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಧನ್ಯನಾದ, ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪ ಸದ್ಧರ್ಮಗಳೇ ಶರೀರವಾಗುಳ್ಳ,
ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೆಂತಿರುವ, ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ
ಅಥವಾ ಪ್ರಥಮಾಚಾರ್ಯನಾದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೆನಿಸಿದ ವೃಷಭೇಶ್ವರನು ನಮನ್ನು
ಕಾಪಾಡಲಿ. ೫. ಅನೂನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವರೂ, ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಆಚಾರ
ಶೀಲರೂ, ಅನೇಕ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸಮುದ್ರದಂತಿರುವವರೂ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವಸ್ವರೂಪರೂ,
ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರೂ, ಅನ್ಯಮತವಾದಿವರರನ್ನು ಭಂಗಿಸಿದವರೂ, ನಿರತಿಶಯ
ವಾದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರೂ, ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ (ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸು
ವಲ್ಲಿ) ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿರುವವರೂ, ಊಹಾತೀತವಾದ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳವರೂ, ಶಿವಾರಾಧ
ಕರೂ, ಸಕಲರಿಗೂ ಹಿರಿಯರೂ ಆದ ಪುರಾತನರು¹ ನಮಗೆ ವಂದನಾರ್ಹರಾಗಿರುವರು.
೬. ಶಿವನ ಸುತನಾದ ಷಣ್ಮುಖನಿಗೂ, ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ಧ್ವಂಸಿಯಾದ ವೀರಭದ್ರನಿಗೂ,
ಲಿಂಗಸಂಗದಿಂದ ಪುಲಕಿತನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನಿಗೂ, ಭೃಂಗಿ, ರೇಣುಕಾರಾಧ್ಯ,
ದಾರುಕಾರಾಧ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ತೇಜೋಮಯ ಮಹಿಮಾವಿಳಾಸಯುಕ್ತರಿಗೂ,

* ಈ ಪದ್ಯವು 'ಯ' ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬಂದಿದೆ.

1. ಪುರಾತನರು = ಇವರು ಒಟ್ಟು ಅರವತ್ತುಮೂರು ಮಂದಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಲಿಗಣನಾಥ,
ರುದ್ರಪತುಪತಿ, ತಿರುನೀಲಕಂಠರು, ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧಿ, ಸೌಂದರನಂಬಿ ಮುಂತಾದವರು.

ಮತ್ತೇಭ

ಕನಕಕ್ಕಾ ಧರವಪದೋಳ್^೧ ನೆಗೆಟ್ಟು ವಪ್ಪಕ್ಕೀಡೆಯಂ ನೀಳ್ಕಿ^೨ ನಾ
 ಕನದೀವಾರಿಯನೀಂಟ ಪೂತ್ಕರಿಸಿ ತತ್ಸಂಕೇಜಮಂ ಕೊಂಡು ಭೋಂ
 ಕನೆ ನೀರಾಟಮನಾಡಿ ಪಾಲ್ಲಡಲೊಳುದ್ದದ್ದಾಲಲೀಲಾಪವ
 ತನಮಂ ತಾಳ್ವಿಭವಕ್ರನೀ ಕೃತಿಗಜಸಂ ಮಾಯ್ಕಿ ನಿರ್ವಿಘ್ನಮಂ ೭

ಶ್ರುತಿನುತ್ಯ ವೀರಶೈವಾ
 ಶ್ರುತರ ಪರಾಭೂತ ದುರ್ಮತಪ್ರಕರರ ಸ
 ಮತ್ಕಿರ ವಿತತಪ್ರಭಾವರ
 ಚತುರಾಚಾರ್ಯರ ಪದಾಬ್ಜಿ^೩ಕಾಂ ನ^೪ತನಪ್ಪೆಂ ೮

ಗುರುಸೋಮನಾಥ ಹರಿಹರ
 ಹರಕವಿಪದ್ಧರಸಮುಖ್ಯರಂ ಬಲವಂದಾ
 ದರದಿಂದೆ ಮಣಿದು ನೆಗೆಟ್ಟಪ್ಪೆ^೫
 ನುರುತರಶಿವಲೀಲೆ ಮಿಸುಪ ಸತ್ಯ ಸ್ತಿಯನಿದಂ ೯

ಚಂಪಕ

ಕಿವಿಗಮದಾರ್ಗಗೆ ನಲ್ಲುಡಿಯೊಡಂಬಡೆ ಬಂಧದಳುರ್ಕೆ ದೇಸಿಯು
 ತ್ವವಮನೊಡರ್ಚೆ ಸೊಂಪು ಸುಬಿದಾಡೆ ರಸಂ ಪೊಸತಾಗಿ^೬ ಕಾಲ್ವರಂ
 ಕವಿಯೆ ಪೊದಟ್ಟು^೭ ಭಾವಮದು ನಾಂಟಿ^೮ ರಸಜ್ಞರ ಚಿತ್ತಮಂ ಮನೋ
 ಭವನಲರಂಬನಂತೆ ಕೃತಿವೇಟ್ಟುದು ಕಬ್ಬಿಗನುರ್ಬ^೯ ಧಾತ್ರಿಯೋಳ್ ೧೦

ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಮಥ ಗಣಾಧೀಶರಿಗೂ, ಪರಮಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ, ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಪಾದಾನತನಾಗಿ ವಂದಿಸುವೆನು. ೭. ಹೊಂಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಟವನ್ನು ಆಡಿ, ಉಬ್ಬಿ (ಹರ್ಷದಿಂದ) ಮೈಮುರಿದು, ದೇವಗಂಗೆಯ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಪುಸ್ಸೆಂದು ತೂರಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಮಲ ಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪಾಲ್ಲಡಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾಟವನ್ನಾಡಿ, ವಿಶೇಷವಾದ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿದ ಗಜಾನನನು ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸದಾ ನಿರ್ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ. ೮. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಂಸಿತವಾದ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ, ದುರ್ಮತಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ, ಪ್ರಶಾಂತರೂ ಮಹಾಮಹಿಮಾಸ್ಥಿತರೂ ಆದ ನಾಲ್ವರು ಆಚಾರ್ಯರ^೧ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಿಸುವೆನು. ೯. ಗುರು ಸೋಮನಾಥ, ಹರಿಹರ, ಹರಕವಿ ಪದ್ಧರಸನೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶಿವಲೀಲೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಈ ಸತ್ಯ ಸ್ತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವೆನು. ೧೦. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಆನಂದೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ, ಮನಃಸ್ಥನ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳು

೧. ಸಾನುಪೊಳ್ (ಯ) ೨. ನಿಳ್ಕಿ (ಜ, ಯ, ರ) ೩. ನ್ನತ (ಯ, ಲ) ೪-೪. ಕಾನ (ಕ, ಯ, ವ)
 ೫. ಪೇಟ್ಟಪೆ (ಗ, ತ) ೬. ತಾಗೆ (ಚ) ೭. ದಟ್ಟಿ (ಜ, ರ) ೮. ನಾಂಟಿ (ಕ,ಜ) ೯. ರುರ್ಬಿ (ಚ)

1. ನಾಲ್ವರು ಆಚಾರ್ಯರು - ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ, ಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಮರುಕಾರಾಧ್ಯ-ರಾ. ಶೇ. ವಿ.-ಎರೇಸೀಮೆ ಚೆನ್ನಪ್ಪನವರು.

ಸುಕವಿಮುಖೇಂದುವಿಂದೋಗದ ಸತ್ಯತಿಚಂದ್ರಿಕೆ ಪರ್ಬ ಸದ್ವದ್ಧ
ಪ್ರಕರಚಿಕೋರಮಂ ತಣಿಪಿ ವರ್ಧಿಸಿ ನೇತ್ರಯಶಸ್ಸುಧಾಭಿಯಂ
ಸಕಳರಸಜ್ಞ ಹೃತ್ಯಮುದಸಮ್ಮದಮಂ ನೆಗಟ್ಟಿರ್ಪಿನಂ ಸಮು
ತ್ಸುಕತಯನೇಕೆ ತಾಳುಮದಱಿಲೋಳ್ ಖಳಚಕ್ರಚಯಂ ಧರಿತ್ತಿಯೋಳ್

೧೧

ಮತ್ತೇಭ

ಗಲಿತಾಲಂಕೃತಿ ವೀತಧಾತು ಶಿಥಿಲೀಭೂತಾಂಗಿ ದೋಷವೃಜಾ
ಕುಲೆ ಭಾಸ್ವದಸವೃತ್ತಿವರ್ಜಿತೆ ಸದಂತತ್ವಾತ್ತಿನಿರ್ಮುಕ್ತೆ ರಿ
ಕ್ತಲಸತ್ವದ್ಧತಿ ಶಯ್ಯಗಿಂಬೆನಿಸದಾದಂ ದುರ್ಗುಣಂಬೆತ್ತೆ ದು
ರ್ಬಲವದ್ವಷ್ಟ್ಯತಿವ್ಯದ್ಧೆ ಸದ್ರಸಿಕಚೇತೋರಾಗಮಂ ಮಾಬ್ಬಳೇ

೧೨

ರಸಿಕಜನರ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ರಸಜ್ಞರ ಭಾವಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ರಚನೆಯು ಶ್ರವಣಾನಂದಕರವಾಗಿಯೂ, ಮಾತುಗಳು ಹಿತವಾಗಿಯೂ, ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಭಂದೋವಿರಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾದ ದೇಸಿಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯು ಸ್ಫುಟವಾಗಿಯೂ, ನವರಸಗಳು ಹೊಸಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುವಂತೆಯೂ, ವ್ಯಾಪಕಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ೧೧. ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರ ಮುಖಚಂದ್ರನಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ್ದ ಸತ್ಯಾವ್ಯವೆಂಬ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಪ್ರಸರಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂಬ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಕಥಾನಾಯಕನ ಕೀರ್ತಿ ಸುಧಾಸಾಗರವನ್ನು ಉಕ್ಕೇರಿಸುತ್ತದೆ; ಸಕಲ ಸಹೃದಯರ ಹೃದಯವೆಂಬ ಕುಮುದಕ್ಕೆ ಆನಂದವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಖಳರೆಂಬ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಮುದಾಯವು ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಆನಂದಿಸಿತು? ¹(೧೦) ೧೨. (ಕಾವ್ಯಪರವಾಗಿ) — ಉಪಮಾದಿ, ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದು, ಧಾತು, ಕ್ರಿಯಾರೂಪಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರತ್ಯಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಚಿತ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯದೋಷಗಳಿಂದ ಅಂದಗೆಟ್ಟಿರುವ, ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳೂ, ಕೈಶಿಕ್ಯಾದಿ ವೃತ್ತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲದ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿಲ್ಲದ-ಶುಭಾಂತವಾಗದ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಕಾವ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರಚನೆಯಾಗದ, ಲಲಿತಪದವಿನ್ಯಾಸಗಳಾಗಲೀ, ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರೌಢವಾದ ಪದಬಂಧವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ಸಕಲವಾದ ಕಾವ್ಯದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ದುಷ್ಕಾವ್ಯವು ವಿದ್ವದ್ರಸಿಕರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದೆ? (ಸ್ತ್ರೀ ಪರವಾಗಿ) ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾಗದಿರುವ, ದೇಹಶಕ್ತಿಗುಂದಿದ, (ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕಫಾದಿ) ದೋಷಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿರುವ,

೧. ಸಮೃ (ಕ) ೨. ತಸ್ತಾರ (ರ) ೩. ಬೆತ್ತು (ಚ)

1. ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಯು ರಾತ್ರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಖೇದಪಡುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ನೇತ್ರಯಶಸ್ಸುಧಾಭಿ' ಎಂಬುದು 'ನೇತ್ರಯಶಸ್ಸುಧಾಭಿ' ಎಂದಿರಬೇಕು (೧೦).

ಜ್ವರತಪ್ತಂ ಸುಧೇಯಂ ಸುಧಾಂಬುನಿಧಿಯಂ ಭೇಕಂ ಸುಧಾರೋಚಿಯಂ
 ವಿರಹಾವಿಷ್ಣುನನಂತರತ್ನರುಚಿಯಂ ಘೋಕಂ ರಣದ್ವೀಕೇಯಿಂ
 ಚರದೋಳ್ಳಂ ಬಧಿರಂ ಲಸನಸ್ತುಕುರಮಂ ಜಾತ್ಯಂಧನುದ್ಯದ್ಭಾಷಾ
 ಕರಸತ್ಯಾವ್ಯಮನಜ್ಞನೇಂ ಪಟೇಯ ಕುಂದಾದಪ್ಪುದೇ ಧಾತ್ರಿಯೋಳ್

೧೩

ಧರೆಯೋಳ್ ಸದ್ಭೂತನುರರೀ
 ಕರಿಸಿದ ಸತ್ಯತಿಯನಧಮನೇಗೆಯ್ಯನೊ ಭಾ
 ಸ್ವರಕರಗೃಹೀತನಳಿನಮ
 ನುರುದೋಷಾಕರನದೆಂತುಮೇಂ ಕೊರಗಿಪನೇ

೧೪

ತೆಗಟಲ್ ಬಿಲ್ಲಂ ಖಳನೇಂ
 ನೆಗಟಲ್ ಬಿಲ್ಲನೆ ನವೀನಕೃತಿಯಂ ಶಾಖಾ
 ಮೃಗಮಲರ ಮಾಲೆಗೀಟಲ್
 ಮಿಗೆ ಬಿಲ್ಲುದದಲ್ಲದಂತಿರೇಂ ರಚಿಯಕುಮೇ

೧೫

ಅನುರಕ್ತಳಲ್ಲದ, ಹಲ್ಲುಗಳುದುರಿಹೋಗಿರುವ, ಉತ್ತಮವಾದ ನಡವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ, ರತಿಗೆ ಹಿತಳಲ್ಲದ, ದುರ್ಗುಣಿಯೂ ದುರ್ಬಲಳೂ ಕಠೋರ ಸ್ವಭಾವದವಳೂ ಆದ ವೃದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಯು ರಸಿಕರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಳೆ? * ೧೩. ಜ್ವರದಿಂದ ನೆರಳುತ್ತಿರುವವನು ಹಾಲನ್ನೂ, ಕಪ್ಪೆಯು ಕ್ಷೀರಸಾಗರವನ್ನೂ, ವಿರಹಿಯು ಚಂದ್ರನನ್ನೂ, ಗೂಗೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವನ್ನೂ, ಕಿವುಡನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ವೀಣೆಯ ಇಂಪಾದ ನಾದಮಾಧುರ್ಯವನ್ನೂ, ಹುಟ್ಟುಕುರುಡನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನೂ ತೆಗಳುವರು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ) ಮೂಢರು (ಅಲಂಕಾರಗಳು, ಶ್ಲೇಷಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಭಾವಗಳಿಂದ ರಂಜಿತವಾದ) ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಿಂದಿಸುವರು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುಂದುಂಟಾಗಲಾರದು. ೧೪. ತಾವರೆಯನ್ನು ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಅರಳಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಂದ್ರನು ಅವುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆದರಿಸಿದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ದೋಷೈಕದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಅಧಮರು ಹೀಗಳೆಯಲಾರರು. ೧೫. ಕೋತಿಯು ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯಬಲ್ಲದೇ ಹೊರತು ತಾನು ಬೇರೆ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ದುರ್ಜನರೂ ಸಹ ಒಂದು ನವೀನಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಲ್ಲರೇ ಹೊರತು, ತಾವು ಮಾತ್ರ

೧-೧. ಬಿಲ್ಲ ಖಳಂ ತಾಂ (ಚ, ಜ); ಬಿಲ್ಲಂ ಖಳ ತಾಂ (ಗ, ತ)

* ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಕೃತಿಪರವಾಗಿಯೂ, ವೃದ್ಧಸ್ತ್ರೀ ಪರವಾಗಿಯೂ ಶ್ಲೇಷೆಯಿದೆ.

ಪಿರಿದಾಯಾಸದೆ ಗುಣಮಂ
ದೊರೆಕೊಳಿಸಿದೊಡಂ ಖಲಂಗೆ ಗುಣಮಂ ಪಶ್ಚಾತ್
ಕರಿಸಿ ಗುಣಿಯಂ ವಿಭೇದಿಪ
ಪರಿ ತೀಕ್ಷ್ಣಮುಖಂಗೆ ಸೂಚಿಯಂತಿರೆ ಸಹಜಂ

೧೬

ಅಜನಜಡನೆಂದು ನುಡಿವುದು
ಕುಜನತೆ ಜಡಜಾತಜಾತನೆಂತಜಡನವಂ
ಸುಜನವಿರೋಧಿಯನಜಡಂ
ಸೃಜಿಯಿಪನೆ ಪರೋಪತಾಪಫಲನಂ ಖಲನಂ

೧೭

ಇನಿವಣ್ಣಳಿರೆ ಬಿಸುಟ್ಟೊ
ಯ್ಯನೆ ವನಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಕಾಕನೊಲ್ವುದು ಗಡ ಬೇ
ವಿನ ಪಣ್ಣಂ ಲೇಸಂ ಬಿ
ಟ್ಟಿನಿಸುಂ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷಮಂ ಖಲನೊಲ್ವಂ

೧೮

ಪಟಿಕೆಯ್ವಂ ಖಲನಂ ದಾಂ
ಮುಳಿಯೆಂ ಗುಣಗಣಮನ ಮಳಮಣಿದರ್ಪಣಮೇಂ
ತೊಳಗಡೆ ಬೆಳಗೆ ತದೀಯೋ
ಜ್ವಳತೆಗೆ ಕಾರಣಮಿದೆಂದು ತಿಳಿದುದಜೆಂದಂ

೧೯

ಕಾವ್ಯರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರರು. ೧೬. ಅತಿಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟು ಸೂಜಿಗೆ (ಗುಣಮಂ) ದಾರವನ್ನು ಪೋಣಿಸಿದರೆ (ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುಖಂ) ಮೊನಚಾದ ತುದಿಯುಳ್ಳ ಅದು ದಾರವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು (ಗುಣಿಯಂ) ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ (ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುಖಂ) ಕೆಟ್ಟಮೋರೆಯ ದುಷ್ಟನಿಗೆ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೂ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿ ಗುಣವಂತರನ್ನೇ ಬಾಧಿಸುವನು. ಅದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೇ. ೧೭. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು (ಅಜಡಂ) ಮೂರ್ಖನಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ದೌರ್ಜನ್ಯವಾಗುವುದು. (ಜಡಜಾತ ಜಾತನ್) ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು (ಮೂರ್ಖನ ಮಗನ ಮಗನು) ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮೂರ್ಖನಾಗದೆ ಇರಬಲ್ಲನು? ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೂರ್ಖನಾದುದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ಸಜ್ಜನದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ತಮಗೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದು! ೧೮. ತೋಟವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕಾಗೆಯು ರುಚಿಕರವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೂ ಒಲ್ಲದೆ ಬೇವಿನ ಹಣ್ಣಿಗೇ ಆಶೆಪಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದುರ್ಜನನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಾದರೂ ದೋಷಗಳನ್ನೇ ಹುಡುಕುವನು. ೧೯. ಖಳನು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣವನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವನೆಂದು ನನಗೆ ಕೋಪವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ

೧. ಸೂಜಿ (ಗ, ತ) ೨. ನೊಲ್ವು (ಗ, ಚ, ಜ, ತ) ೩. ಟ್ಟಿನಿಸಂ (ಚ) ೪-೪ ಪಳಿ ಕೈಪುಂ ಖಳಗಂ (ಗ, ಚ, ಜ) ೪-೫. ಪಳಿಕೈವಂ ಗುಣಗಣಮಂ! ಖಳನಂದಾಂ ಮುಳಿಯೆನ (ಯ, ಲ)

ಖಲಬುದ್ಧಿಗೆ ಸತ್ಯಾನ್ಯದೊ
 ಳಲರ್ಧ ಗುಣಂ ದೋಷವಾಗಿ ತೋರ್ಕುಂ ರವಿಯು
 ಜ್ವಲರುಚಿ ಕೌಶಿಕದೃಷ್ಟಿಗೆ
 ಸಲೆ ಮರ್ಚಿನಿಪಂತಿರಾತ್ಮದೋಷೋನ್ನತಿಯಿಂ ೨೦

ತಣಿವಣಮಿಲ್ಲನ್ನರ ಗುಣ
 ಗಣಮಂ ಸಲೆ ಪೊಗಟ್ಟ ತೆಗಟ್ಟಿ ಸುಜನನ ಖಲನು
 ಲ್ಲಣರಸನೆಗಮಿಂತಿದು ಲ
 ಕ್ಷಣಮಿರ್ವರ್ಗಂ ವಿಧಾತ್ಯವಿಹಿತಂ ಜಗದೊಳ್ ೨೧

ಘನರಸಮಂ ಪದದೀಂಟುವ
 ವಿನುತಂ ಚಾದಗೆ ಕುವಾರಿಯಂ ಕುಡಿವುದೆ ನೂ
 ತನರಸವತ್ಯತಿಗಳಸುವ
 ಮನುಜಂ ಮಹಿದಾದೊಡಲಕ್ಕೃತಿಗಳಸುವನೇ ೨೨

ಅಳಿಯಲರಂ ಗಿಳಿ ಪಣ್ಣಂ
 ತಳಿರಂ ಪಿಕನೊಲ್ವ ತೆಹದೆ ಕುಜದೊಳ್ ಕೃತಿಯೊಳ್
 ವಿಳಸಿತಪದಮುಮನರ್ಥಮ
 ನಳಂಕೃತೆ ಪ್ರಹಿತಭಾವಮಂ ಕೆಲರೊಲ್ವರ್ ೨೩

ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯನ್ನು (ಬೂದಿಯಿಂದ) ಉಜ್ಜಿದಷ್ಟೂ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ! (ಖಳನು ಹೀಯಾಳಿಸಿದಷ್ಟೂ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯಗುಣವು ಉಜ್ವಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ) (ರಂ) ೨೦. ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿದೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗೂಗೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವು ಕತ್ತಲೆನಿಸುವಂತೆ, ದುರ್ಜನನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಗುಣರಾಶಿಯು ದೋಷವಾಗಿಯೇ ತೋರುವುದು. ೨೧. ಇತರರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಸಜ್ಜನರ ದೊಡ್ಡನಾಲಗೆಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗಳುವ ದುರ್ಜನರ ನಾಲಗೆಗೂ ತೃಪ್ತಿಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ! ಅವರಿಬ್ಬರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ! (ರಂ) ೨೨. ಮೇಘಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನೀರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಯು ಕೊಳಚೆನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನವರಸಭರಿತವಾದ ವಿನೂತನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಜನರು ಮೆಚ್ಚುವರೇ ಅಲ್ಲದೆ, ನೀರಸವಾದ ಕ್ಷುದ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸರು. ೨೩. ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಗಳು ಹೂವನ್ನೂ, ಗಿಳಿಯು ಹಣ್ಣನ್ನೂ, ಕೊಳೆಲೆಯು ಚಿಗುರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ, ಒಂದು ಸತ್ಯಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಉಜ್ವಲವಾದ ಶಬ್ದಜೋಡಣೆಯನ್ನೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು (ವಾಚ್ಯ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಧ್ವನಾದಿ) ಅರ್ಥಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಲಂಕೃತವಾದ ಹಿತಕರ ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿ

ರಸವತ್ಸಾವ್ಯದ ರಸಮಂ
ರಸಿಕರ್ಕಳ್ ಬಲ್ಲ ತಜಿದಿನಿವರೆ ಗಾಂಪರ್
ಸಸಿ^೧ ಜೊನ್ನದಿನಿದನಿವುವೆ
ಮಿಸುಪ ಚಕೋರಂಗಳಂತಿರುಚಿದ ಖಗಂಗಳ್

೨೪

ಪ್ರಣುತಗುಣನಿಧಿಗಳತಿಲಾ
ಕ್ಷಣಿಕರ್ ಮೃಡಭಕ್ತಿಭಾವಿತರ್ ಸದ್ವಿಬುಧರ್
ಪ್ರಣಯದಿನೆನ್ನೀ ಕಬ್ಬಮು
ನಣಿಯರಮಾಲಿಸುಗೆ ತಿರ್ದುಗೋವುಗೆ^೨ ಸತತಂ

೨೫

ಚಂಪಕ

ಇದು ಪೊಸರೀತಿ ನೋಡಿದು ನವೀನಮಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಭಾವಮಿಂ
ತಿದು ನವವೃತ್ತಿ ಲೇಸಿದು ರಸಸ್ಥಿತಿ ನೂತ್ನಮಿದಲ್ತೆ ನೂತನಂ
ಪದರಚನಾವಿಲಾಸಮಿದು ಕಬ್ಬಮುಪೂರ್ವಮಿದೆಂದು ಕಬ್ಬಿಗರ್
ಪದೆದೊಲವಿದೆ ಕೀರ್ತಿಸೆ ನಿಮಿರ್ಚುವೆನೀ ಸುಭಗಪ್ರಬಂಧಮಂ

೨೬

ಉತ್ತಲ

ಜೇಂಗೊಡದಂತೆ ರೋಂಕರಿಪ ತುಂಬಿಗಳಿಂಚರದಂತೆ ಪೆಂಪನಾ
ಳ್ವಿಂಗಡಲಂತೆ ಪಕ್ಷೇವ ಮಾಮರದಂ^೩ತೆ ಪಯೋಜದಂತೆ^೪ ಬಿ
ಳ್ವಿಂಗಳ ಸೊಂಪಿನಂತೆ ಸುಸಿಲಾಸೆಯ ನಲ್ಲಳ ನೋಟದಂತೆ ಚಿ
ತ್ತಂಗೊಳಲಾರ್ಪದೀ ಕೃತಿ ಪಡಕ್ಕರಿದೇವಕ್ಕತಂ ರಸಜ್ಞರಾ

೨೭

ಅಂಗೀಕರಿಸುವರು. ೨೪. ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಸವಿಯನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಕೋರಪಕ್ಷಿಗಳು
ಆನಂದಿಸುವಂತೆ ಇತರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನವರಸ
ನಿರ್ಭರವಾದ ಕಾವ್ಯದ ರಸವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಆನಂದಿಸಲು ರಸಿಕರಿಗೆ
ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು, ಮೂಢರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ೨೫. ಗುಣಗ್ರಹಣಶೀಲರೆಂದು
ಕೀರ್ತಿತರಾದವರೂ, ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರೂ, ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವವಾದವರೂ
ಆದ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ
ಶ್ರವಣಮಾಡಲಿ; (ದೋಷಗಳೇನಾದರೂ ಇರುವುದಾದರೆ) ತಿದ್ದಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಮೆಚ್ಚಲಿ.
೨೬. ಕಾವ್ಯಜ್ಞರು ಈ ನನ್ನ ಮನೋಹರವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, “ಇದು ಹೊಸ
ರೀತಿಯದು, ಅಲಂಕಾರಗಳು ಹೊಸ ಬಗೆಯವು, ಇದು ನೂತನ ಭಾವಗಳು, ಇದು
ಹೊಸದಾದ ದೇಶಿ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಗಳು, ಇದು ರಸಘಟ್ಟ, ಹೊಸತಲ್ಲವೆ,
ಪದರಚನಾವಿಲಾಸವೂ ಹೊಸ ಪರಿಯಾದುದು. ಇದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಾವ್ಯ” ಎಂದು
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವೆನು.
೨೭. ಪಡಕ್ಕರಿದೇವನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಜೇನು ತುಂಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕೊಡದಂತೆ

ಮತ್ತೇಭ

ಘನಕಾಂತಾಸ್ತನಮಂ ಕುಲೀನಜನಮಂ ಸದ್ವೃತ್ತಶೋಭಾವಹಂ
ವನಮಂ ಮಾಧವನಂ ಪ್ರಕೀರ್ಣಸುಮನೋಜಾತೋತ್ಸವಂ ಕಂಜಕಾ
ನನಮಂ ಭೂವರನಂ ರಸಾತಿಶಯಸೌಭಾಗ್ಯೋದಯಂ ಪೋಲ್ತು ಪೆಂ
ಪಿನಲಂಪಿಂದೆಸುಗುಂ ಪ್ರಬಂಧಮಿದು ಸರ್ವೋರ್ವೀನುತಂ ಸಂತತಂ

೨೮

ಉತ್ಪಲ

ಮಾಣಿಸಿ ಕಂಬಳಾಶ್ವತರ ಗಾನಮನಂತಿರವೇಟ್ಟು ವಾಣಿಯಾ
ವೀಣೆಯ ನುಣ್ಣುವತ್ತ ಸರಮಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿ ನಿಜಾಗ್ರದೇಶದೋಳ
ಜಾಣೆಸೆದಿರ್ಪಿನಂ ಪದೆದು ಪಾಡುವ ಗಂದರರಂ ಕಡಂಗಿ ಕ
ಲ್ಯಾಣಿಯ ಕಾಂತನಾಲಿಸುಗೆ ಸದ್ರಸಮೊಪ್ಪುವ ಮತ್ಪ್ರಬಂಧಮಂ

೨೯

(ರಸ, ಮಾಧುರ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ), ದುಂಬಿಗಳ ರೋಂಕಾರದಂತೆ,
(ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿಯೂ) ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಂತೆ (ಕೀರ್ತ್ಯುತ್ಸಾಹದಿಂದ
ಕೂಡಿಯೂ), ಫಲಭರಿತವಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾವಿನ ಮರದಂತೆ (ಸಫಲತೆಯಿಂದ
ಕೂಡಿಯೂ), ಕಮಲಪುಷ್ಪದಂತೆ (ಪರಿಮಳಪೂರಿತವಾಗಿಯೂ), ಬೆಳ್ಳಿಗಳಂತೆ
ಹಿತಕರವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಣಯಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಿಯಳ ನೋಟದಂತೆ
(ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿಯೂ), ರಸಜ್ವರ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವುದು. ೨೮. ಜಗದ್ವಿಶ್ವತವಾದ
ನನ್ನ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಕಾಂತಾಸ್ತನದಂತೆಯೂ ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತ ಜನರಂತೆಯೂ
ಸದ್ವೃತ್ತಶೋಭಾವಹವಾಗಿದೆ (ಕಾವ್ಯ = ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇಡಿತಾದಿ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
ಸ್ತನ=ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಂಡಗೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಲೀನಜನ = ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯಿಂದ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.) ವನದಂತೆಯೂ ಮಾಧವನಂತೆಯೂ ಪ್ರಕೀರ್ಣ ಸುಮನೋ
ಜಾತೋತ್ಸವವಾಗಿದೆ (ಕಾವ್ಯ = ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದಕರ. ವನ =
ವಿವಿಧ ಪುಷ್ಪಗಳ ಉದ್ಯಮದಿಂದ ಹರ್ಷಕರ. ಮಾಧವ = ಮನ್ಮಥ ಜನ್ಮದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟ)
ಕಮಲವನದಂತೆಯೂ ರಾಜನಂತೆಯೂ ರಸಾತಿಶಯಸೌಭಾಗ್ಯೋದಯವಾಗಿದೆ. (ಕಾವ್ಯ
= ಉತ್ತಮ ರಸಗಳಿಗೆ ಆಕರ. ಕಮಲವನ = ಮಕರಂದರಸದ ಅತಿಶಯದಿಂದ
ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿ. ರಾಜ = (ರಸಾ) ಭೂಮಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು).
ಹೀಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಕಾಂತಾಸ್ತನಾದಿಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿದ ಸೊಗಸಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ
(ರಂ). ೨೯. ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯಾದ ಶಿವನು (ಸಾಮಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ) ಕಂಬಳ,
ಅಶ್ವತರರೆಂಬವರ ಗಾನವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎಂದು ತಡೆದು, ಶಾರದೆಯು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ವೀಣೆಯ ಇಂಪಾದ ನಾದವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ತನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕುಶಲತೆಯಿಂದಲೂ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ

ಮಹಾಸೃಗ್ಧರೇ

ಜ್ವಲದೌರ್ವಜ್ಜಾಲೆ ಫಾಲಾಂಬಕಶಿಖಿಯಹಿ ಭೂಷಾಹಿ ಡಿಂಡೀರಮಾ ಪಾಂ
ಡುಲಸದ್ಭಸ್ಮಂ ಪ್ರವಾಳೋತ್ಕರಮರುಣಜಟಾಮಂಡಲಂ ವಿದ್ಯುದುದ್ಯ
ಜ್ವಲದಂ ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನಂ ರಾಜಸೆ ಭೃತಭುವನಂ ಭೂರಿಸತ್ತ್ವಾಶ್ರಯಂ ನಿ
ಸ್ತುಲ ಗಾಂಭೀರ್ಯಂ ಕರಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದನಭವಾಕಾರಮುದ್ರಂ ಸಮುದ್ರಂ

೩೦

ಮತ್ತೇಭ

ಕುಡಿದಂ ಕುಂಭಜನೆನ್ನನಾತ್ಮವಧುವೋಳ್ ಕೂಡಿರ್ದನೆಂದಿಂದಿರಂ
ಕಡೆದಂ ತನ್ನಹಿತಾದ್ರಿಗಾಂ ಶರಣಮೆಂದಾ ರಾಘವಂ ಕಟ್ಟಿ ಮೇಣ್
ತಡೆದಂ ಕಾದೊಳಕೆಯ್ಯನೆಂದು ಪಗೆಯಂ ಹಾಲಾಹಲಂಗೊಟ್ಟೊಡಂ
ಮೃಡನೋರ್ವಂ ಮುಳಿಯಂ ಗಡೆದುಲಿವವೋಲುದ್ವೋಷಿಕುಂ ಸಾಗರಂ

೩೧

ಮಹಾಸೃಗ್ಧರೇ

ಮಗನೋರ್ವಂ ಪುಟ್ಟ ದೋಷಾಕರನೆನಿಸಿದನೆನ್ನೊಳ್ಳಿಗಳ್ ಪಾಪುಗೆಯ್ಯಂ
ಮಿಗೆ ನಿಚ್ಚಂ ಪಂಕಜಾತಾಪ್ರಿತೆಯೆನಿಸಿ ಕುಭೃದ್ಭಗದೋಳ್ ಕೀಡಿಪಳ್ ನಾ
ಕಿಣಂ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ಮೇಣ್ ಕವರ್ದುದಕಟ ಭಂಗಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾದನೆಂದಾ
ತೃತಾರ್ವಾಗ್ನಿಚ್ಛಲಂಚಿತ್ತಪ್ರಲಯೋಳಕೊಂಡಂತೆ ತೋರ್ಕುಂ ಸಮುದ್ರಂ

೩೨

ನವರಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಲಿ. ೩೦. ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯೇ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಬೆಂಕಿ, ಸರ್ಪಗಳೇ ಆಭರಣಗಳು,¹ ನೊರೆಯೇ ಅತಿಶುಭ್ರವಾದ ಭಸ್ಮ, ಹವಳಗಳ ಬಳ್ಳಿಗಳೇ ಕೆಂಜಡೆಗಳು, ಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಮೇಘಗಳೇ (ಉಟ್ಟ) ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವೆನ್ನುವಂತೆ ಶೋಭಿಸಲು, (ಭೃತಭುವನಂ) ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ, (ಶಿವ = ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು) ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅಸದೃಶ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮುದ್ರವು ಶಿವಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೩೧. “ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ² (ನಾನು) ಕೂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕುಡಿದನು. ತನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ (ಮೈನಾಕ) ನಾನು ಆಶ್ರಯವಿತ್ತೆಂದು ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಶತ್ರುವಾದ ರಾವಣನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು (ಸೇತುವೆ ಯನ್ನು) ಕಟ್ಟಿ ಬಂಧಿಸಿದನು. ಆದರೆ ನಾನು ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಹ ಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸಮುದ್ರವು ಕಾಣುವುದು. ೩೨. “ಮಗನೊಬ್ಬ (ಚಂದ್ರ)ನು ಹುಟ್ಟಿ ದೋಷಿಯೆನಿಸಿದ, ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಮಗಳು (ಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಓಡಿಹೋಗುವ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು

೧. ನೆನ್ನೋರ್ವ (ಯ,ಲ).

1. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ‘ಭೂಷಾಹಿಡಿಂಡಿರ’ ಎಂಬುದನ್ನು ‘ಭೂಷಾಳಿಡಿಂಡಿರ’ ಎಂದು ತಿದ್ದಿದೆ. (ರಂ)

2. ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವ ಗೋದಾವರಿಯು ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಪತ್ನಿಯೆಂಬ ಕವಿಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ (ರಂ).

ಚಂಪಕ

ಪ್ರತಿಗಜಮೆಂದು ಕಾ಼ರ್ಮುಗಿಲನೀಡಿವಾನೆಗಳಿಂ ಪಯೋದಗ
ರ್ಜಿತಕಗ್ನಿದೋಡುವಂಚೆಗಳ ಚಾಯ್ಲಿನೊಕ್ಕಮ್ಮತಂಗಳಂ^೧ ತುಡುಂ
ಕುತೆ ಮಿಗೆ ನುಂಗುವಂಬುಚರದಿಂ ಬಡಬಾನಲನೆಂದು ವಿದ್ಯಮು
ಪ್ರತತಿಯನಿರ್ಕೆಲಕ್ಕೊಲೆವ ನಕ್ಕದಿನದ್ಭುತಮಾಯ್ತು ಸಾಗರಂ

೩೩

ಪರಿವ ಪಡಂಗು ಬಲ್ಲೆರೆಯ ಸಾಲ ಚೆಡಂಗು ನವೀನವಿದ್ಯಮೋ
ತ್ಯರದ ಪೊದಲಿ ಶುಕ್ತಿಜದಳುರ್ಕೆ ಸರೋಜದ ಗುಣ್ಣು^೨ ತೀರಭಾ
ಸುರತರತಾಳನಂದನದಲಂಪು ಪುಟೆಲ್ಲಳಡರ್ಪು ಚೆಲ್ವ ಬಿ
ತ್ತರಿಸೆ ಪೊಡರ್ಪುವೆತ್ತು ಬಗೆಗೊಂಡುದು ಪೂರ್ಣಗುಣಂ ಮಹಾರ್ಣವಂ

೩೪

ಪರಿವೃತಮಾದ ತದ್ವನಧಿ ವಾರಿಸಮುನ್ನಿಶಿತಾಲವಾಲದಂ
ತಿರ ಮಕರಂದಪೂರಮೆನೆ ನಿರ್ಝರಮಲ್ಲೆತ್ತಗಿದರ್ ವಾರ್ಧರೋ
ತ್ಯರಮಳಿರಾಜಿಯಂತೆಸೆಯೆ ಪೂತಲದೊಪ್ಪುವ ಕರ್ಣಿಕಾರಭಾ
ಸುರನಗದಂತೆ ಕಣ್ಣಿನಿದನಾಳ್ವುದು ಭೂರಿಸುವರ್ಣಭೂಧರಂ

೩೫

ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ದುಷ್ಟರನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವಳು. ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹವು ಕಾಮಧೇನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಐರಾವತ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚೈಶ್ರವಸ್ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ದೋಚಿದರು. ಅಯ್ಯೋ, ಪರಾಭವಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆನಲ್ಲಾ” ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ದಾವಾಗ್ನಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸಮುದ್ರ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು.¹ ೩೩. ನೀರಾನೆಗಳು ನೀಲಮೇಘಗಳನ್ನು ತಮ್ಮವಿರೋಧಿ ಗಜಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆರಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೇಘಗರ್ಜನೆಗೆ ಹೆದರಿ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಮಲರಸವನ್ನು ಜಲಚರಗಳು ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹವಳಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಬಡಬಾನಲನೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ, ತನ್ನೆರಡು ಪಕ್ಕಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಳ್ಳುವ ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ೩೪. ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಹಡಗುಗಳು, ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೊಸದಾಗಿರುವ ಹವಳ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಪ್ರಕಾಶ ದಿಂದಲೂ, ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮುತ್ತುಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದಲೂ, ಕಮಲಗಳಿಂದಲೂ ತೀರಪ್ರದೇಶವು ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದಿತು. ದಡದಲ್ಲಿ ತಾಲವೃಕ್ಷದ ಸಾಲುಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಿಬಿಡವಾಗಿ, ಸಹಜ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮುದ್ರವು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೩೫. ಮೇರುಪರ್ವತವು ಪ್ರಫುಲ್ಲವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಬೆಟ್ಟದ ತಾವರೆಯ ಮರದಂತೆ

೧. ಕ (ಯ) ೨. ಕೊಗೆ (ಚ) ೩. ಮೃಣಾಲಮಂ (ಯ) ೪. ನುಣ್ಣು (ರ, ವ)

1. ದೋಷಾಕರಂ - ನಿಶಾಕರಂ - ಚಂದ್ರ; ದೋಷಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದವನು. ಪಂಕಜಾಶ್ರಿತೆ - ತಾವರೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಳು; ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದವಳು. ಕುಭೃದ್ವರ್ಗ-ದುಷ್ಟರನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಜನ; ರಾಜರ ಸಮೂಹ.

ನಿಶಿತವಿಪಾಣದಿಂ ಮೃಡವೃಷಾಧಿಪನೀಡಿತೆತ್ತೆ ತತ್‌ಕೃತೆ
ಪ್ರಸರಮೆ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಯಂತಿರೆ ವಿಶ್ವಕಧೀಶನೊರ್ವನೆ
ನಿಸಿದನುಮೇಶನೆಂದು ಬಿದಿ ಶಾಸನಮಂ ಬರೆದಿಟ್ಟು ನಟ್ಟು ನ
ಲಿಪುನಿಯ ಕಂಬದಂತೆಸೆದುದಾ ಗಿರಿ ದೇವನದೀಮಿಳತ್ಪಟಂ

೩೬

ಮತ್ತೇಭ

ಮರಮೆಲ್ಲಂ^೧ ಸುರಪಾದಪಂ ಮಿಸುಪ ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ ಮಣಿಶೇಣಿ ನಿ
ಝಾರಮೆಲ್ಲಂ ಸುಧೆ ಧೇನುವೆಲ್ಲಮನಿಶಂ ಸ್ವರ್ಧನುವ್ಯಂದಂ ವನೇ
ಚರರಲ್ಲರ್ ಖಚರರ್ ಲತಾಪ್ರತತಿಯೆಲ್ಲಂ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಕುಲಂ
ಪಿರಿದಿಂತೊಪ್ಪುಗ್ಗುಮೆಂದೊಡಾ ಗಿರಿಯ ಪಂಪಂ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ ಬರ್ಕುಮೇ

೩೭

ಚಂಪಕ

ಪೊಳೆವ ಹರಿನ್ಮಗಿದ್ಯುತಿಯನರ್ಕನ ವಾಜಿ ಕಣುಂಗೆಗೆತ್ತು ಸಾ
ದೇಳಸುಗುಮಿಂದನೀಲರುಚಿಯಂ ಪೊಸಕಟ್ಟಲೆಗೆತ್ತು ತಳ್ಳ ಬಾಂ
ಬೊಳೆಯ ರಥಾಂಗಯುಗ್ಮಮಗಿದಾಗಳೆ ಬಿರ್ಚುಗುಮಲ್ಲಿಯುತ್ತಳಾ
ವಳಿ ತಿಳಿಜೊನ್ನಮೆಂದಲರ್ಗುಮಾ ನಗದಿಂದುಮಣಿಪ್ರಕಾಶಮಂ

೩೮

ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆ ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ ಸಮುದ್ರದ ಜಲರಾಶಿಯೇ ಪಾತಿಯಂತೆಯೂ, ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಧುಮುಕುತ್ತಿದ್ದ ತೊರೆಗಳೇ ಮಕರಂದದ ಹೊನಲಿನಂತೆಯೂ, (ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ) ಇಳಿದು ಬಿದ್ದಂತಿದ್ದ ಮೋಡಗಳೇ ದುಂಬಿಗಳಂತೆಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ೩೬. ಶಿವನ ನಂದೀಶ್ವರನು ಹರಿತವಾದ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ (ಆ ಪರ್ವತವನ್ನು) ತಿವಿದು ಕಚ್ಚುಗಳುಂಟುಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ, ಬಡಗಿಗಳು ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯೇ ಏಕಮಾತ್ರಪ್ರಭುವೆಂದು ಅಜ್ಞಾಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಬರಹದಂತಿದ್ದಿತು. ಮೇರುಪರ್ವತವು ಒಳ್ಳೆಯ ಬಂಗಾರದ ಶಾಸನಸ್ತಂಭದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ದೇವಗಂಗೆಯು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಧ್ವಜಪಟದಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು. ೩೭. ಮರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು, ಥಳಥಳಿಸುವ ಕಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ರತ್ನರಾಶಿಗಳು, ಧುಮುಕುತ್ತಿರುವ ತೊರೆಗಳೆಲ್ಲ ಅಮೃತಪ್ರವಾಹಗಳು, ದನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಮಧೇನುಗಳ ಗುಂಪುಗಳು, ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಖಚರರು, ಬಳ್ಳಿಗಳ ಸಮೂಹವೆಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಪಲತೆಗಳ ಮೊತ್ತವು. ಈ ರೀತಿಯ ವೈಭವವು ಆ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸಹಜವೆನ್ನುವಾಗ, ಅದರ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ೩೮. ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪಚ್ಚಿಮಣಿಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಸೂರ್ಯನ (ರಥಕ್ಕೆ ಹೂಡಿರುವ) ಕುದುರೆಗಳು ಗರಿಕೆಯ ಹುಲ್ಲೆಂದು ಬಗೆದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೇಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು. ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಲ್ಲಿನ ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಅವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೊಸಕತ್ತಲೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಹೆದರಿ ಅಗಲುವುವು. ಆ

ಮಿಗದೇರನ ಮಿಗಮಲ್ಲಿಯ
ಮಿಗವಗೆಯ ರವಕ್ಕೆ ಪೆಳದು ನೋಬ್ಬಂದಮದೇಂ
ಸೊಗಯಿಸಿದುದೊ ಸವಿನೋಟದ
ಬಗೆಯಂ ಖಚರಾಬಲಾಳಿಗುಪದೇಶಪವೋಲ್

೩೯

ಚಂಪಕ

ಪೊಸಸುಸಿಲೊಳ್ ಮನೋರಮಣನಿಟ್ಟ ನಖಕ್ಕೆತಂ ಕುಚಾಗ್ಯದೊಳ್
ಮಿಸುಪ ಸೆಜಂಗನೋಸರಿಸಿ ನೇಹದೊಳೀಕ್ಕಪ ಮುಗೈ ಮಿಂಚೆ^೧ ಮಿಂ
ಚಸವಸದಿಂ ಮಿಗಿಲ್ ಪದೆದು ನೋಬ್ಬದಿದೆಂದು ಮುಸುಂಕಿ ಮೇಲುದಂ
ಮಸಗಿದ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದೆಜಗಿದಳ್ ಕರದಿಂ ತಿರುಪುತ್ತೈ ಹಾರಮಂ

೪೦

ಸುರತರುಮೂಲ ನೀಲಮಣಿವೇದಿಕೆಯಗ್ಗದೊಳಿದುರ್ ಪಾಡುವ
ಚ್ಚರಿಯರ ಗಾನದಿಂಪು ಕಿವಿಯಂ ಪುಗೆ ಪೋಗದೆ ನಿಂದ ತನ್ನ ಮೆ
ಯ್ಯರಲೆಯ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ಳಿಟ್ಟ ಪುಳಕಾಂಕುರಮಂಗಮನೆಯ್ನೆ ನಾಂಟಿ ಕಾ
ಬ್ಬರಮನೆ ಸೂಸುಗುಂ ಶಶಿ ಸುಧಾರಸಮಂ ನೆರೆದೀಂಟಿ ನಿರ್ಜರರ್

೪೧

ಜಡಭರಿತಂ ನೀರದಮಿದ
ಜೊಡನಿರ್ಪುದಯುಕ್ತಮೆಂದು ತಟದಂಗನೆ ತಾಂ
ಕಡೆಗೊಗೆದಂತಿರೆ ಮುಗಿಲಿಂ
ಸಿಡಿದು ಕೆಲಕ್ಕೊಗೆದ^೨ ಖಚರಿಯೇನೊಪ್ಪಿದಳೋ

೪೨

ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಬೆಳುದಿಂಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನೈದಿಲೆಗಳು
ಅರಳುವುವು. ೩೯. ಆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನ ವಾಹನವಾದ ಜಿಂಕೆಯು ಹುಲಿಯ
ಗರ್ಜನೆಗೆ ಹೆದರಿ ನೋಡುವ ರೀತಿಯು, ಪ್ರಿಯರನ್ನು (ಪ್ರಣಯಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿ)
ನೋಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಖಚರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
೪೦. ನವಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯಕರನು ಮೊಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಉಗುರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದ
ಗಾಯಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೆರಗನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ,
ಮುಗ್ಧಸ್ತ್ರೀಯು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಮಿಂಚು ಬೆಳಗಲು, ಮೇಘಗಳು ನೋಡಲಪೇಕ್ಷಿಸುವು
ದೆಂದು ಆತುರವಾಗಿ ಸೆರಗನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾರವನ್ನು
ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಕೆಳಗಿಳಿದಳು. ೪೧. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಜಗುಲಿಯ
ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ಆ ಗಾನದ ಸವಿಯು ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ
ಸೇರಿದ್ದ ಜಿಂಕೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಅದು ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಕದಲದೆ ನಿಂತು, (ಸಂಗೀತದ
ಸವಿಯನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ) ಮೈಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಪುಳಕಾಂಕುರಗಳು ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನು
ಒತ್ತಿ ಚುಚ್ಚಲು (ಅಲ್ಲಿಂದ) ಪ್ರವಾಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವು ಹೊರಚಿಮ್ಮಲು, ದೇವತೆಗಳು
ಸೇರಿ ಅದನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವರು. ೪೨. ಮೂಢನೂ, ಹುಲ್ಲುಗಳಿಲ್ಲದವನೂ ಆದ

೧ ಮಿಂಚು (ಜ, ತ) ೨-೨ ಸಿಡಿಲ್ಲ ಕೆಲಕ್ಕೊಗೆವ (ಯ), ಸಿಡಿದು ಕೆಲಕ್ಕೊಗೆವ (ಚ,ಜ,ಶ).

ನೀಲಾಬ್ಜಂ ನೀರ್ವುಚ್ಚಿನೆ
ನೀಲಾಬ್ಜಮನಡರ್ದು ತಳರ್ವ ಬಜ್ಜೋದರಿ ಕ
ಣ್ಣೋಲಿಗೆ ಮನಮರ್ಚಿದಳ್ ಪಟಿ
ಗೋಲೋಳ್ ಪೋಪಂತೆ ಗಗನಮೆಂಬುಬುಧಿಯೋಳ್

೪೩

ಚಂಪಕ

ನೆರೆದ ಬಲಲೈಯಂ ನೆಗೆಯಲಾಪದ ನೀರೆಯನೆಟಿಸುತ್ತೆ ಖೇ
ಚರನೊಲವಿದೆ ತನ್ನ ಪೆಗಲೋಳ್ ಬಗಿದಭ್ರಪಥಪ್ರದೇಶದೋಳ್
ಬರುತಳವಾಱಿ ತಾನುಮವರಿವರ್ನಂಬುದಮೆಯೈ ಪೊತ್ತುದ
ಚ್ಚರಿಯೆ ಘನಾಹ್ವಯಂಗೆ ಪರನಿರ್ವಹಣಪ್ರಕೃತಿಪ್ರವರ್ತನಂ

೪೪

ತೊಡವಿನ ಕೆಂಬರಲ್ ಪಸಿರ್ವರಲ್ಗಳ ಸಾಲ್ವೆಗಳಿಂದ್ರಚಾಪಮಂ
ಪಡೆಯೆ ಪೊದಲ್ಟ ಕಣ್ಣಡೆಗದಿರ್ ಕುಡಿಮಿಂಚನೊಡರ್ಚಿ ಜಾಱಿ ಸೋ
ಮುಂಡಿ ಸುರಿತರ್ಪ ಕಮ್ಮಲರೆ ಪೆರ್ಮುಲಿಯಾಗಿಸೆ ಕಾರ ಲಕ್ಕಿಯಂ
ತೊಡನಡರ್ದಂಬುದಕ್ಕೆ ನೆಗೆವಚ್ಚರಿಯಚ್ಚರಿಯಂ ನಿಮಿರ್ಚಿದಳ್

೪೫

ಇನಿಯನೊಳಾದ ಬಲ್ಲುಳಿಸಿನಂ ಮುಗಿಲಂ ಮುಳಿಗೊಳ್ಳುದುಂ ಪಳ
ಚ್ಚನೆ ಸೆಳೆಮಿಂಚು ಕಣ್ಣೋರೊಳುಳ್ಳೆ ಚಳಿಲ್ - ಛಿಟಲೆಂದು ಮೇಘನಿ
ಸ್ಥನಮದು ಪೊಣ್ಣೆ ಕಣ್ಣುಗಿದು ಬರ್ಚಿ ವಿಯಚ್ಚರಿ ಭೋಂಕನೆಯ್ನು ನ
ಲ್ಲನನಮರ್ದಪ್ಪಿದಳ್ ಪೊಗಚ್ಚಿನಂ ಮುಗಿಲಂ ಬೆರಲತ್ತಿ ಮನಫ್ಠಂ

೪೬

ಕಾರ್ಮೋಡದೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮಿಂಚೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ತಾನು
ಹೊರಗೆ ಜಾರಿದಂತೆ, ಮೇಘಗಳಿಂದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಖಚರಿಯು ಕಂಗೊಳಿಸಿದಳು.¹
೪೩. ನೀಲಮೇಘವನ್ನೇರಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಧರಿಯು ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ನೋಟದ
ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ, ಕಪ್ಪುಮೋಡವೆಂಬ ಹರಿಗೋಲನ್ನೇರಿ, ಆಕಾಶವೆಂಬ
ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಣ್ಗೊಳಿಸಿದಳು. ೪೪. ಕ್ರೀಡಿಸಿ ಬಳಲಿದುದರಿಂದ
ಹಾರಲಾರದಿರುವ ಸತಿಯನ್ನು ಖೇಚರನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು
ಮೇಘಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಏರುತ್ತಿರುವಾಗ, ತಾನೂ ಸಹ ಶಕ್ತಿಗುಂದಲು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ
ಮೇಘವು ಹೊತ್ತು ನಡೆಯಿತು. ಸತ್ವಶಾಲಿಗಳಾದವರು² ಇತರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ
ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ? ೪೫. ಆಭರಣಗಳ ಕೆಂಪು
ಹರಳುಗಳು, ಪಚ್ಚೆಗಳು (ಮೊದಲಾದ ಮಣಿಗಳ ಸಾಲುಗಳ ಕಾಂತಿಯು ಕಾಮನ
ಬಿಲ್ಲಿನಂತಿರಲು, ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗಳಣ್ಣು ನೋಟವು ಕುಡಿಮಿಂಚಿನ ಹಾಗಿರಲು, ಸಡಿಲಾದ
ಜಡೆಯಿಂದ ಸುಗಂಧಪುಷ್ಪಗಳು ಉದುರಿ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆಯಂತೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು, ಮೇಘ
ವನ್ನೇರಿ ನೆಗೆಯಲುಡ್ಡಕ್ಕಾದ ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀಯು ಮಳೆಗಾಲದ ಲಕ್ಕಿಯಂತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡಿದಳು. ೪೬. ಗಗನಚಾರಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಂಡು

೧. ಕ್ಷೋಲ (ಯ) ೨. ನಡೆ (ರ) ೩. ಕೋಪ (ಯ) ೪. ಗಿರೆ (ಯ)

1. ಜಡ + ಭರಿತ = ಜಡಸ್ವಭಾವ; ಜಡ + ಭರಿತ = ನೀರು ಕೂಡಿರುವ, ಮೇಘ.
ನೀ + ರದ = ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ; ನೀರ + ದ = ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇಘ. ಘನ = ಮೇಘ; ಸತ್ವಶಾಲಿ.
2. ಘನಾಹ್ವಯ-ಘನ-ಮೋಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವನು.

ನಗತಿಖರಾಗ್ಯದಿಂ ಸರಭಸಂ ನೆಗೆವಚ್ಚರಿಯುನ್ನತಸ್ತನಂ
ಮಿಗೆ ಮುಗಿಲಂ ಪಳಂಚಲೆದು ಪೊಯ್ ಕಳೇವರಮೆಲ್ಲನುರ್ಗ ನೊಂ
ದೊಗೆದಿಟೆವಂಬು ಕಣ್ಣಿವೊಲಾಗಿರೆ ಮೇಣದು ಶೋಕರಾವಮಂ
ನೆಗೆಲ್ಲದೊ ತಳ್ಳದೆಂಬನಮಳಂಬಮದೊಪ್ಪುಗುಮಂಬುದಸ್ತನಂ

೪೭

ಮತ್ತೇಭ

ಸುರಭೂಜಾತದ ತಳ್ಳ ತಣ್ಣೆಟಲ ಚಂದ್ರೇಂದ್ರಾಶ್ವಪೀಠಂಗಳೊಳ್
ತರದಿಂ ಮಂಡಿಸಿ ನೋಡುವಾಡುವ ಲಸತ್ಸಂಗೀತಮಂ ಪಾಡುವಾ
ದರದಿಂದೊಳ್ಳುಡಿದೋರ್ಪ ಸಿಂಗರಿಪ ನಾನಾಲೀಲೆ ಕೆಯ್ಯಣ್ಣೆ ಕಿಂ
ಪುರುಷರ್ ಕಿನ್ನರಚರರ್ ಬನದಿಪರ್ ತತ್ಸಂದರಸ್ಥಾನದೊಳ್

೪೮

ಚಂಪಕ

ಜವನ ಉಲಾಯಮಿಂದರನ ದಂತಿ ಮುಕುಂದನ ಪರ್ಮ ಪದ್ಯಸಂ
ಭವನರಸಂಚಿ ದುರ್ಗಯ ಮೃಗಾಧಿಪನಿಂದುವ ಪೆರ್ಮೊಲಂ ಮನೋ
ಭವನ ಶುಕಂ ಕುಮಾರನ ಕಲಾಪಿ ಸಮೀರನ ಪುಲ್ಲೆ ಸಂತತೋ
ತ್ಸವಯುತಮೊಪ್ಪುಗುಂ ವಿಮುಸುತೆ ತದದ್ವಿತೀಯವನಂಗಳೊಳ್

೪೯

ಮೇಘಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಳು. ಉಜ್ವಲ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಮಿಂಚು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿ
ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸಿ ಮುಚ್ಚುವಂತಾಯಿತು. ಚಿಳಿರ್ ಭಿಟಲೆಂದು
ಮೋಡವು ಗುಡುಗಲು, ಭೀತಿಯಿಂದ ಆ ಖಚರಿಯು (ತನ್ನ ಪ್ರಣಯ ಕೋಪವನ್ನು
ಮರೆತು), ಮನ್ಮಥನು ಬೆರಳೆತ್ತಿ ಹೊಗಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದಳು!
೪೭. ಪರ್ವತದ ಕೋಡುಗಲ್ಲ ಮೇಲಿನಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹಾರಲುಡ್ಡುಕ್ಕೆ ಛಾದ ಅಪ್ಪರೆಯ
ಮೇಲೆದ್ದ ಮೊಲೆಗಳು ಮುಗಿಲನ್ನು ತಾಕಿ ಅದನ್ನು ಜರ್ಜರಿತವಾಗುವಂತೆ ಘರ್ಷಿಸಲು,
ಮೇಘದ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಮುರಿದಂತಾಗಲು, ಬಾಧೆಪಟ್ಟ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹನಿಗಳು
ಕಣ್ಣೀರಿನಂತಿರಲು, ಮತ್ತೆ ಮೇಘವು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಆರ್ತನಾದವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಗುಡುಗಿನ ಧ್ವನಿ ಉಂಟಾಯಿತು! ೪೮. ದೇವವೃಕ್ಷದ
ವಿಸ್ತಾರವಾದ ತಂಪುನೆರಳಿನಲ್ಲಿ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ
ಜಗುಲಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಾರದಿಂದ ಕುಳಿತು (ಪರಸ್ಪರ) ನೋಡುವ, ಆಡುವ, ಸೊಗಸಾಗಿ
ಸಂಗೀತವನ್ನು ಹಾಡುವ, ಪ್ರಣಯಭರದಿಂದ ಮಧುರವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುವ ನಾನಾ
ಶೃಂಗಾರಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಕಿನ್ನರರೂ, ಕಿಂಪುರುಷರೂ,
ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ಆ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವರು. ೪೯. ಯಮನ ಕೋಣ,
ಇಂದ್ರನ ಗಜ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಗರುಡಪಕ್ಷಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾಜಹಂಸ, ದುರ್ಗಿಯ ಸಿಂಹ, ಚಂದ್ರನ

ಉತ್ಕಲ

ತಂಗದಿಗಳ್ಲಿ ಗಹ್ವರದ ಚಿಂದಳಿವಾಸಿನೊಳತ್ತಮಿತ್ತ ಚಿ
ಲ್ಲಿಂಗಡೆಯಾಗಿ ಸೂಸಿದರಲುಂ ನಜುದಂಬುಲಮುಂ ಮೃಗೋದ್ಭವಂ^೧
ಸಂಗಳಿಸಿದ ಕುಂಕುಮಪರಾಗಮುಮಾರ್ದಪುನ್ನದಾಳಿಯುಂ
ಏಂಗದೆ ದೇವದಂಪತಿಯ ಕೂಟಮನೇಂ ಪಿಸುಣಾಡಲಾರ್ತವೋ

೫೦

ಚಂಪಕ

ತಳಿರಲರುಳ್ಳಲರ್ಮಿಡಿ ಪೊದಬ್ಬಿಳಿಗಾಯ್ ನಸುದೋರ ದೋರೆವಣ್
ಕಳಿತಸೆವಚ್ಚಪಣ್ಣೆಡಿದು ಬೀಗಿದ ಬಿಣ್ಣೋನೆಯಾಂತು ಬಾಗಿ ಸಾ
ದಳಿ ಗಿಳಿವಿಂಡು ಕೋಗಿಲೆಗಳಬ್ಬರದೆಬ್ಬರವಾಂತ ಶಾಖೆ ಸಂ
ಗಿಳಿಸಿದನೋಕಹಪ್ರಕರದಿಂ ಬಗೆಗೊಂಡುದು ಶೈಲನಂದನಂ

೫೧

ಉತ್ಕಲ

ಪಾಡುವ ತುಂಬ ತೊಂಡುಗೆಡೆವಗ್ಗದ ಪಂಡಿತವಕ್ತಿ ಸಾರ್ಚಿ^೨ ಬಾಯ್
ಗೂಡಿ ವಿಲಾಸದಿಂ ಕೆಲವ ಪಾರಿವಮೊಯ್ಯನೆ ಕೇಗಿ^೩ ನಲೈಯಿಂ
ದಾಡುವ ಸೋಗೆ^೪ ಮಾಮರದೊಳಿರ್ದು ಕುಕ್ಕಿಲ್ಲ ಪಿಂಕಂ ವಿಯೋಗಿಗೇಂ
ಮಾಡದೆ ಪೋಕುಮೇ ಮದನನಂಡಲೆಯಂ ನಗನಂದನಂಗಳೋಳ್

೫೨

ದೊಡ್ಡ ಮೊಲ, ಮನ್ಮಥನ ಗಿಣಿ, ಷಣ್ಮುಖನ ನವಿಲು, ವಾಯುವಿನ ಜಿಂಕೆ (ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ವಾಹನಗಳು) ಯಾವಾಗಲೂ ಆನಂದದಿಂದ ಆ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ೫೦. ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಚಿಗುರುಗಳ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ಉದುರಿದ್ದ ಹೂಗಳೂ, ಪರಿಮಳಿಸುವ ತಾಂಬೂಲವೂ, ಕಸ್ತೂರಿಮಿಶ್ರವಾದ ಕುಂಕುಮಕೇಸರ ಚೂರ್ಣವೂ, ಪುನುಗಿನ ಸಾಲುಗಳೂ, ದೇವದಂಪತಿಗಳ ಸುರತದ ಬಗೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚದೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳಲು ಸಮರ್ಥವಾದುವು! ೫೧. ಆ ಪರ್ವತದ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ವೃಕ್ಷರಾಜಿಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಲೆಗಳೂ, ಹೂವುಗಳೂ, ಮೊಗ್ಗುಗಳೂ, ಕಸುಗಾಯಿಗಳೂ, ಎಳೆಯ ಕಾಯಿಗಳೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಪಕ್ಷವಾದ ದೋರೆಹಣ್ಣುಗಳೂ, ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳೂ ಒತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಗೊಂಚಲುಗಳೂ ಕೂಡಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ದುಂಬಿಗಳೂ, ಗಿಳಿಗಳ ಗುಂಪೂ, ಕೋಗಿಲೆಗಳೂ ಬಂದು ಎರಗಿ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇಂತಹ ಫಲಪುಷ್ಪ ಪಲ್ಲವಭರಿತವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವನಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸಿದ್ದುವು. ೫೨. ಆ ಪರ್ವತದ ವನಗಳಲ್ಲಿ ಝೇಂಕರಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ದುಂಬಿಗಳು, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದ ಗಿಳಿ, ಕೊಕ್ಕಿಗೆ ಗುಟುಕಿತ್ತು ವಿನೋದದಿಂದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಾಗುವ ಪಾರಿವಾಳ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಗರಿಯನ್ನಾಡಿಸುವ ನವಿಲು, ಮಾವಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೂಜನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೋಗಿಲೆ (ಮುಂತಾದುವು)

೧. ಮೃದುದ್ರವಂ (ಚಿ) ೨. ಪಣ್ಣೆ (ರ, ವ) ೩. ಗೊ (ರ, ವ) ೪. ಸೊರ್ಕಿ (ಯ, ಲ) ೫. ಕೇಕಿ (ರ)

೬. ಪಾಂಗು (ರ)

ಚಂಪಕ

ನಳಿನಿಯನಪ್ಪಿ ತುಂಬಿಗುರುಳಂ ನೆಜೆ ನೇರ್ಪಡೆ ತಿರ್ದಿ ಚುಂಬಿಸು
ತೈಳಸಿ ಸರೋರುಹಾನನಮನಂಟ ರಥಾಂಗಕುಚಂಗಳಂ ಸರಃ
ಸ್ಥಳದೊಳೆ ಕೂಡಿ ಘರ್ಮಕಣಮೆಂಬಿನಮಂಬುಕಣಾಳಿದಾಳ್ತದೇಂ
ಸುಲಿದುದೊ ಮೆಲ್ಲನಾಳ್ವೊಲತಿಶ್ರಮಮಂ ವನಮಂದಮಾರುತಂ

೫೩

ತೊಳಗಿದುದಿಂತು ರಂಜಿಪ ಕನತ್ಯನಕಾಚಲವಗ್ಯದೊಳ್ ಮಹೋ
ಜ್ವಳಮಣಿಶಾಲಮಾದಿ ಕಮಲಂಬರಮಾಲಮನಾಲ್ಪಗಟು ಸುಧಾ
ಸಳಿಲಸಮೃದ್ಧಿಮಿಂದ್ರಮಣಿಯಾಳ್ವರಿ ಬಜ್ಜರಗೊತ್ತಳಂಗಳ
ಗ್ಗಲಿಸಿರೆ ಪರ್ಮವತ್ತು ಪುರವೈರಿಪುರಂ ಕಳಧೌತಗೋಪುರಂ

೫೪

ಉತ್ಪಲ

ಬಾಂದಳಮಂ ಪಳಂಚಲೆವ ತುಂಗವೃಷದ್ವಜದಿಂದೆ ತಳ್ಳು ಚಿ
ಲೊಂದಿದ ಭರ್ಮಹರ್ಮದಿಂದಳಂಕೃತಿವೆತ್ತ ಗಣೇಶ್ವರಸ್ತುರ
ನೃದಿರಪಂಕ್ತಿಯಿಂದಮೃತಪೂರ್ಣಸರಸ್ತುರಭೂರುಹೋಲ್ಲಸ
ನ್ನಂದನದಿಂ ವಿರಾಜಿಸಿದುದಗ್ಗದ ಚಾರುಪುರಂ ಪುರಾರಿಯಾ

೫೫

ಪ್ರಿಯಸತಿಯರಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವ ವಿರಹಿಜನಕ್ಕೆ ಮನ್ಮಥನ ಕಾಟವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇರುವುವೆ! ೫೩. ಕಮಲಿನಿಯನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ, ದುಂಬಿಗಳೆಂಬ ಕೂದಲನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿಗಾಗುವಂತೆ ತಿದ್ದಿ, ಮುದ್ದಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ಸೋಂಕಿ, ಚಕ್ರವಾಕ ಗಳೆಂಬ ಮೊಲಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಾಗಿ ಬೆವರ ಹನಿಗಳಂತೆ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟುಗಳು ಕಾಣಿಸಲು, ಬಹಳವಾಗಿ ದಣೆದವನಂತೆ (ಸುರತಾಯಾಸದಿಂದ) ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಂದಮಾರುತವು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೫೪. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ, ಉಜ್ವಲ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪೊಂಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ರತ್ನದ ಕೋಟೆಯಿಂದಲೂ, ಲೋಕವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಆದಿ ಕೂರ್ಮಾವತಾರಿಯ (ವಿಷ್ಣುವಿನ) ವರೆಗೂ ಆಳವಾಗಿದ್ದು ಅಮೃತಜಲಸಾಗರದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಕಂದಕಗಳಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಗಳ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲ್ಗಟ್ಟುಗಳಿಂದಲೂ, ವಜ್ರದ ಕೊತ್ತಳಗಳಿಂದಲೂ, ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರದ ಗೋಪುರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಶಿವನ ನಗರವು ಭವ್ಯ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ೫೫. ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಬೀಸುವಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಉನ್ನತವಾದ ನಂದಿದ್ದಜದಿಂದಲೂ, ನಳನಳಿಸುತ್ತಾ ಸೊಗಸಾಗಿರುವ ಬಂಗಾರದ ಕಳಸಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಭವನಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ ಅಮೃತ ತುಂಬಿದ್ದ ಕೊಳಗಳಿಂದಲೂ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಉದ್ಯಾನವನ ಗಳಿಂದಲೂ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನ ಮನೋಹರವಾದ ಪಟ್ಟಣವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಭವಸೇವಾಯಾತಲೋಕೇಶ್ವರಪರಿವೃತತೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶಂ ಪ್ರಬದ್ಧೋ
ತನ್ನಗಚ್ಛದ್ವದ್ಭಾಸ್ವತ್ಪುರಗಜಗಳ ಘಂಟಾಧಣತ್ಕಾರಮುನ್ನಿ
ದ್ರವಿಲಾಸಸ್ವೈರನಿರ್ಯದ್ಗಣಕಳಕಳಮುದ್ದೀರ್ಣಲೀಲಾಚಲದ್ವಿ
ವ್ಯವಧೂಮಂಜೀರರಾವಂ ಮಿಸುಗೆ ಸೊಗಯಿಕುಂ ತತ್ಪುರೀರಾಜಮಾರ್ಗಂ

೫೬

ಶಾರ್ದೂಲ

ಆ ಕೈಲಾಸದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಷಫದೋಳಿಪ್ಪಂ ಹಂಸವಾಹಂ ತ್ರಿಣೇ
ತಾಕಲ್ಪಂ ಕನಕೋಪವೀತ ಕನಕೋದ್ಭದ್ಧಂ ಪಾಶಾಕ್ಷಮಾ
ಲಾಕಾಂತಂ ವೃಷಪಕ್ಷಕೋಟಸಮಭಾಸ್ವದ್ವೈರವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಯಂ
ಬಾ ಕಾಂತಾಮಣಿಗೂಡಿ ಮಾಣದಸಿತಾಂಗಾಖ್ಯಂ ಮಹಾಭೈರವಂ

೫೭

ಮತ್ಸೇಭ

ಅನಲಾಕ್ಷಂ ಭೃತಖಡ್ಗಶೂಲ ವಿಲಸತ್ ಖಟ್ಟಾಂಗಧಕ್ಕಂ ಕನತ್
ಕನಕಾಂಗಂ ವೃಷವಾಹನಂ ಪವಿಲಸನ್ಮಾಹೇಶ್ವರೀಯುಕ್ತನೋ
ಲ್ದನಿಶಂ ದ್ವಾದಶಕೋಟಭೈರವಯುತಂ ಕಾದೋಪುಗುಂ ಭೀಷ್ಮದಂ
ಪ್ಪನನಂತಂ ರುರುಭೈರವಂ ಹರಪುರೀಕಾಲಾಧ್ವೈದಿಗ್ಧ್ವಾರದೋಳಿ

೫೮

೫೬. ಶಿವನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನು ಸುತ್ತವರಿದು ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವ ವಾದ್ಯಗಳ ಘೋಷದಿಂದಲೂ, ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮುಂದೆ ಹೊರಟಿರುವ ಮಂಗಳಕರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುರಗಜಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಘಂಟೆಗಳ ಧಣ ಧಣ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಲೀಲೆಯಿಂದ ನಿರಂಕುಶ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಹೊರಟ ಶಿವಗಣಗಳ ಕಳಕಳ ನಾದದಿಂದಲೂ, ವಿನೋದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಾಲ್ಗಡಗಗಳ ಝಣಝಣ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ನಿನಾದಿತವಾಗಿ ಆ ಶಿವನಗರದ ರಾಜಮಾರ್ಗವು ಮೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

೫೭. ಆ ಕೈಲಾಸದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಂಸವಾಹನನಾದ ಅಸಿತಾಂಗನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾಭೈರವನು ತನ್ನ ಕಾಂತೆಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಎಂಬುವಳೊಡಗೂಡಿ ಕಾವಲಿದ್ದನು. ಅವನು ತ್ರಿಣೇತ್ರಭೂಷಿತನಾಗಿ, ಚಿನ್ನದ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದ ಚಿನ್ನದ ಕೋಲೂ, ಪಾಶವೂ, ಜಪಮಾಲೆಯೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನಂತೆಯೇ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಏಳು ಕೋಟಿ ಭೈರವರು ಅವನೊಡನಿದ್ದರು. ೫೮. ಹರಪುರಿಯ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನ ದ್ವಾರವನ್ನು ರುರುವೆಂಬ ಭೈರವನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನಳಾದ ಮಹೇಶ್ವರಿಯೆಂಬ ತನ್ನ ಕಾಂತೆಯೊಡಗೂಡಿ ಕಾವಲಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಗ್ನಿನೇತ್ರನೂ, ಖಡ್ಗ, ಶೂಲ, ಖಟ್ಟಾಂಗ, ಡಮರುಗಧಾರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸುವರ್ಣದಂತೆ

ಶುಕಶೂಲಾಯುಧವಜ್ರಶಕ್ತಿಧರನಾದಿತ್ಯಪ್ರಭಂ ಚಾರುಚಂ
 ದೃಕಿವಾಹಂ ದಶಕೋಟಿ ಭೈರವಯುತಂ ಕೌಮಾರಿಯೆಂಬ ಕಾಂ
 ತೆ ಕರಂ ರಂಜಿಸೆ ಚಂಡಭೈರವನುದಾರಿತ್ಯ ಬಹುಂ ಕಾಮನಿಂ
 ದಕಳಂಕಂ ಸಲೆ ಸೇವಿಪಂ ರವಿಸುತಾಶಾದ್ವಾರಮಂ ಲೀಲೆಯಿಂ

೫೯

ಗರುಡಾರೂಢನುಪಾತ್ಮಚಕ್ರ ಜಲಜಂ ಕೌಮೋದಕೇಶಾರ್ಜುಮೊ
 ಪ್ಪಿರೆ ನಾರಾಯಣಿಗೂಡಿ ನೈರುತದಿಶಾದ್ವಾರಸ್ಥಿತಂ ಕಣ್ಣೆ ಬಂ
 ಧುರನಾದಂ ಸಲೆ ಪಂಚಕೋಟಿಗಣಿತೋದ್ಯದ್ ಭೈರವರ್ ಸೇವಿಸು
 ತ್ತಿರೆ ತನ್ನಂ ಘನಯೋಗಿನೀಪರಿವೃತಂ ಕ್ರೋಡಾಹ್ವಯಂ ಭೈರವಂ

೬೦

ನವಮೇಷಾಂಶುಜಟಾಧರಂ ಮುಸಲ ಶುಂಖಂ^೧ ಖೇಟಕಂ ಖಡ್ಗಮೊ
 ಪ್ಪದ ನಾಲೋಳಿಗಳಿನಾಣುಕೋಟಿ ಭಟರಿಂದೊಪ್ಪಿದು ವಾರಾಹಿಯಂ
 ಬವಳೋಳ್ ಕೂಡಿ ಲುಲಾಯವಾಹನದೆ ಕಣ್ಣಿಂಬಾದನುನೃತ್ಯಪ್ರೈ
 ರವನುದ್ವರ್ಧುರಣಾಶೆಯೋಳ್ ಪುರದ ಬಾಗಿಲ್ಪಡದೋಳ್ ಶೂಲಿಯಾ

೬೧

ಚಂಪಕ

ಅಡರ್ಡು ಮದೇಭಮಂ ಪಿಡಿದು ಶಕ್ತಿಧನುಃಪವಿ ತೋಮರಂಗಳಂ
 ಬಡ್^೨ ಕನಕಾಂಶು ರಂಜಿಪೊಡಲಿಂ ಶಚಿಯೆಂಬಳೊಳೊಂದಿ ರಂಜಿಸು
 ತ್ತೆಡವಲದೊಳ್ ತ್ರಿಕೋಟಿಸಮಸಾಹಸಭೈರವರೊಪ್ಪ ಕಾದು ನಿಂ
 ದೊಡನೆಸೆದಂ ಮರುದ್ವಿತೆಯ ಬಾಗಿಲೊಳೊಲ್ಲ ಕಪಾಲಿಭೈರವಂ

೬೨

ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ನಂದಿವಾಹನನೂ, ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳುಳ್ಳವನೂ
 ಆಗಿ, ಹನ್ನೆರಡು ಕೋಟಿ ಭೈರವರೊಡಗೂಡಿದ್ದನು. ೫೯. ಯಮದಿಕ್ಕಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು
 ಚಂಡಭೈರವನು ಕೌಮಾರಿಯೆಂಬ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಕಾವಲಿದ್ದು
 ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಗಿಳಿಯನ್ನೂ, ಶೂಲಾಯುಧ, ವಜ್ರ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧ
 ಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಅವನು ಮನೋಹರವಾದ ನವಿಲನ್ನು
 ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಭೈರವರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ್ದನು. ಮನ್ಮಥ
 ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಲುಷಿತನಾಗದ ಅವನು ವಿಶಾಲವಾದ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು.
 ೬೦. ನೈರುತ್ಯದಿಕ್ಕಿನ ದ್ವಾರವನ್ನು ಕ್ರೋಢನೆಂಬ ಭೈರವನು ನಾರಾಯಣಿಯೆಂಬ ತನ್ನ
 ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಗರುಡವಾಹನನಾಗಿ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಕೌಮೋದಕಿ
 ಎಂಬ ಗದೆ, ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಐದು ಕೋಟಿ ಮಹಾಭೈರವರು
 ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾಯೋಗಿನೀಶಕ್ತಿಯರು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಪರಿದಿದ್ದರು.
 ೬೧. ಶಿವನ ಪಟ್ಟಣದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಉನ್ನತ್ತನೆಂಬ ಭೈರವನು ವಾರಾಹಿ ಎಂಬ
 ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಜಟೆಗಳು ಹೊಸ ಮೇಘಮಾಲೆಗಳಂತಿದ್ದವು.
 ಅವನು ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಸಲ, ಶಂಖ, ಧಾಲು ಮತ್ತು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು.
 ಕಾಡುಕೋಣವು ಅವನ ವಾಹನ. ಆರು ಕೋಟಿ ಭಟರು ಅವನನ್ನು ಪರಿವೇಷ್ಟಿಸಿದ್ದರು.
 ೬೨. ವಾಯುವ್ಯದಿಕ್ಕಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಪಾಲಿಯೆಂಬ ಭೈರವನು ಶಚಿಯೆಂಬ
 ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮದಗಜವಾಹನನಾಗಿ ಶಕ್ತಿ, ಧನುಸ್ಸು,

ಉತ್ತಲ

ಮಂಡಿಸಿ ಕಾಕವಾಹನದೆ ಘಂಟಕಿ ಶೂಲಕಪಾಲಧಕ್ಕೆಗಳ್
ಚಂಡಕರಂಗಳೊಳ್ ಪೊಳೆಯೆ ಪನ್ನೆರಡೊಂದಿದ ಕೋಟಬೈರವರ್
ತಂಡದೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರೆ ಕುಬೇರದಿಶಾತ್ರಿತನಿರ್ದನಲ್ಲಿ ಚಾ
ಮುಂಡಿಯೊಳೊಂದಿ ಧೂಮಿರುಚಿಕಾಯದ ಭೀಷಣನೆಂಬ ಬೈರವಂ* ೬೩

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಗಿರಿಕಾರೂಢಂ ಗದಾಖೇಟಕಫಲಕಮಹಾಖಡ್ಗಹಸ್ತಂ ಸುವರ್ಣ
ಸ್ಫುರಿತಾಂಗಂ ಫಾಲನೇತ್ರಂ ಸ್ವಸಮಬಲ ಲಸದ್ಬೈರವರ್ ಕೋಟಯೆಂಬೊ
ಪ್ಪಿರೆ ಸಂಹಾರಾಖ್ಯನಿರ್ಪಂ ಬಳವೆರಸಿ ಮಹಾಕಾಳಿಯಾಣ್ಣಂ ಕಳಾಭಾ
ಸುರನೊಲ್ವೀಶಾನ ದಿಗ್‌ದ್ವಾರದೊಳೆ ವಿಭವದಿಂ ಬೈರವಂ ಭಸ್ಮಭೂಷಂ ೬೪

ವಚನ

ಇಂತು ಸಂತತಮೆಸೆವ ಪೃಥುಳಬಲರೆನಿಪ್ಪಪ್ಪಬೈರವರ ಕಾಪಿನ ಸೀಮೆಯಿಂದೊಳಗೆ
ಫಣಿವರಂಗಾದೊಡಮೆಣಿಸಲರಿದನಿಪ ಪೆಂಪಂ ಪಡೆದತಿಪ್ರಕಾಶಮನತಿಕುತುಕಮನತ್ಯಂತ
ವೈಭವಮ್ ನುರುತರೆ ಸೌಂದರ್ಯಮನೊಳಕೊಂಡು ಕಣ್ಗೆ ಮಂಗಳಮಾಗಿ ಮನಕೆ ಮನೋ
ಹರಮೆನಿಸಿ ಸೊಗಯಿಪ ಶಿವರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ

ಪರಿಘ, ತೋಮರ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ದೇಹವು ಬಂಗಾರದ
ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಎಡಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ
ಮೂರು ಕೋಟಿ ಬೈರವರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ೬೩. ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ದ್ವಾರವನ್ನು ಭೀಷಣನೆಂಬ
ಬೈರವನು ಚಾವುಂಡಿ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು
ಕಾಕವಾಹನನಾಗಿದ್ದನು. ಸಮರ್ಥವಾದ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ, ಶೂಲ, ಕಪಾಲ, ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾದ
ಆಯುಧಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹನ್ನೆರಡು ಕೋಟಿ ಬೈರವರು ಗುಂಪಾಗಿ ಕೂಡಿ
ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೬೪. ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ದ್ವಾರವನ್ನು ಸಂಹಾರನೆಂಬ ಬೈರವನು
ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಮಹಾಕಾಳಿಯೊಡಗೂಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮೂಷಕವಾಹನನಾಗಿದ್ದನು.
ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗದೆ, ಗುರಾಣಿ, ಹಲಗೆ, ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ದೇಹವು ಕಾಂಚನ
ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವನಿಗೆ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಸಮಾನ
ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ, ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಆದ ಎಂಟು ಕೋಟಿ ಬೈರವರೊಡನೆ
ಕೂಡಿದ್ದನು. ಮಹಾ : ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪು'೨೨'೨೨೨೬ಕ್ರಮಿಗಳಾದ
ಎಂಟು ಮಂದಿ ಬೈರವರಕ್ಷಣೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗೆ ಆದಿಶೇಷನಿಗೂ ಸಹ
ವರ್ಣಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಮಹಾತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ,

ಚಂಪಕ

ಘನತರಮಾಗಿ ಪೂರ್ವದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಋಗಾಗಮಮೇಕಲಕ್ಷಯೋ
ಜನಮಿತಗೋಪುರಾಕೃತಿಯೊಳೊಪ್ಪುಗುಮಿಂದುವಳಕ್ಕಿಮಲ್ಲಿ ಕಾಂ
ಚನಮಯ ವೇತಪಸನಸೆಗುಂ ಚತುರಬುಧದ ಸದ್ಗುಣಾವೃತಂ
ವನಜಭವಾದಿಗಳ್ ಸಮಯಮಂ ಸಲೆ ಪಾದಿರೆ ನಂದಿಕೇಶ್ವರಂ

೬೫

ತೊಳಗಿದುದೇಕಲಕ್ಷಮಿತಯೋಜನದುದ್ದದ^೧ ನೀಲವರ್ಣಮು
ಜ್ವಳಿಸಿರೆ ಗೋಪುರಾಕೃತಿಯನಾಳ್ವ ಯಜುಃಶ್ರುತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಶೆಯೊಳ್
ಬಳವದನಂತರೋಮಶಗಣಾವೃತನಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಪಂ ವಧೂ
ವಿಳಸಿತ ವೀರಭದ್ರವಿಭು^೨ ಖಡ್ಗಧನುಃಶರಖೇಟಕಾನ್ವಿತಂ

೬೬

ಅತಿಶಿತಮೇಕಲಕ್ಷಪರಿಲಕ್ಷಿತಯೋಜನದುದ್ದಮಾಳ್ವ ನೀ
ಳ್ವತಿಶಯಸಾಮವೇದಮದು ಗೋಪುರಮಾಗಿ ವಿರಾಜಿಕುಂ ಪಯಃ
ಪತಿದಿಶೆಯೊಳ್ ಬಲೆಕ್ಕದರ ಬಂಕದೊಳೊಪ್ಪುಗುಮುಜ್ವಳಾಂಗನ
ನ್ನಿತ ಬಹುಸಂಖ್ಯ ರುದ್ರಗಣಸೇವಿತನಗ್ಗದ ನೀಲಲೋಹಿತಂ

೬೭

ಆಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ, ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದಲೂ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ
ದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ನೋಟಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಪ್ರದವಾಗಿಯೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮನೋಹರವೂ
ಆಗಿ ಸೊಗಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ೬೫. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದವು ಒಂದು
ಲಕ್ಷ ಗಾವುದದಳತೆಯ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಗೋಪುರಾಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಅಲ್ಲಿ
ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶುಭಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಬಂಗಾರದ ದಂಡವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು
ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ರುದ್ರಗಣಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಬಳಸಿರಲು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು (ಶಿವನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ) ಸಮಯವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ೬೬. ದಕ್ಷಿಣ
ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷಗಾವುದದಳತೆಯ ಎತ್ತರವುಳ್ಳ ಗೋಪುರಾಕೃತಿಯ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು
ಬಣ್ಣದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಯಜುರ್ವೇದವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರೂ
ನಾಶರಹಿತರೂ ವ್ಯೋಮಕೇಶನಾದ ಈಶ್ವರನ ಜಟೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದವರೂ ಆದ
ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಿ, ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣ, ಖೇಟಕಧಾರಿಯಾಗಿ,
ಭದ್ರಕಾಶಿಯೆಂಬ ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಯು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
೬೭. ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಧವಳಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗಾವುದ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು,
ಉನ್ನತವೂ, ಪ್ರಶಸ್ತವೂ, ಆದ ಸಾಮವೇದವು ಗೋಪುರಾಕೃತಿಯಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಗೋಪುರದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ
ಅಸಂಖ್ಯಾತ ರುದ್ರಗಣಸೇವಿತನಾದ ನೀಲಲೋಹಿತ ರುದ್ರನು ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು.

ಮತ್ತೇಭ

ಗಣಿತಂ ಗಾವುದಮೊಂದು ಲಕ್ಷಮೆನೆ ಕೈಕೊಂಡುದ್ಧಮಂ ತಾನಥ
ವರ್ಣವೇದಂ ಘನಗೋಪುರಾಕೃತಿಯೊಳಿಕುಂ ತಾಳ್ ಪೊಂಬಣ್ಣಮಂ
ಪ್ರಣುತಾಂಗಂ ಬಡಗಲ್ ಗಣಾಳಿಸಹಿತಂ ತದ್‌ದ್ವಾರದೊಳ್ ಶೌರ್ಯಭೂ
ಷಣನಿಕುಂ ಪುದಿದೇವಿಯೊಂ ಸಲೆ ಮಹಾಕಾಳಂ ಕರಾಳಾಯುಧಂ

೬೮

ಚಂಪಕ

ಬಳಸಿಡಿದಿದ್ ಮಾಣಿಕದ ಮಂಟಪರಾಜಿಯ ರಮ್ಯಹರ್ಮ್ಯಸಂ
ಕುಳದ ಕನಕವರ್ಣಮಯ ಶಾಲದ ನಾಲ್ಕೆನೆ ಗೋಪುರಂಗಳು
ಜ್ವಲಿಸುವ ದಾರವಟ್ಟದ ಬೆಡಂಗಮದೊಳ್ ಪಿರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್
ಗೊಳಿಸಿದುದೇಕಕೋಟಿಮಿತಯೋಜನದೋಲಗಶಾಲೆ ಶೂಲಿಯಾ

೬೯

ಮರಕತವೇದಿ ಮಾಣಿಕದ ಬೋದಿಗೆ ನೀಲದ ಕಂಬಮಿಂದುಕಾಂ
ತರುಚಿರಕುಟ್ಟಮಂ ಪವಳದೊಳ್ಳೊಲೆ ರನ್ನದ ಜಂತೆ ಪುಷ್ಪರಾ
ಗರುಚಿ ವಿತರ್ದಿ ಮೌಕ್ತಿಕಲಸತ್ಯಲಶಂ ಪರಿಶೋಭವತ್ತು ಬ
ಜ್ವರದ ಕವಾಟಮೊಂದೆ ಕರಮೊಪ್ಪಿದುದೀಶಸಭಾನಿಕೇತನಂ

೭೦

೬೮. ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗಾವುದದಷ್ಟು ಉನ್ನತವಾಗಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ
ಅಥರ್ವಣವೇದವು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಗೋಪುರಾಕೃತಿಯನ್ನು ತಳೆದು ಹೊಂಬಣ್ಣದ
ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರ ದ್ವಾರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಸ್ವರೂಪನೂ, ಗಣಗಳ
ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಶೌರ್ಯಭೂಷಣನೂ, ಭಯಂಕರ ಆಯುಧಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಿದವನೂ ಆದ ಮಹಾಕಾಲನು ಉತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ೬೯. ಸುತ್ತಲೂ
ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದ ಮಾಣಿಕದ ಮಂಟಪಗಳ ಸಾಲುಗಳೂ, ರಮಣೀಯವಾದ ಸೌಧಗಳೂ,
ಶ್ರೇಣಿಗಳೂ, ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಕನಕಮಯವಾದ ಕೈಸಾಲುಗಳೂ, ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ
ಗೋಪುರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಬೆಡಗೂ ಓರಣೆಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರಲು,
ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಟಿಗಾವುದ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳ ಪರಮೇಶ್ವರ ಓಲಗಶಾಲೆಯು
ಕಂಗೊಳಿಸುತಿದ್ದು. ೭೦. ಪಚ್ಚಿಕಲ್ಲಿನ ಜಗುಲಿಗಳು, ಪದ್ಮರಾಗಗಳ ಕಂಭಗಳ ಮೇಲಿರುವ
ತುಂಡುದೊಲೆಗಳು, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಸ್ತಂಭಗಳು, ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಗಳಿಂದ
ರಂಜಿತವಾದ ನೆಲ, ಹವಳದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ದೂಲಗಳು, ರತ್ನದ ಅಡ್ಡ ಹಲಗೆಗಳು,
ಪುಷ್ಪರಾಗಗಳ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಜಗುಲಿ, ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಕಲಶಗಳು,
ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ವಜ್ರಗಳ ಬಾಗಿಲುಗಳುಳ್ಳ ಶಿವನ ಓಲಗಶಾಲೆಯು
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೭೧. ಆನೆಯು (ಸಣ್ಣ) ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಶತಕೋಟಿ
ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಆ ಸಭಾಗೃಹದ ಅತಿಶಯ

ಉತ್ಪಲ

ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪೊಳೆವ ದಂತಿಯ ಮಾಟೆಯೊಳಬ್ಬಜಾಂಡಮ
ತುನ್ನತ ತತ್ಸಭಾಗ್ಯಹಮಹಾಘ್ನನಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತೋರ್ಕುಮು
ದೃನ್ನಳಿನಾಪ್ತದೀಧಿತಿಯ ಮುಂದಣ ಮೀಂಬುಜುವಂತೆ ತತ್ಸಭಾ
ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಪುದು ಪನ್ನಗರಾಜಿಫಣಾಮಣಿವೃಜಂ

೭೧

ವಚನ

ಅಂತೋಪ್ಪವನಲರವಿಶಶಿಕೋಟರುಚಿಯಂ ಪಟಿದು ಪಜ್ಜಳಿಪ ವಿಪುಲಪ್ರಭಾಮಂಡಲಂ
ಪುದಿದ ಮಹಾಸ್ಥಾನಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದೊಳೇಕಲಕ್ಷ್ಯೆಯೋಜನದನಿತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಮನಿತು
ನ್ನತಿಯನಾಳ್ತು ಕಣ್ಣೊಳಿಪ ಚಂತಾಮಣಿಮಹಿತಮಂಗಳಮಯಮಹಾಪೀಠಮನೀಶಾನದಿಶೆ
ಯೊಳ್ಳೆಶ್ವರ್ಯಮೆ ಮೃಗೇಂದ್ರಾಕಾರಂಚಿತ್ತು ವಿಮಳಧರ್ಮಮೆ ವೃಷಭಾಕೃತಿವಡೆದನಲಾಶೆಯೊಳ್
ಸುಜ್ಞಾನಮೆ ಶಾಂತಿದೇವತಾರೂಪದಿಂ ನಿರೃತಿಯತ್ತಲ್ ವೈರಾಗ್ಯಮೆ ವೈಭವಸ್ವರೂಪದಿನಲಿದಿಶೆ
ಯೊಳ್ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಂಗಳೊಳ್ ಭೂತರೂಪಂದಾಳ್ ಧರ್ಮ
ಮುಮಂ ವಿಕಟಾಂಗಮನಿಪ ಜ್ಞಾನಮಂ ಘೋರವೇಷಂಬಡೆದ ವೈರಾಗ್ಯಮಂ ವಿಕೃತಕಾಯಾನ್ನಿತ
ಮಾದನೈಶ್ವರ್ಯಮಂ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂದುಮಿಂತಣ್ಣೆಯೊಳೆಣ್ಣರಿಜಂ ಪೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಮಿರೆ
ತದಂತರಾಳಭಾಸುರಮನಿಸಿ

ಪ್ರಭಾಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಉದಯರವಿಯ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಪ್ರಕಾಶದ
ಮುಂದೆ ಮಿಂಚುಹುಳುಗಳು (ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗುವಂತೆ) ಆ ಸಭೆಯ ಕಾಂತಿಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ಅದಿಶೇಷನ ಹೆಡೆಯ ರತ್ನಗಳ ಸಾಲುಗಳು (ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿ) ಇದ್ದುವು. ವಚನ: ಈ ವಿಧವಾಗಿ
ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರ, ಕೋಟಿ ಚಂದ್ರರ, ಕೋಟಿ ಅಗ್ನಿಗಳ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ
ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಮಹಾಪ್ರಭಾಮಂಡಲವು ತುಂಬಿದ್ದ ಮಹಾಸ್ಥಾನಮಂಟಪಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನದಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ, ಅಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು
ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ, ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಚಂತಾಮಣಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತ, ಮಂಗಳ
ಮಯವಾದ ಮಹಾಪೀಠವಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯೇ ಸಿಂಹದ
ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಗ್ನಿದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಧರ್ಮವೇ ವೃಷಭವನ್ನು ಹೊಂದಿ,
ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ಶಾಂತಿದೇವತಾರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿ, ವಾಯವ್ಯ
ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವೇ ವೈಭವಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದುವು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವು ಪೂರ್ವ, ದಕ್ಷಿಣ,
ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಾಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಧರ್ಮವನ್ನೂ ಅಂದಗಟ್ಟು
ವಿಕಾರರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಭಯಂಕರ ರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ಅವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೂ,
ವಕ್ರವಾದ ದೇಹದಿಂದಿದ್ದ ಅನೈಶ್ವರ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೂ ತುಳಿದು ನಿಂತು ಇದ್ದುವು.
ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು
ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಮಲಾಸನವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಫಣಿರಾಜಂ ನಾಳಮಾಗುತ್ತಿರೆ ಮಿಸುಪೆಸಳೆಂಟಾಗೆ ನಿರ್ವಾಜದಿಂ ಸಂ
ದಣಿಮಾದೃಶ್ವರ್ಯಮುಂ ವಾಮೆಯೆ ಮೊದಲೆನಿಪಾ ಶಕ್ತಿಗಳ್ ಕಣಿಕಾಲ
ಕ್ಷಣಮಂ ತಾಳೊಪ್ಪೆ ವಿದ್ಯಾಧಿಪರೆ ತೊಳಪ ತತ್ವೇಸರಿಕಾರದಿಂ ಸಂ
ದಣಿಸುತ್ತುಂ ತೋರೆ ಸೂರ್ಯಾನಲಶಶಿಯುತಮೊಪ್ಪಿದುಂಭೋಜಪೀಠಂ ೭೨

ವಚನ

ತತ್ವದ್ವೀಪದೋಳ್ ಕೌಸುಂಭತಲ್ಲಮನೆ ಕೆಂಬೊಳೆಪಿಂ ತೊಳಪ ಮಹಾಬಿಂದುವೆಂಬ
ಮೆಲ್ವಸೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯಿಂ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು

ಮತ್ತೇಭ

ಚದಚಿತ್ತೇರಕನದ್ವೀಪನನಘಂ ವೇದಾಂತವೇದ್ಯಂ ಕಲಾ
ಸ್ವದನ್ಯಾದ್ಯಂತವಿದೂರನಾರ್ಯನಜಡಂ ವಿಶ್ವಾಧಿಕಂ ವಿಶ್ವಮೂ
ರ್ತಿ ದಯಾವಾರ್ಧಿ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಿಸ್ಥಿತಿಲಯಾಧಾರಂ ಮಹಾಭೋಗಮೋ
ಕ್ಷದನಬಾಕ್ಷಮುಖಾಮರಾರ್ಚಿತಪದಂ ಕಣೊಪ್ಪಿದಂ ಶಂಕರಂ ೭೩

೭೨. ಅದಕ್ಕೆ ಅದಿಶೇಷನೇ ಕಾಂಡವಾಗಿಯೂ, ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳೇ ತಮತಮಗೆ
ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಎಂಟು ಎಸಳುಗಳಾಗಿಯೂ, ವಾಮಾದಿ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಿಣಿಯರೇ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿನ ದಿಂಡಾಗಿಯೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೆಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ
ಅದರ ಕುಸುಮಗಳಾಗಿ ಆಸನವು ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಚಂದ್ರರ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ವಚನ:
ಆ ಪದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಕೇಸರಿಬಣ್ಣದ ಹಾಸಿಗೆಯೆಂಬಂತೆ ಅರುಣಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ
ಮಹಾಬಿಂದುವೆಂಬ ಮೆಲ್ವಾಸಿನಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಶಂಕರನು ಕಂಗೊಳಿಸಿದ್ದನು.
೭೩. ಶಿವನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ, ಕಾಲ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನು,
ಏಕಮಾತ್ರನು, ಪಾಪರಹಿತನು, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವನು, ಚತುಷ್ಟಷ್ಟಿ
ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಸ್ವರೂಪನು, ಆದ್ಯಂತರಹಿತನು, ಪೂಜ್ಯನು, ಆವರಣ, ವಿಕ್ಷೇಪಗಳಿಲ್ಲದ
ನಿಜಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಪ್ರಪಂಚವೇ ತನ್ನ ಆಕಾರವಾಗುಳ್ಳವನು,
ಕೃಪಾಸಾಗರನು ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನು, ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ
ಐಹಿಕ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ, ಸಗುಣ, ನಿರ್ಗುಣ ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು,
ವಿಷ್ಣುವೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು.

ಉತ್ಪಲ

ಬಾಂಬೊಟಿ ತಳ್ಳ ಕೆಂಜಡೆಯ ಬಲ್ಲುಡಿ ತಾಳ್ಳ ಶಶಾಂಕಲೇಖಿ ಭಾ
ಳಾಂಬಕಮುಲ್ಲಸತ್ಥಣಿಪಕುಂಡಲಮಾಯತಬಾಹುದೈತ್ರಿ ವ
ಸ್ತ್ರಂ ಬಗೆಗೊಳ್ಳ ನುಣ್ಣರೆ ವರಾಭಯಶೂಲಮೃಗಾಂಕಪಾಣಿಯಂ
ಕೆಂಬಡದೊಪ್ಪವದ್ರಿಜಿ ವಿರಾಜಸೆ ರಂಜಿಸಿದಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ

೭೪

ತಾಪತ್ರಯಾಪಹಾರಿ ವಿ
ರೂಪಾಕ್ಷಂ ಭೂಜಗಭೂಷನನಘನವಿದ್ಯಾ
ಲೋಪಂ ಭೃತಸಿತಭೃಷಿತಾ
ಲೇಪಂ ಕಣ್ಣೆಸೆದನಭವನನುಪಮವಿಭವಂ

೭೫

ಚಂಪಕ

ಎಳವೆಜಿಯಾಂತ ರತ್ನಮಕುಟಂ ಮಣಿಭೂಷಣಮಿಂದುಬಿಂಬ ಮಂ
ಜುಳವದನಂ ನವಾರುಣಕರಾಂಶುಕಮುಜ್ಜಳಕಾಯಕಾಂತಿ ಸಂ
ದಳಿಸೆ ಮೃಡಾಂಕಪೀಠಮನಳಂಕರಿಸುತ್ತೆ ಶುಭಾಂಗಿ ಸರ್ವಮಂ
ಗಳೆ ರತಿಕೋಟಿಯಂ ಪಟೆದು ರಂಜಿಸಿದಳ್ ಪದವತ್ತ್ ಚೆಲ್ವಿನಂ

೭೬

ಮಿಸುಪಲರ್ಗಣ್ಣ ಕಾಂತಿ ತಿಳಿಜೊನ್ನಮಿದೆಂಬನಮಾಳ್ಳ ಭೂಷಣ
ಪ್ರಸರದೆ ರನ್ನದೊಳ್ಳೆಳಗು ಚೆಂಬಿಸಿಲಂತಿರೆ ತಾಳ್ವಲಂಪನೆ
ಣ್ಣೆಸೆಯೊಳಲರ್ದು ಪರ್ಬಿ ವಿಸಟಂಬರಿಯುತ್ತಿರೆ ಮಂತ್ರದೇವತಾ
ವಿಸರಮೊಳಲ್ವು ಸೇವಿಸೆ ಪದಾಬ್ಜಮನದ್ರಿಜಿ ಕಣ್ಣೆ ತೋರಿದಳ್

೭೭

೭೪. ಅವನ ಕೆಂಜಡೆಯ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಗಂಗೆಯೂ, ಚಂದ್ರಲೇಖಿಯೂ ಇದ್ದುವು.
ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಫಾಲನಯನ, ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾಗೇಂದ್ರನೇ ಕರ್ಣಾಭರಣ, ಚರ್ಮಾಂಬರ,
ಕಂಠಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವೂ, ನುಣುಪೂ ಆಗಿರುವ ಕಪ್ಪು ಛಾಯೆ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ವರ,
ಅಭಯ, ಶೀಲ ಮತ್ತು ಮೃಗ, ಅಗಲದೆ ತನ್ನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನಳಾದ
ಪಾರ್ವತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೭೫. ಅಭವನು ಮೂರು
ಬಗೆಯ ಪಾಪಗಳನ್ನು^೧ ನಿವಾರಿಸುವವನು, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಸರ್ವಾಭರಣ, ಪಾಪದೂರ,
ಅಜ್ಞಾನರಹಿತ, ಶುಭವಾದ ಭಸ್ಮಭೂಷಿತ ಮತ್ತು ಉಪಮಾತೀತವಾದ ವೈಭವದಿಂದ
ಕೂಡಿದವನು. ೭೬. ರತ್ನಕೀಟದಲ್ಲಿ ಖಚಿತನಾದ ಬಾಲಚಂದ್ರ, ಮಣಿಭೂಷಣಗಳು,
ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ಮನೋಹರವಾದ ಮುಖ, ನವೀನ ಅರುಣಕಿರಣಗಳಂತೆ
ಉಜ್ವಲವಾದ ಉಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶಿವನ ಶರೀರವು ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು.
ಶಿವನ ಅಂಕಪೀಠಸ್ಥಳಾಗಿ ಶೋಭನಾಂಗಿಯೂ, ರತಿ ಕೋಟಿ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ
ಸೌಂದರ್ಯನಿಧಿಯೂ ಆದ ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯು ಶೃಂಗಾರಸಾಕಾರಳಾಗಿ ರಂಜಿಸಿದಳು.
೭೭. ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಮಲನಯನಗಳ ಕಾಂತಿಯು ತಿಳಿಬೆಳುದಿಂಗಳಂತಿದ್ದಿತು.

೧. ಪಾಪ (ಚ) ೨. ಧೃತ (ಯ); ಭಾ (ರ, ಲ) ೩-೩ ಭಸ್ಮ (ಗ, ತ, ರ)

೧. ಮೂರು ಪಾಪಗಳು; ಕಾಯಿಕ, ವಾಚಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ.

ಮತ್ತೇಭ

ಕರದೋಳ್ ಕಾನಕಚಾಮರಂಬಿಡಿದು ವೇದವ್ರಾತಮಂ ಪೆತ್ತ ಭಾ
ಸುರ ಗಾಯತ್ರಿ ಕಡಂಗಿ ಡಾಳಿಸೆ ಮಹಾಸಾವಿತ್ರಿ ತಾಳಲ್ಲಿ ನಿಂ
ದಿರೆ ಶಕ್ತಿ ವ್ರಜಮಾನ್ಸೆ ಪೊಂಡವಕೆಯಾಂತಿದಾರ್ದಿದೀವೀಸಮು
ತ್ಪರದೊಲ್ಲಾಂತಿರೆ ರನ್ನವಾವುಗೆಯನೊಪ್ಪಿದರ್ ಭವಾನೀಧವಂ

೭೮

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾ ಮಹೇಶ್ವರಂ ವ್ಯೋಮದಂತೆ ವೀತೆ ಕ್ಷಣರುಚಿಮಹಾದ್ವನಿಯುಕ್ತ ಘನಗಣ
ಸಮೇತನುಂ, ಸದಾರಾಜಿಹರಿಸಮಂಚಿತನುಂ, ವನದಂತೆ ಸಮುನ್ನಿಲಿತ ವಿಶಾಖಾಂಕನಗಜಾತ್ಯಾಸ್ತಿ
ತನುಂ, ಮಧುರಸಾರೋಜ್ವಲ ಸುಮನೋವಿರಾಜಿತನುಂ, ವಿಪಿನದಂತನೇಕಪಾರಿಜಾತಾಚ್ಚಪುನ್ನಾಗ

ಆಭರಣ ಸಮೂಹಗಳ ರತ್ನಪ್ರಭೆಯು ಎಳಬಿಸಿಲಿನಂತಿದ್ದಿತು. ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಅವುಗಳ
ಪ್ರಭಾಮಂಡಲವು ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಂತ್ರದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹವು
ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅದ್ವಿಜೆಯು ಗೋಚರಿಸಿದಳು.
೭೮. ವೇದರಾಶಿಗೆ ಮಾತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕನಕ-ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶಕ್ತಿದೇವತಾಸಮೂಹದೊಡಗೂಡಿ ಪೂಜ್ಯಳಾದ
ಮಹಾಸಾವಿತ್ರಿಯು ಹೊನ್ನಿನ ಪೀಕದಾನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ವಾಣಿಯೇ
ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಸಮೂಹವು ಶಿವನ ರತ್ನಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರಲು,
ಭವಾನೀಪತಿಯು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ವಚನ : ಮತ್ತೆ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು (I)
ವಿತತ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ, ಕ್ಷಣ-ಅಭಿಷೇಕ ಪೂಜಾದಿ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ, ರುಚಿ-ಅನುರಾಗವುಳ್ಳ,
ಮಹಾಧ್ವ-ಉಪಾಸನಾಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ, ನಿಯುಕ್ತ-ನಿಷ್ಕರಾದ, ಘನ-ನಿಶ್ಚಲರಾದ,
ಗಣ-ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಂದ, ಸಮೇತನುಂ-ಕೂಡಿದವನೂ, (II) ಆಕಾರದ
ಪರವಾಗಿ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮಿಂಚುಗಳಿಂದಲೂ, ಗುಡುಗುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ
ಮೇಘರಾಶಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು; ಮಹೇಶ್ವರನು (I) ಸದಾರ-ಪತ್ನೀಸಮೇತರಾದ,
ಅಜ-ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ, ಹರಿ-ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೂ, ಸಮಂಚಿತಂ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿತನಾದವನು;
ಆಕಾರವು (II) ಸದಾ-ಯಾವಾಗಲೂ, ರಾಜ-ಚಂದ್ರನಿಂದಲೂ, ಹರಿ-ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೂ
ಅಥವಾ ವಾಯುವಿನಿಂದಲೂ, ಸಮಂಚಿತಂ-ಸಂಚಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು.
ಶಿವನು (I) ಸಮುನ್ನಿಲಿತ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎರಿ ಕುಳಿತಿರುವ, ವಿಶಾಖಾ-ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ
ಯುಳ್ಳ, ಅಂಕ-ತೊಡೆಗಳುಳ್ಳ, ನಗಜಾತಾ-ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯೊಡನೆ, ಅಸ್ಥಿತಂ-
ಕೂಡಿದವನು ; ವನವು (II) ಸಮುನ್ನಿಲಿತ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೇಲೆ ಸೇರಿ ಕುಳಿತ, ವಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳುಳ್ಳ,
ಶಾಖಾ-ಕೊಂಬೆಗಳೇ, ಅಂಕ-ಗುರ್ತಾಗುವುಳ್ಳ, ನಗಜಾತ-ವೃಕ್ಷರಾಜಿಗಳಿಂದ,

೧-೧ ಯಂ ವಾಣ್ಯಾದಿ (ಯ, ರ, ಲ); ಯಂತಿದಾರ್ದಿ (ಚಿ) ೨ ವಿತತ (ಯ, ರ, ಲ) ೩-೩ ಹಂಸಸಮಂಚಿ
(ಯ); ಹರಿಹರಿಮುಂಚಿ (ಲ)

ಕದಂಬಾಕಲಿತಪದನುಂ, ಸುರಸಭಾಸಮಾನಸ ಶಕ್ತಿಶರಭವಾರಚಿತವಿಭ್ರಮನುಂ, ಸಮುದ್ರದಂತೆ ನಿಜಪದಾಶ್ರಿತಾಹೀನ ಭೋಗಸ್ವಪದಚ್ಯುತಶ್ರೀಸುಖಪ್ರದನುಂ, ಅನಂತಾಚಲಾತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಪ್ರಭಾವ ಮುಕ್ತಾಳಿಪರಿಮಿಳಿತನುಂ ;

ಅನ್ವಿತಂ-ಕೂಡಿರುವುದು; ಶಿವನು (I) ಮಧುರ-ಪ್ರಿಯವಾದ, ಸಾರ-ಜ್ಞಾನ, ಬಲ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ, ಉಜ್ವಲ-ಶೋಭಿಸುವ, ಸುಮನಸ್-ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತರಿಂದಲೂ, ವಿರಾಜಿತಂ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು; ವನವು (II) ಮಧುರಸ-ಮಕರಂದರಸದಿಂದ, ಅರ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಉಜ್ವಲ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, ಸುಮ-ಹೂಗಳಿಂದ, ರಾಜಿತಂ-ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು; ಶಿವನು (I) ಅನೇಕಗಳಾದ ಪಾರಿಜಾತಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳ, ಶುಭ್ರವಾದ ಪುನ್ನಾಗಪುಷ್ಪಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನು; ವನವು (II) ಅನೇಕಪ-ದ್ವಿಪ-ಸೋಂಡಿಲಿನಿಂದಲೂ, ಬಾಯಿಯಿಂದಲೂ ಪಾನಮಾಡುವ ಆನೆಗಳಿಗೆ, ಅರಿ-ಶತ್ರುಗಳಾದ ಸಿಂಹಗಳ, ಜಾತ-ಗುಂಪುಗಳಿಂದಲೂ, ಅಚ್ಚ-ಕರಡಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪುನ್ನಾಗ-ಗಂಡಾನೆಗಳ, ಕದಂಬ-ಗುಂಪುಗಳಿಂದಲೂ, ಆಕಲಿತ-ಮಾಡಿದ, ಪದಂ-ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳದ್ದು; ಪರಮೇಶ್ವರನು (I) ಸುರಸಭಾ-ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ಸಮಾನ-ಮಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸಶಕ್ತಿ-ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ, ಶರಭವ-ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ, ಆರಚಿತ-ಮಾಡಲಾದ, ವಿಭ್ರಮಂ-ವಿಲಾಸಕೇಳಿಯುಳ್ಳವನು; ವನವು (II) ಸುರಸ-ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಭಾಸಮಾನ-ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ, ಸಶಕ್ತಿ-ಸಮರ್ಥವಾದ, ಶರಭ-ಶರಭಪಕ್ಷಿಗಳ, ವಾರ-ಗುಂಪಿನಿಂದ, ಜಿತ-ಜೋಡಿಸಲಾದ, ವಿಭ್ರಮಂ-ವಿನೋದ ಕೇಳಿಯುಳ್ಳದ್ದು; ಶಿವನು (I) ನಿಜಪದ-ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು, ಆಶ್ರಿತ-ಸೇರಿದವರಿಗೆ, ಅಹೀನ-ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ, ಅಂದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, ಭೋಗ-ಸುಖವನ್ನೂ, ಸುಖ-ಸಂತೋಷವನ್ನೂ, ಪ್ರದಂ-ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು; ಸಮುದ್ರವು (II) ನಿಜಪದ-ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು, ಆಶ್ರಿತ-ಅವಲಂಬಿಸಿದ, ಅಹೀನ-ನಾಗರಾಜನಾದ ಶೇಷನ, ಭೋಗ-ಶರೀರದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಪತ್-ಮಲಗಿರುವ, ಅಚ್ಯುತ-ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ, ಶ್ರೀ-ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು, ಸುಖ-ಸಂತೋಷವನ್ನು, ಪ್ರದಂ-ಕೊಡುವವನು; ಶಿವನು (I) ಅನಂತ-ನಾಶವಿಲ್ಲದ, ಅಚಲ-ನಿಶ್ಚಲವಾದ, ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತ-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಿರುವ, ಸ್ವಪ್ರಭಾವ-ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ, ಮುಕ್ತ-ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರ, ಆಳಿ-ಸಮೂಹದಿಂದ, ಪರಿಮಿಳಿತಂ-ಕೂಡಿದವನು; ಸಮುದ್ರವು (II) ಅನಂತ-ಅಗಣಿತವಾದ, ಅಚಲ-ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ, ಅತಿ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ವ್ಯಾಪ್ತ-ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಸು-ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, ಅಪ್-ನೀರಿನಿಂದ, ಪ್ರ-ಹೆಚ್ಚಾದ, ಭಾವ-ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಮುಕ್ತ-ಮುಕ್ತುಗಳ, ಆಳಿ-ಸಾಲುಗಳಿಂದ; ಪರಿ-ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ, ಮಿಳಿತಂ-ಕೂಡಿದ್ದು; ಜಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮೇಘವು ಚಿರಕಾಲ ಬೆಳಗುವ ಮಿಂಚಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿದೆ, ಎಂದರೆ

*ವಿಷಧರನಾಗಿಯುಂ ಚಿರಪ್ರಭಾಸಂಗತನುಂ, ಭುವನಪತಿಯಾಗಿಯುಮಜ
ಡಾಶ್ರಯನುಂ ನರಗರ್ವಸರ್ವಾಪಕನಾಗಿಯುಮರ್ಜುನರುಚಿಯುಂ, ಸಾಮಜಪಪ್ರಿಯ
ನಾಗಿಯುಂ ಪಂಚಾನನ ಪ್ರಥಿತನುಂ ಸದ್ಯೋಜಾತನಾಗಿಯುಂ ಭವರಹಿತನುಂ, ಸವ್ಯೋಮಾಂ
ಗವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿಯುಂ ಜಾತರೂಪರುಚಿಮದ್ವಿಗ್ರಹನುಂ, ಅಜಾತಶತ್ರುವಾಗಿಯುಮನಂತಾರಿ
ಪುರಾರಾತಿಯುಂ, ಸದಾಲೋಕಭರಿತನಾಗಿಯುಮಂಧಕಾರಾತಿಪ್ರಥಿತನುಂ, ಸಕಲಾದಿತ್ಯ

ಮಿಂಚು ಕ್ಷಣಪ್ರಭೆಯೇ ಹೊರತು ಚಿರಪ್ರಭೆಯಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವಿರೋಧ ಕಾಣಿಸಿತು. ವಿಷಧರನಾಗಿಯೂ ಅಂದರೆ ನೀಲಕಂಠನಾಗಿ ಶಾಶ್ವತಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಜಲರಾಶಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದರೂ, ನೀರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಲ್ಲ ವೆಂದರೆ, ವಿರೋಧ. ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದರೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾದವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಅರ್ಜುನನ ಗರ್ವಭಂಜಕನಾದರೂ, ಅರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅರ್ಜುನನ ಗರ್ವಭಂಜಕನಾದರೂ, ಬಿಳುಪಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧವು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು.¹ ಗಜರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದರೂ ಸಿಂಹದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ. ಸಾಮವೇದದ ಮಂತ್ರಪಠನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು ಪಂಚಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವವನು ಎಂದಾಗ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಆಗಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ, ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ. ಸದ್ಯೋಜಾತ ಮುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದರೂ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರದ ದುಃಖವಿಲ್ಲದವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿಯೂ, ಹುಟ್ಟಿದವರಂತೆ ಸುಂದರ ತನುಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದರೆ ವಿರೋಧ. ಸವ್ಯ-ಎಡಭಾಗವಾದ, ಉಮಾಂಗ-ಪಾರ್ವತಿಯ ದೇಹದಿಂದ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ- ಕೂಡಿದವನಾಗಿಯೂ, ಜಾತರೂಪ-ಬಂಗಾರದ, ರುಚಿಮತ್-ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ವಿಗ್ರಹನುಂ-ಶರೀರವುಳ್ಳವನು; ಅರ್ಧ ನಾರೀಶ್ವರನೂ, ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣನೆಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಅಜಾತಶತ್ರು ವಾಗಿಯುಂ-ಧರ್ಮರಾಯನಾದರೂ (ಹುಟ್ಟದೇ ಇರುವ ಶತ್ರುಗಳುಳ್ಳವನು), ಅನಂತ-ಅನೇಕ, ಅರಿಪುರ-ಶತ್ರುನಗರಗಳಿಗೆ, ಅರಾತಿ-ವಿರೋಧಿ ಯಾದವನು ಎಂದು ವಿರೋಧ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅ-ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ, ಜಾತ-ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಮನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದರೂ, ಅನಂತ-ನಾಶವಿಲ್ಲ ದವನು, ಅರಿ-ತಾರಕುಸುರನ ಪುತ್ರರಾದ ದನುಜರ, ಪುರ-ತ್ರಿಪುರಗಳಿಗೆ,

೧. ನಿರ್ವಾಪ (ಯ, ರ, ಲ)

1. ವಿಷಧರ-ಮೇಘ; ನೀಲಕಂಠ ; ಭುವನ-ಲೋಕ; ನೀರು. ನರ-ಅರ್ಜುನ; ಅರ್ಜುನ-ಬಿಳುಪಾದ ಕಾಂತಿ.

* ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ “ವಿರೋಧಾಭಾಸ” ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಗ್ರಹಣೋಪಯುಕ್ತನಾಗಿಯುಮಧಿಕೋಪರಾಗರಹಿತನುಂ, ಶುಕಾಮೃತಫಲಪ್ರದನಾಗಿಯುಮವನಸ್ವಭಾವನುಂ, ಕಾಮದೇಹೋಪೇತನಾಗಿಯುಂ ದರ್ಪಕೋಪಗತವಿಗ್ರಹವಿದಾರಣನುಮೇನಿಸಿದ್ಧನಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಅರಾತಿ-ಶತ್ರುವಾಗಿರುವವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಸತ್-ಒಳ್ಳೆಯ, ಅಲೋಕ-ಪ್ರಭೆಯಿಂದ, ಭರಿತನಾಗಿಯೂ-ತುಂಬಿದ್ದರೂ, ಅಂಧಕಾರ-ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ, ಅತಿಪ್ರಥಿತನುಂ-ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು ಎಂಬುದು ವಿರೋಧ. ಸದಾ-ಯಾವಾಗಲೂ, ಲೋಕಭರಿತಂ-ಲೋಕಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿರುವವನಾಗಿಯೂ, ಅಂಧಕ-ಅಂಧಕಾಸುರನಿಗೆ, ಅರಾತಿ-ಶತ್ರುವೆಂದು, ಪ್ರಥಿತಂ-ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು ಎನ್ನುವಾಗ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ.¹ ಸಕಲ-ಆದಿತ್ಯ-ಗ್ರಹಣ-ಉಪಯುಕ್ತನಾಗಿಯುಂ-ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದರೂ, ಅಧಿಕ-ಉಪರಾಗ-ರಹಿತನುಂ, ಹೆಚ್ಚಾದ ಗ್ರಹಣ ರಹಿತನು ಅಂದರೆ ವಿರೋಧ. ಸಕಲ-ಸಮಸ್ತ, ಆದಿತ್ಯ-ದೇವತೆಗಳ, ಗ್ರಹಣ-ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ, ಉಪಯುಕ್ತ-ಯೋಗ್ಯನಾದರೂ, ಅಧಿಕೋಪ-ಇರುವ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ, ರಾಗ- ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಲೂ, ರಹಿತಂ-ಶೂನ್ಯನು ಎಂದಾಗ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಶುಕ-ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ, ಅಮೃತಫಲ-ರುಚಿಯಾದ ಹಣ್ಣನ್ನು, ಪ್ರದಂ-ಕೊಡುವನಾದರೂ, ಅವನ ಸ್ವಭಾವಂ-ವನಗಳ ಸಹಜ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ; ಶುಕ-ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ಅಮೃತಫಲ-ಮೋಕ್ಷಫಲವನ್ನು, ಪ್ರದಂ- ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು, ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ಸ್ವಭಾವವಾಗುವವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಕಾಮದೇಹ-ಮನ್ಮಥನ ಶರೀರದೊಡನೆ, ಉಪೇತನಾಗಿಯೂ-ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ದರ್ಪಕ-ಮನ್ಮಥನಿಂದ, ಉಪಗತ-ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, ವಿಗ್ರಹ-ದೇಹದ, ವಿದಾರಣಂ-ಸೀಳುವಿಕೆಯುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ; ಕಾಮದೇಹೋಪೇತಂ-ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ ಧರಿಸಬಲ್ಲ ದೇಹಗಳುಳ್ಳವನಾದರೂ, ದರ್ಪ-ಗರ್ವದಿಂದಲೂ, ಕೋಪ - ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ, ಗತ- ಸಮೀಪಿಸಿ ದವರ, ವಿಗ್ರಹ-ದೇಹವನ್ನು, ವಿದಾರಣಂ-ಸೀಳುವವನು, ಅಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ

1. ಸಾಮಜ-ಆನೆ; ಸಾಮವೇದ ಮಂತ್ರ, ಪಂಚಾನನ-ಸಿಂಹ; ಐದು ಮುಖಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು ಶಿವ. ಸದ್ಯೋಜಾತ, ವಾಮದೇವ, ಅಘೋರ, ತತ್ಪರುಷ ಮತ್ತು ಈಶಾನವೆಂಬುವು ಶಿವನ ಪಂಚಮುಖಗಳು. ಉಪರಾಗ-ಗ್ರಹಣ.

ಚಂಪಕ

ಹರಿತನಯಾರಿಯೆಂದೆನಿಸಿಯುಂ ಧವಳಾಂಶುಕಧಾರಿ ನೀಲಕಂ
ಧರನೆನಿಸಿದುರ್ಮಾದ್ಯತಸುಮಾನಸಹಂಸನುಪಾತ್ರಸಿಂಧುರಾ
ಜರುಚಿರನಾಗಿಯುಂ ತತಜಡಾಶ್ರಯವಿಪ್ರಿಯನಪ್ರಮೋಹಿಭಾ
ಸುರನೆನಿಸಿದುರ್ಮಮನ್ವಿತನಯಸ್ಥಿತಿಯೊಪ್ಪಿದನದ್ವಿಜಾಧವಂ

೭೯

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾಗಲೋರಣಂಗೊಂಡು ಶರಚ್ಛಶಾಂಕಿರುಚಿಯೊಳ್ ಸೇನಸಲಿಳಿಸಿ ನೆಗೆ
ವಾವೆನಿಸಿ ರಂಜಪ ಧವಳಜಾಮರಮಂ ಬಂಕದಿಂ ಕೊಂಕಿನಿಂದ ಸೂಟೆದು ತೋಳ್ಗಳಂ^೧

೭೯. ಹರಿತನಯಾರಿ-ಸೂರ್ಯನ ಮಗಳಾದ ಯಮುನೆಗೆ ವಿರೋಧಿಯೆನಿಸಿದರೂ
ಧವಳಾಂಶೀಕಧಾರಿ-ಬಿಳುಪಾದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಗಂಗೆಯು ಯಮುನೆಯನ್ನು
ಕೂಡುವುದೆಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪ್ರಕಟವಾದಂತಾಯಿತು. ಈ ವಿರೋಧವು
ಶಿವನಲ್ಲಿ-ಹರಿತನಯಾರಿ-ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯನ ಮಗನಾದ ಮನ್ಮಥ ಅಥವಾ
ಯಮನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದರೂ, ಧವಳಾಂಶುಕಧಾರಿ-ಶುದ್ಧ ಸ್ವಟಿಕ ಸಂಕಾಶ ಅಥವಾ
ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಧಾರಿ ಎಂದರೆ ವಿರೋಧದಂತೆ ತೋರುವುದೇ ಹೊರತು ವಾಸ್ತವ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.
ನೀಲಕಂಧರನೆನಿಸಿದುರ್ಮ-ನವಿಲು ಎಂದಾಗ್ಯೂ, ಸುಮಾನಸ ಹಂಸ-ಮಾನಸ ಸರೋವರ
ದಲ್ಲಿನ ಹಂಸ ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ. ಶಿವನು ಕರಿಗೊರಳನಾದರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ
ಯತಿಗಳೊಡಗೂಡಿದವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಉಪಾತ್ತ- ಸಿಂಧು
ರಾಜ-ರುಚಿರನು-ಸೇರುತ್ತಿರುವ ನದಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಸಮುದ್ರವು, ತತ- ಜಡಾಶ್ರಯ-
ವಿಪ್ರಿಯಂ-ಜಲರಾಶಿಯಾದ ಕಡಲಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟಕಾರಿ ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಕಾಣಿಸುವುದು.
ಶಿವನು ಉಪಾತ್ತ-ಪಡೆದ, ಸಿಂಧು-ಗಂಗೆಯಿಂದಲೂ, ರಾಜ- ಚಂದ್ರನಿಂದಲೂ,
ರುಚಿರಂ-ಮನೋಹರನೆಂದರೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ತತಜಡಾಶ್ರಯ ವಿಪ್ರಿಯಂ-ವ್ಯಾಪಕವಾದ
ಜಡತನಕ್ಕೆ, ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲವೆಂದರೆ ವಿರೋಧ. ಅಪ್ರಮೋಹ
ಭಾಸುರಂ-ಅತಿಶಯವಾದ ಮೋಹದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತನಲ್ಲದವನು, ಅಂದರೆ ಎನಿಸಿದುರ್ಮ,
ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು, ಮೋಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಿಗೆ ನ್ಯಾಯವೆಲ್ಲಿ? ಇದು
ವಿರೋಧ. ಪ್ರಮೋಹ-ಹೆಚ್ಚಾದ ಮೋಹದಿಂದ, ಭಾಸುರಂ-ಬೆಳಗುವವನು, ನ-ಅಲ್ಲ,
(ಅಜ್ಞಾನ ಗೋಚರನಲ್ಲ) ನ್ಯಾಯಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನು, (ಜ್ಞಾನಗಳಿಗಿಲ್ಲ) ಎಂದರೆ
ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ವಚನ:
ಮತ್ತೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತಮ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯರು
ವಿಲಾಸದಿಂದ ಬಳುಕುತ್ತಾ ನಿಂತು, ಸಮಯವನ್ನರಿತು ತನ್ನ ಭುಜಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಶರತ್ಕಾಲದ
ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಬಯಸಿ, ನೆಗೆಯುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಪಗಳಂತೆ

೧. ಮೋದ (ಚ) ೨-೨ ಶಾರದಶಶಾಂಕ (ಯ) ೩-೩ ಸಲ್ಲೆ (ಚ, ತ) ೪. ತೋಳಂ (ಜ)

ನೆಗಪಿಡಾಳಿಪ ಗಾಯಾತ್ರಾ ದ್ವಿ ಪರಮಶಕ್ತಿಯರಿಂ, ಕರಾಂಬುಜಂ ಸೆಹಿವಿಡದ ಪೂರ್ಣೇಂದು
ವೆಂಬಂತೆಸೆವೆಮನೆದರ್ಪಣಮನಣಿಯರಂಬಿಡಿದು ಸಿರಿಮೊಗಕ್ಕೆ ತೋರ್ಪ ಕಳಾಮಾಲಿ
ನಿಯರಿಂಯಂ ಪಾಡಿ ಪಸಿದು ಬಸವಟೆದ ಕಂಬಳಾಶ್ವತರನಾಶ್ವಾಸಪಂತಲರ ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಯಿಂದಲರ
ನೊಡರ್ಚಿ ಬೀಸುವ ರೋಹಿಣಿಯಂ ಮಂಗಳಗೀತೆಯಂ ಪಾಡಿ ಮನೆವೆಳಗಿನಾರತಿಯಂ

ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಳಾಮಾಲಿನಿಯರೆಂಬ ದೇವತೆಗಳು
ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕರಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು
ಶಿವನ ಸಿರಿಮೊಗಕ್ಕೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ರೋಹಿಣಿದೇವತೆಯರು ಸರ್ಪಕುಂಡಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು
ಸಾಮಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಕಂಬಳ, ಅಶ್ವತರು ಹಾಡಿ, ಹಸಿದು, ಬಳಲಿದರೆ, ಅವರು
ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲನುವಾಗುವಂತೆ ಹೂವಿನ ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ಭಾನುದೇವತೆಯು ಶಿವನಿಗೆ ಮಂಗಳಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ರನ್ನದಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಳು.
ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಸಹಸ್ರದಳದ ಬಿಳಿನೈದಿಲೆಯಂತಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಛತ್ರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ
ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಸರಸ್ವತಿಯು ಲಲಿತಮನೋಹರವಾದ ವೀಣೆಯ ಮಂಜುಳನಾದ
ದೊಡನೆ ಕೋಕಿಲೆಯ ಕೂಜನವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಪಂಚಮದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮಧುರವಾಗಿ
ಹಾಡಿ, ಸಂಗೀತಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಳಿಕೆಯೆಂಬ ಜಲದೇವತೆಯು ಮಧುರ,
ಶೀತಲ, ಪರಿಮಳೋದಕವನ್ನು ತುಂಬಿದ ಕನಕಕಳಸಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಳು.
ಶಚಿದೇವಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಪದ್ಮರಾಗಖಚಿತವಾದ ಗಿಂಡಿಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪಶಾಂತಿಯೆಂಬ ದೇವತೆಯು ಸರಸಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ
ದಿಂದ ಝೇಂಕರಿಸಿ ಎರಗುತ್ತಿದ್ದ ಭ್ರಮರಶ್ರೇಣಿಗಳಿಂದ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಕೆದರುತ್ತಿದ್ದ ಅರೆಬಿರಿದ
ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಶಿವನ ಚರಣತಲವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಪ್ತಮಾತೃಕಾದೇವಿಯರು ಶೂಲ,
ಕಪಾಲ, ಖಡ್ಗ, ಪರಶು ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶಿವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಿ ಯೋಗಿನೀಗಣಗಳು ಕರಕಮಲಗಳನ್ನು
ಹಣೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಆಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮಂತ್ರದೇವತೆಯರು (ಶಿವನ
ದರ್ಶನಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು) ಕೂಗಿ, ಸಮ್ಮುಖಕ್ಕೆ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ
ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯರಿಂದಲೂ, ಕರಕಮಲಗಳು ಸೆರೆವಿಡಿದ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೋ ಎಂಬಂತೆ
ಬೆಳಗುವ ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು (ಶಿವನ) ಸಿರಿಮೊಗಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಕಳಾಮಾಲಿನಿ
ಯರೆಂಬ ದೇವತೆಯರಿಂದಲೂ, ಹಾಡಿ, ಹಸಿದು ಬಳಲಿದ ಕಂಬಳ, ಅಶ್ವತರೆಂಬ
(ಸರ್ಪಕುಂಡಲಗಳ ರೂಪಿನಿಂದಿದ್ದ) ಸಾಮಗಾಯಕರನ್ನು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೂವಿನ

ಬೆಳಗುವ ಭಾನುಭಾಮೆಯಿಂ, ನಿಜಕರತಳೋದ್ವೃತಸಹಸ್ರದಳಪುಂಡರೀಕಮನೆ ಮಿಸುಪ ಮೌಕ್ತಿಕ ಚೈತ್ರಮುಮಂ ತಳೆದೋಲಗಿಪ ರಮಾದೇವಿಯಿಂ, ಸಲ್ಲಲಿತವಲ್ಲಕಿಯ ಮೆಲ್ಲಲಿಯೊಡನೆ ಪಂಚಮದಿಂಚರಂ ಮಿಗೆ ಸವಿ ಸವೆಯದ ಸಾರ ಸಂಗೀತಮಂ ಕೇಳಿಪ ಕೇಳಿಕೆವಿಡಿದ ಭಾರತಿಯಿಂ, ಮಧುರಶೀತಳ ಸುರಭಿಸಲಿಸಂಭೃತ ಕನಕೈಭ್ಯಂಗಾರಮಂ ಶೃಂಗಾರಂ ಬೆತ್ತು ಪಿಡಿದು ನಿಂದ ವರುಣಾಂಗನೆಯಿಂ, ಕೆಂಬರಲ ಕಾಳಂಜಿವಿಡಿದು ಮಿಸುಪ ಪುಲೋಮಜಾದಿ ರಮಣಿಯಿಂ, ಸರಸಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ಪಜೆಮುಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಮೊರೆದೆಜಗುವ ಪಜಮೆ ವಜೆದುಜುಗಲಿಂ ತಳ್ಳ ನಜುಗಂಪನುಗುಳ್ಳರೆವಿರಿದರಲಮಾಲೆಯಿಂ ಪದತಳಮಂ ಪದೆದಲಂಕರಿಪ ರತಿಯುವತಿಯಿಂ, ಶೂಲ ಕಪಾಲ ಖಡ್ಗ ಪರಶ್ವಾದ್ಯಾಯುಧಂಬಿಡಿದು ಬಬೆನೆಲಸಿ ನಿಂದ ಮಾತೃಕಾದೇವಿಯಿಂ, ಕರಾಂಬುಜಂಗಳಂ ನೊಸಲೊಳಿರಿಸಿ ಬೆಸನಂ ಸಾರ್ದು ನಿಂದ ಯೋಗಿನಿಯಿಂ, ಕರೆಕರೆದು ಸಮ್ಮುಖಂಗೈಯ್ವ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂ, ಪರಸಿ ಪಾಡುವನಸೂಯೆ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿವನಿತೆಯಿಂ, ಸಹಜ ಸದ್ಗುಣಗಣಮಂ ಸರಸರವದಿಂ ಸಾರ್ದು ಸಂಕೀರ್ತನಂಗೈಯ್ವ ಶ್ರುತಿಸತಿಯಿಂ, ಶೃಂಗಾರಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂಗೆಂಬಡೆದನೇಕರೂಪದಿಂ ನಿಂದಂತೆ

ಬೀಸಣೆಗೆಯಿಂದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುವ ರೋಹಿಣೀದೇವಿಯಿಂದಲೂ, ಮಂಗಳಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ, ರತ್ನಕಾಂತಿಯ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಭಾನುವೆಂಬ ದೇವತೆಯಿಂದಲೂ, ತನ್ನ ಕರತಳದಿಂದ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಸಹಸ್ರದಳದ ಬಿಳಿ ನೈದಿಲೆಯಂತಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಛತ್ರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೇವಿಸುವ ಶ್ರೀದೇವಿಯಿಂದಲೂ, ಲಲಿತಮನೋಹರವಾದ ವೀಣೆಯ ಮೃದುನಾದದೊಂದಿಗೆ ಪಿಕಕೂಜನವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಪಂಚಮಸ್ವರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನೂನ ಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ಗಾನವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸುವ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿದ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯಿಂದಲೂ, ಮಧುರ ಶೀತಲ ಪರಿಮಳೋದಕವನ್ನು ತುಂಬಿದ ಕನಕಕಳಸಗಳನ್ನು ವಿಲಾಸದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಕಾಳಿಕೆ ಎಂಬ ಜಲದೇವತೆಯಿಂದಲೂ, ಪದ್ಮರಾಗಖಚಿತವಾದ ಗಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಚೀದೇವಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವರಮಣಿಯಿಂದಲೂ, ಸರಸ ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಝೇಂಕರಿಸಿ ಎರಗುವ ದುಂಬಿಗಳ ತಂಡದಿಂದ ಕೆದರಿದ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿರುವ, ಅರೆಬಿರಿದ ಹೂಮಾಲೆಯಿಂದ ಪದತಳವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸುವ ಉಪಶಾಂತಿಯೆಂಬ ದೇವತೆಯಿಂದಲೂ, ಶೂಲ, ಕಪಾಲ, ಖಡ್ಗ, ಪರಶು ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಸಪ್ತಮಾತೃಕಾದೇವಿಯಿಂದಲೂ, ಕರಕಮಲಗಳನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಆಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿರುವ ಚತುಷ್ಟಪ್ತಿಕೋಟಿ ಯೋಗಿನೀಗಣದಿಂದಲೂ, ಕರೆಕರೆದು ಸಮ್ಮುಖಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸುವ ಮಂತ್ರದೇವತೆಯಿಂದಲೂ, ಹರಸಿ ಹಾಡುವ ಅನಸೂಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ

೧-೧ ಕಳೆ (ಯ) ಕೇಳಿ (ವ) ೨-೨ ಕಲಶಮಂ (ರ) ೩. ಮುರಿ (ಜ) ೪-೪ ಕಪಾಲಕಂ ಕಾಲಖಡ್ಗ (ಯ)

೫-೫ ಮನೆ ಸಂದಣಿಮಾದಿ ಗುಣಗಣಮಂ (ಯ); ಸಂದಣಿಯ ಗಣಮಂ (ರ).

ಪೊಂದರೆ ಸರಿಯೆ ಪುಷ್ಪಪುಟಹಸ್ತದಿಂ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಗದರ್ದು ಮೋಹಿಸಿ ನಿಂದು ಕಟ್ಟಿದಿರೋಳ್ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರ್ ಮೆಚ್ಚಿ ಚತುರತರಚತುರ್ವಿಧನರ್ತನಮಂ ಬಿತ್ತರಿಪ ರಂಭಾದಿ ದಿವ್ಯನರ್ತಕಿಯರಿಂ ವಾಮಪಾರ್ಶ್ವದೊಳ್ ನಿಂದು ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮಮಂ ಜಪಿಯಿಸುತ್ತೆಸೆವ ಮುಕುಂದನಿಂ, ದಕ್ಷಿಣದೊಳಕ್ಷೀಣರವದಿಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಬಡಿದು ಚತುರ್ಮುಖದಿಂ ರುದ್ರ ಸೂಕ್ತರ ಧಂತೆರಾದಿ ಮಂತ್ರಮನೋದುವಬ್ಬಭವನಿಂ ವಿವಿಧವಿನಿಯೋಗಮಂ ಮಾಲ್ವ ಲೋಕೇಶ್ವರರಿಂ, ಕರೆಗಣ್ಣವಾನಂದಾಶ್ರುವಿಂ ಗುಡಿಗಟ್ಟದ ಪುಳಕದಿಂ ಸಾಕ್ಷಿಭಕ್ತವೆರಸು ಪೊರೆಯೇರಿ ನೊಸಲೊಳಮರ್ಚಿದಂಜಲಿಪುಟದಿಂ ಪೊಗಟ್ಟ ಪರಮತಪೋಧನರಿಂ ನೆರೆದೊತ್ತರಿಪ ಸುರ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯ ಗಂಧರ್ವಾದಿಗಳ ವಿಸರದಳವಿಗಳೆದ ಕಳಕಳಮಂ ಪೊಂಬೆತ್ತ ಮನಸ್ತಿ ಹೋ ಸಾರ್ ತೊಲಗಂದು ನಿವಾರಿಸಿ ಸಮುಚಿತಸ್ಥಾನದೊಳಿಂಬುಕೆಯ್ಯುವ ಭೀಮಕಂ^೨ ಕಾಳಿಗಳೆಂಬ^೩ ವೇತಪ್ಪಧರರಿಂ ಸಮಯಂಬಡೆದು ಸಾರ್ವಭೌಮನೆ ಕರ್ಣಾಭರಣಮಂ ಪೊರ್ದಿ ಸಮುಚಿತಕಾರ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಂಗೆಯ್ವ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನಿಂ ಸದ್ಭರ್ಮಮೆ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯೊಳ್ ನಿಂದ

ಮುನಿಪತ್ತಿಯಿಂದಲೂ, (ಶಿವನ) ಸಹಜವಾದ ಸದ್ಗುಣರಾಶಿಯನ್ನು ಕೋಮಲ ಕಂಠದಿಂದ ವಿಷಯೀಕರಿಸಿ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಉಪನಿಷದ್ವೇದಿಯಿಂದಲೂ, ಶೃಂಗಾರದ ಸೊಬಗು ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಅನೇಕ ರೂಪಾಗಿ ನಿಂದಂತೆ ಹೊನ್ನಿನ ತೆರೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯಲು ಹೂವಿನೆಸಳಂತಿರುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಹಾವ, ಭಾವ, ವಿಲಾಸ, ವಿಭ್ರಮಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕುಬಗೆಯ ನರ್ತನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ರಂಭಾದಿ ದೇವತಾನರ್ತಕಿಯಿಂದಲೂ, ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೂ, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆಯೆಂಬ ವೇದಲಕ್ಷಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ, ನಮಕಚಮಕಗಳೆಂಬ ಶತರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯಗಳು, ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಪ್ರತಿ ಪಾದಕವಾದ ಸಾಮಸೂಕ್ತವನ್ನು, ಋಕ್, ಅಥರ್ವಣ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಓದುವ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ, ವಿವಿಧ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕಪಾಲಕರು ಗಳಿಂದಲೂ, ಉದುರುತ್ತಿರುವ ಆನಂದಾಶ್ರುವಿನಿಂದಲೂ, ನಿಮಿರಿನಂತ ರೋಮಾಂಚನ ದಿಂದಲೂ, ಸಾತ್ವಿಕ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೈಯುಬ್ಬಿ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಬೊಗಸೆಗೈಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುವ ಪರಮ ತಪೋಧನರಿಂದಲೂ, ಗುಂಪುಗೂಡಿ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಸಾಧ್ಯರು, ಗಂಧರ್ವಾದಿ ತಂಡಗಳ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಗದ್ದಲವನ್ನು, ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಎತ್ತಿ 'ಹೋ ಹೋಗು ಓರೆಯಾಗು' ಎಂದು ತಡೆದು,

ವ್ಯಪೇಂದ್ರನಿಂ ಬಹುವಿಧ ವಿಕಟವೇಷದಿಂ ವಿಕೃತಿದೋಷಿ ನಗಯಂ ಬೀಟಿ ನಲಿದು ನರ್ತಿಪ
ಭೃಂಗಿರಿಟಯಿಂ ಸಂಗೀತಮಂ ಪಾಡಿ ಮೋಹಿಪ ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವ ಚಾರಣರಿಂದೋರಣಂ
ಬಡಿದೋರಂತೆ ನಿಂದ ವೀರಪ್ರಮಥರಿಂ ನೆರೆನೆರೆದು ತರಂಗೊಂಡು ಸಂದಣಿಸಿ ನೆಲಸಿದ
ಸುರವಿಸರದಿನಂತಾಶ್ವರ್ಯಮನನೂನಸೌಭಾಗ್ಯಮನಮಂದಸೌಂದರ್ಯ ಮನಪೂರ್ವತರ
ವಿಲಾಸಮನೂಳಕೊಂಡಣಿಕೆಗತಕ್ಕಮಾಗಿ ಪೆಂಪನಾಳ್ವು^೧ ಪರಮನ ಸಭೆ^೨ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದು
ದಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಉತ್ಕಲ

ಹಾಡುವ ಕಿನ್ನರ^೩ ನಲಿದು ನರ್ತಿಸುವಚ್ಚರಿಯರ್ ಪೊದಬ್ಬು ಕೊಂ
ಡಾಡುವ ಚಂಡಕೀರ್ತಿಗಳುಳ್ಳೇ ಜಯಯಿಂದಡಿಗೆಯ್ದ ಮೆಯ್ಯೋ
ಡಾಡುವ ತಾಪಸರ್ ಮಣಿದನರ್ಘ್ಯಸುವಸ್ತುವನೊಲ್ಲ ಕಾಣ್ಯಯಂ
ನೀಡುವ ನಿರ್ಜರೇಂದ್ರರೊಸೆದೊಪ್ಪಿದರೋಲಗದೊಳ್ ತ್ರಿಶೂಲಿಯಾ

೮೦

ಅವರನ್ನು ಉಚಿತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮ, ಕಂಕಾಲ
ರೆಂಬ ಕೋಲಿನವರಿಂದಲೂ, ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ
ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನು ಸೋಕುವಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಯೋಗ್ಯಕೆಲಸವನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡುವ
ನಂದೀಶ್ವರನಿಂದಲೂ, ಸದ್ಗರ್ವವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ
ಬಸವರಾಜನಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಹಾಸ್ಯದ ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಣಕವಾಡುತ್ತಾ
ನಗಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಭೃಂಗೀಶ್ವರನಿಂದಲೂ, ಸಂಗೀತವನ್ನು
ಹಾಡಿ ಪರವಶರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗರುಡರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಚಾರಣರುಗಳಿಂದಲೂ
ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರಿಂದಲೂ ದಟ್ಟೈಸಿ, ಗುಂಪು
ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದೇವತಾಸಮೂಹಗಳಿಂದಲೂ, ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯಕರವಾಗಿ,
ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಅತಿಶಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನವನವೀನವಾದ
ಲಾವಣ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ಊಹಾತೀತವಾದ ವೈಭವದಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶಿವನ
ಸಭೆಯು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಶಿವನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ
ನೆರೆದು, ೮೦. ಕಿನ್ನರರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರು ಆನಂದದಿಂದ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು;
ವೀರದಾಸರು ಪುಲಕಿತಶರೀರಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ತಪಸ್ವಿಗಳು “ಉಘೇ, ಜಯ
ಜಯ”ವೆನ್ನುತ್ತಾ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಮೈಯನ್ನೀಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವ
ಶ್ರೇಷ್ಠರು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನರ್ಘ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾ ಸಭೆ ಘನಾಗಮದಂತೆ ಮಂಜುಲಾಸ್ಯಚಂಚತ್ಯಲಾಪನೀಲಕಂಠ ಮಂಡಿತಮುಂ, ಸಮುದ್ಗತ ಸುಮನಃಕದಂಬಾಕಿಲಿತಮುಂ, ಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಸ್ವಾಗತ ಮತ್ತೇಭ ಶಾರ್ದೂಲಮುಖ ಬಹುವಿಧ ಸುವ್ಯತ್ಯಗಣಬಂಧುರಮುಂ ಸದಕ್ಷರ ನಿಯಮಯತಿ ವಿರಾಜಿತಮುಂ ವ್ಯಾಕರಣದಂತೆ ವಿತತಾವ್ಯಯ ಪ್ರತ್ಯಯಪ್ರಕೃತಿನಿಯುಕ್ತಮುಂ, ಸಮಸ್ತ ಕಾರಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಸಮಾಶ್ರಿತಮುಂ, ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಬಹುಗುಣಿ ಕರ್ಮವಿಶೇಷಸಮವಾಯಸಮನ್ವಿ

ವಚನ: ಮತ್ತು ಆ ಸಭೆಯು ವರ್ಷಕಾಲಪ್ರಾರಂಭವು ಹೇಗೆ (ಮಂಜು- ಲಾಸ್ಯ- ಚಂಚತ್- ಕಲಾಪ- ನೀಲಕಂಠ-ಮಂಡಿತಮುಂ) ಮನೋಹರವಾದ ನರ್ತನದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಗರಿಗಳುಳ್ಳ ನವಿಲುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆ (ಶಿವನ) ಸಭೆಯು (ಮಂಜುಳ-ಆಸ್ಯ- ಚಂಚತ್-ಕಲಾಪ-ನೀಲಕಂಠ-ಮಂಡಿತಮುಂ) ಮನೋಹರವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಶೋಭಿಸುವ ಚಂದ್ರನುಳ್ಳ ಶಿವನಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು; ವರ್ಷಾಕಾಲವು (ಸಮುದ್ಗತ-ಸುಮನಃ-ಕದಂಬಾಕಿಲಿತಮುಂ) ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಪುಷ್ಪಗಳುಳ್ಳ ಕದಂಬವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಸಭೆಯು ಎದ್ದು ನಿಂತಿದ್ದ ದೇವತಾಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರವು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತ, ಮತ್ತೇಭ, ಶಾರ್ದೂಲವೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ವೃತ್ತಜಾತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುವುದೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಯು ಸ್ವಾಗತಮುಖ, ಮತ್ತೇಭಮುಖ, ಶಾರ್ದೂಲಮುಖ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಉತ್ತಮ ಶೀಲಸಂಪನ್ನರಾದ ಪ್ರಥಮಗಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಅಕಾರಾದಿ ವರ್ಣಗಳಿಂದಲೂ, ಗುರು, ಲಘು, ಪ್ರಾಸಾದಿ ನಿಯಮಗಳಿಂದಲೂ, ನಿಲುಗಡೆಯ ಸ್ಥಾನಗಳಾದ ಯತಿ ನಿಯಮಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, ಸಭೆಯೂ ಸಹ ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರದ ಜಪದಲ್ಲಿ ನಿಯಮವುಳ್ಳ ಯತಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. (೧) ವ್ಯಾಕರಣವು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳ ಅವ್ಯಯ ಪದಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಬಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವಂತೆ, (೨) ಶಿವನ ಸಭೆಯು ವಿಸ್ತಾರವಾದ, ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ನಂಬಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಪ್ರಧಾನರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (೧) ವ್ಯಾಕರಣವು ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಕಾರಕಗಳಿಂದಲೂ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಂದಲೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದುದಾಗಿರುವಂತೆ (೨) ಸಭೆಯು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೀಯುವವರ 'ಹೋಗು, ಮಾಡು' ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯಾವಚನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು. (೧) ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಅನೇಕವಾದ ರೂಪಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಭ್ರಮಣಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ನಿತ್ಯದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾವರ್ತಕ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ಜಾತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅಬಾಧಿತಾರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿಶ್ಚಯ, ಫಲ, ಜಾತಿ (ಪರಾಪರಾಧಿ ಸಾಮಾನ್ಯ) ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುವಂತೆ,

ತಮುಂ, ಸಸಿದ್ಧಾಂತನಿರ್ಣಯಪ್ರಯೋಜನಜಾತಿರಂಜಿತಮುಂ, ವೇದಾಂತ ಸಂತಾನದಂತೆ ಕೈವಲ್ಯೋದಿತ ಶಿವಸಂಕಲ್ಪ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರಮೈತ್ರೇಯ ಪರಮಹಂಸವಿಭಾಜಿತಮುಂ, ಪ್ರಣವರುಚಿ ಸಮುದಿತ ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮರಮಣೀಯಮುಂ

*ಆದಿತ್ಯವಸುವಿಸರಾನ್ನಿತಮಾಗಿಯುಮಸಿತಮೋಮಿಳಿತಮುಂ, ಸ್ಫುರಿತಾಮಳ ಕೀಲಾಕ್ಷಾನ್ಮಳಾಳಿಕ ದಾರುಕರೇಣುಕಾಂತಸ್ಥಿಯಾಗಿಯುಂ ಸದಾಶ್ರಿತಾವನಸ್ವಭಾವಮುಂ, ಸುರಭಿ ಗಂಧವಾಹಬಂಧುರಮಾಗಿಯುಂ ಸದಾಸಂದಿ ಭೃಂಗ್ಯಂಚಿತಮುಂ, ಭೀಮಧರ್ಮ ಪ್ರವೀರ ಪದಾಲಂಬಿತಮಾಗಿಯುಂ ಗುರುಗಾಂಗೇಯಸುರವಿಭವಾನ್ನಿತಮುಂ, ಸವಿಧಗತಾಪಸಾಟೋಪ ಮಾಗಿಯುಂ ಸಮುಜ್ಜಲಸೌಮ್ಯಾಂಗಾರಕ ವಿರಾಜಿತಮೆನಿಸಿದುದಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

(೨) ಸಭೆಯು ಅನೇಕ ಸದ್ಗುಣಗಳ, ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. (೧) ವೇದಾಂತಸಂತಾನದಂತೆ ಕೈವಲ್ಯೋಪನಿಷತ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಶಿವಸಂಕಲ್ಪೋಧ್ಯಾಯದಿಂದಲೂ, ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಮೈತ್ರೇಯ ಪರಮಹಂಸಗಳೆಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆಯೂ, ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅನುರಾಗದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಾಕಾರತತ್ತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರ ವಾಗಿರುವಂತೆಯೂ, (೨) ಸಭೆಯು ಶಿವನಿರ್ವಾಣಮುಕ್ತಿಯಾಗಲೆಂಬ ಶುಭೇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ, ಮೈತ್ರೇಯಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪರಮಹಂಸರಾದ ಯತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃಷ್ಟವೂ, ನವೀನವೂ ಆದ ಕಾಂತಿಯೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಸರ್ವಮಂಗಳಪ್ರದವೂ, ಮನೋಹಾರಿಯೂ ಆದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಗಣಿಯಾಗಿರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು. (೧) (ಆದಿತ್ಯ-ವಸು-ವಿಸರ-ಅನಿತ್ಯ ಮಾಗಿಯುಂ) ಸೂರ್ಯಕಿರಣಪ್ರಸರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, (ಅಸಿತ - ತಮೋ - ಮಿಳಿಯಮುಂ) ಕಪ್ಪಾದ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ. (೨) ಆದಿತ್ಯ ದೇವತೆಗಳ, ವಸುದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, (ಸಿಕತಮೋ-ಮಿಳಿತಂ-ನ) ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದುದು ಅಲ್ಲ ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ.) ಸ್ಫುರಿತ-ಅಮಳ-ಕೀಲ-ಅಕ್ಷ-ಅನಲ-ಆಳಿಕ-ದಾರು-ಕರೇಣು-ಕಾಂತ- ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿಯುಂ) (೧) ಪ್ರಕಟವಾದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೈಯುಳ್ಳ ಅಗ್ನಿಯ ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಮರಗಳಿಂದಲೂ, ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರವಾಗಿ, (ಸದಾ-ಆಶ್ರಿತ-ಅವನ-ಸ್ವಭಾವಮುಂ) ಯಾವಾಗಲೂ ವನವಲ್ಲದ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. (೨) ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮೈಯುಳ್ಳ, ಅಗ್ನಿಯೇ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನು ಅಂದರೆ ಹೊಳೆಯುವ ಉರಿಗಣ್ಣನು; ದಾರುಕ, ರೇಣುಕ,

೧. ಮನ್ವಿತ (ಯ) ೨. ಸವಿಗದತಾ (ಚ) ೩-೩ ರಾಜಿತಮುಮೆ (ಯ)

* ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ 'ವಿರೋಧಭಾಸ' ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಚಂಪಕ

ನಿಯತವಿನಾಯಕಾನ್ವಿತಮಿದಂದೆನಿಸಿದುರ್ಮಹೀನಭೋಗಭಾ
ಗ್ಯುತಮುಪಾಸ್ತಭಾನುವೆನೆ ಸಂದುಮಧಃಕೃತಭಾನುಜಾತಮಾ
ರಯೆ^೧ ಘನಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿಯುಮಚಂಚಲಮಚುತಶೋಭಿ ತನ್ನೊಳೊ
ಪ್ಪಿಯುಮಜಡೋದಯಸ್ಥಿತಿಯುಮಂದೆನಿಸಿದುದು ತತ್ಸಭಾಗೃಹಂ

೮೧

ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಥರ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ತನ್ನನ್ನು ಶರಣುಬಂದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ, (ಸುರಭಿ-ಗಂಧವಾಹ-ಬಂಧುರವಾಗಿಯುಂ- ಸದಾ-ಆನಂದಿ-ಭೃಂಗಿ-ಅಂಚಿತಮುಂ) ಸಂಪಗೆಹೂಗಳ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ಆನಂದದಿಂದ ಹೆಣ್ಣುತುಂಬಿಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಎಂದರೆ ವಿರೋಧವು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. (೨) (ಸುರಭಿ-ಗಂಧವಾಹ-ಬಂಧುರವಾಗಿಯುಂ- ಸದಾ-ನಂದಿ-ಭೃಂಗಿ-ಅಂಚಿತಮುಂ) ಪರಿಮಳವುಳ್ಳ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಚೆಲುವಾಗಿರುವ ನಂದೀಶ್ವರ ಭೃಂಗೀಶ್ವರು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅಥವಾ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. (ಭೀಮ-ಧರ್ಮ-ಪ್ರವೀರ-ಪದ- ಅಲಂಬಿತವಾಗಿಯುಂ-ಗುರು-ಗಾಂಗೇಯ-ಸು-ರವಿಭವ-ಅನ್ವಿತಮುಂ) (೧) ಭೀಮಸೇನ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ, ಮಹಾಪ್ರತಾಪಿಗಳಾದ ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವಾದರೂ, ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ಸುಸ್ತಭಾವದ ಕರ್ಣ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ತೋರುವುದು. (೨) ಭೀಮ ಧರ್ಮ-ಶೈವಧರ್ಮವುಳ್ಳ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರು ಶಿವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರು; ಗಂಗಾಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಷಣ್ಮುಖ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು ನೆರೆದು ಶಿವಸಭೆಯು ವೈಭವಯುತವಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. (ಸವಿಧ-ಗತ ತಾಪ-ಸಾಟೋಪವಾಗಿಯುಂ ಸಮುಜ್ವಲ-ಸಾಮ್ಯ-ಅಂಗಾರ-ಕವಿ-ರಾಜಿತಂ) ಸಮೀಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕರತೆಯಿದ್ದರೂ, ಬುಧ, ಕುಜ, ಶುಕ್ರಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಎಂದರೆ (ಸೂರ್ಯನ ಉಗ್ರತೇಜಸ್ಸಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇತರ ಗ್ರಹಗಳು ಬೆಳಗಲಾರವಾದ್ದರಿಂದ) ವಿರೋಧವು ತೋರುವುದು. (೨) (ಸವಿಧ-ಗತ-ತಾಪಸಾಟೋಪ-ಸಮುಜ್ವಲ-ಸಾಮ್ಯ-ಅಂಗಾರ-ಕವಿ-ರಾಜಿತಂ) ಶಿವನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ ಋಷಿಗಣ ಆಡಂಬರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಬುಧ, ಕುಜ, ಶುಕ್ರಗ್ರಹಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಎಂದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ೮೧. ಸಭೆಯು (೧) ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಘ್ನಕರ್ತರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ಹೀನವಲ್ಲದ ಅಂದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಾದ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ; ಕ್ಲುಪ್ತವಾದ ಗಣಪತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ನಾಗರಾಜನಾದ ಶೇಷನಿಂದಲೂ, ನಿತ್ಯಸುಖಾನುಭವದಿಂದಲೂ, ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ

ವಚನ

ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞತರಮೆನಿಸಿ ನಿರುಪಮಾನವಿಭವಂಬೆತ್ತು ಪುಟವಿಟ್ಟ ಕುಂದಗದಿಂ ಕೋಟಮಡಿ ಮಿಗಿಲೆನಿಪ ನಿಜಕಲೇವರಚ್ಛವಿ^೧ ಪುದಿದತ್ತಂ ಪತ್ತುಗಗೊಂಡು ಪಸರಿಸೆ ಗಜಾಜಿನಂ ತಳತಳಿಪ ಸುವರ್ಣಾಂಬರದಂತೆ ಶೋಭಿಸೆಯುಂ, ತೊಡೆದ ಭಸಿತಾಲೇಪಂ ಕ್ಯಾರಾಂಗ ರಾಗದಂತೆ ರಂಜಿಸೆಯುಂ, ಮಣಿಕಲಿತ^೨ ಫಣಿಕುಂಡಲಿ^೩ ಕನತನಕಕರ್ಣಾಭರಣದಂತೆ ಕಮನೀಯ ಮಾಗಿಯುಂ, ತೊಟ್ಟ ಕಪಾಲಮಾಲಾಭರಣಂ ಮಿಸುಪ ಮಿಸುನಿಯಾಭರಣದಂತೆ ತೊಳ ತೊಳಗೆಯುಂ, ನಿಜತನು ಸಹಜಸುಗಂಧದಿಂ ತಳ್ಳು ಕೊರಲ ಗರಲಂ ತಳೆದ ಮೃಗಮದ ರೇಖೆಯೆನಿಸಿ ಮೆರೆಯೆಯುಂ, ಶಾಂತರಸಂ ಸಂಗಳಿಸಿದಳಿಕವಿಳಿತಶಿಖಿನಯನಂ ಗೈರಿಕಲಾಮ ಮನನಕರಿಸೆಯುಂ, ಕರ ಕೋಕ^೪ ನದದರುಣರುಚಿ ಮುಸುಂಕಿದಜಕಪಾಲಂ ಮಣಿಮಯಪಾತ್ರೆಯೊಪ್ಪಮನಪ್ಪು^೫ ಕೆಯ್ತು ವಿರಾಜಿಸೆಯುಂ, ಅನನ್ಯಸಾಮಾನ್ಯವಿಭಮಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ^೬ ಮಂ ಪಿಂಗದಾಳ್ಳ ಪರಮಸೌಭಾಗ್ಯೋಗ್ಯಲಕ್ಷಣಂ ತನ್ನೋರ್ವನೋ^೭ ನೆಲಸಿ ನಿಂದುದೆಂಬ ಬಗೆಗಡರ್ಪಾಗಿ ಮಿಸುಪ ಖಂಡಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವಿಭಾಜಿತಂ, ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣಗುಣಮಣಿ ಗಣರತ್ನಾಕರಂ, ಜಗದಂಡಕರಂಡಪಂಡನಿರ್ಮಾಣ^೮ ಪ್ರವೀಣನುಂ^೯ ತೈಗುಣವಾಸನಾತೀತಂ, ತ್ರಯಾಸೀಮಂತಿನೀ ಸೀಮಂತರತ್ನಾಭರಣಂ, ನಿರತಿಶಯ ಮಂಗಳಕಲಾಕೇಳೀನಿವಾಸಂ ನಿಜಶಕ್ತಿ

ಪರಿಹಾರ; (೧) ಅಸ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಿರಣಗಳಿದ್ದರೂ, ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಇದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ, (೨) ಸಭೆಯು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಸೂರ್ಯತೇಜಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ವಿಚಾರಿಸಲು (೧) ಘನಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯಾಗಿಯೂ ಚಂಚಲವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ವಿರೋಧ; (೨) ಮಹಾಘನವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನುಳ್ಳ ಸಭೆಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಾಂತಿಯು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನೀರಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ವಿರೋಧ; ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸಭೆಯು ಒಪ್ಪಿದ್ದಿತು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸಭೆಯು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಚನ : ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನು-ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯನಾಗಿಯೂ, ನಿರುಪಮಾನ ವೈಭವದಿಂದಲೂ, ತಪ್ಪಕಾಂಚನಕಾಂತಿಗಿಂತಲೂ ಕೋಟಿಪಾಲು ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದನು, ಧರಿಸಿದ್ದ ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರವು ಸುವರ್ಣಾಂಬರದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಭೂತಿಯು ಕುಂಕುಮಕೇಸರಗಂಧದಂತೆ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಸರ್ವಾಕೃತಿಯ ಕಿವಿದೊಡವುಗಳು ಉಜ್ವಲವಾದ ಕನಕಕರ್ಣಾಭರಣಗಳಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದುವು. ಧರಿಸಿದ್ದ ತಲೆಬುರುಡೆಗಳ ಕಂಠಹಾರವು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ವರ್ಣಾಭರಣದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಶರೀರವು ಸಹಜ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಕಂಠದಲ್ಲಿನ ವಿಷವು ಕಸ್ತೂರಿಯ ಲೇಪನದಂತೆ ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಪರಮ ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಝಗಝಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉರಿಗಣ್ಣು ಕಾವಿಯ ಬಣ್ಣದ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನೆದಿಲೆಯಂತೆ

೧-೧ ವರದ ಭವಿ (ಕ,ಚ) ೨-೨ ಘಣಿಪಕುಂಡಲ (ಗ,ತ) ೩. ಕನತ್ಯೋಕ (ಚ) ೪. ತ್ರೈಲೋಕ (ತ) ೫-೫ ಪ್ರವೀಣಂ (ಯ).

ಲತಾಕಂದಳಿತಪ್ರಪಂಚಪಲ್ಲವಂ, ಪ್ರಣವ ಪಂಕೇರುಹಪರಮಹಂಸಂ, ಜನ್ಮ ಜರಾರುಜಾಮರಣ
ವಿವರ್ಜಿತವಿಮಳಕಳೀವರಂ, ಭಜಕಭವಾಮಯನಿವಾರಣ ಮಹಾಭಿಷಿಕ್ತನುಂ, ಭಕ್ತಜನಮನೋ
ರಥ ಪಾರಿಜಾತನನಾದಂತನವಿದ್ಯಾರಹಿತಂ, ಸರ್ವಜ್ಞಂ, ನಿತ್ಯಪ್ರಮನಾದಿ ಪ್ರಬೋಧಂ, ಸ್ವತಂತ್ರ
ನಲುಪ್ಪಾನಂತಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನದ್ವಿತೀಯವೈಭವಂ, ಭೋಗಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾಯಕನಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ^೧
ಮಯಂ^೨, ಸಕಲಹೃದಯಗುಹಾನಿವಾಸನವಾಜ್ಞಸಂಗೋಚರಂ^೩ ವಿಶ್ವಾಧಿಕಂ ವಿಶ್ವಭೇದ್ಯ^೪
ನುಮಾಸಹಿತಂ^೫, ಮುಕ್ತಿಯ ಮುಗುಳಂತ^೬, ಚಿತ್ತಿನ ಬಿತ್ತಿನಂತೆ, ಸತ್ಯದ ಸಾರದಂತೆ,
ನಿತ್ಯತೆಯ ನಿಲುವಿನಂತೆ, ಆನಂದದಾಗರದಂತೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಪರಮಸೀಮೆಯಂತೆ,
ಕರುಣದ ಕಡಲಂತೆ, ಧರ್ಮದ ಪರ್ಮೆಯಂತೆ, ಸಿಂಗರದ ಸೀಮೆಯಂತೆ, ಮಂಗಳದ
ಮೈಮೆಯಂತೆ, ಕಾಂತಿಯ ಕರುವಿನಂತೆ, ಶಾಂತಿಯ ಸರ್ವಸ್ವದಂತೆ, ಸರ್ವದೇವತಾ
ಸಾರ್ವಭೌಮನನವಧಿವಿಭವನದ್ವಿತೀಯನೊಪ್ಪುರ್ವನಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಚಂಪಕ

ಕುವರನನೋರ್ಮ ಮುದ್ದಿಸುತರ್ಪಣೆಯ ವಕ್ರಮನೋರ್ಮ ನೇಹದು
ತ್ಸವದೊಳಿ ನೋಡುತಂ ಪ್ರಮಥವರ್ಯರನಾದರಿಸುತ್ತಮೋರ್ಮ ಪಾ
ದುವ ಸುರಸುಂದರೀರವಮನಾಲಿಸುತೋರ್ಮ ಪೊದಟ್ಟು ರಂಭಿಯಾ
ದುವ ನವಲಾಸ್ಯಕೋರ್ಮ ಮಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುತೆ ಭೋಗಿವಿಭೂಷೆ ನೊಪ್ಪಿದಂ ೮೨

ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವು ಆರಕ್ತಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ
ರತ್ನಮಯವಾದ ಪಾತ್ರೆಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅನನ್ಯ ಸಾಧಾರಣವಾದ ವೈಭವವೂ,
ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪಾಲಿಸುವ ಪರಮಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ
ಉಚಿತವೆನಿಸಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು
ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇವೀಪ್ರಮಾನವಾದ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಶಿವನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು.
ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೆಂಬ ರನ್ನರಾಶಿಗೆ ಸಮುದ್ರದಂತೆಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳೆಂಬ
ಬುರುಡೆಯ ಚಿಪ್ಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕುಶಲಿಯೂ, ಸತ್ತ್ವ, ರಜಸ್,
ತಮೋಗುಣಗಳಿಗೆ ಅತೀತನಾಗಿ ಮೂರುವೇದಗಳೆಂಬ ರಮಣೀಯರ ಭೈತಲೆಯ
ರತ್ನಾಭರಣವೆನಿಸಿ, ನಿರತಿಶಯವಾದ ಮಂಗಳ ಕಳೆಗಳಿಗೆ ಕ್ರೀಡಾಗೃಹದಂತಿದ್ದನು.
ಪ್ರಪಂಚಗಳು ಅವನ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿದ ತಳಿರಿನಂತಿದ್ದವು.
ಹಿಂಕಾರವೆಂಬ ತಾವರೆಗೆ ಪರಮಹಂಸ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದನು. ಜನ್ಮ, ಜರಾ, ರೋಗ,
ಮರಣಗಳಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಮಲಶರೀರನೂ, ಭಕ್ತರ ಭವವೆಂಬ ರೋಗ ಪರಿಹರಿಸುವ ಉತ್ತಮ
ವೈದ್ಯನೂ, ಭಕ್ತರ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಸ್ವರೂಪನೂ
ಆದ್ಯಂತಶೂನ್ಯನೂ ಅವಿದ್ಯಾರಹಿತನೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನೂ ಅನಾದಿಕಾಲ
ದಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನದಾತೃವೂ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಅನೂನಾನಂತ ಶಕ್ತನೂ ಅದ್ವಿತೀಯ ವೈಭವ
ವುಳ್ಳವನೂ ಸುಖರೂಪವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಅವಿದ್ಯಾ ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ದೇಶ, ಕಾಲ, ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅಭಿನ್ನವಾದ

೧-೧ ಪ್ರಬೋಧಸ್ವತಂತ್ರ (ಯ,ತ) ೨-೨ ಮಯನುಂ (ಚ) ೩-೩ ಗೋಚರನುಂ (ಜ) ೪. ಸೇವ್ಯ
೫ ಸಹಿತನುಂ (ಜ) ೬-೬ ಸತ್ಯದ ಸಾಗರ (ಕ, ವ) ೭-೭ ಆನಂದ ಸಾಗರ (ಯ,ರ,ಲ) ೮. ಮೇರೆ
(ಯ) ೯-೯ ಪನ್ನಗಭೂಷ (ಯ)

ಮತ್ತೇಭ

ಪೆಜಿಸಾರ್ ಕೋಣಪ ನೂಂಕದಿರ್ ಪವನ ವಿತ್ತಾಧೀಶ ನೀ ಕಾಣೈಯಂ
ನೆಜಿನೀಡಂತಕ ಸಂತಮಿರ್ ಗಳಪದಿರ್ ಲೋಕೇಶ ಪಾಕಾರಿ ಬಂ
ದೆಜಿಗೈ ಮಾಧವ ಕುಳಿರಿಲ್ಲಿ ರಜನೀಶಂಗಬ್ಬನೀಕಾಂತ ನೀಂ
ತೆಜಪಂ ಮಾಡೆನುತಲ್ಲಿ ಕೂಡೆ ಜಡಿದಂ ಮಾಕಾಲನಾ ಕಾಲದೊಳ್

೮೩

ಮಹಾಸುಗ್ಗರೆ

ಪವನಂ ಸೌರಭ್ಯಮಂ ಪನ್ನಗಪತಿ ಮಣಿಸಂದೋಹಮಂ ಮಾಣದೊಲ್ಲ
ಣ್ಣವಮುದ್ಯನೌತ್ತಿಕಶ್ರೇಣಿಯನುರುಕನಕಾನೀಕಮಂ ಶ್ರೀದನಬೋ
ದ್ಧವನೊಳ್ಳಿಂ ನವ್ಯವಸ್ತು ವ್ರಜಮನಮಲಮಂದಾರಮಾಲೆಯಂ ನಾ
ಕಿವರಂ ಕೆಯ್ಯಾಣೈಗೈದಂಫುಗೆ ಮಣಿದೊಲವಿಂ ಕೀರ್ತನಂಗೈಯುತ್ತಿದರ್

೮೪

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪನೂ ಸಕಲರ ಹೃದಯಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನೂ ವಾಗ್ಗಿಗಳಿಗೆ
ಅಗೋಚರನೂ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮೀರಿದವನೂ ಉಮಾಸಹಿತನೂ
ಆಗಿದ್ದನು. ಶಿವನು ಮುಕ್ತಿಯ ಪುಷ್ಪದಂತೆಯೂ ಜ್ಞಾನದ ಬೀಜದಂತೆಯೂ ಸತ್ಯದ
ಸಾರದಂತೆಯೂ ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಿತಿಗೆ ದ್ವಾರದಂತೆಯೂ ಆನಂದಕ್ಕೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನದಂತೆಯೂ
ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಅಂತಿಮ ನೆಲೆಯಂತೆಯೂ ಕಾರುಣ್ಯದ ಶರಧಿಯಂತೆಯೂ ಧರ್ಮದ
ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯಂತೆಯೂ ಶೃಂಗಾರದ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯಂತೆಯೂ ಮಂಗಳದ
ಮಹಿಮೆಯಂತೆಯೂ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪಡಿಯಚ್ಚಿನಂತೆಯೂ ಶಾಂತಿಯ ಸರ್ವಸ್ವದಂತೆಯೂ
ಇದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವದೇವತಾಸಾರ್ವಭೌಮನೂ ನಿರವಧಿಕ ವೈಭವನೂ
ಅದ್ವಿತೀಯನೂ ಆದ ಶಿವನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ೮೨. ಒಂದು ಸಲ
ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಸಲ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮುಖವನ್ನು
ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಸಲ ಮಾಹೇಶ್ವರಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
ಹಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಗಾನವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಸಲ ವಿಖ್ಯಾತ
ರಂಭೆಯು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ನರ್ತನವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಶಿವನು
ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೮೩. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಕಾಲನೆಂಬುವನು,
“ನಿರಋತಿಯೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗು; ವಾಯುವೇ ನುಗ್ಗಬೇಡ; ಕುಬೇರನೇ ನೀನು
ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸು; ಯಮನೇ ಸಮಾಧಾನ; ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಹರಟಬೇಡ; ಇಂದ್ರನೇ
ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸು; ಮಾಧವನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರು; ಸೂರ್ಯನೇ ನೀನು ಚಂದ್ರನಿಗೆ
ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡು” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೮೪. ವಾಯುವು ಸುಗಂಧವನ್ನೂ
ಆದಿಶೇಷನು ರತ್ನದ ರಾಶಿಗಳನ್ನೂ ವರುಣನು ಉತ್ತಮವಾದ ಮುತ್ತುಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನೂ
ಕುಬೇರನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಕನಕರಾಶಿಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮನು ನೂತನ ವಸ್ತುಗಳ ರಾಶಿಗಳನ್ನೂ
ಇಂದ್ರನು ಉತ್ತಮವಾದ ಮಂದಾರಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಸರದಿ ತಪ್ಪದೆ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಂಜಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಾರ್ದೂಲ

ಶ್ರೀರಾಮಾರಮಣಾರವಿಂದಭವ ಜಂಭಾರಾತಿಮುಖ್ಯಾಮರ
 ಸ್ವಾರಾಂಚನುಕ್ತುಟಪ್ರಬದ್ಧ ಮಣಿರುಜ್ನೀರಾಜಿತಾಂಘ್ರಿದ್ವಯಂ
 ಕಾರುಣ್ಯಾಕರನಪ್ರಮೇಯಮಹಿಮಾಧಾರಂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರಾ
 ಕಾರಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದ್ವಂದವಕಲಾಶ್ರೀಶೇಖರಂ ಶಂಕರಂ

ಛಂ

ಗದ್ಯ

ಇದು ನಿಖಿಲಭುವನೈಕವಲ್ಲಭ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರವರದ ಕರುಣಾವರಣ ಪರಮಶಿವಲಿಂಗ
 ತರುಣಪತಂಗಸಂಗತ ಮಂಗಳಹೃದಯಾರವಿಂದಬಂಧುರ ಸರಸಪದ್ಮಿನಿ ಮಾನಿತೋಭಯ
 ಕವಿತಾವಿಚಕ್ಷಣ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವ ವಿರಚಿತಮಾದ ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ ವಿಪುಳ ಪ್ರಬಂಧ
 ದೋಳ್ ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ

ಛಂ. ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ ಕಮಲಸಂಭವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಜಂಭಾರಿಯಾದ
 ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಕಿರೀಟವಿಚಿತವಾದ ರತ್ನಗಳ ವಿಶೇಷ
 ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಶಿವನ ಚರಣಯುಗಳವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರುಣ್ಯಾಕರನೂ ತಿಳಿಯಲು
 ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಹಿಮೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರನೂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನೂ ಚಂದ್ರಕಲೆಯನ್ನು
 ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಿರೀಟದಂತೆ ಧರಿಸಿದ ಶಿವನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಗದ್ಯ : ಈ ಗದ್ಯಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ
 ಚಂಪೂಪ್ರಬಂಧವು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಭುವೂ ದೇವ ದಾನವೇಂದ್ರರ
 ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ ದಯಾಕವಚನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಶುಭಚಿನ್ತನೂ ಆದ
 ಮಹಾದೇವನೆಂಬ ತರುಣಭಾಸ್ಕರನೊಡಗೂಡಿದ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತವೆಂಬ ತಾವರೆಯಿಂದ
 ಶೋಭಿತನೂ ರಸಜ್ಞರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತನೂ ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತ
 ಭಾಷೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಕವಿತಾಕೌಶಲ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಷಡಕ್ಷರದೇವನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ
 ವಿರಚಿತವಾದ ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾ ಕಥನ ಮಹಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಆಶ್ವಾಸವು
 ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ

ಶ್ರೀಕರನಗತನಯಾಸ್ತು
ಧಾಕರ ಲಸದಮೃತರುಚಿಚಕೋರಂ ಗುಣರ
ತಾಕರನವನತಜನರ
ಕಾಕರನೆಮಗೀಗೆ ಸೌಖ್ಯಮಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ

೧

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾಗಳ್

ಚಂಪಕ

ಕೆದರ್ದ ಜಟಾಲಿ ಜಾಟೆದ ಮೃಗಾಜಿನಮುಣ್ಣೆದ ಘರ್ಮವಾರಿಯಿಂ
ಕದಡಿದ ಭೂತಿ ಕಂದಿದ ಮೊಗಂ ನಿಡುಸುಯ್ ಬಿಸುಪಿಂದಮಿರ್ಪುಗುಂ
ದಿದ ತುಟ ಕಂಪನಂಬಡೆದ ಕೆಯ್ ಕಮಂಡಲು ವಕ್ಷದೊಳ್ ತೊಡಂ
ಕಿದ ಗಳದಕ್ಕಮಾಲೆ ಬಿಡದೊಂದಿರೆ ಬಂದುದು ತಾಪಸವೃಜಂ

೨

ವಚನ

ಅಂತು ತವಕಂಚೆತ್ತು ತಳ್ಳಂಕದಿಂ ಮಲ್ಲಟೆಗೊಂಡು ಮನದೊಳುಬಿಡುಬ್ಬಸದುಬ್ಬೆಗಂ
ಪರ್ಬಿ ಪರಿಕಲಿಸೆ ತಮತಮಗೆ ತಾಳಲಸದಳಮಾದ ಪೊಸತವಸಿಯೊರ್ವಂ ನೆಗಟ್ಟು ತಪದಸಕದ
ಮಸಕಮನಸಮನಯನಂಗೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ ಬಗೆಯಂ ಬಗೆದಂದಿದ್ರಕೀಲನಗೇಂದ್ರತಪೋವನದ

೧. ಸಕಲಸಂಪತ್ತರನೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮುಖಚಂದ್ರನ ಬೆಳಗುವ ಸುಧಾಸದೃಶ
ವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಚಕೋರಪಕ್ಷಿಯಂತಿರುವವನೂ ಗುಣಸಾಗರನೂ
ಭಕ್ತಜನರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವವನೂ ಆದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ
ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಲಿ. ವಚನ : ಮತ್ತೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ೨. ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸಮೂಹವು
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವರ ಜಟೆಗಳು ಕೆದರಿದ್ದವು. ಧರಿಸಿದ್ದ ಮೃಗಾಜಿನವು ಜಾರುತ್ತಿದ್ದಿತು.
ಬೆವರಿನಿಂದ ಬಳಿದಿದ್ದ ವಿಭೂತಿಯು ಕದಡಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಮುಖಗಳು ಬಾಡಿದ್ದವು.
ಏದುಸುರಿನ ಬಿಸಿಗೆ ಅವರ ತುಟೆಗಳು ಬಾಡಿ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿದ್ದವು. ಕಮಂಡಲವನ್ನು
ಹಿಡಿದ ಕೈಗಳು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯು ಅವರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕುಸಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ವಚನ : ಹೊಸ ತಪಸ್ವಿಯೊಬ್ಬನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಘೋರ
ತಪಸ್ಸಿನ ಉಗ್ರತೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತಪ್ರಾಂತದ ತಪೋವನದ
ತಪೋಧನರೆಲ್ಲರೂ ಭೀತರಾಗಿ, ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತರಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾದರು.
(ಈ ವಿಷಯವನ್ನು) ತ್ರಿಣೇತ್ರನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ,

ತಪೋಧನರ್ ತಳ್ಳದೆಟ್ಟು ಕೈಲಾಸದ ಮಣಿವಾಗಲೋಳ್ 'ಶೈಲಾದಿಯಂ' ಕಂಡು ದಂಡ
ಪ್ರಣಾಮಂಗೆಯ್ದು ಕರಾರವಿಂದಂಗಳಂ ಮುಗಿದು ನಿಂದು

ಉತ್ಪಲ

ಇಂದುಧರಸ್ವರೂಪ ಭುವನತ್ರಯದೀಪ ಜಿತೇಕ್ಷುಚಾಪ ಸಾ
ನಂದರಸಾಂತರಂಗ ಸದಯಾಂಚದಪಾಂಗ ಶುಭಾನುಷಂಗ ಸಂ
ಕೃಂದನಮುಖ್ಯಸೇವ್ಯ ಸಕಲಾಗಮಭಾವ್ಯ ಸಮಸ್ತಭವ್ಯಸ
ನ್ನಂದನಚೈತ್ರದೇವ ಜಯ ದಿವ್ಯಕಲೇವರ ನಂದಿಕೇಶ್ವರಾ

೩

ವಚನ

ಎಂದು ಭಕ್ತಿಮಿಗೆ ಪೊಗಟ್ಟು ನಿಜಾಗಮನಕಾರ್ಯಮಂ ವಿಜ್ಞಾಪನಂಗೆಯ್ದು ಮುನಿ ವರ
ರನುಚಿತೋಕ್ತಿಯಂ ಮನ್ನಿಸಿ 'ಶೈಲಾದಿ' ಸಭೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಸರ್ವೇಶ್ವರಂಗಳಿಜಿ ತದನುಜ್ಞೆಯಂ
ತಾಪಸೇಂದ್ರರನೊಳಗಣ್ಣೆ ಪುಗಿಸಲೊಡನಾ ಸಭಾಂತರಾಳರತ್ನಚ್ಯೋತಿಯೆನಿಸಿ ರಮಣೀಯಮಾಗಿ
ಸಾಲಂಕಾರ ಸಾರತರ ದಿವ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾಸೀನನಾಗಿದುರಮಾರಮಣನಂ ಕಂಡು ಮೆಯ್ಯೆಚೆದ
ಪರಮಸಾತ್ವಿಕಭಕ್ತಿಯಂ ಪಾದಾಬ್ಜದೊಳ್ ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕಿ ಮಣಿದೆಟ್ಟು ನಿಟಲತಟಘಟತಕರ
ಸಂಪುಟರಾಗಿ ಸಾಲ್ಪೊಡು ಸಮುಚಿತಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಸಂದಣಿಸಿ ನಿಂದು

ತ್ವರೆಯಿಂದ ಬಂದು ಕೈಲಾಸದ ರತ್ನದ್ವಾರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಂದಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು
ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತು, ೩. "ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು
ಪಡೆದವನೆ, ತ್ರಿಜಗಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನೆ, ಕಾಮಹರನೆ, ಅನಂದರಸದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ
ಅಂತರಂಗವುಳ್ಳವನೆ, ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವನೆ, ಕಲ್ಯಾಣಕರನೆ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ
ಸೇವ್ಯನಾದವನೆ, ಸಕಲ ಶಿವಾಗಮಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿತನಾದವನೆ, ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗಳೆಂಬ
ನಂದನವನಕ್ಕೆ ಮಧುಮಾಸದಂತಿರುವವನೆ, ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯೆ, ಅಪ್ರಾಕೃತ
ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹನೆ, ನಂದಿಕೇಶ್ವರನೆ (ನಿನಗೆ) ಜಯವಾಗಲಿ." ವಚನ : ಎಂದು ಭಕ್ತಿಭರದಿಂದ
ಸ್ತುತಿಸಿ, ತಾವು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಆ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ತಕ್ಕ
ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ, ನಂದಿಯು ಶಿವಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ
ತಿಳಿಸಿ, ಅವನಪ್ರಣೆಯಾದಂತೆ ತಾಪಸೋತ್ತಮರನ್ನು ಒಳಗಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅನುವು
ಮಾಡಿದನು. (ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ತಾಪಸರು) ಸಭೆಯ ನಡುವೆ ರತ್ನಚ್ಯೋತಿಯಂತೆ
ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಭದ್ರಮಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ
ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದ ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ, ಎದ್ದುನಿಂತು ಹಣೆಯಬಳಿ
ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ನಿಂತು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಚಂಪಕ

ಜಯಜಯ ಜಾಹ್ನವೀಧರ ಜನಾರ್ದನಪೂಜ್ಯ ಕರ್ಪದಿ ಕರ್ಮಸಂ
ಚಯಜಲದಪ್ರಭಂಜನ ನಿರಂಜನ ನಿರ್ಮದ ಭಕ್ತಹೃತ್ಪುಶೇ
ಶಯತರುಣಾರ್ಕ ತಂತ್ರನಿಗಮಸ್ತುತ ನಿರ್ಜಿತಕಾಲ ಭೂಧರಾ
ಶ್ರಯ ಭುಜಗೇಂದ್ರಹಾರ ಭುವನೇಶ್ವರ ಬಾಲಶಶಾಂಕಶೇಖರಾ

೪

ಉತ್ಪಲ

ಅಂಬರಕೇಶ ಶಂಬರವಿಪಕ್ಷಮದಾಂಬುಜಕುಂಭಜ್ಯಂಭಿತಾ
ಶಾಂಬರ ಕಂಬುಶಂಬಿರುಚಿದಂಬರವಿಗ್ರಹ ವೀತದಂಭ ಹೇ
ರಂಬಕಲಾಪಿವಾಹಪಿತ ತುಂಬುರಕಂಬಲಗಾನಲೋಲ ರೋ
ಲಂಬಿಸಿತಾಂಬುದಪ್ರಭ ಗರಾಂಕಿತಕಂಧರ ಶಾಂಭವೀಧವಾ

೫

ಚಂಪಕ

* ಮನುಮುನಿವಂದ್ಯ ಮಾನ್ಯ ಮಿಹಿರಪ್ರಭ ಮೀನಪದಾರಿಮುಕ್ತಿಭಾ
ಮಿನಿಯ ಮನೋಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ಮೃಡ ಮೇರುಮಹೀಧರವಾಸ ಮೈಮೇವೆ
ತ್ಸುಪಮ ಮೋಹಶೈಲಪವಿ ಮೌನಿಸಮರ್ಚಿತ ಮಂಗಳಾಂಗ ಮ
ಸ್ತುಹಿತಚಂದ್ರ ಸದ್ಗುಣೈವೈಭವ ರಕ್ಷಪ್ರದದ್ರಿಜಾಧವಾ

೬

೪. “ಗಂಗಾಧರನೆ, ವಿಷ್ಣುಪೂಜಿತನೆ, ಜಟಾಜೂಟನೆ, ಕರ್ಮರಾಶಿಯೆಂಬ ಮೇಘಮಾಲೆಗೆ
ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತಿರುವವನೆ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೆ, ಮದರಹಿತನೆ, ಭಕ್ತರ ಹೃದಯಕಮಲಗಳಿಗೆ
ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತಿರುವವನೆ, ನಿಗಮಾಗಮಸಂಸ್ತುತನೆ, ಕಾಲಕಾಲನೆ, (ಲೋಕಗಳಿಗೆ
ಆಧಾರವಾಗಿರುವ) ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವವನೆ, ಸರ್ಪಭೂಷಣನೆ,
ಜಗದೀಶ್ವರನೆ, ಬಾಲಶಶಾಂಕಮೌಳಿಯೇ ಜಯಜಯ. ೫. ವೈಷ್ಣವಕೇಶ, ಮನ್ಮಥನ
ಗರ್ವವೆಂಬ ತಾವರೆಗೆ ಆನೆಯ ಉನ್ನತ್ತತೆಯಂತಿರುವವನೆ,¹ ದಿಗ್ವಿಜಯನೆ, ಶಂಖ, ವಜ್ರಗಳ
ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಶರೀರವುಳ್ಳವನೆ, ನಿಗರ್ವಿಯೆ, ಗಣಪತಿ - ಷಣ್ಮುಖರ
ತಂದೆಯೆ, ತುಂಬುರರು ಮತ್ತು ಕಂಬಲನೆಂಬ ನಾಗನ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವವನೆ,
ಭ್ರಮರಗಳಂತೆಯೂ ನೀಲಮೇಘಗಳಂತೆಯೂ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೆ, ವಿಷದ ಗುರುತುಳ್ಳ
ಕಂಠವುಳ್ಳವನೆ, ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯೆ ಜಯಜಯ. ೬. ಮನುಗಳಿಂದಲೂ ಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ
ವಂದಿತನಾದವನೆ, ಮಾನ್ಯನೆ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶನೆ, ಮೀನಕೇತನನಾದ ಮನ್ಮಥನ ಶತ್ರುವೆ,
ಮುಕ್ತಿವನಿತ್ಯಯ ಮನೋಹರನಾದ ಸುಂದರಾಕಾರನೇ, ಸುಖಿಸ್ವರೂಪನೆ,
ಹೇಮಾದ್ರಿವಾಸನೆ, ಮಹಿಮಾಸ್ಥಿತನೆ, ಅನುಪಮನೆ, ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ

೧. ಶಂಭುಶಂಖ (ಯ) ೨-೨ ನಿಭಾಂಬರ (ಯ); ನಿಭಾಂಬುದ (ರ,ಸ) ೩. ರಥಾ (ರ)

1. ಶಂಬರವಿಪಕ್ಷ-ಶಂಬರಾಸುರನಿಗೆ ಶತ್ರು = ಮನ್ಮಥ, ಕಲಾಪಿವಾಹ - ನವಿಲನ್ನು ವಾಹನ
ವಾಗುಳ್ಳವನು-ಷಣ್ಮುಖ.

* ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ “ಗುಣಿತಾಕ್ಷರಿ” ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

ಮತ್ತೇಭ

ಸನಕಾದ್ಯರ್ಕಳ ಮಾನಸಾಂಬುಜಮರಾಳಂ ನೀನೆ ವೇದಾಂತನಂ
 ದನಕೇಳಿರಸಿಲೋಲ ದಿವ್ಯಶುಕರಾಜಂ ನೀನೆ ನಾದಾಂತಕಾಂ
 ಚನಹರ್ಮಾಂತರಭಾಸಮಾನಮಣಿದೀಪಂ ನೀನೆ ಶೈವಾಗಮೌ
 ಘ ನಭೋಮಧ್ಯಮನೋಜ್ವಲಮಿಹಿರಂ ನೀನೆ ಭವಾನೀಧವಾ

೭

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಕುಡಿಯಿಂಚಂ ತಳ್ಳು ನಿರ್ಘೋಷಣಮಸೆವ ಮಹಾಪುಷ್ಕಳಾವರ್ತಕಂ ನೋ
 ಲ್ಲೊಡಿದೆಂಬಂತುಗದಂಪ್ಪಂ ಪೊಳೆಯೆ ಪಟುತರಧ್ವಾನದಿಂ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ
 ಪಿರಡಿದುದ್ದತ್ತಾಶದಿಂ ನೀಳ್ಳಳಿ ಸೆಳೆದ ಭೀಮಾಂಗಭೃನ್ನತ್ವವಂ ನಿ
 ನ್ನಡಿಯಿಂದಾರ್ಪಿಕ್ಕಿ ತತ್ತಾಪಶಶಶುವನೊಣಲೋವಿದಯ ರಾಜಮೌಳೀ

೮

ಮಿಗೆ ಮೂಲೋಕಂಗಳಂ ಗೆಲ್ಲಧಿಕಮದದೆ ಪಂಚಾಸ್ತ್ರಮಂ ತೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟು
 ಜ್ವಗದಿಂ ಕಂದರ್ಪನಾಪಿಂ ಕುಟಲಕುಸುಮಕೋದಂದದೊಳ್ ಸಾರ್ಕವಂದೈ
 ಮೊಗ ನಿನ್ನಂ ಮಾಣದೆಚ್ಚಂದರೆಡೆದಿರುಗಣ್ಣಿ ಕರಂ ಪೊಣ್ಣೆ ನೀಳ್ಳಾ
 ಶುಗಮಿತಂ ಚುರ್ಚಿದಯ ದಲ್ ನೆಣಿ ಕರಿಮುರಿವೋಪನ್ನಮದ್ರೀಂದ್ರಚಾಪಾ

೯

ವಜ್ರಪ್ರಾಯನಾಗಿರುವವನೆ, ಮುನಿಜನರಿಂದ ಆರಾಧ್ಯನಾದ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವರೂಪನೆ, ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವವನೆ, ಸದ್ಗುಣಾನ್ವಿತವಾದ ವೈಭವವುಳ್ಳವನೆ, ಗಿರಿಜಾರಮಣನೆ ಕಾಪಾಡು. ೭. ಸನಕಾದಿ ಋಷಿಗಳ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕಮಲವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ಹಂಸವು ನೀನೆ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಂಬ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದ ದೇವಲೋಕದ ಅರಗಿಳಿಯು ನೀನೆ, ದಶವಿಧವಾದ ನಾದಗಳ ಲಯಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಸುವರ್ಣದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ನಡುವೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ರತ್ನದೀಪವೂ ನೀನೆ, ಶಿವಾಗಮಗಳ ಸಮೂಹವೆಂಬ ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಸೂರ್ಯನೂ ಎಲೈ ಭವಾನೀಪತಿಯೆ ನೀನೆ ಆಗಿರುವೆ. ೮. ಎಲೈ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯೆ, ಸಣ್ಣ ಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ, ಗುಡುಗುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪುಷ್ಕಳ ಮತ್ತು ಆವರ್ತಕಗಳೆಂಬ ಪ್ರಳಯಮೇಘದಂತೆ ಕ್ರೂರವಾದ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಲು, ಪ್ರಚಂಡದ್ವನಿಯಿಂದ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ, ನೀಳವಾದ ಮೃತ್ಯುಪಾಶವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಭಯಂಕರಾಕಾರನಾದ ಯಮನು, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ರೋದಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅವನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯಲುದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಆಗ ನೀನು ಯಮನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆದು, ಪರಾಭವಿಸಿ, ಆ ಮಹಾನಿಹುಮಾರನಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ೯. ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಿಯೆಂಬ ಉನ್ನತತೆಯಿಂದ ಮನ್ಮಥನು ತನ್ನ ಬಾಗಿಲ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಐದೂ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ಮಹಾದರ್ಪದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದನು.

ನರವಾಹಂ ಬಳ್ಳಿ ಶಕ್ರಂ ಸೆಡೆಯ ಹುತವಹಂ ಕಂದೆ ಕಾಲಂ ಕರಂ ಕುಂ
ದೆ ರಮೇಶಂ ಕುರ್ಗ ಧಾತಂ ಪೆಳಿ ದಿನಕರಂ ಹಮ್ಮದಂಬೋಗೆ ಸರ್ವಾ
ಮರರತ್ತಂ ಭೀತಿಯಿಂದಂ ಪಡಲಿಡೆ^೧ ಜಗಮಂ ನುಂಗಲೆಬ್ಬರ್ಪ ರೌದ್ರಾ
ಕರಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಂ ನೀ ತಳೆದು ಸಲಪಿದಯ್ ವಿಶ್ವಮಂ ವಿಶ್ವನಾಥಾ ೧೦

ಚರಣನ್ನಾಸಕ್ಕೆ ಕೂರ್ಮಂ ಕುಸಿಯೆ ಫಣಿಫಣಾಮಂಡಲಂ ಬಳ್ಳಿ ಬಾಹಾ
ಪರಿಘ್ನಾಭ್ರಾಂತಿಯಿಂ ತಿರ್ಪನೆ ತಿರುಗೆ ಮಹಾಪುಷ್ಪಲಾವರ್ತಕಂ ಭಾ
ಸ್ವರಚಂದ್ರಾದಿಗ್ರಹವ್ರಾತಮುಮರುಣಜಟಾಘಾತದಿಂ ಸೂಸೆ ತಾರೋ
ತ್ಪರಮೆತ್ತಂ ಮೆಟ್ಟುತಂಧಾಸುರನನೆಸಗಿದಯ್ ನೃತ್ಯಮಂ ಮೃತ್ಯುವೈರಿ ೧೧

ರವಿಚಂದ್ರರ್ ಗಾಲಿಗಳ್ ಸಾರಥಿ ಬದಿ ಪಳವಾತಶ್ವಮುರ್ವಿತಳಂ ಭೂ
ರಿವರೂಢಂ ಮೇರು ಚಾಪಂ ಪೆದೆ ಫಣಿಪತಿ ಬಾಣಂ ಮುಕುಂದಂ ಸಮಂತಾ
ಗೆ ವಿಶೇಷಾಟೋಪದಿಂ ಮುಪ್ಪೊಟಲನುರಿಪಿ ದೇವಾಂಗನಾಬಂಧನಂ ಪಿಂ
ಗುವಿನಂ ನೀ ರಕ್ಷಣಂಗೆಯ್ಯದೊಡುಟೆವರೆ ದೇವರ್ಕಳರ್ಥೇಂದುಚೊಡಾ ೧೨

ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನೇ ಧನುವಾಗುಳ್ಳ ನೀನು ನಿನ್ನ ಉರಿಗಣ್ಣನ್ನು ಅರ್ಧಮಾತ್ರ
ತೆರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಡಿದ ದಳ್ಳುರಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಕಾಮನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಸುಟ್ಟು ಕರಿಕರಿಯಾಗಿ ಹೋದನಲ್ಲವೇ? ೧೦. ಜಗತ್ತನ್ನು ನುಂಗುವಂತೆ ಮಹಾಭಯಂಕರ
ವಾಗಿ ವಿಷವುಡಿಸಿ ಬರಲು, ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕುಬೇರನು ನಡುಗಿದನು; ಇಂದ್ರನು ಹೆದರಿ
ಹಿಂಜರಿದನು; ಅಗ್ನಿಯು ಕಂದಿದನು; ಯಮನು ಕುಂದಿದನು; ವಿಷ್ಣುವು ಅಡಗಿದನು;
ಬ್ರಹ್ಮನು ಭಯದಿಂದ ಅರಚಿದನು; ಸೂರ್ಯನು ಶಕ್ತಿಯುಡುಗಿ ನಿಶ್ವೇಜನಾದನು; ಸಕಲ
ದೇವತೆಗಳೂ ಹೆದರಿ ಓಡಿದರು. ಆದರೆ, ವಿಶ್ವನಾಥಾ, ನೀನು ಮಾತ್ರ ಆ ವಿಷವನ್ನು
ಧರಿಸಿ ವಿಶ್ವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ೧೧. ಅಂಧಕಾಸುರನನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ಕೆಡವಿ, ಅವನದೆಯ
ಮೇಲೆ ಕಾಲಕಾಲನಾದ ನೀನು ನೃತ್ಯಮಾಡಲುದ್ದುಕ್ತನಾದೆ. ಆಗ ನಿನ್ನ ಪದಾಘಾತಕ್ಕೆ
ಕೂರ್ಮನು ಕುಸಿದ; ಆದಿಶೇಷನ ಹೆಡೆಗಳು ನಡುಗಿದುವು; ಪರಿಘಾಯುಧದಂತೆ
ದೀರ್ಘವಾದ ಬಾಹುಗಳ ಭ್ರಮಣದಿಂದ ಮೇಘಮಂಡಲಗಳೂ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿ
ಗ್ರಹಗಳ ಸಮೂಹವೂ ಗರಗರನೆ ತಿರುಗಿದುವು; ನಿನ್ನ ಕೆಂಜಡೆಗಳು ಅಪ್ಪಳಿಸುವುದರಿಂದ
ನಕ್ಷತ್ರರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಉದುರಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ೧೨. ತ್ರಿಪುರಾಸುರನನ್ನು ನೀನು
ಸುಟ್ಟಾಗ, ಎಲೈ ಚಂದ್ರಶೇಖರನೇ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರೇ ನಿನ್ನ ರಥಕ್ಕೆ ಚಕ್ರಗಳಾದರು;
ಬ್ರಹ್ಮಸಾರಥಿಯಾದ; ವೇದಗಳೇ ಅಶ್ವಗಳಾದುವು; ಭೂಮಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ರಥವಾಯಿತು;
ಮೇರುಪರ್ವತವು ಬಿಲ್ಲಾಯಿತು; ವಾಸುಕಿಯೇ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯಾದ; ನಾರಾಯಣನೇ
ಬಾಣವಾದ; ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕಾಪಾಡದಿದ್ದರೆ,

ವಿಳಿಯಾಂಭೋರಾಶಿಯಂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಘಳುಘಳುಧ್ವಾನದಿಂ ಪರ್ಬಿ ಧಾತ್ರೀ
ತಳಮೆತಾಕಾಶಮೆತ್ತೆಣ್ಣೆಸೆಯ ಪಸರಮೆತ್ತಂಬವೋಲ್ ತುಂಗಭಂಗಾ
ವಳಿಯುಂ ಧೀಂಕಿಟ್ಟು ಮೂಲೋಕಮನಳುವರ್ ಮಹಾಗಂಗೆಯುಂ ಮೂರ್ಧದೋಳ್ ಮಂ
ಜುಳಪುಷ್ಪಂದಾಳ್ವೋಲ್ ತಾಳ್ವರದೆ ಪೊರದೆ ಸರ್ವೋರ್ವಿಯುಂ ಪಾರ್ವತೀಶಾ ೧೩

ಚಂಪಕ

ದಿವಿಜರನೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕೆ ಸುರಕಾಂತೆಯರಂ ಸೆಜಿಗೆಯ್ತು ಸೊರ್ಕ ಸಾ
ರ್ಕವರೆ ಜಲಂಧರಂ ಗೆಲಲೊಡರ್ಚಿ ಜವಂ ಮಿಗೆ ಚಕ್ರಮೊಂದನ
ಣ್ಣವದೊಳೆ ಪಾದದಿಂ ನೆಗಟ್ಟು ಮೇಣದಜೆಂ ಕೊಜಿದಾಂತೆ ತದ್ವನೂ
ದ್ಧವನ ಶಿರೋಬ್ಜಮಂ ಪೊಗಟೆ ಶೌರಿಮುಖಾಮರರಿದುಶೇಖರಾ ೧೪

ಮಹಾಸುಗ್ಗರೆ

ಬಳವದೋಡದರ್ಪಂ ನಿಮಿರೆ ದಶಮುಖಂ ಮೌಖ್ಯದಿಂ ನೈಜಗೇಹಾ
ಚಳಮಂ ಪೊತ್ತೆತ್ತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಸಚಲಪದಾಂಗುಷ್ಠದಿಂದೊತ್ತೆ ನೀಂ ಬಾ
ಯ್ಲೊಳೆತ್ತೆಸೊಸೆ ನೆತ್ತರ್ ತಿರುಗೆ ನಯನಮಾ ರಕ್ಕಸಂ ಕಕ್ಕಸಂಬೆ
ತೊಳ್ಳುಪುತ್ತುಂ ಬಿಟ್ಟು ಪಾತಾಳದೊಳೆ ಮಿಡುಕನೇ ಪೇಟು ತ್ರಿಶೂಲಾಂಕಪಾಣೀ ೧೫
ಹರಿಗಿತ್ತಯ್ ಚಕ್ರಮಂ ವಾಕ್ಯತಿಗೆ ನಿಗಮಸದ್ವಿದ್ಯೆಯಂ ದಿವ್ಯಭೋಗೋ
ತ್ತರಮಂ ಗೋತ್ರಹಿತಂ ತಧಿಕರುಚಿಯನರ್ಕಂಗೆ ಪೀಯೂಷಭಾಸ್ವತ್
ಕರಮಂ ಚಂದ್ರಂಗೆ ಚಂಚನ್ನಿಧಿಯನುರುಕುಬೇರಂಗೆ ಸಂಜೀವನಶ್ರೀ
ವರಮಂ ಕಾವ್ಯಂಗೆ ವಾಚಸ್ಪತಿಗೆ ಸುಮತಿಯಂ ಕೂರ್ಮಯಿಂ ನೀಲಕಂಠಾ ೧೬

ದೇವತೆಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ? ೧೩. ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಸಾಗರವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ
ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ, ಘಳುಘಳು ಶಬ್ದದಿಂದ ಆವರಿಸುತ್ತಾ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ? ಆಕಾಶವೆಲ್ಲಿ?
ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ? ಎಂಬುವುದೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಎತ್ತರವಾದ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ
ಮೂರು ಲೋಕ ಗಳನ್ನೂ ನುಂಗುವಂತೆ ಗಂಗೆಯು ಧುಮಿಕ್ಕಲು, ಅದನ್ನು ಪುಷ್ಪದಂತೆ
ಜಟೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದು, ಪಾರ್ವತೀರಮಣನೇ, ನೀನು ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದೆ.
೧೪. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು, ದರ್ಪದಿಂದ
ಜಲಂಧರನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಲು ನೀನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು
ಹೊಕ್ಕು, ಪಾದದಿಂದ ಚಕ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು, ಆ ಚಕ್ರದಿಂದ ಜಲಂಧರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆ.
ವಿಷ್ಣು ಮುಖ್ಯರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆ ದಾನವನ ತಲೆಯೆಂಬ ಕಮಲವನ್ನು
ಇಂದುಶೇಖರನಾದ ನೀನು ರುಂಡಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದೆ. ೧೫. ತನ್ನ
ಬಾಹುಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಗರ್ವಿಸಿ ರಾವಣನು ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನು ಹೊತ್ತು
ಮೇಲೆತ್ತಲು, ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ತ್ರಿಶೂಲ ಪಾಣಿಯಾದ ನೀನು ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠವನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ
ಒತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ರಾವಣನ ಬಾಯ್ಲಿಂದ ರಕ್ತ ಕಾರಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು
ತಿರುಗಿದುವು. ರಾಕ್ಷಸನಾದ ಅವನು ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ?
೧೬. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಚಕ್ರವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವೇದಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯವಾದ ಸುಖ, ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು

ಜಗಮಲ್ಲಂ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನೆಯೊಳೆ ಜನಿಯಿಕುಂ ಬಾಬುಮಳ್ಳಾಡುಗುಂ ಸ
ಗ್ಗಿರೆಲ್ಲರ್ ನಿನ್ನ ಪಾದಾಂಬುಜದ ಭಜನದಿಂ ಸಂಪದಂದಾಳ್ತರೇಂ
ದುಗುಳೆಂದು ನಿನ್ನ ತೇಜೋಬಲದ ಬೆಳಗುವರ್ ಲೋಕಮಂ ಮಾಯೆ ನಿನ್ನ
ಜ್ಜೆಗೆ ಸಂದೆಲ್ಲಾಿಗಳುಂ ವರ್ತಿಪಳೆನೆ ನಿನಗಾರ್ ಸಾಟಿ ಪೇಯ್ ಭಾಳೆನೇತಾ ೧೭

ಅನವದ್ಯಂ ನಿರ್ವಿಕಾರಂ ನಿರುಪಮಮಹಿಮಂ ನಿತ್ಯನಾದ್ಯಂತಶೂನ್ಯಂ
ಘನತೇಜೋರಾಶಿಪೂರ್ಣಂ ಪ್ರಣವಪರಿಗತಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪಂ
ವಿನುತಾಚಾಂಡಾದಿಬೀಜಂ ಶ್ರುತಿಚಯಚಕಿತಸ್ತುತ್ಯನೇಕಂ ಪರಂ ಪಾ
ವನಶೀಲಂ ನೀನೆ ದಲ್ ನಿನ್ನಿರವನಜೀವರಾರ್ ವಿಶ್ವದೊಳ್ ಭೋಗಿಭೂಷಾ ೧೮

ಜಗದಾತ್ಮರ್ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರಭೆಯೊಳಖಳಮಂ ಕಾಣುಮಂಭೋಜಗರ್ಭಾ
ದಿಗಳೆಲ್ಲರ್ ನಿನ್ನ ವಾಜಾನ್ತದಿ^೧ನಟಿಗುಮಶೇಷಾರ್ಥಮಂ ನಿನ್ನ ಸನ್ನೂ
ರ್ತಿಗಳಿಂ ಬಾಲ್ಯಪ್ರದಂದುಂ ಚರಮಚರಮಗಣ್ಯಂ ಮುನೀಂದ್ರರ್ ಪೊಗಟ್ಟು^೨
ಜ್ಜುದಿಂದಂ ನಿನ್ನ ನಾಮಾಮೃತದೆ ಪಡೆದಪರ್ ಮುಕ್ತಿಯಂ ವಾಮುದೇವಾ ೧೯

ಇಂದ್ರನಿಗೂ, ಮಹಾತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸೂರ್ಯನಿಗೂ, ಅಮೃತಮಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಚಂದ್ರನಿಗೂ, ಅಪಾರ ಧನರಾಶಿಯನ್ನು ಕುಬೇರನಿಗೂ, ಸಂಜೀವಿನೀವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನಿಗೂ, ಉತ್ತಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದವನು ನೀಲಕಂಠನಾದ ನೀನೇ. ೧೭. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುವು, ಬಾಳುವುವು ಮತ್ತು ಲಯವಾಗುವುವು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಭಜಿಸಿ, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದರು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು ಸದಾಕಾಲವೂ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದಲೇ ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗುವರು. ಫಾಲನಯನನೇ, ನಿನ್ನಾಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಯೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ವರ್ತಿಸುವಳು ಎನ್ನುವಾಗ, ನಿನಗೆ ಸಮಾನರಾರಿರುವರು? ೧೮. ಸರ್ಪಭೂಷಣನೇ, ನೀನು ದೋಷರಹಿತನು; ನಿರ್ವಿಕಾರನು; ಹೋಲಿಸಲಳವಲ್ಲದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವುಳ್ಳವನು; ಶಾಶ್ವತನು; ಆದ್ಯಂತ ರಹಿತನು; ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪನು; ಸಕಲವ್ಯಾಪಕನು; ಓಂಕಾರದಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟನಾದವನು; ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನು; ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನು: ಸ್ತುತಿಸುವ ವೇದರಾಶಿಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯಕರನು; ಏಕಮಾತ್ರನು; ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟನು; ಪಾವನಕರವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು ನೀನೇ ಅಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಸಹಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಬಲ್ಲರು? ೧೯. ಎಲೈ ವಾಮುದೇವನೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಸಕಲಜೀವಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಮಸ್ತರೂ ನಿನ್ನ ವಾಗ್ವಾಕ್ಯವಾದ ವೇದಗಳ ಮೂಲಕ ಸಕಲಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವರು. ನಿನ್ನ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವೂ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ ದಷ್ಟು ಸಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸದಾಕಾಲವೂ ಬಾಳುವುವು. ಮಹಾಮಹಾ ಮುನಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ

ಪವಳಂ ಚದ್ವಿಂಧು ದಿವ್ಯೈನ್ಯಗಣಮಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಕಂ ಭೂರಿಭೂಭ್ಯ
 ನಿಹವಂ ತತ್ತ್ವಾಳಿ ತಾನಾಗಿರೆ ಮಿಸುಪ ಭವಚೈಕ್ಯವಾರಾಶಿಯೊಳ್ ಪೊ
 ಣುವುದೇಗೆಳ್ ಪದ್ಮಜಾಂಡಪಕರಪರಿಲಸದ್ದುದ್ದದಶ್ರೇಣಿ ಮಾಯಾ
 ಪವನವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲ್ಲಿಯೆ ಮಗಬ್ಬಟೆಗುಂ ಸರ್ವಗೀರ್ವಾಣನಾಥಾ

೨೦

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಉರುಲಿಂಗಾಕಾರದಿಂ ನೀನಿರೆ ಹರಿ ವಿಧಿಗಳ್ ಪಾದಮಂ ಮೌಳಿಯಂ ಕಂ
 ಡರೆ ಬಹ್ವಾಯಾಸದಿಂದಾದೊಡಮಜಸಿಯುಮೆಲ್ಲಾಗಳುಂ ಸರ್ವಬೋಧಾ
 ಕರಮಾಮ್ನಾಯೌಘಮುಂ ಕೀರ್ತಿಸಿಯುಮಹಿದುದೇ ನಿನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಂ ಮಿ
 ಕ್ಕರ ಮಾತೇಂ ದೇವ ನಿನ್ನನ್ನತಿಯನಜಿವೊಡಾಕಾಶಗಂಗೋತ್ಸಮಾಂಗಾ

೨೧

ಸಲೆ ಮೂವತ್ತಾಳು ತತ್ತ್ವಂಗಳ ತುದಿನಲೆ^೧ ನಿಂದಾತ್ಮನುಂ ನೀನೆ ನಿತ್ಯೋ
 ಜ್ವಲ್ಮ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿಪ್ರಕಟವಿಭವಂ ನೀನೆ ಸರ್ವೇಶ ನಿರ್ವಾ
 ಕುಲಮಿರ್ಪತ್ತಯ್ಯು ಸಲ್ಲಿಲೆಗಳನಸದಳಂ ತಾಳ್ದವಂ ನೀನೆ ಭಕ್ತಾ
 ವಲಿಗೆಂದು ಭೋಗಮೋಕ್ಷಪ್ರದನೆನಿಸಿದನುಂ ನೀನೆ ಕಾರುಣ್ಯಸಿಂಧೂ

೨೨

ನಾಮಾಮೃತ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ೨೦. ಸಕಲ ದೇವತಾ
 ಸಾರ್ವಭೌಮನೇ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಬಿಂದುವು
 ಹವಳವಿದ್ದಂತೆ, ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ರತ್ನರಾಶಿಯಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ
 ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಾದಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳೆಂಬ ಹೊಳೆಯುವ
 ನೀರ್ಗುಳ್ಳಿಗಳು ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಮತ್ತು
 ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗುವುದು. ೨೧. ದೇವಗಂಗಾಧರನೆ, ಮಹಾಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀನಿರಲು
 ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣುಗಳು ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ಪಾದಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಲು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟು
 ಹುಡುಕಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಅವನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಕಲ ಜ್ಞಾನಗಳ ಆಕರಗಳಾದ
 ವೇದಗಳು ಕೀರ್ತಿಸಿದರೂ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಶಕ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ
 ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿಯಲು ಇತರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ೨೨. ಮೂವತ್ತಾರು
 ತತ್ತ್ವಗಳ¹ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವಾತನು ನೀನೆ, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮ

೧-೧ ದುವುದ್ಯ (ಜ) ೨. ದೀ (ತ, ಯ) ೩. ತುದಿಯೊಳೆ (ಯ) ೪. ನಿಂದಾಂತ (ಜ)

1. ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳು : ಶಿವ, ಶಕ್ತಿ, ಸದಾಶಿವ, ಈಶ್ವರ, ವಿದ್ಯೆ-ಈ ಐದು ಶುದ್ಧತತ್ತ್ವಗಳು.
 ಕಾಲ, ನಿಯತಿ, ಕಲೆ, ವಿದ್ಯೆ, ರಾಗ, ಪುರುಷ, ಪ್ರಕೃತಿ-ಈ ಏಳು ಮಿಶ್ರಾಧ್ಯತತ್ತ್ವಗಳು. ಮನೋ, ಬುದ್ಧಿ,
 ಚಿತ್ತ, ಅಹಂಕಾರಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಂತಃಕರಣಗಳು. ಶ್ರೋತ್ರ, ತ್ವಕ್, ನೇತ್ರ, ಜಿಹ್ವಾ, ಘ್ರಾಣಗಳೆಂಬ
 ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ವಾಕ್, ಪಾದ, ಪಾಣಿ, ಪಾಯು, ಉಪಸ್ಥಗಳೆಂಬ ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು.
 ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳು ಐದು ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಜಲ, ಭೂಮಿಗಳೆಂಬ
 ಐದು ಭೂತಗಳೂ ಸೇರಿ ೨೪ ತತ್ತ್ವಗಳು-ಇವು ಅಶುದ್ಧಾದ್ವೈತತತ್ತ್ವಗಳು, ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತಾರು
 ತತ್ತ್ವಗಳು. ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿ: ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ, ಈಶ್ವರ ಮತ್ತು ಸದಾಶಿವ.

*ಕರಿದೈತ್ಯದ್ವಂಸಿ ಕಾಲಾಂತರ ಕಿಟಿಹರ ಕೀಲೋದ್ವಲನೇತ್ರ ವಿಶ್ವಾಂ
ಕುರ ಕೂಟಸ್ಥೇಶ ಕೇಕಿದ್ವಜಪಿತ ಭಜಕಾನೀಕಕೈವಲ್ಯ ಕೋಕಾ
ಸುರಹೃತ್ಸಂಸೇವ್ಯ ಕೌಟಿಲರಹಿತ ಜಿತಕಂದರ್ಪ ಕಸ್ತೂರಿಕಾತ್ತಿಡ್
ಗರಭಾಸ್ವದ್ಗೀವ ಚಂದ್ರದ್ವಿಗುಣಿತರುಚಿ ನೀ ಪಾಲಿಸೆಮ್ಮಂ ಕರ್ಪದೀ

೨೩

ಕರೆಗಣುವ ಸುಖಜಲಮು
ಬ್ಬರಿಸುವ ರೋಮಾಂಚವೆಸೆಯೆ ಗದ್ದದಗಳಿತಾ
ಕ್ಷರಮಂ ಸಂತವಿಡುತ್ತಂ
ಗಿರಿಶನನೊಲವಿದೆ ಪೊಗಲ್ಲರಾ ಮುನಿವರ್ಯರ್

೨೪

ವಚನ

ಇಂತೆಂದು ಪೊಗಲ್ಲು ಮಗುಲ್ಲು ಮಣಿದ ಮುನಿವರರ ಸಂಸ್ತವಕ್ಕೆ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟು
ಕಂತುಹರಂ ಕಾರುಣ್ಯರಸಂ ತೆರೆಮಸಗುವ ನಿಜಕಟಾಕ್ಷದಿಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ

ಆವ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತ
ಪೋಷನಮಾಯೆಡೆಯನುಬಿಡಿದೇಂ ಕಾರಣಮೀ
ಕಾವಿಗೆ ಬಂದಿರಾವುದು
ಬೇವಸಮದನೊರೆವುದೆಮ್ಮೊಳೆಂದನುಮೇಶಂ

೨೫

ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ವೈಭವರೂಪನೂ ನೀನೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆ, ಕಾರುಣ್ಯಸಾಗರನೆ,
ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಇಪತ್ತೈದು ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮೆರೆದವನೂ ನೀನೇ. ಭಕ್ತಾವಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ
ವಿಷಯಾನಂದವನ್ನೂ ಸ್ವರೂಪಾನಂದವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದವನೂ ನೀನೇ
ಆಗಿರುವೆ. ೨೩. ಗಜಾಸುರಮಥನನೇ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯನೇ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ವರಾಹರೂಪವನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿದವನೇ, ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೇ, (ವಕ್ಷಕ್ಕೆ) ಚಿಗುರುಗಳಂತೆ
ವಿಶ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನೇ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ಸ್ಥಿರನೂ ಆಗಿರುವವನೇ, ಪ್ರಭುವೆ,
ಷಣ್ಮುಖಪಿತನೇ, ಭಕ್ತಕೋಟಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯರೂಪನೇ, ಆರ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ
ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಾವಿಸುವರು. ಋಜುಸ್ವಭಾವದವನೇ, ಮದನಾರಿಯೇ
ಕಸ್ತೂರಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೇ, ಚಂದ್ರನಿಗಿಂತ
ಇಮ್ಮಡಿಯಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೇ, ಕಪರ್ದಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.
೨೪. ಆ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿರಲು
ಪುಳಕಿತಗಾತ್ರರಾಗಿ ತಡವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಭಕ್ತಿಭರಾಗಿ
ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಮುನಿವರರ
ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕರುಣರಸಕಲ್ಲೊಲವಾದ ತನ್ನ ಕಡೆಗಣ್ವೊಟದಿಂದ
ನೋಡಿ, ೨೫. ನಿಮ್ಮ ತಪೋವನವು ಯಾವ ಗಿರಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ? ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದೇಕೆ? ನೀವು ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿರೇಕೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ” ಎಂದನು.

೧ ಕಿರಿ (ಗ,ತ)

* ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ‘ಗುಣಿತಾಕ್ಷರಿ’ ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

ವಚನ

ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞಂ ತಾನಜಿಯದನಂತೆ ಬೆಸಗೊಳ್ಳಿನಮಾ ತಪೋಧನರೊಳೊವಂ
ಪ್ರಗಲ್ಭತಾಪಸಂ ಕಿಂಕರತೆಯನಾಳ್ವ ಕರಾಂಬುಜಂಗಳಂ ಮುಗಿದು ದೈನ್ಯದೋಷಿ ನಿಂದು

ಅವಧರಿಪುದಖಳನಿರ್ಜರ
ನಿವಹಕಿರೀಟಾಗ್ರಘಟಿತ ನಿಜಚರಣ ಕೃಪಾ
ರ್ಣವ ಭವಹರ ಹರ ಗಿರಿಜಾ
ಧವ ದೇವ ಮದೀಯಮಹಿತವಿಜ್ಞಾನಮಂ

೨೬

ಮಹಾಸೃಗ್ಧರೆ

ಮಣಿಕೊಟಂ ಮಂಜುಳಪ್ರಸ್ಫುಟಮಣಿಮಕುಟಂ ನಿರ್ಝರಂ ತಾರಹಾರಂ
ಕ್ಷಣರೋಚಿಸ್ಪರ್ಶಯುಕ್ತಂ^೧ ಸುರಪಮಣಿಮಹಾಕುಂಡಲಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮೇಘಂ
ಪ್ರಣುತೋದ್ಯತಾನನಂ ಪ್ರಸ್ಫುರಿತಹರಿತವಸ್ತ್ರಂ ಸಮಂತಾಗೆ ಭೂಭದ್ರ
ಗುಣಿರುದ್ರಂ ಕಾಂತಿಸಾಂದ್ರಂ ಕರಮಸೆದುದು ತಲ್ಲಿಂದ್ರಕೀಲಾಚಲೇಂದ್ರಂ

೨೭

ಚಂಪಕ

ಮುನಿಗಳ ಬೀಡು ಮುಕ್ತಿಯ ತವರ್ಮನೆ ಪರ್ಮೆಯ ಗೊತ್ತು ಘೋರಕಾ
ನನದೆಡೆ ಸಿಂಬಮುಖ್ಯಮೃಗದಿಕ್ಕೆ ಮಣಿವೃಜದಾಗರಂ ಮಹಾ
ಘನ ಸುರಸಿದ್ಧ ಚಾರಣರ ಚಾವಡಿ ಸಯಿನ್ ಸೀಮೆ ದಿವ್ಯ ನಂ
ದನದ ನಿವಾಸಮಾ ನಗಮದಂ ಮಿಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಲಾರ್ಗ ಗೋಚರಂ

೨೮

ವಚನ : ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶಂಕರನು ಅರಿಯದವನಂತೆ ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಲು, ತಪೋಧನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚತುರನಾದ ಮುನಿಯು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು, ಕೈಮುಗಿದು, ದೀನನಾಗಿ ನಿಂತು, ೨೬. “ಸಕಲ ಸುರಸಮೂಹದಿಂದ ನಮಸ್ಕೃತನಾದ ಚರಣವುಳ್ಳವನೇ, ಕೃಪಾಸಾಗರನೇ, ಸಂಸಾರದುಃಖಪರಿಹಾರಕನೇ, ಶಿವನೇ, ಗಿರಿಜಾರಮಣನೇ ನನ್ನ ಬಿನ್ನಪವನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು”. ೨೭. ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತವು ರಾಜಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಿತು. ರತ್ನಶಿಖರವು ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. (ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನಿಂದ) ಧುಮಿಕ್ಕುವ ಜಲಧಾರೆಗಳು ತೋರಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯಂತಿದ್ದುವು. ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ಮೇಘಮಾಲೆಗಳು ಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಸ್ಪರ್ಶಖಚಿತವಾದ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಕಿವಿದೊಡವುಗಳಂತಿದ್ದುವು. ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮಹಾರಾಣ್ಯವು ಉಟ್ಟ ಪೀತಾಂಬರದಂತೆ ರಂಜಿಸಲು ಇಂದ್ರಕೀಲವು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೨೮. ದಿವ್ಯ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಆ ಪರ್ವತವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಅದು ಮುನಿಗಳ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನ; ಮುಕ್ತಿಯ ತವರ್ಮನೆ; ಉನ್ನತವಾದುದು; ಘೋರಾರಾಣ್ಯಗಳಿರುವ ಜಾಗ; ಸಿಂಹವೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೂರವೃಗಗಳ ಬೀಡು; ಅಲ್ಲಿ ರತ್ನರಾಶಿಗಳಿದ್ದುವು; ಮಹೋನ್ನತರಾದ

ಸುರಮಣಿಯಿಂದ ತಳ್ಳು ಘನಭೋಗಸಮಾಶ್ರಿತನಾಗಿ ವಂಶಭಾ
ಸುರತೆಯನಾಳ್ಕು ಚಂದನಲಸತಿಳಕಂದಳಿದಾತನಿರ್ಜರ
ತ್ವರುಚಿರನಾಗಿ ಸಾನುಗತಸತ್ತ್ವನುಪಾಶ್ರಿತದಿವ್ಯನಂದನಂ
ಸರಸನಂತಭೂಷಿತನಿಳಾಧರರಾಜನದೇಂ ಮನೋಜ್ಞನೋ

೨೯

ಉದಯಿಸಿ ತೋರ್ಪ ಚಂದ್ರಮನುಮಸ್ತನಗಾಗ್ಯದೊಳಿರ್ಪ ಭಾನುವುಂ
ಪದೆದು ವಿಳಾಸದಿಂ ತಳೆದ ಶಂಖದ ಚಕ್ರದ ಮಾಚ್ಚಿಯಂ ಮನ
ಕೊದವಿಸೆ ಪೀತವಾಸದವೊಲೊಪ್ಪರೆ ಗೈರಿಕಧಾತು ಮೇಘಮೊಂ
ದಿದ ಗಿರಿ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆವಡೆದೊಪ್ಪುಗುಮಂತದು ತಳ್ಳ ಸಂಜೆಯೊಳ್

೩೦

ದೇವತೆಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ ಚಾರಣರೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಮತ್ತು ಅದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ; ದೇವತೆಗಳ ಕ್ರೀಡಾವನ. ೨೯. ಇಂದ್ರಕೀಲ ಪರ್ವತವು ರಾಜವೈಭವದಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು. (ಇಲ್ಲಿ ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ರಾಜನ ಪರವಾಗಿ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ) (೧) ಸುರಮಣಿಯಿಂದ ತಳ್ಳು ದಿವ್ಯವಾದ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (೨) ಸು-ರಮಣಿಯಿಂದ ತಳ್ಳು-ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಸಹಿತನಾಗಿ, ಘನಭೋಗಸಮಾಶ್ರಿತನಾಗಿ (೧) ಮೇಘಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ; (೨) ನಿರಂತರ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ; ವಂಶಭಾಸುರತೆಯನಾಳ್ಕು- ಬಿಡಿರುಮೆಳೆಗಳಿಂದ ಚೆಲ್ಲಾಗಿ; (೨) ಸತ್ಕುಲಶೋಭಿತನಾಗಿ ಚಂದನ ಲಸತ್ತಿಲಕಂದಳೆದು-¹ (೧) ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮತ್ತು ತಿಲಕವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ; (೨) ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ತಿಲಕವನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು; ಆತ್ಮ ನಿರ್ಜರತ್ವ ರುಚಿರನಾಗಿ- (೧) ದೇವತೆಗಳ ವಿಹಾರಭೂಮಿಯಾಗಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ; (೨) ಯೌವನದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಾ; ಸಾನುಗತಸತ್ತ್ವನ್-(೧) ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು; (೨) ಪರಿವಾರವು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಉಪಾಶ್ರಿತ ದಿವ್ಯ ನಂದನಂ-ದೇವವಿಹಾರೋಚಿತವಾದ ವನಗಳಿದ್ದುವು; (೨) ಯೋಗ್ಯ ಪುತ್ರರಿಂದೊಡಗೂಡಿ; ಸರಸನಂತಭೂಷಿತನ್-(೧) ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಔನ್ನತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ; (೨) ರಾಜ್ಯದಿಂದಲೂ, ಆಭರಣಗಳಿಂದಲೂ ಭೂಷಿತನಾಗಿ; ಇಳಾಧರಂ-(೧) ಪರ್ವತವು (೨) ರಾಜನು, ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು (ದ್ವನು). ೩೦. ಸಂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರನೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಧರಿಸಿದ್ದ ಶಂಖ, ಚಕ್ರಗಳಂದಿದ್ದುವು. ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಗಳೂ, ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲತೆಗಳೂ ಧರಿಸಿದ್ದ ಪೀತಾಂಬರದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೇಘಾಚ್ಛಾದಿತ ವಾದ ಗಿರಿಯು ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆ ಲೀಲಾಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು.

೧-೧ ಯ ತಾಳ್ಕು (ರ, ಸ)

1. ಸುರ-ಮಣಿ-ದಿವ್ಯರತ್ನ; ಸು-ರಮಣಿ-ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀ, ಭೋಗ-ವಿಸ್ತಾರ, ಸುಖ. ವಂಶ-ಬಿಡಿರು, ಕುಲ. ನಿರ್ಜರ-ದೇವತೆ, ಮುಪ್ಪಡರದ ಯೌವನ. ಸ-ರಸ-ಭೂಮಿಯೊಡನೆ, ಅನುರಾಗದಿಂದ, ಅನಂತ-ಶೇಷ, ಆಕಾಶ, ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ, ಇಳಾಧರ-ಪರ್ವತ, ರಾಜ.

ಅರುಣೋದಯದರುಣದ್ಯುತಿ
ಗಿರಿಕಟಕದ ಪಳಿಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸೆ ಕಾಣು
ತರುಣಜಲಂಗತ್ತಲ್ಲಿಯು
ಹರಿಣಾರಿಯ ಮುಟೆಗಳೆಯ್ನೆ ನಕ್ಕುತ್ತಿರ್ಕುಂ

೩೧

ಪಳಿಕಿನ ಪಾಸಣಿಯ ವಿನಿ
ಮೃಳತೆಯನಾ ಗಿರಿಯ ಖಚರತತಿ ಕಾಣುಮಿಳಾ
ತಳಮಂ ತಳೆದಹಿಪನ ಮಣಿ
ವಿಳಸಿತರುಚಿವಿಸ್ಸುರತ್ನಕಾಮಂಡಳಮಂ

೩೨

ಅಹಿಪತಿ ನಿಜಭಾರಮನೀ
ಮಹೀಧರಂ ಪೊತ್ತುದೆಂದು ಫಣಮಣಿಗಣಮಂ
ವಹಿಲದಿನಿತ್ತನೊ ಪೇಟನೆ
ಬಹುರತ್ನಕದಂಬಮದಳಿ ತಟ್ಟಲೊಳೆಸಗುಂ

೩೩

ಮೊಗಮಿಟ್ಟುದಲ್ಲೆಳಸುಗು
ಮಗದಗ್ಗದ ಕರಡಿಯಮರ್ದುಗೆಯ್ಯನ ಪುತ್ರಂ*
ಮಿಗಮನದಿಂ ಪುಲಿ ಪೊಯ್ಯಲ್
ಬಗೆವುದು ತಾನೆಂದೊಡದಿಯೇನುನ್ನತಮೋ

೩೪

೩೧. ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಕಾಂತಿಯು ಪರ್ವತತಪ್ಪಲು ಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಟಿಕಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು, ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಹುಲಿಯಮರಿಗಳು ಆ ಕೆಂಬೆಳಗನ್ನು ರಕ್ತವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ೩೨. ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತವು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಉನ್ನತವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನಿರ್ಮಳವಾದ ಸ್ಥಟಿಕಶಿಲೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಆದಿಶೇಷನ ಫಣಾಮಣಿಗಳ ಕಾಂತಿಯು ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದನ್ನು ಗಗನಚರರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಕಾಣುವರು. ೩೩. ಆದಿಶೇಷನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವನು. ಈ ಪರ್ವತವು ಭೂಧರವೆನಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಆ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೆಡೆಯ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನೋ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರಿಯತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ರತ್ನರಾಶಿಗಳಿರುವವು. ೩೪. ಪರ್ವತಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕರಡಿಗಳು, ಶಿಖರವನ್ನು ಸೋಕುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಬರಲು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಕಳಂಕವನ್ನು ಹುತ್ರಿವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಗೆದ್ದಲುಹುಳುಗಳನ್ನು ಹೀರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಊದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು. ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಕಳಂಕವನ್ನು ಜಿಂಕೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ ಹುಲಿಯು ಅದನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಎನ್ನಲು ಪರ್ವತವು ಅಂತರಿಕ್ಷದವರೆಗೆ

೧ ಕದಲ್ಲಿ (೮)

* ಪುತ್ರ=ಬಿಲ ಅರ್ಥಾತ್ ಚಂದ್ರನ ಕಳಂಕ

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾ ನಗೇಂದ್ರಂ ನರೇಂದ್ರನಂತನೇಕಪವಿರಾಜಿತಮಣಿಕಟಕರಂಜಿತಮುಂ, ಅಧಿ ಕಾನನಿಭ್ರಾಜಿತಮುಂ, ಮರುತ್ಪನ್ನದಂತೆ ಬಹುಲತಾರಾರಾಜಿತಮುಂ, ಭಾಸ್ವದ್ವಿಧೂಪಲಸಿತರುಚಿ ಮನೋಜ್ಞಮುಂ, ಮಧುಕರಾಳಿಯಂತೆ ಸಮದಪುಂಡರೀಕಗಂಡಕಮಂಡಿತಮುಂ, ಸುಗಂಧ ಸುಮನೋಗಣರಾಗಾನ್ವಿತಮುಂ, ದೈತ್ಯಸೈನ್ಯದಂತೆ ಹರಿನರಾಹವೈಸದ್ವಲಬದ್ಧಿಮಂಡಿತಮುಂ,

ಉನ್ನತವಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ವಚನ : ಮತ್ತು ಆ ಪರ್ವತವು ಅನೇಕಪ ವಿರಾಜಿತ ಮಣಿಕಟಕರಂಜಿತಮುಂ-ಅಧಿಕಾನನಭ್ರಾಜಿತಮುಂ - (೧) ರಾಜನಂತೆ ಆನೆಗಳಿಂದಲೂ, ಹೊಳೆಯುವ ರತ್ನಗಳಿಂದಲೂ, ಸೈನ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುವವನು; ಪರ್ವತವು ಕಾಡಾನೆಗಳಿಂದಲೂ (ವಿ-ರಾಜಿತಂ) ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರ ರತ್ನಮಯವಾದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು; ಮತ್ತು (ಅಧಿ-ಕಾನನಂ) ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. (೧) ವಾಯುಮಾರ್ಗದಂತೆ (ಆಕಾಶದಂತೆ) ಅನೇಕ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ಬೆಳಗಿ, ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೂ, ಚಂದ್ರನಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿದ್ದಿತು; (೨) ಪರ್ವತವು ಅನೇಕ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಗಳ ಶುಭ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. (೧) ದುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ ಕಮಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಮದೋದಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆನೆಗಳ ಕಪೋಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಪುಷ್ಪಸಮೂಹಗಳಿದ್ದುವು (೨) ಪರ್ವತವು ದರ್ಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹುಲಿಗಳಿಂದಲೂ, ಖಡ್ಗವೃಗಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಪರಿಮಳವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ, ದೇವಸಮೂಹಗಳಿಂದಲೂ, ಗೈರಿಕಾದಿ ಧಾತುಗಳ ಕೆಂಬಣ್ಣದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ರಾಕ್ಷಸಸೈನ್ಯದಂತೆ, (೧) ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವಾಗ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಿಂದಲೂ, ಖಡ್ಗಧಾರಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; ದಟ್ಟಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವುದು; (೨) ಪರ್ವತವು ಸಿಂಹದಿಂದಲೂ, (ನರಾಹ-ವಸದ್ವಲ-ಖಡ್ಗ) ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಘಾತಿಸುವ ಬಲವುಳ್ಳ ಖಡ್ಗವೃಗಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; ಆನೆಗಳ ಗಂಡಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಮದೋದಕವಿದ್ದಿತು. (i) ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೂ ಉಚ್ಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. (ii) ಪರ್ವತವು ನಕ್ಷತ್ರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸದಿಂದ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನವಿಲುಗಳಿಂದಲೂ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬೇಡರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿವಿಗೆ

೧. ಕಾನನಾ (ಯ)

೨. ವರಾಹವ (ಯ,ಜ,ರ)

ಮಿಳದ್ವಾನವ ಪುಷ್ಪಲಭರೋಚಿತಮುಂ, ಯಜ್ಞದಾಗಾರದಂತೆ ಸದದ್ವರಚಿತವಿಭ್ರಮಶಿವಿದ್ವಿಜ
ರಾಜಿತಮುಂ, ವಿತಧೀವರಮುಖೋದ್ಗತಶ್ರುತಿವಿಶದಾರಾವವಿಜ್ಯಂಭಿತಮುಂ

*ಸುವಂಶಾಸ್ಥಿತಮಾಗಿಯುಂ ಕುಜಾತಿಸಮೃದ್ಧಮುಂ, ಶಬರೋಪಯುಕ್ತಮಾಗಿಯುಮ
ವಿಗ್ರಹಾಶ್ರಯಮುಂ, ಮದನಾಗಮಹಿತಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿಯುಂ ಶಂಬರವಿಲಾಸಾಸ್ತಮುಂ,
ಘನತರಕ್ಕಧಾವನಸರಕ್ಕಷ್ಣಸಾರವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯಾಗಿಯುಂ ಉಬ್ಬಕಕುಲಕ್ಷಣವ್ಯಾಪಾರಸಂಗತಮುಂ,
ವಿರಾಜಿತಾಮೃತೀಯುಕ್ತಮಾಗಿಯುಂ ಕಪಿಶತಾಲಂಬಿತಮುಂ, ಸರ್ವದಾರೂಪಶೋಭಿತ
ಮಾಗಿಯುಮತನುಶೋಭಾಸ್ತದಮೆನಿಸಿದುರ್ದಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಕೇಳುವಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು; (i) ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಲದವನಾಗಿದ್ದು ಹೀನಜಾತಿಯವ
ರೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದನೆಂದರೆ ವಿರೋಧ, (ii) ಒಳ್ಳೆಯ ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಗಳಿಂದಲೂ,
ವೃಕ್ಷರಾಜಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು ಎಂದಾಗ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. (i) ಹಸುಗಳಿಗೆ
ಉಪಯೋಗವಾದುದು, ಆದರೆ ತೋಳಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ; (ii)
ಆಕಳಿಗೆ (ಮೇಯಲು) ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತಿದ್ದರೂ, ವಿಗ್ರಹ ಎಂದರೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ
ಆಶ್ರಯವಲ್ಲದ್ದು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ; (i) ಮನ್ಮಥನ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ
ವಾತಾವರಣವಿದ್ದು, ಶಂಬರನ ವಿನೋದಕ್ಕೂ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ
(ಮನ್ಮಥನು ಶಂಬರಾಸುರವೈರಿಯಾದ್ದರಿಂದ); (ii) ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳ ವಿಹಾರಸ್ಥಾನವೂ,
ನೀರ್ವಹಿಗಳ ಹಾರಾಟದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ; (i) ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು
ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹುಲಿಗಳೂ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಿಂಕೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ,
ಬೇಡಜಾತಿಯವರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕೆಲಸವಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ (ಹುಲಿಗಳಾಗಲೀ,
ಜಿಂಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮೃಗಗಳಿರಲಿಲ್ಲ, ಬೇಡರಿಗೆ ಕೆಲಸವಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ವಿರೋಧ);
ವಿಪರೀತ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಗಳೂ, ಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಬೇಡರಿಗೆ¹
ವಿಹಿತವಾದ ಬೇಟೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯಿತ್ತು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ತಾವುಧಾತುವಿನ ಹೊಳಪು
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಪಿಲವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ; (ii) ಮಾವಿನ
ಮರದ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಇದ್ದುವು, ನೂರಾರು ಕೋತಿಗಳೂ ಇದ್ದುವು ಎಂದರೆ
ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. (i) ಯಾವಾಗಲೂ ರೂಪದಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿದ್ದರೂ
ದೇಹಕಾಂತಿಯಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ವಿರೋಧ; (ii) ಸಮಸ್ತ ಮರಗಳೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದವು,
ಮನ್ಮಥಭಾವಗಳನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ
ಅಲ್ಲದೆ ೩೫. ಇಂದ್ರಕೇಲಪರ್ವತವು ಹಿಮಪರ್ವತದಂತೆ (i) ಒಳ್ಳೆಯ (ಅಮ-ಅಪಕ್ಷವಾದ

೧-೧ ಯಜ್ಞಾಗಾರ (ಕ,ಜ,ಯ) ೨ ಶಬರೋ (ಕ) ೩-೩ ಮದನಾಗ (ರ) ೪-೪ ವೃತ್ತಿಯಾ (ಗ);
ಪೃತ್ತಿಯಾ (ಚ); ಪೃತ್ತಿಯಾ (ಪ) * ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ 'ವಿರೋಧಾಭಾಸ' ಎಂದು ಮುಂದಿನ
ಗದ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

1. ಶಬರ-ಬೇಡರು, ಶಬಲ-ಆಕಳು. ಅವಿಗ್ರಹ-ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ತೋಳ, ಕಪಿಶತಾ-ಕಪಿಲವರ್ಣ;
ನೂರಾರು ಕೋತಿಗಳು. ಶಂಬರ-ನೀರು; ಶಂಬರಾಸುರ.

ಚಂಪಕ

ಹಿಮನಗದಂತೆ ಮೇಣದು ಸದಾ ಮಹಿಮಾಸ್ಥಿತಮಸ್ತಶೈಲದಂ
ತಮಳಿನವ್ಯದ್ವಹಂಸಯುತಮಿಂದ್ರಹರಿದ್ಧಿರಿಯಂತನಂತರ
ತ್ವಮಹಿತಮಾದಿತೇಯನಗದಂತೆ ಸುರಾಗಗಣಾವೃತಂ ಮನೋ
ಜ್ಞಮಲಯಭೂದ್ರದಂತೆ ಮೃದುಯಾಸ ಮರುದ್ರುಚಿರಂ ಮಹೀಧರಂ

೩೫

ಕರಮೆಸೆದತ್ತು ದೇವನಗದಿಂ ಬನದಿಂ ಬನದಂಬಡುತ್ತೆ ಸಂ
ಚರಿಪ ನಭಶ್ಚರಪ್ರಕರದಿಂ ರುರದಿಂ ನೆರೆದಿಂಬುವೆತ್ತ ಕಿ
ನ್ನರಕುಲದಿಂದೆ ರನ್ನಗವಿಯಿಂ ಪವಿಯಿಂ ಸವಿಯಿಂ ಪೊದಟ್ಟು ಕಿಂ
ಪುರುಷರ ಗಾನದಿಂದೆ ಖಗದಿಂ ಮೃಗದಿಂ ನಗದಿಂದೆ ಕಂದರಂ

೩೬

ನಿಡುಜೆಡೆ ಬೆನ್ನೊಳಾಡೆ ಕಳಕಾಂಚಿರುಣತ್ಯತಿ ಪೊಣ್ಣೆ ತಳ್ಳ ಪೊಂ
ಗೊಡಮೊಲೆಗಳ್ ಕದಕ್ಕದಿಸೆ ಪೀವರವೃತ್ತನಿತಂಬಮಂಡಲಂ
ಪೊಡರೆ ಮುಖಾಂತುನೇತ್ರರುಚಿ ಪರ್ಬಿ ಪಳಂಚೆ ನಗಾಗ್ನದಿಂದೆ ದಿಂ
ಕಿಡುತೆ ನಭೋಂತದೊಳ್ ವಿಹರಿಪರ್ ಖಚರಾಂಗನೆಯರ್ ವಿಲಾಸದಿಂ

೩೭

ಅಥವಾ ಕರಗದೇ ಇರುವ) ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (ii) ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಅಸ್ತಗಿರಿಯಂತೆ (i) ಮಸಕಾದ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (ii) ಪವಿತ್ರ ವೃದ್ಧಾದ ಯತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. (i) ಉದಯಾಚಲದಂತೆ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (ii) ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಮನೆಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೇವಗಿರಿಯೆನಿಸಿದ ಮೇರುಪರ್ವತದಂತೆ (i) ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಪರ್ವತರಾಜಿಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದಿತು; (ii) (ಸುರ + ಅಗ; ಅಥವಾ ಸು-ರಾಗ) ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಶೇಷ ಅನುರಕ್ತರಾದಂತಹವರ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಮನೋಹರವಾದ ಮಲಯಪರ್ವತದಂತೆ (i) ಮಂದಮಾರುತದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (ii) ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಟಿಪ್ಪಣಿ : ಅನಂತರತ್ನ - ಅನಂತ = ಆಕಾಶದ, ರತ್ನ - ಸೂರ್ಯ. ೩೬. ತಪ್ಪಲುಪ್ರದೇಶವು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ಉದ್ಯಾನವನಗಳಿಂದಲೂ, ವಿನೋದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಗನಚರರ ಗಡಣದಿಂದಲೂ, ನಿರ್ಝರಗಳಿಂದಲೂ ರಮಿಸಿ, ಆನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಿಂಪುರುಷರಿಂದಲೂ, ರತ್ನದ ಗವಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸಿಡಿಲಿನಿಂದಲೂ, ಪರಸ್ಪರಾನುರಕ್ತರಾದ ಕಿಂಪುರುಷರ ಗಾನದಿಂದಲೂ, ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದಲೂ, ಗಿಡಮರಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೩೭. ಖಚರಾಂಗನೆಯರು ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಿಂದ ನೆಗೆದು ಆಕಾಶಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರ ನೀಳವಾದ ಜಡೆಗಳು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೋಲುುತ್ತಿದ್ದುವು. ಡಾಬಿನ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆಗಳು ಮಧುರವಾಗಿ ನಿನದಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಉಬ್ಬಿದ ಕಲಶೋಪಮಾನವಾದ

ಸುರಧನು ರನ್ನವಲ್ಲಾದ ಮಾಲ್ಯಯೋಳೊಪ್ಪಿರೆ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚು ವಿ
 ಸ್ತುರಿತಖಲಿನದಂತಿರೆ ಘನಧ್ವನಿ ಹೇಷಿತಮಾಗೆ ತುಂಗವಾ
 ಧರಮದು ತೋಪ್ಪಿ ನೀಲತುರಗಂಬೊಲದಂ ಪದದೇಹಿ ಮೀಟಿ ನಿ
 ಭರದ ಗತಿಪ್ರಪಂಚಮನೊಡರ್ಚುವರಚ್ಚರಿಯರ್ ಸುರಾಧ್ಯದೊಳ್

೩೮

ಶಾರ್ದೂಲ

ಮಿಂದಂತಾಗಿರೆ ಮೆಯ್ ಮರಂದರಸದಿಂ ಪೂಗೊಂಚಲೊಳ್ ಪೊಕ್ಕು ನಿ
 ಣ್ಣಿಂದಂ ಕಂಪಿದೊಳ್ಳರಲ್ಪಿಟಿದು ಮಂದರಾದಿ ಭೂಜಂಗಲೊಳ್
 ತಂದೊಳ್ಳಿಂ ಸಮದಚ್ಚಪೂದೊಡವನೋರಂತಿಟ್ಟು ನಾನಾವಿಳಾ
 ಸಂದೋಜುತ್ತಿನಿಯರ್ಗೆ ರಂಜಿಪುದಜಸುಂ ಖೇಚರೀಸಂಚಯಂ

೩೯

ಉತ್ಪಲ

ಕಿಂನರಿಯುಂಚರಂಬಿಡಿದು ನುಣ್ಣರದಿಂ ಸವಿ ಸೂಸೆ ಪಾಡುವಾ
 ಕಿಂನರಿಯಂಕದೊಳ್ ನಸುಮುಗುಳ್ಳಿತ ಕಣ್ ಕಡೆವಾಯ ದೂರ್ವ ಚಿ
 ತ್ತಿಂ ನಿಮಿದರ್ಗಮೆತ್ತಿದ ಕೊಡಂಕೆ ಜವಂಗಡದೇಟ್ಟ ರೋಮಹ
 ಪ್ಪಂ ನೆಪಿಯೊಪ್ಪೆ ನಲ್ಲೊಣಸು ಪಟ್ಟಿಸಿದಿದುರ್ದದೊಂದು ತಾಗದೊಳ್

೪೦

ಚಿಂದಳಿದೊಂಗಲಿಂ ಮಿಸುಪಶೋಕೆ ಫಲಾವಳಿ ತೀವಿ ತೋರ್ಪ ಮಾ
 ಕಂದಮರಲ್ಲಳಿಂ ಪುದಿದ ಚಂಪಮುದ್ಗಮಮಂಜರೀವಿಳಾ
 ಸಂದಳಿದಿಪ್ಪ ಮಾಧವಿ ಮುಗುಳ್ಳೊಪ್ಪಗಿದ್ ಮನೋಜ್ಞಮಲ್ಲಿಕಾ
 ಬ್ಬಂದಮನೂನಪುಷ್ಪಚಯಮೊಪ್ಪಿರೆ ನಂದನಮಲ್ಲಿ ರಂಜಕುಂ

೪೧

ಮೊಲೆಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಒತ್ತುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೊಬ್ಬಿ ದುಂಡಗಿದ್ದ ನಿತಂಬಗಳು
 ಅಲುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುಖದ ಕಾಂತಿಯೂ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಹೊಳಪೂ ಎತ್ತಲೂ ಹರಡುತ್ತಾ
 ಕೋರೈಸುವಂತಿದ್ದುವು. ೩೮. ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಂತರಿಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ
 ಮೋಡಗಳನ್ನು, ಕಪ್ಪುಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರುವಂತೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು, ಕಷ್ಟತರವಾದ
 ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಶೀಘ್ರಗತಿಯಿಂದ ಓಡಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು
 ಕುದುರೆಗೆ ಹೊದಿಸಿದ್ದ ಮೇಲುಹೊದಿಕೆಯಂತೆ, ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚುಗಳು ಕಡಿವಾಣದಂತೆ,
 ಗುಡುಗು ಕುದುರೆಯ ಕೆನೆತಂದಂತಿದ್ದುವು. ೩೯. ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹವು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ
 ಮಕರಂದಸಿಕ್ತವಾದ ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ
 ಹೂಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತಂದು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸೊಗಸಾದ ಪುಷ್ಪಾಭರಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ,
 ತಮ್ಮ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸದಾ ಪ್ರಿಯಜನರೆದುರಿನಲ್ಲಿ
 ಒಯ್ಯಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುವರು. ೪೦. ಕಿನ್ನರಿಯೊಬ್ಬಳು ಕಿನ್ನರಿವಾದ್ಯವನ್ನು ಶ್ರುತಿಮಾಡಿ,
 ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ, ಸುಖವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂಕೆಯ
 ಮರಿಯು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರೆಮುಚ್ಚಿ, ಬಾಯಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಹುಲ್ಲಿರಲು, ನೀಳವಾಗಿ
 ಮೈಯನ್ನು ಚಾಚಿ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ನಿಮಿರಿ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪುಳಕಂಗಳೇಳುತ್ತಿರಲು, ಆ ಗಾನದ

ಚಂಪಕ

ಘನವಿಕಚಪ್ರಸೂನಹಸನಂ ಮಿಗೆ ಬಾನ್ಯೋಗದೇಚ್ಛು ನೀಚ್ಛ ಕೊಂ
ಬೆನಿಪ ಭುಜಾಗ್ರಮಂ ನೆಗಪಿ ಚಂಚಲಪಲ್ಲವಪಾಣಿಯಿಂ ಪಿಕ್ಕ
ಸ್ಥನಮಮದೋಪ್ಪೆ ಕೂಗಿ ಪೊಣರಲ್ ಕರೆವಂತೆಸೆಗುಂ ಸುರೇಂದ್ರನಂ
ದನರಮೆಯಂ ತದದ್ರಿತಟನಂದನಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಲಾಸದೇವಿಯಿಂ

೪೨

ವಚನ

ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ಸಾಂದ್ರಮರಂದರಸಭರಭರಿತಸುರಭಿಯುತೆ^೧ ವಿಕಚಕುಸುಮ ಮಂಜು
ಮಂಜರೀಪುಂಜ^೨ದೊಳಿರದೆಹಿಗಿ^೩ ಪೊಟಮಡದೆ ನಿಲುಂಬಿ ನಿಂದು, ನಿಬಿಡಮೆನೆ ಮುಸುಂಕಿದ
ಮಧುಮುದಿತ ಮಧುರಕರಪ್ರತಾನ^೪ದಿಂ ಶ್ಯಾಮಳತೆವೆತ್ತು ನಿಜಮೂಲದೊಳ್ ಬಳಸಿ ತಳಿರ್ತ
ಚಂದಳಿರ್ಗಲುಟ್ಟು ಪೀತಾಂಬರದಂತಿರೆ, ಕಳಕಂಠಕಳರವಂ ಪಂಚಮದ^೫ ಬಂಚರ^೬ದಿಂಚರಮೆನಿಸೆ,
ಸರಭಸಂ ಪರಿತಂದು ಚಕ್ರ^೭ನಿಲವಲ^೮ದೊಲೆದತ್ತಿದರಲ ಪರಾಗಪಟಲಂ ಮೇಲೆ ಪರಿ ಕಲಿಸಿ
ಪರ್ಬಿ, ಬಿತ್ತರಮಾಗಿ ಪತ್ತಿಗೆಗೊಂಡತ್ತಿದ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯ ಪಿರಿಯ ಸಿರಿಯನೊಳುಗು
ಗೊಳಿಸೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೃಷ್ಣನಂತೆ ಕಣ್ಣೆವಂದ ರಸಾಲರಸಾರಹಮುಂ; ಪಚ್ಚಿವರಲಂತೆಸೆವ
ಪಸಿಮಿಡಿಗಳಿಂ, ಕೆಂಬರಲೆಂಬಂತೆ ಸಾರತರಮಾದ ದೋರವಣ್ಣಳಿಂದ್ರನೀಲದಂದಂ ಬಡದು

ಸವಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ೪೧. ವನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುಚಿಗುರಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ
ಅಶೋಕವೃಕ್ಷಗಳೂ, ಫಲಭರಿತವಾದ ಮಾವಿನ ಮರಗಳೂ, ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ
ಸಂಪಗೆಗಿಡಗಳೂ, ಮೊಗ್ಗುಗಳೊಡೆದು ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಗುಲಗಂಜಿ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ
ಮೊಗ್ಗುಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದು, ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಬಳ್ಳಿಗಳೂ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ
ಪುಷ್ಪಗಳೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇದ್ದುವು. ೪೨. ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಗಳ ಉದ್ದಾನ
ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸುರೇಂದ್ರನ ನಂದನವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅತಿಶಯವಾದ ಬೆಡಗುಗಳಿಂದ
ಮೀರಿಸಿತ್ತು. ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ ಅರಳಿ ನಳನಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೂಗಳು ನಗೆಯಂತೆ, ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ
ಚಾಚಿದ್ದ ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳು ಮೇಲೆತ್ತಿದ ತೋಳ್ಗಳಂತೆ, ತರಳವಾದ ಚಿಗುರುಗಳು
ಹಸ್ಯದಂತೆ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕೂಜನವೇ ಮಂಜುಳಧ್ವನಿಯಂತಿದ್ದು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ,
ಲಾವಣ್ಯಗಳೇ ಅಧಿಕತರವೆಂದು ಇಂದ್ರನಂದನವನದೊಡನೆ ಕಾದಾಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವಂತಿದ್ದಿತು.
ವಚನ : ಮತ್ತೆ ಆ ವನಗಳಲ್ಲಿ ಮಕರಂದರಸಭರಿತವಾದ, ಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾದ ಅರಳಿದ
ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳು ತುಂಬಿ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನಿಗಾಗಿ ಎರಗಿದ
ದುಂಬಿಗಳು ಹೊರಬರಲಾರದೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತವಾಗಿದ್ದುವು. ಜೇನು ಕುಡಿದು ಮದಿಸಿದ್ದ
ತುಂಬಿಗಳು ದಟ್ಟಿಸಿ ಮುಸುಕಿದ್ದುದರಿಂದ ಪುಷ್ಪಗಳು ಕರಗಿದ್ದಂತಿದ್ದುವು. ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿ
ಚಿಗುರಿ ಕೆಂಬಣ್ಣದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮರಗಳು ಪರ್ವತವು ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟಂತೆ
ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪಂಚಮಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಜನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಧ್ವನಿಯು ವಾದ್ಯ
ನುಡಿಸಿದಂತೆ ಮಧುರನಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ರಭಸದಿಂದ ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿಯು

೧. ಯುಕ್ತ (ರ) ೨-೨ ದೊಳೆರಗಿ (ಯ) ೩. ಪ್ರಕರ (ಚ,ವ) ಪ್ರತಾಪ (ರ) ೪-೪ ಬಂಚ (ಯ)
೫-೫ ನಿಲನಲೆ (ಯ,ಲ); ನಿಲನಿಂ (ಜ)

ವಿಲಸಿತಮಾದ ಕಳ್ಳಿವಣ್ಣಳಿಂ ಮಣಿಗಣಮೆನೆ ಕಾಯೊತ್ತಿಗುವ ಕಲ್ಪಕುಜದಂತೆ ರಾಜಿತ್ಮಮಾದ ರಾಜಜಂಬೂಕುಜಮುಂ; ಧರಾವಧು ಮುಟಿಗಜಿಡು ಮುನ್ನಂ ತನ್ನನೋವಿದ ಲೇಸನೋ ಸರಿಸದೆ ನೆನೆನೆದು ಜೀಮೂತವಾಹಂಗೆ ನಿಜಸುಧಾಸಮಂ ಮರಕತಕಳಶದೋಳ್ ತೀವಿ ನಿಡುದೋಳಂ ನೆಗಿ ಮೇಗಣ್ಣೆ ನೀಡುಂ ನೀಡಿದಪಳೆಂಬಂತೆ ರಂಜಪ ನಾರಿಕೇಳಮುಂ ; ರತ್ನಗರ್ಭ ತನ್ನ ಸಿರಿಯಂ ಖಚರಗರ್ಜಿಪಲೆಳಸಿ ಮರಕತಮಣಿಯ ಚಲಿಗುಚ್ಚಂಗಳಂ^೪ ತೋರಣಂಗಳ್ಳಿದಂತೆ ಪಸಿರ್ಗಾಯೊಡಂಬಿಗಳಿಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಪ ಕೌಂಗುಮರಂಗಳುಂ ; ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ತಳರಲುಜ್ಜುಗಿಪ ಮಕರದ್ವಜಮಹಾರಾಜಂಗೆ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದೋಳ್ ಮಧುಸಚವನಿಂಬಟಿದು ಪೊಯ್ಯುದ್ರಗೋಪದ ಗೂಡಾರದಂತೆ ಕಾಂತಮಾದ ಕೆಂದಳಿರ್ ತೀವಿದ ಕಂಕಲಿಯುಂ ;^೫ ಬನಂಬೊಕ್ಕು ಬಾಯ್ವಿಡುವ ಬರಿಯಗಳ ಬಿಸುಸುಯ್ ಸುಡೆ ಬಿಕ್ಕನೆ ಬರಿದ ರತಿಪತಿಯ ಮಣಿಕರಂಡಕದ ಚೆಲ್ವಂ ತಳಿದು ಬೀಡೆವರಿದು ಬಿಟ್ಟಂ^೬ ಸೂಸುವ ಪಣ್ಣಳಿಂ ಸಂಗಳಿಸಿದ ದಾಡಿಮಂಗಳುಂ ; ಪೂವಲಿಯಂ ಕೆದರ್ದು ಲತಾನರ್ತಕಿಯರಾಡೆ, ಮಧುಕರಂಗಳ ಪಾಡೆ, ಕಳಕಂಠ^೭ ಕಾಹಳಿ^೮ ಕಾರವಂ ವಿಜೃಂಭಿಸೆ ಶುಕವಂದಿವೃಂದಂ ಪೊಗುಟಿ, ಗಂಧವಾಹಂ^೯ ಸುಗಂಧಸಾರಮನುಪಾಯನಂಗೆಯ್ಯ ಮಧುಸಚವಂ ಮೆಯ್ಯರ್ಚಿ ಚಿಸನಂ ಸಾರ್ದು ಸಂಮುಖದೋಳ್ ಸಂಭ್ರಮಿಸಿ ನಿಲೆ, ಮಾಕಂದಾದಿ ಸುಭಟರ್ ನಿಜಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಪಿಡಿದು ಬಟಿಸಂದು ಬಳಸಿ ನಿಂದೋಲಗಿಸಿರೆ, ಸುರಯಿಯರಲ ಪರಾಗಪುಂಜದ ಪೊಂಜಗಲಿಯೋಳ್ ಪಸರಿಸಿದ ಕುಸುಮವಿಸರದೆಸಳ ಪೊಸಪಸೆಯೊಳೊಸಗಿಮಿಗೆ ರತಿಯುವತಿವೆರಸು ಗಾಡಿಯಂ

ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಪರಾಗವು ಮೇಲೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ ಪುಷ್ಪಪರಾಗವು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾವಿನಮರವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಪಚ್ಚಿಯ ಹರಳುಗಳಂತೆ ಹಸಿರುಕಾಯಿಗಳು, ಕೆಂಪಿನ ಹರಳುಗಳಂತೆ ರಸಭರಿತವಾದ ದೋರೆಹಣ್ಣುಗಳು, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಗಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ ರತ್ನಗಳನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ಬಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಅರನೇರಿಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಮರವು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಭೂರಮಣಿಯು ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಮಳೆಗರೆದು ಪೋಷಿಸಿದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿ ಅಮೃತಸದೃಶವಾದ ಎಳನೀರನ್ನು ಪಚ್ಚಿಯ ಕಳಸಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಉದ್ದವಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಶೋಳನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವಳೆಂಬಂತೆ ತೆಂಗಿನಮರಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ರತ್ನಗರ್ಭೆಯೆನಿಸಿದ ಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಿಳುಹುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪಚ್ಚಿಮಣಿಗಳ ಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ತೋರಣವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಹಸಿರುಕಾಯಿಗಳ ಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಡಿಕೆಮರಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾದ ಮನ್ಮಥಮಹಾರಾಜನಿಗೆ, ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ವಸಂತನೆಂಬ ಅಮಾತ್ಯನು, ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಎತ್ತಿಸಿದ ಇಂದ್ರಗೋಪ ಹುಳುಗಳ ಪಟಗೃಹದಂತೆ

೧. ಕಳಿತ (ಜ, ಕ) ೨. ವಿರಾಜಿ (ಜ) ೩. ಚೆಲ್ವ (ಚ) ೪. ಗುಚ್ಚಂಗಳಿಂ (ಯ) ೫-೫ ಬನಮಂ ಪೊಕ್ಕು (ಚ) ೬ ಬೀಜಂ (ಗ,ತ,ವ) ೭-೭ ಕಹಳೀಕಳ (ಯ) ೮. ವಹಂ (ಕ,ಚ,ತ)

ಕುಳ್ಳಿದ ಮದನ ಮಹೀರಮಣನ ನಯನೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದಿರೋಳ್ ಸರಿಯೂಡಿನ ಬಿಳಿಸುಗಟ್ಟಿ ರಚಿಸಿದ ಕುರುಚೆಂಬಂತಿರಲವ್ಯಾದಿಯಂ ಸೂಸುವ ಕನಕರುಚಿನಿಚಿತ ಸುಮನೋಗಣ ದಿನಲಂಕೃತಿವೆತ್ತು ಸೊಂಪುಗಣಿವ ಚಂಪಕಪ್ರತಾಪನಮುಂ ; ತನ್ನಂ ಪೊತ್ತು ಮನ್ನಣೆಯಿಂ ಮುನ್ನಂ ಪೊರೆಯೇಟಿಸಿ ಪೊರೆದ ಮಣಿಗರ್ಭಿಗಣಿಯರಂ ಬಾಗಿ ಬಳ್ಳಿ ಮಣಿವ ಮಾಟಿಯಿಂ ಪಣ್ಣ ಬಿಣ್ಣೊನೆಯಿಂದೆಟಗಿ ನಿಂದ ರಾಜಕದಳಿಗಳುಂ ; ನಿಜೈಕಫಲದಿಂ ಪಲಂಬರಂ ತಣಿಪಲ್ ಸಮರ್ಥಮಾಗಿ ಬಹುಫಲಂಗಳಿನೊರ್ವನಂ ತಣಿಪುವನ್ನ ವನ್ನಿತರುಗಳುಂ ; ನಿಜಸುರಭಿ ಗೆಟಗುವ ಪಟಮೆವಟಿದುಟುಗಲವಟ ರವವ್ಯಾಜದಿಂ ನಕ್ಕಪ್ಪದೆನಿಸಿ, ಸುಜನನಂತೆ ಬಹು ಕಂಟಕಂಬಡಿದಿರಮನ್ನರ್ಗೆ^೧ ಹಿತಮಂ ಸಾರ್ಚಲೆಳಸುವ ಫಲಂಗಳಿಂ ತಳ್ಳ ಬಕ್ಕವಲಸು ಗಳುಂ; ನಂದನದೊಳಂದಂಬಡೆದು ನಲಿದಾಡುವ ಕಲಾಪಿಗಳ ಕೆಳಿತನಕ್ಕಿಲ್ಲದು ನಿಂದ ಕಾಮುಗಿಲಂತೆ ಪೆರ್ಮೆವಡೆದ ತರುಣತಮಾಲತರುಗಳುಂ ; ವನವನಧಿಯ ಬಡಬ ಶಿಖಾವಹನೆನೆ ಮನೋಜ್ಞಮಾಗಿ ಪೂತೊಟಗುವ ಕಿಂಶುಕಸಮುದಯಮುಂ ; ತಂ^೨ ಬಿಲರೆಂಬ ಪೊಂಬರದನಲವೊನ್ನಂ ಪರ್ಣಕರ್ಷೋಪಲದೊಳೊರೆಯೆ ಸುರಿದು ಪರಿದ ಪೊಂಬುಡಿ ಯೆಂಬಂತಿಂಬವೆತ್ತ ರಜನೀರಜಃಪಿಂಜರರಜೋಗುಣದಿಂ ಸುರುಚರಮಾದ ಸುರಯಿಯುಂ;

ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವಿದ್ದಿತು; ವಿರಹಿಗಳ ಬಿಸಿಯುಸುರು ತಗಲಿ, ಮನ್ನಡ್ಡನ ರತ್ನಗಳ ಡಬ್ಬಿಯು ಬಿರಿದು, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಮನೋಹರವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ದಾಳಿಂಬೆಯ ಗಿಡಗಳಿದ್ದುವು; (ದಾಳಿಂಬೆ ಹಣ್ಣು ಬಿರಿದು ಬೀಜಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.) ಹೂಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿಯರಂತೆ ಲತೆಗಳು ಅಲುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ದುಂಬಿಗಳು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಧ್ವನಿಯು ಕಹಳೆಯಂತೆ ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಗಿಳಿಗಳೆಂಬ ವಂದಿಗಳು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಾಳಿಯು ಪರಿಮಳಸಾರವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಸಂತನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಮೀಪಿಸಿ ರೀವಿಯಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಮಾವು ಮೊದಲಾದ ಸುಭಟರು ತಂತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿನಿತು ಒಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುರಗಿಪುಷ್ಪದ ಪರಾಗವು ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದು, ಅದು ಚಿನ್ನದ ಜಗುಲಿಯಂತೆಯೂ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಉದುರಿದ್ದ ಹೂಗಳ ರೇಕುಗಳು ಹಾಸಿದ ಹೊಸ ಹಾಸಿಗೆಯಂತೆಯೂ ಇರಲು, ಅಲ್ಲಿ ರತಿರಮಣಿಯೊಡನೆ ಕಾಮದೇವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಂಡಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಎದುರಿಗೆ ಬಾಣಬಿರುಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಚಿಸಿದ ಸಣ್ಣತೇರಿನಂತೆ ಸಂಪಗೆಯ ಮರಗಳು ಸುವರ್ಣಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದ ಪರಾಗವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, ಹೊತ್ತು ಬೆಳೆಸಿ, ಕಾಪಾಡಿದ ಭೂದೇವಿಗೆ ಬಹಳ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಬಾಗಿ, ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡುಗಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಗೊನೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಬಗ್ಗಿನಂತ ರಾಜಬಾಳೆಯ ಗಿಡಗಳಿದ್ದುವು. ಒಂದು ಹಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಅನೇಕರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಗಿಡಗಳೂ, ಅನೇಕ ಫಲಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಇತರ

ಪೊಂದಳಿಗೆದೋರಣಮನೋರಣಾದಿಂ ಕಟ್ಟಿದಂತಲರ್ಧ ಕುಸುಮಂಗಳಿಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಪ ಕರ್ಣಿಕಾರಂಗಳುಂ ; ಕುಮುದಾಮೋದದೋಳ್ ಪೊರೆದ^೧ ಹಿಮಕರಸುಧಾಕಿರಣದ ತಿರುಳಂತೆ ರಮಣೀಯಮಾದ ಪರಿಮಳದ ಪಗಿನಮಂ ಕಂದರ್ಪ^೨ಸಹಚರಂ ಪರಿಸುವ^೩ ಕರ್ಪೂರ ಕದಳಿಗಳುಂ ; ಗಿಳಿ ಕರ್ದುಂಕೆ ಸುರಿವ ಪರಿಪಕ್ವಫಲರಸದಿಂ ನೆಲನೆಲ್ಲಮಂ ಪರ್ಬ ಪಸರಿಸಿ ಪದಂಗಳೊಳಿಪ ಸರಸತರ ದಾಕ್ಷಾಲತೆಗಳುಂ; ಭ್ರಮರನಿವಹದ ಪುರಾಕೃತಪುಣ್ಯದುರುಳಿ ಗಳಂತೆಸೆವ ಬರಿಮುಗುಳ್ಳಿಂ ಸಲ್ಲಲಿತಮಾದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳುಂ ಮಧುರಸಾಸಕ್ತಮಧುಕರವೃಜ ಮಧುರರವವ್ಯಾಜದಿಂ ಮಧುವಂ ಕಳೆದು ಬನಸಿರಿಯೋಳ್ ನೆರಪಿ ಮಧುದೂತಿನಾಮಮಂ ಸಾರ್ಥಕಂಮಾಲ್ವ ಮಾಧವಿಯುಂ; ಬನಗಟ್ಟಲೆಯ ಬಂದಿಗೊಳಗಾದ ಕಮಲಾಕರ ಹಿಮಕರನನಾರಯ್ಯಲಿಚಿತಂದ ತಾರೆಗಳು ಪೋಲ್ವ ಪೂಗಳಿಂ ತಳ್ಳ ಯೂಥಿಕೆಗಳುಂ ; ಬರೆಯಿ ಗಳುರಮಂ ನಟ್ಟುರ್ಚಿ ರುಧಿರಂಚೊರೆದ ಮದನಶರವಿಸರದಂತೆಸೆವ ನವಕುಸುಮ ಸಂದೋಹದಿಂ ಬಂಧುರವಾದ ಬಂದುಗೆಯುಂ ; ಭೃಂಗಭುಜಂಗನಪ್ಪಿ ಚುಂಬಿಸಿ ತೊಟ್ಟನೆ ತೊರೆದ ಬಾಯ್ಬರೆಯಂತೆ ಬಗೆಗೊಳ್ಳ ಮಧುರಮರಂದಮಂ ತುಳ್ಳುವಲರ್ಗಳಿಂ ಲಲಿತಮಾದ ಮಾಲತಿಯುಂ ; ಹರವಿರೋಧಿಯೆಂದನ್ನಂ ಬನಸಿರಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ಮಗುಟ್ಟಿನ್ನನ್ನಪ್ಪ ಕಂತುವನೆತೊಳಕೊಂಡಳೆಂದು ಕನಲ್ವ ಪಲೊರೆವಂತೆ ನಿಜಸುಮನಃಪರಿಮಳ ಮಿಳದ್ಭ್ರಮರಕುಳಕಳಕಳದಿಂ ಕಲಿತವಾದ ಕೇತಕಿಯುಂ; ಪಿಂಗದ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿ ಪೆಂಪನಾಳ್ ತಣ್ಣಿನ

ಮರಗಳೂ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದುವು. ಹಲಸಿನಹಣ್ಣುಗಳ ಸುವಾಸನೆಗೆ ಮರಿದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪು ಎರಗುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರಶಬ್ದದಿಂದ ಹಲಸು ನಗುವಂತಿದ್ದಿತು. ತನಗೇ ತೊಂದರೆ (ಕಂಟಕಬಡೆದು)ಗಳಿದ್ದರೂ ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲ ಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಜ್ಜನರಂತೆ, (ಕಂಟಕಬಡೆದು) ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ರುಚಿಯಾದ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದ ಹಲಸಿನ ಮರಗಳಿದ್ದುವು. ವನಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ನವಿಲುಗಳ ಸ್ನೇಹವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಂದು ನಿಂತ ಕಪ್ಪುಮೋಡಗಳಂತೆ ಎಳೆಯ ಹೊಂಗೆಮರಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ವನವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಹೂಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮುತ್ತಿಗೆದ ಮರಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಚಿನ್ನದ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಬಂಗಾರವನ್ನು ಒರೆಗೆಹಚ್ಚಿ ಉಜ್ವಲು ಉದುರಿದ ಪರಾಗವು ಅರಿಸಿನವುಡಿಯಂತೆ ಹಳದಿಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಂಗಾರದ ಬಟ್ಟಲುಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪವಾಗಿ ತೋರಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವರೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬೆಟ್ಟದ ತಾವರೆಯ ಗಿಡಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬಿಳಿಯ ಪರಿಮಳದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತ ಚಂದ್ರನ ಅಮೃತಕಿರಣಗಳ ಸಾರದಂತೆ ಸೊಗಸಾದ ಪರಿಮಳದ ಮುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮನ್ಮಥನ ಸಂಗಡಿನು ಜೋಡಿಸಿರುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕರ್ಪೂರಬಾಳೆಗಳು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದುವು. ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಗಿಳಿಯು ಕುಟುಕಲು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸುರಿದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸವು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಹರಡಿ ಅಂದವಾಗಿದ್ದುವು. ಅರಳುತ್ತಲಿದ್ದ ಹೂಗಳಿಂದ ಝಗುಝಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಬಳ್ಳಿಗಳು, ದುಂಬಿಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಾಣದ ಫಲಗಳೆಂಬಂತಿದ್ದುವು. ಮಧುಪಾನಾಸಕ್ತವಾಗಿ, ಮಧುರವಾಗಿ ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ದುಂಬಿಗಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ವಸಂತನನ್ನು ಕರೆದುತಂದು ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿಸುವಂತೆ ಇದ್ದ ಗುಲಗಂಜಿಯ ಬಳ್ಳಿಗಳು

ತವರ್ಮನೆಯುಂ, ಕಂಪಿನ ಕಾರಾಗಾರಮುಂ, ಭ್ರಮರಗಣ ಪ್ರಪಾಮಂಟಪಮುಂ, ಮದನನ ಜೀವಣಶಾಲೆಯುಂ, ಮದಕಳಾಪಿಗಳ ಲಾಸ್ಯರಂಗಸ್ಥಳಮುಂ, ಕೆಂಗಣ್ಣಕ್ಕಿಗಳ ಸಂಗೀತಸದನಮುಂ, ಮಲಯಾನಿನ ವಹಾರವೀಥಿಯುಂ, ಶುಕದ್ವಿಜಂಗಳ ಧ್ಯಾನ ಸದ್ಮಮುಂ, ಚಿತ್ರರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯುಂ, ಮದನಮಹೀಪತಿಯ ಮಹಾಶಿಬಿರಮುಂ, ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿನೋದಮಂದಿರಮುಮೆನಿಸಿ, ಸುಮನೋಜನಮನೋಜ್ಞತರಮೆನಿಸಿ ಗಿರಿಕಟಕ ನಂದನಂ ಮುದಂಬೆತ್ತು ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದುದಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಚಂಪಕ

ಅಳಿಕುಲಮಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿ ಪಚ್ಚಿ ಪಸಿರ್ಮಿಡಿ ತಳ್ಳ ಮಲ್ಲಿಕಾ
ಸುಳಲಿತಕುಟ್ಮಳಾಳಿ ಪೊಸಮುತ್ತು ಕೊನರ್ ಪವಳಂ ಪೊದಟ್ಟು ಸಂ
ಗಲ್ಲಿಸಿರೆ ತನ್ನೊಳೊಪ್ಪಿದುದು ಮಾಮರಮಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞ ರತ್ನಸಂ
ಕುಳಮನೆ ಕಾತ್ ಕಲ್ಪಕುಜದಂತೆ ಮರುದ್ಗತನಂದನಸ್ಥಿತಂ

೪೩

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಮಧುದೂತಿಯೆಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಿದ್ದಿತು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ತಾವರೆಯ ಕೊಳವಿದ್ದಿತು; ಅದನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಇಳಿದುಬಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಂಬಂತೆ ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಹೂಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಚೆಂಬೊನ್ನೆ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಕೆಂಪುಹೂಗಳು ವಿರಹಿಗಳ ಎದೆಗೆ ನಾಟಿ, ಕಿತ್ತುದರಿಂದ ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾಗಿರುವ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣಗಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ದುಂಬಿಗಳೆಂಬ ವಿಟನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಚುಂಬಿಸಲು, ಸೋರುವ ಅಧರಾಮೃತದಂತೆ, ಮಧು ವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಮಲ ಮಾಲತೀಪುಷ್ಪಗಳಿದ್ದವು. ಶಿವನಿಗೆ ಶತ್ರುವೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹೊರಗಿಕ್ಕಿ, ಹರವೈರಿಯೇ ಆದ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಮಾತ್ರ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೇಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಳು ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಡಿಯುವಂತೆ, ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದೆರಗಿದ್ದ ತುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಕೇದಗೆಗಳಿದ್ದವು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಗ್ಗಲಿಕೆವೆತ್ತು ಶೋಭಿಸುತ್ತಾ ತಂಪಿನ ತವರುಮನೆಯಂತೆ, ಪರಿಮಳದ ಸೆರೆಮನೆಯಂತೆ, ದುಂಬಿಗಳ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಯ ಮಂಟಪದಂತೆ, ಮದನನ ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರದಂತೆ, ನವಿಲುಗಳು ನರ್ತಿಸುವ ರಂಗಮಂಟಪದಂತೆ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಗಾನಮಂದಿರದಂತೆ, ಮಲಯಮಾರುತನ ಆಡುಂಬೊಲದಂತೆ, ಗಿಳಿಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ (ಶುಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ) ಪಾಠಶಾಲೆಯಂತೆ, ವಸಂತರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಂತೆ, ಮನ್ಮಥಭೂಪಾಲನ ದೊಡ್ಡಬಿಡಾರದಂತೆ, ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿನೋದಮಂದಿರದಂತೆ, ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ, ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದ ವನವು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ೪೩. ದೇವತೆಗಳ ಓಡಾಟದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಂದನವನದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು

ಚಂಪಕ

ತಳಿರಳಮಾದಳಂ ಪುದಿದ ಪೂಗುಡಿ ಜಲ್ಲಿ ಮಡಲ್ವ ಮಲ್ಲಿಯು
ಜ್ವಳಮುಕುಳಾಳಿ ಮುತ್ತು ಪವಳಂ ಕೊನರಾಗೆ ವನಾಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಕ
ಣ್ಣೊಳಿಪ ಪಡಂಗು ಮಾಮರಮದಾಗಿರೆ ಕೋಗಿಲೆ ನಟ್ಟಿಗೊಂಬಿನೊಳ್
ತಳಿದುದು ಕೂವಕಂಬದುವತ್ತಿದ ನಾವಿಕನೊಂದು ಲೀಲೆಯಂ

೪೪

ಕಳಕಂಠಗಳ ಬಗ್ಗಣೆ
ಗಿಳಿಗಳ ಚಪ್ಪರಣೆಯಳಿಗಳಿಂಚರಮೆಸೆಗುಂ
ತಳಿರ್ಗಳ್ ತನಿವಣ್ಣಳ್ ಸುಮ
ಕುಳಂಗಳಿದುಕಿಟಿದ ಚೂತಶಾಖಾಂತರದೊಳ್

೪೫

ಉತ್ಪಲ

ಕಾಮನ ಸಾಮಜಂ ಮಧುಮಹೀಶನ ಕೋಶಗೃಹಂ ಮಧುವೃತ
ಸ್ತೋಮದ ಪಾನಭೂಮಿ ಮಲಯಾನಿಲನಾಡುವ ಮಾಡುಪೆಟ್ಟು ಮ
ಲ್ಲಿಮುದುಲಾಸ್ಥಾಲೆ ಶುಕವೃಂದದ ಜೀವಣದಾಗರಂ ಬಲಿ
ಕ್ಕೇ ಮರಮಲ್ಲಿ ಮಾಮರಮೆನುತ್ತಜನಿಟ್ಟನೊಪ್ಪಿ ನಾಮಮಂ

೪೬

ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿ, ಪಚ್ಚಿ, ಮುತ್ತು, ಹವಳಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿನ ಮಾವಿನಮರಗಳು ಇಂದ್ರನೀಲಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಲುವ ದುಂಬಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕಸುರ್ಗಾಯಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹಬ್ಬಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಹೂಗಳಿಂದಲೂ, ಚಿಗುರಿನಿಂದಲೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು. ೪೪. ಮಾವಿನಮರವು ವನವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಹಡಗಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಿಗುರಿದ ಎಳೆಯ ಮಾವಿನ ಎಲೆಗಳೂ ಹೂವಿನ ಕುಡಿಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡಬುಟ್ಟಿ ಯಂತಿದ್ದವು. ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಮುತ್ತಿನಂತೆಯೂ, ಚಿಗುರಲೆಗಳು ಹವಳದಂತೆಯೂ ಇದ್ದವು. ಮಧ್ಯದ ಎತ್ತರವಾದ ಕೊಂಬೆಯು ಹಡಗಿನ ಕಂಬದಂತಿದ್ದಿತು. ಅಡರಿ ಮೇಲೇರಿದ್ದ ಕೋಗಿಲೆಯು ನಾವಿಕನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೪೫. ಚಿಗುರುಗಳಿಂದಲೂ ಪಕ್ಷಿಫಲಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಹೂಗಳಿಂದಲೂ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದ ಮಾವಿನ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಚಿಗುರನ್ನು ಮೆಲ್ಲುವ ಧ್ವನಿಯೂ, ಗಿಳಿಗಳು ಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನು ಹೀರುವ ಶಬ್ದವೂ ಮತ್ತು ದುಂಬಿಗಳ ರೋಷಾರವೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೪೬. ಮಾವಿನಮರವು (ಮಾಮರಂ) ಮಹಾವೃಕ್ಷ ವಾದುದರಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇದಕ್ಕೆ ಮಾಮರವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದನು. ಇದು ಮನ್ಮಥನ ಪಟ್ಟದಾನೆ; ಚೈತ್ರರಾಜನ ಭಂಡಾರ; ದುಂಬಿಗಳ ಪಾನಶಾಲೆ; ಮಲಯ ಮಾರುತನು ವಿಹರಿಸುವ ಕೃತಕಶೈಲ; ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಗಳ ಲಲಿತ ನರ್ತನಮಂದಿರ; ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ಫಲಾಹಾರ ಮಂದಿರ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಮಾಮರ; ಮಹಾವೃಕ್ಷ.

ಚಂಪಕ

ಗಿಳಿಗಳ ಸಾಲ್ ಸುರೇಂದ್ರಧನು ಚಿಂದಳಿರೊಂದಿದ ಮಿಂಚು ಕೋಕಿಲಾ
ವಳಿಯ ರವಂ ಘನಧ್ವನಿಗಳುನ್ಮೃಕರಂದಮೆ ವೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಕಣ್
ಗೊಳಿಸೆ ನಿಲುಂಬಿ ತುಂಬಿ ಕವಿವಾಮನಭ್ರಮೆಗೆತ್ತು ಕೇಕಿಮಂ
ದಳಿ ಬಟಿಸಾರ್ದು ನರ್ತಿಸುಗುಮೀಕ್ಷಿಸಿ ಮರ್ಚುವಿನಂ ಮನೋಭವಂ

೪೭

ತಳಿಗಳೆ ದಳುರಿ ಯಲರಿಂ
ಬೆಳೆದಲವುಡಿ ದೂವೆ ಮಂತ್ರಘೋಷಂ ಪಿಕಸಂ
ಕುಳರವಮನೆ ಚೂತಂ ಕಣ್
ಗೊಳಿಪುದು ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಾಮಾದ್ವರಿಯಾ

೪೮

ಮತ್ತೇಭ

ತನಿವಣ್ಣಂ ಮನವಾರೆ ನೋಡಿ ಬಟಿವಂದೊಲ್ಲಪ್ಪಿ ಪಕ್ಕಂಗಳಿಂ
ದನಿದೋಜುತೊಲವೆತ್ತು ಚಂಚುಪುಟದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಿನಿಂ ಸೀಳ್ವ ಸೀ
ಯೆನೆ ಸೋರ್ವಾ ರಸಧಾರೆಯಂ ಸವಿದುಂ ಚೇತ್ಕಾರಸ್ವರಂ ಪೊಣ್ಣೆ ತ
ನ್ನಿನಿಯಳ್ಳಂ ಕರೆದಿತ್ತದಂ ತಣೆಪುಗುಂ ಕೀರಾಳಿ ಮಾಕಂದದೊಳ್

೪೯

೪೭. ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹರಡಿದ್ದ ಮಾವಿನಮರವನ್ನು ಕಂಡು ನವಿಲುಗಳು ಇದು ಮೇಘವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಕೊಂಕಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮನ್ಮಥನು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟನು. ಮಾವಿನಮರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಗಿಳಿಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯು ಇಂದ್ರಧನುಸ್ಸಿನಂತೆ ಮನೋಹರ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಿಗುರುಗಳು ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕೂಗು ಗುಡುಗಿನಂತಿದ್ದಿತು. ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಕರಂದವು ಮಳೆಯಂತಿದ್ದಿತು. ೪೮. ಮಾವಿನ ಮರವು ಕಾಮಿಗಳು ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಯಾಗಮಾಡಲು ಎದ್ದ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಿಗುರುಗಳೇ ಮಹಾಜ್ವಾಲೆಗಳು, ಹೂಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದ ಪರಾಗವೇ ಹೊಗೆ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಧ್ವನಿಯೇ ಮಂತ್ರಘೋಷವೆನ್ನುವಂತಿದ್ದುವು. ೪೯. ಮಾವಿನಮರಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಗಳು ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಆಸೆಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ದನಿಮಾಡುತ್ತಾ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಸೀಳಿ, ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಲಿದ್ದ ರುಚಿಕರವಾದ ರಸವನ್ನು ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಹೀರಿ, ಸವಿದು, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಕರೆದು ಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನಿತ್ತು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಚಂಪಕ

ಸುಜಿದುದು ಬಾಚಿ ನುಣ್ಣೊಡೆಯನಪ್ಪತ್ತೆ ಕಂಪನಮಂ ನಿಮಿರ್ಚಿ ಸಾ
ರ್ಧಿವಿಸುಗಿಗುಚ್ಚಮೆಂಬ ಮೊಲೆಯಂ ಮಧುಘರ್ಮಕಣಾಳಿಯಂ ಪದಂ
ಗೊಳಿಸಿ ಲತಾಂಗಮಂ ಪದೆದು ಸೊಂಕಿ ನವಾಂಕುರರೋಮಹರ್ಷಮಂ
ಬಳಿಯಿಸಿ ತದ್ವನಸ್ಥಳಿಗೆ ಕಾಮುಕನಂತಿರೆ ಮಂದಮಾರುತಂ

೫೦

ನೆಗೆದೊಗೆದೇಚ್ಚ ಬಾಳೆ ಸೆಳೆಮಿಂಚು ಸರೋಜರಜಃಪಿಶಂಗಮ
ಧ್ವಗತತರಂಗಮಬ್ಬದಳಸಂಗತಮಿಂದ್ರಶರಾಸನಂ ಪಯಃ
ಖಗರುತಿಘೋಷಮಾಗೆ ಗಿರಿಶೃಂಗತಟಾಹತಮಲ್ಲಿ ಬಿಬ್ಬುದೋ
ಮುಗಿಲೆನೆ ದಂತಿದಾನರಸಮೇಚಕಿತಾಂಬುಸರಂ ವಿರಾಜಕುಂ

೫೧

ಸ್ಫುರಿತ ಶಿಳೀಮುಖಮುತ್ತಳ
ಸರಕ್ಕ ಕಂಜಾತಯುತಮುಪಾತ್ಮಕಬಂಧಂ
ಶರಭಂಗಾನ್ವಿತಮಿರದನು
ಕರಿಸಿದುದಾ ಬನದ ತಿಳಿಗೊಳಂ ಕೊಳುಗುಳಮಂ

೫೨

೫೦. ಮಂದಮಾರುತವು ಕಾಮಿಯಂತೆ ವನರಮಣಿಗೆ ಕಾಮೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಾಳೆಗಳೆಂಬ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತಲೂ, ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಲೂ ಸಮೀಪಿಸಿ, ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳೆಂಬ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸುತ್ತಲೂ, ಮಕರಂದವೆಂಬ ಬೆವರ ಹನಿಗಳು ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಬಳ್ಳಿಗಳೆಂಬ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತ, ಪುಲಕಾಂಕುರಗಳೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೫೧. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸರೋವರವು ಆನೆಗಳ ದಾನೋದಕದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಕಪ್ಪಾಗಿ, ಬೆಟ್ಟಗಳ ಕೋಡುಗಳಿಂದ ತಾಡಿತವಾಗಿ ಉರುಳಿಬಿದ್ದ ಮೇಘದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಳೆಮೀನುಗಳೇ ಮಿಂಚು, ಕಮಲಗಳ ಪರಾಗದಿಂದಲೂ ರೇಕುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಏಳುತ್ತಲಿದ್ದ ತೆರೆಗಳೇ ಇಂದ್ರಧನುಸ್ಸು, ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳ ಧ್ವನಿಯೇ ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಮೊಳಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ೫೨. ಆ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಳಿಗೊಳವು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೊಳದ ಪರವಾಗಿ (i) ಹೊಳೆಯುವ ತುಂಬಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; ಯುದ್ಧರಂಗದಂತೆ (ii) ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (i) ನೈದಿಲೆಯಿಂದಲೂ, ಕೆಂದಾವರೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (ii) ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಮಾಂಸದಿಂದಲೂ, ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ತಲೆಗಳ ಕೂದಲಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. (i) ನೀರಿದ್ದಿತು; (ii) ಶಿರಸ್ಸಿಲ್ಲದ ದೇಹಗಳಿದ್ದವು. (i) ಜೊಂಡಿ ನಿಂದಲೂ, ತೆರೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು; (ii) ಬಾಣಗಳ ಆಘಾತವಿದ್ದಿತು.¹

೧-೧ ದೇವವಿಸಿ (ಯ, ರ) ೨. ರಸಂ (ಯ, ರ)

1. ಶಿಲೀಮುಖ-ದುಂಬಿ; ಬಾಣ. ಉತ್ಪಲ-ನೈದಿಲೆಹೂ; ಉತ್ ಪಲ-ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾಂಸ. ಕಂಜಾತ-ತಾವರೆ; ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೇಶ. ಕಬಂಧ-ನೀರು; ಶಿರಸ್ಸಿಲ್ಲದ ದೇಹ. ಶರ-ಜೊಂಡು; ಬಾಣ, ಭಂಗ-ಆಘಾತ; ಅಲೆಗಳು.

ಚಂಪಕ

ಮಿಸುನಿಯ ಕಾಸೆವೊಲ್ ಮಿಸುಗೆ ಕಂಜರಜಂ ಪೊಳೆದೊಪ್ಪೆ ಬಾಳೆಗಣ್
ಬಿಸಜಮುಖಂ ಮರುಚ್ಚಳಿತಮೊಂದೆ ತರಂಗಭುಜಾಬ್ಜಪಾಣಿ ರಂ
ಜಿಸೆ ಚಲಮಿಬ್ಬಕೋಶಕುಚಮಲ್ಲಿ ಕದಕ್ಕದಿಸುತ್ತೆ ತೋಪಿ ಕ
ಣ್ಗೆ ಸರಸಿ ನರ್ತಿಪಂತೆಸೆದುದ್ದು ಭ್ರಮರಧ್ವನಿಕಿಂಕೀರುತಂ

೫೩

ಸ್ವರಶಸ್ವಸದನಮಿಂದಿರೆ
ಯರಮನೆಯಳಿಗಣದ ಶಾಶ್ವತಪ್ರಪೆ ಕೋಕೋ
ತ್ವರದ ಸುರತಾಲಯಂ ಭಾ
ಸುರಮಂದಾನಿನ ಕೋಶಮಾ ಕಾಸಾರಂ

೫೪

ಮತ್ತೇಭ

ನಳಿನಂ ಶುಕ್ತಿ ತಳ್ತ ನೀರ್ವನಿಗಳೇ ನುಣುತ್ತು ನೀರುಣ್ಣ ನಿ
ಶ್ವಳಮಾತಂಗಮೆ ತೀರನೀರದಮಹೀಂದ್ರಂ ನೀಳ್ವ ಫೇನಾಳಿ ಮಾ
ಪೊಳೆವರ್ಕಂ ಬಡಬಾಗ್ನಿ ಪೊಕ್ಕ ಕುಧರಂ ತದ್ಭೂಧರಚ್ಚಾಯೆ ಕ
ಣ್ಣೊಳಿಪನ್ನಂ ಕಮಳಾಕರಂ ತಳೆದುದಾ ರತ್ನಾಕರಾಕಾರಮಂ

೫೫

೫೩. ಸರೋವರವು ನರ್ತಕಿಯು ನರ್ತನ ಮಾಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪದ್ಮಪರಾಗವು ಉಟ್ಟ ಬಂಗಾರದ ಕಾಚದಂತೆಯೂ, ಚಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಮೀನುಗಳು ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆಯೂ, ಕಮಲಗಳೇ ಮುಖದಂತೆಯೂ, ಗಾಳಿ ಬೀಸಲು ಮೇಲೆದ್ದ ತೆರೆಗಳು ಭುಜಗಳಂತೆಯೂ, ತಾವರೆಯ ಹೂಗಳು ಕೈಗಳಂತೆಯೂ, ಕದಲುತ್ತು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದ ತಾವರೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಮೊಲೆಗಳಂತೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಒತ್ತುತ್ತಾ ಕಂಗೊಳಿಸಿರಲು, ದುಂಬಿಗಳ ರೈಂಕಾರವು ಕಟ್ಟಿದ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು.

೫೪. ಆ ಕೊಳವು ಮನಫ್ರನ ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರ, ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ಅರಮನೆ, ದುಂಬಿಗಳ ನಿತ್ಯದ ಪಾನಶಾಲೆ, ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳ ಭೋಗಭೂಮಿ, ಮಂದಮಾರುತನ ಪರಿಮಳದ ಭಂಡಾರ.

೫೫. ಅಲ್ಲಿನ ಕಮಲಾಕರವು ಸಮುದ್ರವೆನ್ನುವಂತೆಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಕಮಲಗಳೇ ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪುಗಳು; ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೀರ ಹನಿಗಳೇ ನುಣುಪಾದ ಮುತ್ತುಗಳು; ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ, ಕದಲದೆ ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಆನೆಗಳೇ ಮೇಘಮಾಲೆಗಳು; ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದ ನೊರೆಗಳ ರಾಶಿಯೇ ಆದಿಶೇಷ; ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾದ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವೇ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಬಡಬಾಗ್ನಿ; ಪರ್ವತದ ನೆರಳೇ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮೈನಾಕಪರ್ವತವೆನ್ನುವಂತೆ

ಸರ್ದೋ ಮುಬುಂಗಿ ನೆಗೆಪಿದ
ಕರಿಕುಂಭಂ ಫೇನಪಿಹಿತಮಿಂಬಾದುದು ತೆ
ಳ್ಳಿರೆಮೇಲುದಟೆಂ ಪೊನ್ನೆದ
ಸರಸಿಯ ಮಲಯಜವಿಲಿಪ್ಪಕುಂಭದವೋಲ್

೫೬

ಅಮರ್ದ್ ನೆಲೆಮೊಲೆಗಳೆಂಬವೊ
ಲಮ್ ಕ್ಕಿಕ್ಕಿಗಳಿರೆ ತದಗ್ರಕಲ್ಲೊಲಸಮಾ
ಕೃಮಿತಾಬ್ಜಪತ್ರಮಾಳ್ವದು
ಕಮಳಿನಿ ತೊಟ್ಟರ್ದ ಹರಿತಕಂಚುಕದಿರವಂ

೫೭

ಚಂಪಕ

ಸರದೋಳಿ ಮಿಂದು ನೀರಜರಜಂಗಳನಂಗದೊಳೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಾ
ವರಿಪ ಮದಾಳಿಗಾಯಕರ ಗಾನಮನಾಲಿಸಿ ದಾನಮಿತ್ತು ಕಂ
ಧರದ ಮೃಣಾಲಹಾರಮನೆ ತಾಳೆಳಮುತ್ತನೆ ಸೂಸುವಂತೆ ಪ್ಪೂ
ತ್ಪರಿಸಿ ಕಣಾಘಮಂ ಕೆದರ್ದುದಲ್ಲಿ ಗಜೇಂದ್ರಮಮಂದವಿಭ್ರಮಂ

೫೮

ಸಿರಿಯರಮನೆಯಂ ಮುಳಿದಾ
ಕರಿಯಂ ಮುಳಿದಿಟ್ಟು ಹರಿಯ ಪಾಟುಂಬಳೆಯಂ
ಬಿರವಂ ತಳೆದಳಿಮಾಲಿಕೆ
ತಿರುಗುತ್ತಲ್ಲದು ಕಟದೊಳೇನೆಳಗಿದುದೋ

೫೯

ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೫೬. ಆನೆಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ತಲೆಯೆತ್ತಿದಾಗ, ಅದರ ಕುಂಭಸ್ಥಳವು ನೊರೆಯಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದು ಶ್ರೀಗಂಧದಿಂದ ಲೇಪಿತವಾಗಿ, ತೆಳುವಾದ, ಬಿಳುಪಾದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಸರಸ್ಸಿನ ಕುಂಭಕಲಶಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೫೭. ತಾವರೆಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಿರಲು, ತೆರೆಗಳೆದ್ದು, ಚಲಿಸಿದ ಕಮಲದ ಎಲೆಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದು ಕಮಲಿನಿಯೆಂಬ ರಮಣಿಯು ತನ್ನ ಸುಧಾಭರಿತವಾದ ಸ್ತನಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಟ್ಟಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೫೮. ನೀರಾಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಆನೆಯು ಸೊಗಸುಗಾರನಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಪದ್ಮಪರಾಗವನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಗಾನಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಮತ್ತಮಧುಕರಗಳ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವರಿಗೆ (ದಾನವಿತ್ತು-ಉಚಿತ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿ) ಮದೋದಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ತಾವರೆಯ ದಂಟುಗಳನ್ನು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹಾರದಂತೆ ಧರಿಸಿ, ಎಳೆಯ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಎರಚುವಂತೆ, ಜಲಕಣಗಳನ್ನು ಪೂತ್ಕರಿಸಿ ವಿಲಾಸವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ದಾನ = ಮದೋದಕ ; ಕೊಡುವುದು. ೫೯. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅರಮನೆಯಾದ ಕಮಲವನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದ ಆನೆಯನ್ನು ದಂಡಿಸಲು, ವಿಷ್ಣುವು ಕೋಪದಿಂದ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನೆನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ,

ಚಂಪಕ

ಪುಳಿನನಿತಂಬಮಂ ಪದೆದು ಸೊಂಕಿ ತೆರಳ್ಳಿ ತರಂಗನೀವಿಯಂ
ವಿಳಸಿತಚಕ್ರವಾಕಕುಚಯುಗ್ಮಮನಪ್ಪಿ ಮದಾಳಿಮಾಲೆಯೆಂ
ಬಳಕಮನೊತ್ತಿ ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ತತ್ಸರಸೀರಮೆಯಂಬುಜಾಸ್ಯಮಂ
ಡಳಮನೊಟಲ್ತು ಚುಂಬಿಸಿ ಭುಜಂಗನವೋಲ್ ಸುಟಿಗುಂ ಸಮೀರಣಂ ೬೦

ಉತ್ಪಲ

ಸೋಗೆದುಱುಂಬು ರಂಜಿಸೆ ಲತಾಂಗಮೆ ಸೊಂಪಡದೊಪ್ಪೆ ಮಾಣದಿಂ
ಬಾಗಿರೆ ಬಾಬಿನುಣ್ಣೊಡೆ ಮನಂಬುಗೆ ಗುಚ್ಚಪಯೋಧರಂ ಬೆಡಂ
ಗಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸಿರ್ಪ ವನಲಕ್ಕಿ ಗೆ ಭೂರಮೆ ತೋರ್ಪ ದರ್ಪಣಂ
ಪೂಗೊಳನಪ್ಪುದಲ್ಲದೊಡೆ ತತ್ಪ್ರತಿಬಿಂಬಮದಲ್ಲಿ ತೋರ್ಕುಮೇ ೬೧

ಗುರುಕುರಜಸುಮನಸುರಭಿ
ಸ್ಫುರಿತಂ ಪ್ರಮದಾಳಿ ಮಂಜುಘೋಷಾನ್ವಿತಮ
ಚ್ಚರಿವೆರಸಿದ ಗಿರಿವನಮದು
ಸುರವನಮನೆ ಗಂಧವಾಹಪುನ್ನಾಗಯುತಂ ೬೨

ಮಾಲಾಕಾರವಾಗಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಾ ದುಂಬಿಗಳು ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಎರಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ೬೦. ಗಾಳಿಯು ಮರಳುದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಸೋಕಿ, ತರಂಗಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ, ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೂಕುತ್ತಾ ದುಂಬಿಗಳನ್ನು ಕೆದರಿಸುತ್ತಾ, ಕಮಲಗಳ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದು ಮಾರುತನೆಂಬ ವಿಟಪುರುಷನು ಸರೋವರಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬ ರಮಣಿಯೊಡನೆ ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೬೧. ವನಲಕ್ಕಿಗೆ ಭೂರಮೆಯು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಹೂಗೊಳವಿದ್ದಿತು. ಆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ವನದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ್ದಿತು. ವನಲಕ್ಕಿಗೆ ನವಿಲಿನಂತೆ ತುರುಬು, ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದ್ದ ದೇಹ, ಅಂದವಾಗಿದ್ದ ಬಾಳೆತೊಡೆಗಳು, ಮನೋಹರವಾದ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛದಂತೆ ಮೊಲೆಗಳು ಕೂಡಿ ವಿಶೇಷ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಿತು. ೬೨. ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ ವನವು ದೇವತೆಗಳ ನಂದನವನದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವನದ ಪರವಾಗಿ (i) ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಷ್ಪಗಳ ಪರಿಮಳದಿಂದಲೂ ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದಿತು. ನಂದನದ ಪರವಾಗಿ (ii) ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಅಂಗಾರಕ, ದೇವತೆಗಳು, ಕಾಮಧೇನುವಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. (i) ಮದಿಸಿದ ದುಂಬಿಗಳ ರೋಂಕಾರ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. (ii) ಮಂಜುಘೋಷೆಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹೆಂಗಸರ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. (i) ಗಾಳಿಯಿಂದಲೂ, ಸುರಹೊನ್ನೆಯ ಮರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. (ii) ಗಾಳಿಯಿಂದಲೂ, ಗಂಡಾನೆ ಯಾದ ಐರಾವತದಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು.

ಚಂಪಕ

ಸರಸಸರೋಜಕೈರವವಿರಾಜ ಸರೋವರದಿಂ ಮಹಾಫಲೋ
ತೃಪರನಮೃಭೂಜತತಿಯಿಂ ಪ್ರಮದಾಳಿಸಮುಲ್ಲಸಲ್ಲತಾಂ
ತರುಚರಕುಂಜಪುಂಜದಿನಲಂಕೃತಿವೆತ್ತು ಪವಿತ್ರಸತ್ಯಬಂ
ಧುರತರಮೊಪ್ಪುಗುಂ ಸುರಭಮಂದಮರುತ್ಥಯುತಂ ತಪೋವನಂ

೬೩

ಉತ್ಪಲ

ಪೂಗಿಡಗಳ್ಗೆ ನೀರೆಜಿವ ಪುಷ್ಪದಂಬಮನೆಯ್ಗೆ ಕೋದು^೧ ಚಿ
ಲ್ವಾಗಿರೆ ದಂಡೆಗಟ್ಟುವ ಶಿವಾರ್ಚನೆಗರ್ಘ್ಯಜಲಂಗಳೇವ ನೀ
ಡಾಗದೆ ಸಾಧನಂಗುಡುವ ಗಟ್ಟುಮಗುಟ್ಟುವ ದೀಪವರ್ತಿಯಂ
ಸಾಗಿಪ ತಾಪಸೇಂದ್ರರ ಕುಮಾರಿಯರೊಪ್ಪುಗುಮಲ್ಲಿ ಸಂತತಂ

೬೪

ಮಹಾಸೃಗರೆ

ಪಸಿದೆಯ್ಯುದುಣ್ಣುದಾ ಪೆಣ್ಣುಲಿ^೧ಯ ಮೊಲೆಯನಲ್ಲಿದ ಸಾರಂಗತಾಬಂ
ದ್ವಿಶಿರಂ ತಾಯ್ತಪ್ಪ ಪಾಯ್ತಂಟಿಡಿಗೆ ಕುಟುಕನೊಲ್ಲಾಡುಗುಂ ದಂತಿಪೋತ
ಪ್ರಸರಕ್ಕಂಗಾಲ್ಗಳೊಳ್ ಮುಳ್ ಮುಜೆದೊಡುಗುರ್ಗಳಿಂ ತೀರ್ಚುಗುಂ ಸಿಂಹಮಾದು
ಬ್ಬಸಮಂ ಸರ್ಪಾರ್ಭಕಕ್ಕಾತಪದೆ ತೊಲಗಿಕುಂ ಬರ್ಹದಿಂ ಬರ್ಹಿಬ್ಬಂದಂ

೬೫

೬೩. ತಪೋವನವು ಕೆಂಪುತಾವರೆಹೂಗಳಿಂದಲೂ, ಬಿಳಿಯ ನೈದಿಲೆಹೂಗಳಿಂದಲೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಸರೋವರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಫಲಭಾರದಿಂದ ಬಾಗಿರ ಮರಗಳಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿನ ಲತಾಮಂಟಪಗಳು ಪುಷ್ಪಸಂಕೀರ್ಣದಿಂದ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಎರಗುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತಮಧುಕರಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಯಾಗಮಂಟಪಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಗಾಳಿಯು ಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ೬೪. ಅಲ್ಲಿನ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಋಷಿಕುಮಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಕೆಲವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತಂದು, ಹೂದಂಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು; ಕೆಲವರು ಶಿವಪೂಜೆಗೆ ಅರ್ಘ್ಯೋದಕವನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸಾವಕಾಶ ಮಾಡದೆ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಅಣಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಗಂಧವನ್ನು ತೇಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ದೀಪದ ಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೂಕಿ, ದೀಪಗಳ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೬೫. ಆ ತಪೋವನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಮರಿಯ ಹಸಿದು ಬಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹುಲಿಯ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು; ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಗಲಿ, ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವ ಶರಭದ ಮರಿಗೆ (ದ್ವಿಶಿರಂ) ಗಂಡಭೇರುಂಡವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗುಟುಕನ್ನು ನೀಡುವುದು; ಆನೆಯ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿರಲು, ಅದನ್ನು ಸಿಂಹವು ತನ್ನ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆಯುವುದು; ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಸವಳಿದ ಹಾವಿನ ಮರಿಗಳಿಗೆ, ತನ್ನ ಗರಿಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ನವಿಲುಗಳು ನೆರಳನ್ನೀಯುವುವು. (ಮುನಿಗಳ

ರವಿ ಬಸುಗದಿರಂ ಕಟಿಯಂ
ದವಾಗ್ನಿ ಸವಿಧಸ್ಥಳಂಗಳೊಳ್ ಮೆಯ್ಯೋಳಂ
ಪವನಂ ಬಿಡುಬಿಂ ಬೀಸಂ
ಜವನವರೆಡೆಯಾಡಲಗ್ಗಾರಾ ಮುನಿವನದೊಳ್

೬೬

ದೇವೇಶ ನಿಮ್ಮ ಪದರಾ
ಜೀವದ ಭಾವನೆಯ ಪರ್ಮೆಯೆಂತುಟೊ ಮುನಿಪರ್
ತೀವಿದ್ ಬನದ ಪರಿಸರ
ದೋವರಿಯೊಳ್ ಮಿಟ್ಟು ಸುಟಿಯಲಳವ್ವದಿ ಜಸಂ

೬೭

ಮತ್ತೇಭ

ಜಡೆಯಂ ಸುಂಕಿಡುವಕ್ಕಮಾಲೆಗಳನೊಳ್ಳಿಂ ಕೋವ ಯೋಗಾಂಗಮಂ
ಬಿಡದಭ್ಯಾಸಿಪ ಜನ್ಮಮಂ ನೆಗಟ್ಟ ಭಸ್ಮೋದ್ಯೋಳನಂಗೆಯ್ನ ಸ
ನ್ಮಡನಂ ಜಾನಿಪ ನಾರಸೀರೆಯನಲಂಪಿಂ ಮಾಟ್ಟ ವೇದಾಂತದಿಂ
ಪಡೆದರ್ಥಂಗಳನಾಲಿಪುಜ್ಜುಗದೊಳಿರ್ಕುಂ ತಾಪಸಪ್ರೋತ್ಸರಂ

೬೮

ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ವೈರಭಾವವಿದ್ದಿತು. ಕ್ರೂರವೃಗಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಸಹಜ ವೈರಭಾವದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದುವು). ೬೬. ಮುನಿಗಳಿದ್ದ ಆ ವನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿಸಿಲನ್ನು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಸಮೀಪದಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಗಾಳಿಯೂ ಸಹ ಬಿರುಸಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಯಮನ ಭಟರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. (ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಮೃತ್ಯು ಮೊದಲಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಶಕ್ತಿಗಳು ತಪೋವಿಘ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗಳ ತಪಶ್ಚರಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು ಎಂದು ಭಾವ.) ೬೭. ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಾದ ಶಿವನೇ, ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಧ್ಯಾನದ ಮಹಿಮೆಯು ಅಪರಿಮಿತವಾದುದು. ಮುನಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುಳಿಯಲು ಮೃತ್ಯುವೇ ಸದಾ ಭಯಪಡುವನು. ೬೮. ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸಮೂಹವು ತಮ್ಮ ಜಟೆಗಳನ್ನು ಮುಡಿಗಟ್ಟುತ್ತಲೂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸುತ್ತಲೂ, ಯಮ, ನಿಯಮಾದಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಭಸ್ಮಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ, ಶಾಶ್ವತಸುಖಸ್ವರೂಪನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ನಾರುಮಡಿಗಳನ್ನು ನೇಯುತ್ತಲೂ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ನಿರ್ಣೇಷದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. (ಸ್ವಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ

ಒಡಲಂ ಪುತ್ರದರ್ಧತಲಂ ಮುಸುಕೆ ಪಾವೆಯ್ಯಾಡೆ ತನ್ನಸ್ತಕಂ
ಬಡದುದ್ಧನ್ನಖಪಂಕ್ತಿ ಬೇರ್ವರಿಯೆ ದೀರ್ಘಶಶ್ರುವೋ ಪಕ್ಕಿ ಗೂ
ಡಿಡೆ ಸುತಂ ಜಡೆವಳ್ಳಿ ಪರ್ಬರೆ ಮೃಡಧ್ಯಾನಾಮೃತಾಸ್ವಾದನಂ
ಬಡೆದುದ್ಧತ್ತಪಮಾಂತು ನಿಶ್ಚಳತೆಯಿಂ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿದರ್ ತಾಪಸರ್

೬೯

ಸ್ಥಿರಪದಾಸ್ಥನದಿಂದೆ ಸರ್ವಕರಣವ್ಯಾಪಾರಮಂ ಮಾಣ್ಣು ಸಂ
ಚರಣಂಬೆತ್ತು ಸುವೃತ್ತಿಯಂ ತಡೆದುಮಾಜ್ಞಾಚಕ್ರಪಂಕೇಜವಿ
ಷ್ಣುರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಮಂಡಲತ್ರಯದಖಂಡಜ್ಯೋತಿಯಂ ಶುದ್ಧಭಾ
ಸುರಚಚ್ಚಕ್ಷುವೊಳ್ಳಿಸುತ್ತೆ ಯಮಿವ್ಯಂದಂ ತಾಳುಮಾನಂದಮಂ

೭೦

ಮಹಾಸೃಗ್ಧರೆ

ಪದದೊಂದಂಗುಷ್ಠದಗ್ಗಂ ನೆಲಸಿ ನೆಲದೊಳೊಂದಂಘ್ರಿಯಂ ಕೊಂಕಿ^೨ಸುತ್ತೆ
ತ್ತಿ ದುರಾಶಾಪಾಶಮಂ ನೀಬ್ಬರಿಸಿ ನಿಜಭುಜದ್ವಂದ್ಯಮಂ ನೀಡಿ ಮೇಗ
ಣ್ಣಿದಿರೋಳ್ ಸೂರ್ಯಗೆ ನಿಂದುಚ್ಚರಿಸುತಭವಸನ್ಮೃತಮಂ ಜಾನಿಸುತ್ತ
ಗ್ಗದ ಭಾಸ್ವದ್ಧರ್ಗಪಾದಾಂಬುಜಮನಚಲಯೋಗಾಸ್ಥಿತರ್ ಕಣ್ಣೆವಂದರ್

೭೧

ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ). ೬೯. ಯೋಗಿಗಳು ಚಿರಕಾಲ
ನಿಶ್ಚಲಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೈಮೇಲೆ ಹುತ್ತವು ಬೆಳೆದು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು.
ಹಾವುಗಳು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಉಗುರುಗಳು ಬೆಳೆದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ
ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದುವು. ನೀಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಗಡ್ಡ, ಮೀಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗೂಡನ್ನು
ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ಸುತ್ತಲೂ ಜಟೆಗಳು ಬಳ್ಳಿಗಳಂತೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದುವು. ಶಿವಧ್ಯಾನದಿಂದ
ಲಬ್ಧವಾದ ಆನಂದಾಮೃತವನ್ನು ಸವಿದು, ಮುನಿಗಳು ತಪೋವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಲತೆಯಿಂದ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ೭೦. ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದ ಯೋಗಿಗಳ ಸಮೂಹವು
ಸ್ಥಿರವಾದ ಪದಾಸ್ಥನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ತಡೆದು,
ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛಾಸ ಗತಿಯಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಧರ್ಮವನ್ನು ತಡೆದು, ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರ
ಕಮಲವೆಂಬ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಸೋಮ, ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿ
ರೂಪವಾದ ಅಖಂಡಜ್ಯೋತಿಯನ್ನೂ, ಲಯ, ವಿಕ್ಷೇಪ ಕಷಾಯರಹಿತವಾದ ತಮ್ಮ
ಜ್ಞಾನನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೭೧. ನಿಶ್ಚಲಾನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ
ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದ ಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬರಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಊರಿಕೊಂಡು,
ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲನ್ನು ಮಡಿಚಿ, (ಮೋಣಕಾಲ ಮೇಲಿಟ್ಟು) ದುರಾಸೆಗಳೆಂಬ ಪಾಶಗಳನ್ನು
ಸಡಿಲಿಸಿ, ತೋಳಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ, ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು,
ಶಿವನ ಉತ್ತಮ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ, ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ಶಿವನ

ಮತ್ತೇಭ

ಚಮರೀರಾಜಿ ರಜಂಗಳಂ ಕಳೆಗುಮುದ್ದದ್ವಂತಿ ನೀರಿಟ್ಟು ಸಂ
ಭ್ರಮದಿಂ ಸಾರಣೆಗೆಯ್ದುದಲ್ಲಿ ಪವನಂ ಪೂಧೂಳಿಯಿಂ ರಂಗಮಂ
ಕೃಮದಿಂ ಮಾಯ್ದುದು ಕೇಕಿ ಬರ್ಹದೆಲರಿಂ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಂ ವರ್ಧಿಕುಂ^೧
ಸುಮನಃಸ್ತೋಮಲಸತ್ಥಲಪ್ರಸರಮಂ ಶಾಖಾಚರಂ ಸಾರ್ಥಗುಂ

೭೨

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಮತ್ತೇಭ

ಪುಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಮಂ ಸೆಲಂದಿ ಪೊಸನೂಲಿಂ ನೆಯ್ತು^೧ ಪೊಂಬಟ್ಟಿಯಂ
ವಿಲಸದ್ಗೊರುಹರಾಜಿ ವಲ್ಲಮನೀಗುಂ ತಾಪಸರ್ಗಲ್ಲಿ ಕಂ
ದಲಸನೂಲಮನೊಟ್ಟುಗುಂ ಮೃಗಕುಲಂ ಶೃಂಗಂಗಳಿಂ ಮೀಂಟಿ ತಂ
ದೆಲರೊಳ್ಳಂಪನಮರ್ಚುಗುಂ ಕರಡಿ ತಾಂ ತರ್ಕುಂ ಸಮಿದ್‌ವ್ಯಂದಮಂ

೭೩

ಚಂಪಕ

ಫಣಮಣಿದೀಪಮಂ ಬೆಳಗಿ ದೀಪದ ಕಂಬದ ಮಾಲ್ಕಿಯಿಂ ಲಸತ್
ಫಣಿತತಿ ಸಾರ್ದು ನಿಲ್ಲುಮಿರುಳಪ್ಪುದುಮೊಲ್ಲುಟಜಂಗಳಲ್ಲಿ ಮ
ನ್ನಣೆವಡೆದೋದುಗುಂ ಗಿಳಿಪುರಾಣಮನಲ್ಲಿಯ ದಿವ್ಯದೇನುಗಳ್
ಪುಣಯದೆ ತನ್ನೂಹುತಿಗೆ ಬೇಳ್ಳ ಸುಧಾರಸಮೀವುವಾಗಳುಂ

೭೪

ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೭೨. ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಚಮರೀವೃಗಗಳು
(ತಮ್ಮ ಬಾಲಗಳಿಂದ) ಕಸವನ್ನು ಗುಡಿಸುವುವು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆನೆಗಳು ನೀರನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ
ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಾರಿಸುವುವು. ಗಾಳಿಯು ಪುಷ್ಪಪರಾಗವನ್ನು ಉದುರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ
ಯನ್ನಿಡುವುದು. ನವಿಲು ತನ್ನ ಗರಿಗಳಿಂದ ಬೀಸಿ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ
ಮಾಡುವುದು. ಕಪಿಗಳು ಹೂಗಳನ್ನೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಫಲಗಳನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುವುವು!
ವಚನ : ಮತ್ತು ೭೩. ಅಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ತಂದು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದು.
ಜೇಡನು ಹೊಸ ನೂಲಿನಿಂದ ನೇದ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.
ವೃಕ್ಷಸಮೂಹವು ನಾರಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮೃಗಗಳು ತಮ್ಮ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ
ಅಗೆದು ತಂದು ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ರಾಶಿಹಾಕುವುವು. ಗಾಳಿಯು ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿ
ಬೀಸುವುದು. ಕರಡಿಯು ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತಂದೀಯುವುದು! ೭೪. ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು
ಸರ್ಪಗಳು ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳಂತೆ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತು, ತಮ್ಮ ಹೆಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ಮಣಿಪ್ರಕಾಶದಿಂದ
ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗುವುವು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಗಳು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಅಲ್ಲಿನ
ಋಷಿಗಳಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುವು! ಆಶ್ರಮದ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಸುಗಳು
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಯಜ್ಞದ ಹೋಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಾಲನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೊಡುವುವು.

ಬಡವಾದೊಡಲತಿವ್ಯದ್ಧರ
ಗಡಣಕೆ ಬೆನ್ನಿತ್ತು ಪೊತ್ತು ಕೇಸರಿಗಳ್ ಸಂ
ಗಡಮೆಯುಗುಮಾ ನದಿಯು
ಪೆಡೆಯತ್ತಲ್ ಕೊಂಡು ಪೋಪುವಂಚೆಗಳವರಂ

2.೫

ಮಹಾಸುಗ್ಗರೆ

ಶುಕ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಬೋಧಾಯನ ಕಪಿಲ ಕಣಾದಾಕ್ಷಪಾದಾತಿ ಮೈತ್ರೇ
ಯಕ ಕಣ್ಣಾಗಸ್ತ ಪರಾಶರ ಭೃಗು ವಿಮದರ್ ಸೂತ^೧ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ್ ಶೌ
ನಕ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಧೌಮ್ಯ ಚ್ಯವನ ದಮನ ಶಾತಾತಪರ್ ಪೂರ್ಣಭದ್ರಾ
ದ್ಯಕುರಿದರ್ ತತ್ತಪೋನಂದನದೊಳಘಹರಧ್ಯಾನಸಾಂದ್ರರ್ ಮುನೀಂದ್ರರ್

2.೬

ಚಂಪಕ

ತೊಳಪ ಕಿರೀಟಮುಜ್ಜಳಮೃದುಸ್ಥಿತವಕ್ತ್ರಮನೂನಕಾಂತಿ ಸಂ
ಗಳಿಸಿದ ಕಾಯಮಾಂತ ಶರಚಾಪಮಡಾಯುಧಮಾಳ್ವ ಬೆನ್ನ ಬ
ತ್ತಳಿಕೆ ನವೀನ^೧ ಭೂಷಣಚಯಂ^೨ ಮೆಹಿಯುತ್ತಿರೆ ಬಂದನಲ್ಲಿಗ
ಚ್ಚಳಿಯದ ಜವ್ವನಂ ಮಿಸುಪ ಸೌಂದರ^೩ ನೋರ್ವನಪೂರ್ವವಿಭ್ರಮಂ

2.೭

2.೫. ಅತಿಕ್ರಶರಾಗಿದ್ದ ಋಷಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಸಿಂಹಗಳು
ನಡೆಯುವುವು. ಹಂಸಗಳು ಅವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು, ಅವರನ್ನು ನದಿಯಿರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುವು! 2.೬. ಆ ತಪೋವನಗಳಲ್ಲಿ ದುರಿತಹರನಾದ ಶಿವನ
ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದ ಶುಕಮಹರ್ಷಿ*ಗಳು, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳು,
ಬೋಧಾಯನರು, ಕಪಿಲರು, ಕಣಾದರು, ಅಕ್ಷಪಾದರಾದ ಗೌತಮರು, ಅತ್ರಿಗಳು,
ಮೈತ್ರೇಯರು, ಕಣ್ವರು, ಅಗಸ್ತ್ಯರು, ವ್ಯಾಸರು, ಭೃಗುಗಳು, ನಿರ್ಮದರಾದ ಸೂತರು,
ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು, ಶೌನಕರು, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು, ಧೌಮ್ಯರು, ಚ್ಯವನರು, ದಮನರು,
ಶಾತಾತಪರು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣಭದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿದ್ದರು. 2.೭. ಆ
ತಪೋವನಕ್ಕೆ ನಾವುಗಳು ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಂಡರಿಯದ ರೀವಿಯಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ
ಸುಂದರ ಯುವಕನು ಬಂದನು. ಅವನ ಭೂಷಣಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದುವು. ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ
ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಎಳೆನಗೆಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖ,
ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ದೇಹಕಾಂತಿ, ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣಗಳು, ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು.
ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಯೌವನವು ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಚನ :

೧-೧ ಸನಕಾತ್ರೇಯ (ಯ) ೨-೨ ತಾಪಸಗುಣಂ (ರ) ೩ ಸುಂದರ (ಯ,ರ)

* ವಿವರಗಳಿಗೆ ಅನುಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿ.

ವಚನ

ಅಂತೆಲ್ಲೊಂದು ಗಿರಕಂದರದ ತತ್ಪ್ರೋವನಮನವಂ ಪೊಕ್ಕು

ಮಹಾಸೃಗರೆ

ತತವಧ್ವಕ್ತಪ್ರಕಾರಂ ಮಿಗೆ ಸದಮಳತೀರ್ಥಾಂಬುಮಿಂ ಮಿಂದು ಶೈವ
ವ್ರತಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ತಾಳ್ವಂ^೧ ಸುಸಿತಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾಳಿಯಂ ವಿ
ಶ್ರುತತತ್ಪ್ರಾಪ್ತದಿಂ ಮಂಗಳಮಯತನು ತಾನಾದನತ್ಯಂತಶಾಂತಿ
ಸ್ಥಿತಿಗಿತ್ತಂ^೨ ಚಿತ್ತಮಂ ತನ್ನು ನಿವಪದಸದ್ಭಕ್ತಿಸಂಪತ್ತಯುಕ್ತಂ

೭೮

ವಚನ

ಆಗಳಿಂತೆಸೆದಲ್ಲಿ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತು^೩ ಮಿಸುಪ ಸರಸಸರೋವರದ ಪರಿಸರದ ಶುಕ
ನಿಕರ ಮುಖವಿದಾರಿತಸಾರ^೪ ಸಹಕಾರ ಖರ್ಜೂರ ಕದಳೀ ಜಂಬೂ ದ್ರಾಕ್ಷಾದಿ
ಪರಿಪಕ್ವಫಲಕುಳಕ್ಕರಿತ ಮಧುರತರ ರಸವಿಸರಪ್ರವಾಹದ ಪರಿಕಾಲ್ಪಿಂ ಬಳಸಿದ ಪರಮ
ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪತರುವೆಂಬಂತೆಸೆದು ನಳನಳಿಕೆವೆತ್ತ ವಿಮಳಕೋಮಳದಳತಯ ವಿಳಸಿತಸರಳಶಾಖಾನಿ
ಕಾಯಾ^೫ಕಲಿತ ಬಿಲ್ಲವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ನಿಲ್ಲುದುಂ, ತಪಸ್ಸಮುಚಿತ ಸ್ಥಳಮಿದಪ್ಪುದಿಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲೆಂಬ
ಗಗನಗಂಭೀರವಾಣಿಯಂ ಕೇಳು ಮಹೋತ್ಸವಂದಾಳು ತದ್ವೃಕ್ಷಮೂಲಮನಾಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಂದು

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನ ಒಂದು ತಪೋವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ,
೭೮. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದ
ನಿರ್ಮಳೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಕಾಂತಿಯಿಂದ
ಕೂಡಿದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶುಚಿಯಾದ ಆ
ಮುನಿಯು ಶಿವನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಪರಮ ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದನು.
ವಚನ : ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲೋದಕವು ತುಂಬಿದ್ದ ಸರೋವರವಿದ್ದಿತು. ಅದರ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ
ಮಾವಿನಮರಗಳೂ, ಖರ್ಜೂರದ ಗಿಡಗಳೂ, ಬಾಳೆ ಗಿಡಗಳೂ ನೇರಿಳೆ ಗಿಡಗಳೂ
ಮತ್ತು ದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳು ಫಲಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಗಿಳಿಗಳು
ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಸೀಳಿದಾಗ, ಕೆಳಗೆ ಸೋರಿದ ಸಿಹಿಯಾದ ರಸವೇ ಕೂಡಿ,
ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಅದರಿಂದ ಪರಿವೃತವಾಗಿ, ಪರಮಕೈವಲ್ಯದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಉತ್ತಮವಾದ ಮೂರೆಸಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕುಡಿಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತು
ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲಮರದ ಕೆಳಗೆ ಆ ಮುನಿಯು
ನಿಂತನು. 'ಇದು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲು' ಎಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿ
ಯಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಆ ಮರದ ಬುಡವನ್ನು ತನ್ನ

೧. ತೀರ್ಥಾಂಬುವಂ (ಯ) ೨. ತಾಳ್ವಂ (ಕ,ಯ) ೩. ಗಿತ್ತುಂ (ತ,ಗ) ೪. ಪೆರ್ವೆತ್ತು (ಯ)
೫. ಸರಸ (ಚ) ೬. ಕಾಯ (ಚ,ತ)

ಚಂಪಕ

ಅರೆಮುಗುಳ್ತಕ್ಕಿಗ್ ಮಿಡುಕುಗುಂದದ ಚೆಂದುಟಿ ನಿಶ್ಚಳಾಂಗಮು
ವರೆಯೊಳೆ ತಳ್ಳ ಕಾಲ್ವದಿ ಸಮುದ್ಧೃತೆ ಬಾಹುಗೆ ಬದ್ಧೆ ಚಾಪಭಾ
ಸುರತರಖಡ್ಗಮಗ್ಗದ ಕಠಾರಿಯಡಾಯುಧಮಾಳ್ ಬೆನ್ನ ವಿ
ಸ್ಫುರಿತ ನಿಷಂಗಮೊಪ್ಪೆ ಪೊಸವೇಷದ ತಾಪಸನೊಪ್ಪಿ ತೋಡಿದಂ

೭೯

ತುದಿಗೊಳಿಸಿದಂಫಿಯಿಂದೆ
ತ್ತಿದ ಭುಜದಿಂ ನಿಮಿರ್ದ ದೇಹದಿಂ ನಿಳ್ಳದ ಚೆ
ಪದಮಂ ಮುಟ್ಟುವೆನೆಂದೋ
ವದೆ ನಿಮಿದೋರಂತೆ ನಿಂತ ಮಾಬಿಯೊಳೆಸೆದಂ

೮೦

ವಚನ

ಆಗಲಾ ಪೊಸತಪಸ್ವಿ ತಪಮಿರ್ಪಡೆಯೆಡೆದು ಪುರಂದರಂ ಧರಾಮರಾಕಾರಮಂ
ತಾಳೆಟ್ಟಿದು ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ನಿಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಘನಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯಿಂದಿಂತೆಂದಂ

ಮೃಗಮದಕೆ ಕರ್ದಮಕೆ ಸಂ
ಪಗೆಯಲರ್ಗಳ ಸರಕೆ ಸರವಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿನ ಮಾ
ಲೆಗೆ ಗಾಜುದೊಡಿಗೆಗಾವುದು
ಬಗೆವೊಡೆ ಸಂಪರ್ಕಮಾಂಪ ಭೂಷಣವಿಧಿಯೊಳ್

೮೧

ತಪಶ್ಚರಣೆಗಾಗಿ ಅವನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು. ೭೯. ತುದಿಗಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, ತೋಳ್ಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರೆಮುಚ್ಚಿ, ನಿರಂತರ ಜಪದಿಂದ ತುಟಿಗಳು ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರಲು ಅವನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನೂ, ಕತ್ತಿ ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನೂ, ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿ, ವಿಪರೀತ ವೇಷದ ತಪಸ್ವಿಯಂತೆ ಅವನು ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ೮೦. ಎಟುಕದ ಜ್ಞಾನಘನವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ, ತುದಿಗಾಲನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಊರಿ, ಭುಜಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಶರೀರವನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತ ರೀತಿಯು ಅವನು ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ವಚನ : ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಈ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ತಪಸ್ವಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಮೇಘಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ೮೧. “ಕಸ್ತೂರಿಯೆಲ್ಲಿ? ಕೆಸರಲ್ಲಿ? ಸಂಪಗೆಹೂವಿನ ದಂಡೆಯೆಲ್ಲಿ? ಹುಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗವೆಲ್ಲಿ? ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೆಲ್ಲಿ? ಗಾಜಿನ ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲಿ? ಭೂಷಣ ವಿಧಿಯೆಲ್ಲಿ?

ಚಂಪಕ

ಕರಜಪಮಾಲೆಯೆತ್ತ ಪೊಸಕೂರಸಿಯೆತ್ತ ವಿಭೂತಿಲಿಪ್ಪ ವಿ
ಸ್ಫುರಿತಶಿವಾಕ್ಷಮಾಲವಪುವೆತ್ತ ನಿಬದ್ಧನಿಷಂಗಚಾಪವ
ಲ್ಲರಿ ಮಿಸುಪಂಗಮೆತ್ತ ಘನಶಾಂತಿ ಸಮುನ್ನತಿಯೆತ್ತ ನಿನ್ನ ಭೀ
ಕರತರವೇಷಮೆತ್ತ ಪಿರಿದದ್ಭುತಮದ್ಭುತಮೇನನೆಂದಪೆಂ

೮೨

ತಪಮಿರ್ಪ ತಾಪಸರನಾ
ನಪರಿಮಿತರನಜೀವನಭವವೇಷಾಂಕಿತರಂ
ವಿಪರೀತವೇಷಧರ ನಿ
ನ್ಮುಷಮೆಯ ಕಿತ್ತಡಿಯನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕಂಡಜಿಯೆಂ

೮೩

ವಚನ

ಎಂದು ನುಡಿದಾಖಂಡಲನ ತಪೋವಿಡಂಬನೋಕ್ತಿಯನವನಾಕರ್ಣಿಸಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿದಭೀಕ್ಷಿಸಿ
ಪೊಷಮೆಯ್ಯ ವೇಷದಿರವೇ
ತಪನಾದೊಡಮೇನೊ ಮಾನಸಾಬ್ಧಾಂತರದೊಳ್
ಕಣ್ಣಿಗೊರಲನಂಭಿದಳೆದ
ಛಿಂಚಿಂಚಾಂ^೧ ಚಾನಿಸಿ ಮಹೇಶನಂ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆಂ

೮೪

ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವುಂಟೇ?” (ಸರವಿ = ಹುಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗ) ೮೨. “ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದೆಲ್ಲಿ? ಹರಿತವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದೆಲ್ಲಿ? ದೇಹವನ್ನು ಭಸ್ಮಧಾರಣೆಯಿಂದಲೂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕರಿಸಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿ? ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣಗಳು, ಬಿಗಿದಿರುವ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಂಗವೆಲ್ಲಿ? ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಂತಿ ಎಲ್ಲಿ? ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ವೇಷವೆಲ್ಲಿ? ಏನು ಹೇಳಲಿ, ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು.” ೮೩. “ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಮುನಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿರುವೆನು. ಆದರೆ, ಎಲೈ ವಿಪರೀತ ವೇಷಧಾರಿಯೆ, ನಿನ್ನಂತಹ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ.” ವಚನ : ಎಂದು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಅರ್ಜುನನು ೮೪. “ಹೊರಗಿನ ವೇಷವು ಯಾವ ರೀತಿಯಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ಏನು? ನಾನು ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಧರನಾದ ಶಿವನ ಚರಣವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆನು” ಎಂದನು. ವಚನ: ಅದಕ್ಕೆ

ವಚನ

ಎನೆ ಮತ್ತಮಿಂದ್ರನಂತೆಂದಂ

ಮತ್ತೇಭ

ಬಿಡದತ್ಯುಗ್ರತಪಂಗಳಂ ತಳೆದುಮತ್ತಾಯಾಸದಿಂ ಯೋಗಿಗಳ್
ಮೃಡಸಂದರ್ಶನಮಂ ವಲಂ ಪಡೆಯರೆಂದು ಕಾಣವಾಮ್ನಾಯವಾ
ವೆಡೆಯೋಳ್ ದುರ್ಲಭನೀಶನಂತವನನೆಂತುಂ ಕಾಣ್ತೆನೆಂದಿರ್ಪ ನೀಂ
ಗಡ ನಿನ್ನೇ ಪೃಥುಸಾಹಸಂಬಡೆದುದನ್ನೋಳ್ ಪೆರ್ಚಿದಾಶ್ಚರ್ಯಮಂ

೮೫

ಅತಿಸುಖಿ ನೀಂ ಸುಕುಮಾರಂ
ಪ್ರತಿದಿನಮಾಭೀಳತಪಮನೆಂತೆಸಗುವೆ ಪೇರ್
ಸಿತಗ್ ಶಿತಕಂಠನಲ್ಲ
ವ್ರತಕ್ಕೆ ತನುತರತಪಕ್ಕಮೇನೊಲ್ಲವನೇ

೮೬

ಪೆಟವಂ ಮರದುದಿಯ ಮಹಾ
ಘಳವಂ ಮಿಗೆ ಬಯಸುವಂತೆ ತನಗಸದಳವಂ
ತಿಳಿಯದೆ ಕಜ್ಜವನೆಸಗುವ
ಬಳರಹಿತಂ ಜಗದ ನಗೆಗೆ ಪಕ್ಕಾಗ್ರಿರನೇ

೮೭

ಇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು, ೮೫. “ಮಹೋಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಯೋಗಿಗಳೇ ಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರರು. ವೇದಗಳೇ ಅವನನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಪರಮೇಶ್ವರನೇನು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯನೆ? ಹೀಗಿರುವಾಗ, ನೀನು ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವೆಯಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಈ ವಿಪರೀತ ಸಾಹಸವು ನನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.” ೮೬. “ಬಹಳ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕೋಮಲಗಾತ್ರನು ನೀನು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ? ಎಲೈ ಉದ್ಧತನೆ, ಶಿವನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ (ಸಿತಗ = ಉದ್ಧತ) ಸಾಧನೆಗಾಗಲೀ, ಕಡಿಮೆಯಾದ ತಪಸ್ಸಿಗೇ ಆಗಲಿ ಒಲಿಯುವನೇ? ಹೇಳು, ೮೭. “ಕುಂಟನೊಬ್ಬನು ಮರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಆಶೆಪಡುವಂತೆ, ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದ ದುರ್ಬಲನು

ಮುನ್ನೆಂದುಂ ತಪವಜೆಯದ
ನಿನ್ನಿರವೆತ್ತಭವನೊಲ್ಮೆ ತಾನೆತ್ತ ಪೊದ
ಬುನ್ನತಿಗೆಡದೆ ತಳರೆನೆ
ತನ್ನಗಿರಿಪು ನಗುತ ಮತ್ತಮುವನಿಂತಂದಂ

೮೮

ಶಾರ್ದೂಲ

ನೀನೆಂದುಕ್ಕಿಯೆ ಸತ್ಯಮಾಗಮಚಯಕ್ಕಂ ತಾಪಸರ್ಗಂ ಭವಾ
ನೀನಾಥಂ ಸಲೆ ದುರ್ಲಭಂ ಪರಿಕಪಂದಂತಾದೊಡಂ ಭಕ್ತಿಸಂ
ಧಾನಕ್ಕಾತನಸಾಧ್ಯನಲ್ಪ ದಿಟಮುದ್ಯದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ತತ್ವದ
ಧ್ಯಾನಂಚಿತ್ತು ದಯಾಬ್ಧಿಯಂ ಘನತಪಂಗೆಯೊಚ್ಚತಂ ಮಚ್ಚಪೆಂ

೮೯

ಚಂಪಕ

ಬೆಸನಮನೇಬನೊತ್ತರಿಸಿ ಪಡಿಪುವರ್ಗಮನೊತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಬಾ
ಧಿಸುವ ಹೃಷೀಕಸಂಚಯಮನಳ್ಳಿಸಿ ದುರ್ಮದಮೆಂಟನಿಕ್ಕಿ ಬಂ
ಧಿಸಿ ಪೊಲಸೂಸದಂತುಸಿರನರ್ದಿಸಿ ಕಾಯಗುಣಂಗಳಂ ಮನಂ
ಮಿಸುಕದ ಮಾಲ್ಕಿಯಿಂ ತಡೆದು ಭಕ್ತಿಯೊಳಾಂ ಪಿಡಿವೆಂ ಮೃಡಾಂಘ್ರಿಯಂ

೯೦

ನಗೆಗೀಡಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ”? ೮೮. “ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ
ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ನೀನೆಲ್ಲಿ? ಭವರಹಿತನಾದ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹವೆನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲಿ? ಇರುವ
ನಿನ್ನ ಗೌರವ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳದೆ, ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗು”
ಎಂದು ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದನು.
೮೯. “ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತೇನೋ ನಿಜವೆ. ವೇದರಾಶಿಗಳಿಗೂ, ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೂ,
ಪಾರ್ವತೀರಮಣನಾದ ಶಿವನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ದುರ್ಲಭನೇನೋ ಸರಿಯೆ; ಹಾಗಿದ್ದರೂ
ಭಕ್ತಿಯ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಅವನು ಒಲಿಯುವವನೆಂಬುದು ನಿಜವೆ. ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಅವನ ಪಾದಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಗಾಢವಾಗಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ, ಆ
ದಯಾಸಮುದ್ರನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು”. ೯೦. “ಎಳು ವ್ಯಸನಗಳ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ತುಳಿದು, ಪೀಡಿಸುವ ಇಂದ್ರಿಯಾಕರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು
ದೂರಮಾಡಿ, ಅಪ್ಪಮದ¹ಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣವಾಯು
ಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ದೇಹವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗದಂತೆ
ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಿವನ ಅಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವೆನು.

೧-೧ ರಿಪುವಿಗೆ ನಗುತ (ಜ) ೨. ನೆಂಬು (ಚ)

1. ಕುಲ, ಬಲ, ಧನ, ರೂಪ, ಯೌವನ, ವಿದ್ಯಾ, ರಾಜ್ಯ, ತಪಸ್ಸು-ಇವುಗಳಿಂದಾದ ಮದಗಳು.

ಸ್ಥಿರಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಶಂ
ಕರನಂ ಮಚ್ಚಿಸುವೆನೊಚ್ಚಿತಂ ಮಚ್ಚದೊಡೀ
ಹರಣಮನೀವೆಂ ತತ್ಪದ
ಸರಸಿರುಹಕ್ಕೊತುಮೆಡೆಯೊಳಾಂ ಬಿಟ್ಟಪೆನೇ

೯೧

ವಚನ

ಎಂದು ಪೂಣವಂ ನುಡಿಯಲೊಡನೆ

ಬೆರಲೆತ್ತಿ ಪೊಗಟ್ಟು ಮಗುಟ್ಟು
ಚ್ಚರಿವಟ್ಟುತಿನಿಷ್ಕೆಗವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಗೆ ಜಂ
ಭರಿಪು ನಿಜರೂಪುದೋಜುತೆ
ಪರಿಸಿ ಮುದಂಬೆತ್ತು ಸಗ್ಗಕ್ಕೆಯ್ದಿದನಿತ್ತಲ್

೯೨

ವರಪಟ್ತಿಂಶತ್‌ತತ್ತ್ವೋ
ಪರಿಗತನನವಿದ್ಯೆ ಪುಗದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನನ
ಕ್ಷರನನುಪಮನನಭವನ
ನುರುತರ ಚದಖಂಡರೂಪಂ ಜಾನಿಸಿದಂ

೯೩

ನೆಗೆದ ಪುಳಕಾಂಕುರದ ನೆಜ್ಜೆ
ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಷಯ ಮಿಡುಕದಂಗದಿಟೆದೇಡದೆ ನೆ
ಟ್ಟಿಗೆ ನಿಂದ ಸುಯ್ಯಿ ಸುಟಿಯದೆ
ಬಗೆಯ ಪೊಡರ್ಪೆಯ ತಾಪಸಂ ತಪಮಿದಂ

೯೪

೯೧. “ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಶಿವನನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆನು. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನಾದರೂ, ಅವನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವೆನೇ ಹೊರತು, ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ (ಮನೋರಥ ಪೂರ್ಣವಾಗದೆ) ಬಿಡುವೆನೆ?” ವಚನ : ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರನು, ೯೨. ಬೆರಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಅವನ ನಿಷ್ಕೆಗೂ, ಅವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಗೂ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಇತ್ತಕ್ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು, ೯೩. ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು! ಮೀರಿದವನೂ, ಅವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಉಪಾಧಿಗೆ ಒಳಗಾಗದ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪನೂ, ನಾಶರಹಿತನೂ, ಉಪಮಾತೀತನೂ, ಜನ್ಮಾನ್ಮಯಪಾಧಿಗಳಿಲ್ಲದವನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಖಂಡಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ೯೪. ಅರ್ಜುನನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪುಳಕಾಂಕುರಗಳು ಕಾಣಿಸಿದುವು. ಕಣ್ಣುಗಳು

೧-೧ ನಿಂದಸೂಯೆ (೧) ೨. ಸುಯ್ಯದ

1. ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳು:- ಶಿವ, ಶಕ್ತಿ, ಸದಾಶಿವ, ಈಶ್ವರ, ವಿದ್ಯೆ (೫) ಕಾಲ, ನಿಯತಿ, ಕಲೆ, ವಿದ್ಯೆ, ರಾಗ, ಪುರುಷ, ಪ್ರಕೃತಿ (೭) ಗುಣ, ಬುದ್ಧಿ, ಅಹಂಕಾರ, ಚಿತ್ತ, ಶ್ರುತಿ, ತತ್ತ್ವ, ನೇತ್ರ, ಜಿಹ್ವೆ, ಘ್ರಾಣ, ವಾಕ್, ಪಾದ, ಪಾಣಿ, ಪಾಯು, ಉಪಸ್ಥ, ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ಗಂಧ, ರಸ (ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು), ನಭಸ್ಸು, ವಾಯು, ವಹ್ನಿ, ಜಲ, ಭೂಮಿ (೨೪) = (೩೬)

ಪೊಟಗಣ ಮಾಯಾಭ್ರಮೆಯಂ
ಪಟದಿಕ್ಕಿ ಮನೋಬ್ಜಮಂಡಲತ್ರಯದೇಡೆಯೊಳ್
ಮಿಜುಗುವ ಕರೆಮರೆಯಿಲ್ಲದ
ಕುಜುಪೊಂದದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪನಂ ಜಾನಿಸಿದಂ

೯೫

ಚಂಪಕ

ದಶವಿಧನಾದಮಂ ಪದೆದು^೧ ಕೇಳ್ವ ಸಮುದ್ವಿಜ್ಜಳಬಿಂದುತೇಜಮಂ
ಸ್ವಶುಭಚಿದಕ್ಕಿಯಿಂ ಬಡದೆ ನೋಬ್ಬ ವಿಕಾಶ^೨ಮನೋಬ್ಜಗಂಧಮಂ
ಕುಶಲದೆ ಕೂರ್ತು ವಾಸಿಪ ಮಹಾಸುಖಸಂಶ್ರಯಮಧ್ಯನಾಡಿಕಾ
ವಿಶದಮೃತಪ್ರವಾಹಮನೆ ಪೀರ್ವ ವಿಕಾಸಮಳುಂಬಮಾತನೊಳ್

೯೬

ಜ್ಞಾತ್ಯಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಕ
ತೀತನನಾ^೩ದ್ಯಂತಶೂನ್ಯನಂ ನಿರಘಪರಂ
ಜ್ಯೋತೀಸ್ವರೂಪನಂ ಪು
ಖ್ಯಾತಚಿದಾನಂದರೂಪನಂ ಚಿಂತಿಸಿದಂ^೪

೯೭

ಮುಚ್ಚಿದುವು. ದೇಹವು ನಿಶ್ಚಲವಾಯಿತು. ಶ್ವಾಸಗತಿಯು ನಿಂತು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆಗಳೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಖರತೆಯು
ಹೆಚ್ಚಿ ಅರ್ಜುನನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ೯೫. ಹೊರಗಿನ ಅಜ್ಞಾನಕಲ್ಪಿತವಾದ
ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ತೋರುವ ದೃಶ್ಯಭೇದಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದು, ತನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲದ
ಮೂರುಮಂಡಲ^೧ಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಅಕಳಂಕಸ್ವರೂಪನೂ ನಿರಾವರಣನೂ
ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯಗಾತ್ರನೂ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮನೂ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೯೬. ಅರ್ಜುನನು
ಯೋಗಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದು ಹತ್ತು ಬಗೆಯಾದ ನಾದಗಳನ್ನು^೨ ಗುರುತಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅತ್ಯಂತ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಚಿದ್ವಿಂದುವಿನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾದ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನನೇತ್ರದಿಂದ
ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೃದಯಕಮಲದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಚತುರತೆಯಿಂದ
ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಆಘ್ರಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಹಾಸುಖಕ್ಕೇಡೆಯಾದ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯಲ್ಲಿ
ಸ್ವವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಮೃತಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಆನಂದದಿಂದಿದ್ದನು.
೯೭. ಜ್ಞಾತ್ಯ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯವೆಂಬ ತ್ರಿಪುಟಿಗೆ ಅತೀತನಾದ, ಆದಿ ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ,
ಪಾಪರಹಿತನಾದ, ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನಾದ, ಸಕಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ

೧. ಪಡೆದು (ಚ,ಜ,ತ) ೨. ವಿಕಾಶ (ಜ); ವಿಕಾಸಿ (ಯ,ರ) ೩-೩ ಯ | ಕೃತೀತನಾ (ಜ, ಗ)
೪. ಜಾನಿಸಿದಂ (ಗ,ಚ)

೧. ಮನ, ಮನನ, ಮನನೀಯ = ಇವು ಮನೋಬ್ಜಮಂಡಲತ್ರಯ

೨. ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ನಾದಗಳು : ಸ್ವರನಿರ್ಘೋಷ, ನಿರ್ಣಯ ಧ್ವನಿ, ಘಟನಾದ, ಕಾಹಳನಾದ, ಶಂಖನಾದ,
ಮೃದಂಗನಾದ, ಭೇರಿನಾದ, ಮಂತ್ರನಾದ, ಮೇಘನಾದ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಣವನಾದ.

ಚಂಪಕ

ನೆನೆದನನಂತತತ್ತ್ವಮಯನಂ ಪರಮಾತ್ಮನಪ್ರಮೇಯನಂ
ಮುನಿಜನಮಾನಸಾಮಳಸರೋವರಹಂಸನನದ್ವಿತೀಯನಂ
ಘನನಿಗಮಾಂತಮೃಗ್ಯನನನಾಮಯನಂ ಚಿದಚಿತ್ತಪಂಚರಂ
ಜನನನವಂ ತುರೀಯನನಖಂಡನಿಜೋನ್ಮತ ಚಿತ್ತಕಾಶನಂ

೯೮

ಮತ್ತೇಭ

ತ್ರಿದಿನಕೋರ್ಮೆ ಫಲಾದನಂ ನೆಗಬ್ಬುದಾತಂಗೊಂದು ತಿಂಗಳ್ ದ್ವಿಮಾ
ಸದೊಳಾಳುಂ ದಿನಕೋರ್ಮೆ ತತ್ತ್ವಚಯಾಹಾರಂ ತ್ರಿಮಾಸಂ ಬಟಿ
ಕೊದವಿದ್ವತ್ತುರುಕಂದಮೂಲಸುರಸಂ ನಾಲ್ವಿಂಗಳೊಳ್ ಜೀರ್ಣಪ
ರ್ಣದ ಸಂಸೇವನೆ ಮಾಸಪಂಚಕದೊಳಾಯ್ತಾತಂಗೆ ವಾತಾಶನಂ

೯೯

ಚಂಪಕ

ಸ್ಥಿರತರಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಸುಧೆಯಂ ಸವಿದುರ್ಬುತ ಕಂದುಕುಂದನಾ
ಲ್ವಿದದೆಸೆವಂಗಮುರ್ವಿದ ಲಸತ್ಪುಳಕಾಂಕುರಮುಜ್ವಲನ್ಮೂಲಾಂ
ಬುರುಹಮರಲ್ಪ ಸತ್ತ್ವಮಯ ಮಾನಸಮೊಪ್ಪಿರೆ ಚಿತ್ಸುಖಾಭಿಯೋಳ್
ಕರಮವಗಾಹಮಿದರ್ಪನವನೀಶ್ವರಪಾದಸರೋಜಪಟ್ಟದಂ

೧೦೦

ಕೀರ್ತಿತನಾದ ಮತ್ತು ಚಿದಾನಂದರೂಪನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೯೮. ಅಗಣಿತತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾದ, ಪರಮಾತ್ಮನಾದ, ಅಜ್ಞೇಯನಾದ, ಮುನಿಜನರ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತವೆಂಬ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯವಾದ ಹಂಸದಂತಿರುವ, ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ಅನ್ವಿಷ್ಟನಾದ, ಭವರೋಗದೂರನಾದ, ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವೂ, ಜಡಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಿರುವ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಆಧಾರನಾಗಿರುವ, ತುರೀಯನಾಗಿ ಸಕಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾದ ಮತ್ತು ಅಖಂಡಸ್ವರೂಪನೂ, ನಿಜಸ್ವರೂಪನೂ, ಪರಮೋನ್ನತನೂ, ಜ್ಞಾನರೂಪದಿಂದ ಬೆಳಗುವವನೂ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ೯೯. ಅರ್ಜುನನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ, ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಲದಂತೆ ಫಲಗಳನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ, ಆರು ದಿನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಲದಂತೆ ಫಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಮೇಲೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಲ ಸ್ವಾದುವಾದ ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನೂ, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಲ ಬರಿಯ ತರಗೆಲೆಗಳೇ ಆಹಾರವಾದುವು. ಅನಂತರ ಐದು ತಿಂಗಳು ಕೇವಲ ವಾಯುಸೇವನೆಯೇ ಆಹಾರ ವೆನಿಸಿತು. ೧೦೦. ದುಂಬಿಗಳು ಕಮಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಮಧುಪಾನ ಮಾಡಿ ಸುಖಿಸುವಂತೆ, ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನಾನಂದಸುಧಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದೃಢವಾದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಸಂತೋಷ

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಮಹಾಸುಗೃಹಂ

ತನುವೃತ್ತಂ ನೇತ್ರದೋಳ್ ನೇತ್ರದ ಬಗೆ ಮನದೋಳ್ ತನ್ಮನಂ ಬುದ್ಧಿಯೋಳ್ ಬು
ದ್ಧಿನಿತಾಂತಂ ಚಿತ್ತದೋಳ್ ಚಿತ್ತದ ನಿಲವದಹಂಕಾರದೋಳ್ ಸಂದಹಂಕಾ
ರನಿಯೋಗಂ ಜೀವನೋಳ್ ಜೀವನೆ ಪರಮನೋಳಾಳ್ವೈಕ್ಯಮಂ ನಿಶ್ಚಿನಂ ಬೇ
ಱಿನಿಪಂದಂ ಬೊಂದದಾನಂದದ ನಿಧಿಯನಿಸಲ್ ಸಾಲ್ವನಿದಂ ಮುನೀಂದಂ ೧೦೧

ಪಳಿಕುಗೊಡದೊಳಹೊಜಿಗೆ ಪ
ಜ್ವಲಿಪಂತಜ್ಯೋತಿಯಂತಿರೊಳಹೊಜಿಗೆ ಸಮು
ಜ್ವಲಿಪಂತಜ್ಯೋತಿಯ
ಬೆಳಗಿನೊಳೊಡವೆರೆದು ಬೆರಸಿ ಬೆಚ್ಚವೊಲಿದಂ ೧೦೨

ಸ್ವಸ್ಥತುರಿಯಾತೀತಾ
ವಸ್ಥೆಯನೊಳಕೊಂಡು ತೊಳಪ ಶೃಂಗಾಟಕಪ
ದಸ್ಥಿತನೊಳನಘನೋಳ್ ನಿರ
ವಸ್ಥನೊಳೊಡವೆರೆದು ಬಾಹ್ಯಮತಿಯಱಿತೀರ್ದಂ* ೧೦೩

ದಿಂದ ಉಬ್ಬಿದನು. ಅವನ ಶರೀರವು ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಕೃಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೈಯಲ್ಲಿ
ಸಂತೋಷದಿಂದಂಟಾದ ಪುಲಕಾಂಕುರಗಳು, ತೇಜಃಪೂರ್ಣವಾದ ಮುಖಕಮಲ,
ಸಾತ್ವಿಕಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ವಚನ : ಮತ್ತೆ
೧೦೧. ಅರ್ಜುನನ ದೇಹವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು.
ದೃಷ್ಟಿವ್ಯಾಪಾರ (ಸಂಶಯಾತ್ಮಕವಾದ) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವು
(ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾದ) ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಬುದ್ಧಿವ್ಯಾಪಾರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ
(ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕವಾದ) ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಚಿತ್ತದ ವ್ಯಾಪಾರವು (ಅಭಿಮಾನರೂಪವಾದ)
ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ದೇಹಾದಿಗಳು ತಾನೆಂಬ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ
ಅಹಂಕಾರ ಸಂಬಂಧವು (ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಚಿದಾಭಾಸವಾದ) ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೂ, ಜೀವಕ್ಕೆ
ಚೈತನ್ಯಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಆತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವೆಂಬ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದೆ
ಆನಂದದ ನಿಧಿಯನಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ಶೋಭಿಸಿದನು. ೧೦೨. ಸ್ಫಟಿಕ
ಕಳಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ದೀಪವು ಒಳಗೂ, ಹೊರಗೂ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಂತರ್ಬಹಿರಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಅಂತರಾತ್ಮನ
ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋದಂತೆ ಅರ್ಜುನನಿದ್ದನು. ೧೦೩. ಸ್ವಸ್ಥನೂ
ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆದವನೂ ಹೊಳೆಯುವ ಶೃಂಗಾಟಕ (ಚೌಕ) ಪದ್ಧದಲ್ಲಿ

೧-೧ ಸ್ವಸ್ಥಂ ತುರಿಯಾ (ಗ, ವ) ೨ ಮರೆದಿ (ವ)

*'ಚ' ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ; ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಪ್ರೊಂದಿದೆಲ್ಲದ ಕ
 ಕ್ಷೇತ್ರಿಯದ ನಿಧಿಸದ ಬೆರೆಯದಗಲದ ಕಣ್ಣಿಂ
 ಪ್ರೊಟಸೂಸದೊಳಗಿರದ ಸೈ
 ವೆಳಗಿನ ಸಮರಸದ ಭಾವಮೇಂ ರಂಜಿಸಿತೋ

೧೦೪

ನೀನಾನೆಂಬೆರಡಬಿದುದು
 ಮಾನಸಮಂಭೋಧಿಯಾಲಿಕಲ್ಲಾಯ್ತು ಶಿವಂ
 ತಾನಾದನೊ ತಾನೇ ಶಿವ
 ನೇನಾದನೊ ಎಂಬ ತೆಳದಿನವನೊಪ್ಪಿದಂ

೧೦೫

ವಚನ

ಇಂತೆಸೆವ ಸದೃಶಶಿವಧ್ಯಾನಾನುಸಂಧಾನದಿನುತ್ಪರೋತ್ತರ ತಪಃಪ್ರಭಾ^ವ ದಿನಾ^ವ ತಪಸ್ವಿ
 ನಿಷ್ಕಂಪನಿರ್ವಿಕಾರತೆಯಿಂ ರಂಜಿಸಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ

ಮಹಾಸುಗ್ರಹ

ಕ್ಷಿತಿಯೆಲ್ಲಂ ಕಾಯ್ದುದಾಶಾಧಿಪರಗಿದರಮರ್ತ್ಯಕಳಲ್ಲಾಡಿದರ್ ಪ
 ವರ್ತವ್ಯಂದಂ ಕಾಯ್ದುಗೊಂಡತ್ತತುಳಜಳಧಿ ಮೆಯ್ಯಂದಿದತ್ತರ್ಕಚಂದೋ
 ನೃತತೇಜಃಸ್ತೂರ್ತಿಯೆತ್ತಂ ಮಸುಳ್ಳುದಮಮ ತತಾಪಸಾತ್ಪಪ್ಪದ್ಯೋ
 ಗತಪೋಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಿಂದಂ ನೆಗೆದುದೊಗೆದ^ವ ತದ್ವ್ಯಾಮದಿಂ ಮೇಘವ್ಯಂದಂ ೧೦೬

ನೆಲಸಿದವನೂ ಅನಘನೂ ಜಾಗ್ರದಾದ್ಯವಸ್ಥಾರಹಿತನೂ ಆದ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು
 ಹೊಂದಿ ಬಾಹ್ಯಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. (ಶೃಂಗಾಟಕ ಪದ್ಯ ಎಂಬುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು
 ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ). (ರಂ) ೧೦೪. ಮರೆವು-ಎಚ್ಚರಗಳಿಲ್ಲದ, ಕಣ್ಣಿರೆಯದ-ನಿಧಿಸದಿರುವ,
 ವಸ್ತುವನ್ನು ಗಮನಿಸದ, ಕಣ್ಣನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಿಡದ-ಬಿಡದೆಯೂ ಇರದ
 (ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ) ಅರ್ಜುನನ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗುವ ಸಮರಸದ ಭಾವವು ಅದೆಷ್ಟು
 ಸೊಗಸಾಯಿತೋ! (ರಂ) ೧೦೫. ನೀನು (ಧ್ಯೇಯವಸ್ತುವಾದ ಶಿವನು), ನಾನು (ಧ್ಯಾತೃವಾದ
 ಅರ್ಜುನನು) ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೆಂಬ ಭೇದಭಾವವು ಆಡಗಿತು. ಅರ್ಜುನನ ಮನಸ್ಸು
 ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಅಲಿಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಆಯಿತು. ಶಿವನೇ ತಾನೋ? ಅಥವಾ ತಾನೇ ಶಿವನೋ?
 ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿದ್ದನು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನವಾದ ಶಿವಧ್ಯಾನದ
 ಐಕ್ಯಭಾವನೆಯಿಂದಲೂ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೂ, ಆ
 ತಪಸ್ವಿಯು ನಿಶ್ಚಲನೂ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ ಆಗಿ ಶೋಭಿಸಿದನು. ೧೦೬. ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಚಂಡ
 ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ ತಪೋಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವೂ ಬಿಸಿಯಾಯಿತು.
 ದಿಕ್ಪಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಭೀತರಾದರು. ದೇವತೆಗಳು ನಡುಗಿದರು. ಪರ್ವತರಾಜಿಯು ಕಾದು
 ಕೆಂಡದಂತಾದುವು. ಮಹಾಸಮುದ್ರವು ಬತ್ತಿತು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ತೀವ್ರವಾದ ಕಾಂತಿಯು

ವಚನ

ಆಗಲಾ ತಪೋವನದ ತಪೋಧನಗೆ

ಮತ್ತೇಭ

ಧೃತಿಯಳ್ಳಾಡಿದುದೇಱ್ಗುಂದಿದುದಧೀಶಧ್ಯಾನಮುದ್ಗತಪಃ
ಸ್ಥಿತಿ ಗೆಂಟಾದುದು ಶಾಂತಿ ಸೋರ್ದುದು ಜಪಾನುಷ್ಠಾನಮಿಲ್ಲಾಯ್ತು ಸದ್
ವ್ರತಮುಂ ಸೀಕರಿಪೋದುದಬೈದುದು ವೇದಾಂತೋದಿತಜ್ಞಾನಮು
ನ್ನತಿಗೆಟ್ಟುರ್ದುದು ಸದ್ವಿವೇಕಮುಬೆದತ್ತಾನಂದದೊಂದೆಬ್ಬರಂ

೧೦೭

*ಚಂಪಕ

ಅವನವನೀಶನೋ ಸುಭಟನೋ ಮುನಿಯಲ್ತು ಮುನೀಂದ್ರನಾದೊಡೇ
ಕವನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಠಾರಿಯಡಾಯುಧಮಾಂತ ಸೀಸಕಂ
ಸವಗಮದರ್ಪವೆತ್ತ ಧನು ಚೆನ್ನ ನಿಪಂಗಮುಮಂತೆ ತಾಳ್ ಭೂ
ತಿ ವಿಲಸದಕ್ಕಮಾಲೆ ಕುಶೆಯುಂ ಮಗುಱ್ಗಿನಿದು ಯೋಗಿದರ್ಮಮೇ

೧೦೮

ವಿಪರೀತಮವನ ಚರಿತಂ

ತಪಮಧಿಕಂ ತದ್ವಿಚಾರದಿಂದೆಮಗೇಂಪಂ

ದಪ್ಪದವನತ್ತಣೆನೊದವಿ

ರ್ದುಪಟಳಮಂ ಕಳೆದು ಕಾಯ್ದುದೆಮ್ಮನುಮೇಶಾ

೧೦೯

ಮಂಕಾಯಿತು. ಅಬ್ಬಬ್ಬ! ತಪೋಜ್ವಾಲೆಯಿಂದೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಮೋಡಗಳು ಚದುರಿಹೋದವು. ವಚನ : ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಪೋವನಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ೧೦೭. ಧೈರ್ಯವು ಕುಗ್ಗಿ ಭೀತಿಯಾವರಿಸಿತು, ತೇಜಸ್ಸು ಕುಂದಿತು, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನವು ಕುಂದಿತು. ಪ್ರವೃದ್ಧಮಾನವಾಗಿದ್ದ ತಪಸ್ಸೂ ದೂರವಾಯಿತು. ಮನಶ್ಶಾಂತಿಯು ತಪ್ಪುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಜಪಾನುಷ್ಠಾನವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತಾಯಿತು. ವ್ರತನಿಯಮಗಳು ಸುಟ್ಟು ಸೀಕರಿಯಾದುವು. ಉಪನಿಷದಧ್ಯಯನದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಅಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಸಟಸದ್ವಿಚಾರವು ತನ್ನ ಘನತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡಿತು. ಅವರ ಆನಂದದ ಉನ್ನತಿಯು ಇನ್ನಿಲ್ಲವಾಯಿತು.* ೧೦೮. ಅವನು ರಾಜನೋ ಅಥವಾ ವೀರಭಟನೋ ಇರಬೇಕೇ ಹೊರತು ತಪಸ್ವಿಯಂತೂ ಆಗಿರಲಾರ. ತಪಸ್ವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಠಾರಿಯೇಕೆ ಬೇಕು? ಕತ್ತಿಯೇಕೆ ಬೇಕು? ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣ, ಕವಚಗಳೇಕೆ ಬೇಕು? ಉದ್ದಂಡವಾದ ಧನುವೇಕೆ ಬೇಕು? ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತಳಿಕೆಯೇತಕ್ಕೆ? ವಿಭೂತಿ ಲೇಪವೇನು? ಜಪಮಾಲೆ ಗಳೇನು? ಇದು ಯೋಗಿಯಾದವನ ಲಕ್ಷಣವೇ? ೧೦೯. “ಪಾರ್ವತೀರಮಣನೆ, ಅವನ ರೀತಿಯು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಅವನ ತಪಸ್ಸಾದರೋ ಮಹೋಗ್ರವಾದುದು.

* ‘ಆಗ ಮುನಿಗಳು ಶಿವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು’-ಈ ಅರ್ಥದ ವಚನಭಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಲುಪ್ತವಾಗಿದೆ (೨೦).

೧. ದಮಗೇ (ಯ)

ಚಂಪಕ

ಮನದೊಳೆ ನಿನ್ನ ಚಂತನೆಯನಲ್ಲದೆ ಮಾತಿನೊಳೆಯ್ನೆ ದೇವ ನಿ
ಮೃಗುಪಮಪಂಚವರ್ಣಮಯಮಂತ್ರಮನಲ್ಲದೆ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ನಿ
ನ್ನನಘಪದಾಬ್ಜಸೇವನೆಯನಲ್ಲದೆ ನಚ್ಚರವಾಗಳುಂ ಕೃಪಾ
ವನನಿಧಿ ಮಿಕ್ಕ ದುರ್ವಿಷಯಮಂ ತಿಳಿದಿದರ್ಪ ನೀನಿದೆಲ್ಲಮಂ ೧೧೦

ಪತಿಯುಂ ಗತಿಯುಂ ಹಿತನುಂ
ಪಿತನುಂ ದೇವೇಶ ನೀನೆ ಪೆಜಿತೆಮಗಿಲ್ಲಿ
ಲೃತಿಶಯೆಯಕಿತವೆತಪ್ಪಿಯ
ಕತದಿಂದಾದಬಲನೊರಸಿ ಪೊರೆ ಕರುಣಾಬ್ಜ ೧೧೧

ಆ ಗಿರಿತಟದಿಂದವನಂ
ಪೋಗಿಸಿ ತದ್ವನನಿವಾಸಮಂ ಕರುಣೆಪುದಂ
ತಾಗದೊಡೆಮಗೀವುದು ನೀ
ಡಾಗದೆ ಪೆಜಿತೊಂದನುಚಿತನಗನಂದನಮಂ ೧೧೨

ಪ್ರಣಯಮಣಮಿಲ್ಲದೊಡಮಾ
ಗುಣಿಯ ಗುಣಂಗಳನೆ ಮಹಿಸದುಸಿದರ್ ಮುನಿಪಾ
ಗುಣಿ ಪಗಯೊಳಾದೊಡಂ ಗುಣ
ಗಣಮಿರೆ ತಾಂ ಗ್ರಹಿಸಿ ಪೊಗಬದಿರ್ಪನೆ ಸುಜನಂ ೧೧೩

ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದರಿಂದ ನಮಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ಅವನಿಂದ ನಮಗುಂಟಾಗಿರುವ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಕಾಪಾಡು. ೧೧೦. ನಾವು ನಿರಂತರವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆವು. ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಮಂತ್ರವನ್ನು ಸದಾ ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಿನ್ನ ಪಾವನವಾದ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನ, ಜಪ, ಅರ್ಚನೆಯನ್ನಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನಿತರ ದುರ್ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವೆ. ೧೧೧. ನಮಗೆ ಪ್ರಭುವಾ, ಗತಿಯಾ, ಅತ್ಯಂತಪ್ರಿಯನಾ, ತಂದೆಯಾ ನೀನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಿಲ್ಲ. ಮಹಾಕಪಟಿ ಯಾದ ಆ ತಪಸ್ವಿಯಿಂದ ನಮಗುಂಟಾಗಿರುವ ಸಂಕಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಎಲೈ ದೇವೋತ್ತಮನೆ, ಕರುಣಾಸಾಗರನೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ೧೧೨. ಆ ಇಂದ್ರಕೀಲ ಪರ್ವತ ವನದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ, ಆ ತಪೋವನವನ್ನು ನಮಗೆ ಇರಲು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಅದು ಆಗದಿದ್ದರೆ ನಮಗೇ ಬೇರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು” ಎಂದರು. ೧೧೩. ಆ ತಾಪಸೋತ್ತಮರು, ತಮಗೆ ಅರ್ಜುನನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರೀತಿಭಾವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡದೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಉತ್ತಮರಾದವರು ತಮ್ಮ ಹಗೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳಿದ್ದರೆ

ವಚನ

ಎಂದಿಂತು ಬನ್ನಪಂಗೆಯ್ತು ಮುನಿವರರುಕ್ತಿಯಂ ಕೇಳ್ತು ಪನ್ನಗಧರಂ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು
ತಳತಳನೆ ತೊಳಪ ರದನದ
ಬೆಳಗಂತಃಸ್ಥಿತಕೃಪಾಸುಧಾಂಭೋನಿಧಿಯ
ಗೃಳಿಸಿ ತೆರೆಮಸಗಿದಂತಿರೆ
ಜಳರುಹರಿಪುಮೌಳಿ ತಾಪಸಂಗಿಂತೆಂದಂ

೧೧೪

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಮಲೆ

ಆ ತಪೋಧನನಾವನೆಂಬಭಿಶಂಕೆಯೇಕೆ ಜಗತ್ತಯ
ಖ್ಯಾತನರ್ಜುನನಿಂದ್ರಸೂನು ಮುಕುಂದದೇವರನುಗೃತೌ
ಯಾತುಳಂ ಭವದೀಯಭಾಗ್ಯಮನೇನುಮಂ ವಲಮುರ್ಘಿಸಂ
ಭೀತಿ ಬೇಡವನತ್ತಣೆಂ ನಿಮಗಂತವಂ ತಪಮಿದೋಡಂ

೧೧೫

ಮತ್ತೇಭ

ಪಡೆ ನೀಂ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಮಂ ಗಿರಿಶನಿಂ ಪೋಗಿಂದ್ರಕೀಲಕ್ಕೆ ಪೆಂ
ಪಡರ್ಪದ್ವತ್ತಪಮಾಂಪುದೆಂದು ಬೆಸನಿತ್ತಂ ವ್ಯಾಸನೆಯ್ದಂದನೀ
ಯೆಡೆಗಾತಂ ಪದೆದಿತ್ತ ಮಂತ್ರಮನದಂ ಕೆಯೊಂಡು ಮದ್ದಕ್ಕಿ ಸಂ
ಗಡಮಾಗುತ್ತಿರೆ ವೈರವರ್ಗವಿಜಯೋಪಾಯಾನ್ವಿತಂ ಫಲ್ಲಾನ್ಯಂ

೧೧೬

ಅವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಣ್ಣಿಸುವರಲ್ಲವೇ? ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮುನಿಪೋತ್ತಮರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸರ್ಪಭೂಷಣನಾದ ಶಿವನು ನಸುನಗೆಯಿಂದ ೧೧೪. ಶಶಿಶೇಖರನಾದ ಶಿವನು ತನ್ನ ತಳತಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಂತಕಾಂತಿಯು, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಕರುಣಾಮೃತಸಾಗರವು ಉಕ್ಕೇರಿ ತೆರೆಯಂತಿರಲು, ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ೧೧೫. “ಆ ತಪೋಧನನು ಯಾರೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಏತಕ್ಕೆ? ತ್ರಿಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಅರ್ಜುನನು, ಇಂದ್ರನ ಮಗ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೈದುನ, ಪ್ರಚಂಡ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಹ ಅವನಿಗಿರಲಾಗಲಾರರು. ನಿಮ್ಮ ಒಡವೆಯೇನನ್ನೂ ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಆ ವಿಧವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ನೀವು ಹೆದರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ೧೧೬. ನೀನು ಇಂದ್ರಕೀಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಘೋರತಪವನ್ನಾಚರಿಸಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು ಎಂದು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಲು, ಅವರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿನ ಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಶತ್ರುವರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ಬಂದಿರುವನು.

ರಿಪುಜಯಕಾರಣಶರಮಂ
ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂ ಪಡೆವೆನೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೆಮ್ಮಿಂ
ತಪಮಿದರ್ಪನಾ ಮುನಿಯಿ
ತ್ತುಪದೇಶಂಬಡಿದು^೧ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಂ ಪಾರ್ಥಂ

೧೧೭

ಉತ್ಕಲ

ಆತನಭೀಷ್ಮಮಂ ಸಲಿಸಿ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಮನಿತ್ತು ತತ್ತಪೋ
ಜಾತಮಹೋಷ್ಣಮಂ ತವಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೋರಥಮಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸೆಂ
ಮಾತಿದು ನನ್ನಿಯಿಂದಭಯಮಿತ್ತವರಂ ಕಳಿಪುತ್ತೆ ಭಕ್ತಸಂ
ಪ್ರೀತಿಯಿನೆಯ್ದಲುಜ್ಜುಗಿಸಿದಂ ಮೃಗಯಾರತನಿಂದುಶೇಖರಂ

೧೧೮

ಗದ್ಯ

ಇದು ನಿಖಿಲ^೧ ಭುವನ್ನೈಕವಲ್ಲಭ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರವರದ ಕರುಣಾವರಣ ಪರಮ
ಶಿವಲಿಂಗ ತರುಣಪತಂಗಸಂಗತ ಮಂಗಳಹೃದಯಾರವಿಂದ ಬಂಧುರಸರಸ
ಸಜ್ಜನ^೨ ಮಾನಿತೋಭಯ ಕವಿತಾವಿಚಕ್ಷಣ^೩ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವ ವಿರಚಿತ
ಮಾದ ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ ವಿಪುಲ ಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ
ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ

೧೧೭. ಆ ವ್ಯಾಸಮುನಿಯಿತ್ತ ಉಪದೇಶದಂತೆ (ನನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು
ಸಾಧಕವಾಗುವಂತಹ ಬಾಣವನ್ನು, ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ, ನನ್ನಿಂದ ಪಡೆವೆನೆಂಬ
ದೃಢವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ೧೧೮. ಅರ್ಜುನನ
ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ಅವನ
ಘೋರತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬೇಗೆಯನ್ನು ನಂದಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಮನೋರಥವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ,
ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯ^೪ ಎಂದು ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ, ಆ
ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ
ಹೊರಡಲುಬಿಟ್ಟನಾದನು. ಗದ್ಯ : ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಿಗೂ ಏಕಮಾತ್ರಪ್ರಭುವೂ,
ದೇವದಾನವೇಂದ್ರರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ, ದಯಾಕವಚನೂ,
ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಶುಭಚಿಹ್ನನಾದ ಮಹಾದೇವನೆಂಬ ತರುಣಭಾಸ್ಕರನೊಡಗೂಡಿದ
ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತವೆಂಬ ತಾವರೆಯಿಂದ ಶೋಭಿತನೂ, ರಸಜ್ವಲಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ
ಪುರಸ್ಕೃತನೂ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಕವಿತಾಕೌಶಲವುಳ್ಳವನೂ ಆದ
ಶ್ರೀ ಷಡಕ್ಷರದೇವನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ
ಮಹಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಆಶ್ವಾಸವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

೧-೧ ದೇಶಂ ಪಡೆದು (ರ); ದೇಶಂಬಡಿದು (ವ) ೨. ಯಾತ್ರೆಯ (ರ) ೩. ಸಮಸ್ತ (ಚ,ಜ)
೪. ಸರಸಜನ (ಯ) ೫. ವಿಶಾರದ (ಯ)

ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ

ಶ್ರೀಮದಗಪತಿಸುತಾಮುಖ
ತಾಮರಸಾದೋದಭೃಂಗನಮಿತಕೃಪಾಂಗಂ
ಸಾಮಜಹರನಾನತಜನ
ತಾಮರತರು ಮಾಱಿ ಸೌಖ್ಯಮಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ

೧

ಉತ್ಕಲ

ದೇವನ ಬೇಂಟೆಯುಜ್ಜುಗದ ಸಬ್ಬವಕಾಱರ ಡಿಂಡಿಮಾರವಂ
ತೀವಿದುದಾ ಮಹಾಕಟಕದೊಳ್ ಸುರದುಂದುಭಿನಿಕ್ಷಣಾನ್ವಿತಂ
ಭಾವದೊಳುತ್ತವಂ ನೆಗಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಗಣಾಳಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮಂ ಪೊದ
ಬ್ಬಾವರಿಸಿದರ್ಗದಗ್ಗದಮರಗ್ಗದನೂಹಿಸಲಾರ್ಗ ಗೋಚರಂ

೨

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾಗಳ್

ಚಂಪಕ

ಜಡೆಗಳ ಬಂಬಲೇ ತಲೆದಳಿರ್ ಫಣಿ ಸುತ್ತಿದ ಬಳ್ಳಿ ತಾಳ್ ಬಾನ್
ಗಡಲದು ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ ಗಟೆವೂಗಟೆ ತೆಳ್ಳೆಱಿ ಬಗ್ಗೆ ಸಮದೊ
ಳ್ಳುಡೆ ಪೊಸಚಲ್ಲಣಂ ಕರಿಯ ಕುಪ್ಪಸಮಾನೆಯ ಕೃತ್ತಿಯಂಗದೊಳ್
ತೊಡೆದ ವಿಭೂತಿಯುಧ್ವಮಪರಾಗವಿಲೇಪನಮಗ್ನಿ ಲೋಚನಂ

೩

೧. ಶಿವನು ಸಂಪತ್ಕರಳಾದ ಪರ್ವತರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಮುಖಕಮಲದ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಭ್ರಮರದಂತಿರುವನು. ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ದಯಾಮೂರ್ತಿಯು, ಗಜಾಸುರನನ್ನು ಮಥಿಸಿದವನು, ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವ ಭಕ್ತರ ಮನೋವಾಂಛಿತಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿರುವವನು. ಅಂತಹ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯೇ ನಮಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ೨. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬೇಟೆಗೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಲು ಅದಕ್ಕನುರೂಪವಾಗಿ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾದ ಪ್ರಮಥರು ಭೇರಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿದರು. ಆ ಮಹಾಶಬ್ದವು ಗಿರಿತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತು. ಶಿವಗಣಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಹರ್ಷ, ಸಂಭ್ರಮಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದುವು. ಈ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಊಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ? ವಚನ : ಮತ್ತೆ ಆಗ, ೩. ಶಿವನು ಕಿರಾತರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಅವನ ಜಟಾಜೂಟವು ಚಿಗುರಲೆಯ ಕುಲಾವಿಯಾಯಿತು. ಸರ್ಪವು ಅದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಳ್ಳಿಯಾಯಿತು. ಧರಿಸಿದ್ದ ದೇವಗಂಗೆಯು ಮುಡಿದಿದ್ದ ಹೂಮಾಲೆಯಾಯಿತು. ಬಾಲಚಂದ್ರನು ಕೇದಗೆ ಹೂವಿನ ಎಸಳಾದನು. ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನವು ಒಳಗಿನ ಉಡಿಗೆಯ

ಗೈರಿಕಲಲಾಮಮಹಿಪ
ಸ್ವಾರಘಣಾರತ್ನರಾಜಿ ಗುಂಜಾಭರಣಂ
ಸಾರಪಿನಾಕಂ ಪದವಿಲ್
ಕೂರಂಬೆಸೆವಾತಶಕ್ತಿ ತನಗೊಪ್ಪುವಿನಂ

೪

ಚಂಪಕ

ಅರೆಯೊಡಲಾದ ಕಾಳಿಯುಚಿದಂಗಮನಾವರಿಸಿದ್ ಮಾಯ್ಯಿಯಿಂ
ಕರಮೆಸೆದಿಂದ್ ದ್ರನೀಲರುಚಿಕಾಂತಕಳೇವರಮೊಪ್ಪೆ ತಾಳ್ದನಾ
ದರದೆ ಕಿರಾತರೂಪಮನುಮಾಧಿಪನಲ್ಲಿ ಘನಸ್ವತಂತ್ರನ
ಚ್ಚರಿವೆಡೆದಾಗಮಪ್ರತತಿ ಕೀರ್ತಿಸೆ ಬಣ್ಣಿಸೆ ಸರ್ವನಿರ್ಜರರ್

೫

ಚಂಪಕ

ತಳಿರುಡೆ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಪೊಸಮುತ್ತಿನ ಹಾರಮೆ ತಾರಕಾಳಿ ತ
ಳ್ಳಳಿರುಚಿ ಕಾಯಕಾಂತಿ ಕಡುಗಲ್ಲೆ ಮೂಕುತಿ^೧ ಮುತ್ತು ಶುಕ್ರಮಂ
ಡಳಮಮದೊಪ್ಪೆ ಭಿಲ್ಲಿಯ ವಿಳಾಸಮನಾಳಿಸೆದಂದು ಸರ್ವಮಂ
ಗಳೆ ನಿಜಕಾಳರಾತ್ರಿವೆಸರಂ ಮಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕಮಂ ನೆಗಚ್ಚಿದಳ

೬

ಹೊಸ ಚಡ್ಡಿಯಾಯಿತು. ಗಜಚರ್ಮವು ತೊಟ್ಟ ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದ ಅಂಗಿ, ಮೈಗೆ ಬಳಿದ ವಿಭೂತಿಯೇ ಪುಷ್ಪಪರಾಗವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದಂತೆ ಇದ್ದಿತು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿನ ಉರಿಗಣ್ಣು, ೪. ಹಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಗೈರಿಕಧಾತುವಿನ ಬೊಟ್ಟು, ಆದಿಶೇಷನ ಉಜ್ವಲ ಘಣಾಮಣಿಗಳು ಧರಿಸಿದ್ದ ಹವಳದ ಒಡವೆಗಳು, ಪ್ರಬಲವಾದ ಶಿವನ ಪಿನಾಕವೆಂಬುದೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲು, ಶಿವನ ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವೇ (ವಿಷ್ಣುವೇ) ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣವಾಯಿತು. ೫. ಶಿವನ ವಾಮಾರ್ಧ ಶರೀರಿಣಿಯಾದ ಕಾಳಿಯು ಉಳಿದ ಶಿವನ ಅರ್ಧಶರೀರವನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿದಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ದೇಹದಿಂದ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶಿವನು ಕಿರಾತರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಶಿವಾಗಮಗಳು ಕೊಂಡಾಡಿದುವು. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೬. ಶಿವನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಶಬರಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಕಾಳರಾತ್ರಿಯೆಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಅರ್ಧಪೂರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಳೆನ್ನುವಂತೆ ಕಂಡಳು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಅವಳು ಧರಿಸಿದ್ದ ಚಿಗುರುಗಳ ಉಡಿಗೆಯು ಸಂಜೆಯ ಕೆಂಪಿನಂತೆ ಇದ್ದಿತು. ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವು ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆಯೆನ್ನುವಂತಿದ್ದಿತು. ದುಂಬಿಗಳಂತೆ ಕಪ್ಪಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ಮೈಬಣ್ಣವು ಗಾಢಾಂಧಕಾರವೆನಿಸಿತು. ಅವಳು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮೂಗುಬಟ್ಟು ಬೆಳಗುವ ಶುಕ್ರಮಂಡಲದಂತೆ

ಮಹಾಸ್ವಗೃಹೆ

ಅರನೇಷಿಲ್ವಣ್ಣ ಬಣ್ಣಂಬಡೆದ ತನು ಪೃಥುಶೋಣಿ ನೀಲಾಳಕಂ ಪಂ
ಕರುಹಾಸ್ಯಂ ಬಿಣ್ಣನಾಳ್ಳೊಪ್ಪದ ನೆಲೆಮೊಲೆ ಬಿಂಬಾಧರಂ ದೀರ್ಘನೇತ್ರಂ
ತರಳಾಪಾಂಗಂ ಬಲಿಲ್ವಲುಡಿ ಬಡನಡು ರಂಭೋರು ಕೊಂಕಾಂತ ಪುಬ್ಬೊಂ
ದಿರೆ ನಾನಾಶಕ್ತಿಯರ್ ಬೇಡಿತಿರಿಸಕಮಂ ತಾಳ್ತು ಕಣ್ಣೆಡ್ಡಮಾದರ್

೭

ಮತ್ತೇಭ

ಹರಿಮಧ್ಯಂ ಮೃಗಾಶಾಬನೇತ್ರಮಳಿಮಾಲಾವೇಣಿ ಚಂಚದೃಢಾಂ
ಗರುಚಿ ಸ್ಥಾರಪಯೋಧರಂ ದ್ವಿರದಯಾನಂ ಕೋಕಿಲಾಲಾಪಮೊ
ಪ್ಪಿರೆ ಭಿಲ್ಲಾಂಗನೆಯರ್ಕಳಾದಮರಿಯರ್ ನೈಜಾಂಗಮಂ ನೋಡಿ ಭೀ
ತಿರಸಂ ತನ್ಮೃಗವ್ಯಂದಕಾಗದಿರವಂ ತಾಳ್ತಂತೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿದರ್

೮

ಚಂಪಕ

ತೊಳಗುವ ದಂತದೊಲೆ ಗುರುಗಿಂಜಿಯ ಬಣ್ಣಸರಂ ತಮಾಲದೊ
ಳ್ಳಳಿರುಡೆ ತಳ್ಳ ಪೀಲಿಯ ತರಂಗದ ಬಲ್ಲಿಗೆಟ್ಟು ಸೂಡಿದು
ತೃಳದಳಮಾಲೆ ತಾಳ್ ಪುಟುವಚ್ಚಿಯ ಬೊಟ್ಟು ಪಸಿರ್ಪುವೆತ್ತ ಪ
ಟ್ಟಲಿಯ ನಿಚೋಳಮೊಪ್ಪಿರೆ ಪುಳಿಂದಿಯರಾದರಮರ್ತ್ಯಕಾಂತೆಯರ್

೯

ಅಣಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ೭. ಸಕಲ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯರೂ ಬೇಡಿತಿರಿಸಿ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮರೆದರು. ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಧ ಮಾಗಿದ ನೇರಳೆಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಮೈಬಣ್ಣ, ದುಂಡಾಗಿದ್ದ ನಿತಂಬ, ಕಪ್ಪಾದ ಕುರುಳು, ಕಮಲದಂತೆ ಮುಖ, ಉಬ್ಬಿ ಶೋಭಿಸುವ ದೃಢವಾದ ಮೊಲೆಗಳು, ತೊಂಡೆಹಣ್ಣಿನಂತೆ ತುಟಿಗಳು, ಅಗಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಚಂಚಲವಾದ ದೃಷ್ಟಿ, ಜಾರುತ್ತಲಿದ್ದ ಕೇಶರಾಶಿ, ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದ ನಡು, ಬಾಳೆಯ ದಿಂಡಿನಂತಿರುವ ತೊಡೆಗಳು, ಬಾಗಿದ ಹುಬ್ಬು ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದುವು. ೮. ಶಕ್ತಿದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ವನ್ಯಮೃಗಗಳು ಹೆದರದಿರಲೆಂದು, ವನದೇವತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಧರಿಸಿದರೋ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡಿತಿರಿಸಿ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಿಂಹದಂತಿರುವ ನಡು, ಹುಲ್ಲೆಯ ಮರಿಗಿರುವಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳು, ದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪಿನಂತಿರುವ ಜಡೆ, ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ದುಂಡಾದ ಮೊಲೆಗಳು, ಆನೆಯು ನಡೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ನಡೆ, ಕೋಕಿಲೆಯ ಧ್ವನಿಯಂತೊಪ್ಪುವ ಮಾತುಗಳು ಇದ್ದುವು. ೯. ಹೊಳೆಯುವ ದಂತದ ಒಲೆಗಳು, ಗುಲಗಂಜಿಯ ಬಣ್ಣದ ಮಾಲೆಗಳು, ಹೊಂಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಉಡಿಗೆ, ಹರಡಿದ ನವಿಲುಗರಿಗಳ ಪಾವುಡೆ, ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದಿದ್ದ ನಡುಗಂಟು, ಮುಡಿದಿದ್ದ ನೈದಿಲೆ ಹೂಗಳು, ಮಿಣುಕುಹುಳದ ರೆಕ್ಕೆಯಂತಿರುವ ಹಣೆಯ ಬೊಟ್ಟು, ಹಸಿರು ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ದೇವರಮಣಿಯರು ಬೇಡಿತಿರಿಸಿರಂತೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿದರು. ವಚನ : ಮತ್ತು

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಚಂಪಕ

ತಲೆವಳಿಸುತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿದ ತಳಿರ್ ನವಚಂಪಕಕರ್ಣಪೂರಮು
ಬ್ಬಲಸಿತಕರ್ಣಿಕಾರಚಿತಕಾಂಚಿ ಮರಂದದ ಬೊಟ್ಟು ಬೆನ್ನ ಮೇ
ಲೊಲೆದಸೆವಣ್ಣೆಗಂಟು ಪದವಿಲ್ ಮೊನೆಯಂಬು ಲತಾಂತಮಾಲೆ ಮಂ
ಜುಲಗಜದಂತದೊಳ್ಳಳಿ ವಿರಾಜಿಸೆ ಕಣ್ಣೆಸೆದರ್ ಪುಳಿಂದಿಯರ್ ೧೦

ಮೃಗಮದದಂಗರಾಗಮಸಿತೋತ್ಪಲಮಾಲೆಯ ಚೊಲ್ಲೆಯಂ ಮನಂ
ಬುಗುವ ತಮಾಲಪಲ್ಲವದ ಮೆಲ್ಲಡೆ ಕಟ್ಟಿದ ಪೀಲಿದಂಡೆ ಚಿ
ಲ್ವಗಲದ ಸಾಂದ್ರಕಜ್ಜಲಲಾಮಮಗಾಹಿತರತ್ನಭೂಷಣಂ
ಸೋಗಯಿಸೆ^೧ ದೇವಿಯರ್ ಬಳಸಿ ನಿಂದಸೆದಿದರ್ಗೇಂದ್ರಪುತ್ರಿಯಾ^೨ ೧೧

ಚಂಪಕ

ಸಿರಿ ಶಚಿ ವಾಣಿ ರೋಹಿಣಿ ಕರಾಳಿ ಕಳಾವತಿ ಕಾಳರಾತ್ರಿ ಸೌಂ
ದರಿ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶಾಕಿನಿ ಕಪಾಲಿನಿ ಡಾಕಿನಿ ಕಾಳಿ ಮಾರಿ ಶಾ
ರ್ವರಿ ರತಿ ಮುಕ್ತಕೇಶಿ ಶವವಾಹಿನಿ ಮೋಹಿನಿ ಚಂಡಿ ಸಿದ್ಧಿ ಸಂ
ಗರಚರಿ ಚಕ್ರಧಾರಿನಿ ಮನೋನೃಪಿ ಮಾಲಿನಿಯೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯರ್ ೧೨

೧೦. ತಲೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಹೊಸದಾಗಿ ಅರಳಿದ ಸಂಪಗೆಹೂವನ್ನು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಾವರೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಣಿಕಾರಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಡಾಬಿನಂತೆ ಬಿಗಿದು, ಮಕರಂದದ ಹಣೆಬೊಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟು, ಎಣ್ಣೆ ಸವರಿದ ಜಡೆಯ ಗಂಟು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಲುಗುತ್ತಿರಲು, ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ ಚೂಪಾದ ಬಾಣವನ್ನೂ ಹಿಡಿದು, ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಆನೆಯ ದಂತದ ಕಡಗಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಬರಿಯರು ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ೧೧. ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಮೈಗೆ ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡರು. ಕನ್ನೆದಿಲೆಹೂಗಳನ್ನು ಜಡೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಕುಚ್ಚನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಮನೋಹರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಗೆಯ ಚಿಗುರಿನ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಗಿದರು. ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಸರವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ಅಂದಕ್ಕೆ ಊನವಾಗದಂತೆ ಅಗಲವಾಗಿ ಸಾದಿನ ಬೊಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟರು. ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಗಳ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪರ್ವತರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದರು. (ಅಗ + ಅಹಿತ = ಪರ್ವತವೈರಿಯಾದ ಇಂದ್ರ) ೧೨. ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶಚಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ರೋಹಿಣಿ, ಕರಾಳಿ, ಕಾಳರಾತ್ರಿ, ಸೌಂದರಿ, ವನಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶಾಕಿನಿ, ಕಪಾಲಿನಿಯರು, ಡಾಕಿನಿಯರು, ಕಾಳಿ, ಮಾರಿ, ಶಾರ್ವರಿಯೆಂಬ ರಾತ್ರಿದೇವತೆ, ರತಿ, ಮುಕ್ತಕೇಶಿ, ಶವವಾಹಿನಿಯೆನಿಸಿದ ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಳಿ, ಮೋಹಿನಿ, ಚಂಡಿ, ಸಿದ್ಧಿ, ರಣದುರ್ಗೆ, ಚಕ್ರಧಾರಿನಿಯೆಂಬ ಯಂತ್ರದೇವತೆ, ಮನೋನೃಪಿಯೆಂಬ

ಮತ್ತೇಭ

ಕೃತಿ ಶಾಕಂಬರಿ ವಾರದೇವತೆಯರಾಶಾದೇವಿಯರ್ ಯಜ್ಞದೇ
ವತೆ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಿಕೆ ಸಪ್ತಮಾತ್ರಕೆಯರಂಭೋವಾಸಿನೀ ನಿಮ್ಮಗಾ
ಸತಿಯರ್ ಜೋಗಿನಿಯರ್ ಸುಧಾಂಶುಪಧುಗಳ್ ಗಾಯತ್ರಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಸ
ನೃತಿ ವಿಖ್ಯಾತಿಯೆನಿಪ್ಪ ದೇವಿಯರಮಂದೋತ್ಸಾಹದಿಂದೆಯ್ದರರ್

೧೩

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಚಂಪಕ

ಬಡನಡು ಬಳೆ, ಬಟ್ಟಮೊಲೆ ಮೇಲುದನೆತ್ತೆ ನಿತಂಬಮಂಡಲಂ
ಪೊಡರೆ ಕಟಾಕ್ಷಕಾಂತಿ ಮಿಲುಗುತ್ತಿರೆ ಸೋಮುಡಿ ಜಾಹಿ ಮೀಟಿ ದಿಂ
ಕಿಡೆ ರದನಾಂಶು ಬಲ್ಲರಲನಾಂತು ಕರಾಗ್ರದೊಳಾಪಿನಿಂದದೇಂ
ನಡೆದುದೊ ಕಾರ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ಬಣ್ಣದ ತಿಣ್ಣದ ನಿರ್ಜರೀಜನಂ

೧೪

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಚಂಪಕ

ಅಳಿಕುಲನೀಲಕುಂತಳದ ಕಾಂತಿ ವಪುರ್ಲತೆಯಂ ಮುಸುಂಕಿದಂ
ತಳವಡೆ ಕರ್ಪು ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ಮಿಂಚೆನೆ ಕಣ್ಣದಿರುವಿ ಮಿಂಚೆ ಸಾ
ದೇಳಸಿ ಪಗಿಲ್ ಕೇಕಿಯೆನೆ ಬಲ್ಲುಡಿ ತೋಟಿ ಕಲಾಪಮಾಲೆ ಸಂ
ಗಳಸೆ ನಗೇಂದ್ರಜಾತಯೊಡನೆಲ್ಲರುತಿರ್ದರಮರ್ತ್ಯನಾರಿಯರ್

೧೫

ನಾಡಿದೇವತೆ, ಮಾಲಿನಿಯೆಂಬ ಪುಷ್ಪದೇವತೆ, ಈ ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿನಿಯರೂ,
೧೩. ಭೂದೇವಿ, ವನದೇವಿ, ದಿನಾಭಿಮಾನಿಯರಾದ ವಾರದೇವತೆಯರು,
ದಿಗ್ಗೇವತೆಯರು, ಯಜ್ಞದೇವತೆಯರು, ವೇದರೂಪಿಗಳಾದ ಮಂತ್ರದೇವತೆಯರು,
ಸಪ್ತಮಾತ್ರಕೆಯರು, ಸಾಗರದೇವಿಯರು, ನದಿಗಳ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆಯರು,
ಯೋಗಿನೀಗಣಗಳು, ಚಂದ್ರನ ರಮಣಿಯರಾದ ನಕ್ಷತ್ರದೇವಿಯರು,
ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿದೇವಿ, ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ದೇವತೆಯಾದ ಸಾವಿತ್ರಿ,
ಸನೃತಿ, ವಿಖ್ಯಾತಿ ಎಂಬುವ ದೇವರಮಣಿಯರು ಅತಿಶಯ ಹರ್ಷದಿಂದ ಜತೆಯಲ್ಲಿ
ಹೊರಟರು. ವಚನ : ಮತ್ತು ೧೪. ಸಣ್ಣ ನಡುವು ಅಲುಗುತ್ತಿರಲು, ವೃತ್ತಕುಚಗಳು
ಮೇಲುಸೆರಗನ್ನು ಜಾರಿಸುತ್ತಿರಲು, ನಿತಂಬಮಂಡಲವು ಹರವಾಗಿರಲು, ಕುಡಿನೋಟದ
ಹೊಳವು ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿರಲು, ಸಡಿಲವಾದ ತುರುಬು ಜಾರುತ್ತಿರಲು, ಹಲ್ಲುಗಳ ಹೊಳವು
ಮಿಂಚಿ ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿರಲು, ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಾಲ
ಮೇಘದಂತೆ ಕಪ್ಪಾದ ಮೈಬಣ್ಣದ, ಮಂದಗಮನೆಯರಾದ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರು ರೀವಿಯಿಂದ

ತಳಿಗಳಮುಕೆವೆತ್ತ ತಲೆಕಟ್ಟು ಲತಾಂತದ ಮಾಲೆ ಬೆನ್ನ ಬ
ತ್ತಳಿಕೆ ಮರಂದದಣ್ಣು ಪಸುರಂಗಿಗೆ ಪೀಲಿಯ ಪಕ್ಕಜಲ್ಲಿ ಗೇ
ಣಕವಡೆ ತೊಟ್ಟು ಪೊಂಬುಲಿಯ ಸಮೃದ್ಧ ಚಲ್ಲಣಮೊಪ್ಪೆ ಬಿಲ್ಲರಲ್
ದಳಿದು ಗಣಾಳಿ ರುದ್ರತತಿ ತಾಳುದನೂನ ಪುಳಿಂದವೇಷಮಂ

೧೬

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ನೆರೆದೆಬ್ಬಂದಿದುರ್ದಾ ವೇಳೆಯೊಳೆ ವನಚರಾಕಾರಮಂ ತಾಳ್ದು ನಂದೀ
ಶ್ವರನುಂ ಭೃಂಗೀಶ ವೀರೇಶ್ವರ ಗುಹ ಗಣಪರ್ ದಾರುಕಂ ರೇಣುಕಂ ದು
ರ್ಧರನುಂ ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನುಂ ಧೂರ್ಜಟಯಸಿತಗಳಂ ಬಭ್ರುಶುಭ್ರಾಂಗನಂಭೋ
ಧರನಾದಂ ತಾಳಜಂಘಂ ಮೊದಲೆನಿಪ ಮಹಾಸತ್ತ್ವಸಾಂದ್ರರ್ ಗಣೇಂದ್ರರ್

೧೭

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಭುವನೇಶಂ ಭೂತಿಯುಕ್ತಂ ಭುಜಗಧರನಜೇಯಂ ಮಹಾಕಾಯನುಗಂ
ಶಿವರುದ್ರಂ ಪೂರ್ಣಭದ್ರಂ ಬಲವಿಕರಣನಭ್ರಾಂಗನಾದಿತ್ಯವರ್ಣಂ
ಭವನಾಶಂ ಶಂಭುರುದ್ರಂ ಕಲವಿಕರಣನೋಂಕಾರನೀಶಾನರುದ್ರಂ
ಧವಳಾಂಗಂ ಧರ್ಮರೂಪಂ ದಮನವಿಮದರುದ್ರಕಳೆಯ್ದೊರಾಳ

೧೮

ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ವಚನ : ಅಲ್ಲದೆ ೧೫. ದೇವತಾರಮಣಿಯರು ಬೇಡತಿಯರ
ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಪರ್ವತರಾಜಪುತ್ರಿಯೊಡನೆ ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಶರೀರಗಳು,
ದುಂಬಿವಿಂಡಿನಂತೆ ಇದ್ದ ಅವರ ಕೇಶಪಾಶದ ಹೊಳಪು ಮುಸುಕಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪಾಗಿ
ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ನೀಲಮೇಘದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಪ್ರಕಾಶವಾದಂತೆ, ಕಣ್ಣು ಕಾಂತಿಯು
ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರಲು, ದಟ್ಟವಾದ ಅವರ ತುರುಬು ಗರಿಗೆದರಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸುಳಿಯುವ ನವಿಲಿನಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಒಡ್ಡಾಣವು ಸುಂದರವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ೧೬. ಶಿವಗಣಗಳೂ, ರುದ್ರರೂ
ಬೇಡರ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಅವರು ಚಿಗುರಲೆಗಳಿಂದ ಕುಲಾವಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ತಲೆಗಿಟ್ಟರು. ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಬತ್ತಳಿಕೆ, ಹೂವಿನ ರಸದ
ಹಣೆಬೊಟ್ಟು, ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಸಿರು ಅಂಗಿಗೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೇಣು ಉದ್ದವಿರುವ
ನವಿಲುಗರಿಯ ಕುಚ್ಚುಗಳು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಹುಲಿಯ ತೊಗಲಿನ ಚಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟರು.
ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ೧೭. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ
ನಂದೀಶ್ವರ, ಭೃಂಗೀಶ, ವೀರೇಶ್ವರ, ಷಣ್ಮುಖ, ಗಣಪತಿ, ದಾರುಕ, ರೇಣುಕ, ದುರ್ಧರ,
ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷ, ಧೂರ್ಜಟ, ಕಾಳಕಂಠ, ಬಭ್ರು, ಶುಭ್ರಾಂಗ, ಅಂಭೋದರನಾದ
ತಾಳಜಂಘನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಿಗಳಾದ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳು ಬೇಡರ ರೂಪವನ್ನು
ಧರಿಸಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ೧೮. ಭುವನೇಶ, ಭೂತಿಯುಕ್ತ, ಭುಜಗಧರ, ಅಜೇಯ,
ಮಹಾಕಾಯ, ಉಗ್ರ, ಶಿವರುದ್ರ, ಪೂರ್ಣಭದ್ರ, ಬಲವಿಕರಣ, ಅಭ್ರಾಂಗ, ಆದಿತ್ಯವರ್ಣ,
ಭವನಾಶ, ಶಂಭುರುದ್ರ, ಕಲವಿಕರಣ, ಓಂಕಾರ, ಈಶಾನರುದ್ರ, ಧವಳಾಂಗ,

ಮತ್ತೇಭ

ಸಿಡಿಲಂ ನುರ್ಗುವ ಶೇಷನಂ ತುಡುವ ಕಲ್ಪಾಂತಾಗ್ನಿಯಂ ತೀಡಿ ಬೊ
ಟ್ಟಿಡುವಾಕಾಶಧರಾತಳಂಗಳನೆ ಕೆಯ್ಯಾಳಂಗಳಂ ಮಾಲ್ವ ಪೆ
ರ್ಗಡಲಂ ಪೀರ್ವ ಕುಲಾಚಲಂದಳೆದು ಪೊಯ್ಪಿಂಡಾಡುವಾದಿತ್ಯನಂ
ಮಿಡಿವಾಪುರ್ಗಳ್ ಗಣಾಧಿನಾಥರೊಡನೆಟ್ಟಿದರ್ ಮಹೋತ್ಸಾಹದಿಂ

೧೯

ವಚನ

ಅಂತೆಟ್ಟಿದ ಗಣೇಂದ್ರಸಂದೋಹಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಬೇಟಿವೇಟಿ ನಿಜರಮಣಿಯರೊಡನೆ
ಕಿರಾತನೂತ್ಪವೇಶಾಲಂಕೃತರಾಗಿ

ಚಂಪಕ

ಕುಲಿತಧರಂ ಧನಂಜಯನಿನಾತ್ಮಭವಂ ದನುಜಂ ಜಲಾಧಿಪಂ
ಜ್ವಲನಸಖಂ ಕುಬೇರನನಲಾಕ್ಷ್ಮಮಹರ್ಪತಿ ಪದವೈರಿ ಮಂ
ಗಲನುಶನಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಮತಿಮುಖರ್ ವಸುಗಳ್ ಸುರಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯರು
ಜ್ವಲತರಯಕ್ಷಚಾರಣಪಿಶಾಚಗಣಂ ನಡೆತಂದುದಟ್ಟಿಯಿಂ

೨೦

ಮುನಿಕೋಟ ಮುಗಿದ ಕೆಯ್ಯಳಿ
ನನುನಯದಿಂ ಪೊಗಟಿ ಜಯಜಯಧ್ವನಿಯಿಂ ಪಾ
ವನಪದದಿಂ ಮೆಟ್ಟಿದನೊ
ಯ್ಯನೆ ಗಿರಿಶಂ ವಿಧಿನಿಷೇಧಮಯಪಾದುಕೆಯಂ

೨೧

ಧರ್ಮರೂಪ, ದಮನ, ವಿಮದ ಮೊದಲಾದ ರುದ್ರಗಣಗಳೂ ಬಂದರು. ೧೯. ಸಿಡಿಲನ್ನು
ಪುಡಿಗುಟ್ಟುವವರೂ, ಶೇಷನನ್ನು ಆಭರಣದಂತೆ ಧರಿಸುವವರೂ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದ
ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಹಣೆಗೆ ಬೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವವರೂ, ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯತಕ್ಕ
ತಾಳಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವರೂ, ಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ಆಪೋಶನವ ಮಾಡುವವರೂ,
ಕುಲಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಚೆಂಡಾಟವಾಡುವವರೂ, ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವನ್ನು
ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಚಿಮ್ಮುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳು ಮಹಾ
ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಬಂದರು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿದ
ಗಣಾಧಿನಾಯಕರ ಸಮೂಹವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೊಡಗೂಡಿ,
ಬೇಡರಂತೆ ಹೊಸ ವೇಷವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡ, ೨೦. ಇಂದ್ರನೂ, ಅಗ್ನಿಯೂ,
ಸೂರ್ಯನ ಮಗನಾದ ಯಮನೂ, ನಿರುತಿಯೂ, ವರುಣನೂ, ವಾಯುವೂ,
ಕುಬೇರನೂ, ಈಶಾನನೂ, ಸೂರ್ಯನೂ, ಚಂದ್ರನೂ, ಅಂಗಾರಕನೂ, ಶುಕ್ರನೂ,
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಮತಿಯೂ ಮೊದಲಾದವರೂ, ವಸುಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ
ಗಳಾದ ಯಕ್ಷರೂ, ಚಾರಣರೂ, ಪಿಶಾಚಗಣಗಳೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದರು.
೨೧. ಮುನಿಗಳ ಸಮೂಹವೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದುಕೊಂಡು, ವಿನೀತರಾಗಿ ಜಯ
ಜಯಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲು, ಪರಮೇಶ್ವರನು ವಿಧಿ, ನಿಷೇಧಗಳೆಂಬ

ಚಂಪಕ

ಮೊಲಗಿದುದುಭ್ರದೋಳ್ ದಿವಿಜಭೇರಿಯ ಭೂರಿಗಭೀರರಾವಮು
ಜ್ಜ್ವಲಿಸಿತಂಖನಾದದೊಡನಾನಕಘೋಷಣಮುಣ್ಣಿದತ್ತು ಮಂ
ಗಳರವದಿಂದೆ ಪೊಂಬರಿಯಣಂಗಳೊಳಾರತಿಯೆತ್ತಿ ಪಾಡಿದರ್
ವಿಳಸಿತಭಾಗವೀ ವಿಧಿವಧೂ ರತಿಮುಖನಿಳಿಂಪಕಾಂತೆಯರ್

೨೨

ಮತ್ತೇಭ

ಮಿಡಿವಿಲ್ ಮಿಂಟೆ ತುಪಾಕಮಿಟ್ಟ ಪದವಿಲ್ ಕೂರಂಬು ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಯ್
ಪೊಡೆ ಗಾಳಂ ಕಿಣುಗೂಳಿ ಬೀಸುವಲೆ ಬೆಳ್ಳಾರಂ ಸೊಡಮುಡ್ಡಿ ಕ
ರ್ಪಡೆಮಂಟಿಡ್ಡಣಮುಲ್ಲಣಂ ಕವಣೆ ನಾರಾಚಂ ಕವಲ್ಗಣ್ಣೆ ಪೇ
ರಡಿ ಖಡ್ಗಂ ಬಡಿಕೋಲ್ಲೂಪ್ಪೆ ಜವದಿಂದೆಬ್ಬಂದರಾ ಧೀವರರ್

೨೩

ಇಡುವಲೆ ಸಿಡಿವಲೆ ಕಿಣುವಲೆ
ನಡೆವಲೆ ಪೆರ್ವಲೆ^೧ ತೊಡಂಕುವಲೆ ಕೊಲ್ಲಲೆ ಕ
ಕ್ಕಡವಲೆ ನಿಡುವಲೆ ಸಾಲ್ವಲೆ
ಬಿಡುವಲೆಗಳೆನಿಪ್ಪುವೆಸೆದುವಾ ಬೇಂಟಗರೋಳ್

೨೪

ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಧರಿಸಿದನು. ೨೨. ಆಗ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೇವ ದುಂದುಭಿಗಳ
ವಿಶೇಷವಾದ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯು ಮೊಳಗಿತು. ದಿವ್ಯವಾದ ಬಿಳಿಯ ಶಂಖಧ್ವನಿಯೊಡನೆ,
ತಮಟೆಗಳ ಶಬ್ದವೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ರತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವರಮಣಿಯರು
ಮಂಗಳಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ, ಸುವರ್ಣದ ಹರಿವಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆರತಿಯೆತ್ತಿದರು. ೨೩.
ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮಿಡಿದು ಹಾರಿಸುವ ಬಿಲ್ಲು, ಸನ್ನೆಕೋಲು, ಕೊಳವಿಬಾಣ, ತಿವಿಯುವ
ಕೋಲು, ಕೈಬಿಲ್ಲು, ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳು, ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತಿ, ಕೈಮಚ್ಚು,
ಗಂಟಲಮುಳ್ಳು, ಸಣ್ಣ ಬನಿಕೆ, ಬೀಸುವ ಬಲೆ, ದೊಡ್ಡ ಬಲೆ, ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡುವ
ದೀವಿಗೆಗಳು, ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದ ಮುಸುಕು, ಮಂಕುಬೂದಿ, ಬೆದರಿಸುವ ವಾದ್ಯಗಳು,
ಕವಣೆ, ಸಲಾಕೆಗಳು, ಕಣ್ಣೆಚೀಲ, ದೊಡ್ಡ ದೊಣ್ಣೆಗಳು, ಖಡ್ಗಗಳು, ಬಡಿಯುವ
ಕೋಲುಗಳು-ಇವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆ ಬೇಡರು ಬೇಗನೆ ಬಂದರು. ೨೪. ಇಡುವ
ಬಲೆಗಳೂ, ಹಾರಿಸುವ ಬಲೆಗಳೂ, ಸಣ್ಣ ಬಲೆಗಳೂ, ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬೀಸುವ ಬಲೆಗಳೂ,
ದೊಡ್ಡ ಬಲೆಗಳೂ, ತೊಡರಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಬಲೆಗಳೂ, ಕೊಲ್ಲುವಂತಹ
ಬಲೆಗಳೂ, ಜಜ್ಜಿಹಾಕುವ ಬಲೆಗಳೂ, ಎತ್ತರವಾದ ಬಲೆಗಳೂ, ಸಾಲಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ
ಬಲೆಗಳೂ, ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನಂತರ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಲೆಗಳೂ ಆ ಬೇಟೆಗಾರರ

ವಚನ

ಮತ್ತಮದಲ್ಲದೆಯುಂ

ಮತ್ತೇಭ

ಪೂವಂ ಶೃಂಖಲೆ ಸಾರಮೇಯಮಮರ್ದಾಮ್ನಾಯಂ ಪುರಾಣವೃಜಂ
ಶಣಿಸೂತಂ ಸ್ತೃತಿ ಜಂತ್ರಮಾಗಮಮೆ ಬೆಳ್ಳಾರಂ ಮಹಾದೀಕ್ಷೆ ಕೂ
ರ್ಗಣೆ ತರ್ಕಂ ಬಡಿಕೋಲ್‌ಸಮಾಧಿ ಸಬಳಂ ಕೂರಿಟ್ಟಿ^೧ ಯೋಗಂ ಸಲ
ಕ್ಷಣಮಂತ್ರಂ ಧನು ಜಾನಮೇ ಕವಣೆ ನಾರಾಚಂ ತಪೋವಿಸ್ತರಂ

೨೫

ಚಂಪಕ

ಸುರಿಗೆ^೨ ವಿರಕ್ತಿ ಸುವತಮಡಾಯುಧಮಡ್ಡಣಮಾತ್ಮವಿದ್ಯೆ ಸ
ಚ್ಚರಿತಮೆ ಬೋಲಿಯಂಬು ಕಿಞ್ಜುಗೇಣ್ ಶ್ರವಣಂ ಮನನಂ ಕರಾಸಿ ಶಾಂ
ಕರನವಚ್ಚಿ^೩ ದೀಹದ ಮೃಗಾರಿಗಳಾಗೆ^೪ ಗಣಾಳಿ ತಾಳ್ವು ವಿ
ಸ್ಥಿತವಿಲಾಸ^೫ದಿಂ ನಡೆದರೊ^೬ಲೊಡಗೂಡಿ ಕಿರಾತರುದ್ರನಂ^೭

೨೬

ಗಣಿಗಣೆ ಬೆನ್ನ ಬತ್ತಳಿಕೆ ಮೆಟ್ಟಿದ ಕೆಪ್ಪು ತಮಾಲಪಲ್ಲವಂ
ತುಞ್ಜಿದ ಗೊಂಡೆಯುಂ^೮ ಮಿಸುಪ ಬಲ್ ಗುರುಗುಂಜಯ ದಂಡೆ ಮಂಡೆಯೊಳ್
ಮಿಞ್ಜುಗುವ ಪೀಲಿಗಟ್ಟು ಪೊಸನಿಗ್ಗವದೊಳ್ಳಳಿ ಪಚ್ಚಿಗುಪ್ಪಸಂ
ಕಿಞ್ಜುದಿರಾಂತ ಚಲ್ಲಣಮದೇಂ ಬಗೆಗೊಂಡುದೊ ತತ್ಪಿರಾತರಾ

೨೭

ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ವಚನ : ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ, ೨೫. ಓಂಕಾರವೇ ಸರಪಣೆ, ಪವಿತ್ರವಾದ
ವೇದಗಳೇ ನಾಯಿಗಳು, ಪುರಾಣಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಕುಣಿಕೆ ಹಗ್ಗಗಳು, ಸ್ತೃತಿಗಳೇ
ಬೋನುಗಳು, ಆಗಮಗಳೇ ದೊಡ್ಡಬಲೆಗಳು, ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯೆಂಬುವುದೇ ಹರಿತವಾದ
ಸಲಾಕೆ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಬಡಿಯುವ ಕೋಲು, ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಿಯೇ ಶಾಲ, ಯೋಗವೇ
ಕ್ರೂರವಾದ ಈಟಿ, ಸ್ವರಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ವೇದಮಂತ್ರಗಳೇ ಬಿಲ್ಲು, ಧ್ಯಾನವು
ಕವಣೆಗಲ್ಲು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ತಪಸ್ಸೇ ಬಾಣಗಳು. ೨೬. ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಇರಿಯುವ
ಕತ್ತಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವ್ರತವೇ ಅಡಾಯುಧ, ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆಯೇ ಗುರಾಣಿ, ಸದಾಚಾರವೇ
ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡುವುದೇ ಚೆಣ್ಣಿಗೋಲು, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಚಿಂತನವೇ
ಕೈಕತ್ತಿ, ಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿಗಳೇ ವನ್ಯಮೃಗಗಳನ್ನು ನಂಬಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಬಳಸುವ ಮೃಗಗಳು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನದ್ಧರಾದ ಶಿವಗಣಗಳು ಬೆಡಗಿನಿಂದಲೂ,
ಶಿವನಲ್ಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಕಿರಾತ ರುದ್ರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ೨೭. ಗರಿಗಳನ್ನು
ಕೂಡಿಸಿದ್ದ ಬಾಣಗಳು, ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬತ್ತಳಿಕೆ, ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕೆರಗಳು,
ಹೊಂಗೆಯ ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಕುಚ್ಚುಗಳು, ಜ್ವಲಿಸುವಂತಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲು, ಜುಟ್ಟಿಗೆ

೧ ಅಂತು (ಗ, ತ) ೨ ಚೂ (ಕ, ಗ, ಜ) ೩ ಕೂರೀಟಿ (ಚ, ಜ) ೪ ಸುರಗಿ (ಯ) ೫-೫ ದೀಹದಮೃಗಾದಿಗಳಾಗೆ
(ಚ, ಜ); ದೀಪಕಮೃಗಾವಳಿಯಾಗೆ (ಯ) ೬ ವಿಶಾಲ (ಕ) ೭ ನಡೆದುದೊ (ಯ) ೮ ರುದ್ರನಾ (ಯ)
೯ ಯಿಂ (ವ)

ಕರಿರಿಪು ಮತ್ಸರಂ ಮದಮೆ ದಂತಿ ವಿಮೋಹಮೆ ಖಡ್ಗಿ ಕಾಮಮೇ
ಹರಿಣಮಸೂಯೆ ಸೂಕರಮನಲ್ಪತರಕ್ಕುವೆ ರೋಷಮಾಸೆ ಕಾಬು
ಮರೆ ಘನದಂಭಮೇ ಕರಡಿ ಲೋಭಮೆ ಸೈರಿಭಮನ್ಯಪಾತಕೋ
ತ್ಸರಮೆ ವಿಹಂಗಸಂಘಮೆನಿಸಿದುರ್ದು ತದ್ವನದೋ ಮೃಡಾಚ್ಚೆಯುಂ

೨೮

ವಚನ

ಆಗಲ್ ವಿಪುಳಪುಳಿಂದವೇಷದಗಣಿತಗಣಪ್ರತಾನಮುಮಪರಿಮಿತ ನಿರ್ಜರ
ವಿತಾನಮುಂ ಬೆನ್ನನೆತ್ತರೆ ಬಿಂಕದ ಬೆಡಂಗಿನ ಬಿಯದವೆಣ್ಣೊಡನೆ ಸಂಭ್ರ
ಮಾಡಂಬರಂ ಮಿಗೆ ಬಂದ ಗಿರಿತನೂಜೆವರಸು ಕಿರಾತಮಹೇಶ್ವರಂ ವಿಪುಳ
ತರೋತ್ಸಾಹನಡಿವಾರೆಯು ಸೊಂಕಿನಿಂ ಪೊಡವಿವೆಣ್ಣೊಡನೆ ಪುಳಕಾಂಕು
ರಮನೊಡರ್ಚುತುಂ ನಡತಂದಿಂದ್ರಕೀಲಕುತ್ಸೀಲಕಟಕದ ಪೇರಡವಿಯಂ
ಪೊಕ್ಕು ನಿಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಪಾಗಳ್

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಶುಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ರುರು ಕಪಿಲ ಸತ್ಯಶಿವಕಾಗಸ್ತಯುಕ್ತಂ
ಪ್ರಕಟೋದ್ಯತ್ಪ್ರಸಾವಾಸಮನದು ನಭಮಂ ಋಕ್ಷರಾಜಾನ್ವಿತಂ ನಾ
ಗಕದಂಬಾನಂತವಿಭ್ರಾಜಿತಮಹಿಪುರಮಂ ಕರ್ಣಭೀಷ್ಮಾದ್ಭುತಧ್ವಾ
ನಕಲೋರಂ ಪಿಂಗಚಕ್ಷುರ್ಬಲಮನಮಮ ಪೋಲೊಪ್ಪುತಿದ್ವತ್ತರಣಂ

೨೯

ಮುಡಿವಿದ್ದ ಗುಲಗಂಜಿಯ ದಂಡೆಗಳು, ಸೆಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ನವಿಲುಗರಿಯ ಕುಲಾವಿ,
ಹೊಸದಾದ ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಚಡ್ಡಿಗಳು-ಇವುಗಳಿಂದ ಆ ಬೇಡರು ರಂಜಿಸಿದರು.
೨೮. ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ದೀರ್ಘದ್ವೇಷವೇ ಸಿಂಹವಾಯಿತು.
ಗರ್ವವೇ ಆನೆಯಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾದ ಮೋಹವೇ ಖಡ್ಗಮೃಗವಾಯಿತು. ಕಾಮವೇ
ಜಿಂಕೆಯಾಯಿತು. ಅಸೂಯೆಯೇ ಹಂದಿಯಾಯಿತು. ಕೋಪವೇ ದೊಡ್ಡ ಹುಲಿ
ಯಾಯಿತು. ದುರಾಶೆಯೇ ನರಿ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷುದ್ರಜಂತುಗಳಾದುವು. ದಂಭವೇ
ಕರಡಿಯಾಯಿತು. ಲೋಭವೇ ಕಾಡುಕೋಣವಾಯಿತು. ಇತರ ಪಾಪರಾಶಿಗಳೇ
ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಲಗಳಾದುವು. ವಚನ : ಆಗ ಶಿವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾ ಬೇಡರ ವೇಷವನ್ನು
ಧರಿಸಿದ್ದ ಗಣಗಳ ಗುಂಪೂ, ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು.
ಬೆಡಗಿನಿಂದಲೂ, ರೀವಿಯಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಡ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ, ಸಂಭ್ರಮ
ದಿಂದಲೂ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಬಂದು ಜತೆಗೂಡಿದ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡಗೂಡಿ
ಶಬರಶಂಕರನು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ
ಭೂದೇವಿಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ, ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ
ತಪ್ಪಲನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಮಹಾರಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ೨೯. ಅರಣ್ಯವು ಶುಕ
(ಗಿಳಿ; ಶುಕಮುನಿ), ಭಾರದ್ವಾಜ (ಮುನಿ; ಕಬ್ಬುಲಹಕ್ಕಿ), ಶಾಂಡಿಲ್ಯ (ಮುನಿ, ಬೇಲದ

ಮಜುಜವಣಿ^೧ ಮಾಣಿಕದ ಪಾ
ಸಹಿ ಪರಿಸದ ಮೊರಡಿ ಪರಿವ ಸಿದ್ಧರಸದ ಬ^೨
ಲೊಟ್ಟಿ ಬಜ್ಜರಗವಿ ಪಸಿರ್ಗ
ಲಟ್ಟಿ ಸಸಿಗಲೋಡು ಮೆಹಿಗುಮಾ ಗಿರಿತಟದೊಳ್

೩೦

ಇದು ದವಶಿಖಿಯಿದು ಕಿಂಶುಕ
ಮಿದು ಕಾರ್ತುಗಿಲಿದು ತಮಾಲಮಿದು ಮದಗಜಮಿಂ
ತಿದು ಗಂಡಶೈಲಮಂದಂ
ಬುದು^೩ ತಿಳಿವೊಡಶಕ್ಯಮೆನಿಪುದಾ ಪೆರ್ಗಾಡೊಳ್

೩೧

ಮಹಾಸೃಗ್ಧರ

ಬೆಲಲಾಲಂ ಮತ್ತಿ ಬೇಲಂ ಪುಣಿಸೆಯಣಿಲೆ ದಿಂಡಾಲಮಂಕೋಲೆ ಬೇವಿಂ
ಗಳಮೆಕ್ಕಂ ಕಕ್ಕೆ ಮಾವಂಬಟೆ ಬದಿರರಿಟಾಳಂಬಟಂ^೪ ಚಂದನಂ ಗು
ಗ್ಗುಳಮೀಚಲ್ ಬನ್ನಿ ಗೇರ್ ಮುತ್ತುಗಮರಳಿ ಪತಂಗಂ ಪುಲಿಂಗಿಲ್^೫ ತಮಾಲಂ
ಮೊಳಗಾಚಂ ನೆಲ್ಲಿ ನೇರಿಲ್ ತದುಕು ಪನೆ^೬ಗಳೊಪ್ಪಿರ್ಕುಮಾ ಕಾಡೊಳೆತ್ತಂ

೩೨

ಮರ; ಸಂಡಿಲ ಹಕ್ಕಿ), ರುರು (ಮುನಿ; ಜಿಂಕೆ), ಲಸತ್ ಕೌಶಿಕ (ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುನಿ; ಗೂಬೆ), ಅಗಸ್ತ್ಯ (ಮುನಿ; ಅಗಸೆಗಿಡ)ರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ತಪೋವನದಂತೆಯೂ, ಋಕ್ಷರಾಜಾಸ್ಥಿತ (ಹೆಗ್ಗರಡಿಗಳು; ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ) ವಾಗಿ ನಭೋಮಂಡಲದಂತೆಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಾಗ (ಆನೆ; ಸರ್ಪ)ಗಳ ಕದಂಬ (ಗುಂಪು; ಕಡಹದ ಮರ) ಗಳಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ (ವಿಭಾಜಿತಂ) ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಆದಿಶೇಷನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಭೋಗವತಿ ಪಟ್ಟಣದಂತಿದ್ದಿತು. ಕರ್ಣಭೀಷ್ಮಾದ್ಭುತಧ್ವಾನ ಕಛೋರಂ-ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರವೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೂ, ಆದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಉಗ್ರವಾದ ಅರಣ್ಯವು ಕರ್ಣ, ಭೀಷ್ಮರ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಿಂಹನಾದದಿಂದ ಘೋರವಾದ ಪಿಂಗಾಕ್ಷನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದುದು. ೩೦. ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಸಂಜೀವಿನೀವನಸ್ಪತಿಯೂ, ಪದ್ಮರಾಗ ಮಣಿಯ ಹಾಸುಗಲ್ಲುಗಳೂ, ಸ್ಪರ್ಶಮಣಿಯ ದಿಣ್ಣೆಯೂ, ಪ್ರವಹಿಸುವ ಸಿದ್ಧರಸದ ಹೆದ್ದೊರೆಗಳೂ, ವಜ್ರದ ಗವಿಗಳೂ, ಪಚ್ಚಿಮಣಿಯ ಬಂಡೆಗಳೂ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ಶಿಖರಗಳೂ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ೩೧. ಇದು ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚೋ ಅಥವಾ ಹೂ ಬಿಟ್ಟ ಮುತ್ತುಗದ ಮರವೋ, ಇದು ಕಪ್ಪಾದ ಮೋಡವೋ ಅಥವಾ ಹೊಂಗೆಯ ಮರವೋ, ಇದು ಮತ್ತಗಜವೋ, ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುದುಂಡಿಯೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. (ಅಂದರೆ ರೂಪಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.) ೩೨. ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಮರವೂ, ಅಲದ ಮರವೂ, ಮತ್ತಿ ಮರವೂ, ಹುಣಿಸೆಮರವೂ, ಅಣಿಲೆ ಅಥವಾ ಚೆಕ್ಕಮರವೂ,

ಗರುಡಂ ಕರ್ಬಕ್ಕಿ ಕಂಕಂ ಗೊರವಮೊರಲೆ ಪೆರ್ಬಕ್ಕಿ ಪಾರಾವತಂ ಹೆಂ
 ಗುರು ಟೀವಂ^೧ ಟಟ್ಟುಭಂ ತೊಂಡಿಗನುರುಳಿಗನಿರ್ಬಾಯನುಂ ಚಾತಕಂ ತಿ
 ತ್ತಿರಿ ಚೆಂಬೊತಂ ಪಿಕ್ಕಂ ಮೀಂಗುಲಿ^೨ ಮರಕುಟಗಂ ಗೀಜಗಂ ಗುಬ್ಬಿ ಘೋಕಂ
 ಸರಟಂ ಸಾಳ್ವಂ ಪಸುಂಬಂ ಪರಡೆ^೩ ಶಿಖಿ ಶುಕಂ ತದ್ವನಾಂತಸ್ಥಮೀರ್ಕುಂ ೩೩

ಚಂಪಕ

ಶರಭನಿಭಾರಿ ಸೈರಿಭಮಿಭಂ ಬನವಂದಿ ತರಕ್ಕು ಖಡ್ಗಿ ಶಂ
 ಬರ ಮೃಗ ಮೇಷಮೇಣಮಜಭೇದನಮೃಕ್ಷಮಗೌಕಸಂ ಮೊಲಂ
 ಮರೆ ನರಿ ಪೂತಿವೆಕ್ಕು ನಕುಲಂ ಮರವಾವುಗಳೆಂಬವಾಗಳುಂ
 ಕರಮೆಸೆದಿರ್ಪಿನಂ ಮೆಹಿದುದಾ ವಿಸಿನಂ ವಿಸಿನದ್ಧಕಂದರಂ ೩೪

ಜ್ಯೋತಿರ್ಲತೆಗಳ ರುಚಸಂ

ಜಾತಂ ಘಣಿಗಣಘಣಾಮಣಿಪ್ರಭಿ ಬಿಡದು^೪

ದ್ಯೋತಿಪ್ರದಲ್ಲದಾ ಖ

ದ್ಯೋತಶಶಾಂಕಾಂಶು ಪುಗದು ತತ್ಪಾನನದೊಳ್

೩೫

ದಿಂಡಿಗದ ಮರವೂ, ಅಂಕೋಲೆ ಮರವೂ, ಬೇವಿನ, ಮರವೂ, ಗಾರೆ ಗಿಡವೂ, ಎಕ್ಕದ ಮರವೂ, ಕಕ್ಕೆಯ ಮರವೂ, ಮಾವಿನ ಮರವೂ, ಅಮಟೆ ಗಿಡವೂ, ಬಿದಿರ ಮೆಳೆಗಳೂ, ಅಂಬುವಾಳ ಮರಗಳೂ, ಅಂಬಟೆ ಮರಗಳೂ, ಗಂಧದ ಮರಗಳೂ, ಗುಗ್ಗುಳದ ಮರವೂ, ಈಚಲಗಿಡಗಳೂ, ಬನ್ನಿಮರಗಳೂ, ಗೇರುಮರಗಳೂ, ಮುತ್ತುಗ, ಅರಳಿ ಮತ್ತು ಪತಂಗ ವೃಕ್ಷಗಳೂ, ಪುಲಿಂಗಿತ (?), ಹೊಂಗೆಯ ಮರವೂ, ಮೊಳಗಾಚಿ(?), ನೆಲ್ಲಿ ಮರವೂ, ನೇರಿಳೆ ಮರವೂ, ಆನೆಬೇಲ ಮತ್ತು ತಾಳೆಮರಗಳೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ೩೩. ಆ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಗರುಡ, ಕಬ್ಬಕ್ಕಿ, ಹದ್ದು, ಗೊರವ, ಕೂಗುವಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡಹಕ್ಕಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಹೆಂಗುರು, ಟೀವ, ಟಿಟ್ಟು, ಗಿಳಿ, ಗಿಡುಗ, ಪರಟೆಹಕ್ಕಿ, ಸಾಳುವದ ಹಕ್ಕಿ, ಚಾತಕಪಕ್ಷಿ, ಕಪಿಂಜಲ ಹಕ್ಕಿ, ಕೆಂಬೂತ, ಕೋಕಿಲೆ, ಚುಕ್ಕೆಹಕ್ಕಿ, ಮರಕುಟಿಗ, ಗೀಜಗದ ಹಕ್ಕಿ, ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚಿ, ಗೂಬೆ, ಸಪ್ಪಳದ ಹಕ್ಕಿ (ಓತಿಕೇತ?) ಸಾಳ್ವ, ಬಣಜಿಗಹಕ್ಕಿ, ಚಾಚಲುಹಕ್ಕಿ, ನವಿಲು, ಅರಗಿಳಿ ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಲವಿದ್ದಿತು. ೩೪. ಯಾವಾಗಲೂ ಶರಭ ಮೃಗಗಳೂ, ಸಿಂಹಗಳೂ, ಕಾಡುಕೋಣಗಳೂ, ಕಾಡಾನೆಗಳೂ, ಕಾಡುಹಂದಿಗಳೂ, ಹುಲಿಗಳೂ, ಖಡ್ಗಮೃಗಗಳೂ, ಜಿಂಕೆಗಳೂ, ಹುಲ್ಲೆಗಳೂ, ಕಾಡುಕುರಿಗಳೂ, ಚುಕ್ಕೆಯಿಲ್ಲದ ಜಿಂಕೆಗಳೂ, ತೋಳಗಳೂ, ಕರಡಿಗಳೂ, ಮಂಗಳೂ, ಮೊಲಗಳೂ, ಗುಳ್ಳೆನರಿಗಳೂ, ಪುಣುಗಿನ ಬೆಕ್ಕುಗಳೂ, ಮುಂಗಸಿಗಳೂ, ಮರದ ಹಾವುಗಳೂ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಹಾಗೂ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ೩೫. ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕಾಗಲೀ, ಚಂದ್ರನ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಲೀ ಆಸ್ವದವಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಳಕೆಂದರೆ, ಕೇವಲ

ವಚನ

ಮತಮಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಮಾದ ಸಿಂಗರಂಚೆತ್ತು ಬಿನದದಿಂ ಮನದನ್ನನಂ ಸಮದಂ^೧ ಮಿಗೆ ನೆರ್ಮಿ ಕುಳ್ಳಿದ್ ಶಶಿಕಾಂತದೊಡ್ಡುಂಗಲ್ಲೊಳ್ ತನ್ನ ಪಡಿನೆಬಲಂ ಕಂಡು ಮೆಯ್ಯಾದ್ದು ಎಂದು ಸಪತ್ತಿಯೆಂದು ಬಗೆದು ಮುಳಿದು ಮುಗಿಲ್ಪಟ್ಟಿಗೆ ಮೀಟಿ ಪಾಪಾಪ ಬಿಜ್ಜೋದರಿ ಬಗಿದುಟ್ಟು ಸುವರ್ಣಾಂಬರದ ಸೆಜಂಗು ನಿಶಿತಮನೆ ಕೊಂಕಿದ ನಿಜಕಂಟಕದೊಳ್ ತೊಡರ್ದು ಸರ್ಜನೆ ಪಟ್ಟಿದು ಸಿಲ್ವ ಪಸರಿಸಿ ಪವನನಲೆಪದಿನೊಲೆದು ಗಿರಿವರನ ನೆಗೆಟ್ಟಿಗೆ ನೇಮಿಸಿದ ಕೇತುಪಟದಂತೆಯೆ ತ್ವಜ ದೀರ್ಘದಂಡಾಕಾರಮಂ ತಳೆದು ಬಾಂದಳಮಂ ಮುಟ್ಟು ನಿಮಿರ್ದು ನಿಂದ ವೇಣುಕಾಂಡದಿಂ; ಕರಿ ಮುಟಿದ ಪೆರ್ಗೊಂಬಿನಿಜುಂಬಿನೊಜಿತುಗುವ ಪಾಲ ಪಗಿನದೊಳ್ ಮಿಗೆ ನೆಗೆವ ಗಗನಚರಿಯ ನಿಡುಜಡೆ ತೊಡಂಕೆ ಜಿಗಿಲ್ಪು ತೆಗೆಯಲ್ ಬಾರದಿರೆ ಪಾಪುಗಟ್ಟು ಬಡಿಸಲೊಡರ್ಚುವ ತನ್ನತಂಬನಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಲ್ ಕೊಂಬಿನಿಂಬುಗೊಟ್ಟು ಸೆಳೆಮಿಂಚಂ ತಳೆದ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ಪಿರಿಯ ಸಿರಿಯನೊಳಕೊಂಡು ಕೆಲದೊಳ್ ಕಣ್ಣೊಳಿಪ ತರುಣ ತಮಾಲದಿಂ; ಪರಿಸರದೊಳ್ ಸಂಚುವೆತ್ತಿಂಚರದಿಂ ತನ್ನ ಚೆನ್ನ ಕನ್ನರಿಯೊಳ್ ಶ್ರುತಿಗೂಡಿ ಪಾಡುವ ಕನ್ನರಿಯ ಸರಸಸಂಗೀತಮಂ ಕೇಳ್ವು ಗಡಣಂಗೊಂಡು

ಜ್ಯೋತಿರ್ಲತೆಗಳು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಹಾವುಗಳ ಹೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಫಣಾಮಣಿಗಳ ಕಾಂತಿಮಾತ್ರವೇ. ವಚನ : ಆ ವನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾಧರಿಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿನೋದವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದೊಡನೆ ಸೇರಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿನ ನಿಲುವುಗಳಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ತನ್ನ ನೆಳಲನ್ನು ಕಂಡು, ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತು, ನೋಡಿ, ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಸವತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕೋಪಗೊಂಡು ಮೇಘಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರನೆ ನೆಗೆದಳು. ಆಗ ಅವಳು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಸರಗೆಯ ಪೀತಾಂಬರದ ಸೆರಗು, ಚೂಪಾಗಿ ಬಾಗಿದ್ದ ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿದಾಗ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದು ಇಂದ್ರಕೇಲಪರ್ವತದ ಕೀರ್ತಿಗೆತ್ತಿದ ಧ್ವಜಪಟದಂತೆಯೂ, ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಬಿದಿರ ಮೆಳೆಗಳು ಧ್ವಜದ ಸ್ತಂಭಗಳಂತೆಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೊಂಗೆಯ ಮರದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಆನೆಯು ಮುಡಿದು, ಅದರ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಜಿಸುಗಿ ಅಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಹಾರುತ್ತಲಿದ್ದ ಖೇಚರಿಯ ನೀಳವಾದ ಜಡೆಯು ಆ ಅಂಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ಅವಳು ಹಾರಲಾಗದೆ, ಜಡೆಯನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಹೊಂಗೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಅದು ಮೇಘಚ್ಛಾಯೆಯಂತಿದ್ದ ಹೊಂಗೆಯ ಮರದ ಮೇಲೆ, ಖೇಚರಿಯು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ನೆಲೆಸಿದಂತಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾವುಗಳು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೆ ಕನ್ನರಸ್ತ್ರೀಯು ಕನ್ನರಿಯನ್ನು ಶ್ರುತಿ ಮಾಡಿ ಮಧುರನಾದದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆನಂದಿಸಿ, ಹೆಡೆಬಿಚ್ಚಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಫಣಾಮಣಿಗಳು ರೆಂಬೆರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತ ಶ್ರೀಗಂಧ ಮರಗಳು ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಮರವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ

ಪೆಡೆಯತ್ತಿ ನಲಿವ ನಾಗಂಗಳಂ ಕೊನೆಗೊಂಬುಗಳೊಳ್ ತಾಳ್ವು ಮಿನ್ನುಂ^೧ವಡೆದ ಪೆಡೆವನೆದುಲುಗಲಿಂ
ತಳ್ಳು ಮಾಣಿಕ್ಕದ ಮರಂಗಳಂತಿರಂದಂಬಿತ್ತ ಚಂದನಧರಾರುಹಂಗಳಿಂ; ಶಶಿಲಾಸದನದೋವರಿಯ
ಪೂವಸೆಯೊಳ್ ಸವಿಸುಸಿಲೆಸಗುವ ಖಚರದಂಪತಿಗಳ ಗಳರವದ ಕಳಕಳಮಂ ಕೇಳ್ವು ಗಳಲನೆ
ತಲೆಯತ್ತಿ ನಲಿದುದಿರವಿಗಲಿದಳಸುವ ಪರಿವಿಡಿಯ ಪಾರಿವಂಗಳಂ ತಳೆದು^೨ಮದನಾಗಮದ
ಮಂತಣಸಾಲೆಯಂತೆ ಮನೋಜ್ಞಮಾದ ಕುರವಣಾನೋಕಹದಿಂ; ಮನಃಪ್ರಿಯನೊಡನೆ ಮನಂಬಂದ
ಬಂಧದಿಂ ತನು ಕರಗಿ ತನಿಸುಸಿಲ ಸೊಗದ ಸೊಗಸನನುಭವಿಸಿ ಶಶಿಕರಂ ಸೊಂಕಿದ ಸಸಿಗಲ್ಲ
ಪುತ್ತಳಿಯಂತೆ ಬೆಮರ್ತು ಸುರಸುದತಿಯೊರಸಿದ ಬೆಮರ ಪರಿಮಳಮಂ ತಳೆದು ಪರಿಸರದ
ಸುರಯಿಯಲರ್ಗಳನುಜೆದು ಪರಿಮರಿ^೩ಗೊಂಡಿರಗಿದ ಪಟಮೆಪಟೆದುಲುಗಲಿಂ ತಳ್ಳು^೪ ನಿಜ^೫ದಳಿರನಾಳ್
ಕೊಂಬುಗಳಿಂ ಪಣ್ಣ ಜಂಬೂಕುಜದಂತೆ ಕಮನೀಯಮಾದ ಶೋಕದ್ವಾವುದಿಂ;
ರತಿಮದನರನೋಜೆಯಂ ಪೂಜಿಸಲೆ, ಪೂದಿಷೆಯಲೇಷಿದೇಹುಂಜವ್ವನದ ಸೊಂಪೆಸೆವ
ಕಿಂಪುರುಷನಿಂತಂಬಿನಿಯ ಸಡಿಲೆಲ್ಲ ಕಡುನಿಡಿದಾದ ಕೇಶಪಾಶದಿಂ ತೊಡರ್ದು ತಳೆತ ತಮಾಲಲತೆ
ತಳ್ಳಂತೆ ಪೆಂಪನಾಳ್ ಚಂಪಕಕುಜಂಗಳಿಂ; ಕಾದಲನಗಲ್ಲಗಲ್ಪೆಯುರಿಪಂ ಸೈರಿಸಲಾಡಿದ
ಹರಣಂಗಳೆಯಲುಜ್ಜಗಿಸಿ ತುಲುಗಿ ತೀವಿದ ಕೆಂಬೊಗರನಾಳ್ ಪೂದೊಡಂಬೆಯ ಮೊಗ್ಗರಮಂ

ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲಾಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ
ರತಿಸುಖದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಖೇಚರ ದಂಪತಿಗಳ ಕಂಠಧ್ವನಿಯ ಕಳಕಳ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ
ಹರ್ಷಿಸಿ, ಸಾಲಾಗಿ ತಲೆಯತ್ತಿ ಪಾರಿವಾಳದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಗೋರಂಟಗಿಡದ ಮೇಲೆ
ಕುಳಿತಿದ್ದರೆ, ಆ ಮರವು ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನಾ
ಸಭೆಯಂತಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಿಯನೊಡನೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರತಿಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ,
ಬೆಳುದಿಂಗಳಿಗೆ ಕರಗುವ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆಯ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಕರಗಿ, ಕೃಶಕಾದ ದೇವಸ್ತ್ರೀ
ತನ್ನ ಮೈಬೆವರನ್ನಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಲು, ಸುರಗಿ ಹೂಗಳನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು, ಹೆಣ್ಣು ದುಂಬಿಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದು, ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವನ್ನು ಮುತ್ತುತ್ತಿದ್ದುವು.
ಆಗ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ನೇರಿಳೆ ಮರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು.
ರತಿಮನ್ಥರನ್ನು ಕ್ರಮವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು
ಒಬ್ಬ ಕಿಂಪುರುಷಸ್ತ್ರೀಯು ಸಂಪಿಗೆಯ ಮರವನ್ನು ಎರಿದಾಗ ಅವಳ ನೀಳಪಾದ
ಕೇಶರಾಶಿಯು ಸಡಿಲವಾಗಿ ಜೋಲುತ್ತು ಹರಡಿಕೊಂಡಿರಲು, ಆ ಸಂಪಿಗೆಯ ಮರದ
ಚಿಗುರಲೆಗಳು ಕಪ್ಪಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅದು ಹೊಂಗೆಯ ಮರವೆನ್ನುವ
ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮುಳ್ಳುಮುತ್ತುಗದ ಮರದ ಪೊದೆಗಳು ವಿಪುಲವಾದ
ಕೆಂಪು ಹೂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು. ಪ್ರಣಯ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ಆಗಲಿ,
ಅನಂತರ ವಿರಹದಿಂದ ಬೆಂದ ಸಿದ್ಧ ಸೀಮಂತಿನಿಯೊಬ್ಬಳು, ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿ, ಕೆಂಪುಹೂಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದ
ಮುತ್ತುಗದ ಮರದ ಪೊದೆಯನ್ನೇ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಛೆಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಆಗ
ಸಿದ್ಧಾಂಗನೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ್ದ ಮುತ್ತುಗದ ಮರವು ಕಾಮನ ಪ್ರತಾಪಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು

ಕಂಡು ದವಶಿಖಿಯ ಕೆಂಡದೊಟ್ಟಲ್ಗೆತ್ತು ಪೊಕ್ಕ ಸಿದ್ಧಸೀಮಂತಿನಿಯನೊಳಕೊಂಡು ಮದನಪ್ರಕಾಶ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಪೊತ್ತಂತೆ ಚಿತ್ತಂಗೊಳ್ಳ ಕಿಂಶುಕನಿಕುಂಜದಿಂದ ; ಕಣ್ಣೊಲಂದಪ್ಪಿ ಕಡೆಸರಿದು ತನ್ನನಣಿಸಿ
ತೊಳಲ್ಪ ಕಾದಲನಂ ಕಾದಲೈಯಿಂದ ಕಾಡಲೆಳಸಿ ಘಟೆಲನೆ ಬೀಟಿಲ್ಲಿದಿದಡದರ್
ನಿಡುಗೊಂಬಿನೆಲೆದುಣುಗಲ ಪೊದಣ ಪೊರೆಯೊಳ್ ಮೆಯ್ಯರೆದಿದರ್ ಗಂಧರ್ವಸೌಂದರ್
ನೆಲೆವಡೆದಕ್ಕೀರೂಪಯಕ್ಷಿಣಿಯಂತೆಯೆ ಮಿಸುಪ ವಟವಿಟಿಯಿಂದ ; ಬಾನ್ವಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಬಿಣುವಿಸಿಲ್
ಬೆನ್ನಂ ಸುಡೆ ಬಿಂಕಂಗುಂದಿ ಬಬಲ್ಪ ಬರ್ಪ ಗರುಡದಂಪತಿಗೆ ತಂಪಂ ಪರೆಪಲೆಂದು ವಿಸಿನಲಕ್ಷ್ಮಿ
ವಿಲಾಸದಿಂದ ಬೀಸಲ್ ನಿಡುದೋಳ್ಳಲಿಂದ ನೆಗೆಪಿ ಪಿಡಿದ ವ್ಯಜನವೆನಿಸಿ ರಂಜಪ
ಪರ್ಣಪಾಳಿಯನೇಜಿವೆತ್ತ್ ತಾಳಭೂರುಹದಿಂದ ; ಪೆಂಪ್ಪ ವೆತ್ತ್ಪರಿಮಿತ
ಫಲಪರ್ಣಪುಷ್ಪಗುಚ್ಚಿಂಗಳಿನತಿನಿಬಿಡತೆಯನಪ್ಪುಕೆಯ್ಯ ರವಿಶಶಿಕರಂಗಳೆಡೆಯಾಟಕ್ಕೆ ತೆಣಪ್ಪುಗುಡದೆ
ತವದ ತವರ್ಮನೆಯೆನಿಸಿ ವಿಚಿತ್ರತರ ಖಗಮೃಗಂಗಳ್ಳಿ ವಿಹರಣಸ್ಥಲವೆನಿಸಿ
ಮಹಾಗಹನಮೊಪ್ಪಿದುದಲ್ಲ

ಮತ್ತೇಭ

ಮೊಟಗಂ ಬೃಂಹಿತಮೆಂದು ತಳ್ಳ ಕುಡಿಮಿಂಚಂ ಕೋಡಿದಂದಣ್ಣಿ ಪೆರ್
ಮಜಿಯಂ ಸೋರ್ವ ಮದಾಂಬುವೆಂದು ಬಗೆದಂದಂಭೋದಮಂ ದಂತಿಯೆಂ
ದಳಿಪಿಂ ಪಾಯ್ವ ವಿಲಂಘಿಸುತ್ತುಗುಗಳಿಂದ ಪೊಯ್ಯತ್ತದಂ ಮೌಕ್ತಿಕಾ
ವಳಿ ರುಲ್ಲೆಂದುಗೆ ಭೀಮಗರ್ಜನಮಿಳತ್ಯಂತೋಗೃಕಂಠೀರವಂ

೩೬

ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಗಂಧರ್ವರಮಣಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು
ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು, ತನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಕಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ,
ಆಲದ ಮರದ ಬಿಳಿಲನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಹೋಗಿ, ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ
ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಎಲೆಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಆ ಆಲದಮರವು
ದೊಡ್ಡ ಯಕ್ಷಿಣಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾರುವಾಗ
ಉಗ್ರವಾದ ಬಿಸಿಲು ಬೆನ್ನನ್ನು ಸುಡಲು, ಸೊರಗಿ, ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ ಶಕ್ತಿ ಬರುವ ಗರುಡ
ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ತಂಪಾಗಿರಲೆಂದು ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಒಯ್ಯಾರದಿಂದ ತನ್ನ ನೀಳವಾದ
ತೋಳುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಳಿಯಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಗರಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ
ತೊನೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತಾಳೆಮರಗಳೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಣ್ಣುಗಳೂ, ಎಲೆಗಳೂ, ಹೂಗಳೂ
ಜಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮರಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು
ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡದೆ, ಕತ್ತಲಿನ ತವರ್ಮನೆಯನ್ನುವಂತೆ, ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿಗಳ
ವಿಹಾರಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಆ ಮಹಾರಾಣ್ಯವು ಭೀಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ೩೬. ಗಗನದತ್ತರ ಹಬ್ಬಿದ
ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಂಹವು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ
ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೋಡವನ್ನು ಆನೆಯೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಪಂಜದಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು.
ಆಗ ಮೋಡವು ಭಿದವಾಗಿ ಹಸಿಗಳುದುರಿದುವು. ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣ-ಗುಡುಗು ಆನೆಯ
ಘೀಂಕೃತಿಯಂತಿದ್ದಿತು. ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆವ ಮಿಂಚು ದಂತದಂತಿದ್ದಿತು. ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ

ನಿಡುಗುಲೆಯ ಮೊನೆಯುರ್ಚದ
ಜಡಧರಮಸೆದುದು ನಗಾಹಿತಪ್ರಣಿಧಿಯಿದೆಂ
ದಡದತೀರೋಷದಿನಾ ಗಿರಿ
ತೋಡರ್ಚಿ ಪಿಡಿದುಗುಶೂಲದೊಳ್ ತೋಜುವವೋಲ್

೩೭

ಒರಸೆ ಕರಿ ಕಟದ ಮದದಿಂ
ಪೊರೆದುರುಚಂದನದೊಳಿಹಿ ನಿಂದಳಿಕ್ಕುಳಮಂ
ಹರಿನೀಲಮೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್
ಸುರತರುಣಿ ತುಡುಂಕಿ ಸಖಿಯನೇಂ ನಗಿಸಿದಳೋ

೩೮

ಜರದಜಗರಮಂ ಕರದಿಂ
ಕರಿ ಪಿಡಿವಿಡೆ ನಭದೊಳಿದು ವಿಧುಂತುವನೆಂತಂ
ತಿರೆ ಪಾಯ್ದುದು ಮುನ್ನುಂಗಿದ
ಮರೆಯಡಗುಚ್ಚಳಿಸೆ ಮುಖದಿನಳಿ ದಿನೇಶಂ

೩೯

ಹರಿ ಬೆಸಸಿದೊಡಾರ್ದಹಿ
ದರ್ಜಿಜಳಧರಭಟನ ಮಿಂಚಿನಿಪ್ಪಸಿಲತೆಯಂ
ಗಿರಿ ಸೆಳೆದೊಳಗಿಟ್ಟುತಿರೆ
ಕರಮೋಷಧಿಲಿತೆಯದೇಂ ಮನಂಗೊಳಿಸಿದುದೋ

೪೦

ಮಳೆಯು ಮದಧಾರೆಯಂತಿದ್ದಿತು. ಮೋಡವು ಆನೆಯಂತಿದ್ದಿತು. ೩೭. ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ, ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬಿದಿನ ಗಳುಗಳಿಗೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಘಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಪರ್ವತಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದ ಇಂದ್ರನ ಕಡೆಯ ಗೂಢಚಾರರೇ ಈ ಮೋಡಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತವು ಅವನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆರಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು! ೩೮. ಆನೆಯು ತನ್ನ ಹಣೆಯನ್ನು ಗಂಧದ ಮರಕ್ಕೆ ತಿಕ್ಕಿತು. ಆಗ ಆನೆಯ ಮದೋದಕವು ಮರಕ್ಕೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಪರಿಮಳಕ್ಕಾಗಿ ದುಂಬಿಗಳು ಎರಗಿದವು. ಆ ದುಂಬಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು, ಇವು ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದುಕ್ಕಳಾದಳು, ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಪ್ರೌಢೆಯಾದ ಸಖಿಯು ನಕ್ಕಳು. ೩೯. ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಆನೆಯು ಮುದಿಯಾದ ಅಜಗರ ಸರ್ಪವನ್ನು ಸೊಂಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆಸೆಯಿತು, ಆ ಹಾವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ತೂರಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಹೆಬ್ಬಾವು ಮೊದಲು ನುಂಗಿದ್ದ ಜಿಂಕೆಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಕ್ಕಲು ಸೂರ್ಯನು ಹೆದರಿದನು. ೪೦. ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಮಹಾಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲತೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವು ಶತ್ರುವಾದ ಇಂದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಮೇಲೆರಗಿದ ಮೇಘವೆಂಬ

ಚಂಪಕ

ಪದಗೊಳಿಸುತ್ತೆ ದಾನರಸದಿಂ ರಸೆಯಂ ಮದಭೃಂಗಮಾಲೆಯಂ
ಕೆದಜುತೆ ಕರ್ಣವಾಳೆದಲರಿಂ ಬಿಸಕಾಂಡಮಿದೆಂದು ಚಂದ್ರಕಾಂ
ತದೊಳಿದಿರಲ್ಲಿ ಮಾಪೂರ್ಣವ ತನ್ನಯ ಕೊಂಬನೊಜಲ್ವ ನೋಡುತುಂ
ಮೃದುಗತಿಯೊಪ್ಪೆ ತೂಗಿ ತೊನೆದಾಡುತೆ ಬಂದುದದೊಂದು ಸಿಂಧುರಂ

೪೧

ಕೊಳದೊಳೆ ಕಿಬ್ಬು ಪಂಕರುಹಮಂ ಪುತಿಮಾನದೊಳೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪಾ
ಯ್ಯಳಿಗಳನಗ್ರಪಲ್ಲವದೆ ಸೋವುತೆ ಪಂಕಜರೇಣು ತಳ್ಳ ಮಂ
ಜುಳರದನಂ ತೆಜುಂಬೊಳೆಯೆ ಶೈವಲವಲ್ಲರಿ ಪತ್ತಿ ವಕ್ಷದೊಳ್
ಮಿಳಿರೆ ಕರೇಣುವಿದೇಗದೇಂ ತಳದರ್ಶ್ಯ ಮದಾಂಧಸಿಂಧುರಂ

೪೨

ವಚನ

ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ

ಪಿಡಿಯ ಮೊಲೆಯುಂಡು ತಗೈಯುತೆ
ಕಡೆವಾಯೊಳ್ ಪಾಲಧಾರೆ ಮೊಳೆವಲ್ಲಳವೋಲ್
ಬಿಡದೆಸೆಯ ಮುದ್ದುವೀಣು
ತ್ತಡಿಯಿಡುವುವು ಪಲ್ಲಮುಳಿಯ ಮಣಿಗಳಾ ವನದೊಳ್

೪೩

ವೀರನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಿಂಚೆಂಬ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಸೆಳೆದು ಪರ್ವತವು ತನ್ನಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೪೧. ತನ್ನ ಸ್ತವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮದೋದಕಧಾರೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು
ನೆನೆಸಿ ಮೆತ್ತಗೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಬೀಸಣಿಗೆಯಂತಿದ್ದ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಾ, ಎದ್ದ ಗಾಳಿಯಿಂದ
ದುಂಬಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಓಡಿಸುತ್ತಾ, ಎದುರಿಗೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾದ ತನ್ನ ದಂತಗಳನ್ನು ಕಪಲದ ದಂಟುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ,
ಬೃಹತ್ತದ್ವನಿಗೂಡಿ ನೋಡುತ್ತ, ಮಂದಗಮನದಿಂದ ತೂಗಾಡುತ್ತ, ಜಗ್ಗುತ್ತಾ ಒಂದು
ಆನೆಯು ಬಂದಿತು. ೪೨. ಕೊಳದಲ್ಲಿನ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಗಂಡಸ್ಥಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಸುರಿದುಕೊಂಡು, ಎರಗಿ ಬೀಳುತ್ತಲಿದ್ದ ದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಚಿಗುರುಕೊನೆಗಳಿಂದ
ಓಡಿಸುತ್ತಾ, ಪದ್ಮಪುರಾಣವು ಮುಸುಕಿ ದಂತಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಲು,
ಪಾಚಿಗಳು ಎದೆಗೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಜೋಲುತ್ತಿರಲು, ಮದದಿಂದ ಕುರುಡಾದ ಒಂದು
ಆನೆಯು ಹೆಣ್ಣಾನೆಯಿದ್ದಡೆಗೆ ಹೊರಟಿತು. ವಚನ : ಮತ್ತೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೪೩. ಇನ್ನೂ
ಹಲ್ಲುಗಳು ಮೊಳೆಯದಿದ್ದ ಆನೆಯ ಮರಿಗಳು ಹೆಣ್ಣಾನೆಯ ಮೊಲೆಯನ್ನು ಕುಡಿದು
ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟು, ಕಟವಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸೋರುತ್ತಿರಲು ಆ ವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.
ಸೋರುತ್ತಲಿದ್ದ ಹಾಲಧಾರೆಯು ಮೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ದಂತಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಎರಡುಂ ಕಡೆವಾಯೊಳ್ ತ
 ಳ್ಲಿರೆ ಬಸಕಾಂಡಂಗಳೆರಡು ರದನದ ಬಟೆ ಸಂ
 ದುರುಜಳಫೇನವಳಕ್ಕಂ
 ಕರಮೆಸೆದುದದೊಂದು ದಂತಿ ಚೌದಂತನವೋಲ್

೪೪

ವಚನ

ಇಂತು ಸಂತತಮೊಪ್ಪುವ ಕಾಂತಾರದಂತರಾಳದೊಳ್ ಬಿಯದರ್ ಬೇಂಟಿಯಾಡಲೆಂದು
 ಸಂಭ್ರಮಂ ಮಿಗೆ ಸರುವಿಡಿದು ಪಣೆಯಿರ್ಪೆಡೆಗೆಯ್ದುಂದು ನಿಂದು ನೆರೆದು ಪರೆದು

ನೊರೆ ತುಪ್ಪುಬ್ಬ ಕೊಳಗು ಕೆಸಜ್ಜ
 ನೊರದುಗಳುಗುರಡರ್ದ ಸೊವಡು ಪಚ್ಚೆಗಳಂ ಪಾ
 ಯ್ವಿರದಜಿ ನೋಬ್ಬ ಬಿಯದರ್
 ತ್ವರಿತದಿನಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪರಿದಾರ ಪೆರ್ಗಾಡೊಳ್

೪೫

ಚಂಪಕ

ಮದರಸಮೊಕ್ಕುದಿಲ್ಲಿ ಕರಿ ಪೋದುದು ಸಿಂಗದ ಬಟ್ಟೆ ನೋಬ್ಬೊಡ್ಡಿಂ
 ತಿದು ಗಜಮೌಕ್ತಿಕಂ ಸಿಡಿದುದಿಲ್ಲಿ ಲುಲಾಯದ ಮಾರ್ಗಮಪ್ಪದಾ
 ಸ್ವದ ನೊರೆ ಬಬ್ಬುದಿಲ್ಲಿ ಕೆಸಜೆರ್ದಪ್ಪುದಿಲ್ಲಿ ವರಾಹಮೆಯ್ದದ
 ತ್ವಿರೊಳೆ ಪುಲ್ಲೆ ಪಾಯ್ವೆಡೆಯದಪ್ಪುದು ಸೂಸಿದುವಾಸ್ವದೂರ್ವೆಗಳ್

೪೬

ವಚನ

ಎಂದು ಪಲವಜ್ಜೆಯಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ

೪೪. ಆನೆಯು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ದಂಟನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿಂದು, ಮೇಲೆ ಬರುವಾಗ,
 ತಾವರೆ ದಂಟುಗಳೆರಡು ದಂತದ ಮಗ್ಗುಲನ್ನು ಸೇರಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕು ದಂತಗಳಿರುವಂತೆ
 ಕಾಣುತ್ತಿರಲು, ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ನೊರೆಯನ್ನು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದ ಆನೆಯು ಐರಾವತದಂತೆ
 ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲವೂ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದ ಅರಣ್ಯದ
 ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಡರು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ, ಮೃಗಗಳು ಹೋದ ದಾರಿಯ
 ಗುರುತು ಹಿಡಿದು, ಮೃಗಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಗುಂಪುಗೂಡಿ ನಿಂತರು. ೪೫. ಆ
 ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಜೊಲ್ಲು ನೊರೆನೊರೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನೂ,
 ಮೈಕೂದಲುದುರಿರುವುದನ್ನೂ, ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿನ ಗೊರಸುಗಳೊತ್ತಿ ಗುರುತುಗಳಾಗಿರುವ
 ದನ್ನೂ, ಬಾಯಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದ ಆಹಾರದ ಚೂರುಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನೂ, ಉಗುರುಗಳ
 ಗುರುತನ್ನೂ, ವಾಸನೆಯನ್ನೂ, ಮೃಗಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಹುಡುಕಿ, ಗುರುತಿಸಿ
 ನೋಡಿ ಬೇಡರು ಹುಡುಕಾಡಿದರು. ೪೬. “ಮದೋದಕ ಬಿದ್ದಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ
 ಆನೆ ಹೋಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳದಿಂದ ಮುತ್ತುಗಳು ಉದುರಿವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ
 ಇದು ಸಿಂಹವು ಹೋದ ಮಾರ್ಗ. ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಬಾಯಿನ ನೊರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ,
 ಇದು ಕಾಡುಕೋಣ ಹೋದ ದಾರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಸರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇತ್ತಕ್ಕಡೆ ಹಂದಿಯು

ಚಂಪಕ

ಕರಿಗೆ ಕರಾಗ್ರಮಂ ನೆಗೆಪಿ ಕೋಟೈಗಕರ್ವೆರಲೆತ್ತಿ ಸಿಂಹಕೊ
ಪ್ಪಿರೆ ರಸನಾಗ್ರಮಂ ತೆಹಿದು ಕೆಯ್ಯರಡಂ ನಿಮಿರ್ದತ್ತಿ ಬಗ್ಗೆ
ಬ್ಬರದ ಕುರುಳ್ಳಂ ಪರಪಿ ಜಲ್ಲಿಮಿಗಕ್ಕೆ ವರಾಹಯೂಥಮೇ
ಬ್ಬರೆ ಮಣಿಕಾಲ್ಮಂ ಮಡಿದು ತೋಡಿದರೊಯ್ಯನೆ ಸನ್ನೆವೇಂಟೆಯೊಳ್ ೪೭

ಸರಳಿಸುವೇಣನೋಡುವ ಮೊಲಂ ಬಗೆಗುಂದುವ ಖಡ್ಗಿ ನಿಲ್ಲ ಸೂ
ಕರನಡಿಗೊಳ್ಳ ಪೆರ್ಮರೆಯಡಂಗುವ ಪೆರ್ಬುಲಿ ಕಣ್ಣೊಬ್ಬ ಬ
ಲ್ಲರಡಿ ಕಡಂಗಿ ಮೆಯ್ಯುರಿವ ಕೇಸರಿಯಾಲಿಪ ದಂತಿ ಪಾಟಿ ಸೈ
ವರಿವ ಖಗಾಳಿಯೊಪ್ಪೆ ಪಿರಿದಾದುದು ಬೇಂಟೆಯ ವಾದ್ಯದಬ್ಬರಂ ೪೮

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾಗಳ್

ಮಹಾಸೃಗ್ಗರೆ

ನಡೆಸಾರ್ ಮುಂದೆಯ್ಯ ಬೆಳ್ಳಾರಮನೆ ಬಗಿ ನಿಕುಂಜಗಳಂ ಸೋದಿಸಂಬಂ
ಬಡು ನೀರ್ವಾಣಂಗಳೊಳ್ ನಿಲ್ ಪಸರಿಸು ಬಲೆಯಂ ಪಚ್ಚಿಯಂ ನೋಡು ನೀಂ ಪೇ
ರಡಿಯಂ ಕೆಯ್ಯನ್ನೆಗೆಯ್ ನಿಂದೆಹಗದಿರುಲಿಪಂ ಮೆಲ್ಲನಾಕರ್ಣಿಸೊಳ್ಳಿಂ
ದಡರುದ್ಯದ್ಭಜಮಂ ಮಾರ್ಗಮನೆ ತಡೆವುದೆಂಬಬ್ಬರಂ ಪರ್ವತತಂ ೪೯

ಹೋಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಬಿದ್ದಿರುವ ಎಳೆ ಹುಲ್ಲಿನ ತುಂಡುಗಳಿವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿಗಳು ಹಾದುಹೋಗಿರಬೇಕು” ವಚನ : ಎಂದು ಅನೇಕ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ೪೭. ಆ ಬೇಡರು ಸನ್ನೆಬೇಂಟೆಯಾಡುವಾಗ, ಯಾವ ಮೃಗವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಗುರುತು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಸ್ತವನ್ನು (ಸೊಂಡಿಲಿನಂತೆ) ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತಿ ಆನೆಗಳನ್ನೂ, ಎರಡು ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೊಂಬುಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಂಬುದನ್ನೂ, ನಾಲಗೆಯನ್ನು (ಭೀಕರವಾಗಿ) ಚಾಚಿ ಸಿಂಹವೆಂಬುದನ್ನೂ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು (ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ) ಎತ್ತಿ ಹುಲಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ, ಕೂದಲನ್ನು ಹರಡಿ ಚಮರೀಮೃಗವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಮೊಣಕಾಲನ್ನು ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು (ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಾ) ಹಂದಿಗಳ ಗುಂಪು ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಂಕೇತದಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೪೮. ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಾದ್ಯಗಳ ಆರ್ಭಟವು ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಿಂಕೆಯು ಮೈಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿತು. ಮೊಲವು ಓಡಿತು. ಖಡ್ಗವು ಹೆದರಿತು. ಹಂದಿಯು ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ದೊಡ್ಡ ಜಾತಿಯ ಜಿಂಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕಿತು. ದೊಡ್ಡ ಹುಲಿಯು ಅವಿತುಕೊಂಡಿತು. ಬಲವಾದ ಕರಡಿಯು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿತು. ಸಿಂಹವು ರೋಷದಿಂದ ಮೈಮುರಿಯಿತು. ಆನೆಯು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಾಲಿಸಿತು. ಗುಂಪುಗೂಡಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾರಿದುವು. ವಚನ : ಮತ್ತೆ ಆಗ ೪೯. “ನಡಿ,” “ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು,” “ಮುಂದೆ ಹೋಗು,” “ಬಲೆಯನ್ನು

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಬಡಿಯುಡುವಂ ತೊಡಂಕದಿಡು^೧ ಪೆರ್ಮೊಲನಂ ಬಲೆವೀಸಿ ಪುಲ್ಲೆಯಂ
ಕೆಡಪು ಉಲಾಯಮಂ ತಟಿ ಪೊದಟ್ಟಿಸು ದಂತಿಯನಾದುರ್ ಖಡ್ಗದಿಂ
ಕಡಿ ಪುಲಿಯಂ ಕರುತ್ತಿಟಿ ವರಾಹನನಿಟ್ಟಿಯೊಳುಗ್ರಸಿಂಹಮಂ
ಪೊಡೆ ಬಡದನ್ನೆ ಕೂರಸಿಯನೆಂಬ ರವಂ ಪಿರಿದಾಯ್ತರಣ್ಯದೊಳ್ ೫೦

ನಡುಗುವ ಕಾಲ್ಗುಬ್ಬರಿಪ ಕಿಬ್ಬರಿ^೨ಗಳ್ ಪೊಡೆವಳ್ಳೆ ಬಾಯ್ಲಂ
ಕಡೆಗುಗುತಿರ್ಪ ದೂರ್ವೆ ಬೆದರ್ದೀಕ್ಕಪ ನೀಳ್ವರ್ಗರ್ ಪೊದಟ್ಟಿ ಸುಯ್
ಬಡದಿರೆ ನೀಟ್ಟಿ ಕೋಡಲುಗೆ ಬತ್ತಿದ ಬಾಯ್ತರಸಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಕೆ
ಯ್ತುಡೆ ಕಡುವೇಗದಿಂದ ಕೋಣಕಿಟ್ಟುದು ವನ್ಯಮೃಗೀಕದಂಬಕಂ ೫೧

ಉತ್ಪಲ

ನೀಡಡಿಗೊಂಡು ನಿಂದು ಡೋಣೆಯಿಂ ಕಣೆಯಂ ತೆಗೆದಾದುರ್ ಬಿಲ್ಲದಂ
ಪೂಡಿ ಪೊಡಪುರ್ವೆತ್ತು ಕಟಕಾಮುಖ^೩ದಿಂ ಸೆಳೆದುರ್ವಿ ಲಕ್ಕ ಮಂ
ನೋಡಿ ಕಟಾಕ್ಕಮಂಬುದುದಿಯೊಂದಿರೆ ತೆಳ್ಳಡು ಬಳ್ಳೆ ಗಾಡಿ ಕೆ
ಯ್ತುಡಿದರೆ ತೊಟ್ಟನೆಚ್ಚು ಮೃಗವ್ಯಂದಮನಿಕ್ಕಿದರಲ್ಲಿ ಭಲ್ಲಿಯರ್ ೫೨

ಕಟ್ಟು,” “ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕು”, “ಬಾಣ ಬಿಡು,” “ನೀರು ಇರುವ ಕಡೆ ನಿಲ್ಲು,”
“ಬಲೆಯನ್ನು ಹರಡು,” “ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡು,” “ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕುತ್ತಾ ಕೈಸನ್ನೆಮಾಡು”
“ನಿಂತು ಹೊಡಿ”, “ಮುಂದಿನಿಂದ ಕೇಳಿಸುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಗುರುತಿಸು”,
“ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹತ್ತು,” “ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಕಟ್ಟು” ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನ
ಆರ್ಭಟವೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತುಂಬಿತು. ವಚನ : ಅಲ್ಲದೆ ೫೦. “ಉಡುವನ್ನು ಬಡಿ”,
“ದೊಡ್ಡ ಮೊಲವನ್ನು, ಹತ್ತಿರ ಹೋಗದೆ, ಹೊಡಿ”, “ಬಲೆ ಬೀಸಿ, ಹುಲ್ಲೆಯನ್ನು
ಕೆಡವು”, “ಕಾಡುಕೋಣವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕು”, “ಆನೆಯನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಹೊರಡಿಸಿ,
ಕೊಲ್ಲು”, “ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸು”, “ಹಂದಿಯನ್ನು ಈಟಿಯಿಂದ ತಿವಿ”,
“ಉಗ್ರಸಿಂಹವನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹರಿತವಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಡೆ”, ಎಂಬ ಬೇಡರ
ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿತು. ೫೧. ಕಾಡಿನ ಹೆಣ್ಣುಜಿಂಕೆಗಳ ಗುಂಪುಗಳು
ನೆಗೆದೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಕಾಲುಗಳು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಳಹೊಟ್ಟೆಗಳು
ಉಬ್ಬರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಾರ್ಶ್ವಗಳು ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಲ್ಲು ಈಚೆಗೆ
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಿಶಾಲವಾದ ಹೂವಿನಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೆದರಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಸಿರು
ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ ಕೊಂಬುಗಳು ಅಲುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಾಯಿಗಳು
ಒಣಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಭೀತಿಯಾವರಿಸಿ ಅವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೆಗೆದೋಡುತ್ತಿದ್ದವು.
೫೨. ಬೇಡತಿಯರು ಅವರ ತೆಳುವಾದ ನಡುಗಳು ಬಳುಕುತ್ತಿರಲು ವಿಲಾಸದ ರೀವಿಯಿಂದ

ಪಸರಿಸಿ ಪತ್ತಿ ಧಾತ್ರಿಗೆ ಕುನುಂಗಿ ವಿಲಂಘಪ ಮಾನಮಂ ಪರೀ
ಕ್ಷಿಸಿ ತೆಜಿದಿದರ್ ಬಾಯ್ ನಿಮಿದರ್ ಗೋಣೆಮೆಯಿಕ್ಕದ ಪಿಂಗಳಾಕ್ಷಿ ಸುಯ್
ಮಿಸುಕದ ಮೂಗು ಸುಕುಗಿವಿ ಭೂಮಿಯೊಳಾಡಪ ಬಾಲಮೊಪ್ಪೆ ಗ
ರ್ಜಿಸಿ ಮಿಗ ಪಾಣಿ ಮೇಲ್ದರಿವ ಬಗ್ಗಮನಿಕ್ಕದನುಗ್ಗಲುಬ್ಬಕಂ ೫೩

ಒದೆದಿಳಿಯಂ ಪುಟಂ ನೆಗೆದು ಗರ್ಜಿಸಿ ಮುಂದಣ ಕಾಲ್ಗಲಿಂದೆ ಕಾ
ಯೊದವೆ ಭುಜಾಗ್ರದೊಳ್ ನಡೆ ನಖಂ ಪೊಡೆದುಗ್ರತೆಯಿಂ ಸಿರಕ್ಕೆ ಪ
ಲ್ದದಿಯನಮರ್ಚುತವ್ವಳಿಪ ಬಗ್ಗದ ಗಂಡಿಕೆಗಂಡು ನೆತ್ತಿಯ
ಗ್ರದೆ ಮೊನೆಯುರ್ಚೆ ಕೆಯ್ಯುರಿಗೆಯಿಂದಿರದಿಕ್ಕದನಾ ವನೇಚರಂ ೫೪

ಮತ್ತೇಭ

ನೆಲನಂ ಪೊಯ್ತು ಬೆರಂಟುತಗ್ರಪದದಿಂ ಕೆಂಗಣ್ಣಲಿಂ ನೋಡುತುಂ
ಮಲೆಯುತ್ತುಂ ಮದವೇಣಿ ಮಾಮಸಕದಿಂದಂ 'ಮೋಣಿಯಂ ಬಾಗಿ' ಮೂ
ಗಲರುತ್ತುಂ ಸುಣುಕಿಟ್ಟು ಸೂಸೆ ನೊರೆ ಬಾಯಿಂ ಬಾಲಮೆತ್ತುತ್ತೆ ಕೋ
ಡಲುಗುತ್ತುಂ ಪುಟವೆಟ್ಟು ಪಾಯ್ದಿದಿರೊಳ್ ಶೈಲಪ್ರಭಂ ಶೈರಿಭಂ ೫೫

ಜಿಂಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದರು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ದೂರವಾಗುವಂತೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾ, ಅದನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಡಿ, ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಹೆಬ್ಬೆರಳು, ತೋರುಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹೆದೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದು, ಗುರಿಯೂ ನೋಟವೂ ಬಾಣದ ತುದಿಯೂ ಒಂದೇ ನೇರದಲ್ಲಿರಲು, ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೃಗಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದರು. ೫೩. ಮೈಯನ್ನು ಚಾಚಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಆತುಕೊಂಡು ಮೈಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿ ಹಾರಬೇಕಾದ ದೂರದ ಅಳತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು, ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತಾ, ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡು, ಕೊರಳನ್ನತ್ತಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರೆಪ್ಪೆ ಹೊಡೆಯದೆ ಪಿಂಗಳವರ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿ, ಉಸಿರಾಟದಿಂದ ಚಲಿಸದಿರುವ ಮೂಗು, ಬಾಗಿದ ಕಿವಿ, ನೆಲವನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಾಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಹುಲಿಯು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದ ಬೇಡನೊಬ್ಬನು ಹೊಡೆದನು. ೫೪. ನೆಲವನ್ನು ಒದೆದು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು, ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ, ಮಹಾಕೋಪಗೊಂಡು, ಭುಜಗಳ ಮೇಲೆ ಉಗುರುಗಳು ನಾಟುವಂತೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಹೊಡೆದು, ಕ್ಷೂರವಾಗಿ ತಲೆಗೆ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಊರಿ, ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹುಲಿಯ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಡನು ತನ್ನ ಕೈಗತ್ತಿಯ ತುದಿಯನ್ನು ಹುಲಿಯ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಿವಿದು ಕೊಂದನು. ೫೫. ಮುಂಗಾಲುಗಳಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ, ಗೊರಸುಗಳಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ತೋಡುತ್ತಾ, ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ, ಎದುರುಬೀಳುತ್ತಲೂ, ಮತ್ತೇರಿ ಕೋಪದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನರಳಿಸುತ್ತಾ, ಸುರೈದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೊರೆಯು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರಲು, ಬಾಲವನೆತ್ತಿ, ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಪುಟನೆಗೆಯುತ್ತಾ ಬೆಟ್ಟದಂತಿದ್ದ

ಆದಿರದಿದಿರಾಂತು ರೊಂಕಿ
 ಟೊದಜುತ್ತುಂ ಬರ್ಪ ಕಾಡಕೋಣನ ಗೋಣಂ
 ಮದಯುತನೊವಂ ತಳೆದಿ
 ಕ್ಕಿದನಾಪಿಂ ನಿಶಿತಖಡ್ಗದಿಂದೆ ಪುಳಿಂದಂ

೫೬

ವಚನ

ಮತ್ತಮೊವಂ

ಮತ್ತೇಭ

ಮರಗೊಂಬಂ ಮುಳಿದಾಂತು ನೀಳ್ ಕರದಿಂ ಕಾಯ್ಪೊಣುತುಂ ಸೋವಂ ದಾ
 ನರಸಾಸಾರದೆ ಸೀಯೆ ಮಾರ್ಗದ ತ್ಯಣಂ ಕೆಂಗಣ್ಣಳಿಂ ನೋಡಿ ನಿ
 ಭರ್ಗದಿಂ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕೋಡೊಳಿಡೆಟಿಯಲಾಪಿಂ ಬರ್ಪ ಸಂದೃಪ್ತಸಿಂ
 ಧುರಮಂ ಪಾಯ್ ಪಳಂಚಿ ಪೊಯ್ವನಸಿಯಿಂ ಧೀರೋತ್ತಮಂ ಧೀವರಂ

೫೭

ನೀಡಿದ ಭರಿಕೆಯ್ಬಲದೊಳ್
 ಕಾಡೊಡೆಯಂ ಪೊಡೆದ ಬಾಣಮಿಭಮಸ್ತಕದೊಳ್
 ಮೂಡಿದುದು ನೆತ್ತಿ ಮುತ್ತೊಡ
 ಗೂಡಿರೆ ಸುಗಿದಗಿದು ಬಿಟ್ಟುಬಾ ಗಜಮಿಳೆಯೊಳ್

೫೮

ವಚನ

ಪೆಜತೊಂದು ತಾಣದೊಳ್
 ವನಚರನೆಚ್ಚಂ ಕರಮಂ
 ವಿನುತರದದ್ವಯಮನೊಡನೆ ಪಡಲಿಡೆ ಕರಿ ತಾ
 ನೆನಸುಂ ಪೋಲ್ವುದು ಸುರಿವರೆ
 ಘನರುಧಿರಂ ರುಧಿರವೃಷ್ಟಿಗಜಿವಂಬುದಮಂ

೫೯

ಕಾಡುಕೋಣವು ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯಲು ಬಂದಿತು. ೫೬. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರದೆ, ಎದುರಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ, ಗುರುಗುಟ್ಟಿ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಕಾಡುಕೋಣದ ಕತ್ತನ್ನು ಸಾಹಸೋನ್ಮತ್ತನಾದ ಬೇಡನು ಹರಿತವಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿದನು. ವಚನ : ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ೫೭. ಉದ್ಭವಾದ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಮುರಿದು, ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ರೋಷವೇರಿ, ಮದೋದಕವು ಮಳೆಯಂತೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿನ ಹುಲ್ಲು ಸೀದು ಕಪ್ಪಾಗಲು, ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ, ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಘೀಂಕರಿಸುತ್ತಾ, ದಂತಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ತಿವಿಯಲು ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಗರ್ವದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದ ಆನೆಯನ್ನು ಮಹಾಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬೇಡನು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ೫೮. ಕಾಡಿನ ಒಡೆಯನಾದ ಬೇಡನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣವು ಸೊಂಡಿಲ ತೂತಿನಲ್ಲಿ ತೂರಿ, ಆನೆಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುತ್ತುಗಳು ಕಳಚಿಬಿದ್ದವು. ಆನೆಯು ಹೆದರಿ ಬಿದ್ದುರುಳಿತು. ವಚನ : ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ೫೯. ಬೇಡನು ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲನ್ನೂ, ದಂತಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ, ಆನೆಯು ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದಿತು.

ಕರಿಯ ಗುರುಕುಂಭಮಂ ತ
ನ್ನರಸಿಯ ಕುಚಕುಂಭಮೆಂದು ಪರಿಕಪ ಶಬರಂ
ಶರದಿಂದೆಚ್ಚಂ ಹರಿಯದ
ಕಿರದಹಗೆ ತದೀಯಮಸ್ತಕಂ ಪಟವಿನೆಗಂ

೬೦

ಮತ್ತೇಭ

ನಡೆಗಲ್ಪಂಜನಶೈಲದಂತೆ ಪದೇಬ್ರಹ್ಮಾನೆಯಂ ಕಂಡು ಬಲ್
ಸಿಡಿಲಂತಂತಿರೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಡರ್ದಂ ತತ್ಕುಂಭಮಂ ಸೀಳ್ವ ಕಾ
ಯ್ದಿದುದ್ದದ್ವಿಪವೈರಿಯರ್ಗಳ ಸಿರಂ ಬೀಟ್ಟಂತಿರೆಚ್ಚಂ ಜವಂ
ಗಡದರ್ಥೆಂದುಮುಖಾಸ್ತದಿಂ ರುಧಿರಮೆತ್ತಂ ಪಾಯ್ವನಂ ಧೀವರಂ

೬೧

ಮಾಹಸ್ಯಗರೆ

ಕೂಡಿವಾಲಂ ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ ಮಿಳ್ಳಿಣಿಯ ಪೊಳೆಯ ಕೂರ್ದಾಡೆ ಕೆಂಗಣ್ಣಂ ಕೆ
ಗಿಡಿಸುತ್ತಂ ಸೂಸೆ ಪೆರ್ಮೂಗಲರೆ ತಹಿದ ಬಾಯ್ ಭೀತಿಯಂ ಬೀಜಿ ಕಾಯ್
ಪಡೆದಾಪಿಂ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಂ ಕೆಳರ್ದು ಕೆಡಲುತುಂ ಕೇಸರವಾತಮಂ ಮುಂ
ಗಡೆಯೊಳ್ ಪಾಯ್ವನುದುದ್ದತ್ತದನಖವಿದಳತ್ಕುಂಜರೇಂದ್ರಂ ಮೃಗೇಂದ್ರಂ

೬೨

ಅತಿರೌದ್ರಾಕಾರದಿಂದುತ್ತಪಿಸಿ ಮುಳಿದು ತಿಂಬಂದದಿಂ ನೋಡಿ ಶೌರ್ಯೋ
ನ್ನತಿಯಿಂ ಮುಂಗಾಲ್ವಂ ಮುನ್ನೆಗೆಪುತುಗುರ್ಗಳಂ ಪೊಯ್ವ ಮೇಲ್ವಾಯ್ವ ಗರ್ವೋ
ದ್ವತಗರ್ಜತ್ತಿಂಹಮಂ ಬೀಜಿನುತೊಗದದಟಂ ಖಡ್ಗದಿಂ ಪೊಯ್ವನತ್ಯ
ದ್ವತಸತ್ತಂ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ತಚ್ಚರಮುರುಳೆ ಕನಲ್ಲೋರ್ವನುದ್ವತ್ತಿರಾತಂ

೬೩

ಆಗ ರಕ್ತವು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಅದು ಮೇಘವು ರಕ್ತವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ
ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೬೦. ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳವನ್ನು, ಇದು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಕುಚಕುಂಭವೋ
ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು! ಆಗ ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಹವು
ನೆಗೆಯಲು, ಸಿಂಹದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು! ೬೧. ನಡೆಯನ್ನು
ಕಲಿತ ಅಂಜನಗಿರಿಯಂತೆ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಸಿಂಹವು
ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ, ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಅದರ ಕುಂಭಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೀಳಿತು.
ರೋಷಾವಿಷ್ಟವಾದ ಭಯಂಕರ ಸಿಂಹದ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ತಲೆಯು ಉರುಳುವಂತೆ ಬೇಡನು
ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯ ಬಾಣವನ್ನು ಧೈರ್ಯಗಡದೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆಗ ಸಿಂಹದ
ತಲೆಯುರುಳಿ, ನೆತ್ತರು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಹಾರಿತು. ೬೨. ಬಾಣದ ತುದಿಯು ನೆತ್ತಿಯನ್ನು
ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರಲು, ಕ್ರೂರವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳು ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿರಲು, ಕಿಡಿಗಿದರುವಂತೆ
ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿರಲು, ಭಯಂಕರವಾಗಿ
ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡು, ಕೋಪದಿಂದಲೂ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲೂ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾ, ಕೊರಳ ಕೂದಲನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡು, ದೊಡ್ಡಕಾಲುಗುರುಗಳಿಂದ ಆನೆಗಳನ್ನು
ಸೀಳಿದ್ದ ಸಿಂಹವು ಅತ್ತಕಡೆ ಓಡಿಬಂದಿತು. ೬೩. ಬಹಳ ಕ್ರೂರವಾದ ರೂಪದಿಂದ
ಉಬ್ಬಿಹೋಗಿ, ಕೋಪದಿಂದ ನುಂಗುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾ, ಪ್ರವೃದ್ಧವಾದ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ

ವಚನ

ಇಂತು ಕಾಂತಾರಾಂತರಾಳದೊಳ್ ಪುಳಿಂದನಿಳಿಂಪರ್ ಪಲವೇಂಟೆಯಾಡುತ್ತ
ಮಿರೆಯಿರೆ

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ವಿಳಸನ್ನದಾರಭೂಜಾತದ ಬಟೆನೆಬಲೊಳ್ ನಿಂದು ಚಂದ್ರಾಶ್ವಪೀಠ
ಸ್ಥಳದೊಳ್ ಪೂಗೊಂಚಲೊಂದಂ ಪಿಡಿದಡಿಗಡಿಗಾಘಾಣಿಸುತ್ತೊಲೆಯಿಂ ಚಿಂ
ದಳಿರುದ್ವತ್ಪಾಲವ್ಯಂತಂಬಿಡಿದು ಪದೆಪಿನಿಂ ಬೀಸೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತಾಂ ಕಣ್
ಗೊಳಿಸಿದಂ ನೋಡುತುಂ ಬೇಂಟೆಯ ಪೊಸಪರಿಯಂ ಲೀಲೆಯಿಂ ಭಾಳನೇತ್ರಂ ೬೪

ಗದ್ಯ

ಇದು ನಿಖಿಲ^೧ ಭುವನೈಕವಲ್ಲಭ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರವರದ ಕರುಣಾವರಣ
ಪರಮಶಿವಲಿಂಗ ತರುಣಪತಂಗಸಂಗತ ಮಂಗಳಹೃದಯಾರವಿಂದಬಂಧುರ ಸರ
ಸಜ್ಜನಮಾನಿತೋಭಯ ಕವಿತಾವಿಚಕ್ಷಣ^೨ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವ ವಿರಚಿತಮಾದ
ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ ವಿಪುಲಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ಅರಣ್ಯಮೃಗಯಾ ವರ್ಣನಂ
ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ

ಕೂಡಿ, ಮುಂಗಾಲ್ಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ, ನಖಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ, ಗರ್ವದಿಂದ
ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದ ಸಿಂಹವನ್ನು “ಬೀಳ್” ಎನ್ನುತ್ತಾ
ಮಹಾದ್ಭುತಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಬೇಡನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಸಿಂಹದ ತಲೆಯು
ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಹಾಗೆ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತ ವನಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಿರಾತದೇವತೆಗಳು ಹಲವು ಬಗೆಯ
ಬೇಟೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರಲು ೬೪. ಫಾಲನೇತ್ರನಾದ ಶಿವನು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದ ಪಾರಿಜಾತವೃಕ್ಷದ
ಪರಿಸರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ತಾವಿನಲ್ಲಿ
ಹೂಗೊಂಚಲೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪದೇಪದೇ ಮೂಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶುಭಂಕರಿಯಾದ ಶಬರಿಯ
ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೆಂಪುಚಿಗುರಿನ ದೊಡ್ಡಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು,
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೇಟೆಯ ಹೊಸಬಗೆಯ ವಿನೋದವನ್ನು
ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಶಿವನು ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ಗದ್ಯ : ಈ ಗದ್ಯಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಚಂಪೂಪ್ರಬಂಧವು
ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಿಗೂ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಭುವೂ, ದೇವ ದಾನವೇಂದ್ರರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ, ದಯಾಕವಚನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಶುಭಚಿಹ್ನನಾದ ಮಹಾದೇವನೆಂಬ
ತರುಣಭಾಸ್ಕರನೊಡಗೂಡಿದ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತವೆಂಬ ತಾವರೆಯಿಂದ ಶೋಭಿತನೂ,
ರಸಜ್ಞರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತನೂ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ
ಕವಿತಾಕೌಶಲವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಷಡಕ್ಷರದೇವನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ
ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ ಮಹಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಮೃಗಯಾ ವರ್ಣನವೆಂಬ ಮೂರನೆಯ
ಆಶ್ವಾಸವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ

ಶ್ರೀಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯರಸಂ
ಗೋಕರ್ಣಾಧೀಶಕಟಕನಸುಪಮನಭವಂ
ಲೋಕೈಕಪ್ರಭು ಪರಮ ಕೃ
ಪಾಕರನಮಗೀಗೆ ಸೌಖ್ಯಮಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ

೧

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾಗಳ

ಚಂಪಕ

ಅತಿಬಳ ಮೂಕದಾನವನೆನಿಪ್ಪವನೊವನಖರ್ವಗರ್ವಸಂ
ಯುತನವನೀಧರೇಂದ್ರದ ನಿತಂಬದಿಜುಂಬನೊಳಿದುರ್ವ ನಿರ್ಜರ
ಪ್ರತತಿಯ ಪರ್ಬಿದಬ್ಬರಮನಾಲಿಸಿ ತಿಂದಪೆನೀ ಸುಪರ್ವಸಂ
ತತಿಯನೆನುತ್ತ ತಾಳ್ದು ಪೊಳಿಮಟ್ಟನುದಗ್ರವರಾಹರೂಪಮಂ

೨

ಇದು ಸಿರದಲ್ಲಿ ಕೋಡೊಗೆಯದಂತಕಸೈರಿಭಮೋ ಬಚಿಕ್ಕಮಿಂ
ತಿದು ಭರಿಕೆಯ್ಯಾನದ ಮಹಾಗಜದಾನವನೋ ವಿಚಾರಿಪಂ
ತಿದು ನಡೆಗಲ್ಲು ಸಂಚರಿಪ ಮೇಚಕಶೈಲಮೊ ಸಾರ್ದು ನೋಬ್ಬೊಡೊಂ
ತಿದು ಪೃಥುಕಾಯಸೂಕರನೊ ಪೇಟನೆ ತೋಡಿದುದಾ ವರಾಹಕಂ

೩

೧. ಶ್ರೀ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ರಮಣನೂ, ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ಕಡಗದಂತೆ ಆಭರಣವಾಗಿ ಧರಿಸಿದವನೂ, ಉಪಮಾತೀತನೂ, ಅಭವನೂ, ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಭುವು, ಪರಮಕರುಣಾನಿಧಿಯೂ, ಮಂಗಳಾತ್ಮಕನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ ಸುಖಪ್ರದನಾಗಲಿ. (ಗೋಕರ್ಣ = ಸರ್ಪ) ವಚನ : ಮತ್ತೆ ಆಗ ೨. ಇಂದ್ರಕೀಲ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನ ಕೊರಕಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ಗರ್ವೋದ್ಧತನೂ ಆದ ಮೂಕನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ದೇವಸಮೂಹದ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ಕೇಳಿ “ಈ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುವೆನು” ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಒಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ಹಂದಿಯ ಆಕಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಹೊರಟುಬಂದನು. ೩. ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಯು, ಇದು ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುಗಳಿಲ್ಲದ ಯಮನ ಕೋಣವೋ? ಸೊಂಡಿಲಿಲ್ಲದ ಗಜಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನೋ? ಅಥವಾ ನಡೆದಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತು ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಕಪ್ಪಾದ ಪರ್ವತವೋ? ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಇದು ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ಹಂದಿಯೋ? ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ

ಮತ್ತೇಭ

ಬಡಬಾಜ್ವಾಲೆಯ ವಿಸ್ತುಲಿಂಗತತಿಯೆಂಬಂತಿರ್ಪ ಕಣ್ ಚಕ್ರದಿ
 ಕಣ್ಡೆಯಂ ಬಾಯೊಳಿಲುಂಕಿದಂತೆ ಪೊಳೆಪಿಂ ಕೊಂಕಿದ ಕೂದಾಡೆ ಬಲ್
 ಸಿಡಿಲುದ್ದವನಾಳ್ ಭೀಕರಮುಖಂ ಕಲ್ಪಾಬ್ರಮಂ ಪೋಲ್ವ ಕಾ
 ರೊಡಲತ್ಯದ್ಭುತಮಾಗೆ ಬಂದುದು ಮಹಾರೋಷಾಕರಂ ಸೂಕರಂ ೪

ಚಂಪಕ

ಖರಖರಘಾತದಿಂದೆ ಪುಡಿಯೇಬಿ ಶಿಲಾತಳಮೊತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಮೆ
 ಯೊರಸೆ ಬೃಹತ್ತುಜಪ್ರತತಿ ನುರ್ಗೆ ಎಜ್ಜಂಭಣಮಾಳ್ಳು ಗರ್ಜಿಸು
 ತ್ತುರುತರಪರ್ವತಂ ಪುತಿರವಂಗುಡೆ ಬೆರ್ಚಿಸಿ ತನ್ನಗೇಂದ್ರಕಂ
 ದರಮೃಗರಾಜಿಯಂ ಜವದಿನೇಬ್ಬರುತಿರ್ದುದು ಸೊರ್ಕಿದೆಕ್ಕಲಂ ೫

ವಚನ

ಆ ಕಟಕದೊಳಿಂತು ಬರ್ಪ ಕಿಟಿಯಂ ಕಬ್ಬನೆ ಕಂಡು

ಚಂಪಕ

ಎಲೆ ಎಲೆ ಪಂದಿ ಪಂದಿ ಮಿಗೆ ಬಂದುದು ಬಂದುದು ಭಿಲ್ಲರೆಲ್ಲರಂ
 ಬಲಿಗೊಳಲೆಂದು ಮೃತ್ಯು ಕಿಟರೂಪಮನಾಳ್ವೊಲೊತ್ತು ಪತ್ತು ನಿಲ್
 ತೊಲಗದಿರಟ್ಟು ಕುಟ್ಟು ತಿವಿ ಕೊಲ್ ತಟಿ ಗೋಣ್ಣುಳ್ಳಿ ತುತ್ತುಸೀಳ್ ಪಳಂ
 ಚಲಸದೆ ಪೊರ್ಯ ಕರುತ್ತಿಯೆನಿಪ್ಪ ರವಂ ಪಿರಿದಾಯ್ತು ಬೇಡರೊಳ್ ೬

ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೪. ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಹಾಭಯವಾಗುವಂತೆ ಬಹಳ ಕೋಪದಿಂದ ಹಂದಿಯು ನುಗ್ಗಿತು. ಬಡಬಾಜ್ವಾಲೆಯ ಕಿಡಿಗಳಂತೆ ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದವು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಕ್ರಾಯುಧದ ಎರಡು ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಬಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅದರ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳು, ಬರಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ ಗುಟುರು ಹಾಕುವ ಭೀಕರವಾದ ಬಾಯಿ, ಪ್ರಳಯಮೇಘದಂತಿದ್ದ ಕಪ್ಪಾದ ದೊಡ್ಡ ದೇಹ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಹಂದಿಯು ಭೀತಿಯುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೫. ಹರಿತವಾಗಿದ್ದ ಗೊರಸುಗಳ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಂಡೆಗಳು ಚೂರ್ಣವಾಗಿ ಧೂಳೆಗರುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಆ ವರಾಹವು ಮೈಯನ್ನು ತಿಕ್ಕಲು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷಗಳು ಬುಡಮೇಲಾಗಿ ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ದಿಗ್ಭಿತ್ತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಂದಿಯ ಗುಟುರಿಗೆ ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೊಬ್ಬಿ ಗರ್ವದಿಂದ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹಂದಿಗೆ ಮೃಗಗಳು ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ವಚನ : ಆ ತಪ್ಪಲಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡುಹಂದಿಯನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನೋಡಿ ೬. “ಎಲೆ, ಎಲೆ, ಹಂದಿ, ಹಂದಿ, ಬಂತು, ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಬೇಡರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೃತ್ಯು ಹಂದಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿ; ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿ; ಓಡಿಸಿ; ಹೊಡೆಯಿರಿ; ತಿವಿಯಿರಿ; ಕೊಲ್ಲಿ; ಕೊರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಚುಚ್ಚಿರಿ, ಸೀಳಿ,

ವಚನ

ಎಂದು ಸೌರಂಭದಿಂ ಮುಟ್ಟು ಮೂದಲಿಸುತ್ತೊಟ್ಟಜೆಯಿಂ ತೊಟ್ಟನಿಟ್ಟಗಳಂ ತಾಳ್ವು
ಕಟ್ಟುಬ್ಬಟೆಯಿಂ ಕವಿದ ದಿಟ್ಟ ಬಿಯದರ್ ಪರ್ಬದಬ್ಬರಮನಾಲಿಸಿ ಕನಲ್ಗೆ ಮಿಗೆ ದಾಡೆಯಂ
ಮಸೆದಂಡುಗೊಂಡು ತ್ತೂಮಂ ತುಂಡಿಸಿ ಬಾಲಂ ನಿಮಿರೆ ಕಾಲಂ ತೂಗಿ ಪಟುತರತೌರ್ಯದಿಂ
ಪ್ರಳಿಂದನಿಳಿಂಪರ್ಗಭಿಮುಖಮಾಗಿ ನಿಂದು

ಚಂಪಕ

ನಡುಗೆ ಧೃತಿ ದಿಕ್ಕರಿಗಳೆ ಭಯಂಗೊಳೆ ಸತ್ತ್ವಸಂಕುಳಂ
ಪಡಲಿಡೆ ಶೈಲಶೃಂಗತತಿ ತುಳೆ ಮಹಾಬ್ಬಿ ಕರಾಳಘೋಷದಿಂ
ಘುಡುಘುಡಿಸುತ್ತೆ ದಾಡೆಗಡಿದುರ್ಬ ಕಡಂಗುತೆ ಕಾಯುವೆತ್ತು ಕಣ್
ಗಡೆ ಕಿಡಿಸೂಸೆ ನೋಡಿದುದು ನಿಂದು ಪ್ರಳಿಂದರನುಗ್ರಸೂಕರಂ

೭

ಪೊಗೆ ಪೊಪಸೂಸೆ ಘೂರ್ಮಿಸುವ ಮೂಗಿನೋಳಿಕ್ಕಪ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಿಯಿಂ
ಭುಗಿಲೆನೆ ಪೊಣ್ಣೆ ದಳ್ಳುರಿ ಕರಂ ಮಸೆದಗ್ಗದ ದಾಡೆಯಗ್ರದಿಂ
ದುಗುತಿರೆ ತೋರ ಕೆಂಗಿಡಿಗಳುಗ್ರತೆಯಂ ತಳೆದುರ್ಕೆ ಸೂರ್ಕನಿಂ
ದಗಲದೆ ನುಂಗಲವ್ವಳಿಸಿದತ್ತು ವರಾಹಕಣಾ ಕಿರಾತರಂ

೮

ಬಾರಿಸಿ, ಬಡಿಯಿರಿ, ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ತಿವಿ” ಎಂಬ ಬೇಡರ ಮಾತುಗಳ ಬೊಬ್ಬೆಯೇ
ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು. ವಚನ : ಹೀಗೆಂದು ಬೇಡರು ಸಡಗರದಿಂದ ಬಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಹುರಿದುಂಬಿ
ಸುತ್ತಲೂ, ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಲೂ, ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಬೇಗನೆ ಈಟಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು,
ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಅವರ ಅಬ್ಬರವನ್ನು
ಕೇಳಿ ಹಂದಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾ, ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ತುಂಡು
ಮಾಡುತ್ತಾ, ಬಾಲವನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಘಾಡಿ ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತಿಕೊಂಡು, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೂ
ಮುಂದಕ್ಕೂ ಆಡಿಸುತ್ತಾ, ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಬೇಡರ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ೭. ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಗುಟುರಿಕ್ಕುತ್ತಾ, ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು
ಮಸೆಯುತ್ತಾ, ಮೈಯನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿ, ಸಡಗರದಿಂದಲೂ, ಕೋಪದಿಂದಲೂ ಕಾವೇರಿ
ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಯು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರಲು, ಭೀಕರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಹಂದಿಯು ಬೇಡರನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿ
ನೋಡಿತು. ಆಗ ಭೂಮಿಯು ನಡುಗಿತು. ದಿಗ್ಗಜಗಳು ಹೆದರಿದುವು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ
ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಭಯಗೊಂಡವು. ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಿಂದ ಬಂಡೆಗಳುರುಳಿದುವು. ಮಹಾಸಾಗರವು
ಉಕ್ಕೇರಿ ತುಳುಕಾಡಿತು. ೮. ಹೊಂಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಹಂದಿಯ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳು
ಅದುರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದರಿಂದ ಹೊಗೆಯು ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ
ಭಗ್ಗಂದು ದೊಡ್ಡ ಜ್ವಾಲೆಯೇಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದವಡೆಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ
ದೊಡ್ಡ ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಗಳು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಹಾಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದಲೂ, ದರ್ಪದಿಂದಲೂ,

ಕುಸಿದ ಸಿರಂ ಕೆಲಕ್ಕೊಲೆದ ಬಲ್ಲುಸುಡುರ್ಬಿದ ಮೆಯ್ಯ ರೋಮಮಾ
ಪೆಸೆವ ಮನಂ ಮರಲ್ದ ಕಿವಿ ಮಿಳ್ಳಿಡಿದಾಡುವ ಬಾಲಮುರ್ವಿ ಪಾ
ಯ್ಯುಸಿರೊಡನೆಟ್ಟ ಬೆನ್ ಬಲಿದ ಗೋಣ್ ಕಿಡಿ ಪಾಟುವ ದಾಡೆ ತಳ್ಳಗು
ರ್ವಿಸೆ ಮಲೆದುರ್ಕಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕರಂ ಪರಿತಂದುದು ಪಂದಿ ಕಾಯ್ದಿನಂ

೯

ಟೋಣೆದವರೆಚ್ಚ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳಂ ಮಿಗೆ ಮುತ್ತಿದ ಜಾಯಿಲಂಗಳಂ
ಕೊಡೊಳಿದಿರ್ಚಿ ತುಂಡಿಸಿ ಕರುತ್ತಿವಿಟ್ಟಯ ನೆಂಡುಗೊಂಡು ಬಿ
ನ್ನಣದೆ ಬದಿರ್ಚಿ ನಿರ್ಭರದೆ ಪೆರ್ಬಲೆಯಂ ಪಟೆದಿಕ್ಕಿ ಕೇಣದಿಂ
ಕೆಣಕಿದ ಧೀವರಾಮರನೆಕ್ಕಲನುರ್ಬುತೆ ಸೀಳ್ವದಾರ್ಪಿನಂ

೧೦

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಚಂಪಕ

ನೆರೆದಿದಿರಾದೊಡಟ್ಟುವ ಪೊದಬ್ಬರೆಯಟ್ಟಿದೊಡಂಡುಗೊಳ್ಳ ಪಾ
ಯ್ಯರೆ ಮುಸುಡೆತ್ತಿ ಗರ್ಜಪ ಕೆಲಂದೊಲಗುತ್ತಿರೆ ದಾಡೆಗುಟ್ಟಿ ನಿ
ರ್ಭರದೆ ಪಳಂಚಲವ್ವಳಿಪ ಬೊಬ್ಬಿಡಿಯುತ್ತಿರೆ ಮೆಯ್ಯ ರೋಮಮು
ಬ್ಬರಿಸೆ ಕಡಂಗಿ ನಿಲ್ಲ ಬಗೆ ಮೊಕ್ಕಳಮಾದುದು ಸೂಕರೇಂದ್ರನಾ

೧೧

ಕೂಡಿ, ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಕದಲದೆ, ಬೇಡರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ನುಂಗಲು ಸನ್ನಾಹ ಮಾಡಿತ್ತು. ೯. ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಲವಾದ ಮೂತಿಯನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಸಿ, ಮೈಯಲ್ಲಿನ ಕೂದಲು ನೆಟ್ಟಗಾಗಿರಲು, ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿದ್ದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ನಿಮಿರಿ ನೆಟ್ಟಗಾದ ಕಿವಿಗಳಿಂದಲೂ, ಬಡಿದು ಬೀಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಾಲದಿಂದಲೂ, ಉಸಿರಿನಾಟದಿಂದ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೂಗಿನಿಂದಲೂ, ಬೆನ್ನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಗಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಕೊರಳು, ಕಿಡಿಗಳು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದವಡೆಹಲ್ಲುಗಳು ನೋಡಿದರೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಕೋಪದಿಂದ (ಬೇಡರ) ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು (ಹಂದಿಯು) ಓಡಿಬಂದಿತು. ೧೦. ಬೇಡರು ಹಂದಿಯನ್ನು ಕೆಣಕುತ್ತಾ ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಬೇಟೆಯ ನಾಯಿಗಳು ಮುತ್ತಿದುವು. ಹಂದಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ತುಂಡುಮಾಡಿತು. ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಈಟಿಗಳಿಂದ ತಿವಿಯಲು, ಅವನ್ನು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಝಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ದೊಡ್ಡ ಬಲೆಗಳನ್ನೊಡ್ಡಲು, ಅದನ್ನು ಹರಿದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಾಪದಿಂದಲೂ ಕೆಣಕಿದ ಕಿರಾತರೂಪಿನ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಉದ್ಧತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಡುಹಂದಿಯು ಸೀಳಿಹಾಕಿತು. ವಚನ : ಅಲ್ಲದೆ ೧೧. ಗುಂಪಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ ಬೇಡರನ್ನು ಹಂದಿಯು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇದಿರುಬಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಲದೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಮುಸುಡನ್ನೆತ್ತಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬೇಡರು

ಮಲೆವ ಮರಲ್ವ ಷೋಪ್ಪವ ಮಲಂಗುವ ಪೊಂಗುವ ತಳ್ಳು ಪಾಯ್ವಿ ಕೆಂ
 ಗಲಿವ ಕಟಾಕ್ಕದಿಂದಡರೆ ನೋಡುವ ಕಾಡುವ ದಾಡೆಗುಟ್ಟುವ
 ಗಲ್ಲಿಸಿ ತೊಡಂಕುವಬ್ಬರಿಸಿ ಪತ್ತುವ ಸುತ್ತುವ ಘೋರ್ಮಿಸುತ್ತ ಸಂ
 ಚಲಿವ ಧರತ್ತಿಯಂ ಚೋಣೆವ ಸೂಕರನಾಟಮದೇವಂಬಮೋ

೧೨

ತಿರುಗುತ್ತೊಂದೆರಡಡಿಯಂ
 ಭರದಿಂ ನೋಡುತ್ತೆ ನಿಲುತೆ ಘೋರ್ಮಿಸುತಂ ಕೊ
 ಕೈಸುತಿದಿರಾಂತು ವಿಸಟಂ
 ಬರಿದುದು ಸುರದಿರೊಳರೆ ಘೋರವರಾಹಂ

೧೩

ಮುತ್ತಿದರಮರ್ತ್ಯಲುಬ್ಬಕ
 ರೆತ್ತಂ ಪಡಪಡಯೆನುತ್ತೆ ಕೂರ್ಗಣೆವಟಿಯಂ
 ಸುತ್ತಿಳಿದು ಕಱಿದರಾದೊಡ
 ರುತ್ತಸಿಯಂ ಜಡಿದು ರುಂಕಿಸುತ್ತಿದಿರಾದರ್

೧೪

ಇಳಿ ಬರಿಯಂ ತರಿ ಕೊರಲಂ
 ಮುಳಿ ಮೂಳಿಯನಡಗನುಗಿಯೆನುತ್ತವಸದಿಂ
 ನೆಳಿ ಸುತ್ತಿದರಿರದೊತ್ತಿದ
 ರುಳಿ ಮುತ್ತಿದರಮರಲುಬ್ಬಕರ್ ಪಟುಕಿಟಿಯಂ

೧೫

ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯಲು, ಕೋರೆದಾಡೆಗಳನ್ನು ಮಸೆಯುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಲು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕಿರಾತರು ಬೊಬ್ಬೆಯಿಟ್ಟು ಗದ್ದಲಮಾಡಿದರೆ ಮೈಕೊಡಲನ್ನು ನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹಂದಿಯ ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು. ೧೨. ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವ, ಬಡಿಯುವ, ಮಲಗುವ, ಉಬ್ಬುವ, ಛಂಗನೆ ಹಾರಿಬರುವ, ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುವ, ಪೀಡಿಸುವ, ಕಾಡಿಸುವ, ಬೊಬ್ಬಿರು ಮೇಲೆ ಹಾರುವ, ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗುವ, ಮೈಯನ್ನು ತೊಗುತ್ತಾ ಅಲೆದಾಡುವ, ನೆಲವನ್ನು ಕೆರೆಯುವ ಹಂದಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಅತಿಶಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ೧೩. ಆ ಭೀಕರವಾದ ಹಂದಿಯು ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದಿಕ್ಕುವುದು ಮತ್ತೆ ಸರ್ರನೆ ಓಡಿ ನುಗ್ಗುವುದು, ನಿಲ್ಲುವುದು, ಸಡಗರದಿಂದ ಬಂದು ಕಣಕುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೧೪. ದೇವಕಿರಾತರು ಹಂದಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಮುತ್ತಿ, 'ಫಢಾ' 'ಫಢ', ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಚುಚ್ಚಿದರು. ನಿಶಿತವಾದ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು. ಅಬ್ಬರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಝಳಪಿಸುತ್ತಾ, ಬೆದರಿಸುತ್ತಾ ಎದುರಿಸಿದರು. ೧೫. ವ್ಯಾಧವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಹಂದಿಯನ್ನು, 'ಮಗ್ಗಲನ್ನು ತಿವಿಯಿರಿ', 'ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ', 'ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಿರಿ',

ವಚನ

ಆಗಳೆವರ ಸಂರಂಭಮಂ ಕಂಡು ರೋಪಾವೇಶಮಂ ಕೆಯ್ಯೊಡು ದಾಡೆಗಡಿದು
ಮಾರ್ಮಲೆತು ಮಾಮಸಕಂ ಮಸಗಿ

ಚಂಪಕ

ಒದೆದು ಧರಿತ್ರಿಯಂ ನೆಹಿ ಪುಟಂ ನೆಗೆದವ್ವಳಿಸುತ್ತೆ ತುಂಡಮಂ
ಬಿದಿರ್ದು ಕಡಂಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಘನಾಘನನಿಸ್ವನದಿಂ ತುಡುಂಕಿ ಪೊ
ಯ್ದುದು ಕುಡುದಾಡೆಯಿಂದಿಡಿದುದೆತ್ತಿದುದಿರ್ಬಗಿಯಾಗಿ ಕಾಯಮೊ
ಟ್ಟುದವರಟ್ಟಿಯಂ ಕೊಹಿದು ತಿಂದುದು ತೇಗಿದುದುಗ್ರಸೂಕರಂ

೧೬

ಎಚ್ಚಂಬುಗಳವು ರೋಮಮ
ನುಚ್ಚಳಿಸಲ್ಪಾಡದಲ್ಲಿ ತೊಡರ್ಡಿರೆ ಕೊಡಪು
ತ್ತಚ್ಚರಿಯ ಮುಳ್ಳ ಪಂದಿವೊ
ಲಚ್ಚಗಮಂ ಮಾಡಿ ಮಡಿಸಿದತ್ತದು ಸುರರಂ

೧೭

ವಚನ

ಆಗಳೆಚ್ಚಂಬಂ ಬಗೆಗೊಳದೆ, ಕನಲೆಯಿಂಬೆಸೆಂದು ಬವರಿವರಿದು ತುಲುಗಿ
ತುಡುಂಕುವ ಜಾಯಿಲಂಗಳಂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಮಿಡಿಯಿಂ ಸಿರಂಬರಮೆತ್ತಿ ಸೀಳ್ಳು

‘ಮಾಂಸವನ್ನು ಬಗೆಯಿರಿ’ ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ, ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದರು. ಬೇಗನೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು, ಬಡಿದರು. ವಚನ : ಆಗ ಬೇಡರ ಅಬ್ಬರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೋಪದಿಂದ ಕುದಿದ ಹಂದಿಯು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾ, ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಕೋಪವುಕ್ಕುತ್ತಿರಲು ಎದುರುಬಿದ್ದಿತು. ೧೬. ಕ್ರೂರವಾದ ಹಂದಿಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ತುಳಿಯುತ್ತಾ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಾ, ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಾ, ಮೂತಿಯಿಂದ ಆಗಲವಾಗಿ ಕೆರೆಯುತ್ತಾ, ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ಗುಟುರು ಹಾಕುತ್ತಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಿತು; ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕೋರೆದಾಡೆಯ ತುದಿಯಿಂದ ಅವರ ದೇಹವನ್ನು ತಿವಿದು, ಎರಡು ಹೋಳಾಗುವಂತೆ ಸೀಳಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿತು. ಬೇಡರ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿತು; ಬಗೆದು ತಿಂದಿತು; ತಿಂದು ತೇಗಿತು. ೧೭. ಬೇಡರು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣಗಳು ಹಂದಿಯ ಮೈಯ ರೋಮವನ್ನೂ ಕೆತ್ತಲಾರದೆ, ಆ ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಲು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಯನ್ನು ಕೊಡವಿ, ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದು ಮುಳ್ಳುಹಂದಿಯು ಮೈಯನ್ನು ಝಾಡಿಸಿ, ತನ್ನ ದೇಹದ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಿರಾತರೂಪಿನ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿತು. ವಚನ : ಬೇಡರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಕೋಪದಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು, ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಯಲೆತ್ತಿಸಿದ ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ತಿವಿದು, ತಲೆಯವರೆಗೂ ಕೋರೆದಾಡೆಯು ನಾಟುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಸೀಳಿ ಕೊಂದಿತು. ಮದೋದ್ಧತವಾದ ಹಂದಿಯ ಹೋರಾಟದ

ಸದೇವ ಸಮದಸೂಕರನಸಮಸಮರಾಟೋಪಮಂ ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು
 ಬೆನ್ನೊಟ್ಟೋಡಿ ಬರ್ಪಮರವ್ಯಾಧಸಂಘದಭಿಷಂಗಮಂ ಪಿಂಗಡೆಯೊಳಂಗನೆ ವೆರಸು
 ಬನದೊಳೊರ್ವನೆ ಬನದಿಪ ಕಪರ್ದಿ ಕಂಡು, ಕರುಣಂ ಪುಟ್ಟಿ,
 ಜವದಿಂದವರ್ಗಂಜದಿರಿಮೆಂದಭಯಹಸ್ತಮಂ ನೆಗೆಪಿ ಮಡಿದಮರಗರ್ಗಸುವಿತ್ತು
 ಸಕ್ಕತಾಂಗರನಕ್ಕತಾಂಗರನಾಕ್ಕಣಂ ನೆಗಟ್ಟು; ನೆಗಟ್ಟುವೆತ್ತ ನಿಜವಾಮಕರ
 ಕಲಿತಪ್ರಚಂಡಕೋದಂಡಕೋಟಿಯೊಳ್ ಮಂಜುಸಿಂಜನಿಯನಮರ್ಚಿ, ಕೆಯ್ಯೊಂಡು
 ತನ್ನನಗಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಪ ಮನ್ನಣೆಯ ಗಣನಿವಹಂ ಕಳಕಳಮಂ ಕೇಳಿ
 ನಡೆತಂದೊಡನೇಬ್ರರೆ, ಮುಂದಣ್ಣೆ ಸಾರ್ವಮರರಂ ಬೆನ್ನೊಳ್ಳ ಸಂವರ್ತಸಮಯ
 ಯಮಮಹಿಷೋಪಮಾನನಾದ ಭೀಕರಾಕಾರ ಮೂಕಾಸುರನಂ ತೊಟ್ಟನೆ
 ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ಕಂಡು, ಕಾಯ್ದುಗೊಂಡು ಚಂಡಧನುರ್ಗುಣಮಂ ನೀವಿ
 ಜೀವೊಡೆಯಲೊಡನೆ

ನಡುಗಿದುದಿಳೆ ಗಿರಿಶಿಖರಂ

ಕೆಡೆದುದು ಕದಡೆಬ್ಬು ಜಡಧಿ ತುಳ್ಳಿದುದುಡುಗಳ್

ಬಡದುಳ್ಳಿದು ವಹಿಪತಿ ಪೆಡೆ

ಯುಡುಗಿದನಿಬಂಬಮದಿದುರ್ದದಳ್ಳಿದರಹಿತರ್

೧೮

ಅರ್ಭಟವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಓಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಿಂತ
 ಅಪಜಯವನ್ನು ಶಿವನು ಕಂಡನು. ದೇವತೆಗಳ ಈ ಪರಾಭವವನ್ನೂ, ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನೂ
 ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಬರಿಯ ರೂಪಿನ ಗೌರಿಯೊಡನೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಕರನು
 ದಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಆ ಕ್ಷಣ ಬೇಡರಿಗೆ 'ಅಂಜದಿರಿ' ಎಂದು ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು,
 ತನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂಜೀವನಗೊಳಿಸಿ
 ಗಾಯಗೊಂಡವರನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಬಿಲ್ಲಿನ
 ತುದಿಗೆ ಸೊಗಸಾದ ಹೆದೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆಚ್ಚಿನ
 ಪ್ರಮಥರ ಗುಂಪು ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸಮೀಪಿಸಿ ಕಿರಾತರುದ್ರನೊಡನೆ ಕೂಡಿದರು.
 ಮುಂದೆ ನಡೆದು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಾಹನವಾದ
 ಕೋಣನಂತೆ, ಭಯಂಕರಸ್ವರೂಪನಾದ ಮೂಕಾಸುರನನ್ನು ಇದಿರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡು
 ಕೋಪಿಸಿ, ಬಲವಾದ ಹೆದೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸಿ ಠೇಂಕಾರ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಜೀವಡೆಯಲು,
 ೧೮. ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸಿತು. ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತದ ಕೋಡುಗಲ್ಲುಗಳು ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದುವು.
 ಸಾಗರವು ಕೆಸರಿನಿಂದ ಬಗ್ಗಡವಾಗಿ ಉಕ್ಕಿತು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳುದುರಿದುವು. ಆದಿಶೇಷನು
 ಹೆಡೆಗಳನ್ನು ಕುಸಿದನು. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು ನಡುಗಿತು. ವೈರಿಗಳು ಹೆದರಿದರು.

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾಗಳ್

ಗಣತತಿ ಕಿಟಿಯಂ ಸದೆಯಲ್
ಕಣೆದುಡುತಿರೆ ಪುರ್ಬಿನಿಂದೆ ಜಬುತೆ ನಿಲಿಸು
ತ್ಯನೆಯರಮಭವಂ ತೆಗೆದಂ
ಡೋಣೆಯಂ ಪೊಗರುಗುವ ನಿಶಿತರಮಾರ್ಗಣಮಂ

೧೯

ವಚನ

ಅಂತುಮಾ ಕೂರ್ಗಣೆಯಂ ಮೂಗದೆ ಬಾಣಾಸನದ ತಿರುವಾಯೊಳ್ ಪೂಡಿ
ನೀಡಡಿಗೊಂಡಾಕರ್ಣಾಂತಂ ಸೆಳೆದು ಸುರರಂ ಪಿಂಗದೆ ನುಂಗಲೇಬ್ಬರ್ಪ
ಮಿಬ್ಬುವಿನಂತದಿರದಿರ್ಚಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಂ ಬರ್ಪಂ ಬಲ್ಲಂದಿಯನಭೀಕ್ಷಿಸಿ

ಉತ್ಕಲ

ಪಂದಿಯಿಂದಿನಗ್ಗದ ಗಜಾಸುರನಿಂ ಮದವತ್ತರಕ್ಕುಸಂ
ಕಂದನವೈರಿಯಂ ಬಲದೊಳುಗೃತರಾಕೃತಿಯೊಳ್ ಪೊದಬ್ಬ ನಿ
ಪ್ಪಂದಪರಾಕ್ರಮಸ್ಥಿತಿಯೊಳಿರ್ಮಡಿ ವೆಗಳಮಪ್ಪದಿಂದಿದಂ
ಕೊಂದಪೆನಾನೆ ಮಿಕ್ಕಮರಸಂತತಿಗಿಂತಿದು ವಧ್ಯಮಕ್ಕುಮೇ

೨೦

ವಚನ

ಎಂದು ಬಗೆದಂತಕಾಂತಕಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾರೂಢನಾಗಿ

ವಚನ: ಮತ್ತೆ ಆಗ ೧೯. ಪ್ರಮಥರ ಗುಂಪು ಹಂದಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಶಿವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಬಾಣವನ್ನು ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ತೆಗೆದನು. ವಚನ : ಆ ಕ್ರೂರವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ತಡೆಮಾಡದೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದಿಗೆ ಹೂಡಿ, ಶಿವನು ದೂರಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂರಿ ವೀರಮಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಕಿವಿಯ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಸೆಳೆದು, ಭಯಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಂದಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿ, ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ನಿಂತನು. ೨೦. “ಈ ಹಂದಿಯು ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ಗಜಾಸುರನಿಗಿಂತಲೂ, ಇಂದ್ರವೈರಿಯಾದ ಪ್ರಬಲ ವ್ಯಾಘ್ರರಾಕ್ಷನಿಗಿಂತಲೂ, ಬಲದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಭೀಕರಾಕಾರದಲ್ಲಾಗಲೀ, ದೃಢವೂ, ಅಚಲವೂ ಆದ ಶೌರ್ಯದಲಿಯೇ ಆಗಲೀ ಎರಡರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು. ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈ ಹಂದಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾನೇ ಸಂಹರಿಸುವೆನು” ವಚನ : ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಕಾಲ ಕಾಲನಾದ ಶಿವನು

ಪ್ರಕಟಪಟುರೋಷಬದ್ಧ
ಭುಕುಟ ಕರಾಳಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತೆಗೆನೆಹಿದೆಚ್ಚಂ
ಪ್ರಕುಟಲದಂಷ್ಟ್ರಾಭೀಷಣ
ವಿಕಟಾಂಗನನಾ ವರಾಹನಂ ಪುರಮಥನಂ

೨೧

ಎಚ್ಚೊಡ್ಡಿಯದಿರೆ ಶರಮಿರ
ದುಚ್ಚಳಿಸಿದುದೊಡಲನದಹ ಕೆನ್ನೀರ್ ಭರದಿಂ
ಬೆಚ್ಚನೆ ಪಾಯ್ತರೆ ಕಣ್ಣರೆ
ಮುಚ್ಚುತ್ತುಂ ಮೂರ್ಛವೋದುದಲ್ಲಿ ವರಾಹಂ

೨೨

ವಚನ

ಅಂತು ಹಮ್ಮದಂಬೋಗಿ ವಜ್ರವಜ್ರನಿರ್ಘಾತದಿನುರುಳ್ಳ ನೀಲಾಚಲದಂತೆ ಪೊಡವಿ
ಯೋಳ್ ಕೆಡೆದಿನಿಸಾನುಂ ಬೇಗದಿನೆಚ್ಚತ್ತು ಮದಮುಡಿಗಿ ಬೇರ್ವರಿವ ಭೀತಿಯಿಂ
ಬೆಂಗೊಟ್ಟು ಪರಿದು

ಮದು ಗಿಡು ಸರು ದರಿ ಪಳ್ಳಂ
ಸಿಡುಂಬು ಮೆಳೆ ಬಳ್ಳಿ ಪುಲ್ ಪೊದಹು ಬೆಟ್ಟುಗಳಿ
ಚ್ಚೆಡೆ ಕುತ್ತುಲು ನಾನಲ್ಲಳೊ
ಳೆಡೆವಿಡದೋಡಿತ್ತು ಪಂದಿ ಜವದಿಂದಾಗಳ್

೨೩

ಬೆಂಬಬಿವಿಡಿದಟ್ಟುತ್ತುಂ
ತಾಂ ಬರೆವರೆ ಬಡದಧಿಜ್ಞಧನು ಶಬರೇಶಂ
ಮುಂಬರಿದರ್ಜುನನಿರ್ದ ಬ
ನಂಬೊಕ್ಕುದು ಪಂದಿ ಸುಟಿದುದಾತನ ಬಟಿಯೋಳ್

೨೪

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ೨೧. ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನಾದ ಶಿವನು ಕೋಪಗೊಂಡು, ಹುಬ್ಬನ್ನು ಗಂಟೆಕ್ಕಿ, ನಿಶಿತವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದು, ವಕ್ರವಾದ ದಾಡೆಗಳುಳ್ಳ, ಭಯಂಕರವಾದ ವಕ್ರಶರೀರಿಯಾದ ಆ ಹಂದಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ೨೨. ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸಿತು. ಬಾಣವು ಹಂದಿಯ ದೇಹವನ್ನು ತೂರಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಗಾಯದಿಂದ ಬಿಸಿರಕ್ತವು ತಟ್ಟನೆ ಕೋಡಿ ಹರಿಯಿತು. ಹಂದಿಯು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರ್ಧಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಿತು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗರ್ವವುಡುಗಿ, ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಘಾತದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕುರುಳುವ ನೀಲಾಚಲದಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಂದಿಯು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಧೃತಿಗೆಟ್ಟು ಭಯದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಓಡಿತು. ೨೩. ನೀರಿನ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿಯೂ, ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೊರಕಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದಿನ್ನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹುಲ್ಲಿನ ಬಣಬೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂದುಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನುಗ್ಗಿ, ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ೨೪. ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಿರಾತರೊಡೆಯನಾದ ಶಂಕರನು ಹಂದಿಯನ್ನು

ವಚನ

ಆಗ್ ಒಬೆವಿಡಿದು ಬಳಸಿ ಕವಿದು ಕುಬುಬೆಂದು ಬೊಬ್ಬಟೆವ ಸುರಕರಾತ
ರಬ್ಬರಮಂ ಕೇಳಿದತ್ತಣದೆಂದು ಯೋಗಿ ಯೋಗಮನುಪಶಮಿಸಿ, ಕಣ್ಣೆಳೆದು
ಮುಂದಿದರ್ ಭೀಕರಾಕೃತಿವೆತ್ತ ಮಹಾವರಾಹನಂ ನೋಡಿ, ಬನದ ತಪಸ್ವಿ
ಗಲ್ಲುಪಹತಿಗೆಯ್ದದಿದಂ ತವಿಪುದನಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಮಕ್ಕುಮೆಂದು ನಿಜಕ್ಕಾತ್ರ ಧರ್ಮಮಂ
ಬಗೆದು, ಮೂಡಿಗೆಯಿಂ ತೋಡಿಲ್ಲದ ಚಂಡಕಾಂಡಮನುಗಿದು, ಗಾಂಡೀವಿ
ಗಾಂಡೀವದಿದರ್ಪೆಯ ಕೊಪ್ಪನಾರಯ್ ಪದೆಯಂ ತೊಡರ್ಚಿ ಜೇವೊಡೆದು ಪೂಡಿ
ನೀಡದಿಗೊಂಡು ತೆಗೆನೆಪಿನೆಂದು

ಕೆಡೆ ಕೆಡೆಯಂದಾರ್ದಚ್ಚಂ
ಘಡುಘಡಿಪ ಮಹಾವರಾಹನಂ ಕೂರ್ಗಣೆಯಿಂ
ಕಡುಗಲಿ ಪಾರ್ಥಂ ನೆಪಿನಂ
ನಡೆಗೋಣದಿಗೊಂಡು ಪಂದಿ ಕೆಡೆದತ್ತಾಗಳ್

೨೫

ತರಳ

ಜವದಿನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶಂಕರನೆಂದನೀ ಕಿಟಯೆಮ್ಮದಾಂ
ತವಿಸಿದೆಂ ತೆಗೆಯೆಂದು ಭೂತಗಣಕ್ಕೆ ಪೇಬ್ಬುದುಮಾಲಿಸು
ತ್ವಕಲಂ ಕೆಡೆದತ್ತಿದನ್ನಯ ಬಾಣದಿಂ ಕಡೆಸಾರ್ ಬಡೆಂ
ದವನನೀಶ್ವರನೆಂದು ಬಲ್ಲನೆ ಪಾರ್ಥನೊತ್ತಿ ಕೆರಲ್ಲಿದಂ

೨೬

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಓಡಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಅದು ಓಡುತ್ತಾ ಓಡುತ್ತಾ, ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ,
ಅರ್ಜುನನಿದ್ದ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿತು. ವಚನ : ಆಗ
ಕಿರಾತರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದು, ಹಂದಿಯ ಸುತ್ತಲೂ
ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು 'ಕುಬ್, ಕುಬ್' ಎಂದು ಅದನ್ನು ಬೆದರಿಸುತ್ತಾ ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು
ಕೇಳಿ, ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ, ಘೋರವಾದ ರೂಪಿನ
ದೊಡ್ಡ ಹಂದಿಯು ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, "ಇದು ತಪೋವನದಲ್ಲಿರುವ
ಋಷಿಜನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು
ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ" ಎಂದು ತನ್ನ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಅಸಮಾನವಾದ
ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಕ್ರೂರ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸಿನ ಎರಡು
ಕೊನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಮೋಡಿ, ಹೆದೆಯನ್ನು ಬಿಗಿದು, ಠೇಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಾಣವನ್ನು
ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಡಿ, ತಾನು ದೂರವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂರಿಕೊಂಡು ನಿಂತು, ಹೆದೆಯನ್ನು
ಕಿವಿವರೆಗೂ ಸೆಳೆದನು. ೨೫. ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನು ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ
ದೊಡ್ಡ ಹಂದಿಯನ್ನು 'ಬಿದ್ದು ಹೋಗು, ಬಿದ್ದುಹೋಗು' ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ, ಬಾಣವು
ನೆಲಕ್ಕೆ ನಾಟುವಂತೆ ಬಿಡಲು, ಹಂದಿಯು ಕತ್ತನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿತು. ೨೬.
ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಶಂಕರನು, "ಈ ಹಂದಿಯನ್ನು ನಾನು ಕೊಂದೆ. ಅದನ್ನು

ವಚನ

ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ

ಎಲೆ ಶಬರ ಕಾಡ ಬಡನರಿ

ಮೊಲ ಪುಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಾಹಸಮುಂ ದೋ

ಬಲಮುಂ ಮೆಚ್ಚಿಗುಮದಲ್ಲದೆ

ಚಲಿದಂಕನೊಳೆನ್ನೊಳೆಂತುಮೇಂ ಮೆಚ್ಚಿದಪುದೇ

೨೭

ಬೇಡ ನಿನಗೇಕೆ ಸಾಹಸ

ದಾಡಂಬರಮೆನ್ನೊಳಾಹವಕ್ಕನುಗುಣಂ^೧

ಜೋಡಿಸು ನಿನಗುಳ್ಳೊಡೆಯನ

ನಾಡಲದೇಂ ತೋರ್ಪೆನೆನ್ನ ಸಾಹಸದಿರವಂ

೨೮

ಕರಿ ಕೇಸರಿಯಂ ಕೆಣಕಿದ

ಪರಿಯಂ ಪರುಟವಿಸಿದಿರ್ ಮದಾಂಧತೆಯಿಂದಾಂ^೨

ತರಿಬಲಬಲಾಹಕಪ್ಪ

ಸ್ಫುರಿತಮಹಾನಿಲನೊಳತುಳುಬಳಗಾಂಡಿವಿಯೊಳ್

೨೯

ಚಂಪಕ

ಎನೆ ನಸುನಕ್ಕು ಮಾರರಿಪ್ರವಾತನ ಧೈರ್ಯಮನಾತನೇಅವೆ

ತನುಗತಶೌರ್ಯಮಂ ಬಲೆಯೊಳಿರ್ಪಗಜಾತೆಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಪು

ರ್ಬನ ಕೊನೆಸನ್ನೆಯಿಂ ಗೊರವ ನಿನ್ನಯ ಶೌರ್ಯಮದಿರ್ಕೆ ಖಡ್ಗಮೀ

ಧನುಶರಮೆತ್ತ ನಿನ್ನ ತಪಮೆತ್ತ ವಿಚಿತ್ರಮಿದಲೈ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್

೩೦

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ”, ಎಂದು ಭೂತಗಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಜುನನು, “ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದು ನನ್ನ ಬಾಣದಿಂದ ಬಿದ್ದಿತು. ನೀನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೊಲಗು; ಇದನ್ನು ನಾನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹಠಹಿಡಿದು ಹೇಳಿ, ಶಿವನಿಗೆ ಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಪಾಪ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆನು ಗೊತ್ತು, ಆ ಕಿರಾತನು ಶಂಕರನೆಂಬುದು? ವಚನ : ಮುಂದುವರೆದು ಅರ್ಜುನನು ಹೀಗೆಂದನು : ೨೭. “ಎಲೋ, ಬೇಡರವನೇ, ಕಾಡಿನ ಬಡಪಾಯಿಗಳಿಂದ ನರಿ, ಮೊಲ, ಹುಲ್ಲೆಗಳೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವಾಗಲೀ, ಭುಜಬಲವಾಗಲೀ ನಡೆಯಬಹುದೇ ವಿನಹಾ, ಹಿಡಿದ ಪಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡೆನೆಂಬ ನನ್ನೊಡನೆ ಅದು ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ೨೮. ಎಲೈ ಬೇಡನೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರತಾಪ ಅಬ್ಬರ ಏಕೆ? ನನಗೆ ಸರಿಜೋಡಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಒಡೆಯನು ನಿನಗಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಾ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾತಿನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು. ೨೯. ಎದುರುಬಿದ್ದ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವೆಂಬ ಮೇಘಮಾಲೆಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಝಂಝರಾಮಾರುತದಂತಿರುವ ಈ ಗಾಂಡೀವಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು, ಉನ್ನತತೆಯಿಂದ ಕುರುಡಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ, ಸಿಂಹವನ್ನು ಕೆಣಕಿದ ಆನೆಯಂತಾಗಬೇಡ” ಎಂದನು. ೩೦. ಶಿವನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಗುತ್ತಾ, ಹುಬ್ಬಿನ ಸನ್ನೆಯಿಂದ

ವಚನ

ಎಂದೇಳಿದಂಗೆಯ್ತು ನುಡಿದ ಕವರ್ಧಿಯ ಕಟೂಕ್ತಿಯಂ ಕೇಳ್ತು

ವಿನಿನಚರ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದು

ಚಪಲಮೃಗವೃದದ ಬೇಂಟೆಯುಜ್ಜುಗಮಮ್ನೀ

ತಪದ ವಿಚಾರಂ ತಕ್ಕುದೆ

ವಿಪರೀತಂ ನಿನ್ನ ನುಡಿಯನೊಲ್ಲರೆ ಬಲ್ಲರ್

೩೧

ಉತ್ಪಲ

ಎಂದವನುಕ್ತಿಯಂ ಗಿರಿಶನಾಲಿಸಿ ತಾಪಸ ಲೇಸನಾಡಿದಯ್

ಕುಂದದೆ ಬೇಂಟೆಯುಜ್ಜುಗಮಿದಮ್ನೀ ಕಜ್ಜಮಿದಪ್ಪುದಾ

ವಂದದಿನಂತು ನಿನ್ನವೊಲದಾವನೊ ಶಾಂತಿಸಮಗ್ರನುಗ್ರಹೌ

ಯಂ ದಿಟಮಸ್ತೃತಸ್ತಧರನಾದ ತಪಸ್ವಿ ಧರಾತಳಾಗ್ರದೊಳ್

೩೨

ವಚನ

ಎಂದು ನುಡಿಯಲೊಡನೆ

ಚಂಪಕ

ಕಟಕಿಯಿದೇಂ ಪುಳಿಂದ ಬಿಡು ನಿನ್ನ ದುರುಕ್ತಿಯನೆಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಂ

ಪಟುತಪಮಾಂತ ತಾಪಸರೆ ಬಲ್ಲರುದಾರಜಟಾಮೃಗಾಜನ

ಸ್ಫುಟಭಸಿತಂಗಳಂ ಶರಶರಾಸನಖಡ್ಗಮನಾಂತು ತಾಪಸೋ

ತ್ಯಟಮೃದನಿರ್ಪನಾ ಮೃದನ ಶಿಷ್ಯತೆಯಾಂತನಗೇನಿದೊಪ್ಪದೇ

೩೩

ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಅರ್ಜುನನ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ, ಪ್ರವೃದ್ಧಮಾನವಾದ ಸಹಜ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ, “ತಪಸ್ವಿ, ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ನಿನ್ನದು ಯಾವ ರೀತಿಯ ತಪಸ್ಸು? ಕತ್ತಿ, ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣಗಳು ಏಕೆ ಬೇಕು? ಇದು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ!” ಎಂದು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದನು. ವಚನ : ಶಿವನ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಜುನನು, ೩೧. “ಬೇಡನೇ, ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮೃಗಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಅಟ್ಟಿ, ಬೇಟೆಯಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಹೊರತಾಗಿ, ತಪಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರ ನಿನಗೇಕೆ? ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿದವರಾರೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ೩೨. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿವನು, “ಮುನಿಯೇ, ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೋ ಸರಿಯೆ. ಬೇಟೆಯಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗ. ಸರಿ, ಸರಿಯಾಯಿತು. ಶಾಂತಿ ತುಂಬಿದವನೂ, ಮಹಾ ಸಾಹಸಿಯೂ ಆದ ತಪಸ್ವಿಯು ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ, ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದವನು ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವನೇ?” ಎಂದನು. ವಚನ : ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆ, ೩೩. “ಏನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿಯೋ? ಎಲೋ ಬೇಡನೆ, ನಿನ್ನ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ನಮ್ಮ ಆಚರಣೆ ಸರಿ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವ ಮುನಿಗಳು ಒಪ್ಪುವರು. ದೀರ್ಘವಾದ ಜಟೆಯನ್ನೂ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನೂ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ

ನೀನೆನ್ನೊಳಾಹವಕ್ಕೆ ಸ
ಮಾನನೆ ತೊಲಗಾಂಪ ಧೀರನಂ ಬರಿಸೀಗಳ್
ಕಾನನಚರ ಸಮರದೊಳಭಿ
ಮಾನಮನುಟಿಯೆನೆ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಮಗುಬಿಟ್ಟಿದಂ

೩೪

ಏನಾದೊಡೆನೊ ನಿನ್ನ ತ
ಪೋನೀತಿಯದಂತದಿರ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಧನುವಿ
ದ್ಯಾನಿಪುಣತೆಯಂತೆತನು
ಮಾನಮದೆಂ ತೋರ್ಪುದೆನ್ನೊಳಡಗಿನಿ^೧ಸಜೆವೆಂ

೩೫

ಬಜಿದೇಕೆ ಗಬಿಡದಪೆ ನೀಂ
ಪೊಜಮದು ಸಮರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಭುಜಬಲದಿರವಂ
ನೆಜಿ ಕಾಣ್ತೆನ್ನ ವಾಸಿಯ
ತೊನಂ ಕಡೆಗಣ್ಣೆ ಪಿಂಗಿ ಪೆಜಸಾರ್ದಪೆನೇ

೩೬

ವಚನ

ಎಂದು ಧೂರ್ಜಟಿ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯಿಂ ಗಜರಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ನುಡಿಯಿ

ಒಳಸೋರ್ದುದು ಶಾಂತಿರಸಂ
ಮೊಳೆತುದು ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಪೊಗೆದುದುಸಿರೊಳ್ ನಿಡುಗ
ಣ್ಣಳ ಕಡೆಯೊಳ್ ಕಿಡಿಗಿದರ್ದುದು
ಬಳಿಕಲರ್ದುದು ಮೊಗದೊಳಚಲಿಪುನಂದನನಾ

೩೭

ಬಾಣ, ಬಿಲ್ಲು, ಕತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವ ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಶಿವನಿಲ್ಲವೇ? ಆ ಶಿವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವು ಒಪ್ಪಲಾರದೇ? ೩೪. “ಎಲೋ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವವನೇ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ನೀನು ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಸಮರ್ಥನಾದ ಪರಾಕ್ರಮಿಯನ್ನು ಈಗ ಕರೆಸು. ಹೋರಾಡಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ಗರ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.” ಎನ್ನಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ೩೫. “ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ರೀತಿ ಹಾಗಿರಲಿ. ನಿನ್ನ ಧನುವಿದ್ಯಾನೈಪುಣ್ಯ ಹೇಗಿದೆಯೋ, ಅದರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇಕೆ ಬೇಕು? ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೋರಿಸು ನೋಡೋಣ. ೩೬. ಸುಮ್ಮನೆ ಹರಟುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಹೋರಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗು. ನಿನ್ನ ಬಾಹುಪರಾಕ್ರಮವು ಎಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವೆನು. ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿ, ಹೆದರಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವವನು ನಾನಲ್ಲ” ವಚನ : ಎಂದು ಶಿವನು ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಆರ್ಭಟಿಸಿದನು. ೩೭. ಅರ್ಜುನನ ಚಿತ್ತ ಶಾಂತಿಯು ಒಳಗೇ ಬತ್ತಿತು. ಕೋಪವು ಕುಡಿಯಿಟ್ಟಿತು. ಕೋಪವು ಜ್ವಲಿಸಿ, ಉಸಿರಾಟದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿ ಕಡೆಗಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಗಿದರಿತು. ಅವನ

ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಳುರ್ಕೆಯೊ ಬಹು
 ಸಿಡಿಲೇಳ್ಳೆಯೊ ಮುಳಿದ ಸಿಂಹದುಗ್ರತೆಯೊ ಪೊಡ
 ಪಿಡಿಡಿದ ಲಯಕಾಲಮೃತ್ಯುವಿ
 ನಡಪೊ ಎನೆ ಮಿಸುಪ ಮಸಕಮಂ ತಳಿದನವಂ

೩೮

ಮಹಾಸೃಗ್ಧರೆ

ಪಟುಕೋಪಾಟೋಪ ಬದ್ಧಭುಕುಟ ವಿಚಳಿತಶ್ಶಶ್ರು ಘರ್ಮಾಂಬುಭಾಸ್ವ
 ನಿಟ್ಟಲಂ ಶೋಣಾಕ್ಷಿಕೋಣಂ ಪದೆಯನೆಜಿದು^೧ ಗಾಂಡೀವದೋಳ್ ತೊಟ್ಟು^೨ ರೊದೋ
 ತೃಟವೃತ್ತಂ ಜ್ವಾರವಂಗೆಯ್ದಡೆ ಪಿಡಿದು ನಿಂದಾದುರ್ ಶಾತಾಸ್ತ್ರಮಂ ಸಂ
 ಘಟಿಸುತ್ತಂ ಮಾಣದೆಚ್ಚಂ ಕಪಟಶಬರನಂ ಕೊಳ್ಳೆನುತ್ತನ್ನೆ ಪಾರ್ಥಂ

೩೯

ಮತ್ತೇಭ

ಅದು ಪಿಂತಾಗಿರೆ ಮತ್ತನೊಂದು ಶರಮೆಯಿತ್ತಂತದಂ ಪಿಂದುಗೆ
 ಯೊದಜುತ್ತಂ ಪೆಜತೊಂದು ಮಾರ್ಗಣಮಳುಂಬಂ ಪಾಯ್ದದಂಬೊಂದು ಮೇ
 ಣದಣಿಂ ಮುಂಚಿ ಪಳಂಚಿ ಪಾಟಿದುದು ತಿಬ್ಬಂ ಬಾಣಮನ್ನಂ ಬಲೆ
 ಕ್ಕದುಮುಂ ದಾಂಟಿ ಕಡಂಗಿ ಸೈವರಿದುದೇನೆಂಬೆಂ ತದಾಟೋಪಮಂ

೪೦

ಗಿರಿಯಗ್ರದೊಳುಜಿ ಕಜಿವಂ
 ಶರವೃಷ್ಟಿಯನಾತಜನಕನಿಂದನೆನುತ್ತುಂ
 ಪುರುಡಿಸಿ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನಾ
 ಗಿರಿಶಾಗ್ರದೊಳೆಯ್ತ ಕಜಿದನರ್ಜುನನದಟಂ

೪೧

ಮುಖವು ಅರಳಿತು. ೩೮. ಅರ್ಜುನನ ಕೋಪವು ಸಿಡಿದೆದ್ದಿತು. ಅದು ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಂತೆ
 ಭುಗಿಲೆಂದಿತು. ಬರಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ರುದ್ರನಂತೆ
 ದುರ್ನಿವಾರವಾಯಿತು. ೩೯. ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಕೋಪಾವೇಶದಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಹುಬ್ಬುಗಳು
 ಗಂಟಿಕ್ಕಿದುವು. ಮೀಸೆಗಳು ಕುಣಿದುವು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆವರುಹನಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿದುವು.
 ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡವಾದುವು. ಗಾಂಡೀವಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಹೆದೆಯನ್ನು
 ನೇವರಿಸಿ, ಶೇಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕಪಟ ಕಿರಾತನನ್ನು, 'ತಡೆದುಕೋ' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ
 ಅರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ ಹರಿತವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ಸೆಳೆದುಬಿಟ್ಟನು. ೪೦. ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣವನ್ನು
 ಹಿಂದಿಕ್ಕಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣವು
 ಅವುಗಳನ್ನೂ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮೀರಿ ಹಾರಿತು. ಆಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣದ
 ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದೇನು? ಭರೈಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ, ವೇಗವಾಗಿ ಹಾರಿ, ಮುಂದೆ
 ಹೋಗಿದ್ದ ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ತಾಕಿಕೊಂಡು, ಗುರಿಯತ್ತ ಸಾಗಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ
 ಬಾಣವು ಅದನ್ನೂ ದಾಟಿಕೊಂಡು ರಭಸದಿಂದ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಅರ್ಜುನನ
 ಕೋಪಾಟೋಪವನ್ನಾಗಲೀ, ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವ
 ಕೌಶಲವನ್ನಾಗಲೀ ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ೪೧. ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಇಂದ್ರನು

ಒದೆದೆಡೆಗೊಂಡ ಬಿಲ್ಲ ತಿರುವಂ ಮೊರೆದೆಬ್ಬರದಿಂ ಪಳಂಚಿ ವೇ
ಗದೊಳಿದಿರಾಂತು ಬಲ್ಲರಿಯ ಗಾಢಮೊಡಂಬಡೆ ಮೀಟಿ ಪಾಟಿ ಪುಂ
ಖದ ಪೊಳೆಪುವೆ ಮುಮ್ಮೊನೆಯ ಕೆಂಗಿಡಿ ಸಾಲಿಡೆ ರೂಢಿಸುತ್ತ ಪಿಂ
ಗದೆ ಪೊಗರಾಂತ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳೇಂ ಪರಿತಂದುವೊ ಪಾಂಡುಪುತ್ರನಾ

೪೨

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಮತ್ತೇಭ

ಧರೆಯೆತ್ತಾಗಸಮೆತ್ತ ತಳ್ಳ ದೆಸೆಯೆತ್ತೆಂಬಂತೆ ಮತ್ತಂ ಧನು
ಧರ ಪಾರ್ಥಂ ಬಡದೆಚ್ಚ ಮಾರ್ಗಣಕದಂಬಂ ಧಾರೆಯಿಂ^೧ ಪೊಣ್ಣೆ ದ
ಳ್ಳರಿ ಎದ್ದುದ್ದು ತಿವಿಸ್ತುಲಿಂಗತತಿ ಸುತ್ತಂ ಸೂಸೆ ಪಾಯ್ತಂದು ನಿ
ರ್ಭರದಿಂ^೨ ತೀವಿದುದಂಬನಂಬುಧಿಯಳುಂಬಂ ಮುತ್ತಿದತ್ತೆಂಬನಂ

೪೩

ಉತ್ಪಲ

ಮಂಜಿನ ಪುಂಜಮೊತ್ತರಿಸಿ ಮುತ್ತಿ^೩ ಮುಸುಂಕೆ ಭಯಾರ್ತಗೊಳ್ಳನೇ
ಕಂಜಸಖಂ ಪತಂಗತತಿ ಪಾಯ್ತೊಡೆ ಬೆರ್ಚುಗುಮೇ ದವಾಗ್ನಿ ವಾ
ತಂ ಜವದಿಂ ಪಳಂಚಿ ಗಿರಿ ಕಂಪನಾವಾಂಪುದೆ^೪ ಪಾಂಡುಪುತ್ರನಾ
ತಂ^೫ ಜಡಿದೊತ್ತೆ ಚಾಟಿ^೬ ಪೆಟಸಾರ್ವನೆ ಧೀರಧನಂಜಯಾಂಬಕಂ

೪೪

ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆಗರೆಯುವವನು ಎಂದು ತಾನೂ ಸಹ ಅವನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತೆ,
ಅರ್ಜುನನು ಗಿರಿವಾಸಿಯಾದ ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಕರೆದನು.
೪೨. ಹೆದಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದ ಬಾಣವು ಹೆದೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಯ್ಯೆಂದು
ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ, ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಗೇದರುತ್ತಾ ಹಾರಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣವೂ ಹಾಗೆಯೇ
ಕಿಡಿಗೇದರುತ್ತಾ ವೇಗವಾಗಿ ನೆಗೆದು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣದ ಹಿಂದಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಸೇರಿತು.
ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಕ್ರೂರವಾದ ಬಾಣಗಳು, ತುದಿಯಲ್ಲಿ
ಕಿಡಿಗೇದರುತ್ತಾ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರಲು, ಅವು ಕಿಡಿಗಳೇ ಸಾಲಿಟ್ಟಂತೆ
ಕಂಗೊಳಿಸಿದುವು. ವಚನ : ಮತ್ತೆ ೪೩. ಸಮುದ್ರವು ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನುಗ್ಗಲು,
ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜಲರಾಶಿಯು ತುಂಬುವುದೋ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಾಂಡೀವಿಯಾದ
ಅರ್ಜುನನು ಬಾಣರಾಶಿಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಭೂಮಿ ಯಾವುದು, ಅಂತರಿಕ್ಷ
ಯಾವುದು, ಯಾವುದು ಹಬ್ಬಿರುವ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಎಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ
ಬಾಣಗಳು ತುಂಬಿದುವು. ಬಾಣದ ಅಲುಗಿನಿಂದ ಸಿಡಿದ ಕಿಡಿಗಳೇ ಮಹಾಜ್ವಾಲೆ
ಯಾಯಿತು. ಬಾಣಗಳ ಹೊಳಪೇ ಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಚಲಾಯಿತು. ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರ
ವಾಗಿ ಬಂದೆರಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣಗಳೇ ಜಲಧಾರೆಯಾಯಿತು. ೪೪. ಪಾಂಡುಪುತ್ರನಾದ

೧ ಜಾಡಿ (ಯ) ೨ ಧಾತ್ರಿಯಿಂ (ಯ) ೩. ಜರರಂ (ಯ) ೪ ಮುತ್ತೆ (ಜ) ೫-೫ ಪಾರ್ಥಪತ್ರಜಾ ತಂ
(ಚ, ಯ) ೬ ಪಾರಿ (ಯ)

ಮೊರೆದು ಪರಿತಂದು ಮಶಕೋ
 ತ್ತರಮೆತ್ತಂ ಕವಿಯೆ ಸೆಡೆವುದೇಂ ಮದಗಜಮಾ
 ನರನೆಚ್ಚ ಗಣಿಗಣೆಗಾ
 ವರಿಸಿ ಕರಂ ಮುತ್ತೆ ಮೃತ್ಯುಹರನಂಜುವನೇ

೪೫

ವಚನ

ಆಗಳ್

ಚಂಪಕ

ಮುಳಿದು ಗಜಾಸ್ಥನಬ್ಬರಿಸಿದಂ ಕೆರಳ್ಳಂ ಗುಹನಲ್ಲಿ ರೋಷಮು
 ಜ್ವಲಿಸಿ ಗಣಾಳಿ ಗರ್ಜಿಸಿದುದಾ ನರನೇಚ್ಚಿಗೆ ಚಿತ್ರಮಿಂತಿದೇಂ
 ಕಳಕಳಮೆನ್ನ ಭಕ್ತನಿವನೇತನೊಳಾಂಪ ವಿನೋದಮುಂಟು ನಿ
 ಶ್ವತೆಯೊಳಿಪ್ಪುದೆಂದವರ್ಗ ನೇಮಿಸಿದಂ ಕರುಣಾಬ್ಜ ಶಂಕರಂ

೪೬

ವಚನ

ಅನಂತರಮಾ ಶಬರಶಂಕರಂ ಪ್ರಚಂಡಧನುರ್ದಂಡಮಂ ಕೆಯೊಂಡು ತಿರುವೊಯ್ಯ
 ಜೇವೊಡೆದು ಬಾಣಮಂ ಪೂಡಿ ತೆಗೆನೆಣೆದೆಚ್ಚಾಗಳ್

ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾ, ನುಗ್ಗಿ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದರೆ ನಿಟಲಾಕ್ಷನಾದ ಪರಶಿವನು ಕದಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವನೇ? ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಬಾಣವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿದು ಮುತ್ತಿದುದು, ಮಂಜಿನ ರಾಶಿಯು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮುಸುಕಿದಂತೆಯೂ, ಮಿಂಚುಹುಳುಗಳ ಗುಂಪು ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚನ್ನು ಮುತ್ತಿದಂತೆಯೂ, ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಪರ್ವತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದಂತೆಯೂ ಆಯಿತು. ಶಿವನು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ, ಬೆದರಲಿಲ್ಲ, ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಕದಲಲೂ ಇಲ್ಲ! ೪೫. ಝೊಯ್ಯೆಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಗುಂಪು ಬಂದು ಸುತ್ತಲೂ ಕವಿದರೆ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯು ಹೆದರುವುದೇ? ಹಾಗೆಯೇ, ಅರ್ಜುನನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣಗಳು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿದರೂ ಸಹ ಶಿವನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಂಜಲಿಲ್ಲ. ವಚನ : ಆಗ ೪೬. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಗಣಪತಿಯು ಕೋಪಗೊಂಡು ಅರ್ಜುನನ ಉದ್ಧಟತನಕ್ಕೆ ಅಬ್ಬರಿಸಿದನು, ಷಣ್ಮುಖನು ರೇಗಿದನು, ರೋಷವುಕ್ಕಿ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ಗುಡುಗಿದುವು. “ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಈ ಗಡಿಬಿಡಿಯೇಕೆ? ಇವನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನೇ. ಇವನೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿನೋದವಾಗಿರೋಣ. ನೀವು ಏನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡಿ” ಎಂದು ಕರುಣಾಳುವಾದ ಶಿವನು ಅವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ವಚನ : ಆಮೇಲೆ ಶಬರಶಂಕರನು ಪ್ರಬಲವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹೆದೆಯನ್ನು ಕೊಪ್ಪಿಗೆ ಬಿಗಿದು, ಠೇಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಾಣವನ್ನು

ನರನೆಚ್ಚ ಕಣೆಗಳಂ^೧ ಕ
 ತ್ತರಿಸಿದುವವನೊಡಲನಂಟದಿಳಿಗಿಜಗಿದುವೀ
 ಶ್ವರನಾಣತಿಯಿಂದಾತನ
 ಪೊರೆಯೊಳ್ ಪುರಮಥನನೆಚ್ಚ ಪೊಸಕೂರ್ಗಣೆಗಳ್

೪೭

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಶರವ್ಯಂದಂ ಮಾಣದೆಲ್ಲಂ ಕಡಿವಡೆ^೨ದಿಳಿಯೊಳ್ ಬೀಜಿ^೩ ಕರ್ಣಾರಿ ಕೋಪಾ
 ತುರಚಿತ್ತಂ ಮತ್ತಮೆಚ್ಚಂ ಕಿವಿವರೆಗುಗಿದುದ್ದಂಡಕಾಂಡಂಗಳಂ ಶಂ
 ಕರನಾ ಬಾಣಂಗಳಂ ಖಂಡಿಸಿ ಮಗುಟ್ಟು ನಿಜಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿಂದೆಚ್ಚನಾಗಳ್
 ಬೆರೆಲೆತ್ತುತ್ತೆಯ್ ಕೊಂಡಾಡಿದನವನ ಮಹಾಶೌರ್ಯಮಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಂ

೪೮

ಎಲೆ ಶಬರ ನಿನ್ನ ಪೈಥುಭುಜ
 ಬಲಮೊಳ್ಳಿತ್ತೆಸುಗೆ ಪೊಸತು ಬಿಲ್ಲಾಳನದೊಳ್
 ಕಲಿ^೪ ನೀನಲ್ಲದೆ ಪೆಜರಾರ್
 ಚಲದಿಂ ಸಮನೆನಿಸಿ ಕಾದಿದಯ್ ಬಿಡದೆನ್ನೊಳ್

೪೯

ಅರರೆ ಭವದೀಯಸಾಹಸ
 ದಿರವತಿಶಯಮೆಂದು ಪೊಗಟ್ಟು ತೊಟ್ಟಿಚ್ಚಂ ದ
 ಳ್ಳಿರಿ ಸೂಸುವ ಧಾರೆಯ ಕಿಡಿ
 ಸುರಿವ ನಿಶಾತಾಸ್ತ್ರಬೃಂದಮಂ ಕಲಿಪಾರ್ಥಂ

೫೦

ಜೋಡಿಸಿ ಸೆಳೆದು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ೪೭. ಶಿವನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣಗಳು ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದುವು. ಆದರೆ ಮಾತ್ರ, ಶಿವನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅರ್ಜುನನ ಶರೀರವನ್ನು ನಾಟದೆ ಹೊಸಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುವು. ೪೮. ತಾನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತುಂಡರಿಸಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಕೋಪಗೊಂಡು, ಆತುರಾತುರವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ಕಿವಿವರೆಗೆ ಸೆಳೆದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಶಿವನು ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕಡಿದು, ಪುನಃ ತಾನು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಅವನ ಪ್ರಬಲ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾ, ಬೆರೆಲನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದನು. ೪೯. “ಎಲೊ, ಬೇಡನೆ! ನಿನ್ನ ಭುಜಪರಾಕ್ರಮವು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದುದು. ನಿನ್ನ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಕೌಶಲವೂ ಹೊಸದಾಗಿದೆ. ಬಿಲ್ಲುಗಾರರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪಿಯು ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿರುವರು? ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮ ಸಮನಾಗಿ ನಿಂತು ಹಿಂಜರಿಯದೆ, ಪೌರುಷದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದೆಯಲ್ಲಾ! ೫೦. ಎಲೆ, ಎಲಾ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ! ನಿನಗಿರುವ ಪರಾಕ್ರಮವು ಅತಿಶಯವಾದುದೇ ಸರಿ” ಎಂದು ಶಿವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾ, ಅರ್ಜುನನು ಮತ್ತೆ

ಶರವರ್ಷಮನೇ ಕಣಿವುದು
 ಪಿರಿದೆ ಮಹಾಕಾಲಮೇಘಮರ್ಜನಜಲದಂ
 ಭರದಿಂದಿರಾಂತನವಧಿ
 ಶರವರ್ಷಮನಲ್ಲಿ ಕಣಿದುದಿದು ಚಿತ್ರತರಂ

೫೧

ಮತ್ತೇಭ

ಶಿವನಿಂ ದಿವ್ಯತರಾಸ್ತ್ರಮಂ ಪಡೆಯಲೇಬ್ಬಂದಂದು^೧ ಪಾರ್ಥಂ ಮಹೋ
 ತ್ಸವದಿಂದಂ ತನಗುಳ್ಳ ಸರ್ವಶರಮಂ ದೇವೇಶ ನೋಡೆಂದು ತೋ
 ಪ್ಪವೊಲೆಚ್ಚಂ ಕಡಿದಾ ಕಳಂಬಮನಿತಂ ನಿನ್ನಿಷ್ಟಮಾದಸ್ತ್ರಮಂ
 ತವ ನೋಡೆಂದವನಲ್ಲಿ ತೋಜುವವೊಲಾತಂಗೆಚ್ಚನುಗಾಂಬಕಂ

೫೨

ವಚನ

ಅಂತೆಚ್ಚ ಪುಳಿಂದಪುರಾಂತಕನ ಬಿಲ್ವಿನ್ನಣಕ್ಕೆ ಬೆಜಗುವಟ್ಟು

ಚಂಪಕ

ನರಸುರ^೧ದಾನವಾದಿಗಳೊಳೆನ್ನ ಶರಾಹತಿಗೊಡ್ಡಿ ನಿಲ್ಲರಿ
 ಲ್ಲರಿದರಿರಿದಾರ್ಪುಗುಂದದಿದಿರೊಳ್ ನೆಹಿ ನಿಂದೆ ಕಿರಾತರಲ್ಲಿ ನೀ
 ನುರುತರಸಾಹಸಾಂಕನೆನಿಪಯ್ ನಿನಗಾರ್ ಸರಿವರ್ಷರಳ್ಳದೋ
 ಸರಿಸದೆ ನಿಲ್ಲದಿನ್ನುಮೆನುತುಂ ಪೊಗಬ್ಬಾತನನೊಲ್ಲು ಫಲ್ಲನಂ

೫೩

ಕಿಡಿಗಳನ್ನುಗುಳುತ್ತಿರುವ ಚೂಪಾದ ಬಾಣಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದನು.
 ೫೧. ಬಹಳ ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ಮೋಡಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚೋ? ಅಥವಾ
 ಬಿಳಿಯ ಮೇಘವು ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಳೆಗರೆಯುವುದು
 ಅತಿಶಯವೋ? ಎನ್ನುವಂತೆ ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಬಾಣವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.^೧
 ೫೨. ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
 ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ಮಹೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ
 ಬಾಣಗಳನ್ನೂ “ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಇವನ್ನು ನೀನು ನೋಡು”, ಎಂದು ತೋರಿಸುವನೋ
 ಎಂಬಂತೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಶಿವನು ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಖಂಡಿಸಿ,
 “ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೋ”, ಎಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ತೋರುವಂತೆ, ತಾನು
 ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ವಚನ : ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದ
 ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನ ಬಿಲ್ಲುವಿದ್ಯೆಯ ನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ, ೫೩.
 “ದೇವ, ದಾನವ, ಮಾನವಾದಿಯಾಗಿ ಯಾರೂ ಸಹ ನನ್ನ ಬಾಣಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ

೧-೧ ಲೆಂದೇಳ್ತಂದು (ಯ) ೨. ಸುರನರ (ಯ)

^೧ ಮಹಾಕಾಲಮೇಘ = ಕಪ್ಪಾದ ಮೋಡ; ಶಿವನೆಂಬ ಮೋಡ. ಮಹಾಕಾಲ = ಶಿವ. ಅರ್ಜುನ ಜಲದ
 = ಬಿಳಿಯದಾದ ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೋಡ; ಅರ್ಜುನನೆಂಬ ಮೋಡ. (ರಂ)

ಜಗಜಗಿಸುವ ಮೂಡಿಗೆಯಿಂ
ತೆಗೆದುಂ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರವ್ಯಂದಮಂ ಮಂತ್ರಿಸುತಂ
ಮಗುಬಿಚ್ಚನಾರ್ಪು ಮಿಗೆ ಪ
ನ್ನಗಧರನಂ ಪಟುಪರಾಕ್ರಮಂ ಪಾಂಡುಸುತಂ

೫೪

ಮಹಾಸುಗೃಹೆ

ಎನಿತಂ ತಾನೆಚ್ಚಸ್ತಪ್ರಕರಮನಭಿಮಂತಾನ್ವಿತಂಗೆಯ್ದು ಕೂರ್ಪಿಂ
ದನಿತಂ ಕಾಲಾಂತಕಂ ನುಂಗಿದನಸವಸದಿಂದಂತದಂ ಕಂಡುಮೀ ಶ
ಕ್ತಿನಿಯುಕ್ತಂ ವ್ಯಾಧನಲ್ಲಾವನೋ ತಿಳಿದಪೆನೆಂಬೀ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾ
ದನೆ ಪಾರ್ಥಂ ಕ್ಷಾತ್ರದುಸ್ತಾಮಸಮಡಸಿದವಂಗಳ್ಳುಮೇ ಸದ್ವಿವೇಕಂ

೫೫

ಖಾಂಡವದಹನದೊಳಂದಾಿ
ಪಾಂಡವನಂ ಪೊರ್ದಿದಕ್ಷಯಾಸ್ತ್ರಾಂಬುಧಿಯಂ
ಖಂಡಪರಶುಪ್ರತಾಪಾ
ಖಂಡಿತಬಡಬಾಗಿ ಪೀರ್ದುದಿನಿಸುಟಿಯದವೋಲ್

೫೬

ಸವೆದುದು ನಿಷಂಗಶರತತಿ
ಸವೆಯದು ಕೋಪಾಗ್ನಿ ತಿಳಿವು ಮಸುಳ್ಳುದು ಸಮರೋ
ತ್ಸವಮತಿ ಸಲೆ ಕಳೆಯೇಟಿದುಿ
ದವಂಗೆ ಪಶುಪತಿಯ ಮಾಯೆಯಂ ಮೀಟುವರಾರ್

೫೭

ಕದಲದೆ, ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ವೀರರಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆದರದೆ, ಶಕ್ತಿಗುಂದದೆ ನೀನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತೆ. ಬೇಡರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೀನು ಪರಮ ಸಾಹಸಿಯೇ ಸರಿ. ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವು, ಯಾರು ತಾನೆ ನಿನ್ನ ಸಮಾನರಾಗಬಲ್ಲರು?" ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾ ಅರ್ಜುನನು, "ಈಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾರದೆ ನಿಲ್ಲು" ಎಂದು ೫೪. ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರ ಸಮೂಹವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅವನ್ನು ಮಂತ್ರಿ, ಬಲಸಮೃದ್ಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನು ಪುನಃ ಸರ್ಪಭೂಷಣನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ೫೫. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಜಾಲವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಳಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಾದ ಶಿವನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲಾದರೂ, 'ಇಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು ಕೇವಲ ಬೇಡನಾಗಿರಲಾರನು. ಈತನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು' ಎಂದು ಪಾರ್ಥನು ವಿವೇಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಾದ ಶೌರ್ಯವೆಂಬ ಮಹಾ ತಮೋಗುಣವು ಅವರಿಸಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಮರ್ಶಜ್ಞಾನವಿರಲು ಸಾಧ್ಯ? ೫೬. ಖಾಂಡವವನ ದಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿತವಾದ ಅಕ್ಷಯ ಬಾಣಗಳೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಿರಾತರುದ್ರನ ಪ್ರತಾಪವೆಂಬ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಂಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು! ೫೭. ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಣಗಳ ರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅರ್ಜುನನ

ದಂ ಕಲಿಪಾರ್ಥನಪ್ಪಳಿಸಿದಂ ಪಟಿ ಪೊರ್ದದ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯಂ

೫೮

ದಂಡಗೊಳುತ್ತದಂ ಪೊಳಿದು ಚಿಮ್ಮಿದನೀಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮೇಗದಂ
ಕಂಡು ಕನಲೆಯಿಂ ಮಗುಟ್ಟು ಬಿಳ್ಳಿದನೀ ಹತಿಗೆಂದು ಚಂಡಕೋ
ದಂಡಮನೆತ್ತಿ ಪೊಯ್ಯನವನೀಶನ ಪೇರುರವುಂ ಕಪರ್ದಿ ಮುಂ
ಕೊಂಡು ಮೃದುಸ್ಮಿತಂ ಮಿಸುಗಿ ತದ್ಗುನವಂ ಸೆಳೆದಂ ಕರಾಗ್ರದಿಂ

೫೯

ವಚನ

ಅಂತುಮಾ ಗಾಂಡೀವಕೋದಂಡಮನುದ್ಧಂಡಚಂಡಿತಾರಮಣಂ
ಕೊಳ್ಳುದುಮತಿ ರೋಷಕಪಾಯಿತಕಟಾಕ್ಷಣಾಗಿ

ಸೆಳೆದು

ಚಂಪಕ

ತಿಳಿವಣಿಮಿಲ್ಲದೆಬ್ಬರದ ತಾಮಸಪಂಕಜದೊಳಾಬ್ಬದಾಯುಧಂ

ದಳೆದೊಳೆಯಿಂದೆ ಕೀಟು ಜಡಿವಾರ್ಧ ಪಳಂಚಿ ಕಿರಾತ ಬೀಜಿಸು
ತೊಳೆ ಕಡಂಗಿ ಪೊಯ್ಯನಭವಾಂಗಮನಜುರ್ಗನಾ ಪುರಾರಿ ಕೆಯ್
ಚಕಡಿ ನೀಟುಕೊಂಡನದನಾಗಳಿ ಕೆಯ್ ಬಜಿದಾಯ್ ಪಾರ್ಥನಾ

೬೦

ಕೋಪಪ್ರಾಣಿಯಂತೂ ತಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ವಿವೇಕವು ಮಲಿನವಾಯಿತು. ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂಬ
ಬುದ್ಧಿಯೇ ಮೇಲ್ಗೈಯಾಯಿತು; ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು. ಪರಶಿವನ ಮಾಯೆಯನ್ನು
ಮೀರಲು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು? ೫೮. 'ಶಿವನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಆರಾಧನೆಗೆ
ಈ ಬೇಡನು ಅಡ್ಡಿಯಾದನಲ್ಲಾ, ಇವನ ದರ್ಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುರಿಯದೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ!
ಎಂದುಕೊಂಡು, ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವನ್ನೂ
ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾರದೆ, ಗಾಂಡೀವಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೋಷರಹಿತನಾದ
ಶಿವನನ್ನು ಅದರಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ೫೯. ಶಿವನು ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಹಾರದಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಿಂದಕ್ಕೆಸೆದನು. ಅದನ್ನು
ಕಂಡ ಅರ್ಜುನನು, "ಈ ಏಟನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನಲ್ಲಾ" ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಮತ್ತೆ ಆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು
ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಶಿವನ ವಿಶಾಲವಕ್ಷಸ್ಥಲವನ್ನು ಬಾರಿಸಿದನು. ಶಿವನು ಮುಗುಳುನಗೆಯೊಡನೆ
ಮುಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಅರ್ಜುನನ ಕೈಯಿಂದ ಆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡನು. ವಚನ:
ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಉಗ್ರಪ್ರತಾಪಿಯಾದ ಉಮಾರಮಣನು
ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು, ಮಹಾಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು.

ಶರತತಿಯೆಲ್ಲಂ ಬಯಲಾ
ಯುರುಧನುವುಂ ಪೊಯ್ದಾಯುಧಂ ಜಗುಬ್ಬುದು ಕೋ
ಡಿರದುದಿದಿಭದವೊಲಿದರ್
ನರನೀಶ್ವರನೊಡನೆ ಸದರಮಪ್ಪುದೆ ಸಮರಂ

೬೧

ಮತ್ತೇಭ

ಶರಚಾಪಾಯುಧಮೆಲ್ಲಮುಂ ಜಗುಬ್ಬೊಡೇಂ ಬೆನ್ನಿತ್ತನೇ ಸಾಧ್ವಸಾಂ
ಕುರಮಂ ತಾಳನೆ ಪಾರ್ಥನಂದಮಮ ಶೌರ್ಯೋದೇಕದಿಂದುರ್ಬ ಪೆ
ಮರ್ಗಗೊಂಬಂ ಮುಟಿಡಿಟ್ಟನಾತ್ಕರದಿಂ ಕಿಚ್ಚಿತ್ತಿ ಕಲ್ಲುಂಡ ಬಲ್
ಸರಿಯಂ ಸೂಡಿದನಂತದಂ ಕಡಿದನೊಂದಂಬಂದೆ ಮತ್ಯುಜಯಂ

೬೨

ವಚನ

ಅಂತು ಕಡಿದು

ಎಲೆ ಗೊರವ ಚಾಪಬಾಣಾ
ವಲಿಯಂ ಖಡ್ಗಮುಮನಕಟ ನೀಗಿದೆ ನಿನ್ನೀ
ಚಲಮಂ ಬಲಮುಮನಿನ್ನೊಂ
ದಲಗುಳ್ಳೊಡೆ ತಂದು ತಾಳ್ಮೆ ಮೆಚಿ ಬಚೆಕ್ಕೊಳ್

೬೩

ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, “ಬೇಡನೇ, ಬಿದ್ದು ಹೋಗು” ಎಂದು ಹರಟಿ, ಕೋಪದಿಂದ ಶಿವನ ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಶಿವನು ತನ್ನ ಹಸ್ತರಾಘವದಿಂದ ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣ ಕಸಿದುಕೊಂಡನು. ಅರ್ಜುನನ ಕೈಯು ಮತ್ತೆ ಬರಿದಾಯಿತು; ೬೧. ಬಾಣಸಮೂಹವೆಲ್ಲವೂ ಬರಿದಾಯಿತು. ಗಾಂಡೀವಧನುಸ್ಸೂ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕತ್ತಿಯೂ ಜಾರಿಬಿದ್ದಿತು. ದಂತಗಳು ಮುರಿದುಬಿದ್ದ ಆನೆಯಂತೆ ಅರ್ಜುನನು ನಿಶ್ಚಸ್ತನಾದನು. ಜಗದೀಶ್ವರನೊಡನೆ ಹೋರಾಟವು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವೇ? ೬೨. ಬಿಲ್ಲು ಹೋಯಿತು; ಬಾಣಗಳೆಲ್ಲ ಹೋದುವು; ಇದ್ದ ಖಡ್ಗವೂ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ನಿರಾಯುಧನಾದೆನಲ್ಲಾ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೆದರಿ ಅರ್ಜುನನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವೆನ್ನುವಂತೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪೋನ್ನತಿಯಿಂದ ಉಬ್ಬಿ, ಒಂದು ಮರದ ದೊಡ್ಡ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಅದರ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದನು. ಶಿವನಾದರೋ ಆ ಹೆಗ್ಗೊಂಬೆಯನ್ನೂ, ಬಂಡೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನೂ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದಲೇ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ವಚನ : ಹಾಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ, ೬೩. “ಅಯ್ಯೋ ಮುನಿಯೇ, ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಇನ್ನೊಂದು ಆಯುಧವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಆ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ

ಇಲ್ಲದೊಡಲೆನ್ನಿತ್ತಜೆ
ನಿಲ್ಲಿಯ ನಿಂತಾಯುಧಂಗಳಂ ಪಿಡಿ ರಣದೊಳೆ
ಗೆಲ್ಲಲ್ ಸಾರ್ವ ಕಲಿ ನೀ
ನೆಲ್ಲದದಿನನ್ನೊಳಂತು ಗೆಲ್ಲದೆ ಕಡ್ಡಂ

೬೪

ವಚನ

ಎನೆ ಧನಂಜಯಂ ದರಸಿತಾಸ್ತನಾಗಿ

ಮತ್ತೇಭ

ಇನಿತೊಂದುಬರ್ಚೆಯೇಂ ಪುಳಿಂದ ಬಡು ನಿನ್ನೀ ಬಂಕಮಂ ಮಾಣ್ಗೆ ಶ
ಸ್ತ್ರನಿಶಾತಾಸ್ತ್ರನಿಕಾಯದಿಂ ನೆಗಟ್ಟು ಯುದ್ಧಂ ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂ
ದನು ವಾಗೀಗಳೆ ತೋರ್ಪನೆನ್ನ ಬಲವದ್ವೋದ್ಧಂಡಶೌರ್ಯಪ್ರವ
ರ್ತನಮಂ ನೋಡುಗೆ ನಿನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಕಿರಾತವ್ರಾತಮೆನ್ನಂದಮಂ

೬೫

ವಚನ

ಎಂದು ನುಡಿದ ಸಂಕಂದನನಂದನನ ನಿರರ್ಗಳ ನಿಶ್ಚಹಾಯಪರಾಕ್ರಮೋಕ್ತಿ ಗೇಳ್ವ
ನೆರೆದ ಗಣಸಂದೋಹಮಮಂದಾಶ್ಚರ್ಯಮಂ ತಾಳ್ವು ಸಲವೆರ್ಚಿ ಪೊಗಬ್ಬುರೆ
ಬಲಿನಿಂದಿದ ಗಿರಿನಂದನೆಯೊಡನೆ ಗಿರೀಶನಂತೆಂದಂ

ಎಲೆ ಗಿರಿಜಾತೆ ನೋಡಿವನ ಸಾಹಸಮಂ ಸಲೆ ನಾಲ್ವು ತಿಂಗಳುಂ
ವಿಲಸಿತಜೀರ್ಣಪರ್ಣಮನೆ ಮೆಲ್ಲುಟೆದೊಪ್ಪನ ನಾಲ್ವು ತಿಂಗಳ
ಗೈಲಿದ ವಾಯುವಂ ಸವಿದು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದರ್ ಶರೀರದಿಂದದೇಂ
ಕಲಿಯೊ ಕಡಂಗಿ ಕಾದಿದನಿವಂ ಸಮದಂಡಿಯೊಳೆನ್ನೊಳರ್ಜುನಂ

೬೬

ಪ್ರತಾಪವನ್ನಾಗಲೀ, ಭಲವನ್ನಾಗಲೀ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ತೋರಿಸು. ೬೪. ನಿನ್ನ ಬಳಿ
ಆಯುಧಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, 'ಇಲ್ಲ, ಕೊಡು ಅಂತ ಕೇಳಿಕೋ'. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆಯುಧವನ್ನು
ಧರಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು, ಅದೇನು ಶೌರ್ಯ, ಪ್ರತಾಪಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಬಳಸಿ
ನನ್ನೊಡನೆ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ಲು ನೋಡೋಣ! ನೀನು ಹೇಗಾದರೂ ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ತಾನೇ
ಇಚ್ಛಿಸುವೆ!" ಎಂದು ಶಿವನು ಮೂದಲಿಸಿದನು. ವಚನ : ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಜುನನು,
ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಾ, ೬೫. "ಲೋ ಬೇಡರವನೇ,
ಇಷ್ಟೊಂದು ಅರ್ಭಟವೇಕೆ? ಈ ನಿನ್ನ ಗರ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಆಯುಧಗಳಿಂದಲೂ
ಕ್ರೂರವಾದ ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧ ಸಾಕೆನ್ನು. ಈಗ ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧ ನಡೆಯಲಿ;
ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲು. ನನ್ನ ದೀರ್ಘವಾದ ಬಾಹುಪರಾಕ್ರಮದ ಸವಿಯೆಂತೆಂಬುದನ್ನು ನಿನ್ನ
ಮೆಚ್ಚಿನ ಈ ಬೇಡಪಡೆಯು ನೋಡಲಿ!" ವಚನ : ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಜುನನ
ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಅಸಹಾಯ ಪರಾಕ್ರಮದ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳ ಸಮೂಹವು
ವಿಸ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಆನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಹೊಗಳಿತು. ಶಿವನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ನಿಂತಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ೬೬. "ಎಲೆ ಗಿರಿಜೆ, ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪನೋಡು!

ಉತ್ಪಲ

ಕಾದುವ ಕೆಯ್ತು ಪೋದುದನುತಳ್ಳಿದನೇ ಭುಜಶೌರ್ಯಶಕ್ತಿ ಗೆಂ
ಟಾದುದೆ ಸಾರವೀರರಸಮೇ ಬಿಸಿಗುಂದಿದುದೇ ಸಹಾಯಮಂ
ಸಾದರ^೧ಮೊಚ್ಚತಂ ಪಡೆವೆನೆಂಬಭಿಲಾಷೆಯನಾಳ್ತದೇ ಮನಂ
ಕಾದಲೆ ನೋಬ್ಬುದೀತನ ಸಮಗ್ರಪರಾಕ್ರಮಮರ್ವಿ ಪೆರ್ಚು^೨ಗುಂ

೬೭

ಕುಲಗಿರಿ ಸಂಚಲಿ^೩ಸಿದೊಡು
ಜ್ವಲದೊರ್ವ ತಂಪನಾಳ್ತೊಡಂ ರವಿಬಿಂಬಂ
ಸಲೆ ಕರ್ಗಿ^೪ದೊಡಂ ರಣದೊಳ್
ಕಲಿ ಪಾರ್ಥಂ ಭೀತಿವಟ್ಟು ಬೆನ್ನೊಟ್ಟ^೫ಪನೇ

೬೮

ಮಹಾಸುಗ್ರರೆ

ಹರಿಯಂತೋ^೬ದ್ವ್ಯತನೀತಂ ಶುಭಗುಣನಿಧಿ ಮತ್ಪಾದಭಕ್ತಂ ಸಪತ್ನೋ
ತ್ಸರಸಂಹಾರಾರ್ಥಮೆನ್ನೊಳ್ ಪಡೆಯಲೆಳಸಿ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಮಂ ದಲ್ ತಪಸ್ಸಂ
ಚರಣಂಚಿತ್ತಿಲ್ಲಿ ನಿಂದಂ ಕಿಟಿಯ ಕತದೆ ಮದ್ವೇಷಮಂ ತಾಳಿದಂ ಸಂ
ಗರಮಂ ಕೆಯ್ತೊಂದಿವಂಗಿತ್ವಪೆನಿವನಳಸಿದ್ವಸ್ತ್ರಮಂ ಶೈಲಪುತ್ರೀ

೬೯

ನಾಲ್ಕುತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಬರಿ ತರಗೆಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು, ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ವಾಯುಸೇವನೆ ಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಿರುವನು. ಇವನು ಎಂತಹ ವೀರ! ಹಾಗೆ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಿದ್ದೂ ಸಹ, ನನ್ನೊಡನೆ ಸಮಶೌರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡಿರುವನು. ೬೭. “ಹೋರಾಡಲು ಆಯುಧವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತೆಂದು ಅಂಜಿದನೆ? ಇವನ ಬಾಹುಪರಾಕ್ರಮ ವೇನಾದರೂ ಕಡಮೆಯಾಯಿತೆ? ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವೀರವೃತ್ತಿಯು ಕಾವಾರಿತೆ? ಇವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾರ ನೆರವನ್ನಾಗಲೀ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದನೆ? ಇವನ ಅಖಂಡ ಪರಾಕ್ರಮವು ಇನ್ನೂ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕೆರಳುತ್ತಲಿದೆ. ೬೮. ಕುಲಗಿರಿಗಳು ಅಲ್ಲಾಡಲಿ, ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು ತಂಪಾಗಲಿ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಳವು ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಲಿ, ಅರ್ಜುನನು ಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧರಂಗದಿಂದ ಹೆದರಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವವನಲ್ಲ! ೬೯. ಗಿರಿಜೆ, ಅರ್ಜುನನು ನಾರಾಯಣನ ಅಂಶದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ಸದ್ಗುಣಗಳ ಗಣ. ನನ್ನಡಿಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಮಹಾಭಕ್ತ. ಶತ್ರುಗಳಾದ ದಾಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನನ್ನಿಂದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಹಂದಿಯ ನೆಪದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿರುವನು. ನನ್ನೊಡನೆ ಕದನವನ್ನೇ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, ಇವನು

೧ ಶಕ್ತಿಶೌರ್ಯ (ರ) ೨ ಸಾಧನ (ಚ) ೩ ಪರ್ವ (ಯ) ೪ ಸಂಚರಿ (ಕ,ಗ,ತ,ರ) ೫ ಕುರ್ಗಿ (ಚ, ಜ, ರ); ತರ್ಗಿ (ಯ) ೬ ಬೆನ್ನೊಡ್ಡಿ (ಚ) ೭ ವಂಶೋ (ಯ)

ಮತ್ತೇಭ

ಶರದಭೃಥ್ವನದಿಂ ತಪಃಸ್ಥಿತಿಯೊಳಿದುಂ^೧ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಣ್ಣು ಸೂ
ಕರನಂ ಬಾಣದಿನೆಚ್ಚದಂ ಬಯಸುತೆನ್ನೊಳ್ ಕಾಳೆಗಂಗೆಯ್ದನೀ
ನರನೆಂದಾತನ ದೋಷಮಂ ನೆನೆಯದಾದಂ ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿದರ್ನೀ
ಶ್ವರಿಯೊಳ್ ಶಂಭುಗೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲತೆ ಸಲ್ಲಂ ಮೇಣ್ ಪೆಣರ್ಗಕ್ಕುಮೇ ೭೦

ವಚನ

ಎನಿಸಿ ಭಕ್ತಜನಪ್ರಣಯಲೀಲಾಲಾಸಂ ಶೂಲಧರನೊಯ್ಯನೆ ಪೊಗಟ್ಟನಂತರಂ
ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂದ ಪಾರ್ಥನಿದಿರ್ಗವಂದೋರೊವರುದೀರ್ಣರೋಪಾ
ವೇಶವರುಷ್ ಪಾಟಲಿತಕಟಾಕ್ಷದಿನಡರೆ ನೋಡಿ ಬಾಹಾಸ್ಥಾನಂಗೆಯ್ಯಲೊಡನೆ

ತುಳ್ಳಿದುದಂಬುಧಿ ತಾರೆಗ

ಉಳ್ಳಿದುವಾಗಸದೆ ನಡುಗಿದತ್ತಿಳಿ ಫಣಿಪಂ

ಬಳ್ಳಿದನಗಶಿಖರಂಗಳ್

ಕಲ್ಲನೆ ಕೆಡೆದುವು ತದೀಯಪಟುನಿಶ್ಚನದಿಂ

೭೧

ವಚನ

ಅನಂತರಮಿರ್ಬರುಂ^೨ ನಿರ್ಭರದಿಂದುರ್ಬ ಬೊಟ್ಟೆಗೊಟ್ಟುಬ್ಬರಿಸಿ ಗಜರಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕಡಂಗಿ
ಕೆಲ್ಲದಿದು ಪಳಂಚ ಪತ್ತಿ

ಕೋರುವ ವಿವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವೆನು. ೭೦. ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೇಡುವ
ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ, ನಿರಾಹಾರ, ಧ್ಯಾನಾದಿ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ತಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದರೂ,
ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಹಂದಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಆ ಜಯವು ತನ್ನದೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ,
ಈ ಅರ್ಜುನನು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದನು” ಎಂದು ಅವನ ದೋಷವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ,
ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದರೆ,
ಈ ಬಗೆಯ ಶರಣಜನಕಾರುಣ್ಯವೆಂಬುದು ಪರಶಿವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು, ಇತರರಿಗೆ
ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ವಚನ : ಎಂದು ಲೋಕ ಮೆಚ್ಚಲು, ಭಕ್ತಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಾನುಕಂಪವನ್ನು
ತೋರುವ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ಶಿವನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊಗಳುತ್ತಾ, ಅನಂತರ
ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಅರ್ಜುನನ ಮುಂದೆ ಬಂದು,
ಉಕ್ಕೇರುವ ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿ, ಪ್ರತಾಪವು ವಿಜೃಂಭಿಸಲು,
ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಾ, ತೋಳುಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ೭೧. ಕಡಲುಕ್ಕಿತು.
ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಸಿಡಿದುವು. ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸಿತು. ಆದಿಶೇಷನು ನಡುಗಿದನು.
ಬೆಟ್ಟದ ಕೋಡುಗಲ್ಲು ತಪತಪನೆ ಬಿದ್ದುವು. ಅವರ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಆರ್ಭಟದಿಂದ ಜಗತ್ತು
ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು. ವಚನ : ಆ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆವೇಶದಿಂದ ಉಬ್ಬುತ್ತಾ,
ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾ, ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾ, ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಕೋಪಗೊಂಡು ಕೈಗಳನ್ನು

ಚಂಪಕ

ಕುಲಗಿರಿಯುಗ್ಮಾಳ್ ಪುರುಷಾಕೃತಿಯಿಂದ ಪಳಂಚುವಂತಿರು
 ಜ್ವಲಬಡಬಾಬ್ಬಿ ವಹಿಯುಗಮಾಂತು ನರಾಂಗಮನಗೈ ಕಾದುವಂ
 ತಲಘಮ್ಯಗಾಧಿಪದ್ವಯಮೊಡಂಬಡೆ ಮಾನವವೇಷಮುರ್ಕು ಸಂ
 ಚಲಿಸದೆ ಪೋರ್ವವೋಲ್ ಪೋಣದರ್ಬು ವೃಷದ್ವಜಮರ್ಕಟದ್ವಜರ್ ೭೨

ಪಿಡಿಯೆ ಕರಾಗಮಂ ಬಿಡಿಸುತಾಂಕೆ ಬಿಡಿಚುರ್ವ ತಪ್ಪಿಗೈಯೆ ಮೆ
 ಯೊಡಪಿ ತೆರಳ್ವಪದ್ವಳಿಸೆ ಸಿಲ್ದೆ ಲಂಘಿಪ ಸಂಚಿನಿದೆ ಪೊ
 ಯೊಡೆ ಪೊಳೆವಾರ್ಪಿನಿಂದೆಱಗೆ ಚಮುಪ ಬಾಹುಗಳಿಂದೆ ಕಂಠಮಂ
 ತೊಡರೆ ಕುನುಂಗಿ ಪಯ್ಸರಿಪ ಬಿನ್ನಣಮೊಪ್ಪ ಕಡಂಗಿ ಕಾದಿದರ್ ೭೩

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಚಂಪಕ

ಪೊಗುವೆ ತೊಡಂಕುವೆತ್ತುವ ಬಿಡಿಚುರ್ವದಿಚುರ್ವ ಪಾಯ್ ಪೊಟ್ಟು ಪಿಂ
 ದೆಗೆವ ಮರಲ್ವ ಮೇಲ್ವರಿವ ಪೊಂಗುವ ಪಿಂಗುವ ನೂಂಕುವಾಂಕುವಾ
 ದೊರ್ಗವ ಕನಲ್ವ ಜಾರುವ ಜವಂಗಡದೊತ್ತುವ ಪತ್ತುವಣ್ಣಿನಿಂ
 ಬಿಗಿವ ತುಡುಂಕುವದ್ವಳಿಪ ಬಿನ್ನಣಮೊಪ್ಪ ಪಗಿಲ್ವ ಕಾದಿದರ್ ೭೪

ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎದುರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ೭೨. ವೃಷದ್ವಜನಾದ ಶಂಕರನೂ, ಕಪಿಧ್ವಜನಾದ ಅರ್ಜುನನೂ ಹೋರಾಡಿದರು. ಅವರ ಹೋರಾಟವು ಎರಡು ಕುಲಪರ್ವತಗಳು ಗಂಡುರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಾದುವಂತಿದ್ದಿತು. ಧಗಧಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಡಬಾಗ್ಗಿಗಳೆರಡು ಮನುಷ್ಯರೂಪಿನಿಂದ ಪರಾಕ್ರಮದೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವಂತಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಿಂಹಗಳೆರಡು ಮನುಷ್ಯಾಕಾರದಿಂದ ಬಿಟ್ಟೋಡದೆ ಹೋರಾಡುವಂತಿದ್ದಿತು. ೭೩. ನೀಡಿದ ಕೈಯಿನ ಕೊನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ, ಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಒತ್ತಿದರೆ ಝಾಡಿಸಿ ನೂಕುತ್ತಲೂ, ಬಿಗಿಯಲು ಮೈಯನ್ನು ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಓರೆಯಾಗುತ್ತಲೂ, ಮೇಲೆ ಎರಗಲು ಹಾರಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಲೂ, ಆಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊಡೆಯಲು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಉಬ್ಬುತ್ತಲೂ, ಬಲವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ನೆಗೆದು ಹೋಗುತ್ತಲೂ, ಭುಜಗಳಿಂದ ಕತ್ತನ್ನು ಬಿಗಿಯಲು ಕುಸಿದು ಮತ್ತೆ ಮೇಲೇಳುತ್ತಲೂ, ಕುಶಲತೆಯು ಸುಪ್ರಕಟವಾಗಲು ರೋಷದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರು. ವಚನ : ಮತ್ತೆ ೭೪. ಶಂಕರ ಅರ್ಜುನರಿಬ್ಬರೂ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಡಿದರು. ಒಬ್ಬನು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹಿಡಿಯುವನು. ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆತ್ತಿದರೆ ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಹೆದರಿಸಿದರೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವನು. ಬಾರಿಸಿದರೆ

ಮತ್ತೇಭ

ತಳಹತ್ತಂ ದಣುವಿಟ್ಟು ಖೋಪ್ಪರಮುರೋಬಂಧಂ ಲತಾಬಂಧಮು
 ದ್ವಳಶಾಖಾಚರಬಂಧಮಾಯತಿಕೆಬಂಧಂ ಡೊಕ್ಕರಂ ಪಟ್ಟಸಂ
 ವಳಯಾವೇಷನಮಾಹತಂ ಭುಜಗಬಂಧಂ ತೋರಹತ್ತಂ ತಿರೋ
 ವಳಯಂ ಬಾಹುತಳಂ ಚಮತ್ಕರಿಸೆ ನಾನಾ ಕೌಶಲಂದೋಷಿದರ್

೭೫

ಮುರಿವ ಮುಳಿದೊತ್ತುವಾರ್ದು
 ಪುರಿಸುವ ಬೀಳ್ವೀಬ್ಬ ಸುಟಿವ ಸುತ್ತವ ಡಗಿಯಂ
 ತರಹರಿಪ ಸಾರ್ವ ಪಾರ್ವ
 ಬ್ಬರಿಪೆಸಕಂ ಮೀಳಿ ಕಾದಿದರ್ ಕಡುಗಲಿಗಳ್

೭೬

ನಿಡುಸುಯ್ಯಂ ಭುಗಿಲನೆ ಪೊಳ
 ಮಡೆ ಪೊಗೆ ಮಿಗೆ ಮುಕ್ಕಿಯುಗಳಘಟ್ಟನದಿಂ ಕೆಂ
 ಗಿಡಿ ಕೆದಳಿ ಗರ್ಜನಕ್ಕಳಿ
 ನಡುಗೆ ಮಹಾಹವಮನೆಸಗಿದರ್ ಧುರಗಲಿಗಳ್

೭೭

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವನು. ತಿರುಗಿಬಿದ್ದರೆ ಮೇಲೆಬೀಳುವನು. ಒಬ್ಬನು ಉಬ್ಬಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು
 ಅಣಗುವನು. ನೂಕಿದರೆ ಒತ್ತಿ ಅದುಮುವನು. ಓಡಿಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.
 ಕೋಪಿಸುವನು. ಹಿಡಿತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಝಂಗೆನೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ
 ಮತ್ತೊಬ್ಬನೂ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗುವನು. ಒಬ್ಬನು ಬಿಗಿದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೂ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು
 ಅಪ್ಪಳಿಸುವನು. ೭೫. ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಾಗೆಯೇ ನೆಗೆಯುವುದು, ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಮೈಯನ್ನು
 ವಾಲಿಸುವುದು, ಬೋರಲಾಗಿ ಬೀಳುವುದು, ಎದೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಯುವುದು, ಬಳ್ಳಿಗಳಂತೆ
 ಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಪಿಗಳಂತೆ ಕಾದಾಡುವುದು, ಕಿತ್ತಾಡುವುದು, ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ
 ಹೊಡೆಯುವುದು, ಕೈಗಳನ್ನು ಘಟ್ಟಿಸುವುದು ಸುತ್ತುಪಟ್ಟು ಬಡಿದಾಡುವುದು, ಹಾವಿನಂತೆ
 ಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ತೋಳುಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು
 ಘಾತಿಸುವುದು, ಕಂಕುಳುಪಟ್ಟು ಮುಂತಾದ ಮಲ್ಲಕಾಳಗದ ರೀತಿಗಳು ವಿನೋದವನ್ನುಂಟು
 ಮಾಡಲು ಕಿರಾತಾರ್ಜುನರು ನಾನಾ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮೆರೆದರು. ೭೬. ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ
 ಸಿಕ್ಕದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಕೋಪದಿಂದ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, ಅಬ್ಬರಿಸುವ, ಮೇಲೆ
 ನೆಗೆವ, ಬೀಳುವ, ಎಳುವ, ಸುತ್ತುವರಿವ, ಬಳಸುವ, ವಂಚನೆಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ,
 ಸಮೀಪಿಸುವ, ದೂರಸರಿವ, ಅಬ್ಬರಿಸುವ, ಉದ್ರೇಕಿಸುವ ರೀತಿಗಳು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತಿರಲು,
 ಮಹಾಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಗಳಾದ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನರು ಹೋರಾಡಿದರು. ೭೭. ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಿಂದ
 ಭಗ್ಗಿಂದು ಹೊಗೆಯು ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮುಷ್ಟಿಘಾತದಿಂದ ಕೆಂಗಿಡಿಗಳು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು.
 ಸಮರತೂರರಾದ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನರು ಮಾಡುವ ಸಿಂಹನಾದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯು

ಮತ್ತೇಭ

ಪದಘಾತಕ್ಕೆ ಧರಾತಳಂ ಕುಸಿಯೆ ಕೂರ್ಮಂ ಕುರ್ಗ್ ಭೋಗೀಂದ್ರನ
ಗ್ಗದ ದೀರ್ಘಸ್ಥಿ ಕಂಠದೊಳ್ ನೆಲಸೆ ಬಾಹುಭ್ರಾಂತಿಸಂಜಾತವಾ
ತದ ಘಾತಕ್ಕೆ ಪಯೋಧರಂ ಕೆದಟಿ ಬಾನೊಳ್ ಜೀರ್ಣಪರ್ಣಂ ದಲೊ
ಡ್ವಿದ ವಿದ್ಯಾಧರಪುಷ್ಪಕಂ ಜಗುಬಿ ಯುದ್ಧಂಗೆಯ್ದೀಶಾರ್ಜುನರ್

೭೮

ತೊಡೆಯಂ ಪೊಡೆಯಂ ಭುಜಮಂ
ಮುಡುಪಂ ಪೇರುರಮನಳಿಕಮಂ ನೆತ್ತಿಯುಮಂ
ಪೆಡತಲೆಯಂ ಬರಿಯಂ^೧ ಕಾ
ಯ್ದಿಡಿದೊರ್ವರನೊರ್ವರನ್ನೆ ಪೊಡೆದರ್ ಕಲಿಗಳ್

೭೯

ಸೋಲಿಸೆ ಜವಮದು ಜವಮಂ
ಸೋಲಿಸೆ ಲುಳಿ ಲುಳಿಯ ಬನ್ನಣಂ ಬನ್ನಣಮಂ
ಸೋಲಿಸೆ ಪೊಯ್ಲಳ್ ಪೊಯ್ಲಳ್
ಸೋಲಿಸೆಯುಂ ಸೋಲಲಾರ್ತಲ್ತಾ ಕಲಿಗಳ್

೮೦

ಕೃತರೇಖೆ ತಟ್ಟಲೀಯದೆ
ಮತಿ ಮಿಗೆ ಸಮದಂಡಿಗೆಯ್ದಿವನಂದು ಸಮು
ನ್ನತರೋಷದಿದೆ ತಿವಿದಂ
ಶತಮಖಸುತನತನುಹರನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಮಂ

೮೧

ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹಾಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾದಿದರು. ೭೮. ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ಅರ್ಜುನನೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅವರ ಕಾಲ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ನೆಲವು ಕುಸಿಯಿತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಆಮೆಯು ಅಡಗಿತು. ಅದಿಶೇಷನ ಪ್ರಬಲವಾದ, ನೀಳವಾದ ಹೆಡೆಗಳು ಅದರ ಕೊರಳಿಗಿಳಿಯಿತು. ತೋಳನ್ನು ಬೀಸಿದಾಗ ಎದ್ದ ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮೋಡವು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತರಗೆಲೆಗಳಂತೆ ಚದುರಿ ಹೋಯಿತು. ದಟ್ಟಣಿಸಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಧರ ವಿಮಾನಗಳೂ ಸರಿದುಹೋದುವು. ೭೯. ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಎದುರಿಸಿ ತೊಡೆಯನ್ನೂ, ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೂ, ತೋಳನ್ನೂ, ತಲೆಯನ್ನೂ, ಎದೆಯನ್ನೂ, ಹಣೆಯನ್ನೂ, ನೆತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಕೊರಳನ್ನೂ, ರೋಷದಿಂದ ಹೊಡೆದರು. ೮೦. ಒಬ್ಬರ ಆಕ್ರಮಣದ ವೇಗವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವೇಗವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿತು. ಕೈಚಳಕವು ಕೈಚಳಕವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿತು. ಜಾಣ್ಮೆಯು ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿತು. ಹೊಡೆತಗಳು ಹೊಡೆತವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿತು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ೮೧. ಗಾಯಗಳೇನನ್ನೂ ಮಾಡದಂತೆ, ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಈ ಬೇಡನು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಕೋಪಗೊಂಡ ಅರ್ಜುನನು

ಆ ಕೆರ್ಯ್ ಮುಂಚದ ಮುನ್ನಂ
ಲೋಕೈಕಾಧೀಶನೆತ್ತಿ ದೃಢಮುಷ್ಟಿಯನಾ
ಪಾಕರಿಪುತ್ತನಯನಂಗಮ
ನಾ ಕಪಟಕಿರಾತನೋವಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿವಿದಂ

೮೨

ಚಂಪಕ

ತರಹರಿಸುತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪೊಡೆದಂ ನರನೀಶನ ವಕ್ಷಮಂ ಸುಧಾ
ಕರಧರನಾರ್ದು ಮೇಣೆಅಗಿದಂ ಕಲಿಪಾರ್ಥನನಾ ಧನಂಜಯಂ
ಮರಳ್ಳು ಮಹೇಶನಂ ತಿವಿದನಂತಕಮರ್ದನನಾ ಕ್ಷಣಂ ಪುರಂ
ದರಸುತನುತ್ಪಮಾಂಗದಡೆಯಂ ಪೊಡೆದಂ ಸುರರಲ್ಲಿ ನೋಟಿಸಂ

೮೩

ಅವರಿರ್ವರ ಕಾಳೆಗಮಂ
ಸವೆಯದ ಸಾಹಸಮನೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸುರಗಣಮುಂ
ಶಿವಗಣಮುಂ ವಿಸ್ಮಯಮಂ
ತವೆತಾಳ್ಳುದು ಮಚ್ಚೆಪೊಗಲ್ವದಗಿರಿಪುಸುತನಂ

೮೪

ವಚನ

ಮತ್ತಮಾಗಳ್

ಚಂಪಕ

ಶಿವಶಿವ ಸತ್ತ್ವಮೆಂತುಟೊ ತಪಸ್ವಿಗಿವಂಗೆ ಮರುನ್ನಿಷೇವಣಂ
ಸವನಿಸೆ ದಂಡಿಸಿದೊಡಲೊಳದ್ವತಮೆನ್ನೊಡನೀತನಂತೆ ಕಾ
ದುಪ ಕಲಿಯಾವನೀ ಭುವನದೊಳ್ ಸಮದಂಡಿಯೊಳುದ್ವಸಾಹಸಾ
ರ್ಣವನಿವನಲ್ತೆ ಸದ್ಗುಣಕಸೂಯೆಯ ಕಾಣೆನಿವಂಗೆ ಸಾಟಿಯಂ

೮೫

ಮದನಾರಿಯ ಎದೆಯನ್ನು ತಿವಿದನು. ೮೨. ಅರ್ಜುನನ ಮುಷ್ಟಿಯ ಗುದ್ದು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾದ ಕಪಟಕಿರಾತನು ತನ್ನ ಭಲವಾದ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿವಿದನು. ೮೩. ಶಿವನ ಆ ಮೃದುಘಾತಕ್ಕೇ ಅರ್ಜುನನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಅರ್ಜುನನು ಹೇಗೋ ಬೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವನ ಎದೆಗೆ ಗುದ್ದಿದನು. ಚಂದ್ರಶೇಖರನೂ ಅರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ ವೀರನಾದ ಪಾರ್ಥನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಅರ್ಜುನನೂ ಪುನಃ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ತಿವಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಅವರ ಕಾಳಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಶಿವನು ಅರ್ಜುನನ ತಲೆಗೆ ಬಾರಿಸಿದನು. ೮೪. ಅವರಿಬ್ಬರ ಯುದ್ಧವನ್ನೂ, ಕುಂದದ ಸಾಹಸವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹವೂ, ಪ್ರಮಥಗಣಗಳ ಸಮೂಹವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊಗಳಿದುವು. ವಚನ : ಮತ್ತೆ ೮೫ ೮೫. “ಶಿವ, ಶಿವ ಈ ತಪಸ್ವಿಯ ಪರಾಕ್ರಮವು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು. ಇವನು ವಾಯುಸೇವನೆಯಿಂದ

ವಚನ

ಎಂದುಮಾರಮಣಂ ನಿಜರಮಣಿಯೊಡನೆ ಕಿರೀಟಯಂ ಪೊಗಲುತ್ಪ್ರೀತನ
ಮಾತನಿರ್ದಿಗವಂದು ಮಾಕೊಂಡು

ಉತ್ಪಲ

ಎನ್ನ ಭುಜಾಗ್ರವಿಕ್ರಮಕೆ ಮುಚ್ಚಿದೆ ನೀಂ ಭವದೀಯಸಾಹಸ
ಕಾನ್ನಿಹಿ ವಿಸ್ಮಯಂಬಡೆದೆನ್ನ ಪೊಣಕೆಗಿದಿರ್ಚಿ ನಿಲ್ಲ ಧೀ
ರೋನ್ನತರಿಲ್ಲ ದೇವದನುಜರ್ಕಳೊಳೊರ್ವನೆ ನಿಂದು ಕಾದಿದಯ್
ಬನ್ನಣದಿಂದ ಭಾಪು ಶಬರೇಂದ್ರ ಎನುತ್ತುರೆ ಮಚ್ಚಿ ಫಲ್ಲುಣಂ ೮೬

ಮಾಣದೆ ಮತ್ತೆಹಗಿದನಾ
ಸ್ಥಾನುವನಬ್ಬರಿಸಿ ಸಿಡಿಲ ಮಾಯ್ಕೆಯೊಳಭವಂ
ಕಾಣುತದಂ ಸೈರಿಸುತಂ
ಕೇಣಂಬಡೆದೊತ್ತಿ ಮುಟ್ಟದಂ ಗಾಂಡಿವಿಯಂ ೮೭

ಒಕ್ಕುದು ನೆತ್ತರ್ ಬಾಯಿಂ
ಮಿಕ್ಕಲದುರಿಸಿರಿದುವ ಮೂಗಿನೆರಡುಂ ಕಡೆಯಿಂ
ದಕ್ಕಟ ತಪ್ಪಾಯ್ನುತುಂ
ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಮುಹುಗಿ ಮನದೆ ಸಿಡಿಮಿಡಗೊಂಡಂ ೮೮

ಶರೀರವನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ಕೃಶನಾದರೂ ಸಹ ನನ್ನೊಡನೆ ಇವನಂತೆ ಸಮಶೌರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡುವ ವೀರನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನಿದ್ದಾನೆ? ಪ್ರಚಂಡ ಪರಾಕ್ರಮ ಸಾಗರವೇ ಇವನು. ಗುಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತರವೇಕೆ? ಇವನ ಸಮಾನರಾದವರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆನು”. ವಚನ : ಎಂದು ಗಿರಿಜಾವಲ್ಲಭನು ತನ್ನ ಕಾಂತೆಯೊಡನೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾ, ೮೬. “ನನ್ನ ಕೈಗುಣದ ಬಿರುಸನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀನು ಮೆಚ್ಚಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಅತುಲಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕದನಕ್ಕೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಎದುರು ನಿಂತು ಹೋರಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಹಸಿಗಳು ದೇವಾಸುರರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನೊಬ್ಬನೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಿಂತು, ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಹೋರಾಡಿರುವೆ. ಭಲಾ, ಬೇಡನಾಯಕನೇ ಭಲಾ” ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಜುನನು ೮೭. ತಡಮಾಡದೆ ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾ, ಪುನಃ ಶಿವನನ್ನು ಸಿಡಿಲ ಬಡಿಯುವಂತೆ ಹೊಡೆದನು. ನೋಡಿದ ಶಿವನು ಆ ಹೊಡೆತವನ್ನು ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಕೋಪಗೊಂಡು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ನೂಕಿ ತುಳಿದನು. ೮೮. ಅರ್ಜುನನ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೂ, ಉಸಿರಾಟದಿಂದ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೂಗಿನ ಎರಡು ಹೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ತವು ಹೊರಚಿಮ್ಮಿತು. “ಅಯ್ಯೋ, ಪಾಪ, ಭಕ್ತನನ್ನು ನೋಯಿಸಿದುದು ಅನುಚಿತವಾಯಿತೇ” ಎಂದು ಶಿವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ

ವಚನ

ಅಂತು ಮುಜುಗಿ ಕರುಣಾಕರಂ ಕಪರ್ದಿ ಕೆಯ್ಯೆಗೈದು ನಿಂದಾಗಳ್

ಚಂಪಕ

ಬಜಿತುಡು ಧೈರ್ಯವಾರ್ಧಿ ಬಜಿನಾಡು ಪರ್ಚಿದಿ ಶಕ್ತಿ ಬಂಕಮಂ
ತೊಳೆಡುಡು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ನೆಜ್ಜಿ ನೆಗ್ಗಿದುದಿದಿಯರಾಜಿ ಬೀತುಡೆ
ಬೃಜುಮೊಳಸೋರ್ದುಡು ತ್ತವಮಡಂಗಿದುಡುನ್ನತಿ ಕುಂದನಾಳ್ವನೆಂ
ಬಿಜಕದ ಹೇವಮಾವರಿಸೆ ನೊಂದು ಪಲಂಬದನಾ ಧನಂಜಯಂ

೮೯

ಅಳ್ಳಿಡಿದುಡು ಮಾನಸಮಂ

ತಳ್ಳಂಕಂ ತನು ಬೆಮರ್ತುಡಾಹವದಸಕಂ

ಪೊಳ್ಳಾಡುಡು ಚಂತೋದ್ಗಮ

ಮುಳ್ಳಲರ್ದುಡವಂಗೆ ಸೋಲದಿಂ ಸುಖಮೊಳವೇ

೯೦

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಪಳಯಿಸಿದಂ ಪೆಂಬಲಿಸಿದ

ನೊಳಗಾಡಿದನಾರ್ಪುಗುಂದಿದಂ ಬೇವಸದಿಂ

ಕಳವಳಿಸಿದನಾ ಪರಿಭವ

ದಳುರ್ಕೆಯಿಂ ನೊಂದೆ ನಂದಪಾರ್ಥಂ ಪಾರ್ಥಂ

೯೧

ನೊಂದು ಕಳವಳಿಸಿದನು. ವಚನ : ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡು, ಕರುಣಾಳುವಾದ ಶಂಕರನು ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ನಿಂತನು. ೮೯. ಸಾಗರದಂತಿದ್ದ ಅಪಾರ ಧೈರ್ಯ ಒಣಗಿಹೋಯಿತು. ಊರ್ಜಿತವಾದ ಶೌರ್ಯವು ತನ್ನ ಬಿಗುಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಕುಸಿಯಿತು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು. 'ಎಚ್ಚರವೇ ತಪ್ಪುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ಸಾಹವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಜುನನೆಂಬ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯು ಕುಂದಿದೆ,' ಎಂಬ ನಾನಾ ಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಾನೇ ಹೇವರಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಜುನನು ಸಂಕಟಪಟ್ಟು ಹಂಬಲಿಸಿದನು. ೯೦. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿ, ಕಳವಳಗೊಂಡು ಶರೀರವು ಬೆವರಿಟ್ಟಿತು. ಸಮರೋತ್ಸಾಹವು ನಿಸ್ಸಾರವಾಯಿತು. ಅರ್ಜುನನ ಚಿಂತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅಪಜಯದಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದೇ? ವಚನ: ಮತ್ತೆ ೯೧. ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ಅಪ್ರಯೋಜಕನಂತೆ ದುಃಖಗೊಂಡು ಗೋಳಿಟ್ಟನು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಡುಗಿತು. ಬೇಸರದಿಂದ ಆತಂಕಕ್ಕೊಳ

ಅಂತು ನೊಂದು

ಒಳಗೊಳಗಬಲ್ಲ ಚಿಂತಾ
ಕುಳಿತೆಯನೊಳಕೊಂಡು ಬೇಡನಿವನನ್ನಿಂದ
ಗ್ಗಲಿಸಿದನೆ ಮತ್ತರಾಕ್ರಮ
ಮೊಳಸೋದುದೆ ಚಿತ್ರಮಂದವಂ ಖತಿಗೊಂಡಂ

೯೨

ಶಿವಪದಭಕ್ತಿಯಂ ತೊಳೆದನೋ ಶಿವನಿಂದೆಯನೆಯ್ನೆ ಕೇಳೆನೋ
ಶಿವನಿಜಭಕ್ತರಂ ಪಡೆದನೋ ಶಿವಪೂಜೆಯೆಗೆಯ್ದದನ್ನಮಂ
ಸವಿದನೊ ಶೈವಸುವ್ರತಮನಾಳ್ಗೆ ಡೆವಿಟ್ಟನೋ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದೊಳ್
ಶಿವ ಶಿವ ತಾನದಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾರ್ಗುಮೆ ಸಂದನಗೀ ಪರಾಭವಂ

೯೩

ಎಲ್ಲಂದದಿನಾಹವದೊಳ್
ಗೆಲ್ಲಂ ಶಬರಂಗೆ ಸೋಲಮನಗಾಯಕಟ
ನ್ನೆಲ್ಲಿಯದು ವಿಜಯನಾಮಸ
ಮುಲ್ಲಸಿತತ್ವಾತಿಯೆಂದು ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಂ

೯೪

ಜಗದೇಕವೀರಶಬ್ದಂ
ನಗೆಗೆಡೆಯಾಯ್ತನಗೆ ಪರ್ಬದತ್ತೇಶ್ವರೆಯೊಳ್
ನೆಗಟ್ಟಪಯಶಮೀ ಶಬರನಿ
ನೊಗದ ಪರಾಭೂತಿವೆತ್ತ ಕಾರಣದಿಂದಂ

೯೫

ಗಾದನು. ಆ ಬೇಡರವನಿಂದಾದ ಸೋಲಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ವಚನ : ಹಾಗೆ ನೊಂದು ೯೨. “ಈ ಬೇಡರವನು ನನಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಬಲನಾದನಲ್ಲ! ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವು ಹಾಗೆಯೇ ಅಡಗಿಹೋಯಿತೆ? ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ?” ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ದುಃಖಿಸಿದನು, ಗೋಳಾಡಿದನು. ಮತ್ತೆ ಕೃದ್ಧನಾದನು. ೯೩. “ನಾನು ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲೇನಾದರೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೋ? ಶಿವನ ದೂಷಣೆಯನ್ನೇನಾದರೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದನೋ? ಶಿವನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಏನಾದರೂ ನಿಂದಿಸಿದನೋ? ಅಥವಾ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸದೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೋ? ಶಿವನ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಆಚರಿಸದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಟ್ಟನೋ? ಶಿವ, ಶಿವಾ, ಅಂತಹ ಫೋರಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ, ವಿಜಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನನಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸೋಲುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೇ? ೯೪. ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬೇಡನಿಗೆ ಜಯವೂ, ನನಗೆ ಸೋಲೂ ಆಯಿತು. ಅಯ್ಯೋ, ವಿಜಯನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೀರ್ತಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತಲ್ಲಾ ಅದು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿದೆ?” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ೯೫. “ಈ ಶಬರನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸೋಲಿನಿಂದ, ನನ್ನ ಜಗದೇಕವೀರನೆಂಬ ಹೆಸರು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಯಿತು. ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಅಪಯಶಸ್ಸು ಹರಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಎತ್ತಣ ಬನಮೆತ್ತಣ ಕಿಟ
ಯೆತ್ತಣ ಕಾಟ್ಟೆಯದನಾಗಮಂ ಶಿವ ಶಿವ ಮೇ
ಣೆತ್ತಣ ಕಾಳೆಗದುಜ್ಜುಗ
ಮೆತ್ತಣ ಪರಿಭವಮಿದನೆಗೆ ಸಾರ್ದದು ಚಿತ್ರಂ

೯೬

ಈತಂ ನರನಕ್ಕುಮೊ ಪಡಿ
ಮಾತೇಂ ಮಗುಬ್ಬಾನೆ ಶಬರನಪ್ಪನೊ ರಣಸಂ
ಜಾತಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಗ್ಗದ
ಬೂತಾಟಮೊ ತಿಳಿಯೆನೆಂದವಂ ಚಿಂತಿಸಿದಂ

೯೭

ವಚನ

ಎಂದು ತನ್ನೊಳಾಳೋಚನಂಗೆಯ್ದು

ಚಂಪಕ

ತಿಳಿದನೆ ಶಂಭುವೆಂದು ತಪಿಸಂದು ಮಹೋಜ್ವಲಶೈವಶಕ್ತಿಯ
ಗೃಳಿಕೆಯ ಕಂಡು ಕಂಡುಮವನಾಹವದೊಳ್ ತಿಳಿಯಲೆ ಸಾಧ್ಯಮೇ
ವಿಳಸಿತವೇದರಾಶಿ ಸಲೆ ಕಾಣದ ದೇವನದ್ವಿತೀಯನಂ
ತೊಳಗುವಖಂಡಚಿನ್ಮಯನನಾತ್ಮವಿಗುಪ್ತನಪ್ರಮೇಯನಂ

೯೮

ತಪಮೊಳಸಾರ್ದದು ಮಂತ್ರದ
ಜಪಮುಚಿದುದು ತೊಲಗಿದುದು ಮಹೇಶಧ್ಯಾನಂ
ಕುಪಿತಂಗೆನಗಂತದಪಿಂ
ದಪಜಯಮಿದು ನೆಗಬ್ಬದಲ್ಲದೊಡೆ ಸಮನಿಪುದೇ

೯೯

೯೬. ಎಲ್ಲಿಯ ಕಾಡು, ಎಲ್ಲಿಯ ಹಂದಿ, ಈ ಕಾಡ ಬೇಡನು ಬರುವುದು ಅನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲಿಯದು? ಅಯ್ಯೋ, ದೈವವೇ, ಈ ಹೋರಾಟದ ಉದ್ಯೋಗವು ಹೇಗಾಯಿತು? ಈ ಸೋಲು ನನಗೆ ಹೇಗಾಯಿತು? ಎಲ್ಲವೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ! ೯೭. ಈ ಬೇಡನೇ ಅರ್ಜುನನಾಗಿರಬಹುದೇ? ಬೇರೇನು ಹೇಳಲಿ, ಮತ್ತೆ ನಾನೇ ಏನಾದರೂ ಬೇಡರವನಾದೆನೋ? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒದಗುವ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಮರುಳಾಟವಿರಬಹುದೇ? ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!” ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಚಿಂತೆಗೀಡಾದನು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಆಲೋಚಿಸಿ, ೯೮. ಶಿವನ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿಯೂ, ಶಬರನು ಶಿವನೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಯಿಸಲು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೇದಾವಳಿಗಳೇ ಆ ಅದ್ವಿತೀಯನೂ, ದೇವದೇವನೂ, ಅಖಂಡ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನೂ, ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ನಿಜಸ್ವರೂಪನೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ ಆದ ಆತನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆನ್ನುವಾಗ, ಅರ್ಜುನನು ಯುದ್ಧಮುಖದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ೯೯. “ನನ್ನ ಹಾಳು ಕೋಪದಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಅಡಗಿತು. ಜಪವು ನಾಶವಾಯಿತು. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನವು

ವಚನ

ಎಂದು ಪಲವಂದದಿಂ ಪಲುಂಬಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನುಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದೀ ಪರಾಜಯಂ
ತಗುಳ್ಳದೆಂದು ನಿಜಾಂತರಂಗದೊಳ್ ಬಗೆದು, ಕರುಣಾಬ್ಜಿಯಪ್ಪ ಶಂಕರನಂ
ಕಿಂಕರತೆಯಿಂ ಸರಣೊಕ್ಕು, ತತ್ಕಾರುಣ್ಯಂಬಡೆದು ಪಗೆಯಂ ಪರಾಭವಿಪೆ
ನೆಂದು ಕೌಂತೇಯಂ ಚಿಂತಾಪಂಕಮಂ ವಿವೇಕಜಳದಿಂ ತೊಳೆದು ವಿಮಳ
ಮನಸ್ಸನಾಗಿ

ಚಂಪಕ

ಪರಮಶಿವಾಗಮೋಕ್ತವಿಧಿಯಂ ಮಣಲಿಂ ನೆಗಟ್ಟೊಂದು ಲಿಂಗಮಂ
ನಿರುಪಮಭಕ್ತಿಯಿಂ ತಿಳಿದು ಪಡ್ಡಳಿ ಬಂದುಗೆ ಕಕ್ಕ ಮುತ್ತ ಪಾ
ದರಿಗಳ ಪೂಗಳಂ ಮೃದುಳಬಿಲ್ಲದಳಂಗಳನಲ್ಲಿ ತಂದು ಶಂ
ಕರನನೊಪ್ಪಿ ಪೂಜಿಸಿದನರ್ಥಿತವೈರಿಜಯಂ ಧನಂಜಯಂ

೧೦೦

ಬಲವಂದು ರುದ್ರಸೂಕ್ತಮ
ನೊಲವಿಂದೋದುತ್ರೆ ಮಣಿದು ಮಗುಟ್ಟಿಆಗಿ ವಿನಿ
ಮಲಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂ ಸಾಂ
ಜಲಿನಿಟಲಂ ನಿಗಮವಂದ್ಯನಂ ಕೀರ್ತಿಸಿದಂ

೧೦೧

ತ್ಯಂಬಕ ಜಯಜಯ ವಿಧಿಕಮ
ಳಾಂಬಕಶತಮುಖಮುಖಾವನತಪದ ಭುವನಾ
ಳಂಬಕ ಗಳರುಚಿಜಿತರೋ
ಳಂಬಕ ಹೇರಂಬಜನಕ ಜಿತಕುಸುಮಶರಾ

೧೦೨

ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ-ವಿಜಯನಿಗೆ, ಸೋಲುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೇ? ವಚನ:
ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು
ಮರೆತೆನಾದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅಪಜಯವು ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಎಂದು
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಭಾವಿಸಿ, ಕೃಪಾಶರಧಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಶರಣಾಗತನಾಗಿ,
ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಶತ್ರುವಾದ ಬೇಡನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವೆನು ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಿಂತೆಯೆಂಬ ಕೆಸರನ್ನು ವಿವೇಕವೆಂಬ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು
ನಿರ್ಮಲಹೃದಯನಾದನು. ೧೦೦. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಾಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಮರಳಿನಿಂದ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾರಿಜಾತ,
ಬಂದುಗೆ, ಎಕ್ಕ, ಮುತ್ತಗ, ಪಾದರಿ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕೋಮಲವಾದ
ಬಿಲ್ಲಪತ್ರೆಯನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿ ತಂದನು. ಶತ್ರುಪರಾಜಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು,
ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ೧೦೧. ರುದ್ರಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಪುನಃ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು
ಅರ್ಜುನನು ವೇದಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ೧೦೨ “ತ್ರಿನೇತ್ರನೇ,

೧-೧ ಯಿಂದಲಿ ತನ್ನಯ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಂ | ತಿರಿದು ವನೇಜಮೊಲ್ಲ ವರ (ಚ) ೨ ಎಕ್ಕ (ಚ) ೩ ವೇದ್ಯ
(ಯ)

ಚಂಪಕ

ಜಯ ಜಯ ಕಾಲಕಾಲ ಫಣಿಭೂಷಣಭೀಷಣ ಸೋಮ ಕೋಮಲಾ
ಶಯ ಯಮಿನುತ್ಯ ನಿತ್ಯ ಶಿತಿಕಂಧರ ಸಿಂಧುರಕ್ತವಸ್ತ್ರ ದು
ರ್ಜಯ ಭವಭಂಜನಾಂಜನವಿವರ್ಜಿತ ನಿರ್ಜಿತಘೋರಮಾರ ನಿ
ರ್ಲಯ ಭುವನೇಶ ಪಾಶಹರ ಕಿಂಕರಶಂಕರ ಪುಷ್ಪಿವರ್ಧನಾ

೧೦೩

ನಿನ್ನ ಪದಭೃತ್ಯನೆನಿಸಿ
ದೇವ್ಯಂ ಗೆಲ್ಲಂ ಕಿರಾತನೀತನೀಗಳ್
ಬನ್ನಂಬಡಿಸುತೆ ಸೋಲಿಪ
ಪನ್ನತಿಕೆಯನಿತ್ತು ಪೊರೆ ಕೃಪಾಳುಗಳರಸಾ

೧೦೪

ಎನ್ನಾಳ್ತಂ ನೀನಿರುತಿರೆ
ಬನ್ನಮಿದನಗಾಗೆ ಕೊಱತೆಯಾವಂಗೆಂಬಾ
ಬನ್ನಣವಂ ತಿಳಿದೆನ್ನಂ
ಮನ್ನಿಸಿ ರಿಪುಜಯಮನಿತ್ತು ಪೊರೆ ಪುರಮಥನಾ

೧೦೫

ವಚನ

ಎಂದು ಪಲವಂದದಿಂ ನುತಿಸಿ ದೈನ್ಯದೋಷಿ ಪಾರ್ಥಂ ಪಾರ್ಥಿಸಿ ಶಬರಂ
ಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿಜಭುಜಾಸ್ಥಾನಂಗೆಯ್ದು

ಜಯ ಜಯ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದಿತನೇ, ಜಯ ಜಯ. ಜಗದಾಧಾರನೇ, ನೀಲಕಂಠನೇ, ಗಣಪತಿಯ ಪಿತನೇ, ಮದನಾರಿಯೇ ಜಯವಾಗಲಿ. ೧೦೩. ಮೃತ್ಯುಂಜಯನೇ, ಸರ್ಪಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಭಯಂಕರನಾದವನೇ, ಉಮಾಸಹಿತನಾದವನೇ, ಕರುಣಾರ್ಧ್ರಹೃದಯನೇ, ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿ ಕೊಂಬುವನೇ, ಶಾಶ್ವತನೇ, ನೀಲಗ್ರೀವನೇ, ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರನೇ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಜಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದವನೇ, ಭವನಾಶನೇ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೇ, ಪ್ರಬಲ ಕಾಮನನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನೇ, ನಾಶರಹಿತನೇ, ಜಗದೊಡೆಯನೇ, ಮಾಯಾಪಾಶಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವವನೇ, ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಿಯೇ, ಶ್ರೇಯೋವೃದ್ಧಿದಾಯಕನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ; ಜಯವಾಗಲಿ. ೧೦೪. ನಿನ್ನ ಚರಣದಾಸನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಬೇಡನು ಪರಾಜಿತಗೊಳಿಸಿದನು. ಈಗ ಈ ಬೇಡನ ಗರ್ವವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಿ, ಸೋಲಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಎಲೈ, ದಯಾಳುಗಳ ಪ್ರಭುವೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ೧೦೫. ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಾಗಿರುವಾಗ, ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅವಮಾನವಾಗಲು, ಅದು ಯಾರಿಗೆ ಕಳಂಕ ತರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ನನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಹಗೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಕಾಪಾಡು” ವಚನ : ಎಂದು ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ಆರ್ತನಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಬೇಡನಿಗೆದುರಾಗಿ ನಿಂತು,

ಉತ್ತಲ

ಇನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೆ ಬರ್ಪುದೆಲೆ ಧೂರ್ತಕಿರಾತ ಭವತ್ತರಾಕ್ರಮ
ಪೋನ್ನತ್ತಿಯೆಲ್ಲರಂ ಪೊಜಮಡೆನ್ನದಿನಾಥಮಹೇಶನೊಲೆ ದಲ್
ಸನ್ನಿದಮಾಡುದಿಂದೆನಗೆ ನಿನ್ನಸುವಂ ನೆಹಿ ಪೀರ್ವನಾವದೇ
ವನ್ನಿನಗೋತು ಬರ್ಪನವನಂ ಸದೆದಿಕ್ಕುವೆನೀ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದೊಳ್

೧೦೬

ವಚನ

ಎಂದು ರೋಪಾರುಣೇಕ್ಷಣದಿನಭೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರೆಯಿರೆ

ಚಂಪಕ

ಸಲೆ ನೆಲಸಿದ್ ನುಣ್ಣುಲ ಲಿಂಗದೊಳಂ ಶಬರಾಂಗದೊಳ್ ಸಮು
ಜ್ವಲನರವತ್ತಸಂಭವಮನಾಸ್ತವಮಂ ಪಟಿಯಂ ಕಪರ್ದಿ ಮಂ
ಜುಲಗುಣವಾರ್ಧಿ ಕೇಳುಮೆರಡಂ ಸರಿಗಂಡು ಮನೋನುರಾಗಸಂ
ಕುಲತೆಯನಾಳನಂತೆ ನುತಿಯುಂ ಪಟಿಯುಂ ಸಮನಲ್ ಭವ್ಯರೊಳ್

೧೦೭

ತರಳ

ಮಣಲ ಲಿಂಗದ ಮಸ್ತಕಾಗ್ರದ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಮಾಣದಾ
ಕ್ಷಣಮೆ ತಳ್ಳಡರ್ದಾ ಕಿರಾತನ ಮಂಡೆಯಲ್ಲಿದೆ ಕಂಡು ಕಾ
ರಣಮಿದೇಂ ಪೊಸತೆಂದು ಸಾದ್ಭುತಮಾನಸಂ ಮಗುಟ್ಟೀಕ್ಷಿಸು
ತ್ತನೆಯರಂ ಬಡದಿತ್ತ ಲಿಂಗದ ಶೂನ್ಯಶೀರ್ಷಮನರ್ಜುನಂ

೧೦೮

ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಭುಜಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಾ, ೧೦೬. “ಎಲೈ ವಂಚಕನಾದ ಬೇಡನೇ, ನಿನ್ನ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮವು ಅದಿಷ್ಟಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಬಾ, ನೋಡೋಣ! ಈಗ ನನಗೆ, ನನ್ನೊಡೆಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಒದಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹೀರಿ ಹಿಂಡುವೆನು. ಯಾವ ದೇವರಾದರೂ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಅವರನ್ನೂ ಸಹ ಅರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೊಂದುಬಿಡುವೆನು.” ವಚನ : ಎಂದು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ೧೦೭. ಮನೋಹರವಾದ ಸುಗುಣಗಳ ಸಾಗರನಾದ ಶಿವನು ಅರ್ಜುನನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು, ಅವನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿದ ಮರಳ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೇಳಿದನು. ಅವನ ದುರುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೇಡವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೇಳಿದನು. ಧ್ವಂಧ್ಯಾತಿತನಾದ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದುವು. ಶಿವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಜುನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗಭಾವವು ತುಂಬಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಹಾನುಭಾವರ ರೀತಿಯೇ ಹಾಗೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ. ೧೦೮. ಮರಳ ಲಿಂಗದ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಪೂಜಿಸಿದ ಹೂಗಳು ತಕ್ಷಣವೇ ಬೇಡರವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, “ಇದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು? ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ!”

೧ ದುನ್ನತಿ (ಚ) ೨ ಸನ್ನಿಧಿಯಾ (ವ) ೩ ದಿನ್ನೆ (ಚ) ೪-೪ ಕೇಳು ಮೆರೆದಂ (ಚ)

ಮತ್ತೇಭ

ಇದನಿನ್ನೂ ಮಗಬ್ಬೊಮ್ಮೆ ನೋಬೆನೆನುತುಂ ಪೂಗೊಂಚಲಂ ತಂದು ಸೂ
ಡಿಡನಾ ಲಿಂಗದ ಮಸ್ತಕಾಗ್ಯದೊಳೆ ಸಮಗೃಹಿಯಿಂದಾಗಮೋ
ಕ್ತದ ಮಾರ್ಗಂಬಡಿದೊಲ್ಲ ಪೂಜಿಸಿ ಕರಂ ಕೊಂಡಾಡಿ ಮೆಯ್ಯಕ್ಕಿ ನೋ
ಡಿದನಿತ್ತಲ್ ಶಬರೋತ್ತಮಾಂಗದೇಯಂ ಪಾಂಚದ್ಗುಣಂ ಫಲ್ಲುಣಂ ೧೦೯

ಉತ್ಪಲ

ಕಂಡನಖಂಡಪುಷ್ಪಭರಮಂಜರಿಯಂ ಶಬರೋತ್ತಮಾಂಗದೊಳ್
ಮಂಡಿತಲಿಂಗಮಸ್ತಕದೊಳಂತದನೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಣದಾದನಾ
ಖಂಡಲಸೂನುವದ್ಭುತರಸಂಬಡೆದಾಬ್ಬು ಭಯಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂ
ಕೊಂಡು ಮುಯುಂಗಿ ತೇಲ್ವವವನೀಕ್ಷಣಯುಗ್ವಪಯಶ್ವರದ್ವಯಂ ೧೧೦

ಚಂಪಕ

ಹರ ಹರ ದೇವದೇವನಿವನಲ್ಲಿ ಶಿವಂ ಭುವನ್ನೇಕವಲ್ಮಭಂ
ಗುರು ಸಕಲಾಮರರ್ಗ ಶಬರಾಕೃತಿಯಿಂ ಮದನುಗೃಹಾರ್ಥಮೀ
ಪರಿ ನಡತಂದನಲ್ಲಿ ತಪದುಬ್ಬೆಗದುದ್ಭಮ ನೆತ್ತಿವತ್ತೆ ಸೈ
ತಿರದೆ ಮರುಳ್ಳನಂದಳೆದಿಡಿರ್ಚಿದನೆನ್ನವೊಲಜ್ಞನಾವನೋ ೧೧೧

ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಮರಳ ಲಿಂಗದ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ
ಹೂಗಳಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಕಂಡನು. ೧೦೯. ಈ ವಿಚಿತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ
ನೋಡಿಬಿಡುವೆನೆಂದು, ಸದ್ಗುಣಶೋಭಿತನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಹೂಗಳನ್ನು ತಂದು, ಲಿಂಗದ
ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಆಗ ಮೋಕ್ಷವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ,
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬೇಡನ
ತಲೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ೧೧೦. ತಾನು ಪೂಜಿಸಿದ ಹೂಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇಡನ
ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡನು. ತಾನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಮರಳ ಲಿಂಗದ ತಲೆಯತ್ತ ನೋಡಿದರೆ,
ಹೂಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬೇಡನ ಕಡೆ ನೋಡಿ, ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂಗಳನ್ನು
ನೋಡಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು! ಇತ್ತ ಕಡೆ ಮರಳ ಲಿಂಗದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ
ಹೂಗಳನ್ನು ಕಾಣದೆ ಭಯಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು! ಅರ್ಜುನನ ಕಣ್ಣುಗಳು
ಮೀನುಗಳಂತೆ ಒಂದು ಸಲ ಭಯಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ
ಆಶ್ಚರ್ಯಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೂ ನುಗ್ಗಿ, ತೇಲಿ, ಮುಳುಗುವಂತಿದ್ದವು. ೧೧೧. ಹರ ಹರ!
ಇವನು ದೇವಾದಿದೇವನಾದ ಸಾಕ್ಷತ್ ಶಿವನಲ್ಲವೇ? ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಲ್ಲವೇ? ಸಕಲ
ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರದನಲ್ಲವೇ? ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಬೇಡನ
ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದಿರುವನಲ್ಲವೇ? ನಾನು ತಪಸ್ಸಿನ ಉದ್ದೇಗದಿಂದ
ತಲೆತಿರುಗಿದವನಾಗಿ, ಮನಸ್ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಹುಚ್ಚನಂತೆ, ಈತನೊಡನೆ

ವಚನ

ಎಂದು ಬಗೆದಾಗಳ್

ಚಂಪಕ

ಪಡಿದೆಅದಂತೆ ಪಾಟಿತೆರ್ದ ಪವ್ವನೆ ಜುಮ್ಮನೆ ಮೆಯ್ಯವಿರ್ ಪೊದ
 ಟ್ಪಿಡಿಕಿಟಿದತ್ತು ಘರ್ಮಜಲಮುಣ್ಣಿದುದಂಗದೊಳಾಗಹಗ್ರಹಂ
 ಕಡೆದೊಲಗಿತ್ತು ಕೌತುಕರಸಂ ಬಗೆಗುರ್ವಿದುದುತ್ಸವಂ ಮಡ
 ಲ್ಲಡರ್ಪದು ಭೀತಿ ಬೇರ್ವಟಿದುದೇಱ್ಕಿಯನಾಳ್ವದು ರಾಗಸಂಪದಂ

೧೧೨

ವಚನ

ಮತ್ತಂ

ಉತ್ಪಲ

ಬೀತುದು ಬಿಂಕಮೋಡಿದುದು ಮೂಢತೆ ಮೂಡಿದುದಶ್ಚು ಕಣ್ಣೋಳ್
 ಕಾತುದು ಭೀತಿವಲ್ಲರಿ ಮನೋಗದಮುಂ ತಟಿಸಂದು ನಿಂದುದು
 ದ್ವ್ಯಾತಮಹಾದ್ಭುತಂ ಮನದೊಳಂಗದೊಳಾಯ್ತು ವಿವರ್ಣವೃತ್ತಿ ಚಂ
 ತಾತುರನಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಲಿಸಿ ಬೇವಸಮಂ ತಳಿದಂ ಧನಂಜಯಂ

೧೧೩

ಉಟಿವೆಳಗು ಸಂಜೆ ನಸುಮ

ಬರ್ಳುದರ್ಪಂಬರದಂತೆ ತಿಳಿವು ರಾಗಂ ನೆಗಬ್ಬು

ಮೃಳಮನೋಳಕೊಂಡ ಬಗೆಯಿಂ

ತಳವೆಳಗಾಗುತ್ತ ಪಾರ್ಥನಂದಿಂತೆಂದಂ

೧೧೪

ಹೋರಾಡಿದೆನಲ್ಲಾ! ನನ್ನ ಸಮಾನ ಮೂರ್ಖರು ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೇ?” ವಚನ: ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ೧೧೨. ಕಿರಾತನೇ ಸಾಕ್ಷತ್ ಶಿವನೆಂಬ ಭಾವವು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಕೂಡಲೇ, ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಗರ್ವವು, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಾಗ ಬಂಧಮುಕ್ತವಾದಂತೆ, ಓಡಿತು. ಮೈ ನವಿರದ್ದಿತು; ಬೆವರಿತು, ಕೋಪವು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರವಾಯಿತು. ಆಶ್ಚರ್ಯವು ತುಂಬಿ, ಉತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಭಯದ ಬೇರು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಯಿತು. ಭಕ್ತಿಯ ಸಿರಿಯು ಹೆಚ್ಚಿತು. ವಚನ : ಅಲ್ಲದೆ ೧೧೩. ಅರ್ಜುನನ ಗರ್ವವು ಕಮರಿಹೋಯಿತು. ಅವಿವೇಕವು ತೊಲಗಿ ಓಡಿತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಭೀತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮನೋವೃಥೆಯು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ದೇಹಕಾಂತಿಯು ಕಳೆಗುಂದಿತು, ಅರ್ಜುನನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ, ಮಂಕುಹಿಡಿದು ತಳಮಳಗೊಂಡನು. ೧೧೪. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಲ್ಪಪ್ರಕಾಶವೂ, ಸಂಜೆಯ ಕೆಂಪೂ ಮತ್ತು ಹರಡುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಲೆಯೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವಂತೆ, ಅರ್ಜುನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬೇಡನೇ ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂಬ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶವೂ, ಅವನಲ್ಲಿ ತಾನು ತೋರಿದ ಅನುಚಿತವರ್ತನೆಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಬೇಕೆಂಬ ಅನುರಾಗವೂ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಆವರಿಸಿತು.

ಚಂಪಕ

ತಿಳಿದನೆ ಶಂಭುವೆಂದು ಬಹುಬಾಣದಿನೆಚ್ಚೊಡೆ ತಾಗದಂದದೇಂ
 ತಿಳಿದನೆ ದಿವ್ಯಮಾರ್ಗದಿನಾನಿಸೆ ತಳ್ಳದೆ ನುಂಗಿದಂದದೇಂ
 ತಿಳಿದನೆ ಕೆಯ್ಯ ಚಾಪಮನಡಾಯುಧಮಂ ಸೆಳೆದೀಬ್ಬ ಕೊಂಡೊಡಂ
 ತಿಳಿವೊಳಸಾರ್ದು ದಿಕ್ಕಟ ಪುರಾಕೃತಕರ್ಮದ ಪೆರ್ಮೆಯೆಂತುಟೋ

೧೧೫

ಉತ್ಪಲ

ಆವನ ಮಾಯೆಯಿಂ ತ್ರಿಜಗಮಾದುದು ಸೂರ್ಯಸುಧಾಕರರ್ ಪೊದ
 ಬ್ಬಾವನ ತೇಜದಿಂ ಬೆಳಗುವರ್ ಭುವನೋತ್ಪರಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮೇಣ್
 ಆವನಧೀನಮಾವನೊಳೆ ತೋರ್ಪುದು ವಿಶ್ವಮಿದೆಂದುಮಾ ಮಹಾ
 ದೇವನೊಳಾಹವಂ ಗಡೆನಗದ್ಭುತಮದ್ಭುತಮೇನನೆಂದಪೆಂ

೧೧೬

ಆವನನರ್ಚಪರ್ ಮಖದೊಳಾವನ ಮಂತ್ರಜಪಂಗಳಿಂದೆ ಸಂ
 ಭಾವಿಪರಾವನಂ ಭಜೆಯಿಪರ್ ಮುನಿಗಳ್ ಮನುಗಳ್ ಸುಭಕ್ತಿಯಿಂ
 ದಾವನ ಪಾದಪದ್ಮನು ಜಾನಿಪರಗ್ಗದ ಯೋಗಿವರ್ಯರಾ
 ದೇವನೊಳಕ್ಕಟಾ ಪೋಣರ್ಡೆನೆನ್ನದೊ ಸಂದ ವಿಮೋಹದಲ್ಲರಂ

೧೧೭

ಕಳವಳದಿಂದ ಕೂಡಿ ಅರ್ಜುನನೆಂದನು : ೧೧೫. “ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರೂ ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಅವು ತಗುಲಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಆಗಲಾದರೂ, ಈ ಬೇಡನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ, ಆದರೆ, ನಾನು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ, ಅವನು ಅವುಗಳನ್ನು ನುಂಗಿದನಲ್ಲಾ, ಆಗಲಾದರೂ ಅವನು ಶಿವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋದೆ. ಹೊಡೆಯಲು ಎತ್ತಿದ ಗಾಂಧೀವಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿಯನ್ನೂ ಎಳೆದು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡನಲ್ಲಾ, ಆಗಲೂ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದಾದೆ. ನನ್ನ ವಿವೇಕವು ಅಡಗಿತೇ; ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾದುದು? ೧೧೬. ಯಾವ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುವೋ, ಯಾವನ ನಿಜಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾದಿಗಳು ಬೆಳಗುವರೋ, ಜಗತ್ತಿನ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಗಳು ಯಾವನ ಅಧೀನವೋ, ಯಾವನನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುವವೋ, ಅಂತಹ ದೇವೋತ್ತಮನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೋರಾಟವೇ? ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಏನು ಹೇಳಲಿ? ೧೧೭. ಯಾವನನ್ನು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಯಾವನನ್ನು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಜಪಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸುವರೋ, ಯಾವನನ್ನು ಮುನಿಗಳೂ, ಇಂದ್ರಾದಿಮನುಗಳೂ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವರೋ, ಯಾವನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನೇ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳು ಧ್ಯಾನಿಸುವರೋ, ಅಂತಹ ಮಹಾದೇವನೊಡನೆ ನಾನು ಕಾದಾಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ, ನನಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನ

ಅನವದ್ವನೋಳಪ್ರತಿಮನೋ
 ಳನಘನೋಳಾದ್ಯಂತಶೂನ್ಯನೋಳ್ ಸಕಲಜಗ
 ಜ್ಞನಕನೋಳಭೃಹಿತಚೇ
 ತನಗತನೋಳಿರ್ದಿರ್ಚಿ ಧುರದೋಳೆಚ್ಚಾಡಿದನೇ

೧೧೮

ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಾಸ್ಪದನೋಳ್
 ಪರಿಪೂರ್ಣಪರಪ್ರಕಾಶನೋಳ್ ಪಶುಪತಿಯೋಳ್
 ಪರಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನೋಳ್ ಪರ
 ತರಮಹಿಮನೋಳಾಂತಿರ್ದಿರ್ಚಿತೆಚ್ಚಾಡಿದನೇ

೧೧೯

ಸ್ವಸಮಾನಾಧಿಕರಹಿತನೋ
 ಳಸಮಾಕ್ಷನೋಳಾಗಮೌಘಜನಕನೋಳಸುರ
 ಪ್ರಸರಪ್ರಹಾರಿಯೋಳ್ ತಾ
 ಮಸರಹಿತನೋಳಾಂತಿರ್ದಿರ್ಚಿತೆಚ್ಚಾಡಿದನೇ

೧೨೦

ಪ್ರಣವಾರ್ಥನೋಳನುಪಮಗುಣ
 ಗಣಯುತನೋಳತರ್ಕ್ಯವಿಭವನೋಳ್ ಶ್ರುತಿನಿವಹ
 ಪ್ರಣುತನೋಳಖಳಸುಪವಾಂ
 ಗ್ರಣಿಯೋಳ್ ಸೇನಾಂತು ಮೃಡನೋಳೆಚ್ಚಾಡಿದನೇ

೧೨೧

ಗಿರಿಧನ್ವನೋಳಲ್ಲದನು
 ಧರಣಾಂ ಸೇನಸಲ್ ಸಮರ್ಥನೇ ಹರಿಶರನೋಳ್
 ಪರಿಗತಕೃಶಶರನಖಾ
 ಮರವರನೋಳ್ ನರನತರ್ಕ್ಯಮಹಿಮನೋಳಬಲಂ

೧೨೨

ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ! ೧೧೮. ದೋಷರಹಿತನೂ, ಅಸಮಾನನೂ ಪಾಪರಹಿತನೂ, ಜನನಮರಣರಹಿತನೂ, ಸಕಲ ಜಗತ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ, ಸಕಲರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ಶಂಕರನೊಡನೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದನಲ್ಲ! ೧೧೯. ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನಾದ, ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಶುದ್ಧಚಿದ್ರೂಪನೂ ಆದ, ಸಕಲಾತ್ಮರಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾದ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಸಹಿತನಾದ, ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಶಂಕರನೊಡನೆ ನಾನು ಎದುರುಬಿದ್ದು ಕಾದಾಡಿದನಲ್ಲ. ೧೨೦. ತನಗೆ ಯಾರೂ ಸರಿಮಿಗಿಲಿಲ್ಲದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೊಡನೆ, ಉಚ್ಚ್ವಾಸ ಮಾತ್ರದಿಂದ ವೇದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ, ದಾನವಮರ್ದನನಲ್ಲಿ, ತಮೋಗುಣವಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನಲ್ಲ. ೧೨೧. ಒಂಕಾರಮಂತ್ರದಿಂದ ಸೂಚ್ಯನಾದವನೂ, ಅಸ್ಯದಶ ಸದ್ಗುಣರಾಶಿಯೂ, ಅರಿಯಲು ಆಗದ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳವನೂ, ವೇದಾವಳಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತನೂ, ಸಕಲ ದೇವತಾಸಾರ್ವಭೌಮನೂ ಆದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದನಲ್ಲವೇ? ೧೨೨. ಮೇರುಕೋದಂಡನೊಡನೆ

ಚಂಪಕ

ಶಿವ ಶಿವ ಸಲ್ವದೇ ಸಮರಮಿಂತನಗದ್ವಯನೋಳ್ ಮಹೇಶನೋಳ್
ಭವಹರನೋಳ್ ಮಹಾಮಹಿಮನೋಳ್ ಜ್ವಲನಾಕ್ಷನೋಳ್ ಕ್ಷಯಾಂಗನೋಳ್
ಪ್ರವಿಡಿತ ನಾದಬಿಂದುಕಳೆಯಂ ಮಿಗೆ ಮೀಡಿದನೋಳ್ ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿ
ಸ್ವನಕತೀತನೋಳ್ ಜಗದ ಜೀವರನಾಡಿಪ ಸೂತ್ರಧಾರನೋಳ್

೧೨೩

ಮತ್ತೇಭ

ಕಲಹಂ ತಕ್ಕದೆ ನೊಬ್ಬೊಡಂತನಗೆ ಸಚ್ಚಿದ್ರೂಪನೋಳ್ ನಿತ್ಯನಿ
ರ್ಮಳನೋಳ್ ಪ್ರಾಕೃತನಾಮರೂಪಗುಣಚೇಷ್ಟಾಲಂಬನಂದೋಷದು
ಜ್ವಳನೋಳ್ ಸಂದಣುವಿಂಗಣುಸ್ಥಿತಿ ಮಹತ್ತಿಂಗಂ ಮಹತ್ವಾದ ನಿ
ಶ್ಚಲನೋಳ್ ನಿರ್ಭಯನೋಳ್ ನಿರಸ್ತಜಡತಾಸಂಸರ್ಗನೋಳ್ ಭರ್ಗನೋಳ್

೧೨೪

ಹರನೊಲವನಾಂಪ ಬಗೆಯಿಂ
ಪಿರಿದು ತಪಂಗೈಯ್ದು ಬಟಿಕಮದನಳಿದೀಗಲ್
ಕರಮಜ್ಜತೆಯಿಂ ಪೊಣದೇಂ
ಹರಚರಣದೋಹಕಿಂತು ಭಾಜನನಾದೆಂ

೧೨೫

ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದ ನಾನು ಹೋರಾಡಲು ಸಮರ್ಥನೇ? ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ
ಅಸ್ತವಾಗುಳ್ಳವನೊಡನೆ ಕೆಲಸ ಬಾರದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾನು, ಹಾಗೂ
ನಿಖಿಲ ದೇವಾದಿದೇವನೊಡನೆ ಹುಲುಮಾನವನೆನಿಸಿದ ನಾನು, ಮಹಾಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನೂ,
ಮಹಿಮಾನ್ವಿತನೂ ಆದ ಶಿವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ೧೨೩. ಏಕೈಕ ವಸ್ತುವೂ,
ಮಹೇಶ್ವರನೂ, ಜನ್ಮ ಜರಾಮೃತ್ಯುವಿವರ್ಜಿತನೂ, ಮಹಾಮಹಿಮನೂ, ಅಗ್ನಿನೇತ್ರನೂ,
ಅಕ್ಷಯನೂ, ನಾದಬಿಂದುಕಳೆಗಳಿಗೆ ಅತೀತನೂ, ನಿಗಮಾಗಮಗಳ ಸ್ತುತಿಗೆ
ನಿಲುಕದವನೂ, ಸಕಲ ಜೀವರನ್ನೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ
ಸೂತ್ರಧಾರನಂತಿರುವವನೂ ಆದ ಶಿವನಲ್ಲಿ, ಶಿವ ಶಿವಾ, ನನಗೆ ಕಾದಾಟವು
ಉಚಿತವಾದುದೇ? ೧೨೪. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ಸತ್ಯ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದವ
ನೊಡನೆ, ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲನೊಡನೆ, ಪ್ರಾಕೃತನಾಮ, ರೂಪ, ಗುಣ, ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು
ಮೀರಿದ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನೊಡನೆ, ಅಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಣುವೂ, ಮಹತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತೂ
ಆದ ಮಹಾಮಹಿಮನೊಡನೆ, ಶಾಶ್ವತನೂ, ಅಭಯಸ್ವರೂಪನೂ, ಜ್ಞಾನರೂಪನೂ
ಆದ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟವು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವುದೇ? ೧೨೫. ಶಿವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ,
ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಬಂದ ನಾನು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಪ್ಪು
ಮಾಡಿ, ಈಗ ವಿಶೇಷ ಮೂರ್ಖನಾಗಿ ಶಿವನೊಡನೆಯೇ ಹೋರಾಡಿದೆನಲ್ಲಾ!
ಪರಮೇಶ್ವರನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆನು!

ಮತ್ತೇಭ

ಕ್ಷಿತಿಯೋಳ್ ಕೃಚ್ಛ್ರಮುಖಪ್ರಸಿದ್ಧತಪದಿಂ ಯಾಗಂಗಳಿಂ ತೀರ್ಥಸಂ
ತತಿಸೇವಾವಿಧಿಯಿಂದೆ ಮಂತ್ರಜಪದಿಂ ದಾನಾದಿಯಿಂ ನಾಡೆ ನಿ
ಷ್ಕೃತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೊಳುಂಟು ದುಸ್ತರಮಹಾಪಾಪಕ್ಕಮಿಲ್ಲಿ ನಿ
ಶ್ವಿತಮೆಂತುಂ ಪರಿಹಾರಮುತ್ತಟ ಶಿವದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶ್

೧೨೬

ಉತ್ತಲ

ವನ್ಯಕಿರಾತನೆಂದು ಬಗೆದೆಚ್ಚಿನಿರ್ದಿಚ್ಚದನಜ್ಞಾನವದಿಂ
ಜನ್ಮಮನಾಂತು ನಿಂದು ಮಿಗೆ ಮೆಯ್ಯೊಣರ್ಧಂ ಮದನುಗ್ರಹಾರ್ಥಮೀ
ಮಾನಮಹೇಶ್ವರಂ ಮಹಿಯೊಳೆಯ್ದುದಂ ತಿಳಿದಾತನಲ್ಲು ಸೌ
ಜನ್ಯವಿದೂರನಾದೆನಕಟೆನ್ನವೊಲಾವನೊ ಗಾಂಪನುರ್ವಿಯೋಳ್

೧೨೭

ಚಂಪಕ

ಸಕಲ ಸುರೋರಗಾಸುರ ಸರಕಳನಸ್ತದೆ ಗೆಲ್ಲ ಸಿ ಪುಷ್ಪ ಸಾ
ಯಕ ಜಗದೇಕವೀರನ ಮದಂಗಿಡೆ ಮರ್ದಿಸಿದಪ್ರತರ್ಕ್ಕನೋಳ್
ಪ್ರಕಟಕೃತಾಂತಮರ್ದನಕನೊಳಲ್ಲದನುರ್ವಿಶಿಖಂಗಳಿಂ ಜಯೋ
ತ್ಸುಕತೆಯೊಳೆಚ್ಚು ಗೆಲ್ಲ ಬಗೆಯಾಂತೆನಿದೆನ್ನಯ ಮೋಹಮೆಂತುಟೋ

೧೨೮

೧೨೬. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದ ಮಹಾ ಪಾಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವು ಕೃಚ್ಛಾದಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದಾಗಲೀ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲೀ, ಮಂತ್ರ ಜಪ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದಲಾಗಲೀ, ಗೋ, ಹಿರಣ್ಯ, ಭೂದಾನಾದಿಗಳಿಂದಲಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಮಹಾ ಶಿವದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ೧೨೭. ನಾನು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಡ ಬೇಡನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದೆನು. ಮೂರ್ಖನಂತೆ ವಿರೋಧಿಸಿದೆನು. ಜಗಳವನ್ನು ಕೆಣಕಿಕೊಂಡು, ಎದುರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಮಹೇಶ್ವರನು ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದೆ. ಅವನೊಡನೆ ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ವರ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಅವಿವೇಕಿಗಳು ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ? ೧೨೮. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಉರಗರನ್ನೂ, ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮಾನವರನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಲ್ಲ ಜಗದೇಕವೀರನಾದ ಮನ್ಮಥನ ದರ್ಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದಂತಹ ನಿಸ್ಸೀಮ ಮಹಿಮಾಸ್ಥಿತನಾದ, ಮೃತ್ಯುವನ್ನೇ ಜಯಿಸಿದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಗೆಲ್ಲುವ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ, ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವು ಎಷ್ಟು

ಉತ್ತರ

ಅಂಗುಟದಿಂ ರಸಾತಳಕೆ ಮೆಟ್ಟಿದನಾ ದಶಕಂಠನಂ ಮಹಾ
ಸಂಗರದೊಳ್ ವಿಭಂಗಿಸಿದನಾಂತಸುರರ್ಕಳನಾರ್ದು ಸುಟ್ಟನಾ
ಪಿಂ ಗಗನಸ್ಥಿತಾಸುರಪುರತಯಮಂ ಸದೆದಂ ಕೃತಾಂತನಂ
ತುಂಗಪರಾಕ್ರಮಂ ಗಿರಿಶನೀತನೊಳಿಂಫುಟೊ ಗೆಲ್ಲುಿದುಜ್ಜುಗಂ

೧೨೯

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಮುಳಿದಾಂ ನೋಬ್ಬಂದಮೀ ಕಣ್ಣೆರಡರೊಳೆ ಮಹಾವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಷಂ ಕೆಯ್
ಗೊಳಿಸುತ್ತಿರ್ಕ್ಕೆಯ್ಲಿಂ ಕಾದುವ ಸಡಗರಮೀ ವಿಶ್ವತೋಬಾಹುವೊಳ್ ಸಾ
ರ್ದೆಳಸುತ್ತಂ ಪೋರ್ವ ಬಿಂಕಂ ಪದಯುಗದೊಳಮೀ ವಿಶ್ವತಃಪಾದನೊಳ್ ಸಂ
ಗಳಿಸಿತ್ತೀ ವಿಶ್ವತೋವಕ್ತ್ರನೊಳೆ ಪುರುಡುವಾತನ್ನದೋ ಮದ್ವಿಮೋಹಂ

೧೩೦

ಉತ್ತರ

ಮೂದಲೆವಾತುಗಳ್ ಗಡ ಮಹಾನಿಗಮೋಕ್ತಿಗತೀತನೊಳ್ ಜಯಾ
ಹ್ಲಾದದ ಝಂಕಗಳ್ ಗಡ ಜಗತ್ತಯ ದುರ್ಜಯನೊಳ್ ಶರೌಘದಿಂ
ಭೇದಿಪ ಬಿನ್ನಣಂ ಗಡ ಜಿತಾಂತಕನೊಳ್ ಮಿಗೆ ಮುಷ್ಠಿಯುದ್ದದಿಂ
ಕಾದುವ ಕಜ್ಜಮುಂ ಗಡ ನಿರಂಗನೊಳಿಂತಿದು ಚಿತ್ರಮಲ್ಲವೇ

೧೩೧

ಪ್ರಬಲವಾದುದು! ೧೨೯. ಈ ಪರಶಿವನು, ರಾವಣಾಸುರನು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನೆತ್ತಲು
ತೊಡಗಿದಾಗ, ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಊರುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು
ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತುಳಿದನು. ತನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಜಲಂಧರ, ಅಂಧಕಾಸುರ, ಗಜಾಸುರನೇ
ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸವೀರರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನು. ಗಗನದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು
ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಾರಕಾಕ್ಷ, ಕಮಲಾಕ್ಷ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಪುರಾಸುರರನ್ನು
ಅಟ್ಟಹಾಸ ಮಾಡಿ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದನು. ಯಮನನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿದನು. ಅಂತಹ
ಉನ್ನತಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಶಂಕರನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ, ಗೆಲ್ಲುವ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಎಷ್ಟು
ಮಾತ್ರದ್ದು ತಾನೇ ಆಗುವುದು! ೧೩೦. ನನ್ನ ಈ ಎರಡು ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಗಳಿಂದ
ಕೋಪಗೊಂಡು ಆ ಮಹಾ ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಷನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುವುದೇ? ಈ ಎರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದ
ವಿಶ್ವತೋಬಾಹುವಿನೊಡನೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೋರಾಡುವ ಸಡಗರವೇ? ಈ ಎರಡು
ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಆ ವಿಶ್ವತಃಪಾದನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಕಾದಾಡುವ ಬಿಂಕವೇ? ಆ
ವಿಶ್ವತೋಮುಖನೊಡನೆ ನನ್ನ ವೀರಲಾಪವೇ? ಎಂಥಹ ಅವಿವೇಕ ನನ್ನದಾಯಿತು!
೧೩೧. ವೇದಗಳ ಸ್ತುತಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಶಿವನೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಬಿರುಸಿನ ನುಡಿಗಳೇ?
ತ್ರಿಭುವನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಜೇಯನಾದವನೊಡನೆ ವಿಜಯೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಅಬ್ಬರಿಸುವುದೇ?
ಮೃತ್ಯುಂಜಯನನ್ನು ಬಾಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಘಾತಿಸುವುದು ಒಂದು ಜಾಣ್ಮೆಯೇ?

ಹರ ಹರ ತಾತ್ಕರ್ಯನಿತ್ಯ ಘನೀಯತ್ಯ ಮಹಾವನವಕ್ಷೀಯತ್ಯ ಕಾ
ಲ್ಪರಮುಮದತ್ಯ ವಜ್ರಧರನಿತ್ಯ ಧರಾಧರಮತ್ಯ ಮತ್ಯಕೇ
ಸರಿಪತಿಯತ್ಯ ವನ್ಯಗಜಮತ್ಯ ಪೂರ್ಣಕರ್ಗಿವಂತು ನಿಲ್ಲುವಾ
ಪರಿ ಜಗದೇಕದೇವ ಶಿವನಿತ್ಯ ಧನಂಜಯನಿತ್ಯ ಧಾತಿಯೋಳ್

೧೬೨

ಮತ್ತೇಳ

ಭಯಭಕ್ತಿ ಸ್ವಹವೆತ್ತು ನೋಬ್ಬ ನಯನಂ ರೋಷಾರುಣಾವೇಶದು
ರ್ಣಯಕಿಂಬಾಯ್ತು ಪದಾಬ್ಬ ಪೂಜನಕೆ ಪಕ್ಕಾರ್ದ ಕೆಯ್ ಕೆಯ್ಯುವಂ
ರಯದಿಂ ತಾಳ್ವದಿರಾಂತುದೀಶ್ವರಮಹಾಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬೀಡಾದ ಜಿ
ಹ್ವೆಯ ಮೂರುತ್ತರವಾಂತುದಕ್ಕಟ ಮಹಾವ್ಯಮೋಹಮೇಗಿಯ್ಯದೋ

೧೬೩

ಉತ್ತಲ

ಆವಳ ಪಾದಪಂಕಜದಧಸ್ತಳ್ಳದೋಳ್ ಸಲೆ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ್
ಭಾವಿಸೆ ಧಾತ್ಯ ದೈತ್ಯರಿಪ್ಪ ರುದ್ರ ಮಹೇಶ ಸದಾಶಿವರ್ಕಳಾ
ಪಾವನಶಕ್ತಿಯಾವನಡಿಗಾತ್ಮಶಿರಸ್ಸಮನಾಗೆಯ್ಯಿಳಾ
ದೇವನೋಳಾಂ ದಿಟಂ ಶಿವ ಶಿವಾ ಮುಳಿಸಿಂ ಸೇನಸಲ್ ಸಮರ್ಥನೇ

೧೬೪

ನಿರ್ದೇಹಿಯಾದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂಬುದು ಬಹಳ
ಚೋದ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ೧೬೨. ಹರ, ಹರಾ! ಗರುಡನಲ್ಲಿ-ಹಾವೆಲ್ಲಿ? ದೊಡ್ಡ
ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿಲ್ಲಿ-ಒಂದು ಮೋಟು ಮರವೆಲ್ಲಿ? ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯಾದ ಇಂದ್ರನೆಲ್ಲಿ-ಒಂದು
ಪರ್ವತವೆಲ್ಲಿ? ಮದೋನ್ಮತ್ತವಾದ ಸಿಂಹರಾಜನಲ್ಲಿ-ಒಂದು ಕಾಡಾನೆಯಲ್ಲಿ?
ಹೋರಾಡಲು ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಹೋಲಿಕೆ ತಾನೆ ಸ್ವಾಧ್ಯ? ಹೀಗಿರುವಾಗ
ಜಗದೇಕದೈವನಾದ ಶಿವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ಈ ಅರ್ಜುನನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರದವನು?
೧೬೩. ಭಯ, ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ಶಿವನು ದರ್ಶನವನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೋಪಾವೇಶದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿ ನೋಡಿದ ಅಪಚಾರಕ್ಕೆ
ಗುರಿಯಾದವು. ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೈಗಳು ಆಯುಧವನ್ನು
ಹಿಡಿದು, ತಟ್ಟನೆ ಎದುರುಬಿದ್ದುವು. ಮಹಾ ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಬಾಯಿ
ಶಿವನಿಗೇ ಎದುರು ಹೇಳುವಂತಾಯಿತು. ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ದುರಭಿಮಾನವು ಎಂತಹ
ಹೀನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿತು! ೧೬೪. ವಿಚಾರಮಾಡಲು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು,
ರುದ್ರ, ಮಹೇಶ್ವರ, ಸದಾಶಿವರುಗಳು ಯಾವ ಮಹಾ ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪಿಯ
ಪಾದಕಮಲಗಳ ಕೆಳಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ತಾವು ಧನ್ಯರೆಂದುಕೊಂಡರೋ, ಆ

ಪುಟ್ಟದ ಪೊಂದದುಂಟೆನಿಸದಿಲ್ಲೆನಿಸುತ್ತಿರದೆಯ್ತೆ ಮಾಯೆಯಂ
ಮುಟ್ಟದ ಪಿಂಗದೋಸರಿಸದೊಂದಿರದಾತ್ಮನಾತಪಾಶದಿಂ
ಕಟ್ಟುವ ಕಟ್ಟುವಗಮನದಂ ಪಟಿದಿಕ್ಕುವ ಮಿಕ್ಕು ತೋರ್ಪ ಕೆ
ಯ್ಲಿಟ್ಟುವ ಮುಟ್ಟಿ ಸಿಲ್ದದ ಮಹಾತ್ಮನೊಳಪುದ ಮತ್ತರಾಕಮಂ

೧೩೫

ಎಂದಿಂತು ಚಂತಿಸುತೆ ಪಲ
ವಂದದೆ ಬಗೆ ನೊಂದು ಹಮ್ಮದಂಬೋಗಿರೆ ಪಾ
ರ್ಥಂ ದಯೆಯಿಂದವನಿದೆಡೆ
ಗಿಂದುಧರಂ ತಳರ್ದು ತಣ್ಣವೀಟಿದನಾಗಳ್

೧೩೬

ಚಂಪಕ

ಪೊಗೆಯಳಿದಗ್ಗಿಯಂತೆ ಮುಗಿಲೋಡಿದ ಭಾಸ್ಕರನಂತೆ ಮಾಯೆ ಮೆ
ಯ್ಲೆಗದ ನಿಜಾತ್ಮನಂತಿರೊಪ್ಪಿಯುರ್ಚಿದ ಕೂರಸಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿ ಕೆಯ್
ಮಿಗೆ ಶಬರಾಂಗಮಂ ತೊಪ್ಪಿದು ಪೂರ್ವನಿಜಾತ್ಮವೆತ್ತಲಂಪಿನಿಂ
ಸೊಗಯಿಸುತಿದರ್ಶನಾಗಮಶಿರಂ ಪೊಗಲುತ್ತಿರೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರಂ

೧೩೭

ಪರಾಶಕ್ತಿದೇವತೆಯೇ ಈ ಶಿವನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಬಾಗುವಾಗ, ಅಂತಹ ಮಹಾದೇವನಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾದಾಡಲು ಶಕ್ಯನೇ? ೧೩೫. ಅಜನೂ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೂ, ಅಗೋಚರನೂ, ಶೂನ್ಯನಲ್ಲದವನೂ, ಸರ್ವಾವರಣನೂ, ನಿರ್ಮಾಯನೂ, ನಿಸ್ಸಂಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಭಿನ್ನನೂ, ಜೀವಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಯಾಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿಸುವವನೂ, ಆ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡುವವನೂ, ಸಕಲಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವವನೂ, ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನೂ, ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ದುಷ್ಟಾಪ್ಯನೂ ಆದ ಮಹಾನುಭಾವನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರತಾಪವು ಸಾಗುವುದೇ?” ೧೩೬. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತಾ, ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಗರ್ವವು ಉಡುಗಿಹೋಗಲು, ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ ಶಿವನು ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅವನ ಮನದ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ೧೩೭. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲು, ಚಂದ್ರಶೇಖರನೂ ಬೇಡನಾಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮಹಾತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ನಿರ್ಧೂಮವಾದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ, ಮೇಘ ಚದುರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಗುವ ರವಿಯಂತೆ, ಮಾಯೆಯ ಆವರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಬೆಳಗುವಂತೆ, ಒರೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಸೇರಿದ ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಂತೆ ಅತಿಶಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು.

ಇದು ನಿಖಲಿಭುವನೈಕವಲ್ಲಭ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರ ವರದ ಕರುಣಾವರಣ ಪರಮ
ಶಿವಲಿಂಗ ತರುಣಪತಂಗಸಂಗತ ಮಂಗಳಹೃದಯಾರವಿಂದಬಂಧುರ ಸರಸ
ಸಜ್ಜನಿಮಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾವಿಚಕ್ಷಣಿ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರಿದೇವ ವಿರಚಿತಮಾದ
ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ ವಿಪುಲ ಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ಶಬರಶಂಕರ
ಪಾರ್ಥ ಯುದ್ಧವರ್ಣನಂ ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ.

ಗದ್ಯ : ಈ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಚಂಪೂಪ್ರಬಂಧವು ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಿಗೂ ಏಕಮಾತ್ರ
ಪ್ರಭುವೂ, ದೇವದಾನವೇಂದ್ರರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ,
ದಯಾಕವಚನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಶುಭಚಿನ್ಮನಾದ ಮಹಾದೇವನೆಂಬ ತರುಣ
ಭಾಸ್ಕರನೊಡಗೂಡಿದ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತವೆಂಬ ತಾವರೆಯಿಂದ ಶೋಭಿತನೂ, ರಸಜ್ಞರಾದ
ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತನೂ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಕವಿತಾಕೌಶಲವುಳ್ಳ
ವನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಷಡಕ್ಷರದೇವನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ
ಮಹಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶಬರಶಂಕರ ಪಾರ್ಥ ಯುದ್ಧವರ್ಣನವೆಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶ್ವಾಸವು
ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ

ಶೀಘ್ರವರ್ತಮಂಗಳಾಮೃತಂ

ಭಾಸುರಪೂರ್ಣೇಂದುರುಚಿಚಕೋರಂ ವಿಶ್ವಾ

ವಾಸಂ ನಿಗಮಸ್ತುತಸುವಿ

ಲಾಸಂ ಮಾಘೀಮುಗೇ ಸೌಖ್ಯಮಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ

೧

ಮಹಾಸ್ವಗ್ಧರೆ

ರವಿಕೋಟದ್ಯೋತಮತ್ತಂ ತೋಳಗೆ ಶಶಿಕಲಾಸ್ವಧುರ್ನೀಜೂಟನಂಗೋ

ಧ್ವಜಭಸ್ಮಾಲಿಪ್ತನಕ್ಷತ್ರಯಕಲಿತನಂತಾಹಿಭೂಷಂ ಮಹಾಕೃ

ತ್ರಿವಾಸಂ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಂ ದಶಭುಜನಸಿತಗ್ನೀವನೊಲ್ಲೊಪ್ಪಿದಂ ಟಂ

ಕವರಾಭೀತಿತ್ರಿಶೂಲಾದ್ಯುಪಲಸಿತಕರಂ ದಿವ್ಯರೂಪಂ ಮಹೇಶಂ

೨

ಎಳವಳಿಕನ ಬೆಳ್ಳೆಳಗಂ

ಬಬಲ್ಪಿ ಶಶಿರುಚಿಯೊಳೆಕವಿಟ್ಟಂದದಿನೇಂ

ತೋಳಗಿದುದೊ ಧವಳಕಿರಣೋ

ಜ್ವಲಿಸದ್ಯೋಜಾತವದನಮದು ಪರಶಿವನಾ

೩

೧. ಸಂಪತ್ಕರಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮುಖಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಬೆಳುದಿಂಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಚಕೋರಪಕ್ಷಿಯಾದವನೂ, ಜಗದಾಧಾರನೂ, ವೇದಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಲಾದ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ೨. ಮಹೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಆಗ ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ತುಂಬಿತು. ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಲೆಯೂ, ದೇವಗಂಗೆಯೂ, ಮೈಗೆ ಸುಟ್ಟ ಮನ್ಮಥನ ಭಸ್ಮಲೇಪವೂ, ತ್ರಿನೇತ್ರಗಳೂ, ಆದಿಶೇಷನ ಆಭರಣಗಳೂ, ಮಹಾಗಜಚರ್ಮಾಂಬರವೂ, ಪಂಚಮುಖಗಳೂ, ಹತ್ತು ತೋಳುಗಳೂ, ಕರಿಗೊರಲೂ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಟಂಕಾಯುಧ ಹಾಗೂ ವರಾಭಯ ಮುದ್ರೆಗಳೂ, ತ್ರಿಶೂಲವೂ ಶೋಭಿಸಿ ಶಿವನು ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ೩. ನಯವಾದ ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ, ಚಂದ್ರನ ಬೆಳುದಿಂಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಸೇರಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರಕಿರಣಗಳಿಂದ ಉಜ್ವಲವಾದ ಶಂಕರನ ಸದ್ಯೋಜಾತ ಮುಖವು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಎಳನೇಸಳ ಬಿಂಬದ ಕೆಂ
ಬೆಳಗಂ^೧ ತೆಗಟ್ಟಿಲರ್ದ ದಾಸಳದ^೨ ಪೊಸಗಂಪಂ^೩
ಪಟಿಕೆಯ್ತು ವಾಮದೇವೋ
ಜ್ವಳವದನಂ ಸೊಗಯಿಸಿದುರ್ದಗಜಾಧವನಾ^೪

೪

ಭ್ರಮರಾಂಜನಾಭ್ರರುಚಿ ವಿ
ಭ್ರಮಮತಿಸಿತಕುಟಲದಂಷ್ಟ್ರಮುಕ್ತಿತ್ರಯಸಂ
ಕ್ರಮಿತಂ ಕರಮೆಸೆದುದಘೋ^೫
ರಮುಖಂ ಘಣಿಕುಂಡಲೋಜ್ವಲಂ ಪುರಹರನಾ

೫

ಅಲರ್ದ^೬ ಪೊಸಕರ್ಣಿಕಾರದ
ಸುಲಲಿತ ನವಕನಕಕಂಜಕಿಂಜಲ್ದ ಮಂ
ಜುಲರುಚಿಯಂ ಪಟಿದೆಸೆದುದು
ವಿಲಸಿತ ತತ್ಪರುಷವಕ್ತ್ರಮಹಿಕುಂಡಲನಾ

೬

ಎಳಮುತ್ತಿನ ಶಂಖದ ಬೆ
ಳ್ಳಿಳಗುಂ ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದಂತೆ ತೊಳತೊಳಗುವ ಸೈ
ಪಳವಡೆ ನಯನತ್ರಯಮಂ
ಜುಳಮೀಶಾನಾಸ್ಯಮೊಪ್ಪಿದುದು ಶಶಿಧರನಾ

೭

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಘನತೇಜಂ ರತ್ನಮಾ ರತ್ನದಿಮಧಿಕಕರಂ ಕಾಂಚನಂ ರತ್ನದಿಂ ಕಾಂ
ಚನದಿಂ ತೀವ್ರಾಂಶುಯುಕ್ತಂ ಪಳಚನೆ ಪೊಳೆವೊಳ್ಳಿಚುಮಾ ರತ್ನದಿಂ ಕಾಂ
ಚನದಿಂದೊಳ್ಳಿಚಿನಿಂದಂ ರವಿರುಚಿ ಪಿರಿದೊಪ್ಪಿರ್ಕುಮಾ ರತ್ನದ್ವಿಂ ಕಾಂ
ಚನದಿಂದೊಳ್ಳಿಚಿನಿಂದಂ ರವಿರುಚಿಯಿನಳುಂಬಂ ಮಹೇಶಪ್ರಕಾಶಂ

೮

೪. ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಬೆಳಗನ್ನೂ ಮೀರಿ, ಅರಳಿದ ದಾಸವಾಳದ ನವಾರುಣ ಕಾಂತಿ
ಯನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವಂತೆ, ಪಾರ್ವತೀರಮಣನ ವಾಮದೇವವೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ
ಮುಖವು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೫. ದುಂಬಿ, ಕಾಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಮೇಘಗಳಂತೆ ಕಾಂತಿಯೂ,
ಅತಿಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳೂ, ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ಹಾವಿನ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳೂ
ಕೂಡಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಪುರಮಥನನ ಅಘೋರ ಮುಖವು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೬. ಆಗ
ತಾನೇ ಅರಳಿದ ಬೆಟ್ಟದ ತಾವರೆಯ ಮತ್ತು ಮನೋಹರವಾದ ಹೊಸಹೊಂದಾವರೆಯ
ಕೇಸರಗಳ ಕಾಂತಿಗಳನ್ನ ಕಡೆಗಣಿಸಿದ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದ ಘಣಿಕುಂಡಲನಾದ ಶಿವನ
ಪೋಜ್ವಲವಾದ ತತ್ಪರುಷಮುಖವು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೭. ಚಂದ್ರಚೂಡನ
ಈಶಾನಮುಖವು ಎಳೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಧವಳಶಂಖದ ಶುಭ್ರಕಾಂತಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ
ತೊಳತೊಳಗಿ ಆನಂದವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ, ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ
ರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ೮. ಉಜ್ವಲಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವುದು ರತ್ನ; ರತ್ನಕ್ಕಿಂತಲೂ

೧ ಬೆಳಗಂ (ಗ,ತ) ೨ ತೆಗೆದ (ಚ) ೩ ದಾಸಣದ (ಯ) ೪ ಕೆಂಪಂ (ಕೈಬರೆಹದ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ)
೫ ವರನಾ (ಚ) ೬ ಸೆದುದು ಘೋ (ಜ) ೭ ಅಲರ್ದ (ಗ,ತ); ಅಲರ್ವ (ಯ)

ಚಂಪಕ

ತುಲೆಲಳವಾಂತು ನಿಂದ ಮಿಗಬೇರನಿಕ್ಕಿ ಪೊಣರ್ಕೆಗಾರ್ಪು ಸಂ
ಗಲಿಸಿದಿರಾಂತ ಪಲ್ಲಮುಚಿರಕ್ಕಸನಂ ಸದೆದಣ್ಣಿ ಚುರ್ಚ ಬಾಂ
ಬೊಂಬಲನೊಡರ್ಚ ನಲ್ಲೊಗಮನಗ್ಗಿಮೊಗರ್ಗ ಸಮಂತು ಬೆಳ್ಳಸಂ
ದಳೆದೇಸಿದಿದರ್ ಬಾನ್ನವಿರನೊಳ್ಳರಿಜಂ ತಳೆದೊಪ್ಪಿ ತೋಪಿದಂ

೯

ಶ್ರುತಿವೀಧಿ^೧ ಮುಗಿದ ಕೆಯ್ಲಿ
ನತಿಶಯಮನೆ ಪೊಗಲ್ವ ಮಂಗಳಧ್ವನಿ ದಿವಿಜ
ಪ್ರತಿಯ ಜಯಜಯರುತಿ ಗಣ
ನುತಿನಿನದಂ ದೇಸೆಯನಳುರ್ದದೇಂ ಮುಸುಕಿದುದೋ

೧೦

ಚಂಪಕ

ವಿತತ ಸುಗಂಧಿ^೨ ಸಾರಸುರಭೀಕೃತ ದಿಜ್ಜುಚಂಚರಿಕಸಂ
ಗತ ಮಕರಂದಪೂರ್ಣ ಸುಮನೋಗಣಪಾಣಿವಿಮುಕ್ತ ಭೂರಿದಿ
ವೃತರಲತಾಂತವೃಷ್ಟಿ ಸುರಭೀರಿಯ ನಿರ್ಭರನಾದಮುಣ್ಣೆ ಸ
ನ್ನುತ ಸುರರಾದುರ್ಘೇಯನೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ ಸೂಸಿದುದೀಶ್ವರಾಂಘ್ರಿಯೋಳ್

೧೧

ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಗುವುದು ಬಂಗಾರ; ರತ್ನ, ಬಂಗಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರಕಾಶ ಫಳ್ ಎಂದು ಹೊಳೆಯುವ ಕೋಲ್ಮಿಂಚು; ರತ್ನ, ಬಂಗಾರ, ಮಿಂಚುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯು ಮತ್ತೂ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದುದು. ರತ್ನ, ಬಂಗಾರ, ಮಿಂಚು, ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ತೇಜಸ್ಸು ಅಖಂಡೋಜ್ವಲವೆನಿಸಿ ಶೋಭಿಸಿತು. ೯. ಶೌರ್ಯ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಎದುರು ಬಿದ್ದ ವ್ಯಾಘ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ, ಕದನೋನ್ಮುಖನಾದ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಗಜಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತ್ರಿಪುರಾಸುರರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನಂಟುಮಾಡಿ ಧವಳಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಸಿದ ವ್ಯೋಮಕೇಶನು ತನ್ನ ರಮ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು.¹ ೧೦. ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ವೇದರಾಶಿಗಳು “ಅದ್ಭುತ, ಅದ್ಭುತ” ವೆಂದು ಉದ್ಗರಿಸುವ ಧ್ವನಿಯೂ, ದೇವತಾಸಮೂಹವು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಮಂಗಳ ಘೋಷವೂ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳ ಜಯಜಯಕಾರವೂ ಸಕಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ತುಂಬಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದುವು. ೧೧. ದೇವತೆಗಳು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಲೂ, “ಉಘೇ” ಎಂದು ಜಯಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ದಿವ್ಯ

೧ ದೇರ (ಯ); ಭೇದ (ಜ) ೨ ಶ್ರುತಿ ವಿತತ (ಯ) ೩ ಗಂಧ (ಯ)

1 ಮಿಗಬೇರ (ಸಂ. ಮೃಗವೈರ) = ವ್ಯಾಘ್ರ. ಪಲ್ಲ ಮಚಿ = ಆನೆ, ಬಾಂಬೊಲ - ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ತ್ರಿಪುರಾಸುರ. ಅಗ್ನಿಮೊಗರ್-ಅಗ್ನಿಮುಖರಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಬಾನ್ನವಿರ-ವ್ಯೋಮ ಕೇಶನಾದ ಶಿವ, ಒಳ್ಳರಿಜು-ಸುಂದರವಾದ ದೇಹ (ರಂ)

ಹರಗಣಮುಂ ಸುರಗಣಮುಂ

ಕಿರಾತವೇಷಮನಗಲ್ಲು ದಿವ್ಯಾಭರಣಾಂ

ಬರಗಂಧಮಾಲಿಕಾಬಂ

ಧುರಮೆಸೆದುದು ಮುನ್ನಿನಂತಿರಭವನ ಪೊರೆಯೊಳ್*

೧೨

ಚಂಪಕ

ಉಟಿದು ಪುಳಿಂದಿನೀವಿಹಿತವಿಭ್ರಮಮಂ ಸುರಕಾಮಿನೀಜನಂ

ಬಳಸಿರೆ ತಾನುಮಂತೆ ನಗನಂದನೆ ಹಾರಕಿರೀಟಕುಂಡಲೋ

ಜ್ವಲಕಳಕಾಂಚಿ ಕಂಕಣಪದಾಂಗದ ಮುಖ್ಯವಿಭೂಷಣಾಳಿ ಕ

ಣ್ಣೊಳಿಸಿರೆ ದೇವದೇವನಡದೊಳ್ ನೆಲಸಿದಳುದಾರಶೋಭೆಯಿಂ

೧೩

ವಚನ

ಆಗಳ್

ಚಂಪಕ

ಬೆಮರ್ವ ಕಳೇವರಂ ಸುರಿವ ಸಂತಸಗಣ್ಣಿನಿ ತಳ್ತ ಕಂಪನಂ

ನಿಮಿರ್ದಸೆವಂಗರೋಮತತಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುತ್ತಿರೆ ತಳ್ತದೆಬ್ಬು^೧ ಸಂ

ಭ್ರಮದ ಪೊದಬ್ಬಿಯಿಂ ಮುದದ ಪೆರ್ಚುಗೆ ಸಂದಣಿಗೊಳ್ಳಿನಂ ಪದಾ

ಬ್ಬಮನಮರ್ದೊಪ್ಪೆ ಮೌಳಿ ಮಣಿದಂ ಮಹಿಯಂ ತನು ಸೋಂಕಿ ಪಾಂಡವಂ ೧೪

ಪರಿಮಳದ ಕಂಪನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರಡುತ್ತಲಿದ್ದ, ಮಕರಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು, ದುಂಬಿಗಳು ಮುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಲತೆಗಳ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೊಗಸೆಗೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಶಿವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೨. ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೂ, ದೇವತಾಸಮೂಹವೂ ಬೇಡರ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ದಿವ್ಯಮೂಲ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನದಿಂದ ಕೂಡಿ ತಮ್ಮ ನಿಜಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಶಿವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರು. ೧೩. ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬೇಡಹೆಣ್ಣುಗಳ ಅಂದವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ನಿಂತರು. ಆಕೆಯೂ ಇತರ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಬೇಡಸ್ತೀ ಆಕಾರವನ್ನುಳಿದು, ಹಾರ, ಕಿರೀಟ, ಕುಂಡಲ, ಒಡ್ಡಾಣ, ಕಡಗ, ಬಾಹುಪೂರಾದಿ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ವಿಶೇಷ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತಳಾಗಿ ಶಿವನ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ವಚನ : ಆಗ ೧೪. ಆನಂದಾತಿರೇಕದಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಮೈ ಬೆವರಿಟ್ಟಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಸುರಿಯಿತು, ಮೈ ಕಂಪಿಸಿತು; ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಅವನು ತಕ್ಷಣ ಸಂಭ್ರಮ, ಆನಂದೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು, ಶಿವನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು

೧ ವರಾಂ (ಯ) ೨ ಉದಾತ್ತ (ಬ) ೩. ದೇಳ್ಳ (ಯ)

*ಈ ಪದ್ಯವು 'ಯ' ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಬಿಟ್ಟುಹೋದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನ

ಅಂತೆಜಗಿ ಸರುಜಂ ಸಂಜೀವನಮಂ ಸವಿದಂತೆ, ಬಡವಂ ಕಡವರಂಗಂಡಂತೆ,
ಕಡಲೊಳಾಟ್ಟಂ ತೆಪ್ಪಮನಪ್ಪಿದಂತೆ, ಜಾತ್ಯಂಧಂ ಕಣ್ಣಡೆದಂತೆ ನಿರತಿಶಯ
ಸಂಮಾದ^೧ ಮನೋಳಕೊಂಡು ಕರಾರವಿಂದಂಗಳಂ ಪಣೆಯೊಳಮರ್ಚಿ ನಿಂದು

ಚಂಪಕ

ಪದತಳದೊಳ್ ತೊಡಂಕಿ ಪರಿದಾಡಿ ಪೊದಟ್ಟಿಸೆವಂಗದೇಶದೊಳ್
ಪದೆದುರದಲ್ಲಿ ಸಯ್ಯರಿದು ಮಂಜುಳಕಂಠಮನಪ್ಪಿ ವಕ್ರಪ
ದ್ದೊಳೆಡೆಗೊಂಡು ಸುತ್ತಿ ಸುತಿದಾಡಿ ಬಬಲ್ಪು ಸರಿತ್ಯುಧಾಂಶುಗಳ್
ಪ್ರದಿದ ತದೀಯಮೌಳಿಯೊಳೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದುರ್ದು ದೃಷ್ಟಿ ಪಾರ್ಥನಾ

೧೫

ವಚನ

ಅಂತು ಸಡಗರದಿನವನಭವನನಭೀಕ್ಷಿಸಿ

ಚಂಪಕ

ಜಯ ಜಗದೀಶ ದೇವ ಜಯ ಚಿನ್ಮಯರೂಪ ಜಯಾದಿಜಾಕುಚ
ದ್ವಯಹರಿಚಂದನಾಂಕ ಜಯನಿರ್ಜಿತಪಾಶ ಜಯಾಗಮಾಂತಸಂ
ಚಯನುತಪಾದಪದ್ಮ ಜಯ ಭೂಧರಧರ್ಮ ಜಯಾಶ್ರಯಾಶಸಂ
ಶ್ರಯನಿಜಫಾಲನೇತ ಜಯ ನಿರ್ಜರಪೂಜ್ಯ ಜಯಾಂತಕಾಂತಕಾ

೧೬

ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ವಚನ : ಹಾಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ರೋಗಿಯು
ಪ್ರಾಣದಾಯಕವಾದ ಔಷಧವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನಂತೆ, ದರಿದ್ರನು ಚಿನ್ನವನ್ನು ಕಂಡಂತೆ,
ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದವನು ದೋಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟುಕುರುಡನು
ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾಗೆ, ತನ್ಮತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ,
ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ೧೫. ಅರ್ಜುನನ ದೃಷ್ಟಿಯು
ಶಿವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಹೊರಳಾಡಿತು, ಮೇಲೇರಿ ಶಿವನ ದಿವ್ಯವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ
ಹರಡಿತು, ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನಡರಿತು, ಮನೋಹರವಾದ ಕೊರಳನ್ನಾಲಂಗಿಸಿತು,
ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಸಿ ಸುಳಿದಾಡಿತು. ಸುಳಿದು ಸುಳಿದು ಬಳಲಿತು.
ಗಂಗೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ನೆಲಸಿತು.
(ಅರ್ಜುನನು ಶಿವನನ್ನು ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು).
ವಚನ : ಹೀಗೆ ಅವನು ಶಿವನನ್ನು ಸಂಭ್ರಮೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ೧೬. “ಜಗದೀಶ್ವರನೇ,
ಪ್ರಭುವೇ, ಜ್ಞಾನಘನನೇ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಕುಚಕುಂಕುಮ ವಿಲಿಪ್ತಾಂಗನೇ, ಮಾಯಮಲಗಳ
ಪಾಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನೇ, ವೇದಾಂತಸ್ತುತ ಪಾದಕಮಲಗಳುಳ್ಳವನೇ, ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು

ಉತ್ಪಲ

ಭಕ್ತಕುಟುಂಬಿ ಭಕ್ತಜನವತ್ಸಲ ಭಕ್ತಭವಾದ್ರಿಶಂಬ ಸ
 ದ್ವಕ್ತಸಹಾಯ ಭಕ್ತಸುಖಸಿಂಧುಸುಧಾಕರ ಭಕ್ತಪಾಲನೋ
 ದ್ಯುಕ್ತ ನಿರೀಹಭಕ್ತಪರಮೋಕ್ತದ ಭಕ್ತಮನಸ್ಸರೋಜಸಂ
 ಸಕ್ತಮರಾಳ ಭಕ್ತಪರಿಷದ್ವಿಪದರ್ಶಿಣವಕುಂಭಸಂಭವಾ

೧೭

ಮಹಾಸುಗೃಹ

ಚಳಿತ್ವಂ ಚಾಡ್ಯತ್ವಂ ಚಪಳಮತಿ ಮದಾಂಧಂ ಮಹಾಮೋಹಮೂರ್ಛಾ
 ವಿಳನಾಶಾಪಾಶಬದ್ಧಂ ಕುಟಲನಧಮನಾದೆನ್ನೋಳಾರಯ್ಯುದೇಂ ನಿ
 ಮಳಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಭಾಸ್ವದ್ಗುಣಮನುಮಾನಾಥ ಸರ್ವಾಪರಾಧಂ
 ಗಳನೀಗ್ ತಳ್ಳದಂತುಂ ಮಱಿ ಪೊರೆ ಪುರುಳಿಲ್ಲಮೆನ್ನೋಳ್ ಪುರಾರೀ

೧೮

ಚಂಪಕ

ಅಟಿದಟಿದುಂ ಮತಿಭ್ರಮಿತನಾದ ಮದಾಂಧಕನಾನೆ ಕಂಡು ಕಂ
 ಡೆಣಗದ ಖೂಳನಾನೆ ಕುಟಿವಾನಿಸನಾನೆ ಕುಬುದ್ಧಿಯಾನೆ ಕ
 ಟ್ಪಟಿಕೆಯ ದುಷ್ಕನಾನೆ ಮಱಿ ದೇವ ಮದೀಯ ಶತಾಪರಾಧಮಂ
 ಮಱಿ ಕರುಣಾಬ್ಧಿ ಫಿನ್ನ ಸುಗುಣೋನ್ನತಿಯಂ ಭುವನೈಕವಲ್ಲಭಾ

೧೯

ಬಿಲ್ಲಾಗಿ ಹಿಡಿದವನೇ, ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಹಣೆಗಣ್ಣುಳ್ಳವನೇ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ
 ಪೂಜಿತನಾದವನೇ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯನೇ ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ. ೧೭. ಭಕ್ತ
 ಕುಟುಂಬಿಯೇ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೇ, ಭಕ್ತಸಂಸಾರವೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳಿಗೆ ವಜ್ರಾಯುಧ
 ದಂತಿರುವವನೇ, ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿಯೇ, ಭಕ್ತರ ಅನಂದಸಾಗರವನ್ನು ಉಕ್ಕೇರಿಸುವ
 ಚಂದ್ರನೇ, ಭಕ್ತರಕ್ಷಣೆಯೇ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವವನೇ, ನಿಷ್ಕಾಮಿಗಳಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ
 ಕೈವಲ್ಯಮುಕ್ತಿಪ್ರದನೇ, ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ತಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಹಂಸದಂತಿರುವವನೇ,
 ಭಕ್ತಕೋಟಿಯ ಸಂಕಷ್ಟಗಳೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಆಪೋಶನವಾಗಿಸುವ ಅಗಸ್ತ್ಯನಂತಿರುವವನೇ
 ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ೧೮. ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ, ಮೂಢನಡತೆಯುಳ್ಳವನೂ,
 ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವನೂ, ಗರ್ವದಿಂದ ಕಣ್ಣಾದವನೂ, ವಿಪರೀತ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ
 ಮೈಮರೆತು ವ್ಯಾಕುಲನಾದವನೂ, ಆಶಾಪಾಶಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾದವನೂ,
 ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯೂ, ನೀಚನೂ ಆದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ,
 ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯೇ, ಈಗ ನನ್ನ
 ಸಕಲಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಲೇ ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿ, ಮರೆತುಬಿಡು. ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನೇ,
 ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ೧೯. ತಿಳಿದು ತಿಳಿದೂ, ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟು
 ಗರ್ವದಿಂದ ಕುರುಡನಾದೆನು. ನೋಡಿದರೂ ಸಹ ನಮಸ್ಕರಿಸದ ಅಯೋಗ್ಯನು ನಾನು.
 ನಾನು ಕುರಿಯಂತೆ ಮೂಢನು; ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ

ಕರುಣಿಸು ಕಾಲಸಂಹರ ಕಲಾಪಕಲಾಧರ ಸಾರಸತ್ಯಪಾ
ಕರ ಶರಣಾಗತಾದರ ಸುರಾಹಿತಭೀಕರ ಧೀರವಾರಸಾ
ಗರ ವಿಲಸತ್ಸುಧಾಕರ ಮಹಾಗುಣಬಂಧುರ ಶೂಲಕೃತ್ಸಿಂ
ಧುರ ಕನಕಾದ್ರಿಕಂದರ ವಿರಾಜಿತಮಂದಿರ ಕಾಲಕಂಧರಾ

೨೦

ಉತ್ಪಲ

ದೇವ ಮಹೇಶ ದೇವರಿಪುನಾಶಕ ದೇವ ಗಣೇಶತಾತ ಮ
ದ್ವೇವ ಗಿರೀಶ ದೇವ ಜಿತಪಾಶಕ ದೇವ ಹುತಾಶಲೋಚನಾ
ದೇವ ಸುಭಾವ ದೇವ ಸುಕಳೇವರ ದೇವ ಸುಧರ್ಮಕೋಶ ಸ
ದ್ವೇವ ಮದೀಶ ದೇವ ಗರಳಾಶನ ದೇವ ನಗಾತ್ಮಜೇಶ್ವರಾ

೨೧

ನಿರುಪಮಮೂರ್ತಿ ನಿರ್ಮಳಿನಮೂರ್ತಿ ನಿರರ್ಗಳಮೂರ್ತಿ ಸತ್ಯಪಾ
ಕರವರಮೂರ್ತಿ ಭದ್ರಮಯಮೂರ್ತಿ ಭವಾಮಯದೂರಮೂರ್ತಿ ಭಾ
ಸ್ವರರುಚಿಮೂರ್ತಿ ಭಕ್ತಹಿತಮೂರ್ತಿ ಚರಾಚರಮೂರ್ತಿ ಚಂದ್ರಶೇ
ಖರವರಮೂರ್ತಿ ಚಾರುತರಮೂರ್ತಿ ಸುಮೂರ್ತಿಯಮೂರ್ತಿ ಶಂಕರಾ

೨೨

ಅರಿಯದ ದುಷ್ಟನು ನಾನು. ಭಗವಂತನೇ, ನನ್ನ ನೂರು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಡು. ಕರುಣಾಸಾಗರನೇ, ಜಗದೇಕನಾಥನೇ ನಿನ್ನ ದಯಾ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸು. ೨೦. ಮೃತ್ಯುಂಜಯನೇ, ಚಂದ್ರಚೂಡನೇ, ಪರಮ ದಯಾನಿಧಿಯೇ, ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೇ, ದೇವವೈರಿಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರನೇ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶೋಭಿಸುವವನೇ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶೋಭಿತನೇ, ಶೂಲಾಯುಧದಿಂದ ಗಜಾಸುರನನ್ನು ತಿವಿದು ಕೊಂದವನೇ, ಮೇರುಪರ್ವತದ ಗುಹೆಗಳೇ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗುವವನೇ, ನೀಲಕಂಠನೇ ಕೃಪೆ ಮಾಡು. ೨೧. ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನೇ, ಮಹಾದೇವನೇ, ದೈತ್ಯಾಂಕನೇ, ಗಣಪತಿಯ ಪಿತನೇ, ನನ್ನೊಡೆಯನೇ, ಕೈಲಾಸಪತಿಯೇ, ಜನನ ಮರಣರೂಪವಾದ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನೇ, ನಿಟಿಲಾಕ್ಷನೇ, ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನೇ, ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯೇ, ಶುದ್ಧಧರ್ಮದಿಂದ ಪರಿವೃತನೇ, ಸಜ್ಜನರಕ್ಷಕನೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಭುವೇ, ನಂಜುಂಡನೇ, ಗೌರಿಕಾಂತನೇ ಕರುಣಿಸು. ೨೨. ಹೋಲಿಸಲು ಬಾರದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನೇ, ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪನೇ, ದಿವ್ಯಲೀಲಾಸ್ವರೂಪನೇ, ದಯಾನಿಧಿಯೇ, ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪನೇ, ಆದ್ಯಂತರಹಿತನೇ, ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನೇ, ಭಕ್ತರ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವವನೇ, ಚರಾಚರಮೂರ್ತಿಯೇ, ಇಂದುಮೌಳಿಯೇ, ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯೇ, ಆಕಾರವುಳ್ಳವನೇ, ಆಕಾರರಹಿತನೇ,

೧ ಕೃತ್ತಿ (ಕೈಬರಹದ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ) ೨-೨ ಹುತಾಶಲೋಚನಾಕ್ಷಯಾ (ಚ) ೩-೩ ವರಪಾಂಡು ಕಳೇವರ (ಚ)

ಚಂಪಕ

ಪರಮ ಪರಾದಿರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮ ಪರಾಸ್ಥಿತ ಪಾಶ್ಚಿಮೋರ ಚತ್
ಪರತರತತ್ತ್ವ ಪಾವನ^೧ ಗುಣಾಶ್ರಯ ಪಾಲಿತವಿಶ್ವ ಭಕ್ತತತ್
ಪರಪರಿಪೂರ್ಣ ಪಾವಕವಿಲೋಚನ ಪನ್ನಗಹಾರ ಸತ್ಯರಾತ್
ಪರ ಪರಮೇಶ ಪಾಲಿಸು ಪರಾಪರಮೋಕ್ಷದ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಾ

೨೩

ನಿರಘ್ನ ನಿರೀಹ ನಿರ್ಭಯ ನಿರಾಶ್ರಯ ನಿಶ್ಚಲ ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲಾ
ಚರಣ ನಿರಂತ ನಿರ್ಭವ ನಿರಾಮಯ ನಿರ್ಗುಣ ನಿಸ್ಸುಳಪ್ರಭಾ
ವರಣ ನಿರಂಗ ನಿರ್ಮದ^೨ ನಿರಾಕುಲ ನಿಷ್ಕಲ ನೀಲಕಂಠ ನಿ
ರ್ಜರನತ ನಿಷ್ಯಳಂಕ^೩ ಜಯಶಂಕರ ನಿರ್ಜಡ^೪ ಶಾಂಭವೀಧವಾ

೨೪

ಉತ್ಪಲ

ವ್ಯೋಮಕಚಾಭಿರಾಮ ತತಸಾಮ ಸುಧಾಮ ಸುರಾಮ ಸಜ್ಜನ
ಪ್ರೇಮ ನಿರಾಮಯಾಂಗ ಪರಭೀಮ ಸುನಾಮ ನಿಕಾಮ ನಿರ್ಜರ
ಸ್ತೋಮಲಲಾಮ ಹೇಮನಗಧಾಮ ಜಗತ್ತಯಸಾರ್ವಭೌಮ ಸು
ತ್ರಾಮಮುಖಾಮರಾಚ್ಯ^೫ ಚತಕಾಮ ಸದಾ^೬ಮಳ ಸೋಮಭೂಷಣಾ

೨೫

ಶುಭಕರನೇ ಕರುಣಿಸು. ೨೩. ಮಹೋನ್ನತನೇ, ಸಕಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಸ್ವರೂಪನೇ, ಪರಮೇಶ್ವರನೇ, ದಯಾಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನೇ, ಭವಪಾಶವಿಲ್ಲದವನೇ, ಚಿದಾಭಾಸರೂಪವಾದ ಜೀವಕೋಟಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನೂ, ನಿಯಾಮಕನೂ ಆದವನೇ, ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನೇ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನೇ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನೇ, ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಿಯೇ, ವಿಶ್ವದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನೇ, ಅಗ್ನಿನಯನನೇ, ಉರಗಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೇ, ಸದ್ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನೇ, ಪರಮೇಶ್ವರನೇ, ಅಣು-ಮಹತ್ತ್ವ ರೂಪನೇ, ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನೇ, ಉಮಾಕಾಂತನೇ ರಕ್ಷಿಸು. ೨೪. ಪಾಪದೂರನೇ, ನಿಷ್ಕಾಮನೇ, ಅಭೀತನೇ, ಅನ್ಯ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದವನೇ, ಅಚಲನೇ, ನಿತ್ಯನೇ, ಶುದ್ಧಾನುಷ್ಠಾನನಿರತನೇ, ನಾಶರಹಿತನೇ, ಅನಾದಿಯೇ, ರೋಗದೂರನೇ, ತ್ರಿಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನೇ, ಉಪಮಾನರಹಿತನೇ, ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನೇ, ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹವಿಲ್ಲದವನೇ, ನಿಗರ್ವಿಯೇ, ಶಾಂತನೇ, ಕಳಾತೀತನೇ, ಕಫ್ಫುಗೊರಳನೇ, ದೇವವಂದಿತನೇ, ಕಳಂಕರಹಿತನೇ, ಅಜ್ಞಾನರಹಿತನೇ, ಸುಖಸ್ವರೂಪನೇ, ಗಿರಿಜಾರಮಣನೇ ಕಾಪಾಡು. ೨೫. ವ್ಯೋಮಕೇಶನೇ, ಮನೋಹರನೇ, ಸಾಮವೇದವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದವನೇ, ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯೇ, ಲೀಲಾವಿನೋದಿಯೇ, ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವನೇ, ಕುಂದಿಲ್ಲದವನೇ, ರಿಪುಭಯಂಕರನೇ, ದಿವ್ಯನಾಮನೇ, ನಿಷ್ಕಾಮನೇ, ದೇವೋತ್ತಮನೇ, ಮೇರುಮಂದಿರನೇ,

೧ ನಾಶ (ಯ) ೨ ಪಾಲನ (ಕ,ಜ) ೩ ನಿರ್ಮಲ (ಚ); ನಿಶ್ಚಲ (ಯ) ೪ ಛಾಂಕ (ಗ,ತ) ೫ ನಿರ್ಜರ (ಯ) ೬ ಸುಧಾ (ಗ, ತ)

ತುಂಗತರಂಗಗಾಂಗಜಲಸಂಗ ಕುರಂಗಧರೋತ್ತಮಾಂಗ ನಿ
ಭಂಗ ನಿರಂಗ ರುಗ್ವಿತ್ತಪತಂಗ ಸುಧಾಂಗ ಸುಮಂಗಲಾಂಗ ಸ
ಲ್ಲಿಂಗನಿಜಾಂಗ ಪುಂಗವತುರಂಗ ಭುಜಂಗವಿಭೂಷ ಮರ್ದಿತಾ
ನಂಗ ವಿಹಂಗರಾಜರಥದತ್ತರಥಾಂಗ ಚಿದಂಗನಾಪ್ರಿಯಾ

೨೬

ಚಂಪಕ

ಭೃತನಗಧರ್ಮ ಧರ್ಮಪರಿಪಾಲ ಕಪಾಲಕರೇಶ ರೇಶಸಂ
ಗತ ಗತಕಾಮ ಕಾಮದ ಕಲಾಪಕಲಾಪ ಸಮಸ್ತಮಸ್ತಕ
ಸ್ಥಿತಪದಸಾರಸಾರಸ್ತಿ ಕುಮಾರಕುಮಾರ ಸದಾನ ದಾನವಾ
ಹಿತಹಿತ ದೇವದೇವ ಜಯ ವಾಗ್ಗರ ವಾಗ್ಗರವಂದ್ಯ ಶಂಕರಾ

೨೭

ಶಿವ ಭವ ಭೀಮ ಕಾಮಮದಮರ್ದಿ ಕಪರ್ದಿ ನಿತಾಂತಶಾಂತ ದಿ
ವ್ಯವರದ ಭವ್ಯಸೇವ್ಯ ಪದಕಂಕರಶಂಕರ ಶಂಭು ಶಾಂಭವೀ
ಧವ ಭುವನೇಶ ಪಾಶಹರ ಚಿದ್ಗುಣ ಸದ್ಗುಣಾಥಯೂಥಬಾಂ
ಧವ ಧವಳಾಂಗಸಂಗತ ಕೃಪಾಕರ ಭೀಕರ ಕಾಲಸಂಹರಾ

೨೮

ತ್ರಿಲೋಕಸಾರ್ವಭೌಮನೇ, ಇಂದ್ರಾದಿದೇವಗಣಾರಾಧಿತನೇ, ಮದನಾಂತಕನೇ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧನೇ, ಚಂದ್ರಾಭರಣನೇ ಜಯ ಜಯ. ೨೬. ಗಂಗಾಧರನೇ, ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯೇ, ಅಜೇಯನೇ, ನಿರಾಕಾರನೇ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ ಸಹ ಮೀರಿದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನೇ, ಅಮೃತಸ್ವರೂಪನೇ, ನಿರ್ಮಲಾಂಗನೇ, ಸುಲಕ್ಷಣನೇ, ದಿವ್ಯಲಿಂಗನೇ, ವೃಷಭವಾಹನನೇ, ಸರ್ವಭೂಷಣನೇ, ಮದನಧ್ವಂಸಿಯೇ, ಗರುಡವಾಹನನಾದ ಹರಿಗೆ ಚಕ್ರವನಿತ್ಯವನೇ, ಜ್ಞಾನಕಾಂತೆಯ ವಲ್ಲಭನೇ ಜಯ ಜಯ. ೨೭. ಮೇರು ಕೋದಂಡನೇ¹ (?) ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಕನೇ, ಕಪಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವನೇ, ಕುಬೇರ ಮಿತ್ರನೇ², ಮನ್ಮಥನ ಅಭೀಷ್ಟೆಯನ್ನು ಸಲಿಸಿದವನೇ, ಚಂದ್ರಭೂಷಣನೇ, ನತಸಮಸ್ತ ಸುರಾಸುರಮೌಳಿ ಚರಣನೇ, ಉತ್ತಮ ಕಮಲಗಳುಳ್ಳವನೇ, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಷಣ್ಮುಖ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮಗನಾಗಿ ಪಡೆದವನೇ, ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಿಯೇ, ರಾಕ್ಷಸಾಂತಕನೇ, ದೇವದೇವನೇ, ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಧೀಶ್ವರನೇ, ಭಾರತೀರಮಣನಿಂದ ವಂದಿತನಾದವನೇ, ಶಂಕರನೇ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ೨೮. ಮಂಗಳಕರನೇ, ಸದ್ರೂಪನೇ, ಪಾಪರಿಪು ಭಯಂಕರನೇ, ಮನ್ಮಥನ ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿದವನೇ, ಜಟಾಜೂಟಯುಕ್ತನೇ, ಪರಮಶಾಂತನೇ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೇ, ವಿಚಕ್ಷಣರಿಂದ ಆರಾಧಿತವಾದ ಚರಣಗಳುಳ್ಳವನೇ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಶುಭಪ್ರದನೇ, ಸುಖಪ್ರದನೇ, ಸುಖಸ್ವರೂಪನೇ, ಮಾಯೆಗೆ ಒಡೆಯನೇ, ಜಗದೀಶ್ವರನೇ, ಮಲ, ಮಾಯಾ, ಕರ್ಮಧ್ವಂಸಿಯೇ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೇ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ

೧ ಕುರಂಗ (ಚ) ೨ ಸು (ಗ,ಚ,ಶ)

1 ಧರ್ಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಧನಸ್ಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆಯೆಂದು ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜ ಚಂಪುವಿನಲ್ಲಿ 'ಶೈವಂ ಧರ್ಮಂ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕತ್ರಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. 2 ರೇಶ = ಕುಬೇರ (ರಂ)

ಚಂಪಕ

ಪುರಹರಪೂರ್ಣಪುಷ್ಕರಸರಿದ್ಧರ ವಾರ್ಧರವಾಹವಂದ್ಯ ವಾ
ಸರಕರಕೋಟಿತೇಜ ವಲಯೀಕೃತಪನ್ನಗರಾಜ ರಾಜಭಾ
ಸ್ಕರಶಿಖಿನೇತ್ರ ವಿದ್ಯುಮಲತಾಭಜಟಾಭರ ಚಾರುಚಂದ್ರಶೇ
ಖರ ಶರಣಾಗು ಶಾಶ್ವತ ಮಹೀಧರಮಂದಿರ ಮಂಗಳಾಕರಾ

೨೯

ಸೃಗ್ಧರೆ

ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಧಿಗತಸರ್ವಾರ್ಥನಾದ್ಯಂತಶೂನ್ಯಂ
ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಸರ್ವತತ್ವಾಧಿಕನನುಪಮಿತಾಖಂಡಿತೈಶ್ವರ್ಯಪೂರ್ಣಂ
ಸರ್ವಾಧಾರಂ ಸ್ವತಂತ್ರಂ ಸಗುಣನಗುಣನಾತ್ಮೈಶ್ವರಂ ನಿತ್ಯತ್ವಂ
ಸರ್ವೇಶಂ ದೇವ ನೀನೋರ್ವನೇ ವಿಮಲಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸತ್ಯಂ ಕಪರ್ದೀ

೩೦

ಸದ್ಯೋಜಾತಾದಿ ಪಂಚಾನನದೆ ಪಡೆದು ಮಹಾದಿಭೂತಂಗಳಂ ತ
ಳ್ಳುದ್ಯೋಗಂಬೆತ್ತು ಪಂಚೀಕರಿಸಿ ಬೆರಸುತಯ್ದಯ್ಯ ಭೂತಂಗಳಿಂದಂ
ಪ್ರದ್ಯೋತಾತ್ಮಾಗಮಂ ಮುನ್ನೆರೆಪಿ ನೆಗೆಟ್ಟು ತದ್ಯೋಗಮಂ ಚೇತನಾಂತ
ಶ್ವಿದ್ಭುಕ್ತಂ ಗುಪ್ತಿಯಿಂ ಪ್ರೇರಕನೆನಿಸಿದಪಯ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪಿಂ ಮಹೇಶಾ

೩೧

ಪ್ರಭುವೇ, ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಗೆ ಬಂಧುವೇ, ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನೇ, ಕರುಣಾಳುವೇ,
ಘೋರಮೃತ್ಯುವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನೇ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ೨೯. ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಕಾರಣಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಪುರಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನೇ, ಪೂರ್ಣನೇ, ದೇವಗಂಗಾಧರನೇ,
ಮೇಘವಾಹನನಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ನಮಸ್ಕೃತನಾದವನೇ, ಸೂರ್ಯಕೋಟಿಪ್ರಕಾಶನೇ,
ನಾಗೇಂದ್ರನನ್ನು ಕಡಗವನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿದವನೇ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿನೇತ್ರನೇ, ಹವಳಗಳ
ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುವ ಜಟಿಯುಳ್ಳವನೇ, ಚಂದ್ರಶೇಖರನೇ, ನಿತ್ಯನೇ, ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುವವನೇ, ಶುಭಾಕರನೇ ನನಗೆ ನೀನೇ ಗತಿ. ೩೦. ಎಲ್ಲರ ಒಳಗಿದ್ದು ಪ್ರೇರಣೆ
ಮಾಡುವವನೇ, ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನೇ, ಪೂರ್ಣಕಾಮನೇ, ಆದ್ಯಂತರಹಿತನೇ,
ಸರ್ವಜ್ಞನೇ, ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನೇ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ವೈಭವಯುಕ್ತನೇ,
ಸಕಲ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿರುವವನೇ, ಸ್ವತಂತ್ರನೇ, (ಸಕಲತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ
ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವವನೇ) ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಹಿತನೇ, ಹೇಯಗುಣರಹಿತನೇ,
ಜೀವರಿಗೊಡೆಯನೇ, ನಿತ್ಯತ್ವಪ್ತನೇ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, ಶಿವನೇ, ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನೇ, ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನ
ಪ್ರಕಾಶನು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿರುವೆ. ೩೧. ಸದ್ಯೋಜಾತಾದಿ* ಐದು ಮುಖಗಳಿಂದ
ಮಹತ್ತೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಂಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿ, ಸೇರಿಸಿ, ಒಂದೊಂದು

೧ ಪದೆ (ಯ)

* ಈಶ್ವರನ ಈಶಾನಮುಖದಿಂದ ಆಕಾಶ, ವಾಮದೇವಮುಖದಿಂದ ವಾಯು, ಅಘೋರಮುಖದಿಂದ
ಅಗ್ನಿ, ತತ್ಪುರುಷಮುಖದಿಂದ ಜಲ ಮತ್ತು ಸದ್ಯೋಜಾತಮುಖದಿಂದ ಪೃಥವಿಭೂತಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುವು.

ಮತ್ತೇಭ

ಭವವಾರಾಶಿವಹಿತಮಲ್ತೆ ಭವದೀಯಂ ದಿವ್ಯನಾಮಂ ಕೃಪಾ
ರ್ಣವ ಮಾಯಾಮಯಮದ್ರನೌಪಧಮೆ ದಲ್ ಭವ್ಯರ್ಗೇ ನಿನ್ನೀ ಗುಣ
ಸ್ತವಮೆಂತುಂ ಭವದಂಘ್ರಚಿಂತನಮೆ ಕೇಳ್ ಕೈವಲ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸುಖೋ
ತ್ಸವಮುಂ ಸಾರ್ಭವ ದೂತಿ ನಿಕ್ಕುವೆಮಿದಕ್ಕುಂ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಶಂಕರಾ ೩೨

ಮಹಾಸೃಗರೆ

ಶ್ರುತಿಭಾಮಾವಾಮಸೀಮಂತಮಣಿ ಮುನಿಮನೋಗೇಹಮಧ್ಯಪ್ರಭಾಸಂ
ಗತದೀಪಂ ಮುಕ್ತಿಶಾಂತಾಕರತಳಮುಕುರಂ ಕಾಲಘೋರಾಹಿಗಾರು
ತತ್ಕರತ್ನಂ ಭಕ್ತಚೇತೋವಿಮಳತರ ಸರಃಕಂಜಮಜ್ಞಾನಸಾಂದ್ರಾಂ
ಧತಮಃಪ್ರದ್ವಂಸಚಂಡದ್ವುತಿ ಗಡ ಭವದೀಯಾಂಘ್ರಪದ್ಮಂ ತ್ರಿಣೇತ್ರಾ ೩೩

ಮತ್ತೇಭ

ಕ್ಷಿತಿವಾರ್ಯಗ್ನಿಸಮೀರಪುಷ್ಕರರವೀಂದ್ರಾತ್ಮಕಳೆಂದೆಂಬ ವಿ
ಶ್ರುತಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕವಾಂತು ವಿಶ್ವಮಯತಾಸಂಪತ್ತಿಯುಂ ತಾಳ್ತು ಭೂ
ರಿತಮಸ್ತತ್ತ್ವ ರಜೋಗುಣಂಬಡಿದು ತತ್ತ್ವಾರ್ಯಮಂ ಮಾಡುತುಂ
ಸತತಂ ನಿಗುಣನಿರ್ವಿಕಾರನೆನಿಪಯ್ ಶೀಶೈಲಜಾವಲ್ಲಭಾ ೩೪

ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಐದು ಭಾಗಮಾಡಿ, ಒಂದೊಂದು ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸುತ್ತ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ವಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಸುಖದುಃಖಭೋಗಗಳನ್ನಿತ್ತು, ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಡಗಿದ್ದು, ಎಲೈ ಶಿವನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ೩೨. ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ನಾವೆಯಂತಿರುವುದು. ಕರುಣಾಸಾಗರನೇ, ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾಯಾಜನಿತವಾದ ಅಜ್ಞಾನ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಗಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದೇ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸುವ ದೂತಿಯಂತೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಿರುವರು. ೩೩. ಎಲೈ ತ್ರಿನೇತ್ರನೇ, ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳು ವೇದಕಾಂತೆಯ ಚೆಲುವಾದ ಭೈತಲೆಗೆ ಸೀಮಂತರತ್ನದಂತಿರುವುದು. ಮುನಿಗಳ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಮಂದಿರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಬೆಳಗುವ ದೀಪದಂತಿರುವುದು. ಮುಕ್ತಿರಮಣಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಇರುವುವು. ವೃತ್ತ್ಯವೆಂಬ ಭಯಂಕರ ಹಾವಿಗೆ ಗರುಡಮಣಿಯಂತಿರುವುದು. ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕಮಲದಂತಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳೇ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಗಾಢಾಂಧಕಾರವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ಪ್ರಚಂಡ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವುದು. ೩೪. ಭೂಮಿ, ಜಲ, ಅಗ್ನಿ, ಗಾಳಿ, ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮರೆಂಬ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ

ಮಹಾಸುಗ್ರಹೆ

ಸಕಲಾಧಿಷ್ಠಾತ್ಯ ನೀನೇ ಪ್ರಕೃತಿಮಹದಹಂಕಾರಮುಂ ನೀನೆ ನಿತ್ಯಂ
 ಸಕಲಾತ್ಮಂ ಸೂತ್ರವೈಶ್ವಾನರರಧಿಗತವಿಶ್ವಾತ್ಮನುಂ ತೈಜಸಂ ಪಾ
 ಜ್ಞನಾದಂ ನೀನೆ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಮಸುಕರಣಂ ಭೂತಮುಂ ನೀನೆ ತತ್ಸಾ
 ಕ್ಷಿಕಸಾಕ್ಷಾದ್ವೈಹ್ಮಮುಂ ಸರ್ವಮುಮಲೆ ಪೆಜರಾರ್ ನೀನೆ ವಿಶ್ವಾಧಿನಾಥಾ

೩೫

ವಚನ

ಎಂದು ಪರಮೋತ್ಸವದಿಂ ಸನ್ಮತಿಗೆಯ್ದು ಮತ್ತಮಿರದೆ

ಮತ್ತೇಭ

ಅತಿಕೋಪಾತುರನಾಗಿ ಮಾಲ್ವ ತಪಮಂ ನೀಗಾಡಿ ಮುಂಬಿಟ್ಟ ಸ
 ಕ್ಷತಕಾಯೋಗ್ರವರಾಹಮುಂ ಸದೆದದಂ ಕೊಳ್ಳಾಸೆಯಿಂದಜ್ಞತಾ
 ಸ್ಥಿತಿವೆತ್ತೆಚ್ಚು ಶರಂಗಳಿಂ ಪೋರ್ಣರ್ದನೆನ್ನಿಂ ದೋಹಿಯಾವಂ ಜಗತ್
 ಪತಿ ನಿನ್ನಿಂ ಪೆಜನಾವನೀ ಭುವನದೊಳ್ ದೇವಂ ಕ್ಷಮಾಸಂಯುತಂ

೩೬

ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಕಾರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪ್ರಬಲವಾದ ಸತ್ವ, ರಜಸ್, ತಾಮಸಗುಣಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಅವು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಎಲೈ ಗಿರಿಜಾ ವಲ್ಲಭನೇ, ನೀನು ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರ್ಗುಣನಾಗಿಯೂ, ಯಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದದೆಯೂ ಇರುವೆ. ೩೫. ಎಲೈ ಜಗದೀಶ್ವರನೇ, ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚಗಳಿಗೂ ನೀನೆ ಆಶ್ರಯನು. ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್, ಅಹಂಕಾರಗಳೆಂಬುವೂ ನೀನೆ. ನಿತ್ಯನೂ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮನೂ, ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಗಳು ಗೋಚರಿಸುವ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ವಿಶ್ವವೆಂಬ ಚೇತನನೂ, ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ತೈಜಸವೆಂಬ ಆತ್ಮನೂ, ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞವೆಂಬ ಆತ್ಮನೂ ನೀನೆ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನೆ ಶರೀರವೂ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಪ್ರಾಣಗಳೂ, ಅಂತಃಕರಣವೂ, ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ನೀನೆ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ನೀನೆ, ಪರಮಾತ್ಮನೂ ನೀನೆ. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರಾರಿರುವರು.” ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ, ಮತ್ತೆ ೩೬. “ಕೋಪದಿಂದ ಉನ್ನತನಾಗಿ, ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗಾಯಗೊಂಡು ಬಂದು ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದ ಭಯಂಕರವಾದ ಹಂದಿಯನ್ನು ಕೊಂದು, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮೂರ್ಖನಾದೆನು. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೋರಾಡಿದೆನು. ನನಗಿಂತಲೂ ದೈವದೋಹಿ ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲೈ ಜಗದೀಶ್ವರನೇ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು

ವಚನ

ಎಂದು ದೈನ್ಯದೋಷಿ ಭಿಕ್ಷುಭರದಿಂ ಮಗುಟ್ಟುಂ ದಂಡಪ್ರಣಾಮಂ
ಗೆಯ್ತು ಪದಯುಗಮಂ ತೆಗೆದು ಬಗಿದಪ್ಪಿ ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ ಪೊತ್ತು

ಚಂಪಕ

ಮಣಿವ ಮರಲ್ಪು ನೋಡುವ ಕಡಂಗುವ ಪೊಂಗುವ ಸುತ್ತಿ ಬರ್ಪ ರಿಂ
ಗಣಗುಣಿವಾರ್ದು^೧ ಸಾರ್ದು^೨ ನಲವೆರ್ಚುವ ತೂಗುವ ಬೀಗುವಟ್ಟಿ ಸಂ
ದಣಿಗೊಳಿ ಪಾಡುವಾಡುವ ಕರಂ ನುತಿಗೆಯ್ವ ಪದಾಬ್ಬ ಪೂಜೆಯಂ
ತಣಿಯದೆ ಮಾಲ್ವ ಸಂಭ್ರಮಮದೇಂ ಬಗೆಗೊಂಡುದೊ ಪಾಂಡುಪುತ್ರನಾ ೩೭

ಹರಿವಿಧಿ ಮನುಮುನಿನಿಗಮೋ
ತ್ವರಂ ಕರಂ ಕಾಮದರಸುವೀ ನಿನ್ನ ಪದಾಂ
ಬುರುಹದ್ವಯಮಂ ಕಂಡೆಂ
ಹರ ಹರ^೩ ನೆತ್ತಿ ಧನ್ಯನಾವನೆನ್ನಿಂದನ್ಯಂ^೪ ೩೮

ಪುಟ್ಟಂದು ಸಫಲಮಾದುದು
ನೆಟ್ಟನೆ ಮದ್ದಂಶಕುಸುಮಮಲರ್ದುದು ಪೆಜತೇಂ
ಮುಟ್ಟದೆನತಿಶಯಪದವಿಯ
ಬಟ್ಟೆಯನೆಲೆ ದೇವದೇವ ನೀನೊಲ್ಲದಜೆಂ ೩೯

ಮನ್ನಿಸುವ ಪ್ರಭುವು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಇರುವರು?” ವಚನ :
ಎಂದು ಆರ್ತನಾಗಿ, ಭಕ್ತಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಪುನಃ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ, ಶಿವನೆರಡು
ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ೩೭. ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.
ಪುನಃ ಪುನಃ ಶಿವನನ್ನೇ ನೋಡಿದನು, ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದನು. ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿದನು,
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದನು, ಸುತ್ತಿ ಬಂದು ನಲಿದು ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದನು, ಬೀಗಿದನು,
ಒಲೆದಾಡಿದನು, ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹಾಡಿದನು, ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಶಿವನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು
ಎಷ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ೩೮. “ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ
ಮನುಗಳು, ವೇದರಾಶಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಿದರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸದೆ, ಇನ್ನೂ
ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇರುವ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆನು. ಆಶ್ಚರ್ಯವು!
ನನಗಿಂತಲೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾದವರು ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ೩೯. ಮಹಾದೇವನೇ, ನೀನು
ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದೆ. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕುಲವೆಂಬ
ಪುಷ್ಪವು ವಿಕಸಿತವಾದಂತಾಯಿತು. ಏನು ತಾನೇ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ನಿನ್ನ
ಕರುಣೆಯಿಂದ ನಾನು ಪರಮಪದದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆನು.” ವಚನ : ಹೀಗೆ ಪುನಃ

೧-೧ ಭಯಭಕ್ತಿ ಭಾರದಿಂ (ಯ) ೨ ದಾರ್ದು (ಜ); ವಾರ್ವ (ಯ) ೩ ಸಾರ್ವ (ಯ)

೪-೪ ನೆರೆದನ್ಯನಾವನೆನ್ನಿಂದ ಧನ್ಯಂ (ಗ)

ವಚನ

ಎಂದು ಮತ್ತಮಿಂತು ಕೃತಾರ್ಥತೆಯಂ ತಾಳ್ಳು ಸನ್ನತಿಗೆಯ್ವ ಪಾರ್ಥನ
ಸಮುನ್ನತಭಕ್ತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಭವಾನೀರಮಣಂ ಮಚ್ಚ ಮನಂದಂದು

ಚಂಪಕ

ಪದದಮರ್ದಪ್ಪಿದಂ ಗುಹಗಜಾಸ್ಮರನಪ್ಪುವ ತೋಳ್ಳಳಿಂದೆ ಮಾ
ಣದೆ ನರನಂ ಮೃಡಂ ಪರಸಿದಂ ನಿಗಮಂಗಳ ಪೆತ್ತ ಬಾಯ್ಲಳಿಂ
ಮುದಮಲರ್ವಂತೆ ಮೆಯ್ಯಡಪಿದಂ ವರವೀವ ಕರಾಬ್ಬದಿಂದೆ ನೋ
ಡಿದನಖಿಳಾಘಮಂ ತೆಮರ್ವ ಕಣ್ಣಳಿನಾ ನರನೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೋ

೪೦

ವಚನ

ಅಂತು^೧ ಮನ್ನಿಸಿ ಮತ್ತಮಿರದೆ

ಉತ್ಕಲ

ನಿನ್ನ ಕಟೂಕ್ತಿ ಮಂತ್ರಮೆನಗೆಚ್ಚ ಶರಾವಳಿ. ಪುಷ್ಪಸಂಚಯಂ
ನಿನ್ನ ಸರೋಪವೀಕ್ಷಣದ ದೀಧಿತಿ ದೀಪಿಕೆಯರ್ಚನೋಚಿತಂ
ನಿನ್ನ ಧನುರ್ಲತಾಹತಿಯ ಬಾಸುಬಿ^೨ ಪೂಗಳ ಮಾಲೆಯೊಚ್ಚತಂ
ನಿನ್ನಯ ಮುಷ್ಠಿಯುದ್ಧಮದು ಮತ್ತದಪೂಜೆ ನಿಜಂ ಧನಂಜಯಾ

೪೧

ವಚನ

ಎಂದು ಕೃಪಾಪಾಂಗದಿನಭೀಕ್ಷಿಸಿ

ಇದು ನಿನ್ನ ವರಶರಾಸನ
ಮಿದು ಶರಮಿದು ಖಡ್ಗಮಿಂತಿದಂ ಪಿಡಿಯೆಂದಾ
ಮದನರಿಪುವಿತ್ತು ಮುಂಕೊಂ.
ಡುದನಾವುದು ನಿನ್ನಭೀಷ್ಮಮದನೊರೆ^೩ಯೆಂದಂ

೪೨

ಪುನಃ ಸಂಘಟಿತಾಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಅರ್ಜುನನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಗಿರಿಜಾವಲ್ಲಭನು ಮೆಚ್ಚಿ, ೪೦. ಶಿವನು ಷಣ್ಮುಖ, ಗಣಪತಿಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪುವ ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ವೇದಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದ ತನ್ನ ಬಾಯಿಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು. ಅರ್ಜುನನು ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಹೋಗುವಂತೆ, ತನ್ನ ವರದ ಹಸ್ತಕಮಲಗಳಿಂದ ಮೈದಡವಿದನು. ಸಕಲ ಪಾಪಧ್ವಂಸಿಯಾದ ತನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಅವನನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದನು-ಎಂದರೆ ಅರ್ಜುನನು ಎಷ್ಟು ಧನ್ಯನಾಗಿರಬೇಕು? ವಚನ : ಹೀಗೆ ಮನ್ನಿಸಿ ಮತ್ತೆ, ೪೧. ಶಿವನು, “ಧನಂಜಯನೇ, ನಿನ್ನ ನಿಂದೆಗಳೇ ನನಗೆ ವೇದಸ್ತುತಿಗಳು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣಗಳೇ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಹೂಗಳು. ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದ ರೀತಿಯೇ ಮಂಗಳಾರತಿಯಂತೆ. ನೀನು ಬಿಲ್ಲುಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಾರಿಸಿದಾಗ ಕಾಣಿಸಿದ ಬಾಸುಂಡೆಗಳೇ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳು, ವಾಸವವಾಗಿ ನೀನು ಮಲ್ಲಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಗುದ್ಬಾಟಗಳೇ ನನ್ನ ಪಾದಪೂಜೆಯು.” ವಚನ : ಎಂದು ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ೪೨. “ಇದೋ ನಿನ್ನ

ವಚನ

ಎಂದು ಮತ್ತಮಿರದೆ

ನರನಲ್ತೆ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ನೀಂ

ಪರಮರ್ಷಿಮುಕುಂದನಂಶಸಂಭವನೆಂದುಂ

ಕರಮೆನ್ನ ಭಕ್ತನಂತೆ

ನೆರೆದುದನೆಲೆ ನಿನಗೆ ಕುಡುವುದೆನಗಿದು ಪಿರಿದೇ

೪೩

ವಚನ

ಎನೆ ಮಹೋತ್ಸವಂದಳೆದು ಕೆಯ್ದಾವರೆಗಳು ಮುಗಿದು

ಕರುಣೆಪುದನೆಗೆಲೆ ಕರುಣಾ

ಕರ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಶಿರಃ

ಶರಮಂ ಸಮಸ್ತರಿಪುಸಂ

ಹರಮಂ ದಯೆಯಿಂದೆನುತ್ತೆ ಬೇಡುತ್ತಾಗಳ್

೪೪

ಮತ್ತೇಭ

ಸರದೊಳ್ ಮಿಂದೆಸಗುತ್ತಮಾಚಮನಮಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಪಾದಪಂ

ಕರುಹಕ್ಕೊಲ್ಲೆಱಗಿದರ್ ಗಾಂಡಿವಿಗೆ ತತ್ಸಂತೃಪ್ತಪೂರ್ವಂ ಕೃಪಾ

ಭರಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋಸ್ತ್ರಮಂ ಕರುಣಿಸುತ್ತಂ ಮತ್ತಮಿತ್ತಂ ಗುಣಾ

ಭರಣಂ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಮಂ ಪದೆಪಿನಿ ಕೊಂಡಾಡೆ ದೇವವಜಂ

೪೫

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬಿಲ್ಲು, ತೆಗೆದುಕೋ. ಇವು ನಿನ್ನ ಬಾಣಗಳು, ಇದು ಖಡ್ಗ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ತಾನು ಹಿಂದೆ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಯಕೆ ಏನುಂಟೋ ತಿಳಿಸು”, ವಚನ : ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮತ್ತೂ ಮುಂದುವರಿದು ೪೩. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶಸಂಭವನೇ ಆದ ನರನೆಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಭಕ್ತನೇ ನೀನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ನನಗೆ ಏನು ಮಹಾ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಎನ್ನಲು, ವಚನ : ಅರ್ಜುನನು ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕರಕಮಲಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ೪೪. “ದಯಾಮಯನಾದ ಪರಶಿವನೇ, ಸಕಲ ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕವಾದ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ೪೫. ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಚಿಯಾದ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, ಶಿವನು ಮಂತ್ರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಸಕಲ ಸುರಸಮೂಹವು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರಲು, ಸುಗುಣಭೂಷಣನಾದ ಶಿವನು ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ದಯೆಗೈದನು.

ಒರದೇಕಾಂತದೊಳೊಳ್ಳಿಂದೆ ನಿಜಭಾಸ್ವತ್ವಮಂ ಮೋಕ್ಷದೊಂ
ದಿರವಂ ನಿನ್ನ ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಕೆ ಸಹಾಯಂ ಮಾಡದನ್ನಂಶಮಾ
ದರವಿಂದಾಂಬಕನಂತೆನಿ ನಿನ್ನಗೆ ಕುಂದೆಂದುಂ ವಲಂ ತೋಷದಾಂ
ತರಿಯಂ ಗೆಲ್ಲವೆ ಸೌಖ್ಯಮಕ್ಕುಮೆನುತುಂ ಪೇಟ್ಟಂ ಭವಾನೀಧವಂ

೪೬

ವಚನ

ಆಗ್‌ ನಿಜೇಷ್ಟರಾಭಮುದಿತಾಂತಃಕರಣಂ ಪುರಂದರನಂದನಂ ಪುರಹರನ
ಪೊರೆಯೊಳೆಸೆವ ಕರುಣರಸಭರಿತೆಯಂ ಗಿರಿತನುಜೆಯಂ ಕಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗಮೆಜಗಿ
ನಿಂದು ಕರಾಂಜಲಿವರಸುಂ

ಉತ್ತಲ

ಮಾತೆ ಮಹೀಧೃಜಾತೆ ಜಗದಂಬಿಕೆ ಜನ್ಮದೊರೆ ಶಂಭುಸಂ
ಪ್ರೀತೆ ಸದಾಪುನೀತೆ ಶಶಲಕ್ಷ ಕೃಳಾಧರೆ ಸರ್ವಲೋಕವಿ
ಖ್ಯಾತೆ ಕೃಪಾಸಮೇತೆ ಕರಖಡ್ಗನಿಕ್ಕತ್ತಮದಾಂಧದೈತ್ಯಸಂ
ಘಾತೆ ಭೃತಾಂಗಜಾತೆ ಶರಣಾಗಮರಾರ್ಚಿತಪಾದಪಂಕಜೇ

೪೭

ಮಹಾಸ್ವಗ್ಧರೆ

ತರುಣಾದಿತ್ಯಪ್ರಭಾಭಾಸುರೆ ಭವಹರೆ ಭದ್ರಾಂಗಿ ಭಕ್ತಾಪಾರ್ವ
ಕರೆ ಕಾರುಣ್ಯಾರ್ದನೇಶಾಂಚಲೆ ಕಲಿಕಲುಷಧ್ವಾಂತವಿದ್ವಂಸನಾಮೋ
ತ್ಸರೆ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯೆ ವಿದ್ಯಾಮಯಿ ವಿವಿಧಮಹಾಭೂತಿಸಂಯುಕ್ತೆ ವಿಶ್ವಂ
ಭೆರೆ ವೇದಸ್ತುತಲೀಲಾಧರೆ ಪೊರೆ ಸತತಂ ಸತ್ಯವಾಣೀ ಮೃಡಾಣೀ

೪೮

೪೬. ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ
ತತ್ವವನ್ನೂ, ಮುಕ್ತಿಯ ಏಕರೂಪವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, “ನಿನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ
ನನ್ನ ಅಂಶಸ್ವರೂಪನೇ ಆದ ವಿಷ್ಣುವು ಸದಾ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ
ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ತೊಂದರೆಯೂ ಕಾಣಲಾರದು. ವಿರೋಧಿಸುವ
ಹಗೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವೆ. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದು” ಎಂದನು. ವಚನ : ತನ್ನ
ಅಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾದುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅರ್ಜುನನು
ಶಿವನ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ದಯಾಮಯಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ,
ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂದು, ೪೭. “ಅಮ್ಮಾ
ಗಿರಿಜೆಯೇ, ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತಳೇ, ಶಿವನ ಪ್ರಿಯಳೇ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧಳೇ, ಚಂದ್ರಕಳಾಭೂಷಿತಳೇ,
ಸಕಲಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾದವಳೇ, ದಯಾಪೂರ್ಣಳೇ, ದರ್ಪದಿಂದ
ಮತ್ತರಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಿಶಿತವಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದವಳೇ, ಮನ್ಮಥನಿಗೆ
ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದವಳೇ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜಿತವಾದ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳವಳೇ ನನ್ನನ್ನು
ಕಾಪಾಡು. ೪೮. ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿತಳೇ, ಜನನದುಃಖ
ನಿವಾರಕಳೇ, ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯೇ, ಶರಣ ಸಮೂಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಳೇ, ಕೃಪಾಪೂರ್ಣ

ಚಂಪಕ

ಕಮಲಭವಾಂಡಕೋಟಗಳನೇಕನಿಜಾಂಶಿದೆ ಪೆತ್ತು ಮೇಣವಂ
ಪ್ರಮುದದಿನೋವಿ ಚಿದ್ವಗನರೂಪದಿನಾಂತರಬಾಹ್ಯದೊಳ್ ಸಮಾ
ಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಸುಂಕಿ ಸಂಹರಿಸುತಂತ್ಯದೊಳದ್ವಯಮಾದ ಬೊಮ್ಮದೊಳ್
ಸಮರಸವಾಳ್ಳ ನಿನ್ನಿರವೆನಾರ್ ಸಲೆ ಪೇಟ್ಟರೊಲಿ ಸರ್ವಮಂಗಳೇ

೪೯

ವಚನ

ಎಂದು ಸಂದಣಿಪಾನಂದದಿಂ ಸನ್ನುತಿಗೆಯ್ವ ಕರ್ಣಿಪ್ರವನಪರ್ಣ ಪೂರ್ಣ
ಕೃಪೆಯನಭೀಕ್ಷಿಸಿ

ಉತ್ಪಲ

ಬಾರಲೆ ಪದ್ಮಲೋಚನನ ಮಯ್ಯನ ಪಾಂಡವ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ ವಿ
ಸ್ತಾರಮಿದಿತ್ತುದನ್ನ ಬಗೆಗುತ್ತವಮಂ ಪಿಡಿ ಕೊಟ್ಟಪೆಂ ಭವದ್
ವೈರಿನಿಕಾಯಮಂ ಕ್ಷಣದೊಳದಿಪ ಬಾಣಮನೆಂದು ಸದ್ಗುಣಾ
ಧಾರ ಧರಾಧರೇಂದ್ರಸುತೆಯಿತ್ತಳುದಾರತರಾಂಜನಾಸ್ತಮಂ

೫೦

ಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವಳೇ, ಕಲಿಯ ಪಾಪವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ
ಸಹಸ್ರನಾಮಶೋಭಿತಳೇ, ಸಕಲಪೂಜ್ಯಳೇ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿನಿಯೇ, ನಾನಾ ವಿಧವಾದ
ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತಳೇ, ಲೋಕರಕ್ಷಕಳೇ, ವೇದಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಲಾದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು
ಮೆರೆದವಳೇ, ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡುವವಳೇ, ಶಿವನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯೇ ಸರ್ವದಾ
ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ೪೯. ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯೇ, ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ
ಒಂದು ಕಲೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಲೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಲೂ,
ಚಿದಾಕಾಶರೂಪದಿಂದ ಅವುಗಳ ಒಳಗೂ, ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಲೂ, ಕೊನೆಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಸೆರಿಹೋಗುವ
ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಹೊಗಳಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು?" ವಚನ :
ಎಂದು ನಿರ್ಭರಾನಂದದಿಂದ ಸ್ತುತಿಮಾಡಿದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ದಯಾಪೂರ್ಣ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ೫೦. "ಕೃಷ್ಣನ ಮೈದುನನೇ, ಪಾಂಡುಕುಮಾರನೇ ನನ್ನ ಸಮೀಪ
ಬಾ. ನಿನ್ನ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿರುವೆನು. ತೆಗೆದುಕೋ, ಈ
ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು, ಇದು ಮಹಾಪ್ರಬಲವಾದ ಅಂಜನಾಸ್ತ್ರವು. ನಿನ್ನ
ಶತ್ರುಸಮೂಹವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಬಲ್ಲುದು ಇದು" ಎನ್ನುತ್ತಾ
ಪರ್ವತರಾಜಪುತ್ರಿಯೂ, ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಪೂರ್ಣೆಯೂ ಆದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ

ಚಂಪಕ

ಮೊದಲೊಳಿದೊಂದು ಪತ್ತು ತುಡುವಲ್ಲಿ ಶತಂ ಬಿಡುವಲ್ಲಿ ಸಾಸಿರಂ
ಪದಮಿಡುವಲ್ಲಿ ವೈರಿಶರಸಂಹತಿಯಂ ತಟಿವಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಮ
ಗ್ಗದ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಸಮರಾಂಕಣದೊಳ್ ಗಣನಾವಿಹೀನಮ
ಪ್ಪುದು ರಿಪುವೃಂದಮಂ ತವಿಸಿ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆಯ್ದುಗುಮೀ ಮಹಾಶರಂ

೫೧

ಎಂದೊರೆದು ಕರುಣಿಸುತೆ ಗಿರಿ
ನಂದನೆ ಭುವನೈಕಮಾತೆ ಜಯಮಂ ಪಡೆ ನೀಂ
ಕಂದ ಸಮರಾಂಕಣದೊಳೆನು
ತಂದಮರರ್ ಪೊಗಲೆ ಪರಸಿದಳ್ ಗಾಂಡಿವಿಯಂ

೫೨

ಉತ್ಪಲ

ಅಂಬರದೊಳ್ ಜಯದ್ವನಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದತ್ತು ಪೊದಬ್ಬುಘೇಯುಘೇ
ಯೆಂಬ ರವಂ ಸುರಪ್ರಕರದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟತ್ತು ಮಹಾನಕಸ್ಸನಾ
ಡಂಬರಮೊಪ್ಪೆ ಸೂಸಿದುದು ಪೂಮಲಿ ಶಂಕರನಂಘ್ರಿಯೊಳ್ ಸಹ
ಸ್ಥಾಂಬಕಸೂನುಗಾದುದು ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಭವಂ ಮಹೋತ್ಸವಂ

೫೩

ಮತ್ತೇಭ

ಶಿವಪಾದಾಬ್ಜದ ಸೊಂಕಿನಿ ವಿಮಳತೇಜಃಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮೆಯ್ಯೆರ್ಚೆ ಪೊ
ಣುವ ಮಂದಸ್ತಿತಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕೆ ಪೊದಬ್ಬುಸ್ಸೊಂದು ಕಣ್ಣೊಪ್ಪೆ ಕಾಂ
ತಿವಿಶೇಷಸ್ಪುಟಪುಲ್ಲಲೋಚನಯುಗಂ ಚೆಲ್ಲಾಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಸಾ
ರವಿರಾಜತ್ತನು ಗಾಡಿವೆತ್ತು ಮೆಳೆದಂ ಗಾಂಡೀವಚಾಪಾಯುಧಂ

೫೪

ಅಂಜನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ೫೧. “ಈ ಮಹಾಸ್ತ್ರವು ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಒಂದು, ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಡುವಾಗ ಹತ್ತು, ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ ನೂರು, ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಸಾವಿರ, ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಣ ಸಮೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸುವಾಗ ಲಕ್ಷ, ವೇಗವಾಗಿ ಹಾರುವಾಗ ಕೋಟಿ, ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವಾಗ ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿ, ಪುನಃ ನಿನ್ನೆಡೆಗೇ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು ಸೇರುವುದು!” ೫೨. ಎಂದು ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ, “ಮಗು, ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆ”, ಎಂದು ಹರಸಿದಳು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು. ೫೩. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಜಯಕಾರವು ಹೆಚ್ಚಿತು. “ಉಘೇ, ಉಘೇ” ಎಂಬ ದೇವಸಂಘದ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಹರಡಿದುವು. ಮಹಾಭೇರಿಗಳ ಶಬ್ದವು ಮೊಳಗಿತು. ಶಿವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರಮಾನಂದ ವುಂಟಾಯಿತು. ೫೪. ಶಿವನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಸೊಂಕಿನಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕಾಂತಿಯು ತುಂಬಿ ಬೆಳಗಿತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳನಗೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳು

ವಚನ

ಅಂತೆಸೆದಿರ್ಪಿನಮಾಗಳ್

ಮತ್ತೇಭ

ಸುರಲೋಕಕ್ಕಿರದೆಯ್ತು ನಿರ್ಜರವರಂಗಾನಂದಮಂ ಸಾರ್ಥ ಸಾ
ದರಮಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಕೆಯ್ತು ಧರ್ಮತನಯಂ ಮುಂತಾದ ಭಾಸ್ವತ್ಸಹೋ
ದರರೋಳ್ ನೀಂ ಬೆರೆದಾಂತ ವೈರಿಗಳನೆಮ್ಮಿ ಬಾಣದಿಂ ಗೆಲ್ಲು ಭಾ
ಸುರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮನಾಳ್ತದೆಂದು ಗಿರಿಶಂ ಬೀಟಿಲ್ಪಾಟುನಾ ಪಾರ್ಥನಂ

೫೫

ವಚನ

ಅಂತು ಬೀಟಿಲ್ಪೊಡಲೊಡನೆ ಮೃಡನಡಿಗಳ್ಳೆ ಪೊಡವಿಯೊಡಲೊರಸೆ ಪೊಡೆ
ಮಟ್ಟು, ಮೃಡಾಣಿಗೋರಂತೆಹಿ, ಗುಹಗಣಪಾದಿಗಳ್ಳೆ ಮಣಿದು, ಗಣ
ವರಗೇ ಕುಂಬಿಟ್ಟು, ದಿವಿಜೇಂದ್ರರಂ ಬಲವಂದು, ವಿನಯವಿನಮಿತನಾಗಿ
ತತ್ಕಾರುಣ್ಯಂಬಡೆದು

ಉತ್ಪಲ

ಜಾನಿಸುತದ್ವಿಜಾಪತಿಯ ಪಾದಪಯೋಜಮನತ್ತಲೆಯ್ದಂ
ಭೂನುತಶೌರ್ಯನರ್ಜುನನವಂ ಪ್ರಮಥಾಮರರೊಂದುಗೂಡಿ ದಿ
ವಾನಕರಾವಮುಣ್ಣೆ ವೃಷಭೇಂದ್ರನನೇಹಿ ನಿಜಾಂಗಕಾಂತಿಯಿಂ
ಭಾನುಕರೋತ್ತರಂ ಮಸುಳೆ ಬಾನ್ಲಡರ್ಡೆಯ್ದದನಿತ್ತಲೇತ್ತರಂ

೫೬

ಚಿಮ್ಮಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ವಿಶೇಷ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊಳೆದುವು.
ಗಾಂಡೀವಿಯು ಅತಿಶಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. ವಚನ : ಹೀಗೆ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ ೫೫. “ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಇಂದ್ರನಿಗೆ
ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ನೀನು ಧರ್ಮರಾಯನೇ ಮೊದಲಾದ ನಿನ್ನ
ಸೋದರರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರು. ನಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಈ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳನ್ನು
ಜಯಿಸು. ವೈಭವದಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸು” ಎಂದು ಶಿವನು ಹರಸಿ, ಅರ್ಜುನನನ್ನು
ಕಳುಹಿಸಿದನು. ವಚನ : ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲು,
ಅರ್ಜುನನು ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಮೈ ನೆಲವನ್ನೊರಸುವಂತೆ ಶಿವನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ
ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಗೂ, ಷಣ್ಮುಖಿ, ಗಣಪತಿಗೂ,
ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ದೇವಮುಖ್ಯರನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ನಮಿಸಿ,
ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು ೫೬. ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಸಾಹಸವುಳ್ಳ ಅರ್ಜುನನು
ಶಿವನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟನು. ಇತ್ತಕಡೆ ಶಿವನು ಪ್ರಮಥಗಣ
ಗಳೊಡನೆಯೂ, ದೇವಸಮೂಹದೊಡನೆಯೂ ಕೂಡಿ, ಸುರದುಂದುಭಿಗಳು
ಮೊಳಗುತ್ತಿರಲು, ವೃಷಭೇಂದ್ರನನ್ನು ಏರಿ, ತನ್ನ ಶರೀರಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ
ಪ್ರಕಾಶವೂ ಮಂಕೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಗಗನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರಂಭೆಯ ಲಾಸ್ಯಮಿಂಬುವಡೆದೊಪ್ಪರೆ ಮುಂಗಡೆಯೊಳ್ ವ್ಯಷಡ್ವಜಂ
ಕುಂಭಿನಿ ನೋಟಿನಂ ಮಿಳಿರೆ ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತೆಬರೆ ಚಂಡಕೀರ್ತಿ ಸಂ
ರಂಭದೆ ವಾಣಿಯುಂ ರಮೆಯುಮಿದೆಸೆ ಥಾಳಿಸೆ ಚಾಮರಂಗಳಂ
ಶಾಂಭವಿ ಚೆನ್ನನೆತ್ತರೆ ವಿಲಾಸದೆ ಬಂದನಹೀಂದ್ರಭೂಷಣಂ

೫೭

ವಚನ

ಅಂತೆಲ್ಲದೊಂದು ಪರಮಸಂಭ್ರಮದಿನಗಣಿತಮಣಿಗಣಗೃಥಿತ ಮುಕುರಮಕರ
ತೋರಣದಿನೋರಣಂಬಡೆದತ್ತಿದ ಕನಕಕೀತನಂಗಳಿಂ ಕತ್ತುರಿಯ ಸಾರಣೆಯಿಂ
ಕುಂಕುಮದ ಕಾರಣೆಯಿಂ ಬಡುಮುತ್ತಿನ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳಿಂ ಕೆದರ್ದ ಸುರಕುಜ
ದಲರ ಪೂವಲಿಗಳಿಂ ಸಿಂಗರಂಚೆತ್ತ ರಾಜವೀಥಿಗಳಿಂ ಮಂಗಳತರಮಾಗಿ
ಕಣ್ಣೊಳಿಪ ನಿಜರಾಜಧಾನಿಯನಿಪ ಕೈಲಾಸಪುರವರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ರತಿ
ಪಲರೂಪಾಂತಂತೆವ ಸುರಸುದತಿಯರ್ ಕಳಸಕನ್ನಡಿವಿಡಿವಿಡಿರೆಯರೆ
ಮನ್ನಣೆಯ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಯರ್ ಶುಭರವದಿಂ ಪೊಂಬರಿಯಣಂಗಳಂ ಪಿಡಿದು
ತೊಳತೊಳಪ ರನ್ನದಾರತಿಗಳಂ ಬೆಳಗಿಯುಂ ಮುರಾಂತಕಂ ಮುಂಬರಿದು
ಕೆಯ್ಯುಡೆ ವ್ಯಪ್ಪೇಂದ್ರನಿಂದವತರಿಸಿ, ಕುಬೇರಂ ಸಾರ್ಚಿದ ರನ್ನವಾವುಗೆಯಂ
ಮೆಟ್ಟಿ ತೊಟ್ಟನೆ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ಜಯರವಮುಖರಮುಖಂ ಚತುರ್ಮುಖಂ

೫೭. ರಂಭಾದಿ ದೇವಗಣಿಕೆಯರು ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಂಡಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಹೊಗಳುಭಟನು ಶಿವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರಸ್ವತಿಯೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವನಿಗೆ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆಯೇ ಪಾರ್ವತಿಯು ಬರುತ್ತಿರಲು, ನಾಗೇಂದ್ರಭೂಷಣನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ವಿಲಾಸದಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ವಚನ : ಶಿವನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕೈಲಾಸವು ನಾನಾ ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಕರತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಅನುವಾಗಿ ಏರಿಸಿದ್ದ ಕನಕದ್ವಜಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿ, ಕುಂಕುಮ ಕಾರಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಶುಭ್ರವಾದ ಮುತ್ತಗಳ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣವು ಸಿಂಗಾರವಾಗಿ, ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಮಂಗಳಮಯವಾಗಿತ್ತು. ರತಿದೇವಿಯು ನಾನಾ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತಾರಮಣಿಯರು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಯರು ಶೋಭನದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂಗಾರದ ಹರಿವಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶಿವನಿಗೆ ರತ್ನದಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿದರು. ವಿಷ್ಣುವು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನಿತ್ತನು. ಶಿವನು ನಂದಿವಾಹನದಿಂದಿಳಿದು, ಕುಬೇರನು ತಂದು ಅಣಿಮಾಡಿದ ರತ್ನದ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಕೂಡಲೇ ಸಮುಖದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಜಯಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಶಿವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರಲು, ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಗೌರೀ

ನಿಜಕೀರ್ತಿಯನುಗೃಹಿಸಿ ಪೊಗಟಿ ಸಡಗರಂ ಮಿಗೆ ಮಡದಿಯೊಡನೆಲ್ಲಂದು
ಸಭಾಮಂಟಪಮಧ್ಯಸ್ಥಿತ ಮಣಿಪೀಠಮನಲಂಕರಿಸಿ ಗಾಡಿಯಿಂ ಮೂರ್ತಿ
ಗೊಂಡು, ಸಮಸ್ತ ಸುರವಿಸರಂ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ನೆರೆದುಚಿತಸ್ಥಾನದೊಳ್
ನಿಂದೋಲಗಿಸೆ, ಲೀಲೆ ಮಿಗೆ ಸರ್ವರ್ಗ ಸಕಲವರಪ್ರದನೆನಿಸಿ ಪರ್ಮವೆತ್ತು

ಮತ್ತೇಳ

ಪರಮಾನಂದಮಯಂ ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಪದ್ಮಾಪ್ತಕೋಟಪ್ರಭಾ
ವರಣಂ ಪನ್ನಗಭೂಷಣಂ ತ್ರಿಭುವನಾಧೀಶಂ ತ್ರಿತತ್ವಾತ್ಮಕಂ
ನಿರಘಂ ನಿಶ್ಚಲನಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮಹಿಮಂ ಗೌರೀಶನೊಪ್ಪಿದನ
ಚ್ಚರಿವೀಜುತೃಖರ್ಗ ಸಂತತಕೃಪಾರತ್ನಾಕರಂ ಶಂಕರಂ

೫೮

ಪದಿನಯ್ಯನೆಯದಿದೆನಿಸುವ
ಮದನಾರಿಯ ಶಬರಲೀಲೆಯಂ ವಸ್ತುಕಮಾ
ರ್ಗದೊಳೊರೆದಂ ಕೆಯ್ಯೊಳ್ಳುದು
ಸದಮಳ ಮೃಡಭಕ್ತರೆನಿಪ ವಿಬುಧರ್ ಧರೆಯೊಳ್

೫೯

ನೆರೆದೇಕಾದಶವರ್ಷದ
ಹರಯಿದೊಳಭವಪ್ರಸಾದಬಲದಿಂ ಕವಿತಾ
ತರುಣಿ ಷಡಕ್ಷರಿದೇವನ
ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ವರಯುಸಿದಳರಿದನೆ ವಿಬುಧರ್

೬೦

ಸಮೇತನಾಗಿ, ಸಭಾಮಂಟಪಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದ
ರತ್ನದ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದನು. ಸಮಸ್ತ ದೇವಸಮೂಹವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉಚಿತ
ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಿವನನ್ನು ಒಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಹಾವಿಲಾಸದಿಂದ
ಕೂಡಿ, ಶಿವನು ಸಕಲರಿಗೂ ಅವರವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಘನತೆಯಿಂದ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಾ, ೫೮. ಪರಮಾನಂದಮಯನೂ, ಪ್ರಸನ್ನವದನನೂ, ಸೂರ್ಯಕೋಟಿ
ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಕರನೂ, ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಒಡೆಯನೂ, ಪಶು, ಪಾಶ,
ಪತಿಗಳೆಂಬ ಮೂರು ತತ್ವಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನೂ, ಪಾಪದೂರನೂ, ನಿಶ್ಚಲನೂ,
ಊಹೆಗೆ ಮೀರಿದಂತಹ ಮಹಿಮೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಗಿರಿಜಾರಮಣನೂ,
ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದಯಾಸಾಗರನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸಕಲರಿಗೂ
ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೫೯. ಶಿವನ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ
ಹದಿನೈದನೆಯದಾದ, ಈ ಕಾಮಹರನ ಕಿರಾತಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಸರಣಿಯಿಂದ
ಹೇಳಿದೆನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ತುರುಷರೂ, ನಿರ್ಮಳಾಂತಕರಣರೂ, ಶಿವಭಕ್ತರೂ ಆದ
ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ. ೬೦. ಷಡಕ್ಷರ ಕವಿಯು ಹನ್ನೊಂದು ವರುಷಗಳ

ಚಂಪಕ

ಬಹುತರಜನಕೋಟಿಗಳೊಳಾರ್ಜಿಸಿದುತ್ತಮಪುಣ್ಯದೇವಿಯಿಂ
ಮಹಿಯೊಳೆ ಸತ್ಯವಿತ್ತದಿವಿಷನ್ಯೆ ಸಾರ್ಗಮದೀಗುಮದ್ಭುತಾ
ವಹಸುಖಮಂ ಲಸತ್ಯವಿಗೆ ಸಾರ್ಗುಗುಮುಜ್ವಲಕೀರ್ತಿಯಂ ಸದಾ
ಮಹಿತಪದಾರ್ಥಮಂ ಕುಡುಗುಮೀಶ್ವರನೊಲೈಯನುಂಟುಮಾಡುಗುಂ

೬೧

ಉತ್ಪಲ

ಸಕ್ಕದಗಬ್ಬಮಂ ಮಿಸುಪ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಮನೊಲ್ಲ ಕೋವಿದರ್
ಬೆಕ್ಕಸಮುತ್ತ ಮಚ್ಚ ಪೊಗಬುತ್ತಿರೆ ಶಂಭುಕೃಪಾವೇಷದಿಂ
ಮೊಕ್ಕಳಮಾಗೆ ಸರ್ವರಸಮೊಪ್ಪಿರೆ ಪೇಜ್ಜನಶೇಷಕಾವ್ಯಬ್ರಂ
ದಕ್ಕದು ಸಾರಮೆಂದನೆ ಷಡಕ್ಷರದೇವನದೇಂ ಪ್ರಗಲ್ಬನೋ

೬೨

ಚಂಪಕ

ಪ್ರವಿಮಳ ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸಮಹಾಕೃತಿಯಂ ವೃಷಾಧಿರಾ
ಜವಿಜಯಸತ್ವಬಂಧಮುಮನೊಪ್ಪುವ ಕನ್ನಡದಿಂ ನಿಮಿರ್ಚದಂ
ಭುವನವಿನುತ್ಯಮಾಗೆ ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನಮೆಂಬ ಕಬ್ಬಮಂ
ಪ್ರವಿತತ ಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತಿಯೊಳೊಡರ್ಚಿದನಲ್ತೆ ಷಡಕ್ಷರಾಹ್ವಯಂ

೬೩

ಬಾಲಕನಾಗಿರುವಾಗಲೇ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗುವಂತೆ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಕವಿತೆಯೆಂಬ ರಮಣಿಯು ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ವರಿಸಿದಳು. ೬೧. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕವಿತ್ವವೆಂಬ ಚಿಂತಾಮಣಿಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಅದು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ, ಉಜ್ವಲ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಕವಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಸದಾಕಾಲವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹವಾದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಫುರಣೆಗೊಳಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಸಹ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು. ೬೨. ಮಹಾಪ್ರೌಢ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಷಡಕ್ಷರದೇವನು ಶಿವನ ಕರುಣಾವಿಶೇಷದಿಂದ ನವರಸಭರಿತವೂ, ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಎನಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಉಜ್ವಲವಾದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದನು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ೬೩. ಷಡಕ್ಷರದೇವನೇ, ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸವೆಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನೂ, ವೃಷಭೇಂದ್ರ ವಿಜಯವೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠಕೃತಿಯನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನವೆಂಬ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದವನು

ಗದ್ಯ

ಇದು ನಿಖಿಲಿಭುವನೈಕೈವಲ್ಯಭ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರ ವರದಕರುಣಾವರಣ ಪರಮ ಶಿವಲಿಂಗ ತರುಣಪತಂಗಸಂಗತ ಮಂಗಳಹೃದಯಾರವಿಂದಬಂಧುರ ಸರಸ ಸಜ್ಜನಿಮಾನಿತೋಭಯ ಕವಿತಾ ವಿಚಕ್ಷಣಿ^೧ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವ ವಿರಚಿತಮಾದ ಕಿರಾತರುದ್ರಲೀಲಾಕಥನ ವಿಪುಲಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ಶಂಕರ^೨ಪ್ರಸನ್ನತಾವರ್ಣನಂ^೩ ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ

ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸಂ ಸಮಾಪ್ತಂ
ಮಂಗಳಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ

ಷಡಕ್ಷರದೇವ ಕವಿಯೇ. ಗದ್ಯ : ಈ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಚಂಪೂಪ್ರಬಂಧವು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಭುವೂ, ದೇವದಾನವೇಂದ್ರರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ, ದಯಾಕವಚನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಶುಭಚಿಹ್ನನೂ ಆದ ಮಹಾದೇವನೆಂಬ ತರುಣಭಾಸ್ಕರನೊಡಗೂಡಿದ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತವೆಂಬ ತಾವರೆಯಿಂದ ಶೋಭಿತನೂ, ರಸಜ್ಞರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತನೂ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಕವಿತಾಕೌಶಲವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಷಡಕ್ಷರದೇವನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಿರಾತರುದ್ರ ಲೀಲಾಕಥನ ಮಹಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ರಸನ್ನತಾವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಐದನೆಯ ಆಶ್ವಾಸವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು
ಮಂಗಳಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ

ಅರ್ಥಕೋಶ

(ಸೂಚನೆ : ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ಕೊನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಂಕಗಳು ಆಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ - ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂಕಿಯ ಮುಂದೆ ಬರುವ 'ಪ' ವಚನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.)

ಅ

ಅಕ್ಷರ - ನಾಶರಹಿತವಾದ	೧-೪	ಅನವದ್ಯ - ದೋಷರಹಿತ	೪-೧೧೮
ಅಖರ್ವ - ಬಹಳ	೪-೨	ಅನಾಮಯ - ಶುದ್ಧ	೨-೯೮
ಅಗಾಹಿತರತ್ನ - ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿ	೩-೧೧	ಅನಿಶಂ - ಯಾವಾಗಲೂ	೧-೩೭
(ಅಗ+ಅಹಿತ=ಪರ್ವತವೈರಿಯಾದ ಇಂದ್ರ)		ಅನೋಕಹ - ಮರ	೧-೫೧
ಅಗಿ - ಬೆದರು	೧-೩೩	ಅಪಾಂಗ - ಕಡೆಗಣ್ಣು	೨-೩
ಅಗುರ್ವಿಸು - ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡು	೪-೯	ಅಭಿಷಂಗ - ಅಪಜಯ, ಸೋಲು	೪-೧೭ವ
ಅಗ್ನಿಮಾಗ (ಸಂ. ಅಗ್ನಿಮುಖಿ) = ದೇವತೆ	೫-೯	ಅಭ್ಯರ್ಹಿತ - ಪೂಜ್ಯ	೪-೧೧೮
ಅಚ್ಚಿಗ - ವಿಸ್ಮಯ	೪-೧೭	ಅಮರ್ದು - ಅಮೃತ	೧-೧೦
ಅಜಸಂ - ಯಾವಾಗಲೂ	೧-೭	ಅಮರ್ದಾಗು - ಸರಿಯಾಗು	೧-೧೦
ಅಚ್ಚಿ - ತಲೆ ಹರಿದ ದೇಹ, ರುಂಡ	೪-೧೬	ಅಮರ್ದುಗೈಯ್ಯ - ಅಮೃತ ಕಿರಣ	
ಅಡಗು - ಮಾಂಸ ೩-೩೯ - ಯೋಗ್ಯತೆ		ಗಳುಳ್ಳವ, ಚಂದ್ರ	೨-೩೪
	೪-೪೫	ಅರಿದು - ಅಶಕ್ತ	೪-೫೩
ಅಡರ್ಪು - ನೆಲೆ, ಆಶ್ರಯ	೧-೮೧ವ	ಅರ್ಗಳ - ದೊಡ್ಡ	೩-೬೧
ಅಣೆಯರಂ - ಅತಿಶಯವಾಗಿ	೧-೨೫	ಅರ್ಧಿತ - ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ	೧-೫
ಅಂಡಲೆ - ಕಾಟ	೧-೫೨	ಅರ್ಧಿಸು - ತಡೆ, ಸೋಲಿಸು	೨-೯೦
ಅಂಡುಗೊಳ್ - ಸಮೀಪಿಸು	೪-೬ವ	ಅಲಂಪು - ಸೊಗಸು, ವಿಭವ	೧-೨೮
ಅಣ್ಣು - ಲೇಪನ	೩-೧೬	ಅವಗಾಹಂ - ಮುಳುಗಿ	೨-೧೦೦
ಅಣ್ಮೆ - ಪೌರುಷದೋರಿ	೪-೩೯	ಅವ್ವಳಿಸು - ಅಡರು	೪-೮
ಅಧಿಷ್ಠ-ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ	೪-೨೪	ಅಸವಸ - ಅವಸರ	೧-೪೦
ಅಧರಿ - ಹೋಮಮಾಡುವವ	೨-೪೮	ಅಹೀನ - ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ; ಹಾವಿನ	
ಅನಂತರತ್ನ (ಅನಂತ = ಆಕಾಶ) -		ಸಂಬಂಧವಾದ	೧-೧
ಸೂರ್ಯ	೧-೧೩	ಅಹೀಂದ್ರ - ದೊಡ್ಡ ಹಾವು	೨-೫೫

ಅಳು - ಅಂಡು	೨-೮	ಇಂದ್ರಗೋಪ - ಹೊನ್ನೆಯ ಹುಳು	೨-೪೨ವ		
ಅಳವಾಟು - ಶಕ್ತಿಗುಂದು	೧-೪೪	ಇಂಬುವೆಟು - ಶೋಭಿಸು	೨-೪೨ವ		
ಅಳವಿಗಳೆದ - ಅಳತೆ ಮೀರಿದ	೧-೭೯ವ	ಈ			
ಅಳಿಕ - ಹಣೆ	೧-೮೧ವ	ಈಡಿಪ್ಪಿ - ಕೊಂಬಿನಿಂದ ತಿವಿ	೧-೩೩		
ಅಳುಂಬ - ಅತಿಶಯ	೪-೧೨	ಈಂಟು - ಕುಡಿ	೧-೭		
ಅಳುರ್ - ಆವರಿಸು, ತುಂಬು	೫-೧೦	ಉ			
ಅಳುರ್ಕೆ - ಹೆಚ್ಚಳ, ಅಧಿಕ	೧-೬	ಉಚ್ಚಳಿಸು - ಒಳಹೊಕ್ಕು ಪಾರಾಗು	೪-೧೭		
ಅಳ್ಳಿಣೆ - ನಡುಗಿಸು	೪-೯೦	ಉಟಜ - ಪರ್ಣಶಾಲೆ	೨-೭೪		
ಅಟ್ಟುಣ್ - ಪ್ರೀತಿ	೨-೮೫	ಉತ್ಕರ - ಸಮೂಹ	೧-೩೫		
ಆ		ಉತ್ಸಂಗ - ತೊಡೆ	೧-೧		
ಆದಂ - ಅಧಿಕವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ	೪-೭೦	ಉದ್ಗಮ - ಹೂ	೨-೪೧		
ಆಭೀಳ - ಕರಿಣ, ಭಯಂಕರ	೨-೮೬	ಉಪಾಯನ - ಕಾಣಿಕೆ	೨-೪೨ವ		
ಆಮ್ನಾಯ - ವೇದ	೨-೮೫	ಉರರೀಕರಿಸು - ಸ್ವೀಕರಿಸು	೧-೧೪		
ಆಂಪ - ಎದುರಿಸುವ	೪-೩೪	ಉರ್ಬಟೆ - ಶೌರ್ಯಾತಿರೇಕ	೪-೬೫		
ಆರ್ - ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒದರು	೪-೧೪	ಉರ್ವಿ - ಹೆಚ್ಚಾಗಿ	೪-೬೭		
ಆರಯ್ - ಪರೀಕ್ಷಿಸು, ವಿಚಾರಿಸು	೪-೨೪ವ	ಉಲ್ಪಣ - ಬಲವಾದ	೧-೨೧		
ಆರ್ಪ - ಪರಾಕ್ರಮ	೪-೧೦	ಉಳ್ಳು - ಮಿಂಚು, ಹೊಳೆ,	೪-೭೧		
ಆಲವಾಲ - ಗಿಡದ ಸುತ್ತಲೂ ನೀರು	೧-೩೫	ಉರಿಹತ್ತು			
ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕಟ್ಟೆ		ಉಳ್ಳಲರ್ - ಅರೆಬಿರಿದ ಹೂ	೧-೫೧		
ಆವಿಲ - ಮಲಿನ	೫-೧೮	ಋ			
ಆಶಯ - ಭಾವ, ಮನಸ್ಸು	೪-೧೦೩	ಋಕ್ಷ - (೧) ಕರಡಿ (೨) ನಕ್ಷತ್ರ	೩-೨೯		
ಆಶುಗಮಿತ್ರ - ಬೆಂಕಿ	೨-೯	ಎ			
ಆಶ್ರಯಾಶ - ಬೆಂಕಿ	೫-೧೬	ಎ			
ಆಹವ - ಯಜ್ಞ	೪-೫೬				
ಆಹ್ವರಿ - ಅಗಳ್ತೆಯ ಮೇಲಿನ ಗೋಡೆ	೧-೫೧				
ಇ					
ಇಟ್ಟೆಡೆ - ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಸ್ಥಳ	೪-೨೩				
ಇಡಿಕಿಪ್ಪಿ - ತುಂಬು, ತೀವ್ರ	೪-೧೧೨	ಎಕ್ಕಲ - ಕಾಡುಹಂದಿ	೪-೫		
		ಎಟ್ಟು - ನಿಲುಕು	೪-೩೫		
		ಎಡ್ಡಮಾಗು - ಶೋಭಿಸು	೫-೭		
		ಎಂಟಡಿ - ಶರಭ	೨-೬೫		
		ಎರೆ - ಬೇಡು	೫-೪೩		

ಅರ್ಥಕೋಶ

೧೯೩

ಎಱಕ - ಬೀಳುವಿಕೆ, ಅವಮಾನ	೪-೮೯	ಕಟ-ಹಣೆಯ ಮುಂಭಾಗ	೨-೫೯
ಎಸಕ - ಕಾರ್ಯ	೪-೭೬	ಕಟಕ - (೧) ಕಡಗ (೨) ಬೆಟ್ಟದ	
ಎಳವಿ - ಸರಿಗೊಳಿಸಿ	೨-೫೦	ತಪ್ಪಲು	೧-೧
ಎಳಸು - ಆಸೆಪಡು	೪-೬೯	ಹೆದೆ	೩-೫೨

ವಿ

ಕುಂಡಲ, ಕಡಗ ೪-೧

ವಿಳಿದಂಗೆಯ್ - ನಿಂದಿಸು,		ಕಟಕಿ - ಅಪಹಾಸ್ಯ	೪-೩೩
ತಿರಸ್ಕರಿಸು	೪-೩೦ವ	ಕಟ್ಟಣ್ಣಿಕೆಯು - ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ	೫-೧೫

ಒ

ಒಚ್ಚಿತಂ - (೧) ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ		ಕಟ್ಟುವಗ್ಗ - ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗ	೪-೧೩೫
(೨) ಸಂತೋಷದಿಂದ	೨-೮೯	ಕಡಂಗಿ - ರಭಸದಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿ	೧-೨೯
ಒಟ್ಟಜೆ - ಶೌರ್ಯ, ಪರಾಕ್ರಮ	೪-೬ವ	ಕಡಂಗು - ಪ್ರಯತ್ನಿಸು,	೧-೨೯
ಒಱಲ್ದು - ಮೆಚ್ಚಿ	೨-೪೬	ಉತ್ತರ ಪಡು	೧-೨೯
ಒಲ್ - ಪ್ರೀತಿಸು, ಇಚ್ಛಿಸು	೧-೧೮	ಕಡವರ - ನಿಧಿ, ಚಿನ್ನ	೫-೧೪ವ
ಒಸಗೆ - ಉತ್ಸವ, ಸಂತೋಷ	೨-೪೨ವ	ಕಡೆಗಣ್ಣು - ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡು	೧-೨೯
ಒಳಜು - ಆರ್ಭಟಿಸು,		ಕಣ್ಣೊಲಿಂದಪ್ಪು - ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣ	
ಗರ್ಜಿಸು	೨-೧೫, ೪-೬೦	ದಂತಾಗು	೩-೩೫ವ
ಒಳ್ಳರಿಜು - (ಒಳ್ಳೆ+ಪರಿಜು)		ಕತ - ಕಾರಣ, ನೆವ	೪-೬೯
ಸುಂದರಕಾಯ	೫-೯	ಕದಿರ್ - ಕಿರಣ, ಕಾಂತಿ	೧-೪೫
		ಕನಲ್ - ಸಿಟ್ಟಾಗು	೨-೪೨ವ

ಓ

ಓಲ (ಓಲಾಡುವಿಕೆ) - ತೂಗಾಟ,		ಕಬಂಧ - (೧) ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು	
ಸಂತೋಷ	೧-೪೩	(೨) ಮುಂಡ	೨-೫೨
ಓವು - ರಕ್ಷಿಸು, ಕಾಪಾಡು	೧-೨೫	ಕಮಲಾಕರ ಹಿಮಕರ - ಸರೋವರ	
ಓಸರಿಸು - ಹಿಂದೆಗೆ, ಓರೆಯಾಗು	೪-೫೯	ವೆಂಬ ಚಂದ್ರ	೨-೪೨ವ

ಔ

ಔರ್ವ - ಬಡಬಾಗಿ	೧-೩೦	ಕಂಬಲಾಶ್ವತರ = ಕಂಬಲ - ಅಶ್ವತರ	
		ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ನಾಗ(ಸರ್ಪ)ರು	
		(ಇವರು ಕುಂಡಲರೂಪದಿಂದ ಶಿವನ	
		ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹಾಡುತ್ತಿರುವರಂತೆ)	೧-೨೯

ಕ

ಕಂಕಲ್ಲಿ - ಅಶೋಕೆ	೨-೪೨ವ	ಕಂಬು - ಶಂಖ	೨-೫
ಕಜ್ಜಲ - ಕಾಡಿಗೆ	೩-೧೧	ಕರುತ್ತು - ಗುರಿಯಿಟ್ಟು	೪-೬
		ಕಣುಂಕೆ - ಗರಿಕೆ	೧-೩೮

ಕರೇಣು - ಹೆಣ್ಣಾನೆ	೩-೪೨	ಕಿತ್ತಡಿ - ಋಷಿ	೨-೮೩
ಕರ್ಣಕಾರ - ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ	೧-೩೫	ಕಿಂನರಿ - (೧) ವಾದ್ಯ ವಿಶೇಷ	
ಕರ್ದಮ - ಕೆಸರು	೨-೮೧	(೨) ಕಿನ್ನರಸ್ತ್ರೀ	೨-೪೦
ಕಷೋಪಲ - ಒರೆಗಲ್ಲು	೨-೪೨ವ	ಕಿಬ್ಬರಿ - ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗ	೩-೫೧
ಕಲಾಪ - ಒಡ್ಡಾಣ	೩-೧೫	ಕಿಂಶುಕ - ಮುತ್ತಿಗೆದ ಮರ	೩-೩೫ವ
ಚಂದ್ರ	೫-೨೦	ಕೀಲಾಕ್ಷ - ಅಗ್ನಿನೇತ್ರ	೧-೮೦ವ
ಆಭರಣ	೫-೨೭	ಕುಡು - ಕೊಂಕಾದ	೪-೧೬
ಕಲಾಪಿ - ನವಿಲು	೨-೫	ಕುತ್ತಾಟು - ಪೊದರು	೪-೨೩
ಕವರ್ - ಸುಲಿ, ಅಪಹರಿಸು	೧-೩೨	ಕುನುಂಗು - ಮೈ ಕುಗ್ಗಿಸು, ಜಪ್ತಿಸು	೪-೭೩
ಕಳಧೌತ - (೧) ಬಂಗಾರ (೨) ಬೆಳ್ಳಿ	೧-೫೪	ಕುಂಬಿಡು - ಪೊಡಮಡು	೫-೫೪
ಕಳಂಬ - ಬಾಣ	೪-೫೨	ಕುಂಭಿ - ಆನೆ	೨-೫
ಕಳಿಂದಜಾ-ಕಾಳಿಂದಿ, ಯಮುನಾ ನದಿ	೧-೨	ಕುರುಜು - ಬಿದಿರಿನ ಮಂಟಪ	೨-೪೨ವ
ಕಳೇವರ - ಮೈ, ದೇಹ	೧-೪೨	ಕುವಾರಿ - (೧) ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ	
ಕಬಿಲೆ - ಎಳಬಿದಿರು	೩-೩೭	ನೀರು (೨) ಕೆಟ್ಟ ನೀರು	೧-೨೨
ಕಾಂಡ - ಬಾಣ	೪-೨೪ವ	ಕುಶೆ - ದರ್ಭೆ	೨-೧೦೮
ಕಾಯ್ತು - ಕಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು	೨-೪೩	ಕುಶೇಶಯ - ಕಮಲ	೨-೪
ಕಾದಲೆ - ಪ್ರಿಯತಮೆ	೪-೬೭	ಕೂವಕಂಬ (ಸಂ. ಕೂಪಸ್ತಂಭ) -	
ಕಾಂತ - ಮನೋಹರ	೨-೪೨ವ	ಹಡಗಿನ ಪಟಸ್ತಂಭ	೨-೪೪
ಕಾಯ್ತು - ಸಿಟ್ಟು	೪-೭	ಕೃಚ್ಛ್ರ - ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸು	೪-೧೨೬
ಕಾಲಕ್ಷೀಳ - ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷ	೨-೧೦	ಕೃತ್ತ - ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ	೫-೨೦
ಕಾಲಾಡ್ಡ - ಅಗ್ನೇಯ ?	೧-೫೮	ಕೆಂಗಣ್ಣವಕ್ಕಿ - ಕೋಗಿಲೆ	೨-೪೨ವ
ಕಾವ್ಯ - ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ	೨-೧೬	ಕೆಂಗಲಿಪ - ಕೆಂಪೇರುವ	೪-೧೨
ಕಾಹಳಿಕಾ - ಕಹಳೆ	೨-೪೨ವ	ಕೇಣು - ಸೇಣು, ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸು	೪-೧೦
ಕಾಟ್ಟುರಂ - ಚಿಕ್ಕ ನದಿ	೧-೧೦	ಕೆನ್ನೀರ್ - ರಕ್ತ	೪-೨೨
ಕಿಂಜಲ್ಕ - ಹೂವಿನ ಕೇಸರ	೫-೬	ಕೆಯ್ಗುಣ್ಣು - ಉಂಟಾಗು	೧-೪೮
ಕಿಟಿ - ಹಂದಿ	೪-೫ವ	ಕೆರ್ಪು - ಚಪ್ಪಲಿ	೩-೨೭
ಕಿತವ - ಮೋಸಗಾರ	೨-೧೧೧	ಕೇಣ - ಮತ್ತರ	೪-೧೦

ಅರ್ಥಕೋಶ

೧೯೫

ಕೇಣಂಬಡೆದು - ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ	೪-೮೭
ಕೇಳಿಕೆ - (೧) ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ (೨) (ಸಂ. ಕೇಲಿಕಾ)	
ನುಡಿಸುವಿಕೆ	೧-೭೯ವ
ಕೊಕ್ಕರಿಸು - ಬೆದರಿಸು	೪-೧೩
ಕೊಡಂಕೆ - ಕಿವಿ	೨-೪೦
ಕೊಣಕಿಡು - ಜಿಗಿ, ಹಾರು	೩-೫೧
ಕೊಣಸು - ಜಂಕೆ ಮರಿ	೨-೪೦
ಕೊನರ್ - ಚಿಗುರು	೨-೪೩
ಕೊಪ್ಪು - ಬಿಲ್ಲಿನ ಕೊನೆ, ಕೋಟೆ	೪-೨೪ವ
ಕೊಳಗುಳ - ರಣಭೂಮಿ	೨-೫೨
ಕೋದಂಡಕೋಟೆ - ಬಿಲ್ಲಿನ ತುದಿ	೪-೧೭ವ
ಕೋದು - ದಾರ ಪೋಣಿಸಿ	೨-೬೪
ಕೌಶಿಕ - ಗೂಗೆ	೧-೨೦
ಕೌಸುಂಭ - ಕುಸುಂಬೆಯ ಹೂವಿನ	೧-೭೨ವ
ಕ್ಷಣರುಚಿ - ಮಿಂಚು	೧-೭೮ವ
ಕ್ಷಾಪ್ತರ - ಪರ್ವತ	೧-೭

ಖ

ಖಲೀನ - ಕಡಿವಾಣ	೨-೩೮
ಖೇಟಕ - ಥಾಲು	೧-೬೭

ಗ

ಗಂಡಿಕೆ - ಪರಾಕ್ರಮ, ಶಕ್ತಿ	೩-೫೪
ಗಂಧರರು - ಗಂಧರ್ವರು	೧-೨೯
ಗಜಿವಾ - ಕೇದಗೆ	೩-೩
ಗಾಂಗ - ಗಂಗಾನದಿಯ	೨-೨೬
ಗಾಡಿ - ಸೊಬಗು	೫-೫೪
ಗಾಂಪ - ಹೆಡ್ಡು, ಎಗ್ಗೆ	೧-೨೪
ಗಾರುತ್ಮರತ್ನ - ಗರುಡಮಣಿ	೫-೩೩
ಗಾವರಿವ - ರೈಲಂಕರಿಸುವ	೨-೫೮

ಗಿರಿಕಾ - ಇಲಿ	೧-೬೪
ಗುಣ - (೧) ಸದ್ಗುಣ (೨) ದಾರ	೧-೧೭
ಗುಣಿ - (೧) ಬಟ್ಟೆ (೨) ಸದ್ಗುಣ	೧-೧೬
ಗಂಟು - ದೂರ	೨-೧೦೭
ಗೇಣ್ - ಕತ್ತಿ	೩-೧೬
ಗೈರಿಕಾ - 'ಜಾಜು' ಎಂಬ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು	೩-೪
ಗೋಕರ್ಣ - ಸರ್ಪ	೪-೧

ಫ

ಫನರಸ - (೧) ಮೇಘಜಲ (೨) ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ರಸ	೧-೨೨
ಫೈಣಿ - ತೇಜಸ್ಸು	೧-೭೦

ಬ

ಬೆಕ್ಕಾನಿಲ - ಸುಂಟರಗಾಳಿ	೨-೪೨ವ
ಬೆಂಚೆರೀಕ - ತುಂಬಿ	೫-೧೧
ಬೆಂದ್ರಕಿ - ನಮಿಲು	೧-೫೯
ಬೆರ್ಬು - ಸುಡು	೨-೯
ಬೊಲ್ಲೆಯು - ತುರುಬಿನ ಕೊನೆ	೩-೧೦
ಬೌದಂತ - ಐರಾವತ	೩-೪೪

ಜ

ಜಡ - (೧) ನೀರು (೨) ಮಾಂದ್ಯ	೧-೪೨
ಜನ್ಯ - ಯುದ್ಧ	೪-೧೨೭
ಜಾತರೂಪ - ಬಂಗಾರ	೧-೭೮
ಜಾಯಿಲ - ಬೇಟಿನಾಯಿ	೪-೧೦
ಜೇಮೂತವಾಹ - ಇಂದ್ರ	೨-೪೨ವ
ಜೇವಣಶಾಲೆ - ಭೋಜನಶಾಲೆ	೭-೪೨ವ
ಜೊನ್ನ - (ಸಂ) ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ - ಬೆಳ್ಳಿಗಳು	೧-೨೪

ಟ		ತುರೀಯ - ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಿತಿ	
ಟಂಕ - ಒಂದು ಆಯುಧ	೫-೨	ಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ	೨-೯೮
ಟೋಣ್ - ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳು, ಮೋಸಮಾಡು	೪-೧೦	ತುಲುಗಿ - ಗುಂಪಾಗಿ	೪-೧೭ವ
ಡ		ತುಲೆಲ್ - ಪರಾಕ್ರಮ	೫-೯
ಡಗೆ - ಮೋಸ	೪-೭೬	ತೆಗಟು - ನಿಂದಿಸು	೧-೧೫
ಡವಕೆ - ಪೀಕದಾನಿ, ಕಾಳಂಜಿ	೧-೭೮	ತೆಮರ್ವ - ನಾಶಗೊಳಿಸುವ	೫-೪೦
ಡಿಂಡೀರ - ನೊರೆ	೧-೩೦	ತೊಂಡುಗೆಡೆ - ಚಪ್ಪರಿಸು	೧-೫೨
ಡೊಕ್ಕರ - ಗುದ್ದು	೪-೭೫	ತೋಡಿಲ್ಲದ - ಅಸಮಾನವಾದ	೪-೨೪ವ
ತ		ತ್ರಿಟ್ - ಪ್ರಕಾಶ	೨-೨೩
ತ		ದ	
ತಂಗದಿರ್ಗಲ್ - ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆ	೧-೫೦	ದಂಡೆ - ಹೂಮಾಲೆ	೪-೫೯
ತಟಿದಂಗನೆ - ಮಿಂಚೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀ	೧-೪೨	ದಾರವಟ್ಟಿ - ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು (ಸಂ. ದ್ವಾರಪಟ್ಟಿ)	೧-೬೯
ತನು - ಸಣ್ಣ	೨-೮೬	ದಿವಿಷನ್ಮಣಿ - ಚಿಂತಾಮಣಿ	೫-೬೧
ತರಕ್ಕು - ಹುಲಿ	೩-೨೮	ದೂವೆ -(ಸಂ. ಧೂಮ)- ಹೊಗೆ	೨-೪೮
ತರದಿಂ - ಕ್ರಮವಾಗಿ	೧-೪೮	ದೇವರ - ಮೈದುನ	೨-೧೧೫
ತರಿಸಂದು - ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ	೪-೯೮	ದೋರ್ಬಲ - ಭುಜಬಲ	೪-೨೭
ತವಿಸು - ಕಡಿಮೆಮಾಡು, ನಾಶಮಾಡು	೪-೨೪ವ	ದ್ವಿಶಿರ - ಭೇರುಂಡ	೨-೬೫
ತಳರ್ - ಹೋಗು	೨-೪೨ವ	ಧ	
ತಳವೆಳಗಾಗು - ತಳಮಳಿಸು, ಬೆರಗಾಗು	೪-೧೧೪	ಧರ್ಮ - ಧನಸ್ಸು	೫-೧೬
ತಳ್ಳದೆ - ತಡಮಾಡದೆ	೧-೪೭	ಧನಂಜಯ - ಅಗ್ನಿ	೪-೪೪
ತಳ್ಳಂಕ - ತಲ್ಲಣ, ಭೀತಿ	೨-೨ವ	ಧೀವರ - ಬೆಸ್ತ	೪-೧೦
ತಿಬ್ಬಂ - ತೀವ್ರವಾಗಿ	೪-೪೦	ಧಾತು (ಕ್ರಿ) : ಚರ್ಮ	೧-೧೨
ತಿರುವಾಯ್ - ಹೆದೆ	೪-೧೯ವ	ಮಾಂಸಾದಿಗಳು	
ತು		ನ	
ತುಂಗಭದ್ರೆ - (೧) ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಲ ಸ್ವರೂಪೆ (೨) ನದಿಯ ಹೆಸರು	೧-೩	ನಣ್ಣು - ಪ್ರೀತಿ	೨-೩೯
ತುಂಡ - ಬಾಯಿ	೪-೧೬	ನವಿರ್ - ಕೂದಲು	೪-೧೧೨

ನಾಕೆ - ದೇವತೆ	೧-೩೨	ಪ	
ನಾನಲ್ - ಗಲಗಿನ ಜುಡುಪು	೪-೨೩	ಪಕ್ಕಜಲ್ಲಿ - ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ	
ನಾರಾಚ - ಉದ್ದವಾದ ಬಾಣ	೩-೨೩	ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ಗೊಂಡೆ	೩-೧೬
ನಿಕುಂಜ - ಲತಾಮಂಟಪ	೩-೩೫	ಪಗಿನ - ಗಿಡಗಳ ರಸ, ಅಂಟು	೨-೪೨ವ
ನಿಕ್ಕುವಂ - ನಿಶ್ಚಯ	೫-೩೨	ಪಗಿಲ್ತು - ಭಯಪಟ್ಟು	೩-೧೫
ನಿಗ್ಗವ - ಆನೆಯ ದಂತ	೩-೨೭	ಪಗಿಲ್ತು - ಅಂಟಿಕೊಂಡು	೪-೨೪
ನಿಜೋಳ - ಕುಪ್ಪಸ	೩-೩೯	ಪಟ - ಗುಡಿ, ಪತಾಕೆ	೧-೩೬
ನಿತಂಬ - (ಪರ್ವತದ) ಇಳುಕಲು	೪-೨	ಪಟಲ - ಸಮೂಹ	೨-೪೨ವ
ನಿತಾಂತ - ಅತಿಶಯ	೫-೨೮	ಪಟ್ಟಿಳಿ - ರೇಶ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆ	೩-೯
ನಿಮಿರ್ - ನಿಗುರಿಸು, ಎತ್ತು	೪-೬ವ	ಪಟ್ಟು - ಮಲಗಿ	೨-೪೦
ನಿಮಿರ್ಚು - ರಚಿಸು,	೧-೨೬	ಪಡಂಗು - ಹಡಗು	೧-೩೪
ಉಂಟುಮಾಡು	೨-೫೦	ಪಡಲಿಡು - ಬೀಳು	೨-೧೦
ನಿರೀಹ - ಆಶಾರಹಿತ	೫-೧೭	ಪಡಿ - (ಸಂ) ಪ್ರತಿ	೪-೯೭
ನಿರ್ಘರ - ಪರ್ವತದೊಳಗಿನ		ಬಾಗಿಲ ಕದ	೪-೧೧೨
ನೀರಿನ ಝರಿ	೧-೩೫	ಪಣೆ - ಕಾಡುಮೃಗಗಳು	
ನಿರ್ವಹಣ - (೧) ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು		ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಾನ	೪-೩೩ವ
ಹೋಗುವುದು (೨) ಪೂರ್ಣ		ಪಂಡಿತವಕ್ಕೆ - ಗಿಳಿ	೧-೫೨
ಮಾಡುವುದು	೧-೪೪	ಪತಂಗ - ಸೂರ್ಯ	೪-೨೬
ನಿಲುಂಬು - ಗುಂಪುಕೊಡು	೨-೪೨ವ	ಪತ್ತುಗೆ - ಒಟ್ಟುಗೂಡುವಿಕೆ,	
ನಿಶಿತ - ಹರಿತವಾದ	೪-೧೯	ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದು	೧-೮೧ವ
ನಿಷಂಗ - ಬತ್ತಳಿಕೆ	೨-೨೯	ಪದ - ಪತಾಕೆ	೨-೬
ನಿಷ್ಕೃತಿ - ಪರಿಹಾರ	೪-೧೨೬	ಪದವಿಲ್ - ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಿಲ್ಲು	೩-೪
ನಿಸ್ತುಲ - ಅಸಮಾನ	೧-೩೨	ಪದಂಗೊಳಿಪ - ಹದಮಾಡುವ	೨-೪೨ವ
ನಿಳಿಂಪ - ದೇವತೆ	೩-೨	ಪದವೆತ್ತ - ಸರಿಯಾದ	೧-೭೬
ನಿಚ್ಚಿರಿಸಿ - ಬಿಚ್ಚಿ, ಉದ್ದಮಾಡಿ	೨-೭೧	ಪದೆದು - ಪ್ರೀತಿಪಟ್ಟು	೧-೨೨
ನೆಗಲ್ - ಮಾಡು, ರಚಿಸು	೧-೧೫	ಪನ್ನಿಕೆ - ಪರಾಕ್ರಮ	೪-೧೦೪
ನೆಹನಂ - ಧೊಪ್ಪೆಂದು	೪-೨೫	ಪಯಶ್ಚರ - ಮೀನು	೪-೧೧೦

ಪಯ್ಯರಿಸು - ಚಾರು	೪-೭೩	ಪುರುಡಿಸು - ಸ್ವರ್ಧಿಸು	೪-೪೧
ಪರದ - ವ್ಯಾಪಾರಿ	೨-೪೨ವ	ಪುಷ್ಕರ - ಆಕಾಶ	೫-೨೯
ಪರಾಭೂತಿ - ಸೋಲು	೪-೯೫	ಪುಳಿಂದ - ಬೇಡ	೩-೬೩ವ
ಪರಿಕಲಿಸು - ವಿಸ್ತಾರವಾಗು	೨-೪೨ವ	ಪುಟೆಲ್ (ಸಂ.) ಪುಳಿನ - ಉಸುಕು	೧-೩೪
ಪರಿದು - ರೂಪು, ಆಕಾರ	೧-೭೧ವ	ಪುಟುವಚ್ಚಿ - ಹುಳುವಿನ ಹಸುರು	
ಪಟೆಮಣಿ - ಆನಂದ, ಸಂತೋಷ	೩-೩೫ವ	ಬಣ್ಣದ ರೆಕ್ಕೆ	೩-೯
ಪರಿಸ - (ಸಂ.) ಪರುಷ	೩-೩೦	ಪೂಣ್ - ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡು	೧-೯೧ವ
ಪರಿಸರ - ಸಮೀಪ	೨-೭೮ವ	ಪೃಥು (೪) - ಬಹಳ, ದೊಡ್ಡ	೨-೮೫
ಪರುಟವಿಸು - ಬಿತ್ತರಿಸು	೪-೨೯	ಪೆಳಱು - ಹೆದರು	೧-೩೯
ಪಲ್ಲಮಣಿ - ಆನೆ	೩-೪೩	ಪೆಂಪು - ಅತಿಶಯ	೧-೨೮
ಪಳಂಚು - ತಾಕು	೧-೪೭	ಪೇರಡಿ - ನಾಯಿ, ಸೋಣಗ	೩-೨೩
ಪಟವಾತು - ವೇದ	೨-೧೨	ಪೈಸರಿಸು - ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜಿಗಿ	೪-೭೩
ಪಟೆಕೆಯ್ - ಕೀಳುಮಾಡು, ನಿಂದಿಸು	೧-೧೯	ಪೊಗರ್ - ಪ್ರಕಾಶ	೪-೧೯
ಪಾಂಡು - ಬಿಳಿಯ	೧-೩೦	ಪೊಂಗು - (ಮೆಯ್) ಹಿಗ್ಗಿಸು	೪-೧೨
ಪಾರ್ - ಸಮಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಮಾಡು	೧-೬೫	ಪೊಡರ್ - ಶೋಭಿಸು, ಸ್ಥರಿಸು	೩-೧೩
ಪಾರುಗೆಯ್ತು - ಚಂಚಲವೃತ್ತಿ	೧-೩೧	ಪೊಡರ್ಪು - ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಶಕ್ತಿ	೨-೯೪
ಪಾಟುಂಬಳಿ - ಚಕ್ರ	೨-೫೯	ಪೊಡೆ - ಹೊಟ್ಟೆ	೪-೭೯
ಪಾಸಣ್ - ಹಾಸುಗಲ್ಲು	೨-೩೨	ಪೊಣರ್ಕೆ - ಹೋರಾಟ	೪-೮೬
ಪಿಂಗಚಕ್ಕು - ದುರ್ಯೋಧನ	೩-೨೯	ಪೊದಳ್ಳಿ - ಪೊದೆ, ಹೊದರು	೧-೩೪
ಪಿಡಿ - ಹೆಣ್ಣಾನೆ	೩-೪೩	ಪೊದಲ್ - ಪ್ರಕಟವಾಗು; ಹುಟ್ಟು	೧-೧೦
ಪಿಸುಣಾಡು - ಚಾಡಿಹೇಳು	೧-೫೦	ಪೊರೆ (ಹೊರೆ) - ಸಮೀಪ	೫-೧೨
ಪಿಹಿತ - ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ	೨-೫೬	ಪೊರೆಯೇಟು - ಆನಂದದಿಂದ	
ಪೀಲಿ - ನವಿಲುಗರಿ	೩-೯	ಉಬ್ಬು	೧-೭೯ವ
ಪೆಳರ್ದು - ಹೆದರಿ	೧-೩೯	ಪ್ರಕೃತಿ - ಸ್ವಭಾವ	೧-೪೪
ಪುಂಖ - ಬಾಣದ ಹಿಂಭಾಗ,		ಪ್ರಣಧಿ - ಗೂಢಚರ	೩-೩೭
ಕೆಯ್ಯೊಡೆ	೪-೪೨	ಪ್ರತಿಮಾನ - ಆನೆಯ ದಂತವೆರಡರ	
ಪುಂಗವ - ವೃಷಭ	೫-೨೬	ನಡುವಿನ ಭಾಗ	೩-೪೨
		ಪ್ರಪತ್ತಿಯಂ - ಶರಣಾಗತನಾಗಿ	೨-೧೧೭

ಅರ್ಥಕೋಶ

೧೯೯

ಪ್ರಭಂಜನ - ಬಿರುಗಾಳಿ	೨-೪
ಪ್ರಸ್ಫುರಿತ - ಚಿದುರಿಸಿದ	೪-೨೯
ಪ್ರಾಂಚತ್ - ಶೋಭಿಸುವ	೪-೧೦೯

ಬ

ಬಗ್ಗಣೆ - ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಸವಿಯುವ ಧ್ವನಿ	೨-೪೫
---------------------------------------	------

ಬಂಕ - ಮೂಲೆ	೧-೬೭
ಬಂಚರ - ವೀಣೆ, ತಂಬೂರಿ	೨-೪೨ವ
ಬರಿ - ಪಕ್ಕೆ	೪-೧೫
ಬಱಿ - ಬತ್ತು, ಹಿಂಗು	೪-೮೯
ಬರ್ಹ - ನವಿಲುಗರಿ	೨-೬೫
ಬಲಾಹಕ - ಮೇಘ	೪-೨೯
ಬವರಿವರಿ - ಸುತ್ತುವರಿ	೪-೧೭ವ
ಬಬಲ್ - ಜೋಲು, ಸಡಿಲು	೩-೭
ಬಬಲ್ಪು - ಸೋರಿಸು, ಹಿಂಡು	೫-೩೩
ಬಾಗಿಲ್ವಾಡ - ಪುರದ್ವಾರ, ಗೋಪುರ	೧-೬೧
ಬಾಯ್ಬರೆ- ತುಟಿ	೨-೪೨ವ
ಬಾಳೆ - ಮೀನು	೨-೫೧
ಬಿದಿರ್ಚು - ಬಿಚ್ಚು, ತಪ್ಪಿಸು	೪-೧೦
ಬಿನ್ನಣ - ಜಾಣತನ	೪-೧೦
ಬಿಸಕಾಂಡ - ತಾವರೆಯ ದಂಟು	೩-೪೪
ಬಿಟ್ಟು - ಬೀಜ	೨-೪೨ವ
ಬೀಡವಿರಿ - ಬಿರಿ	೨-೪೨ವ
ಬೂತಾಟ - ಮೋಸ	೪-೯೭
ಬೆಕ್ಕಸಮುತ್ತ - ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟು	೫-೬೨
ಬೆಚ್ಚ - ಬೆಸೆದ	೨-೧೦೨
ಬೆಸನ - ಅಜ್ಜೆ	೨-೪೨ವ

ವ್ಯಸನ	೨-೯೦
-------	------

ಬೆಳ್ಳಳಿಸು - ಕಳವಳಿಸು	೪-೧೧೩
ಬೆಳ್ಳಾರ - ಬಲೆ	೩-೨೫
ಬೇ - ತೀರು, ಒಣಗು	೪-೮೯
ಬೇವಸ - ಚಿಂತೆ, ದುಮ್ಮಾನ	೪-೯೧

ಭ

ಭಂಗ - (೧) ಕೇಡು, ಅವಮಾನ (೨) ಸಮುದ್ರದ ತೆರೆ	೧-೩೨
ಭರಿಕೆಯು - ಸೊಂಡಿಲು	೩-೫೮
ಭರ್ಮ - ಬಂಗಾರ	೧-೫೫
ಭವಾಮಯ - ಸಂಸಾರವೆಂಬ ರೋಗ	೫-೨೨
ಭಾಜನ - ಪಾತ್ರ	೪-೧೨೫
ಭುಜಂಗ - ವಿಟ	೨-೪೨ವ
ಭೃಂಗಾರ - ಕಲಶ	೧-೭೯ವ
ಭೃತ - ಧರಿಸಿದ	೧-೫೮
ರಕ್ಷಿಸಿದ	೫-೪೭
ಭೇಕ - ಕಪ್ಪೆ	೧-೧೩
ಭೋಗಿ - (ಹೆಡೆಯುಳ್ಳದ್ದು) ಸರ್ಪ	೧-೮೨
ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣು - ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ	೧-೧
ಭೃಕುಟೆ - ಹುಬ್ಬುಗಂಟು	೪-೨೧

ಮ

ಮಡಲ್ - ಪಸರಿಸು, ಹಬ್ಬು	೪-೧೦೨
ಮನೋಗದ - ಚಿಂತೆ, ದುಃಖ	೪-೧೧೩
ಮರಂದರಸ - ಮಕರಂದರಸ	೨-೩೯
ಮರಲ್ - ಮರಳು, ಹಿಂದಿರುಗು	೪-೧೨
ಮರುತ್ - ದೇವತೆಗಳು	೨-೪೩
ಮರೆ - ಚಿಗರೆ	೩-೨೮

ಘಟುಜವಣಿ - ಸಂಜೀವನ ವನಸ್ಪತಿ	೩-೩೦
ಮರ್ಚು - ಮೆಚ್ಚು	೨-೪೭
ಮಲ್ಲಟೆಗೊಳ್ - ತಳಮಳಿಸು	೨-೨೪
ಮಶಕ - ನೊರಜು, ಸೊಳ್ಳೆ	೪-೪೫
ಮಸಕ - ಪ್ರಭಾವ, ಪ್ರಬಲತೆ ,	೨-೨೪
ಸಿಟ್ಟು	೪-೩೮
ಮಹಿತ - ಯೋಗ್ಯವಾದ	೨-೨೬
ಮಾಣಿಸು - ನಿಲ್ಲಿಸು	೧-೨೯
ಮಾಧವ - ವಸಂತ, ವಿಷ್ಣು	೧-೨೮
ಮಾಮಸಕ - ಸಂಭ್ರಮ	೩-೫೫
ಮಾರ್ಗಣ - ಬಾಣ	೪-೧೯
ಮಿಗದೇರ - ವಾಯು	೧-೩೯
ಮಿಗಬೇರ - ವ್ಯಾಪ್ತ	೫-೯
ಮಿದಿ - ಹಿಮ್ಮಡ	೪-೧೭೪
ಮಿಹಿರ - ಸೂರ್ಯ	೨-೬
ಮಿಳಿರ್ - ತೂಗಾಡು	೩-೪೨
ಮಿಳ್ಳಿಟಿ - ಚಲಿಸು	೭-೬೨
ಮುಡುಪು - ಭುಜದ ಮೇಲ್ಭಾಗ	೮-೭೯
ಮೂಡಿಗೆ - ಬತ್ತಳಿಕೆ	೪-೨೪೪
ಮೃಗಮದ - ಕಸ್ತೂರಿ	೨-೮೧
ಮೇಚಕಿತ - ಕಪ್ಪಾದ	೨-೫೧
ಮೊಕ್ಕಳ - ಬಹಳ, ವೆಗ್ಗಳ	೪-೧೧
ಮೊರಡಿ - ದಿಣ್ಣೆ	೩-೩೦

ಯ

ಯಮಿ - ತಪಸ್ವಿ	೪-೧೦೩
--------------	-------

ರ

ರಜನೀ - ಅರಸಿಣ	೨-೪೨೪
ರತ್ನಗರ್ಭ - ಭೂದೇವಿ	೨-೪೨೪

ರಥಂತರ - ವೇದದೊಳಗಿನ	
ಶಿವಸ್ತವನ ಮಂತ್ರ	೧-೭೯
ರಥಾಂಗ - ಚಕ್ರವಾಕ, ಚಕ್ರ	೧-೫೩, ೫-೨೬
ರಸನೆ - ನಾಲಗೆ	೧-೨೧
ರಸಾರುಹ - ಮರ	೨-೪೨೪
ರಸಾಲ - ಮಾವು	೨-೪೨೪
ರಾಕಾ - ಪೂರ್ಣ	೧-೪
ರಿಂಗಣ - ಸೃತ್ಯ	೫-೩೭
ರುಕ್ - ಪ್ರಕಾಶ	೫-೨೬
ರುರು - (೧) ಚಗುರೆ (೨) ಋಷಿಯ ಹೆಸರು	೩-೨೯
ರೇಶ - ಕುಬೇರ	೫-೨೭
ರೊಂಕಿಡು - ಅರ್ಭಟಿಸು, ಗರ್ಜಿಸು	೩-೫೬
ರೋಮಶ - ಬಹಳ ಕೂದಲುಳ್ಳ	೧-೬೬
ರೋಲಂಬ - ತುಂಬಿ	೨-೫

ಱ

ಱಿಪ್ಪು - ಗರ್ಜಿಸು	೪-೧೨
------------------	------

ಲ

ಲತಾಂತ - ಹೂ	೨-೬೩
ಲಾಸ್ಯ - ನರ್ತನ	೨-೪೬
ಲುಬ್ಧ - ಬೇಡ	೪-೧೪
ಲುಲಾಯ - ಕೋಣ	೧-೪೯, ೩-೪೬
ಲುಳಿ - ಚಳಕ	೪-೮೦

ವ

ವಪ್ರ - ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲು	೧-೭
----------------------	-----

ವಪ್ರಕ್ರೀಡೆ - ಆನೆ, ಹೋರಿ ಮುಂತಾದವು ಗಳ ತಲೆಯಿಂದ ಹಾಯುವ ಆಟ	೧-೭
--	-----

ವಲ್ಲಕಿ - ವೀಣೆ	೧-೭೯ವ
ವಸ್ತುಕ - ಚಂಪು, ರಚನೆ	೫-೫೯
ವಹಿತ್ರ - ಹಡಗು	೫-೩೨
ವಳಕ್ಕ - ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ	೧-೬೫
ವಾರ - ಸಮೂಹ	೫-೨೦
ವಾರ್ಧರ - ಮೋಡ	೧-೩೫
ವಾಸಿ - ಪಂತ, ಪಣ	೪-೩೬
ವಿಕಚ - ಅರಳಿದ	೨-೪೨
ವಿತತ - ವಿಸ್ತಾರ	೧-೧

ವಿತರ್ಧಿ - ಕಟ್ಟೆ, ಜಗಲಿ	೧-೭೦
ವಿದ್ಯಮಲತಾಭ - ಹವಳದ ಬಳ್ಳಿ ಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ	೫-೨೯
ವಿಧುಂತುದ - ರಾಹು	೩-೩೯
ವಿಶಿಖಿ - ಬಾಣ	೪-೧೨೮
ವಿಶಾಣ- ಕೊಂಬು	೧-೩೬
ವಿಸಟಂಬರಿ - ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಹರಿ	೧-೭೭
ವಿಸರ - ಸಮೂಹ	೨-೪೨ವ
ವ್ಯಂತ - ಬೀಸಣಕೆ	೩-೬೪
ವೈಶ್ವಾನರ - ಅಗ್ನಿದೇವತೆ	೫-೩೫

ಶ

ಶಣ - ಸಣಬು	೩-೨೫
ಶಂಬ - ವಜ್ರ	೫-೧೭
ಶಂಬರವಿಪಕ್ಷ - ಮದನ	೨-೫
ಶರಭಂಗ - (೧) ಬಾಣದ ತುಣುಕು (೨) ನೀರಿನ ತೆರೆ	೨-೫೨
ಶಾಖಾಚರ - ಕಪಿ	೪-೭೫
ಶಾಖಾಮೃಗ - ಕಪಿ	೧-೧೫

ಶಾಲ - ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆ	೧-೫೪
ಶಿಖಾವಹ - ಬೆಂಕಿ	೨-೪೨ವ
ಶಿಳೀಮುಖಿ (೧) ಬಾಣ (೨) ತುಂಬಿ	೨-೫೨
ಶುಕ್ತಿಜ - ಮುತ್ತು	೧-೩೪
ಶೃಂಗಾಟಕ - ಭ್ರೂಮಧ್ಯಸ್ಥಾನ	೨-೧೦೩
ಶೈಲಾದಿ - ನಂದೀಶ್ವರ	೨-೨ವ
ಶೈವಲ - ಹಾವಸೆ	೩-೪೨
ಶ್ವೇತು - ಮೀಸೆ, ಗಡ್ಡ	೪-೩೯

ಷ

ಷಂಡ - ಸಮೂಹ	೧-೮೧
------------	------

ಸ

ಸಂರಂಭ (ಸೌರಂಭ) - ಸಂಭ್ರಮ, ರೋಷ	೪-೧೫ವ
ಸಂವರ್ತ - ಪ್ರಳಯ	೪-೧೭ವ
ಸಂಶ್ರಯ - ಆಶ್ರಯ	೫-೧೬
ಸಂಕ್ರಂದನ (-ಇಂದ್ರ) ವೈರಿ - ರಾಕ್ಷಸ	೪-೨೦
ಸಂಗಳಿಸಿದ - ಕೂಡಿಕೊಂಡ	೨-೪೨ವ
ಸಂಚುವೆತ್ತ - ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾದ	೩-೩೫ವ
ಸತ್ತ್ವ - ಪ್ರಾಣಿ	೪-೭
ಸದರ - ಸುಲಭ	೪-೬೧
ಸದ್ವೃತ್ತ - (೧) ದುಂಡಾದ (೨) ಒಳ್ಳೆಯ ವರ್ತನವುಳ್ಳ	೧-೨೮
ಸಂದೃಷ್ಟ - ಮತ್ತೆ	೩-೫೭
ಸಪತ್ನ - ಹಗೆ	೪-೬೯
ಸಬ್ಬವಕಾರ - ಮೇಳದವ	೩-೨
ಸಮುದಂಡಿಯೊಳ್ - ಸರಿಜೋಡಿಯಾಗಿ	೪-೬೬

ಸರವಿ - ಹಗ್ಗ	೨-೮೧	ಸುರಾಧ್ವ - ಅಕಾಶ	೨-೩೮
ಸರಳಸು - ಜಿಗಿ, ಹಾರು	೩-೪೮	ಸುಸಿಲಾಸ- ಕಾಮೇಚ್ಛೆ	೧-೨೭
ಸರಿ - ಮಳೆ	೪-೬೨	ಸೂಡು - ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸು	೪-೬೨
ಸವಗ - ಕವಚ	೨-೧೦೮	ಸೂಳ್ - ಸರದಿ, ಸಮಯ	೧-೭೯ವ
ಸವಿಧ - ಸಮೀಪದ	೪-೬೬	ಸೆಡೆ - ಅಕ್ಕು, ಭಯಪಡು	೪-೪೫
ಸಾಮಜ - ಆನೆ	೨-೪೬	ಸೆಲಂದಿ - ಜೇಡರ ಹುಳು	೨-೭೩
ಸಾರಮೇಯ - ನಾಯಿ	೩-೨೫	ಸೈರಿಭ - ಕೋಣ	೩-೨೮
ಸಾರಸಾರಸ - ಕಮಲ	೫-೨೭	ಸ್ಪಟೆ - ಹೆಡೆ	೪-೭೮
ಸಾರ್ಕ - ಸಮೀಪ	೨-೧೪	ಸ್ವರ್ಧನೀ - ದೇವಗಂಗೆ	೫-೨
ಸಿಡುಂಬು - ಮುಳ್ಳುಕಂಟೆ	೪-೨೩		
ಸಿತಗ - ಕ್ಷುಲ್ಲಕ	೨-೮೬	ಹ	
ಸುಂಕಿಡು - ಸುತ್ತು	೨-೬೮	ಹಮ್ಮದ - ಮೂರ್ಛೆ	೨-೧೦
ಸುತ್ತಾಮ - ಇಂದ್ರ	೫-೨೫	ಹರಿ - ಇಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು	೩-೪೦
ಸುಪರ್ವ - ದೇವತೆ	೪-೨	ಹರಿನ್ಮನೆ - ಪಚ್ಚೆ	೧-೩೮
ಸುಭಗ - ಸುಂದರ	೧-೨೬	ಹಾಲಾಹಲ - ವಿಷ	೧-೩೧
ಸುಮನ (ಸ್) - (೧) ದೇವತೆಗಳು (೨) ಹೂ	೧-೨೮	ಹೃಷಿಕ - ಇಂದ್ರಿಯ	೨-೯೦

ಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡ ಬಂಧುಗಳೇ, ೧೯೦೫ರಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ೯೫ನೇ
ವರ್ಷದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿದೆ. ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಂದಿನಿಂದ
ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡಿಗ-ಕರ್ನಾಟಕದ
ಒಳಿತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾ, ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಎಚ್ಚರ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ
ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ.
ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಓದುಗರ ಜೀವಿಗೆ
ಭಾರವೆನಿಸುವಂಥವಲ್ಲ, ಆದಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ
ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗೆ
ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವ ನೀತಿಗೆ ಪರಿಷತ್ತು ಈಗಲೂ
ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿ,
ಅಭಿಮಾನಧನರಾಗಿ, ವಿಶ್ವಮಾನವರಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು
ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯವು
ಪೂರಕವಾಗಿರಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಶಯ ನನ್ನದು.

ಪರಿಷತ್ತು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ
ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು
ಗದಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಖಿಲ ಭಾರತ
೭೬ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಗೊಳಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ
ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ.
ಸಹೃದಯರು ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಎಂದಿನ
ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂಬ
ಭರವನೆ ನನಗಿದೆ.

ಡಾ. ನಲ್ಲೂರು ಪ್ರಸಾದ್. ಆರ್.ಕೆ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

KSP000015

ಶಬರಪುರ ವಿಳಾಸ

Rs 80.00

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೧೮